

Sammanträdesdatum
19.6.2024

Nr
6

Paragrafer
85-106

Plats och tid	Kommunkansliet i Klemetsby, Lumparland. Onsdag 19.6.2024 kl. 19.00–21.46.
Beslutande	Eriksson Pia, ordförande Alm-Ellingsworth Göta Jansson Eva Nordberg Ronald, ersättare Williams Robert
Frånvarande	Mörn Tomas, vice ordförande Rosbäck Mikael
Övriga deltagande	Jansryd Mattias, kommundirektör, föredragande och sekreterare
Underskrifter	<p>Pia Eriksson Ordförande</p> <p>Mattias Jansryd Sekreterare</p>
Protokolljustering Plats och tid	Lumparland 19.6.2024
Underskrifter	Robert Williams Ronald Nordberg
Protokollet framlagt till påseende Plats och tid	Kommunkansliet i Lumparland 24.6.2024
Intygar	
Utdragets riktighet bestyrker Plats och tid	Lumparland / 20
Underskrift	

För närmare information om besluten i detta protokoll, kontakta kommundirektör Mattias Jansryd per telefon +358 18 359 025 eller +358 40 1763 314 eller e-post mattias.jansryd@lumparland.ax.

Plats: Kommunkansliet i Klemetsby, Lumparland

Tid: Onsdag 19.6.2024 kl. 19.00

ÄRENDEN

85 §	Sammanträdet konstituerande	1
86 §	Anmälningsärenden	2
87 §	Kommunfullmäktiges beslut 12.6.2024.....	3
88 §	Revisionsrapport 2023 (Dnr: 115/2024).....	4
89 §	Lokal justeringspott 2024 (Dnr: 161/2024)	5
90 §	Implementering av nytt ekonomisystem (Dnr: 96/2024)	6
91 §	Kartläggning av kommunens verksamhet (Dnr: 56/2024)	8
92 §	Semesterlöneskuld för personal som övergick till KST vid årsskiftet 2020/2021 (Dnr: 173/2023).....	14
93 §	Utökad befattning från resurs till barnskötare, daghemmet Videungen (Dnr: 168/2024).....	15
94 §	Anhållan om skolgång i annan kommun (sekretessbelagt enligt 21 § 14 punkten i offentlighetslagen (Dnr: 169/2024)	17
95 §	Insamling av synpunkter på landskapsandelssystemet inför utvärderingen år 2024 (Dnr: 122/2024).....	19
96 §	Förslag till informationshanteringslag (Dnr: 126/2024).....	20
97 §	Förslag till lagstiftning om landskapets tjänsteinnehavare (Dnr: 132/2024)	21
98 §	Lagförslag om avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget (Dnr: 165/2024)	22
99 §	Förslag till ändringar i vallagen (Dnr: 166/2024).....	24
100 §	Val av hyresgäst (Dnr: 160/2024).....	26
101 §	Aktiviteter för barn (Dnr: 79/2024).....	27
102 §	Budgetdirektiv 2025 (Dnr: 162/2024).....	30
103 §	Försäljning av markområde i Getvik, Lumpo (Dnr: 170/2024).....	31
104 §	Personalfest (Dnr: 163/2024).....	32
105 §	Lumparlands skolas arbetsplan och elevhälsoplan för 2024–2025 (Dnr: 174/2024)	33
106 §	Sammanträdet avslutande	34

---

85 § Sammanträdets konstituerande

Laglighet och beslutförhet

Konstaterades att kommunstyrelsen sammanträder i beslutfört antal på lagenlig kallelse.

Protokolljustering

Till protokolljusterare utsågs Robert Williams och Ronald Nordberg.

Protokolljustering sker direkt efter sammanträdets avslutande.

Godkännande av föredragningslistan

Föredragningslistan godkändes enhälligt med följande tillägg:

105 § Lumparlands skolas arbetsplan och elevhälsoplan för 2024–2025

---

86 § Anmälningssärenden

Ks § 86/19.6.2024

1. Meddelande om uppsägning på Kapellhagen.
2. Information om EU-parlamentsvalet var tänkt i junis infoblad.
3. Information om vårdinformationssystem som ÅHS upphandlar.
4. Eventuella stöd för multisportarena.
5. Begäran om utlåtagande gällande jordförvärvstillstånd, ÅLR.
6. Kallelse till förbundsstämma, MISE.
7. Kallelse till förbundsfullmäktigemöte, Oasen.
8. Begäran om utlämnande av uppgifter, Ålands ombudsmannamyndighet.
9. Budgetuppföljning och helårsprognos 2024, KST.
10. Kallelse till förbundsstämma, KST.
11. Integrationsråd, ÅLR.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar anteckna de ovan nämnda ärendena till kännedom.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

87 § Kommunfullmäktiges beslut 12.6.2024

Ks § 87/19.6.2024

Enligt 44 § i förvaltningsstadgan ska kommunstyrelsen granska lagligheten av de beslut som fattats av kommunfullmäktige samt tillse att de verkställs.

Följande ärenden behandlades vid kommunfullmäktiges sammanträde 12.6.2024:

- 40 § Bokslut 2023
- 41 § Fastställande av kommunal serviceboendeavgift vid uthyrning av plats på serviceboende med heldygnsomsorg till annan kommun
- 42 § Aktiviteter för barn
- 43 § Danells gåvokonto

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen konstaterar att kommunfullmäktiges beslut är lagliga och att de kan verkställas eller redan har verkställts.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

88 § Revisionsrapport 2023 (Dnr: 115/2024)

Ks § 88/19.6.2024

Revisorerna utförde 30.5.2024 slutrevision för räkenskapsåret 2023 och har inkommit med en revisionsrapport, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 88

Inga väsentliga fel eller brister konstaterades under revisionen och det har inte konstaterats sådana faktorer som skulle ifrågasätta bokslutets riktighet.

Följande iakttagelser lyfts fram i rapporten:

- Rekommendation att slutföra processbeskrivningar för löneräkning och utbetalning.
- Rekommendation att uppgöra en processbeskrivning för rekrytering.
- Rekommendation att uppgöra en processbeskrivning för inköp samt avtalshantering.
- Saknas bestämmelse om övertagande av ärenden i förvaltningsstadgan.
- Den extraordinära posten på cirka 50 000 euro som hänförs till Danells fond/gåvokonto borde ha bokförts under övriga verksamhetsinkomster.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar att följande bokslut utvecklas i enlighet med de av revisorerna gjorda iakttagelserna under revisionen 2023 samt att arbetet med processbeskrivningar slutförs.

Kommunstyrelsen beslutar delge kommunfullmäktige revisionsrapporten enligt Bilaga A – Ks § 88 samt detta beslut i form av ett anmälningsärende.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

89 § Lokal justeringspott 2024 (Dnr: 161/2024)

Ks § 89/19.6.2024

Den lokala justeringspotten är 1,33 procent beräknat på lönesumman inom det allmänna tjänste- och arbetskollektivavtalet för kommunsektorn en så normal månad som möjligt. För kommunens del är det räknat på april månads löner.

Den lokala arbetsgivarens och huvudavtalsorganisationernas representanter förhandlar om användningen av den lokala justeringspotten. Målet för förhandlingarna är att ge personalen faktiska påverkningsmöjligheter och att i mån av möjlighet uppnå samförstånd genom att höra förhandlingsparterna på lika villkor.

Kommundirektören har fört förhandlingar med huvudavtalsorganisationerna och kommit överens om följande:

- Justering av den uppgiftsrelaterade lönen för närvårdare med 1,60 procent.
- Justering av den uppgiftsrelaterade lönen för lärare i barnomsorg med 1,75 procent.
- Justering av den uppgiftsrelaterade lönen för assistenter med 1,15 procent.
- Övriga tjänster och befattningar får en allmän förhöjning om 0,90 procent.

Enligt förvaltningsstadgan fastställer kommunstyrelsen personalens löner.

Förslag till fördelning av den lokala justeringspotten, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 89

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar fastställa den lokala justeringspotten för 2024 i enlighet med Bilaga A – Ks § 89 att gälla retroaktivt från 1.6.2024.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

90 § Implementering av nytt ekonomisystem (Dnr: 96/2024)

Ks § 90/19.6.2024

Lumparlands kommun har under våren inlett implementering av ett nytt ekonomisystem, Microsoft Business Central, som tillhandahålls av Consilia Solutions Ab.

Det har dock under processen visat sig att systemet inte resursmässigt kan implementeras av kommunkansliets egna personal eftersom det är så pass omfattande anpassningar som behöver göras av systemet innan det kan tas i bruk. Eftersom kommunen har en ekonomichef på 80 procent som behöver sköta sina ordinarie uppgifter samtidigt som implementationen av systemet sker är det nödvändigt att köpa in extra resurser ifall kommunen vill fortsätta implementeringen. Ekonomichefen behöver fortsättningsvis hantera sina ordinarie uppgifter, vilket gör att kommunen i så fall bör göra en tilläggsbeställning från leverantören om resurser för att bistå i implementeringen.

Att beställa en resurs för implementeringen är förstås förenat med merkostnader, varför förvaltningen inte kan ta beslut om det. Consilia Solutions Ab uppskattar att det återstår totalt cirka 116 timmar för att ha systemet i drift; 46 timmar för att färdigställa miljön, 30 timmar för utbildning och 40 timmar för arbete i produktionsmiljön. Timpriset är 144 euro exkl. moms vilket betyder att kostnaderna skulle vara precis under 17 000 euro. Uppskattning, enligt bilaga:

- Bilaga A Ks § 90

Ifall kommunen väljer att avbryta implementeringen uppskattas kostnaden för avveckling av miljön till 3 600 euro.

Det skulle givetvis vara billigare ifall ekonomichefen skulle utföra hela implementeringen själv, men det är i praktiken inte möjligt med tanke på de arbetstimmar som skulle behövas. Det kan också nämnas att även vid implementering i egen regi behövs utbildning och input från Consilia Solutions Ab. Den totala merkostnaden är således inte 17 000 euro, utan antagligen närmare 10 000 euro.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar att gå vidare med implementeringen av ekonomisystemet och omber förvaltningen att inkomma med anhållan om tilläggsmedel senare under året ifall det blir aktuellt.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

---

91 § Kartläggning av kommunens verksamhet (Dnr: 56/2024)

Ks § 30/28.2.2024

I budget 2024 finns ett uppdrag att förvaltningen ska kartlägga kommunens verksamhet för att hitta möjliga effektiviseringar.

Förslag till plan för kartläggning, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 30

Det inledande steget i processen innebär en genomgång av kostnader som inte direkt skulle påverka den lagstadgade verksamheten. Därefter följer en kartläggning av kostnader som, även om de inte är direkt lagstadgade, potentiellt kan ha en indirekt inverkan på kommunens lagstadgade verksamhet.

Efter att detta har genomförts kommer hela kommunens personalresurs att granskas noggrant för att säkerställa att den är optimalt dimensionerad. I samband med denna översyn kommer också den praktiska verksamheten att analyseras för att identifiera eventuella arbetsmetoder eller verktyg som kan optimeras för att öka effektiviteten.

Eftersom en betydande del av kommunens IT-infrastruktur är förvaltningsövergripande, kommer en separat analys av IT-miljön och dess struktur att genomföras.

Kommunalförbunden granskas också separat eftersom medlemskap i ett förbund grundar sig i avtal som kommunen inte ensidigt kan ändra.

I det avslutande skedet utförs en noggrann bedömning av vilka av de föreslagna effektiviseringarna som faktiskt är genomförbara. Målet är att presentera ett förslag till förändringar som kan behandlas av kommunstyrelsen och därefter gå vidare till fullmäktige för beslut om genomförande.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar godkänna planen för kartläggning av kommunens verksamhet enligt Bilaga A – Ks § 30 och överlåter till kommundirektören att tillsammans med kommunens enheter genomföra kartläggningen.

Första delen av kartläggningen där man går igenom icke lagstadgade kostnader, personalresursen och den praktiska verksamheten ska vara klar och kommunstyrelsen tillhanda senast på styrelsesammanträdet i juni.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

Ks § 91/19.6.2024

Första delen av kartläggningen är färdigställd. Synpunkter från enheterna, enligt bilaga:

- Bilaga B – Ks § 91

Den praktiska verksamheten

Centralförvaltningen

Centralförvaltningen har en kommundirektör, ekonomichef och byråsekreterare varav de två sistnämnda arbetar på 80 procent.

IT-systemen fungerar, men behov av ett nytt ekonomisystem för att kunna effektivisera verksamheten ses som viktigt, speciellt med tanke på den statistik som ska in till Statskontoret, som nu görs manuellt, samt momsredovisningen. Problemet med nya system verkar tyvärr vara att de är anpassade för mycket större organisationer än Lumparlands kommun och blir då inte så effektiva som man hade hoppats på eftersom att de är för omfattande och även mycket kostsamma.

Vad gäller icke lagstadgade uppgifter rör det sig om administrering av stipendier, administrering av uppvaktningar för personalen och infobladet (skulle kunna göras om till ett digitalt infoblad). Eventuellt skulle kommunen också kunna sluta med arbetstidsredovisning för personal som inte arbetar enligt periodarbete och under förutsättning att man jobbat enligt planerad tid.

Efterarbetet med delgivningar, registrering av beslut osv. är relativt tidskrävande. Förtullningen av varor från andra länder än fasta Finland är mycket krångliga och i många fall har man inte möjlighet att göra dem själv för att man inte har tillgång till all information som krävs och blir då tvungen att låta transportbolaget sköta förtullningen vilket innebär att det blir en extra kostnad.

Att vänta in samtliga slutregleringar från kommuner och kommunalförbund till bokslutet är en stor flaskhals som leder till mertid som skulle kunna undvikas om man inte skulle behöva vänta in alla uppgifter som i många fall kommer efter utsatt deadline.

Daghemmet

Daghemmet har en föreståndare/lärare, en lärare, en barnskötare, en resurs samt ett städ-köksbiträde. All personal är kompetent och uppfyller behörighetskraven. Resursen är dessutom överkvalificerad, har lärarutbildning.

Finns behov av visst nytt material samt förnyelse, då inga större inköp gjorts på många år, t ex till daghemsgården. Önskvärt vore att digital utrustning ses över

---

och kompletteras. Även vissa produkter för barn med NPF (neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) skulle behöva köpas in.

Allt arbete som utförs ingår i läroplanen för barnomsorgen på Åland. Barnens behov går naturligtvis i första hand, detta kan innebära att de ibland inte hinner med lagstadgade uppgifter såsom pedagogisk planering och dokumentation, dessa utförs då på övertid/egen tid.

Personal är av åsikten att den pedagogiska dokumentationen är tidskrävande (lärloggar, underlag för specialpedagogiska åtgärder) men det är samtidigt sådant som är nödvändigt och krävs enligt lagen och läroplanen. Den digitala hanteringen kan vara tidskrävande då personalen till viss del saknar kunskaper inom området och då tekniken ofta krånglar.

Brister i datautrustning, ingen uppkoppling till nätet vilket medför att förundervisning, sagostunder och samlingar ibland inte kan genomföras. För föreståndaren kan detta innebära att administrativt arbete inte blir gjort på den planerade tiden, vilket i sin tur gör att hon måste gå från barngruppen på annan tid.

Wilma (ett webbaserat administrationsprogram för närvarohantering och kommunikation mellan hemmet och daghemmet) tar onödigt mycket tid då allt ännu inte är anpassat efter barnomsorgens behov. Som föreståndare måste ännu närvarostatistiken skötas dubbelt, enligt det gamla systemet och i Wilma. Ändringar i vårdtider måste till viss del också göras av föreståndaren.

Fortbildning på området IKT behövs för samtlig personal. Teknologin behöver ses över.

En för kommunen gemensam IKT-ansvarig skulle spara tid och resurser. Vissa inköp kunde göras gemensamt mellan skola och daghem, såsom digital utrustning och andra hjälpmedel. Arbetsbeskrivningarna behöver revideras i enlighet med den nya lagen och läroplanen för barnomsorgen.

Lumparlands skola

För det första kan nämnas att Lumparlands skola fungerar mycket väl och kollegiet bedömer att de har tillräckliga resurser för att sköta de lagstadgade uppgifterna. De gör också bedömningen att de inte utför något frivilligarbete i skolmiljön, utan att de endast sköter det som lagen och läroplanen reglerar.

Lumparlands skola har en årskurs 1–2 och en årskurs 4–6, dvs två klasser. Lumparlands skola har två klasslärare och sedan kompletterar skolföreståndaren med en del undervisning. Skolan har två behöriga lärare och en obehörig som snart är behörig. Därtill finns en elevassistent på cirka 50 procent.

Det skulle i teorin vara möjligt med en enda klass för hela skolans elever, men ur ett pedagogiskt och personalpolitiskt hänseende är det inte att rekommendera.

Biblioteket

Biblioteket sköts av en biblioteksekreterare på 50 procent och öppettiderna är måndagskväll och onsdagskväll samt en timme på onsdag eftermiddag. Av sådant som inte är lagstadgat är det Medis kursplanering och bidragsansökningar. Medis planeringen görs mestadels utanför bibliotekstimmarna. Bidragsansökningarna tar minimalt med tid.

Meröppet kunde gynna låntagare, men detta skulle kräva investeringar i ny teknik och övervakning.

Biblioteket fyller 100 år 2026, så planen är att det borte rummet skulle göras om till barn- och ungdomsbibliotek under 2025, då skolans elevantal förväntas öka igen samma höst. Alla idéer och aktiviteter för att inspirera barnen till mera läsning bör tas till vara.

Äldreomsorgen

Personal på Kapellhagen utgörs av 12 personer varav en av dessa arbetar som kock. All personal är behörig förutom vikariepoolen.

Racer saknas. Tryckavlastande redskap saknas (exempelvis kuddar, madrasser sängar stolar, Comfort rullstol).

Kapellhagen upplever en avsaknad av samarbete med hemsjukvården. Får dock bra hjälp av hemsjukvården Mariehamn, mellan 16:00-08:00.

Vad gäller icke lagstadgade uppgifter hämtar de upp klienter till aktivitet/lunch på Kapellhagen. Kan ta med klient i samband med ärende till stan. Att få följa med på sådan biltur uppskattas mycket av klienterna. Dock genomförs detta i samband med att ett lagstadgat ärende behöver genomföras, vilket således inte låser upp resurser i onödan.

Beträffande flaskhalsar kan nämnas material via hjälpmedelscentralen. Tar lång tid för klienten att få hjälp. Remiss från läkare till att sedan faktiskt få sitt hjälpmedel tar lång tid. Det undermåliga samarbetet från hemsjukvårdens sida kan också nämnas. Klienten ska inte direkt till akuten utan via sjukvårdsupplysningen. Långa telefonköer vilket förhindrar snabb hjälp och rådgivning. Beställningar till ÅHS, behöver beställa långt i förväg för att få i tid. Får ibland sämre ersättningsvaror. Åhs tar inte tillbaka. Dialog förs inte innan sämre varor skickas ut. Betalar fullt pris för varorna som kommit trots att det är ersättningsvaror.

Samarbetet på Kapellhagen upplevs fungera bra. Det finns en befintlig struktur som fungerar. Alla vet vad som ingår i respektive pass. Viss frihet finns inom

---

kompetens/behörighet. Kunna göra adekvata bedömningar gällande de äldres hälsotillstånd ingår i behörigheten. Avslutningsvis bör Kapellhagen se över rutinerna gällande medicinering.

Byggnadstekniska sektorn

Samarbetsavtalet inom byggnadstekniska sektorn är under förhandling. Som det ser ut nu kommer Lumparlands kommun att överta driften av byggnadstekniska sektorn. Det är först då som kommunen kan se i detalj hur den sektorn arbetar. Exempelvis skulle en översyn av kommunens hyresbostadsbestånd vara lämpligt att utföra.

Brand- och räddning

Kommunen har nyligen godkänt en för Åland gemensam räddningsmyndighet som startade upp i maj 2024. Det återstår att se vilka stordriftsfördelar som kan komma av den.

Icke lagstadgade kostnader

Kartläggning av icke lagstadgade kostnader, enligt bilaga:

- Bilaga C – Ks § 91

Centralförvaltningen

Här är det främst småsummor. De största posterna är arvoden och medlemskap i kommunförbundet. Friskvården kostar en del men kan inte anses vara något som ska dras in.

Daghemmet

Daghemmet har endast mindre summor. De har också nämnt i sin kartläggning att anslagen för inköp till verksamheten borde vara något högre för att kunna byta ut saker. Det skulle eventuellt vara möjligt att föra över barnomsorgsledning på daghemsföreståndare och kommundirektör, men det förutsätter mer administrationstid för daghemsföreståndaren.

Skolan

Skolskjutsarna är förvisso lagstadgade och gick också under budget i senaste upphandlingen, men är fortfarande en stor post. Livsmedel är förstås inget som kan tas bort men det går att få ner kostnader genom att handla billigare. I övrigt är det bara mindre summor.

Biblioteket/kultur- och fritid

Det går att skära i litteraturbudgeten, men den är redan skuren i för några år sedan. Ungdomsgården går att stänga ner då det inte är lagstadgad verksamhet. Alla bidrag till föreningar går också att dra in. Samlingslokalstödet till Furuborg är också fullt möjligt att avsluta. Det finns heller inget krav på att vara med i Medis.

Äldreomsorgen

Det går även här att få ner kostnaderna för livsmedel om man handlar billigare. I övrigt är det bara små anslag.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar vilka delar, om några, av kartläggningen som föranleder närmare utredningar som skulle kunna möjliggöra för effektiviseringar.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt enhälligt att varje förvaltning bör inkomma med tre konkreta förslag till förbättringar, resursförändringar och/eller förvaltningsöverskridande samarbeten. Styrelsen emotser svar senast 6.9.2024 och avser ha ett gemensamt forum där de olika förslagen diskuteras, som preliminärt ordnas 12.9.2024.

_____

---

92 § Semesterlöneskuld för personal som övergick till KST vid årsskiftet 2020/2021 (Dnr: 173/2023)

Ks § 92/19.6.2024

Vid överföringen av personal till Kommunernas socialtjänst k.f. (KST) betalade Lumparlands kommun den kvarstående semesterlöneskulden till KST om 10 392,37 euro. Eftersom personal var i anställning hos Lumparlands kommun när löneskulden uppkom räknade kommunen på sina procentsatser för lönebikostnader. KST anser att Lumparlands kommun borde ha räknat på KST:s procentsatser för lönebikostnader varför Lumparlands kommun skulle ha 220,80 euro kvar att betala till KST. Förvaltningen har låtit meddela KST att kommunen anser att semesterlöneskulden ska räknas där skulden uppkommit.

KST har nu påmint kommunen om att semesterlöneskuldsfordran på 220,80 euro kvarstår.

Vad gäller övriga kommuner vid överföring av personal så ville åtminstone några kommuner räkna med sina egna procentsatser men har sedan accepterat KST:s beräkningssätt. Mariehamns stad räknade dock på sina egna procentsatser men kom senare överens med KST att halvera summan och betalade således in hälften av den ursprungliga fordran.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar meddela KST att semesterlöneskulden för personal som övergick till KST vid årsskiftet 2020/2021 ska räknas på de procentsatser för lönebikostnader där semesterlöneskulden uppstod varför Lumparlands kommun bestrider fordran på 220,80 euro.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

93 § Utökad befattning från resurs till barnskötare, daghemmet Videungen (Dnr: 168/2024)

Ks § 93/19.6.2024

För närvarande finns en tillfällig resurs på 78,43% anställd på daghemmet Videungen, men behovet att utöka denna resurs till tillfällig barnskötare är uppenbar. Detta är särskilt angeläget då vi ser en ökande andel yngre barn i verksamheten (barn under tre år). En ökande andel yngre barn innebär enligt gällande lagstiftning ett krav på en personalstyrka av minst en person per fyra barn. En standard som är svår att uppnå med nuvarande resursnivå.

Denna brist blir mer påtaglig med den ökande andelen yngre barn som kräver särskild fokus och omsorg. Dessutom är det viktigt att notera att daghemmet har långa öppettider, då en stor del av barnen har heltid samt att det finns fritidshemsbarn med en egen läroplan att följa, detta gör att det ytterligare ökar behovet av kvalificerad personal. Barnskötare spelar en central roll i daghemsverksamheten, genom att tillhandahålla omsorg och pedagogiskt stöd. Dessutom kan barnskötare utföra uppgifter som att öppna och stänga daghemmet, vilket inte en resurs har befogenhet att göra.

Den utökade kostnaden för att omvandla resurs till barnskötare är för tiden 1.8.2024-31.12.2024 är, enligt bilaga, 5 073,90 €.

- Bilaga A – Ks § 93

Genom att omdisponera medel som finns i utbildningssektorn påverkar kostnaden inte budgeten, där bl.a. kostnaderna för skolskjutsarna räknas bli lägre än budgeterat. Prognosen säger även att personalkostnaderna för 2024, med den utökade kostnaden från resurs till barnskötare, kommer att gå under budget med – 3547, 50€, se bifogad bilaga:

- Bilaga B – Ks § 93

Nämnas bör är att behovet av en tillfällig barnskötare i stället för resurs kommer att behövas inför vårterminen 2025 och troligtvis höstterminen 2025.

Barnomsorgsledaren föreslår att kommunstyrelsen beslutar om att omdisponera medel inom utbildningssektorn för att utöka den tillfälliga befattningen som resurs till en tillfällig befattning som barnskötare på 78,43 % för tiden 1.8.2024-31.12.2024.

Utbildningschefen förordar

kommunstyrelsen beslutar om att omdisponera medel inom utbildningssektorn för att utöka den tillfälliga befattningen som resurs till en tillfällig befattning som barnskötare på 78,43 % för tiden 1.8.2024-31.12.2024.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beviljar bildningsförvaltningen rätt att utöka den tillfälliga befattningen som resurs till en tillfällig befattning som barnskötare på 78,43 % för tiden 1.8.2024-31.12.2024 eftersom utökningen bedöms rymmas inom budgetramen.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

**94 § Anhållan om skolgång i annan kommun (sekretessbelagt enligt
21 § 14 punkten i offentlighetslagen (Dnr: 169/2024))**

---

95 § Insamling av synpunkter på landskapsandelssystemet inför utvärderingen år 2024 (Dnr: 122/2024)

Ks § 95/19.6.2024

Under hösten år 2024 är det dags att utvärdera landskapsandelssystemet. Externa utvärderare har anlåtats och utvärderingen beräknas börja hösten 2024 och slutföras inom året. Meddelande med insamlingsformulär, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 95

Kommunerna erbjuds nu att ge sina synpunkter på systemet före utvärderingen börjar. Kommunerna, KST, ÅKF inbjuds bland andra att ge sina synpunkter. Utvärderingen beräknas vara klar i slutet av 2024 och då kommer en öppen presentation att hållas. Synpunkterna behöver vara landskapsregeringen tillhanda 25.8.2024.

Syftet med själva landskapsandelssystemet är att skapa ekonomiska förutsättningar för kommunerna att producera service samt att utjämna opåverkbara skillnaden mellan kommunerna.

Utkast till synpunkter, enligt bilaga:

- Bilaga B – Ks § 95

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen tar del av utkastet till synpunkter på landskapsandelssystemet och befullmäktigar kommundirektören att slutligen utforma och lämna in synpunkterna.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

96 § Förslag till informationshanteringslag (Dnr: 126/2024)

Ks § 96/19.6.2024

Landskapsregeringen ger Lumparlands kommun möjligheten att komma med synpunkter på landskapsregeringens förslag till informationshanteringslag, senast 1.7.2024. förslag, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 96

Syftet med lagförslaget är att främja digitaliseringen av, höja informationssäkerheten för och effektivisera den offentliga förvaltningen och dess tjänsteproduktion, möjliggöra ett bättre tillvaratagande av möjligheterna i det datadrivna samhället, tillgodose att medborgarnas rättigheter tas tillvara och att höja Ålands digitala beredskap. Vidare syftar lagförslaget till att åstadkomma en utökad elektronisk kommunikation mellan den offentliga förvaltningen och allmänheten, ett utökat och informationssäkert elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga förvaltningen, en utvidgning av de digitala tjänster som den offentlig förvaltning tillhandahåller allmänheten och möjliggöra en utveckling av gemensamma digitala tjänster för Åland.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar avge följande utlåtande över förslaget till informationshanteringslag:

1. Inriktningen av lagförslaget är positivt, dvs. att landskapet behöver komma framåt i digitaliseringen av det offentliga.
2. Lagförslaget ger upphov till frågetecken gällande de faktiska möjligheterna för en mindre förvaltning att delta i implementeringen av lagstiftningen, dels resursmässigt men också ekonomiskt.
3. Det är väsentligt att landskapsregeringen åtar sig en samordnande roll som möjliggör för mindre förvaltningar att delta i den fortsatta digitaliseringen, då det är mycket utmanande att upphandla och implementera IT-system i en liten förvaltning.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

97 § Förslag till lagstiftning om landskapets tjänsteinnehavare (Dnr: 132/2024)

Ks § 97/19.6.2024

Landskapsregeringen ger Lumparlands kommun möjligheten att komma med synpunkter på landskapsregeringens förslag till ny lagstiftning om landskapets tjänsteinnehavare, senast 28.6.2024. förslag, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 97

Lagen ska ersätta den nuvarande tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland. Lagförslaget innehåller även en del följdändringar i annan lagstiftning som gäller landskapsförvaltningen och lagtingets förvaltning och en blankettlag om tillämpning av rikslagstiftningen om rätt till ersättning vid olycksfall. Slutligen ingår en ny tjänstebrottslag för Åland i lagförslaget och den omfattar även de kommunala tjänstemännen.

Kommunen ges också möjlighet att yttra sig över landskapsregeringens bedömning att det skulle vara till fördel om lagen skulle omfatta alla tjänsteinnehavare på Åland, det vill säga även kommunernas tjänsteinnehavare.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar avge följande utlåtande över förslag till lagstiftning om landskapets tjänsteinnehavare samt frågan om lagen framledes skulle omfatta även kommunala tjänsteinnehavare:

1. Lumparlands kommun ser positivt på att landskapsregering tar fram lagstiftning så att kommunala tjänsteinnehavare skulle omfattas av samma lag som landskapets tjänsteinnehavare.
2. Landskapsregeringen bör se över möjligheten till att slå ihop den kommunala avtalsdelegationen med landskapsregeringens motsvarande organisation ifall tjänsteinnehavarna hamnar under samma lagstiftning.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

98 § Lagförslag om avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget (Dnr: 165/2024)

Ks § 98/19.6.2024

Landskapsregeringen ber om Lumparlands kommuns yttrande över ett lagförslag om avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget.

För att synpunkter ska kunna beaktas måste landskapsregeringen få yttrandet senast 9.8.2024. Förslag, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 98

Landskapsregeringen föreslår att sjukdomskostnadsavdraget vid kommunalbeskattningen avskaffas från och med skatteåret 2025. Samtidigt föreslås att en bestämmelse om avdrag för nedsatt skattebetalningsförmåga som enbart beror på sjukdom införs i kommunalskattelagen. Slutligen föreslås också att maxbeloppet för grundavdraget vid kommunalbeskattningen höjs med 100 euro, från 3 600 till 3 700 euro. Höjningen av grundavdraget är avsedd att kompensera för den sänkande effekt på avdraget som avskaffandet av sjukdomskostnadsavdraget har.

Förslaget påverkar således relativt sett mest de inkomsttagare som har en nettoförvärvsinkomst under 15 000 euro eftersom de har fått göra avdrag för hela kostnaden. Effekten är störst för dem som har höga sjukdomskostnader.

Med hänvisning till att det ännu inte finns statistik som visar utfallet av grundavdraget i dess nu gällande form är det svårt att beräkna effekten av den här föreslagna höjningen av avdragets maxbelopp. I det här skedet bedöms en höjning med 100 euro vara tillräcklig för att kompensera för den effekt som ett avskaffat sjukdomskostnadsavdrag har på grundavdraget. Det kan dock komma att behöva justeras när det finns underlag för att göra en bättre bedömning av effekten. Den föreslagna höjningen av grundavdraget påverkar dessutom inte bara de som har sjukdomskostnader utan alla skattskyldiga som har rätt att göra grundavdrag.

Till den del förslaget påverkar grundavdraget blir effekten att kommunernas skatteintäkter ökar ytterligare eftersom grundavdraget sjunker. Sedan 2023 kompenseras kommunerna till 70 procent av landskapet för den förlust av skatteintäkter som beror på resekostnadsavdraget och grundavdraget. Avsikten är dock att den compensationen ska justeras i syfte att fördela de ökade intäkterna mellan landskapet och kommunerna. Landskapsregeringen avser att återkomma med ett separat lagförslag i det ärendet under hösten.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen har inga direkta synpunkter på lagförslaget om avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget, men är av åsikten att alla avdrag som görs genom kommunalbeskattningen ska kompenseras kommunerna till 100 procent.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

---

99 § Förslag till ändringar i vallagen (Dnr: 166/2024)

Ks § 99/19.6.2024

Landskapsregeringen föreslår ändringar i vallagen för Åland. Beredningen av förslagen fortsätter nu vid lagberedningen och sedan skickas lagförslaget på remissrunda. Om kommunerna har synpunkter på förslagen redan innan den fortsatta beredningen och remissrundan är kommunerna välkomna in med synpunkter.

Till de viktigaste förslagen hör att allmänna förtidsröstningsställen föreslås finnas i varje kommun samt att kvällsröstning (mellan kl. 18-20) ska ordnas vid samtliga allmänna förtidsröstningsställen under minst en vardag under förtidsröstningstiden. Kandidatnomineringen föreslås tidigareläggas med en vecka i syfte att främja den samhälleliga debatten inför de allmänna valen samt underlätta produktionen av kampanjmaterial för myndigheter och kandidater. Vidare föreslås ett inrättande av ett landskapsomfattande kandidatregister, vilket syftar till att underlätta för allmänheten och media att hitta information om uppställda kandidater i både lagtings- och kommunalval.

I syfte att stärka vallagstiftningens krisberedskap föreslår landskapsregeringen även en bestämmelse som skulle möjliggöra senareläggande av tidpunkten för val i högst sex månader vid exceptionella förhållanden som allvarligt och väsentligt äventyrar utövandet av rösträtten, deltagandet i val eller genomförandet av val. Enligt förslaget skulle lagtinget på förslag av talmannen eller lantrådet, genom beslut med kvalificerad majoritet (2/3 av ledamöterna), kunna senarelägga tidpunkten för val vid exceptionella förhållanden vilket avser exempelvis pandemier, naturkatastrofer osv. Under covid-19-pandemin behövde exempelvis Finlands kommunalval 2021 senareläggas med två månader på grund av den rådande situationen och motsvarande skedde i flera europeiska länder.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar meddela att kvällsröstning mellan kl. 18.00-20.00 åtminstone i Lumparlands kommun troligtvis inte kommer ge fler röstande. Kommunen hade vid valen 2024 förtidsröstning till kl. 19.00 men flyttade det till kl. 18.00 vid EU-parlamentsvalet eftersom intresset för att rösta efter kl. 18.00 var mycket lågt.

Införande av kvällsröstning skulle också kunna medföra att det under den berörda förtidsröstningsdagen senareläggs öppnandet av förtidsröstningen för att inte behöva hitta fler valförrättare, vilket i längden skulle kunna orsaka en minskning av antalet förtidsröstande.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

_____

---

100 § Val av hyresgäst (Dnr: 160/2024)

Ks § 100/19.6.2024

Det finns en ledig lägenhet på Kapellvägen 2E. Annonsering har skett på kommunens webbplats och kommunens Facebook-sida.

Kommundirektörens förslag

NN väljs till hyresgäst på Kapellvägen 2E. Kommundirektören överenskommer om inflyttning och undertecknar hyresavtalet.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

101 § Aktiviteter för barn (Dnr: 79/2024)

Ks § 47/20.3.2024

Vid kommunstyrelsens sammanträde 28.2.2024 deltog Hem och skolföreningen i Lumparland och framlade önskemål om aktiviteter för barn i årskurs 1–5 eftersom dessa inte har rätt att besöka ungdomsgården och således inte har några aktiviteter att gå på som ordnas av kommunen. Önskemål om starka barn och att ungdomsgården skulle vara öppen en annan tid för dessa barn lyftes fram.

Förvaltningens har därför utrett vad som skulle kunna vara görbart att ordna i kommunal regi.

Starka barn

Starka barn kan ordnas av kommunen via Ålands Idrott där kommunen får ersättning för aktiviteterna och ledarens lön. Det ankommer dock på kommunen att hitta en lämplig ledare och bestämma tid för aktiviteten. Så länge kommunen hittar en ledare (eventuellt kan en av lärarna i skolan vara ledare) så skulle detta kunna starta upp i höst. Starka barn finns dels som steg 1 för årskurs 1–2 och dels steg 2 för årskurs 3–4.

Här behöver det närmare utredas hur skolskjuts i praktiken ska ordnas ifall ett barn går på starka barn och samtidigt har rätt till skolskjuts. Det är dock ingen omöjlighet att barnet ifråga har eftisplats och därför ingen skolskjuts alls.

Ungdomsgård

Efter diskussion med kommunens ungdomsgårdsledare finns möjlighet att ha ungdomsgården öppen en ytterligare dag utöver fredag. Byggnaden är redan uppvärmd så det skulle inte innebära någon merkostnad på det viset. Ungdomsgårdsledaren skulle dock behöva utökad arbetstid och det finns också skäl att fundera över huruvida kommunen ska erbjuda något mellanmål, vilket beror på när ungdomsgården skulle vara öppen. Vid en jämförelse med andra kommuner förefaller det vanligast att en ungdomsgård som har öppet för yngre barn har öppet direkt efter skolan fram till middagstid.

Vad gäller vilka som skulle ha rätt att besöka ungdomsgården görs bedömningen att det skulle vara lämpligast med barn i årskurs 3–6. För årskurs 1–2 har kommunen fritidshemsverksamhet, vilket är en i lag reglerad verksamhet, och det är inte att rekommendera att blanda ungdomsgårdskonceptet med kommunens fritidshemsverksamhet utan hålla dessa verksamheter helt separata.

Sammanfattningsvis skulle ungdomsgården kunna vara öppen en eftermiddag i veckan, förslagsvis tisdag, från när skolan avslutas till kl. 16.00. Om den har

öppet direkt efter skolan bör kommunen bestämma hur mellanmål ska ordnas; genom kommunen eller på eget ansvar av vårdnadshavaren. Om kommunen ordnar mellanmål finns möjlighet att ta ut en måltidsavgift. Kostnaden för att utöka öppettiderna hänför sig främst till ungdomsgårdsledarens lön vilket uppskattningsvis skulle vara 2 000 euro för ett halvår. Sedan tillkommer förbrukningsel och eventuellt mellanmål.

Om ungdomsgården ska vara öppen ytterligare ett tillfälle behövs ett beslut i kommunfullmäktige. Beslut om Starka barn kan dock tas att kommunstyrelsen då det inte rör sig om några utökade kostnader.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar ta ställning till huruvida kommunen ska gå vidare med att planera för att utöka ungdomsgårdens öppettider för att inkludera barn i årskurs 3–6 så att kommunfullmäktige kan ta ställning i frågan innan sommaren och om kommunen ska planera för att återigen ha Starka barn som aktivitet efter skolan.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt enhälligt att gå vidare med att planera för att utöka ungdomsgårdens öppettider för att inkludera barn i årskurs 3–6 så att kommunfullmäktige kan ta ställning i frågan innan sommaren och att kommunen ska planera för att återigen ha Starka barn för årkurs 1–2 som aktivitet efter skolan. Ungdomsgårdens öppettider för årskurs 3–6 behöver sammanfalla med Starka barn.

Ks § 72/22.5.2024

Skolan planerar att ha Starka barn för årskurs 1–2 på onsdagar under höstterminen. Det vore därför lämpligt att ungdomsgården eventuella utökning av öppettider för barn i årskurs 3–6 skulle vara på samma dag efter skolan.

En utökning av ungdomsgårdens öppettider beräknas kosta 742,82 euro, vilket medför att ungdomsgårdens årliga lönekostnad för 2024 skulle bli 6 074,52 euro. Utöver det tillkommer eventuella inköp som görs för att anpassa ungdomsgården till årskurs 3–6.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar att Starka barn för årkurs 1–2 ordnas av Lumparlands skola under kommande läsår. Bidrag för ändamålet söks av skolan från Ålands idrott.

Kommunstyrelsen beslutar föreslå fullmäktige att ungdomsgårdens öppettider utökas under nästa läsår så att gården är öppen kl. 14-16.30 en dag i veckan för årskurs 3–6, preliminärt onsdagar, och beviljar tilläggsmedel om 742,82 euro.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

Kf § 42/12.6.2024

Beslut

Kommunstyrelsens förslag godkändes enhälligt.

Ks § 101/19.6.2024

Eftersom tilläggsmedel har beviljats kan ungdomsgården öppettider utökas. Förslagsvis planerar ungdomsgårdsledaren tillsammans med tidigare arbetsgrupp för utökningen av verksamheten till årskurs 3–6.

En ytterligare fråga som kan bli aktuell i närtid är hur verksamheten ska fortgå ifall barnomsorgen behöver byggnaden för daghemsplatser. Videungen är godkänd för 20 barn men det är redan trångt med nuvarande antal på 17 barn. I höst kommer det vara 16 daghemsbarn och två fritidshemsbarn. Tre av daghemsbarnen är under tre år vilket gör att de räknas som 1,5 barn. Ur ett personal- och lokalmässigt perspektiv är det således 19,5 barn inskrivna i höst. Ytterligare ett barn är aktuellt från februari.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar att den tidigare arbetsgruppen tillsammans med ungdomsgårdsledaren planerar och verkställer att ungdomsgårdens öppettider utökas under nästa läsår så att gården är öppen kl. 14-16.30 en dag i veckan för årskurs 3–6.

Kommunstyrelsen beslutar vidare ge förvaltningen i uppdrag att göra upp en plan ifall Myrstacken behövs för barnomsorgsverksamhet och samtidigt se på hur ungdomsgården skulle kunna fortsätta sin verksamhet på någon annan eller samma plats.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

102 § Budgetdirektiv 2025 (Dnr: 162/2024)

Ks § 102/19.6.2024

Förslag till budgetdirektiv för uppgörande av 2025 års budget och ekonomiplan för 2026–2027 har tagits fram. Direktiven för budget och ekonomiplan baseras på bokslut 2023 och budget 2024 med beaktande av den ekonomiska utvecklingen, elevprognoser samt skatteprognoser uppgjorda av Finlands kommunförbund. Någon landskapsandelsprognos har ännu inte kommit kommunerna tillhanda, varför den baserar sig på årets landskapsandelar, minus landskapsandel för träningsundervisningen.

Förslag till budgetdirektiv, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 102

Det kan nämnas att det ännu är oklart vad framtida samarbeten med Lemlands kommun inom byggnadsteknisk sektor kommer att kosta. Budgetdirektivet utgår således från ett nollsummespel.

Det är också osäkert vad den nya räddningsmyndigheten kommer att kosta, även om beräkningarna i förväg var att det inte skulle medföra några merkostnader för Lumparlands kommun. Således utgår även här budgetdirektivet från ett nollsummespel.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar anta budgetdirektiv för 2025 enligt Bilaga A – Ks § 102.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

103 § Försäljning av markområde i Getvik, Lumpo (Dnr: 170/2024)

Ks § 103/19.6.2024

Det finns ett område i Getvik som eventuellt skulle lämpa sig att sälja som potentiell bostads- eller fritidshustomt, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 103

Kontakt har tagit med en mäklare som ska se över hur man på bästa sätt skulle kunna lägga ut området för försäljning. Eventuellt skulle det vara möjligt att få ut två tomter, men det beror lite på topografin. Detta utredas närmare av mäklaren.

Utlåtande från mäklare har inkommit 19.6.2024, enligt bilaga:

- Bilaga B – Ks § 103

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen godkänner att förvaltningen går vidare med att få till stånd en försäljning av markområdet i Getvik enligt Bilaga A – Ks § 103 och befullmäktigar förvaltningen att det läggs ut för försäljning när man utrett vad som tomtmässigt är möjligt att få ut av området. Det slutliga beslutet om försäljning behöver dock godkännas av kommunfullmäktige.

Beslut

Kommunstyrelsen beslöt enhälligt lägga ut området enligt Bilaga B – Ks § 103 till försäljning genom anbudsförfarande, dock så att det säkerställs att kommunen erhåller vägrätt genom området på södra delen till 438-404-2-39. Det slutliga beslutet om försäljning behöver dock godkännas av kommunfullmäktige.

---

104 § Personalfest (Dnr: 163/2024)

Ks § 104/19.6.2024

För 2024 finns 700 euro budgeterat för en tillställning för kommunens anställda och förtroendevalda. Enligt 43 § c punkten under Information och kommunikation i förvaltningsstadgan beslutar kommunstyrelsen om festarrangemang.

Eftersom det endast rör sig om en fest för personal i år och summan det handlar om inte är väsentlig behöver ingen formell kommitté tillsättas, men det vore lämpligt att kommunstyrelsen beslutar om ramarna för festen.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar att förvaltningen ges rätt att göra inköp inom en budget på 700 euro för en personalfest under 2024 och att utföra behövliga åtgärder för anordnandet av festen. Alkoholhaltiga drycker får inköpas med budgetmedel, dock inte drycker med en alkoholhalt överstigande 20 %.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

105 § Lumparlands skolas arbetsplan och elevhälsoplan för 2024–2025 (Dnr: 174/2024)

Ks § 105/19.6.2024

Enligt landskapslag om ändring av landskapslagen om barnomsorg och grundskola (ÅFS 2020:52) del III 3 kap. 12 § föreskrivs att varje grundskola ska göra en arbetsplan för läsåret som baserar sig på läroplanen. I arbetsplanen ska det finnas bestämmelser om skolans verksamhet under läsåret. Arbetsplanen ska godkännas av kommunen och skickas till landskapsregeringen för kännedom.

Förslag till arbetsplan för Lumparlands skola 2024–2025, enligt bilaga:

- Bilaga A – Ks § 105

Enligt läroplanen för grundskolan på Åland punkt 4.4 ska elevhälsoplanen uppdateras varje läsår och årligen gås igenom med alla som arbetar i skolgemenskapen samt delges vårdnadshavare. Elevhälsoplanen ska bifogas arbetsplanen och tillställas landskapsregeringen för kännedom.

Förslag till elevhälsoplan för Lumparlands skola 2024–2025, enligt bilaga:

- Bilaga B – Ks § 105

Landskapsregeringen har utfärdat mallar för framtagande av arbetsplan respektive elevhälsoplan. De framtagna förslagen till arbetsplaner respektive elevhälsoplaner uppfyller de krav på innehåll som fastställts av Ålands Landskapsregering.

Kommundirektörens förslag

Kommunstyrelsen beslutar godkänna Lumparlands skolas arbetsplan och elevhälsoplan för läsåret 2024–2025 enligt Bilaga A – Ks § 105 och Bilaga B – Ks § 105 och översänder dem till Ålands landskapsregering för kännedom. Planerna publiceras på kommunens webbplats.

Beslut

Kommundirektörens förslag godkändes enhälligt.

---

106 § Sammanträdets avslutande

Sammanträdet avslutades kl. 21.46.

ANVISNING FÖR RÄTTELSEYRKANDE OCH BESVÄRSANVISNING

Förbud att söka ändring

Eftersom nedan nämnda beslut endast gäller beredning eller verkställighet kan enligt 112 § i kommunallagen (1997:73) eller 6 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019) rättelseyrkande inte framställas eller kommunalbesvär eller förvaltningsbesvär anföras över beslutet.

Paragrafer i protokollet: **85, 86, 87, 91, 95, 96, 97, 98, 99, 103, 106.**

Besvär kan inte anföras över nedan nämnda beslut, eftersom ett skriftligt rättelseyrkande enligt 110 § i kommunallagen kan framställas över beslutet.

Paragrafer i protokollet: **88, 89, 90, 92, 93, 94, 100, 101, 102, 104, 105.**

Anvisning för rättelseyrkande

Skriftligt rättelseyrkande får framställas av den som ett beslut avser eller den vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) samt av kommunmedlemmarna.

Myndighet hos vilken rättelse yrkas är:

Kommunstyrelsen i Lumparland
Kyrkvägen 26
AX-22 630 Lumparland

Paragrafer i protokollet: **88, 89, 90, 92, 93, 94, 100, 101, 102, 104, 105.**

Yrkandet ska framställas inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. En part anses ha fått del av beslutet sju dagar efter dagen då brevet avsändes, om inte något annat påvisas. Vid elektronisk delgivning anses en part ha fått del av beslutet tre dagar efter att meddelandet sändes, om inte något annat påvisas. En kommunmedlem anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter det att ett meddelande om att beslutet finns tillgängligt på kommunens webbplats publicerades på kommunens elektroniska anslagstavla. I vardera fallen räknas inte framlägnings- eller delgivningsdagen med i besvärstiden.

Av rättelseyrkandet ska framgå yrkandet och vad det grundar sig på.

KOMMUNALBESVÄR

BESVÄRSANVISNING

I nedan nämnda beslut kan ändring sökas skriftligt genom besvär.

Paragrafer i protokollet:

Besvärsrätt

Ändring i beslut kan sökas av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) och kommunmedlemmar. Ändring i ett beslut med anledning av rättelseyrkanden kan sökas genom kommunalbesvär endast av den som framställt rättelseyrkandet. Om beslutet har ändrats med anledning av rättelseyrkandet, kan ändring i beslutet sökas genom kommunalbesvär också av den som är part eller av en kommunmedlem.

Besvärstid

Besvärstid är 30 dagar från dagen för delfäendet av beslutet. En part anses fått del av beslutet sju dagar efter dagen då brevet avsändes, om inte något annat påvisas. Vid elektronisk delgivning anses en part ha fått del av beslutet tre dagar efter att meddelandet sändes, om inte något annat påvisas. En kommunmedlem anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter det att ett meddelande om att beslutet finns tillgängligt på kommunens webbplats publicerades på kommunens elektroniska anslagstavla.

Besvärsgrunder

Ett beslut får överklagas genom kommunalbesvär på följande grunder:

1. beslutet tillkommit i felaktig ordning,
2. den myndighet som fattat beslutet har överskridit sina befogenheter eller
3. beslutet annars strider mot lag.

Besvärsskrift

I besvärsskriften ska uppges:

- ändringssökandens namn, kontaktuppgifter och postadress,
- det beslut i vilket ändring söks (det överklagade beslutet)
- till vilka delar ändring söks i beslutet och vilka ändringar som yrkas (yrkandena)
- grunderna för yrkandena,
- vad besvärsrätten grundar sig på om det överklagade beslutet inte avser ändringssökanden själv.

Om talan förs av ändringssökandens lagliga företrädare eller ombud, ska också dennes kontaktuppgifter uppges. Medan besvären är anhängiga ska förvaltningsdomstolen utan dröjsmål underrättas om ändringar i kontaktuppgifterna.

Till besvären ska följande fogas:

1. det överklagade beslutet med besvärсанvisning,
  2. utredning om när ändringssökanden har fått del av beslutet, eller annan utredning om när besvärstiden börjat löpa,
-

-
3. de handlingar som ändringssökanden åberopar som stöd för sina yrkanden, om dessa inte redan tidigare har lämnats till myndigheten.

Besvärsmyndighet

Ålands förvaltningsdomstol
PB 31, Torggatan 16
AX-22 101 Mariehamn
E-post: aland.fd@om.fi

Inlämnande av besvärshandlingarna

Besvären ska lämnas in till besvärsmyndigheten senast under besvärstidens sista dag innan besvärsmyndigheten stänger.

Avgift

Enligt lagen om domstolsavgifter (FFS 1455/2015) är rättegångsavgiften i förvaltningsdomstolen 260 euro. Rättegångsavgift tas ut också då förvaltningsdomstolen avvisar besvär utan prövning samt då besvär återtas. Avgift tas inte ut om ändringssökanden har framgång i ärendet.

FÖRVALTNINGSBESVÄR

BESVÄRSANVISNING

I nedan nämnda beslut kan ändring sökas skriftligt genom besvär.

Paragrafer i protokollet:

Besvärsrätt

Besvär får anföras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet (part) samt av den som har besvärsrätt enligt särskilda bestämmelser i lag. En myndighet får även anföras besvär över beslutet om överklagandet är behövligt med anledning av det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka.

Besvärstid

Besvärstid 30 dagar från delfäendet av beslutet. En part anses fått del av beslutet sju dagar efter dagen då brevet avsändes, om inte något annat påvisas. Vid elektronisk delgivning anses en part ha fått del av beslutet tre dagar efter att meddelandet sändes, om inte något annat påvisas. Beslutet anses dock ha kommit till en myndighets kännedom på ankomstdagen.

Besvärsskrift

I besvärsskriften ska uppges:

- ändringssökandens namn, kontaktuppgifter och postadress,
- det beslut i vilket ändring söks (det överklagade beslutet)
- till vilka delar ändring söks i beslutet och vilka ändringar som yrkas (yrkandena)
- grunderna för yrkandena,
- vad besvärsrätten grundar sig på om det överklagade beslutet inte avser ändringssökanden själv.

Om talan förs av ändringssökandens lagliga företrädare eller ombud, ska också dennes kontaktuppgifter uppges. Medan besvären är anhängiga ska förvaltningsdomstolen utan dröjsmål underrättas om ändringar i kontaktuppgifterna.

Till besvären ska följande fogas:

1. det överklagade beslutet med besvärсанvisning,
2. utredning om när ändringssökanden har fått del av beslutet, eller annan utredning om när besvärstiden börjat löpa,
3. de handlingar som ändringssökanden åberopar som stöd för sina yrkanden, om dessa inte redan tidigare har lämnats till myndigheten.

Besvärsmyndighet

Ålands förvaltningsdomstol
PB 31, Torggatan 16
AX-22 101 Mariehamn
E-post: aland.fd@om.fi

Inlämnande av besvärshandlingarna

Besvärshandlingarna ska inlämnas till besvärmyndigheten före besvärstidens utgång. Besvärshandlingarna kan även sändas med post eller genom bud, men i så fall på avsändarens eget ansvar. Handlingarna ska lämnas till posten i så god tid att de kommer fram innan besvärstiden går ut.

Avgift

Enligt lagen om domstolsavgifter (FFS 1455/2015) är rättegångsavgiften i förvaltningsdomstolen 260 euro. Rättegångsavgift tas ut också då förvaltningsdomstolen avvisar besvär utan prövning samt då besvär återtas. Avgift tas inte ut om ändringssökanden har framgång i ärendet.

LUMPARLANDS KOMMUN

Revision 2023

REVISIONSRAPPORT 2023

I. Revisionens utförande

Vid revisionen har granskats kommunens förvaltning, bokföring och bokslut för år 2023. Revisionen utfördes enligt en på förhand uppgjord arbetsplan.

Revisionen har utförts av kommunens förtroendevalda revisorer Jonny Mattsson och Ann-Mari Karlsson samt av Tove Lindström-Koli, OFGR, GR revisionsammanslutningen BDO Audiator Oy.

Revisionen har dokumenterats i separata arbetspapper och i denna rapport framförs de väsentligaste iakttagelserna som gjorts under revisionens gång.

Revisionen har utförts i den omfattning god revisionsbedömning förutsätter.

Gällande bokslutet granskades verksamhetsberättelsen och bokslutet för år 2023, som innehåller resultaträkning och balansräkning med därtillhörande noter samt finansieringskalkyl, verksamhetsberättelse och budgetjämförelse. Vidare har granskats balansspecifikationerna och verifikationer till noter.

Granskningarna baserar sig på förvaltningsorganens protokoll, substansgranskning av bokföring mm samt på intervjuer av ansvarspersoner i kommunen.

2. Revisionsobservationer

2.1. Förvaltning

I granskningen genomgicks kommunfullmäktiges, kommunstyrelsens samt tjänstemannabeslut för de ledande tjänstemännen för år 2023.

Inom förvaltningen granskades;

- kommunfullmäktiges och
- kommunstyrelsens beslut.

Granskningen av förvaltningen föranledde inga åtgärder.

2.2. Bokföring

Inköpsverifikat

Granskades de mest väsentliga inköpsfakturorna för år 2023, främst för kontona;

- material och förnödenheter samt
- köp av tjänster.

Granskningens syfte var att säkerställa att fakturan är tillställd Lumparlands kommun, att man periodiserat fakturorna rätt, att de är rätt konterade samt sakenligt granskade och godkända.

Därtill granskades periodiseringen av inköpsfakturorna.

På basen av utförd stickprovsgranskning av verifikat konstateras att bokföringen baserar sig på godtagbara verifikat och att dessa var sakenligt godkända.

Memorialverifikat

Granskades även de mest väsentliga memorialverifikaten för året 2023 samt för januari 2024. På årsbasis hade kommunen 322 memorialverifikat år 2023, de flesta kommer från bokslutet och utgör direktbokningar från kontoutdragen. *Konstaterades att kommundirektören månatligen godkänner memorialverifikaten.*

Fakturering

Granskades processerna för faktureringen i kommunen samt underlagen till och faktureringen av äldreomsorgsavgifterna. Granskningen föranledde inga åtgärder.

Avtal

Granskades kommunens befintliga allmänna avtal och kunde konstateras att de stämmer överens med förteckningen, nya avtal har införts och inaktuella noterats och avlägsnats.

Löner

Granskades nya arbetsavtal för år 2023 och de uppgiftsrelaterade lönerna mot lönerna enligt tjänstekollektivavtal (AKTA). Granskades stickprovsvis löneutbetalningarna, med timmar och tillägg. Granskningen föranledde inga åtgärder.

Diskuterades uppgörandet av processbeskrivningar för löneräkning och utbetalning och rekommenderas att de skulle slutföras och att man skulle göra en separat processbeskrivning för rekrytering. Därtill rekommenderas att man i kommunen gör upp processbeskrivningar för inköp samt avtalshantering under år 2024.

Investering

Granskades Parhuslägenheternas investering; upphandling och huvudentreprenörens avtal samt fakturering. Granskningen föranledde inga åtgärder.

Stadgor och direktiv

Konstaterades att stadgorna och direktiven är tidsenliga

- Förvaltningsstadga från 2021 – saknas bestämmelse om övertagande av ärende
- Internt kontroldirektiv från 2021 – har godkänts i kommunstyrelsen 22.9.2021 § 114 och i kommunfullmäktige 29.9.2021 § 29.
- Upphandlingsdirektiv från 2020 – innehåller det mest väsentliga

2.3. Bokslut

Verksamhetsberättelse

I verksamhetsberättelsen har man följt Kommunförbundets principer om rekommendation för bokslutsmodell.

Inga väsentliga tvister eller rättegångar var aktuella vid bokslutstidpunkten 31.12.2023. Vidare hade man i verksamhetsberättelsen som en egen rubrik noterat bl.a. andra icke-finansiella aspekter och miljöfaktorer.

I verksamhetsberättelsen hade man redogjorts för ordnandet av riskhanteringen, som baserar sig på en riskkartläggning.

Intern kontroll

I verksamhetsberättelsen har redogjorts för hur kommunens interna tillsyn och riskhantering har ordnats. Kommunstyrelsen konstaterar att några större brister i den interna kontrollen inte har kunnat noteras under året. Och att kommunstyrelsen kontinuerligt ämnar utveckla och förbättra metoderna och noggrannheten i den interna kontrollen.

Budgetuppföljning

Ur bokslutet framgår att budgeten är bunden gentemot kommunfullmäktige till bruttobelopp på resultatenhetsnivå.

Driftsbudgeten förverkligades enligt följande (extern/intern):

(ändrad)	BG 2023	BS 2023	skillnad	%
Inkomster	731 232	786 223	54 991	107,5
Utgifter	-3 455 928	-3 349 252	106 675	96,9
Netto	-2 724 695	-2 563 029	181 666	94,1

Under året gjordes budgetändringar/-ökning totalt 54 762 euro inom driftsbudgeten.

Inga väsentliga överskridningar i driftsbudgeten förekom under 2023.

De budgeterade investeringsutgifterna netto, uppgick till 1 659 000 euro, medan utfallet blev 639 973 euro. Under året gjordes inga budgetändringar. Parhuslägenheternas investeringsbudget förverkligades till 41,5 %. Investeringen skall färdigställas under hösten 2024.

Skatteinkomsterna förverkligades till 1,68 milj. euro, vilket är en liten minskning från föregående år (ca 15 000 euro). De budgeterade skatteinkomsterna var 1,55 milj. euro (förverkligande 108,3 %).

Landskapsandelarna förverkligades till 0,82 milj. euro i enlighet med det budgeterade. Jämfört med föregående år ökade landskapsandelarna med ca 98 000 euro eller 13,5 %.

Årsbidraget var budgeterat till -418 803 euro och förverkligades till -116 930 euro. För räkenskapsperioden hade man budgeterat ett underskott om 607 119 euro medan året resulterade i ett underskott på 233 263 euro. *Detta innebär att kommunen nu har ett ackumulerat underskott på 48 212 euro. Kommunen bör göra upp ett åtgärdsprogram för att få ekonomin i balans under den följande ekonomiplanepérioden.*

Kommunens invånarantal har ökat med 6 personer (1,7 %) och uppgår nu till 366 personer. Kommunen lån uppgår till 1,97 milj. euro och ökade till 5 377 euro per invånare. Den relativa skuldsättningsgraden är hög på ca 88 %. Nyckeltalet anger hur stor del av kommunens driftsinkomster som skulle behövas för återbetalning av det främmande kapitalet. Soliditeten är låg på 27,7 % (det egna kapitalet är lågt i förhållande till balansens omslutning). En genomsnittlig soliditetsgrad på 70 % kan anses vara ett eftersträväsvärdt mål inom den kommunala ekonomin.

Resultaträkning

Resultaträkningen baserar sig på bokföringen samt är i huvudsak formellt och innehållsmässigt riktig.

Noterna baserar sig på riktiga uppgifter och har i huvudsak gjorts i tillräcklig omfattning för att komplettera resultaträkningen.

Skatteinkomsterna var bokförda i enlighet med Bokföringsnämndens kommunsektion anvisningar och skatteverkets redovisningar.

Landskapssandelarna var bokförda enligt prestationsprincipen och kunde avstämmas mot landskapsandelsbesluten.

Personalkostnaderna uppgick till totalt 1,35 milj. euro, 3,8 % under budgeten och ökade från föregående år med ca 61 700 euro (4,8 %). Personalkostnaderna utgör ca 45,1 % av de totala verksamhetsutgifterna.

Avskrivningarna om 166 566 euro kunde avstämmas mot bokföringen för bestående aktiva.

I bokslutet finns en extraordinär post på ca 50 000 euro (Danells fond som omvandlades till gåvokonto). Kommunerna får som huvudregel inte bokföra poster som extraordinära om de inte uppfyller vissa kriterier (snäv tolkning av bokföringsnämndens kommunsektion). Beloppet borde ha bokförts under övriga verksamhetsinkomster och då skulle beloppet ha förklarats närmare i en not till resultaträkningen. Beloppet var dock inte väsentligt varför bokslutet inte korrigerades till denna del.

Balansräkning

Balansräkningen baserar sig på bokföringen samt är i huvudsak formellt och innehållsmässigt riktig.

Förändringar av bestående aktiva kunde avstämmas mot bokföringen. Noterna kunde i sin helhet avstämmas mot investeringsdelen.

Kommunen har inga avsättningar.

Kommunens långfristiga främmande kapital är 2,08 milj. euro. Det kortfristiga främmande kapitalet består främst av låneamortering 2024 ca 134 400 euro, leverantörsskulder 110 900 euro och resultatregleringar 242 000 euro.

Finansieringskalkyl

Finansieringskalkylen är riktigt härledd och uppställd. Enligt budgeten skulle kommunen uppta ett långfristigt lån på 1,6 milj. euro för parhuslägenheterna som förverkligades till 0,5 milj. euro. Ökningen av långfristiga lån blev 373 100 euro.

Noter

Noterna baserar sig efter en korrigerigering på riktiga uppgifter och har uppgjorts i tillräcklig omfattning för att komplettera resultat- och balansräkningen.

Balansspecifikationer

Balansräkningens samtliga poster var i tillräckligt omfattande grad verifierat med specifikationer. Balansspecifikationerna var daterade och undertecknade, i enlighet med BFF 5:4 §.

Verifikation till noter

Över bokslutets noter fanns tillräckliga verifikationer.

2.4. Övriga observationer

Konstaterades att bankkontot var månatligen avstämt mot bokföringen i enlighet med rekommendationen från revisorerna.

Lönebokföringen har avstämts mot löneprogrammets uppgifter. Dessa har avstämts mot inkomstregistret.

3. Slutsats

Vid revisionen, som har utförts i den omfattning god revisionsred förutsätter, har inte framkommit sådana väsentliga faktorer som skulle ifrågasätta bokslutets riktighet.

Lumparland, den 30.5.2024

Jonny Mattsson
ordförande

Ann-Mari Karlsson

Tove Lindström-Koli
OFGR, GR
BDO Audiator Ab

DISTRIBUTION kommunstyrelsen
kommundirektör Mattias Jansryd
ekonomichef Åsa Mattsson

för åtgärder
för åtgärder
för åtgärder

Lokal justeringspott 2024

Ekonomichef 0,90 %	Byråsekr. 0,90 %	Bibl.sekf. 0,90 %	Närvårdare 1,60 %	Ledande närv. 0,90 %	Kock 0,90 %	Städare 0,90 %
Köksbitr. 0,90 %	Dagh.förest. 0,90 %	Lärare, barnoms. 1,75 %	Barnskötare 0,90 %	Resurspers. 0,90 %	Ansvarig kock 0,90 %	Elevassist. 1,15 %
Ungd.g.led. 0,90 %	Bibl.funkt. 0,00 %					

TOTAL KOSTN.EFFEKT **1,23 %**

Totalt inkl timavlönade	929,26
Justeringspott	927,15
Diff mot justeringspott	2,11

	Timmar
Uppskattningen baserar sig på arbetat att färdigställa STG-miljön för en användare att börja arbeta i.	46.25
Uppskattning av utbildning	30.00
Uppskattning av arbete med produktions miljö	40.00
Total uppskattning på arbete kvar (144€*116,25=16 740€)	116,25
<i>Uppskattning av avveckling av miljön</i> (144€*25=3 600€)	<i>25.00</i>

Centralförvaltningen

1. Resurser och utrustning

- Finns det tillräckligt med resurser och utrustning för att möta behoven?

Ja, it-utrustningen och system är för närvarande tillräckliga. Ifall kommunen övertar den tekniska förvaltningen finns behov av att lösa VA-faktureringen.

- Finns det tillräckligt med IT-stöd eller teknisk personal för att hantera eventuella tekniska problem?

Ja.

Icke lagstadgade uppgifter

1. Inventering av nuvarande uppgifter

- Vilka är de huvudsakliga icke lagstadgade uppgifterna som utförs av för närvarande?

Administrering av stipendier, administrering av uppvaktningar för personalen, infobladet.

- Hur mycket tid och resurser ägnas åt varje av dessa uppgifter?

Infobladet sker främst utanför arbetstid för ekonomichefen. Fakturering av annonser sker inom arbetstiden och är helt beroende på hur många annonser som är avgiftsbelagda.

Stipendieadministrationen uppskattas till cirka en timme per år.

För varje faktura som hör till en icke lagstadgad verksamhet, såsom medlemskapsfakturor, tillkommer en viss arbetstid.

2. Relevans och effektivitet

- Finns det icke lagstadgade uppgifter som inte längre är relevanta eller nödvändiga för verksamheten?

Vi gör en kontinuerlig bedömning av vad vi lägger arbete på. Eventuellt skulle kommunen kunna sluta med arbetstidsredovisning för personal som inte arbetar enligt periodarbete och under förtussättning att man jobbat enligt planerad tid.

3. Möjligheter till omfördelning eller avskaffande

- Finns det möjlighet att omfördela resurser från icke lagstadgade uppgifter till mer kritiska områden?

Det rör sig inte om många timmar som de icke lagstadgade uppgifterna tar för personalen.

- Finns det uppgifter som kan avskaffas helt för att frigöra personalresurser?

Att ta bort infobladet skulle ta bort viss fakturering. Att ta bort möjligheten till att hyra kommunens lokaler skulle också minska faktureringen, dock minimalt eftersom det sällan är någon som hyr.

Den praktiska verksamheten

1. Nuvarande arbetsrutiner

- Kan du beskriva de nuvarande arbetsuppgifterna för ditt arbetsområde?

Kommundirektören

Bereda och föredra ärenden som behandlas i kommunstyrelsen

övervaka att kommunstyrelsens beslut verkställs

fungera som sekreterare vid kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens sammanträden, såvida inte annat beslutas

tillsammans med sina tjänsteinnehavare ansvara för uppgörandet av budget och övervaka dess förverkligande

handha kommunikationen med media vad gäller kommunala beslut och förslag till beslut inför kommunstyrelsen och kommunfullmäktige

på kommunens vägnar avge utlåtanden över ansökningar om jordförvärv och jordförvärvstillstånd

Den största delen av arbetet kretsar kring det arbete som görs för att föredra ärenden i kommunstyrelsen.

Ekonomichefen

Hantera inköpsreskontra, likviditetsuppföljning och lån.

Ansvara för kommunens bokföring och i samarbete med kommundirektören uppgöra bokslut i enlighet med gällande lagstiftning

Ansvara för betalning av fakturor samt övriga utbetalningar.

Månatligen redovisa mervärdesskatt samt skattegränsinköp.

Ansvara för skattegränsredovisningen.

Ansvara för friskvårdskuponger.

Uppgöra statistik till myndigheter som enligt lag har rätt till statistiken.

Sammanställa faktureringsunderlag för barnomsorg, hemservice samt boendeservice på ESB Kapellhagen.

Ansvara för fakturering samt eventuell indrivning av dessa.

Sköta telefonväxel samt ankommande och avgående post när byråsekreteraren inte är tillgänglig.

Byråsekreterare

Ansvara för löneräkningen.

Handlägga och utbetala hemvårdsstöd.

Fungera som löneombud.

Fungera som sakkunnig i kollektivavtalsfrågor samt bistå samtliga förvaltningen i dessa frågor.

Handha skötseln av personalregistret.

Utfärda löneintyg och tjänstgöringsintyg utan betyg.

Ansöka om berättigad ersättning från myndigheter och försäkringsbolag.

Handha samtliga arbetsgivarredovisningar och redovisningar till berörda myndigheter.

Upprätthålla och underhålla matriklar.

Ansvara för att ta fram lönekostnader i budgetarbetet.

Publicera av kommunens enheter tillhandahållet material på Lumparlands kommuns webbplats.

Sköta periodisering av löner och semesterar.

Ansvara för kommunkansliets inventarieförteckning.

Ansvara för arkivfunktionen.

Sköta telefonväxeln samt inkommande och avgående post med tillhörande diarietföring.

Handha intern och extern kundservice.

Kontera fakturor.

- Finns det några specifika steg i ditt arbete som upplevs som onödigt tidskrävande eller ineffektiva?

Inget som upplevs ineffektivt, men efterarbetet med delgivningar, registrering av beslut osv är relativt tidskrävande. Dock inget som går att strunta i.

Statistiken är väldigt tidskrävande så som den rapporteras till Åsub i dag.

Förtullningen av varor från andra länder än fasta Finland är mycket krångliga och i många fall har man inte möjlighet att göra dem själv för att man inte har tillgång till all information som krävs och blir då tvungen att låta transportbolaget sköta förtullningen vilket innebär att det blir en extra kostnad.

Manuellt räknande av arbetstidsrapportering (dagis, skola, bibban samt kock/KPH)

Manuellt räknande vid löneförhöjningar, eftersom nuvarande lönesystem inte kan räkna retroaktiv lön samt andra funktioner i lönesystemet som skulle kunna förbättras – men eftersom Abilitas lönesystem inte uppgraderas, så är detta inte aktuellt förrän ett nytt lönesystem tas i bruk.

2. Identifiering av flaskhalsar

- Finns det några specifika moment i arbetsprocessen som utgör flaskhalsar eller försenar arbetet?

Nej, men kommunkansliet är mycket beroende av att underlag kommer in från enheterna för att möjliggöra för fakturering.

Att vänta in samtliga slutregleringar från kommuner och kommunalförbund till bokslutet är en stor flaskhals som leder till mertid som skulle kunna undvikas om man inte skulle behöva vänta in alla uppgifter som i många fall kommer efter utsatt deadline.

3. Kommunikation och samarbete

- Finns det några hinder för effektiv kommunikation eller samarbete som kan identifieras och åtgärdas?

Kommunikationen fungerar bra.

4. Teknologisk användning och automatisering

- Finns det möjligheter att använda teknologi för att automatisera eller förenkla vissa delar av verksamheten?

Det finns en del IT-system, såsom ett ärendehanteringssystem som skulle kunna automatisera vissa delar av arbetet, men problemet med de flesta it-system är att de inte är byggda att vara effektiva för tre personer, utan det krävs oftast en större personalstyrka för att få tillstånd effektiviseringen.

- Har ni tillräcklig kunskap och tillgång till relevant teknologi för att effektivisera era arbetsuppgifter?

Ett ekonomisystem som klarar av att rapportera statistiken elektroniskt skulle vara väldigt uppskattat sedan tror jag också att momsredovisningen skulle kunna bli effektivare med ett nytt system. (Problemet med alla nya system verkar tyvärr vara att de är anpassade för mycket större organisationer än Lumparlands kommun och blir då inte så effektiva som man hade hoppats på för att de är för omfattande helt enkelt och även mycket kostsamma).

Ett system för schemaläggning -> arbetstidsrapportering skulle avlägsna manuellt arbete och på så sätt effektivera arbetsuppgifterna.

5. Feedback och förbättringsförslag

- Har du några förslag på hur verksamheten kan förbättras eller effektiviseras?

Infobladet skulle kunna ges ut endast i digital form.

Ordna excelkurser. Anser att excel är ett väldigt användbart verktyg som kan användas i större utsträckning i alla kommunens verksamheter, men många saknar "excelvana".

Ett system för ärendehantering, protokollföring och delgivning av beslut – som inte är alltför svårjobbat och dyrt.

- Finns det några tidigare erfarenheter eller idéer från dig som kan användas för att göra förändringar till det bättre?

Inget annat än det som ovan nämnts.

Daghemmet

Personalresursen

1. Personal

- Hur många pedagoger eller annan personal finns det på daghemmet?
- 1 föreståndare/lärare, 1 lärare, 1 barnskötare, 1 resurs samt 1 städ-köksbiträde.
- Hur är personalen fördelad mellan dag-, eftermiddags- och eventuellt kvällstid?
- Städ/köksbiträdet jobbar vanligtvis 7.45-15.30, en personal öppnar och två personal täcker upp eftermiddagen (en till 16 och en till 17), resursen har oftast en mellantur. Kvällsmöten ca en gång/månad samt två planeringsdagar/ termin.

2. Kompetens och specialisering

- Är all personal utbildad och kompetent för att hantera de specifika behoven hos barnen på daghemmet?
- All personal är kompetent och uppfyller behörighetskraven. Resursen är dessutom överkvalificerad, har lärarutbildning.
- Finns det personal med specialkunskaper, t.ex. inom särskilda behov?
- Flera i personalgruppen har gått kurser inom ämnet, i övrigt kunskaper i form av erfarenhet efter många år inom yrket. En lärare har jobbat inom träningsundervisningen.

3. Resurser och utrustning

- Finns det tillräckligt med resurser och utrustning för att möta behoven hos barnen på daghemmet, såsom leksaker och pedagogiskt material vid behov?
- Finns behov av visst nytt material samt förnyelse, då inga större inköp gjorts på många år, t ex till daghemsgården. Önskvärt vore att digital utrustning ses över och kompletteras. Även vissa produkter för barn med NPF (neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) skulle behöva köpas in.

Icke lagstadgade uppgifter

1. Inventering av nuvarande uppgifter

- Vilka är de huvudsakliga icke lagstadgade uppgifterna som utförs av personalen för närvarande på daghemmet?
- Vi erbjuder i nuläget vård för fritidshemsbarn under skollov trots att vårdnadshavare är lediga (under förutsättning att vi har öppet för

daghemsbarn) Detta är inte möjligt efter 1.8.2024. I övrigt utförs inte några icke lagstadgade uppgifter.

- Hur mycket tid och resurser ägnas åt varje av dessa uppgifter?
-

2. Relevans och effektivitet

- Finns det icke lagstadgade uppgifter som inte längre är relevanta eller nödvändiga för daghemmets verksamhet?
- Nej, allt arbete som utförs ingår i läroplanen för barnomsorgen på Åland.
- Kan vi bedöma effektiviteten av dessa uppgifter och om de verkligen bidrar till barnens trivsel och utveckling?
- Se tidigare fråga.

3. Möjligheter till omfördelning eller avskaffande

- Finns det möjlighet att omfördela resurser från icke lagstadgade uppgifter till mer kritiska områden, som pedagogiskt stöd eller individuell omsorg?
-Nej, se föregående frågor. Vi har svårt att hinna med de lagstadgade uppgifter som beskrivs i läroplanen för barnomsorgen på Åland.
- Finns det uppgifter som kan avskaffas helt för att frigöra personalresurser och fokusera på de viktigaste behoven hos barnen?
- Barnens behov går naturligtvis i första hand, detta kan innebära att vi ibland inte hinner med lagstadgade uppgifter såsom pedagogisk planering och dokumentation, dessa utförs då på övertid/ egen tid.

Den praktiska verksamheten

1. Nuvarande arbetsrutiner

- Kan du (pedagoger, barnskötare, kökspersonal) beskriva de nuvarande arbetsrutinerna för ditt arbetsområde på daghemmet?

-Personalen turas om att öppna/stänga daghemmet. Personal som öppnar daghemmet startar upp tvättmaskinen och lagar frukost (kokar gröt) samt serverar barnen. Tvätten hängs av den som har passligt.
Personal som stänger byter handdukar, städar undan, gör klart bildstödet för kommande dagsrutiner och lunch.
All personal diskar/hämtar mat/ städar vid behov.

-**Städ/köksbiträde:** Har ca 20% barnskötarsysslor, hjälper till i barngruppen på morgnar och vid behov om någon av övrig personal är frånvarande. Servera frukost/ vara i barngruppen. Diska efter frukosten. Duka vagnen inför lunch. Städning av utrymmen (olika rum olika

veckodagar). Förbereda mellanmål. Duka borden och hämta maten från skolan. Hämta post från kansliet. Äta lunch med barnen och hjälpa barnen efter behov. Torka bord och sopa. Diska och reda undan i köket. Handla på butiken vid behov. Städa samtliga toaletter alla dagar. Göra iordning mellanmålet och duka. Diska efter mellanmålet, torka bord och sopa. Dammsuga hall och övriga ytor vid behov. Årlig storstädning.

-Barnskötare: Ta emot barn i hallen, läsa/rita/spela/sy med barnen. Toalettbesök, blöjbyte, påklädning. Under utevistelsen ha uppsikt och vara närvarande då barnen leker/ hjälpa vid behov/lösa konflikter/byta kläder. Gå på promenader i närmiljön. Avklädning och handtvätt med barnen. Pyssel vid temaarbete eller inför högtider. Vid lunchen assistera barnen, bädda till vila, vila och sedan bädda upp. Hålla sagostund någon gång per vecka. Vara med vid samlingar och sångstunder. Vid mellanmålet assistera barnen. Påklädning och utevistelse. Delta på personalmöten och planeringsdagar.

- Resurs: Leda sagostund och sångstund med därtill hörande förberedelse. Utevistelse och promenader med barnen (lösa konflikter, ha koll på säkerheten, lekledare). Av- och påklädning. Hänga och vika tvätt. Vila ibland med de yngsta barnen. Assistera vid måltider, toalettbesök. Hjälpa till vid femårsverksamheten. Övervaka och delta i inomhusleken. Plocka ihop biblioteksböcker och välja nya. Bädda till vilan, städa förråd och materialvård. Ta hand om sjuka barn, första hjälp. Föräldrakontakt då barn lämnas och hämtas. Delta på personalmöten och planeringsdagar. Vikariera vid övrig personals frånvaro.

- Lärare: Pedagogiskt ansvar för hela gruppen. Planera och hålla 5/6årsverksamhet. Planera och hålla förundervisning. Söka lämpligt material/uppgifter för den pedagogiska planeringen. Planera språkstöd/ annat stöd för barn med behov av specialpedagogiska åtgärder samt planera lämpligt material för detta. Planera och laga bildstöd till olika aktiviteter/ sammanhang. Fylla i barnens lärloggar (dokumentation över barnets utveckling/styrkor och svårigheter) samt övrig pedagogisk dokumentation. Fylla i olika underlag kring enskilda barn som efterfrågas av speciallärare/skolpsykolog/BUP/rådgivning. Planera/hålla/delta i vårdnadshavarsamtal samt nätverksmöten och barnhälsomöten. Delta i fortbildning samt följa utvecklingen inom barnomsorgen. Hålla föräldrakontakt. Daglig omsorg om barnen. Vikariera föreståndaren. Städa förråd och tvätta leksaker.

- Föreståndare: se lärares beskrivning. Föreståndaruppgifter: Göra budgetförslag och följa upp densamma. Ansvara för planeringen av den pedagogiska verksamheten tillsammans med övrig personal. Delta i fortbildning. Utveckla verksamheten och hålla sig uppdaterad inom området. Uppgöra/revidera planer för verksamheten (arbetsplaner, barnhälsoplan samt övriga planer enligt landskapsregeringens direktiv).

Sköta personalfrågor, anställa vikarier. Göra arbetstidsscheman, kontrollera löneunderlag och kontera fakturor. Hantera Wilma och Primus, kontrollera och följa upp barnens närvaro samt vid behov informera vårdnadshavare i olika frågor. Sköta barnens närvarorapportering. Ansvara för samarbetet med vårdnadshavarna. Skriva månadsbrev till vårdnadshavarna. Delta i barnomsorgens ledningsgruppsmöten samt i kommunens ledningsgrupp. Göra agendor inför barnhälsomöten, personalmöten och planeringsdagar samt skriva protokoll efteråt. Leda personalmöten och planeringsdagar. Samarbeta med övrig personal i kommunen, i synnerhet skolans personal. Samarbeta med speciallärare samt övriga utomstående instanser såsom talterapi och BUP.

- Finns det några specifika steg i ditt arbete som upplevs som onödigt tidskrävande eller ineffektiva?
Personal är av åsikten att den pedagogiska dokumentationen är tidskrävande (lärloggar, underlag för specialpedagogiska åtgärder) men det är samtidigt sådant som är nödvändigt och krävs enligt lagen och läroplanen.
Den digitala hanteringen kan vara tidskrävande då personalen till viss del saknar kunskaper inom området och då tekniken ofta krånglar.

2. Identifiering av flaskhalsar

- Finns det några specifika moment i arbetsprocessen som utgör flaskhalsar eller försenar arbetet med att tillhandahålla omsorg och utbildning för barnen?
- Brister i datautrustning, ingen uppkoppling till nätet vilket medför att förundervisning, sagostunder och samlingar ibland inte kan genomföras. För föreståndaren kan detta innebära att administrativt arbete inte blir gjort på den planerade tiden, vilket i sin tur gör att hon måste gå från barngruppen på annan tid.
Wilma (ett webbaserat administrationsprogram för närvarohantering och kommunikation mellan hemmet och daghemmet) tar onödigt mycket tid då allt ännu inte är anpassat efter barnomsorgens behov. Som föreståndare måste ännu närvarostatistiken skötas dubbelt, enligt det gamla systemet och i Wilma. Ändringar i vårdtider måste till viss del också göras av föreståndaren.
- Finns det situationer där det tar längre tid än nödvändigt att utföra uppgifter relaterade till omsorg och pedagogik?
- Se föregående fråga.

3. Kommunikation och samarbete

- Hur fungerar kommunikationen och samarbetet på daghemmet?
- Bra.
- Finns det några hinder för effektiv kommunikation eller samarbete som kan identifieras och åtgärdas?
- Svårt att få tid att samtala med varandra under dagen.

4. Teknologisk användning och automatisering

- Finns det möjligheter att använda teknologi för att automatisera eller förenkla vissa delar av verksamheten på daghemmet, t.ex. för dokumentation eller kommunikation med föräldrar?
- Tanken med Wilma var just detta, men hittills har det inte underlättat vårt arbete, snarare tvärtom.
- Har personalen tillräcklig kunskap och tillgång till relevant teknologi för att effektivisera sina arbetsuppgifter?
- Fortbildning på området IKT behövs för samtlig personal. Teknologin behöver ses över.

5. Resursanvändning och prioriteringar

- Hur används personalens tid och resurser på bästa sätt för att tillhandahålla högkvalitativ omsorg och utbildning för barnen på daghemmet?
- För att kunna planera tid och resurser håller vi månadsvisa kvällsmöten då verksamheten planeras. Då hinner vi samtala ostört och all personal får nödvändig information. Lärarna har gemensam planeringstid en timme per vecka då veckoplaneringen görs. Schema över aktuell vecka görs upp och finns synligt på anslagstavlan så att all personal vet vad som händer.
- Finns det uppgifter som kan prioriteras om eller delegeras för att frigöra mer tid för att möta barnens individuella behov?
- Inte utan att något annat lagstadgat blir lidande.

6. Feedback och förbättringsförslag

- Har personalen några förslag på hur verksamheten kan förbättras eller effektiviseras?
- En för kommunen gemensam IKT ansvarig skulle spara tid och resurser. Vissa inköp kunde göras gemensamt mellan skola och daghem, såsom digital utrustning och andra hjälpmedel. Arbetsbeskrivningarna behöver revideras i enlighet med den nya lagen och läroplanen för barnomsorgen.

Om barnantalet blir för stort i och med eventuell inflyttning kan gruppen behöva delas, ett alternativ kunde vara att fritidshemmet placeras i skolan.

- Finns det några tidigare erfarenheter eller idéer från personalen som kan användas för att göra förändringar till det bättre på daghemmet?

-

Lumparlands skola

Personalresursen

1. Antal lärare och klasser

- Hur många lärare har vi för varje årskurs?

Lumparlands skola har en årskurs 1-2 och en årskurs 4-6, dvs två klasser. Lumparlands skola har två klasslärare och sedan kompletterar skolföreståndaren med en del undervisning.

2. Behörighet och specialisering

- Är alla lärare behöriga att undervisa i de ämnen de tilldelats?

Skolan har två behöriga lärare och en obehörig som snart är behörig.

- Har vi tillräckligt med speciallärare för att stödja elever med särskilda behov?

Skolan har ingen behörig speciallärare utan speciallärartimmarna fördelas på de lärare som finns redan i skolan. Vi uppfyller de behov som finns idag.

3. Stödpersonal och resurser

- Finns det tillräckligt med resurspedagoger och elevassistenter för att stödja elever som behöver extra hjälp?

Ja.

- Har vi tillgång till tillräckligt med bibliotekarier, kuratorer, psykologer eller andra specialiserade yrkesroller för att möta elevernas behov?

Ja.

Icke lagstadgade uppgifter

1. Inventering av nuvarande uppgifter

- Vilka är de huvudsakliga icke lagstadgade uppgifterna som utförs av personalen på skolan för närvarande?

Finns inget.

- Hur mycket tid och resurser ägnas åt varje av dessa uppgifter?

Se ovan.

2. Relevans och effektivitet

- Finns det icke lagstadgade uppgifter som inte längre är relevanta eller nödvändiga för skolans verksamhet?
Nej.
- Kan vi bedöma effektiviteten av dessa uppgifter och om de verkligen bidrar till elevernas framgång och trivsel?
Se ovan.

3. Möjligheter till omfördelning eller avskaffande

- Finns det möjlighet att omfördela resurser från icke lagstadgade uppgifter till mer kritiska områden, som undervisning och elevstöd?

Nej, alla i kollegiet har en viktig funktion och vi är i behov av minst det antalet personal vi har just nu.
- Finns det uppgifter som kan avskaffas helt för att frigöra personalresurser?

Nej.

Den praktiska verksamheten

1. Nuvarande arbetsrutiner

- Kan du beskriva de nuvarande arbetsrutinerna för ditt arbetsområde?

Klasslärare: Planering, bedömning, rastvakt, undervisning, möten, fortbildningar, kontakten hem och skola

Assistent: Rastvakt, ger stöd till elever, korttidsvikarierar lärare vid behov

Köksbiträde/städ: Hjälper till i köket fram till lunch. Därefter städning av klasser, övriga elevutrymmen, städning av bibliotek och ungdomsgård..

- Finns det några specifika steg i ditt arbete som upplevs som onödigt tidskrävande eller ineffektiva?

Klasslärare: Nej.

Assistent: Nej.

Köksbiträde/städ: Nej.

2. Identifiering av flaskhalsar

- Finns det några specifika moment i arbetsprocessen som utgör flaskhalsar eller försenar arbetet?

Klasslärare: Arbetar enligt avtalet.

Assistent: Arbetar enligt avtalet.

- Finns det situationer där det tar längre tid att slutföra uppgifter än vad som egentligen behövs?

Klasslärare: Nej.

Assistent: Nej.

Köksbiträde/städ: Nej.

3. Kommunikation och samarbete

- Hur fungerar kommunikationen och samarbetet på skolan?
Det fungerar bra. Vi har haft det som ett ämne på medarbetarsamtalen och där framkommer det att alla är nöjda med hur vi kommunicerar i skolan.
- Finns det några hinder för effektiv kommunikation eller samarbete som kan identifieras och åtgärdas?
Nej.

4. Teknologisk användning och automatisering

- Finns det möjligheter att använda teknologi för att automatisera eller förenkla vissa delar av arbetsprocessen?
Nej.
- Har personalen tillräcklig kunskap och tillgång till relevant teknologi för att effektivisera sina arbetsuppgifter?
Ja.

5. Resursanvändning och prioriteringar

- Hur används personalens tid och resurser på bästa sätt för att uppnå skolans mål?

Genom ett strålande samarbete inom kollegiet. Alla i personalen har olika styrkor och vi kompletterar varandra bra.

- Finns det uppgifter som kan prioriteras om eller delegeras för att frigöra mer tid för kärnverksamheten?

Nej.

6. Feedback och förbättringsförslag

- Har personalen några förslag på hur arbetsprocesserna kan förbättras eller effektiviseras?

Klasslärare: Nej.

Assistent: Nej.

- Finns det några tidigare erfarenheter eller idéer från personalen som kan användas för att göra förändringar?

Inte direkt.

Biblioteket

1. Resurser och utrustning

- Finns det tillräckligt med resurser och utrustning för att möta behoven hos besökarna såsom datorer, skrivare eller bibliotekskort? **Kommentar: Ja**
- Finns det tillräckligt med IT-stöd eller teknisk personal för att hantera eventuella tekniska problem eller frågor från besökare? **Kommentar: Ja**

Icke lagstadgade uppgifter

1. Inventering av nuvarande uppgifter

- Vilka är de huvudsakliga icke lagstadgade uppgifterna som utförs av dig för närvarande? **Kommentar: Medis kursplanering och bidragansökningarna**
- Hur mycket tid och resurser ägnas åt varje av dessa uppgifter? **Kommentar: Medis planeringen gör jag mestadels utanför bibliotekstimmarna. Bidragsansökningarna tar minimalt med tid.**

2. Relevans och effektivitet

- Finns det icke lagstadgade uppgifter som inte längre är relevanta eller nödvändiga för verksamheten? **Kommentar: Nej**
- Kan vi bedöma effektiviteten av dessa uppgifter och om de verkligen bidrar till besökarnas upplevelse och bibliotekets funktion? **Kommentar:**

3. Möjligheter till omfördelning eller avskaffande

- Finns det möjlighet att omfördela resurser från icke lagstadgade uppgifter till mer kritiska områden, som till exempel referensservice eller programverksamhet? **Kommentar: Finns det uppgifter som kan avskaffas helt för att frigöra personalresurser och fokusera på de viktigaste behoven hos biblioteket och dess besökare? Kommenter: Biblioteksverksamheten är nu redan slimmad till en 50% tjänst med fokus på kärnverksamheten.**

Den praktiska verksamheten

1. Nuvarande arbetsrutiner

- Kan du beskriva de nuvarande arbetsrutinerna för ditt arbetsområde? **Kommentar: Kundservice, bokbeställningar, registrering av nya böcker och tidskrifter, gallring, bokreservationerna mellan biblioteken, skolbiblioteket, böcker till dagisen, läsa bokrecensioner, boknyheter i infobladet, centralbibliotekets skolningar.**
- Finns det några specifika steg i ditt arbete som upplevs som onödigt tidskrävande eller ineffektiva? **Kommentar: Nej**

2. Identifiering av flaskhalsar

- Finns det några specifika moment i arbetsprocessen som utgör flaskhalsar eller försenar arbetet med att tillhandahålla service till besökarna? **Kommentar: Nej**
- Finns det situationer där det tar längre tid än nödvändigt att utföra biblioteksrelaterade uppgifter? **Kommentar: Nej**

3. Kommunikation och samarbete

- Finns det några hinder för effektiv kommunikation eller samarbete som kan identifieras och åtgärdas? **Kommentar: Nej**

4. Teknologisk användning och automatisering

- Finns det möjligheter att använda teknologi för att automatisera eller förenkla vissa delar av biblioteksverksamheten, som utlåning eller katalogisering?
Kommentar: Meröppet kunde gynna låntagare, men detta skulle kräva investeringar i ny teknik och övervakning.
- Har du tillräcklig kunskap och tillgång till relevant teknologi för att effektivisera sina arbetsuppgifter? **Kommentar: Inte aktuellt**

5. Resursanvändning och prioriteringar

- Finns det uppgifter som kan prioriteras om eller delegeras för att frigöra mer tid för att möta behoven hos besökarna? **Kommentar: Inte aktuellt**

6. Feedback och förbättringsförslag

- Har du några förslag på hur biblioteksprocesserna kan förbättras eller effektiviseras? **Kommentar:**
- Finns det några tidigare erfarenheter eller idéer från dig som kan användas för att göra förändringar till det bättre? **Kommentar: Biblioteket fyller 100 år 2026, så planen är att det bortre rummet skulle göras om till barn- och ungdomsbibliotek under 2025, då skolans elevantal förväntas öka igen samma höst. Alla idéer och aktiviteter för att inspirera barnen till mera läsning bör tas till vara.**

Kapellhagen

Personalresursen

1. Personal

- Hur många vårdare eller annan personal finns det på Kapellhagen?
12 Sussi, Katarina, inklusive en pool och en kock.
- Hur är personalen fördelad mellan dag-, kvälls- och nattskift?
3 nattor, 3 på morgonen, 2 på kvällen. 1 på natten.

2. Kompetens och specialisering

- Är all personal behörig och tränad för att hantera de specifika behoven hos Kapellhagens boende?
Alla utom poolen. Äldreomsorg och demens, Delegeringar. Skolas löpande av hemsjukvården.
- Finns det personal med specialkunskaper, t.ex. inom demensvård eller palliativ vård? Ja

3. Resurser och utrustning

- Finns det tillräckligt med resurser och utrustning för att möta behoven hos Kapellhagens boende, såsom lyftanordningar eller trygghetslarm?

Sittlift, stålift, turner. Trygghetslarm. Racer saknas. Tryckavlastande redskap saknas (exempelvis kuddar, madrasser sängar stolar, Comfort rullstol).

- Finns det tillräckligt med medicinsk personal (hemsjukvården, ÅHS), som sjuksköterskor eller läkare, för att tillhandahålla adekvat vård och uppföljning?

Avsaknad av samarbete med hemsjukvården, känner sig inte trygg med hemsjukvården. Får dock bra hjälp av hemsjukvården Mariehamn, mellan 16:00-08:00. Åhs hemsjukvård verkar inte intresserad av vare sig klienter eller servicen. De har inte med sig material när de kommer, säger att de kommer nästa vecka med material. Meddelar inte att de kommer, så personalen vet inte att eller om de kommer. God kommunikation saknas.

Icke lagstadgade uppgifter

1. Inventering av nuvarande uppgifter

- Vilka är de huvudsakliga icke lagstadgade uppgifterna som utförs av personalen för närvarande?

Hämtar upp klienter till aktivitet/lunch på Kapellhagen. Kan ta med klient i samband med ärende till stan. Att få följa med på sådan biltur uppskattas mycket av klienterna.

- Hur mycket tid och resurser ägnas åt varje av dessa uppgifter?

-inga extra resurser, det sker i samband med att ett ärende behöver utföras.

2. Relevans och effektivitet

- Finns det icke lagstadgade uppgifter som inte längre är relevanta eller nödvändiga för Kapellhagens verksamhet?

Nej

- Kan vi bedöma effektiviteten av dessa uppgifter och om de verkligen bidrar till boendens välbefinnande

-

3. Möjligheter till omfördelning eller avskaffande

- Finns det möjlighet att omfördela resurser från icke lagstadgade uppgifter till mer kritiska områden, som personlig vård eller socialt stöd?

Nej

- Finns det uppgifter som kan avskaffas helt för att frigöra personalresurser och fokusera på de viktigaste behoven hos boendena?

Nej

Den praktiska verksamheten

1. Nuvarande arbetsrutiner

- Kan du (närvårdare, ledande närvårdare, kock) beskriva de nuvarande arbetsrutinerna för ditt arbetsområde?

Ja

- Finns det några specifika steg i ditt arbete som upplevs som onödigt tidskrävande eller ineffektiva?

Nej

2. Identifiering av flaskhalsar

- Finns det några specifika moment i arbetsprocessen som utgör flaskhalsar eller försenar arbetet med att tillhandahålla vård och omsorg?

-Vid behov av material via hjälpmedelscentralen. Tar lång tid för klienten får hjälp. Remiss från läkare till att sedan faktiskt få sitt hjälpmedel. Det undermåliga samarbetet från hemsjukvårdens sida. Klienten ska inte direkt till akuten utan via sjukvårdsupplysningen. Långa telefonköer vilket förhindrar snabb hjälp och rådgivning. Beställningar till Åhs, behöver beställa långt i förväg för att få i tid. Får ibland sämre ersättningsvaror. Åhs tar inte tillbaka. Dialog förs inte innan sämre varor skickas ut. Betalar fullt pris för varorna som kommit.

- Finns det situationer där det tar längre tid än nödvändigt att utföra vård- och omsorgsuppgifter?

Ja, se ovan.

3. Kommunikation och samarbete

- Hur fungerar kommunikationen och samarbetet på Kapellhagen?

Fungerar som helhet bra. Man syns i gruppen. Fint med rapporterna, då man sitter ned med varandra. Även viktigt för gemenskapen. Kan säga om man inte hunnit med eller glömt. Känner trygghet.

- Finns det några hinder för effektiv kommunikation eller samarbete som kan identifieras och åtgärdas?

Dokumentationen gällande klienterna kan bli bättre. Fylla i dagboken gällande inbokade händelser. I dagboken finns planerade händelser såsom läkarbesök osv.

4. Teknologisk användning och automatisering

- Finns det möjligheter att använda teknologi för att automatisera eller förenkla vissa delar av vård- och omsorgsprocessen?

Laptops till larmen. Vivago. Duschhjälp. Det finns tekniska hjälpmedel till behövande klienter, men kunskap och tillgång är begränsade på Åland.

- Har personalen tillräcklig kunskap och tillgång till relevant teknologi för att effektivisera sina arbetsuppgifter?

Nej, endast Nick Pooltjänst. Tv-kanaler, snabbkontakter på telefoner osv
Larmen försenas ibland. Kan ibland inte kvittera larm.

5. Resursanvändning och prioriteringar

- Hur används personalens tid och resurser på bästa sätt för att tillhandahålla högkvalitativ vård och omsorg till de äldre?

Det finns en befintlig struktur som fungerar. Alla vet vad som ingår i respektive pass. Viss frihet finns inom kompetens/behörighet. Kunna göra adekvata bedömningar gällande de äldres hälsotillstånd ingår i behörigheten.

- Finns det uppgifter som kan prioriteras om eller delegeras för att frigöra mer tid för att möta behoven hos de boende?

Nej, det fungerar bra som det är. Det är naturligt hos alla att ta ansvar.

6. Feedback och förbättringsförslag

- Har personalen några förslag på hur vård- och omsorgsprocesserna kan förbättras eller effektiviseras?

Ständigt förbättringsarbete inom ramen för uppdraget. Pågående processer. Borde vara inskriven i hemsjukvården i samband med flytt till Kapellhagen.

- Finns det några tidigare erfarenheter eller idéer från personalen som kan användas för att göra förändringar till det bättre?

Rutiner gällande medicineringen kan förbättras.
Mediciner hålls ej inlåsta, klienter håller egen medicin i nattduksbord.
Anhöriga som delar medicin.
Beslut om att klienter ska tillhöra hemsjukvården????

Vårdvilja, vårdtestamente. Jag äter allt utom det.
Demensföreningen.

Rutiner ledande närvårdare

- Morgon rapport 07:30- 08:00. Vissa mornar börjar vi kl 07:00 med vårdarbete fram till morgonrapporten 07:30
- Deltar i morgonarbetet på avdelningen samt hembesök fram till ca kl 11.00, är vi få på jobb eller då klienter är i behov av extra vård kan arbetet på avdelningen fortgå tills kvällsperonalen kommer 12:30
- Rutinerna följer övriga rutiner för morgonarbetet. (se arbetsrutiner för kapellhagen)

- Tar emot inkommande samtal från tex åhs, anhöriga och övriga som har ärenden.
- Ringer samt mejlar brådskande ärenden där tid finns under fm.
- Åtgärdar brådskande situationer som ej kan vänta.
- Behjälplig vid lunchen assisterar och serverar 11:30-12:30. Egen lunchrast i samband med det.

- Kl 13:00 em rapport för kvällspersonalen

- Från 13:30 och framåt utförs administrativt arbete t.ex schemaläggning, rekrytera vikarier, vårdplaneringsmöten, övrig planering, färdigställande av betalningsunderlag, samtal med klienter/anhöriga, svarar på mejl, deltar på möten, medarbetarsamtal, spontana samtal med personal v.b, hålla personalmöten. Beställningar av läkemedel/ vårdmaterial. Hämta läkemedel från apotek. m.m

Arbetsrutiner för Kapellhagen.

- Morgonrapport 07:30 – 08:00
- Frukost i matsalen serveras mellan 07:00 – 10:00
- Morgonmediciner delas till klienterna i samband med frukost.
- 08:15 – 08:45 klient besök i hemmet
- Personal håller sällskap vid frukosten samt assisterar vid behov.
- ADL/morgonsysslor som tex hjälp med grundvård, påklädning, rakning, tandvård, dusch hjälp, ren bäddning, mm

- Lunch serveras 11:30. Lunch hämtas från centralköket i skolan. Lunchlådor körs ut på byn.
- Dukas inför lunchen
- Alla äter i matsalen, serverar samt assisterar vid behov. Hjälp med att mata v.b.
- Lunchmediciner skall delas ut.
- Då kocken är ledig dukar vi av, diskar, tar tillvara överbliven mat.
- Hjälper klienter till sängen för vila v.b

- Rapport till kvällspersonalen 13:00-13:30
- Förbereder inför ev eftermiddagsaktivitet.
- Kaffe serveras kl 14:00.
- Dukar till kaffet och hjälper klienter till kaffebordet, assisterar v.b (matar)
- Delar ut em mediciner.
- Då kocken är ledig, dukar vi av och diskar efter kaffet börjar sedan förbereda inför middagen.
- Sysselsättning så som utevistelse, högläsning, sällskapsspel, gruppgymnastik, frissa, fotvård, pensionärs/gentlemanna träff m.m.

- Middag serveras kl 17:30. Duka inför middagen
- Är kocken ledig så värmer, förbereder en kvällsvårdare middagsmaten.
- Hjälpa klienter till bordet v.b
- Serverar och assisterar v.b
- Duka av, diska och ta vara på överbliven middagsmat.

- Förbereda kvällsmål som serveras vid 19:00. Bre kvällsmörgås och förbereda brickor.
- Gå ut med dagens sopor till sopstationen.
- Dela ut de tidiga kvällsmedicinerna.
- Hjälpa klienterna med förberedelse inför natten.
- En kvällspersonal ger rapport till nattpersonalen kl 20:00, den andra kvällspersonalen fortsätter hjälpa klienterna inför natten tills nattan fått rapport.

Nattrutiner

- 20:00-20:30 Kvällsrapport
- Ca 20:30-23:30 Nattan går rond och hälsar på alla klienter och hjälper dem med deras kvällsrutiner inför natten. Nattmedicin delas ut. Kontrollerar att alla kommer tryggt i säng och att altandörrarna är låsta.
- Tar hand om dagens tvätt i tvättstugan.
- Töm och rengör diskmaskinen.
- Moppa golvet i matsalen samt tvätta golvet i köket.
- Kvittera i Abilita kvällens vårdarbete innan kl 24:00
- Kolla blommorna i allmänna utrymmen, vattna v.b
- Sommartid vattna i trädgården.
- Tillsynsbesök/rond hos klienterna var annan timme, oftare v.b
- Torktumla tvätten eller häng upp i torkskåp. Mangla och stryk det som skall.
- Förbereda inför frukost. Koka gröt, ägg, ladda kaffebryggaren.
- Vid kl 05:00tiden börjar morgonhjälpen för morgonpigga klienter t.ex. morgonmediciner, stödstrumpor, toabesök, blöjbyte, frukost m.m.
- Plocka fram och duka inför frukost.
- Bära ut tvätten till klienterna samt föra upp personalkläderna som tvättats under natten
- Skriva dagens personal och lunch på vita tavlorna. Ta ut blöjsopor ut klienttoaletterna. Kvittera och dokumentera i Abilita nattens händelser
- 07:30-08:00 morgonrapport
- Söndag natt Uppdatera och fyll i kalendern inför nästa vecka

Checklista för vikarie i Köket

- ✓ Morgonkaffe & planering för dagen
- ✓ Kolla kaffebryggaren om den är laddat för lunchen annars så laddar man den
- ✓ Diska undan efter frukosten
- ✓ Fixa knäckebröd eller semlor/limpa till lunchen (soppa dagar så är det semla/limpa)
- ✓ Eventuellt hinner man baka kaffebröd (beroende på hur man har med tid)
- ✓ Hjälpa till med dukande om man har möjlighet och märker att kollegorna har fullt upp med klienterna
- ✓ Söka maten ifrån skolan & köra ut matlådorna till byn (startar från Kapellhagen vid 10.30 mot skolan, men man har med sig lådorna & kärlen som kom dagen före till oss)
- ✓ Plockar fram maten, dryckerna, knäckebröd, håller upp dryckerna i glasen för klienterna. Startar kaffebryggaren
- ✓ Hjälper till med matsserveringen för klienterna
- ✓ Hjälper till med bort dukningen samt kaffeserveringen
- ✓ Diskar undan efter lunchen (kollegorna hjälper till)
- ✓ Hinner man ej på förmiddagen baka kaffebröd så sätter man i gång att baka det efter lunchen och före eftermiddagskaffe (enkelt men gott). Ibland har man kvar från dagen innan som man kan servera
- ✓ Laddar kaffebryggaren för eftermiddagskaffe

Man hinner även själv ta en kaffepaus med klienterna om man vill annars tar man de på stående fot

Behöver man åka och handla så gör man de under kaffepausen som klienterna har eller så åker man under tiden som kollegorna har rapport

- ✓ Börjar med middagen samt kollar att de finns drycker och knäckebröd (semlor/limpa vid soppa)
- ✓ Vid dagens slut så sopar man golvet och torkar av ytorna före man går i väg med soporna

1-2 ggr i veckan så beställer man större partis varor via skolan som man vet att går åt mera

Storhandlar till Kapellhagen på fredagar från Matboden men under veckan så kompenserar man med det man behöver

Större städning så gör man på TISDAGEN (skåpen, kylar, lådor m.m m.m m.m)

Golvsilarna 3 st (köksön, lilla lavuaren, under diskmaskinen/skåpet) så spolar man igenom ordentligt 1 gång i månaden

- Om man skall jobba helg så planerar man 3 olika måltider för helgen/dag men har man en ledig helg så förbereder du maten och efterrätten

Under Måndagarna så är det Högläsning

Under Onsdagar (varje eller varannan) så är det sitt gympa för klienterna men även utomstående

Varannan Fredag så kommer församlingen (Lemland-Lumparlands församling) och har hand om kaffe serveringen på eftermiddagen så då sköter dom om kaffebrygning & kaffe brödet, då under den tiden som dom är på plats så åker man och handlar för att störa så lite som möjligt

Pensionärsträff & Gentlemanträff

2:ndra Torsdagen i månaden så är det Pensionärsträff på Kapellhagen så då skall det vara salt & sött vid kaffe serveringen. Kollegorna har hand om anmälningen till den. Men då meddelas det även allergierna

4:de Torsdagen i månaden så är det Gentlemanträff på Kapellhagen så då skall det vara salt & sött vid kaffe serveringen. Kollegorna har hand om anmälningen till den. Men då meddelas det även allergier

Kapellhagen

- Lunch vid 11.30
- Kaffe vid 14.00
- Middag vid 16.30

Checklista för Lördag & Söndag

- ❖ Börjar med lunchen & efterrätten (för klienterna, personal & boendena på byn) men man portionerar/packar även matlådorna på Kapellhagen och då är det någon utav kollegorna som kör ut matlådorna till byn
  - ➔ Byn så skall lunchen vara klar till kl 10.30-10.45
  - ➔ Kapellhagens så skall vara klar till kl 11.30
- ❖ Samma rutiner som under veckan gör man under helgen men med lite modifiering (vissa saker faller bort)

Centralförvaltningen

Icke lagstadgade kostnader		Kommentar
1202	Kommunfullmäktige	
	A4110 Personalkostnader Summa	-4 036,30 Arvoden
	4520 Livsmedel	-50,00 Diverse småinköp till möten
1203	Kommunstyrelsen	
	A4110 Personalkostnader Summa	-7 718,40 Arvoden
	4741 Stipendier	-600,00 två årliga stipendier till studerande
	4976 Dispositionsmedel	-1 000,00 Går främst till uppvaktning av personal
1204	Kommunkansliet	
	ÅKF	-4 923 Ålands kommunförbund exkl. KAD
	Ålandsappen	-240
	4380 Renhållnings- och tvätteri	-2 400,00 Städning
	4440 Utbildnings- och kulturtjänster	-1 000,00 Diverse kurser
	4500 Kontors- och skolmaterial	-400,00 Kopieringspapper, kuvert och dyl.
	4510 Litteratur	-690,00 Tidningar
	4520 Livsmedel	-100,00 Mjök osv.
	4550 Städ- och rengöringsmedel	-70,00 Diskmedel och dyl.
	4600 Övrigt material	-350,00 Diverser småinköp
	4950 Medlemsavgifter	-140,00 Företagarna på Åland
1205	Allmän förvaltning	
	4362 Post och kurirtjänster	-720,00 Infobladet och enstaka försändelser
	4430 Social- och hälsovårdstjänster	-3 000,00 Friskvård
	4440 Utbildnings- och kulturtjänster	-300,00 Kurs för arbetarskyddsfullmäktige
	4950 Medlemsavgifter	-1 600,00 Finlands kommunförbund, Visit Åland, Lokalkraft Leader
	4970 Personalfest	-700,00
1208	Lumparlands Info	
	1208 Lumparlands Info Summa	-2 430,30 Ersättning för infobladet
		-32 468,00

Daghemmet

Icke lagstadgade kostnader

Kommentar

2211 Daghemmet Videungen och Myrstacken

4440	Utbildnings- och kultu	-1 300,00	Diverse kompetenshöjande utbildning
4500	Kontors- och skolmate	-500,00	Papper, pennor, färg
4510	Litteratur	-250,00	Böcker för verksamheten
4515	Leksaker	-250,00	För verksamheten
4520	Livsmedel	-3 500,00	Mellanmål, går eventuellt att få billigare genom att handla billigare produkter
4550	Städ- och rengöringsm	-1 200,00	För städning av verksamheten
4580	Inventarier	-1 500,00	ex. inköp av it-utrustning, varierar från år till år.
4595	Arbetsmaterial	-250,00	Diverse småinköp
4600	Övrigt material	-500,00	Diverse småinköp
		-9 250,00	

Lumparlands skola

Icke lagstadgade kostnader
3201 Lågstadiet

Kommentar

4380	Renhållnings- och tvätteritjänster	-1 000,00	Boning av golv
4400	Byggande och underhåll av maskiner, inventarier och anordning	-400,00	Underhåll av köksutrustning
4420	Rese- och transporttjänster	-38 000,00	Skolskjutsar. Visserligen lagstadgat men vi har generösare regler än lagen kräver
4440	Utbildnings- och kultur tjänster	-1 500,00	Diverse kurser
4470	Övriga tjänster	-500,00	Tolk tjänster
4500	Kontors- och skolmaterial	-3 500,00	Diverse kontorsmaterial. Går inte att ta bort helt
4520	Livsmedel	-35 000,00	Måltider för barn och vuxna. Går att få ner något genom att handla det absolut billigaste.
4580	Inventarier	-3 000,00	Går att minska något.
4600	Övrigt material	-3 000,00	Diverse småinköp
4840	Hyror för maskiner och inventarier	-1 740,00	Leasing av it-utrustning
		-87 640,00	

Biblioteket/kultur- och fritid

Icke lagstadgade kostnader		Kommentar
4102	Biblioteket	
	4380	Renhållnings- och tvätteritjänster -300,00 Städmateriel
	4440	Utbildnings- och kulturtjänster -190,00
	4510	Litteratur -4 600,00 Bokinköp samt prenumeration på tidningar
4201	Idrott och friluftsliv	
	4370	Försäkringar -170,00 Försäkring för skoter
	4560	Bränsle- och smörjmedel -49,60 Bränsle till skoter
4301	Ungdomsarbete	
	A4110	Personalkostnader Summa -5 331,70 Ungdomsgårsansställd
	4740	Föreningsbidrag -958,00
	4745	Aktivitetsbidrag -1 640,00 Projektbidrag
4401	Allmän kulturverksamhet	
	4600	Övrigt material -1 600,00 Vimplar
	4740	Föreningsbidrag -1 042,00
	4742	Samlingslokalstöd -5 600,00 Furuborg
4501	Medborgarinstitutet	-7 900,00
		-37 281,30

Äldreomsorgen

Icke lagstadgade kostnader

2331 Hemvård

4350 Tryckning, annonsering och marknadsföring
4440 Utbildnings- och kulturtjänster
4520 Livsmedel

Kommentar

-50,00 Platsannonsering tidning
-50,70 Äldreomsorgsdagarna
-1 000,00 Går att få ner om handlar det absolut billigaste

2334 Effektiverat serviceboende / Kapellhagen

4350 Tryckning, annonsering och marknadsföring
4400 Byggande och underhåll av maskiner, inventarier och anordning
4440 Utbildnings- och kulturtjänster
4500 Kontors- och skolmaterial
4510 Litteratur
4520 Livsmedel
4580 Inventarier
4600 Övrigt material

-450,00 annonser i tidningen om upphandlingar och lediga platser
-800,00 Diverse reparationer och service av bil
-456,31 Äldreomsorgsdagarna
-500,00 Papper och färgpatroner
-344,55 Ålandstidningen
-23 000,00 Går att få ner om handlar det absolut billigaste
-5 000,00 Diverse inköp av möbler och mindre inventarier
-1 000,00 Diverse småinköp under året

2337 Äldrerådet

4745 Aktivitetsbidrag

-500,00
-33 151,56

Poster som kan tas bort utan direkta konsekvenser för kommunens verksamhet

4741 Stipendier	-600,00
ÅKF	-4 923
Ålandsappen	-240
4510 Litteratur	-690,00
4950 Medlemsavgifter	-140,00
4950 Medlemsavgifter	-1 600,00
4370 Försäkringar	-170,00
4560 Bränsle- och smörjmedel	-49,60
4740 Föreningsbidrag	-958,00
4745 Aktivitetsbidrag	-1 640,00
4600 Övrigt material	-1 600,00
4740 Föreningsbidrag	-1 042,00
4742 Samlingslokalstöd	-5 600,00
4501 Medborgarinstitutet	-7 900,00
4350 Tryckning, annonsering och marknadsföring	-50,00
4350 Tryckning, annonsering och marknadsföring	-450,00
4510 Litteratur	-344,55
4745 Aktivitetsbidrag	-500,00
Totalt	-28 497,15

Daghemmet 2211							Originalbudget	Diff
Ordinarie lön	4000		166 006,05	166 007,00			166 626,00	-619,00
Annan vikarie	4022		1 600,17	1 601,00			1 607,00	0,00
Tidsbunden	4025		30 315,13	30 316,00			25 365,00	4 951,00
Ob-tillägg	4030		1 645,53	1 646,00			1 652,00	-6,00
Särskilda ersättningar	4031		0,00	0,00			0,00	0,00
Sjukvikarier	4040		9 601,04	9 602,00			9 638,00	-36,00
Semestervikarier	4050		6 827,41	6 828,00			6 854,00	-26,00
Löner totalt			215 995,33	216 000,00	4,67		211 742,00	4 264,00
Naturaförmåner (soc.avg.beräknas)			6 399,00					
Pensionsavgift, KomPl	4120	17,25 %	38 363,02	38 363,10			37 628,70	734,40
Utjämningsavgift, Keva	4134		3 557,12	3 557,20			3 557,20	0,00
Sjukförsäkringsavgift	4150	1,14 %	2 535,30	2 535,30			2 486,80	48,50
Olycksfallsförs.premie	4160	0,44 %	978,54	978,60			959,90	18,70
Grupplivförsäkringspremie	4170	0,065 %	144,56	144,60			141,80	2,80
Arbetslöshetsförs.avgift	4162	0,27 %	600,46	600,50			589,00	11,50
Soc.kostnader totalt			46 178,99	46 179,30	0,31		45 363,40	815,90
Löner och soc.kostnader totalt			262 174,32	262 179,30	4,98		257 105,40	5 073,90
Tvättbidrag	4380		288,00	288,00	0,00		288,00	0,00
Totala kostnader			262 462,32	262 467,30	4,98		257 393,40	5 073,90

Originalbudget ändrad till att resursen blivit barnskötare fr.o.m. 1.8.2024.

Löneförhöjningsprocenterna har ändrats till faktisk allmän förhöjning på 2,67% och en föreslagen lokal justeringspott på 0,9% fr.o.m. 1.6.2024, vilket gör en löneförhöjning på 2,08% på årsbasis i jämförelse med originalbudget där löneförhöjningen var 2,47% på årsbasis.

Inga övriga ändringar gjorts.

Daghemmet 2211							Originalbudget	Diff
Ordinarie lön	4000		165 323,32	165 324,00			166 626,00	-1 302,00
Annan vikarie	4022		2 666,96	2 667,00			1 607,00	1 060,00
Tidsbunden	4025		30 441,22	30 442,00			25 365,00	5 077,00
Ob-tillägg	4030		305,76	306,00			1 652,00	-1 346,00
Särskilda ersättningar	4031		0,00	0,00			0,00	0,00
Sjukvikaerier	4040		3 200,35	3 201,00			9 638,00	-6 437,00
Semestervikaerier	4050		6 827,41	6 828,00			6 854,00	-26,00
Löner totalt			208 765,02	208 768,00	2,98		211 742,00	-2 974,00
Naturaförmåner (soc.avg.beräknas)			6 043,50					
Pensionsavgift, KomPl	4120	17,25 %	37 054,47	37 054,50			37 628,70	-574,20
Utjämningsavgift, Keva	4134		3 557,12	3 557,20			3 557,20	0,00
Sjukförsäkringsavgift	4150	1,16 %	2 491,78	2 491,80			2 486,80	5,00
Olycksfallsförs.premie	4160	0,45 %	970,93	971,00			959,90	11,10
Grupplivförsäkringspremie	4170	0,063 %	135,33	135,40			141,80	-6,40
Arbetslöshetsförs.avgift	4162	0,27 %	579,98	580,00			589,00	-9,00
Soc.kostnader totalt			44 789,61	44 789,90	0,29		45 363,40	-573,50
Löner och soc.kostnader totalt			253 554,63	253 557,90	3,27		257 105,40	-3 547,50
Tvättbidrag	4380		288,00	288,00	0,00		288,00	0,00
Totala kostnader			253 842,63	253 845,90	3,27		257 393,40	-3 547,50

Prognos 2024 – resurs ändrad till barnskötare 1.8.2024 – 31.12.2024

Faktiska/föreslagna löneförhöjningar, lönebikostnadsprocenter och naturaförmåner beaktats.

Vikariekostnader och ob-tillägg justerade baserat på kostnader januari – maj 2024

Katarina har semester 8.7 – 18.7, beräknat en vecka komp 19.7 – 25.7, tj.ledigt utan lön 26.7 – 4.8 inte tagits i beaktande i uträkningen då bara ca 1 vecka.

***Insamling av synpunkter på
landskapsandelssystemet inför
utvärderingen år 2024***

---

1 Bakgrund

Landskapsandelssystemet utvärderades år 2015, se rapport. [Utvärdering av landskapsandelssystemet 2008 - 2013 | Ålands landskapsregering \(regeringen.ax\)](#)

På basen av utvärderingen och efterföljande process förnyades sedan landskapsandelssystemet helt och hållet. Systemet trädde i kraft år 2018 och är fortsatt det som gäller, med vissa små justeringar. Fullständig beskrivning av dagens system kan läsas i lagen. Landskapslag ([2017:120](#)).

Under hösten år 2024 är det dags att på samma sätt utvärdera landskapsandelssystemet. Externa utvärderare har anlåtats och utvärderingen beräknas börja hösten 2024 och slutföras inom året.

Kommunerna erbjuds nu att ge sina synpunkter på systemet före utvärderingen börjar. Kommunerna, KST, ÅKF inbjuds att ge sina synpunkter enligt bifogade anvisningar längre fram i *Punkt 3 – Mall för inlämnande av synpunkter*. Nödvändig bakgrundsinformation om landskapsandelssystemet och övrig relevant information finns listad i *Punkt 2*. LR samlar in kommunernas synpunkter och för vidare synpunkterna till utvärderarna.

Övriga som inbjuds att ge synpunkter är lagstiftarens utbildnings- och kulturavdelning samt social och miljöavdelningen, som ansvarar för lagstiftningen som till största del landskapsandelssystemet ger ersättning för. Ålands statistik och utredningsbyrå i egenskap av utredningsexperter inom åländsk nationalekonomi inbjuds även att ge sina synpunkter.

Utvärderingen beräknas stå klar i slutet av 2024 och då kommer en öppen presentation med möjlighet att ställa frågor att hållas för alla intresserade.

2 Information om landskapsandelssystemet samt övrig relevant information

Syftet med landskapsandelarna:

- Skapar ekonomiska förutsättningar för kommunerna att producera service
- Utjämningsystem - utjämnar opåverkbara skillnader mellan kommunerna.
- Till opåverkbara skillnader räknas inkomster, demografi, lägre elevunderlag i skola samt opåverkbara omständigheter (KST-områden)

[PowerPoint-presentation \(regeringen.ax\)](#)

[Fakta om landskapsandelssystemet | Ålands landskapsregering \(regeringen.ax\)](#)

Lagstiftningen om landskapsandelssystemet har följande målsättningar som togs fram av en parlamentarisk referensgrupp år 2016.

1. Landskapsandelssystemet ska ge kommunerna möjlighet att tillhandahålla lagstadgad basservice. Målet nås genom inkomst- och kostnadsutjämnning
  2. Landskapsandelssystemet ska vara enkelt och förutsägbart. Målet nås genom en steglös modell och ett fåtal parametrar som styr fördelningen
  3. Landskapsandelssystemet ska gynna hållbar tillväxt
  4. Landskapsandelssystemet ska främja samarbete och samgång
-

Slutrapport landskapsandelar 2018,

[Slutrapport om nytt landskapsandelssystem | Ålands landskapsregering \(regeringen.ax\)](#)
[rapport_Isandelar_efterremiss_2016-09-24_2_0.pdf \(regeringen.ax\)](#)

[Uppföljning av landskapsandelsreformen 2008 | Ålands statistik- och utredningsbyrå \(asub.ax\)](#) -
uppföljning landskapsandelar år 2008

[Utvärdering landskapsandelar 2008-2013](#)

Landskapslag [\(2017:120\)](#) om landskapsandelar till kommunerna | Ålands landskapsregering
(regeringen.ax) - lag om landskapsandelar

[Jämförelse mellan kommunalekonomiska system](#) (2015)

[Kommunernas statsandelssystem i de nordiska länderna](#)

[Lagförslag 1/2020-2021 | Ålands lagting \(lagtinget.ax\)](#) - beskrivning utökade uppgifter och ersättning

[Kommunernas och kommunalförbundens ekonomi och verksamhet 2020 | Ålands statistik- och
utredningsbyrå \(asub.ax\)](#) - Kommunernas ekonomi och verksamhet, år 2020 med flera år.

Data om landskapsregeringens ekonomi, intäkter och kostnader utveckling på sektornivå (bokslut,
finansavdelningen, Ålands landskapsregering)

[Kommuner med synnerligen ansträngd ekonomi lagförslag](#)

[20210607 rapport möjliga minskningar av kommunernas kostnader.pdf \(regeringen.ax\)](#) -
besparingsförslag kommunala sektorn

Framtidens kommuner- [Vilka krav kan vi ställa på framtidens kommuner \(ÅSUB\)](#)

---

3 Mall för inlämnande av synpunkter från intressenter

Synpunkter på landskapsandelssystemet lämnas som pdf-fil om maximalt 4 sidor, senast söndag 25e augusti år 2024. Synpunkterna mailas till robert.lonnqvist@regeringen.ax.

Synpunkterna bör utgå från följande mall med 7 punkter och tillhörande underrubriker. Man måste inte svara på all punkter.

1. Synpunkter och kommentarer på den parlamentariska referensgruppens målsättningar i landskapsandelssystemet.
  - a. Synpunkter på målsättningarna överlag, är det bra målsättningar?
  - b. Har målsättningarna uppfyllts genom systemet?
2. Synpunkter på fördelningen av landskapsandelar/ skillnaderna i ersättningsgrader mellan uppgiftsområdena socialvård och bildningssektorn?
3. Synpunkter på inbördes fördelningen av landskapsandelar mellan landsbygd, stad och skärgård?
4. Systemets förmåga att skapa likvärdiga förutsättningar för att producera lagstadgad service mellan Ålands alla 16 kommuner
5. Detaljerade synpunkter på systemets beståndsdelar enligt följande
  - a. Skattekompletteringen
  - b. Kostnadsersättning för grundskola
  - c. Kostnadsersättning för barnomsorg
  - d. Kostnadsersättning för äldreomsorg
  - e. Kostnadsersättning för socialvården (KST)
  - f. Kostnadsersättning för de särskilda områdena (grundvux, träningsundervisning, förberedande undervisning, specialfritids).
6. Synpunkter på systemets kostnadsbaserade basbelopp.
  - a. Uppföljning av basbeloppen; fyraårsuppföljningen, indexering, övrigt gällande basbelopp?
7. Övriga synpunkter på landskapsandelssystemet

Synpunkter på landskapsandelssystemet lämnas som pdf-fil om maximalt 4 sidor, senast söndag 25e augusti år 2024. Synpunkterna mailas till robert.lonnqvist@regeringen.ax – ”synpunkter på landskapsandelssystemet inför utvärdering år 2024”.

Robert Lönnqvist
Utredare, Finansavdelningen
018-25000

Kommun/organisation: Svar

Kontaktperson: svar

1. Synpunkter och kommentarer på den parlamentariska referensgruppens målsättningar i landskapsandelssystemet.

- a. Synpunkter på målsättningarna överlag, är det bra målsättningar?
- b. Har målsättningarna uppfyllts genom systemet?

Svar

2. Synpunkter på fördelningen av landskapsandelar/ skillnaderna i ersättningsgrader mellan uppgiftsområdena socialvård och bildningssektorn?

Svar

3. Synpunkter på inbördes fördelningen av landskapsandelar mellan landsbygd, stad och skärgård?

Svar

4. Systemets förmåga att skapa likvärdiga förutsättningar för att producera lagstadgad service mellan Ålands alla 16 kommuner

Svar

5. Detaljerade synpunkter på systemets beståndsdelar enligt följande

- a. Skattekompletteringen
- b. Kostnadsersättning för grundskola
- c. Kostnadsersättning för barnomsorg
- d. Kostnadsersättning för äldreomsorg
- e. Kostnadsersättning för socialvården (KST)
- f. Kostnadsersättning för de särskilda områdena (grundvux, träningsundervisning, förberedande undervisning, specialfritids).

Svar

6. Synpunkter på systemets kostnadsbaserade basbelopp.

- a. Uppföljning av basbeloppen; fyraårsuppföljningen, indexering, övrigt gällande basbelopp?

Svar

7. Övriga synpunkter på landskapsandelssystemet

Svar

Kommun/organisation: Svar

Kontaktperson: svar

Kommun/organisation: Lumparlands kommun

Kontaktperson: Mattias Jansryd, mattias.jansryd@lumparland.ax

1. Synpunkter och kommentarer på den parlamentariska referensgruppens målsättningarna i landskapsandelssystemet.

a. Synpunkter på målsättningarna överlag, är det bra målsättningar?

Målsättningarna som sådana är det inget fel på.

b. Har målsättningarna uppfyllts genom systemet?

Lumparlands kommuns uppfattning är att målsättningar inte har uppfyllts. När systemet sattes i kraft får systemet anses ha gett Lumparlands kommun möjlighet att tillhandahålla lagstadgad service. Efter bildandet av KST där kommunens utgifter för socialvård ökade med 185 procent har systemet inte längre någon möjlighet att skapa en sådan utjämning mellan kommuner så att Lumparlands kommun på sikt kan ha en ekonomi i balans. För att kommunen ska få en ekonomi i balans med nuvarande system skulle kommunen behöva höja inkomstkattesatsen cirka tre procentenheter, vilket med tanke på kommunens nuvarande skattesats om 19,5 procent inte är möjligt.

Landskapsandelssystemet har inga sådana parametrar som skulle gynna hållbar tillväxt.

Lumparlands kommun utförde tillsammans med Lemlands kommun en kommunindelning utredning under år 2022. Denna utredning påvisar att landskapsandelssystemet som det är uppbyggt idag inte gynnar samgång. Detta främst på grund av hur landskapsandelen för grundskola räknas ut. Det finns inte heller någon direkt parameter som främjar samarbete.

2. Synpunkter på fördelningen av landskapsandelar/ skillnaderna i ersättningsgrader mellan uppgiftsområdena socialvård och bildningssektorn?

Lumparlands kommun ställer sig frågande till varför nämnda landskapsandelar har olika procentsatser. För Lumparlands kommun som har relativt få barn i skolålder men en relativt gammal befolkning och rätt stora kostnader för äldreomsorg skulle gärna se en översyn av ersättningsgraderna.

3. Synpunkter på inbördes fördelningen av landskapsandelar mellan landsbygd, stad och skärgård?

Lumparlands kommun är av åsikten att systemet på ett bättre sätt borde ta i beaktande perifera landsbygdskommuners förhållanden. Att Lumparlands kommun har samma ersättningsgrader som exempelvis Jomala kommun måste ge en inkorrekt fördelning av landskapsandelar över Åland. I rikets statsandelssystem finns exempelvis ett så kallat fjärrortstillägg, något som eventuellt skulle kunna införlivas i landskapsandelssystemet för att få en rättvisare fördelning.

4. Systemets förmåga att skapa likvärdiga förutsättningar för att producera lagstadgad service mellan Ålands alla 16 kommuner.

Det är mycket svårt att skapa ett system som skapar likvärdiga förutsättningar, men det bör gå att skapa ett system som skapar mer likvärdiga förutsättningar än idag. Systemet behöver på ett bättre sätt ta i beaktande varje kommuns specifika behov, såsom befolkningsstorlek, demografiska sammansättning, socioekonomiska faktorer och geografiska utmaningar.

5. Detaljerade synpunkter på systemets beståndsdelar enligt följande

a. Skattekompletteringen

Lumparlands kommun anser att skattekomplettering är ett trasigt verktyg eftersom det är uppbyggt utifrån premissen att Mariehamns stad alltid kommer ha högst relativa skattekraft, vilket inte längre är fallet. Landskapsandelsystemet borde istället endast ha sektorspecifika beståndsdelar.

b. Kostnadsersättning för grundskola

Här kan nämnas att det är lite märkligt att hemundervisade barn beräknas kosta lika mycket som barn som använder sig av kommunens grundskola. Kostnadsersättningens uppbyggnad främjar inte heller samarbeten eller samgång mellan kommuner.

c. Kostnadsersättning för barnomsorg

Lumparlands kommun förstår varför kostnadsersättningen är baserad på antalet barn i ålder för barnomsorg, men systemet lyckas på det sättet inte hämta in de skillnader som kan finnas mellan olika kommuners behov av insatser. Ifall en kommun har barn som i behov av språkstöd eller annan specialpedagogik så missar systemet detta. Det är således fel att systemet beräknar landskapsandelen utifrån ett schablonbelopp och antal barn. Systemet behöver vara mer detaljerat för att på ett bättre sätt fånga upp skillnader mellan kommunerna.

d. Kostnadsersättning för äldreomsorg

Samma svar som ersättningen för barnomsorg.

e. Kostnadsersättning för socialvården (KST)

Det förefaller märkligt att kostnadsersättningen för den socialvård som tillhandahålls av KST betalas direkt till KST. Lumparlands kommuns åsikt är att landskapsandelar ska kanaliseras till primärkommun.

När majoriteten av ersättningar betalas direkt till primärkommunerna men socialvårdskostnaderna går till ett kommunalförbund, skapas en inkonsekvens i hur medel fördelas och administreras.

f. Kostnadsersättning för de särskilda områdena (grundvux, träningsundervisning, förberedande undervisning, specialfritids)

Lumparlands kommun erhåller endast landskapsandel för träningsundervisning. Enligt systemet ska landskapsandelen för träningsundervisning täckas till 100 procent av systemet. Kommunen hade dock kostnader på cirka 46 000 euro under 2023, medan landskapsandelar var på cirka 38 000 euro. Därmed misslyckas landskapsandelen att täcka kommunens kostnader för servicen.

6. Synpunkter på systemets kostnadsbaserade basbelopp.

a. Uppföljning av basbeloppen; fyraårsuppföljningen, indexering, övrigt gällande basbelopp?

För att få en bättre rytm i systemet bör först och främst basbeloppen så ofta som möjligt kalkyleras på de faktiska nettodriftskostnaderna, och inte bara vart fjärde år. Lumparlands kommuns åsikt är dock att basbeloppen inte på ett tillräckligt bra sätt tar i beaktande regionala skillnader. Landskapsregeringen behöver hitta ett system som på ett bättre sätt jämnar ut opåverkbara skillnader som kan uppstå på grund av demografi och geografi.

Nedan följer några förändringar som landskapsregeringen skulle kunna utreda närmare:

- Inkludera faktorer som arbetslöshetsnivå, inkomstnivåer, utbildningsnivå och hälsostatus för att bättre reflektera behov och fördela resurser därefter.
- Justera ersättningarna baserat på befolkningstätheten för att ta hänsyn till skillnader i kostnader för service i tätbebyggda vs. glesbebyggda områden.
- Inkludera faktorer som resekostnader och avstånd till centrala tjänster, särskilt för kommuner i avlägsna eller svåråtkomliga områden.
- Ta hänsyn till kostnader för att upprätthålla och utveckla infrastruktur i geografiskt utmanande områden, såsom öar eller kommuner med svår terräng.
- Använd anpassade viktningar för varje faktor baserat på regelbundna analyser och konsultationer med kommunerna för att säkerställa att fördelningen speglar aktuella och specifika behov.
- Implementera fler stödmekanismer för mindre kommuner som kan ha svårare att uppnå stordriftsfördelar och därför har högre kostnader per capita.
- Ge extra resurser till kommuner med specifika demografiska eller geografiska utmaningar, såsom hög andel äldre invånare med hög vårdtyngd eller stora avstånd till centrala servicepunkter.

7. Övriga synpunkter på landskapsandelssystemet

Landskapsregeringen bör fundera på huruvida systemet skulle kunna tillhandahålla flexibla anslag som kommunerna kan använda baserat på sina unika lokala behov, med krav på redovisning och transparens i hur medlen används.

Flera av de förslag i punkt 6 skulle kunna implementeras som pilotprojekt i utvalda kommuner för att testa nya fördelningsmodeller och justeringsmekanismer innan de rullas ut brett.

Enligt sändlista

Kontaktperson
Vikarierande lagberedare Rickard Stenman, tel 25221

Ärende

Förslag till informationshanteringslag för Åland m.m.

Landskapsregeringen ger er härmed möjlighet att lämna synpunkter på ett förslag till informationshanteringslag för Åland, jämte därmed sammanhängande författningsändringar, senast **måndagen den 1 juli 2024**.

Ett informationsmöte om lagförslaget kommer att hållas för myndigheterna **fredagen den 17 maj kl. 09.00 i Sälskär-Auditoriet i lagtinget**. Anmälan till informationsmötet ska ske senast **onsdagen den 15 maj** till landskapsregeringen via e-post till rickard.stenman@regeringen.ax, med angivande av om deltagandet är fysiskt eller elektroniskt. Till samma adress och till och med samma datum kan även skriftliga frågor ställas på förhand, vilka sedan besvaras under informationsträffen. Det går även bra att ställa muntliga frågor under informationsträffens frågestund. Vid tillfället kommer även landskapsregeringens förslag till meddelande till lagtinget om målsättningar och riktlinjer för digitalisering för Ålands landskapsregering att presenteras och tillfälle att ges för att ställa frågor om dessa.

Utlåtandet får gärna skickas i elektronisk form till registrator@regeringen.ax. Lagförslaget kan också hämtas på följande adress: <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/remisser>. Om ni vill ha förslaget i pappersform kan ni ta kontakt med undertecknad eller byråsekreterare Pia Grüssner vid lagberedningen.

Även andra organisationer än de som uttryckligen har begärts utlåtanden från kan inkomma med remissvar.

Vikarierande lagberedare

Rickard Stenman

BILAGA

Utkast till lagförslag om informationshanteringslag för Åland m.m. samt parallelltext

SÄNDLISTA

Ålands landskapsarkiv
Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, ÅMHM
Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, AMS
Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS
Ålands polismyndighet
Ålands ombudsmannamyndighet, ÅOM
Datainspektionen, DI
Ålands statistik- och utredningsbyrå, ÅSUB
Fordonsmyndigheten
Fastighetsverket
Ålands kulturdelegation
Ålands energimyndighet
Ålands gymnasium
Högskolan på Åland
Ålands folkhögskola
Ålands musikinstitut
Lagtingets kansli
Landskapsrevisionen
Brändö kommun
Eckerö kommun
Finströms kommun
Föglö kommun
Geta kommun
Hammarlands kommun
Jomala kommun
Kumlinge kommun
Kökar kommun
Lemland kommun
Lumparlands kommun
Mariehamns stad
Saltviks kommun
Sottunga kommun
Sunds kommun
Vårdö kommun
Ålands kommunförbund
Norra Ålands högstadiesdistrikt
Södra Ålands högstadiesdistrikt
Oasen boende- och vårdcenter
Ålands miljöservice, MISE
Kommunernas socialtjänst
Räddningsområde Ålands landskommuner, RÅL

Till Ålands lagting

Informationshanteringslag för Åland m.m.

Huvudsakligt innehåll

Landskapsregeringen föreslår att lagtinget antar en informationshanteringslag för Åland. Därmed föreslås även fordrade och materiellt sammanhängande ändringar i förvaltningslagen för Åland, offentlighetslagen för Åland, landskapslagen om tillgängliga digitala tjänster och upphävande av landskapslagen om vidareutnyttjande av information från landskaps- och kommunalförvaltningen.

Syftet med lagförslaget är att främja digitaliseringen av, höja informationssäkerheten för och effektivisera den offentliga förvaltningen och dess tjänsteproduktion, möjliggöra ett bättre tillvaratagande av möjligheterna i det datadrivna samhället, tillgodose att medborgarnas rättigheter tas tillvara och att höja Ålands digitala beredskap. Vidare syftar lagförslaget till att åstadkomma en utökad elektronisk kommunikation mellan den offentliga förvaltningen och allmänheten, ett utökat och informationssäkert elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga förvaltningen, en utvidgning av de digitala tjänster som den offentlig förvaltning tillhandahåller allmänheten och möjliggöra en utveckling av gemensamma digitala tjänster för Åland.

Avsikten är att föreslagna informationshanteringslag för Åland, samt därmed sammanhängande ändringar av befintliga lagar, ska träda i kraft den

---

INNEHÅLL	
Huvudsakligt innehåll	1
Allmän motivering	3
1. Inledning	3
2. Nuläge	5
2.1 Åländsk lagstiftning	5
2.2 Internationella avtal och EU-rätten	8
2.3 Komparativ utblick	18
2.4 Sammanfattande bedömning	20
3. Landskapsregeringens förslag och syften	22
3.1 Ny informationshanteringslag för Åland	22
3.2 Ny reglering om tillhandahållande, planering och underhåll av digitala tjänster och användaridentifiering	24
3.3 Ny reglering om elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden ..	25
3.4 Ny reglering om användningen av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser	25
3.5 Ny reglering om automatiserade beslutsförfaranden	26
3.6 Följdjustering av 8 § offentlighetslagen	28
4. Lagstiftningsbehörighet	28
5. Förslagets verkningar	30
5.1 Allmänt	30
5.2 Ekonomiska verkningar	31
5.3 Verkningar för myndigheterna	33
5.4 Övriga samhälleliga verkningar	34
Detaljmotivering	35
1. Informationshanteringslag för Åland	35
2. Landskapslag om ändring av 8 § offentlighetslagen för Åland	86
3. Landskapslag om ändring av förvaltningslagen för landskapet Åland	87
4. Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillgängliga digitala tjänster	96
Lagtext	105
I N F O R M A T I O N S H A N T E R I N G S L A G för Åland	105
L A N D S K A P S L A G om ändring av 8 § offentlighetslagen för Åland	116
L A N D S K A P S L A G om ändring av förvaltningslagen för landskapet Åland	116
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om tillgängliga digitala tjänster	118
Parallelltexter	121

Allmän motivering

1. Inledning

Regeringen Sjögrens regeringsprogram, *Ett tryggt, öppet och framtidssäkrat Åland*, meddelande nr 1/2023-2024, den 11 december 2023, slår fast att det inom flera områden krävs ny och reformerad lagstiftning som tillförsäkrar ålänningarna en rättssäker och trygg vardag. Den offentliga förvaltningen på Åland behöver vara rättssäker, modern och effektiv samt fungera i samklang med övrig samhällsutveckling för att den ska vara relevant och därmed åtnjuta samhällets förtroende. Alla på Åland ska vidare ha tillgång till lagstadgade rättigheter när det gäller kommunal service. En förutsättning för myndigheternas fortsatta digitalisering är att ett moderniseringsarbete genomförs, vars syfte är att uppnå en kvalitetshöjning och effektivisering. Av regeringsprogrammet framgår vidare att en informationshanteringslag ska tas fram, i syfte att säkerställa en enhetlig, kvalitativ och informationssäker behandling av myndigheternas information. Landskapsregeringens digitaliseringsenhet ska i egenskap av myndighet ges rätt att samordna datalager och medborgartjänster för hela Åland, i syfte att den digitala servicenivån på Åland ska närma sig nivån i riket. Bestämmelser som möjliggör automatiserat beslutsfattande ska införas i förvaltningslagen. Samkommunal utveckling och effektiviseringsvinster ska främjas.

Landskapet saknar i dagsläget närmare lagstiftning om informationshantering, automatiserade beslutsförfaranden, elektronisk kommunikation och elektroniskt utbyte av information och tar därmed inte till vara på digitaliseringens och automatiseringens möjligheter till en mer effektiv offentlig förvaltning och ett ändamålsenligt förvaltningsförfarande. Det finns allmän lagstiftning om framställning och registrering av handlingar, handlingars tillgängliggörande och bevarande samt handlingars offentlighet. Därtill kommer vissa närmare specialregleringar, exempelvis om hur persondata ska hanteras eller sektorsspecifik reglering av viss informationshantering. Ett behov av en närmare och allmän reglering om informationshantering kvarstår dock.

I detta lagförslag föreslås att det på Åland stiftas en ny informationshanteringslag för Åland, vilken till sin utformning har haft rikets lag (FFS 906/2019) om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (rikets informationshanteringslag) som utgångspunkt. Lagförslaget avser en allmän lag som närmare och allmänt ska reglera informationshanteringen inom den offentliga sektorn, vilken därmed inte ska tillämpas i de fall där speciallagstiftning reglerar informationshanteringen särskilt. Genom den föreslagna lagen förnyas även den åländska förvaltningsregleringen, så att den motsvarar och tar tillvara den tekniska utvecklingen och de förändrade förfarandena inom informationshanteringen, främst till följd av den ökade informationsintensiteten i samband med upprätthållandet av samhällsfunktioner. I den föreslagna lagen införs vidare vissa preciserade förpliktelser för den offentliga förvaltningen, vilka främjar vidareutnyttjandet av information och förverkligandet av offentlighetsprincipen. Lagen förväntas därutöver att harmonisera med och utgöra ett komplement till arkivlagstiftningen.

Syftet med den föreslagna informationshanteringslagen är att främja kvaliteten på myndigheternas informationshantering, informationssäkerheten samt att införa ett informationssäkert och ansvarsfullt utnyttjande av myndigheternas informationsmaterial, samtidigt som myndigheterna kan fullgöra sina förvaltningsuppgifter på ett mer effektivt och resultatgivande sätt, helt i överensstämmelse med principerna för en god förvaltning.

De nya formerna för vidareutnyttjande av information och de allt mera nätverksbaserade förfarandena i samarbetet mellan olika aktörer ställer nya krav på regleringen, särskilt när det gäller en enhetligare och i större

utsträckning interoperabel informationshantering mellan olika aktörer. Genom en enhetlig allmän reglering säkerställs att den offentliga förvaltningens informationshantering är kvalitativ och effektiv och av ett sådant slag att ett effektivt informationsutbyte kan ske mellan myndigheterna på ett sätt som beaktar de enskildas rättigheter. Genom en reglering med brett tillämpningsområde är det vidare möjligt att säkerställa en tillräckligt kvalitativ informationshantering och nivå på informationssäkerheten hos berörda offentliga aktörer.

I syfte att säkerställa en grundläggande nivå för informationssäkerheten uppställer regleringen även informationssäkerhetskrav i anslutning till beslut om utlämnande av information. Den föreslagna regleringen inverkar inte på rättigheterna när det gäller att få information eller på förfarandena i anslutning därtill, utan en myndighet som lämnar ut information till andra myndigheter ska även i fortsättningen fatta beslut om utlämnande av information. Detta sker exempelvis i samband med utlämnande genom ett tekniskt gränssnitt, eller då ett tekniskt gränssnitt för första gången öppnas för en annan myndighet.

Lagförslagets informationspolitiska målsättning är att effektivisera överföringen och utnyttjandet av information mellan myndigheter, övriga aktörer, allmänheten och olika förvaltningsfunktioner. Från medborgarnas synpunkt innebär detta att sådan information om dem som myndigheterna har i sin besittning kan vidareutnyttjas i en större utsträckning. Regleringen förhindrar vidare att information i onödan och i samband med olika processer behöver efterfrågas på nytt, eftersom myndigheterna kan lämna ut informationen inom ramen för deras existerande rättigheter att få tillgång till information.

Den föreslagna regleringen skapar vidare på allmän lagnivå en grund för enhetliga förfaranden då den offentliga förvaltningen behandlar information som den redan har i sin besittning. Genom den föreslagna informationshanteringslagen skapas också en grund för genomförande av medborgarnas rättigheter i informationshänseende, eftersom myndigheterna i enlighet med de noggrannare bestämmelserna ska beskriva för allmänheten hur information kan hämtas ur myndigheternas informationssystem. Dessa rättigheter är vidare direkt beroende också av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (den allmänna dataskyddsförordningen) samt av de informationsrättigheter som föreskrivs i offentlighetslag (2021:79) för Åland (offentlighetslagen). Den föreslagna informationshanteringslagen inverkar inte på innehållet i dessa rättigheter utan en effektiv och enhetlig informationshantering med tillhörande beskrivningar främjar genomförandet av registrerade aktörers, användares och parterers rättigheter i informationshänseende. De offentliga aktörer som omfattas av den föreslagna lagen ska vidare, när de genomför och planerar sin informationshantering, samtidigt beakta medborgarnas rättigheter till information.

Centrala regleringsobjekt i den föreslagna informationshanteringslagen är de krav som ställs på de i lagen avsedda myndigheternas verksamhet i fråga om organisering av informationshanteringen samt informationssäkerheten och interoperabiliteten. Ett centralt regleringsobjekt utgörs vidare av bestämmelserna om informationshantering rörande förvaltningsärenden och -tjänster samt bestämmelserna om skapande och elektronisk överföring av informationsmaterial. Genom dessa bestämmelser införs för första gången allmänna förpliktelser i fråga om användning av tekniska gränssnitt.

Vidare reglerar informationshanteringslagen, samt därtill anslutna ändringar i befintlig närliggande lagstiftning, myndigheternas tillhandahållande, planering och underhåll av digitala tjänster till allmänheten samt skyldigheter vid störningar samt information avseende dessa, en utökad elektronisk kommunikation till enskilda och myndigheter i förvaltningsärenden,

användningen av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser och automatiserade beslutsförfaranden, Syftet med dessa förslag är att möjliggöra att landskapets offentliga förvaltning i större utsträckning än idag ska kunna dra nytta av digitaliseringens fördelar i relation till teknikutvecklingen inom informationshantering, elektronisk kommunikation och automatiserade beslutsförfaranden.

Den föreslagna regleringen gör det dessutom möjligt för landskapsregeringen att genom förordningar och allmänna riktlinjer och inom ramen för formella samarbetsgrupper förtydliga och förenhetliga utgångspunkterna för informationshanteringen och därigenom främja interoperabiliteten inom den offentliga förvaltningen på Åland.

2. Nuläge

2.1 Åländsk lagstiftning

2.1.1 *Reglering av informationshantering inom offentlig förvaltning*

Det finns ingen uttömmande definition av begreppet informationshantering i åländsk lagstiftning. Med informationshantering avses i allmänhet förfaranden för allmän behandling och användning av data, samt framläggande av information på en allmän nivå i samband med insamling och upprätthållande av information, i syfte att säkerställa informationens kvalitet och användbarhet. Informationshantering betraktas traditionellt som en del av arkivfunktionen och dokumentförvaltningen på Åland.

Bestämmelser om informationshantering återfinns i flera allmänna lagar och i ett antal speciallagar. I lagstiftningen och i lagarnas förarbeten behandlas frågan om informationshantering på flera olika sätt, beroende på regleringsobjektet och regleringsaspekten. Förvaltningslag (2008:9) för landskapet Åland (förvaltningslagen) utgör en grund för ordnande av informationshanteringen i förvaltningsärenden, vilken vidare kompletteras av offentlighetslagen samt arkivlag (2004:13) för landskapet Åland (arkivlagen).

I 4–5 §§ förvaltningslagen föreskrivs om grunderna för en god förvaltning och om de krav som ställs på behandlingsprocesserna. En ändamålsenlig organisering av informationshanteringen ingår i genomförandet av en god förvaltning, genom att den betjänar en smidig ärendehantering, till följd av att handlingarna styrs till de rätta processerna samt att ärendehanteringens ombesörjs. Serviceskyldigheten förutsätter vidare att en myndighet ska kunna besvara informationsförfrågningar som inkommit till den, samt att sträva efter att främja utförandet av sina uppgifter på ett resultatgivande sätt genom att ombesörja myndighetshandlingarnas tillgänglighet och användbarhet.

I 1 och 8 §§ offentlighetslagen föreskrivs om myndigheternas skyldighet att syfta till öppenhet och en god informationshantering i sin verksamhet, samt om skyldigheter i anslutning till ordnande av ärendehantering och informationssäkerhet på allmän nivå. Myndigheterna ska således redan se till att deras handlingar och informationssystem samt uppgifterna i dessa är behörigen tillgängliga och i ett elektroniskt format. I offentlighetslagens 18 § 1 mom. 4 punkten föreskrivs vidare arkivering och utplåning av information samt om genomförande av en god offentlighets- och sekretesstruktur vid hanteringen och förvaringen av myndigheters informationsmaterial.

I 4–8 §§ arkivlagen föreskrivs om arkiv, arkivbildare, arkivfunktionen och arkivplaner. Arkiv omfattar de handlingar som har inkommit till arkivbildare på grund av dess uppgifter eller som tillkommit genom dess verksamhet. Varje arkivbildare ska ha en arkivfunktion, vilken har till uppgift att säkerställa att handlingar hålls tillgängliga och bevaras, att sköta den informationstjänst som hänför sig till dem samt att bestämma deras förvaringsvärde och att gallra ut onödigt material. Arkivbildaren ansvarar för planeringen av

arkivfunktionen samt för dess praktiska skötsel och har en arkivplan som underställs landskapsregeringen för fastställelse. Av arkivplanen ska det åtminstone föreskrivas om förvaringstider, förvaringssätt, vilka handlingar och uppgifter som ska bevaras varaktigt, vilka utrymmen som används för varaktig förvaring, material och metoder för framställning av handlingar och för lagring av information och vilka handlingar som kan utgällas ur arkiv. I 9–11 §§ arkivlagen föreskrivs om arkivbildarnas skyldigheter avseende framställning, förvaring och användning av handlingar. Framställning av handlingar och lagringen av information ska ske med användning av material och metoder som är arkivbeständiga och i utrymmen som skyddar handlingar från förstörelse, skada och obehörig användning och att förvaringsutrymmena är säkra mot brand, fukt, stöld och annan åverkan. Arkivlagen föreskriver därmed vissa kvalitetskrav avseende material, metoder och säkerhet som är teknikneutrala. Handlingar som inte ska vidare förvaras varaktigt ska efter fastställd förvaringstid gallras för att trygga datasekretessen. Överföring av handlingar till landskapsarkivet ska ske med iakttagande av det förfarande som landskapsregeringen beslutar. I 13d–f §§ arkivlagen regleras behandlingen av personuppgifter för arkivändamål av allmänt intresse särskilt.

I landskapsförordning (2021:155) om arkivering av elektronisk information som ska förvaras mer än tio år och varaktigt återfinns särskilda bestämmelser om förvaring av handlingar och information som ursprungligen har skapats i elektroniskt format och som ska förvaras mer än tio år och varaktigt samt gör Riksarkivets SÄHKE2-bestämmelser om behandling, hantering och förvaring av elektronisk dokumentär information tillämpliga på Åland.

I landskapslag (2019:7) om tillgängliga digitala tjänster (lagen om digitala tjänster) regleras att var och en på lika villkor ska kunna använda digitala tjänster som tillhandahålls av myndigheterna utifrån tillgänglighetsaspekter.

I landskapslag (2020:26) om klienthandlingar inom socialvården föreskrivs enhetliga förfaringsätt för behandlingen av uppgifter som gäller socialvårdsklienter, i syfte att främja en korrekt skötsel av arbetsuppgifterna inom socialvården.

Genom blankettlag, landskapslag (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter, tillämpas rikets lag (FFS 785/1992), den så kallade patientlagen, bland annat inbegripande bestämmelser om patientens rätt till information, upprättande av plan för patienters vård, med mera.

Därtill kommer landskapslag (2021:165) om vidareutnyttjande av information från landskaps- och kommunalförvaltningen (vidareutnyttjandelagen) och landskapslag (2021:166) om vidareutnyttjande av information från offentliga företag (vidareutnyttjandelagen för offentliga företag).

Vidare tillkommer särregleringar avseende Ålands polismyndighet, se punkten 2.1.4 nedan.

Åland har därmed viss reglering av informationshantering, men en allmän och enhetlig definition av vad som utgör informationshantering och en närmare reglering av hur denna ska gå till saknas.

2.1.2 Reglering av informationssäkerhet och dataskydd

Allmän reglering om sekretess och hanteringen av sekretessbelagda myndighetshandlingar och uppgifter inom offentlig förvaltning återfinns i 1 och 5 kap. offentlighetslagen. Bland annat reglerar 8 § 6 mom. anteckningar om sekretessbeläggning, 20–23 §§ handlingssekretess, tystnadsplikt, förbud mot utnyttjande samt sekretessbelagda myndighetshandlingar och skydd för intressen i rikslagstiftningen, 23 § medgivande av utlämnande av sekretessbelagda uppgifter under vissa förutsättningar, 24 § förutsättningarna för upphörande av sekretess och 25 § förutsättningarna för utlämnande av personuppgifter.

Allmän reglering av den särskilda behandlingen av känsliga personuppgifter och skydd för den registrerade återfinns därutöver i landskapslag (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen (dataskyddslagen).

I övrigt saknar Åland i dagsläget en allmän informationssäkerhetslagstiftning, innehållande kodifiering av grundläggande etablerad praxis inom modernt informationssäkerhetsarbete.

2.1.3 Reglering av användningen av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser

Åländsk lagstiftning om användningen av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser saknas i dagsläget.

Till följd av rikets reglering, samt dess genomslag inom offentlig verksamhet på Åland, bedöms dock de flesta åländska myndigheter att följa det underliggande Europaparlamentets och rådets direktiv (EG) 2002/58 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (e-dataskyddsdirektivet) bestämmelser redan i dagsläget.

E-dataskyddsdirektivets bestämmelser avseende användningen av kakor är dock alltså i behov av genomförande inom åländsk lagstiftning för att Åland formellt ska anses ha åstadkommit ett korrekt genomförande av direktivet.

2.1.4 Reglering avseende Ålands polismyndighets informationshantering, offentlighet och dataskydd

Enligt 4 § offentlighetslagen ska lagen inte tillämpas på Ålands polismyndighet. I 3 § 2 mom. offentlighetslagen finns en hänvisning till landskapslag (2021:115) om tillämpningen av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet hos Ålands polismyndighet, enligt vars 1 § lag (FFS 621/1999) om offentlighet i myndigheternas verksamhet tillämpas vid Ålands polismyndighet till den del myndighetens verksamhet grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 3 § samma lag sker detta dock med vissa avvikelser, främst avseende de bestämmelser i rikets offentlighetslag som hänvisar till rikets informationshantlingslag. Åland har vidare genom 1 § landskapslag (2019:74) om tillämpning på Åland av riksförfattningar om dataskydd, gjort rikets dataskyddslag (FFS 1050/2018), lagen (FFS 1054/2018) om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten samt lag (FFS 616/2019) om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet tillämpliga på Åland, med vissa avvikelser och tillägg. Ålands polismyndighet är vidare delvist inkluderad i tillämpningsområdet för vidareutnyttjandelagen, till den del som myndighetens verksamhet faller under landskapets lagstiftningsbehörighet. Ålands polismyndighet tillämpar arkivlagen till den del som dess verksamhet faller under Ålands lagstiftningsbehörighet och tillämpar på motsvarande sätt rikets arkivlag till de delar som faller under rikets lagstiftningsbehörighet, med beaktande av undantaget i 2 § arkivlagen att samtliga handlingar och information enligt arkiveras på Åland, om inte annat har överenskommit i samråd med landskapsregeringen.

Enligt 3 § 5 mom. rikets informationshantlingslag begränsas dock lagens tillämpningsområde i förhållande till Åland, med innebörden att såväl Ålands polismyndighet som andra statliga myndigheter i landskapet inte tillämpar rikets informationshantlingslag till den del som myndigheternas verksamhet inom landskapet faller under rikets lagstiftningsbehörighet. I dagsläget saknar därmed Ålands polismyndighet helt reglering av grundläggande karaktär, bland annat inkluderande bestämmelser om omvandling av handlingar till elektroniskt format, överföring av information via tekniska

gränssnitt och registrering av ärenden till den del som myndighetens verksamhet faller under Ålands behörighet.

Ålands polismyndighet har i samband med arbetsgruppens arbete framfört att den önskar att helt underställas rikets offentlighetslag som dess informationshanteringslag, till den del som myndighetens verksamhet faller under landskapets lagstiftningsbehörighet. Frågan är dock tämligen komplicerad och inbegriper flera större avväganden, varför den bör utredas vidare särskilt, och därmed inte kommer att beröras vidare i detta lagförslag.

2.1.5 Reglering av automatiserade beslutsförfaranden

Åländsk lagstiftning om automatiserade beslutsförfaranden saknas helt i dagsläget.

2.1.6 Reglering om planeringen av underhåll av digitala tjänster och användaridentifiering

Den offentliga förvaltningens tillhandahållande av digitala tjänster har avseende tillgänglighetsaspekter reglerats genom lagen om digitala tjänster. Syftet med lagen är enligt 1 § att främja tillgången till tillgängliga digitala tjänster samt innehållets tillgänglighet. Lagens 2 kap. innehåller allmänna tillgänglighetskrav för webbplatser och mobila applikationer, information om tillgängligheten samt rätt för den enskilda att få innehåll i en tillgänglig form. Lagens 2a kap. innehåller mer specifika krav avseende tjänsteleverantörer för tjänster som riktar sig till konsumenter inom persontrafiktjänster och tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster.

Allmän åländsk lagstiftning om planering av underhåll av digitala tjänster och användaridentifiering saknas dock.

2.1.7 Reglering av elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden

Enligt 4 § förvaltningslagen för landskapet Åland ska myndigheterna bemöta den som uträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt och dess åtgärder ska skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen. I enlighet med 49 § 1 mom. förvaltningslagen ska ett beslut som en myndighet har fattat utan dröjsmål delges en part och andra kända som har rätt att söka rättelse i det eller att överklaga det genom besvär. Detsamma gäller även ett sådant beslut som inte får överklagas.

Enligt 2 mom. ska myndigheten under behandlingen av ett ärende sköta delgivningen av meddelanden, kallelser eller andra handlingar som inverkar på behandlingen av ärendet. Själva förfarandet vid delgivning framgår av förvaltningslagens 10 kapitel. Enligt 58 § och 58a § kan bevislig och vanlig delgivning ske elektroniskt om den som saken gäller har samtyckt till att så sker.

Allmän åländsk lagstiftning om den offentliga förvaltningens principer för användandet av elektronisk kommunikation saknas därmed i dagsläget.

2.2 Internationella avtal och EU-rätten

2.2.1 Århuskonventionen

Förenta nationernas konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) reglerar tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor och har ratificerats av Finland.

Århuskonventionens centrala bestämmelser kan indelas i tre delar, det vill säga artiklarna 4 och 5 om tillgång till miljöinformation, artiklarna 6–8 om allmänhetens deltagande i beslut om vissa verksamheter samt artikel 9 om

tillgång till rättslig prövning. Artiklarna föreskriver bland annat att varje part i beslutsprocesser om miljön informera den berörda allmänheten på ett effektivt sätt, bland annat om tillämpliga beslutsprocesser, ansökan och förslagen verksamhet, samt vilka slags beslut som kan komma att fattas. Bestämmelserna föreskriver vidare förutsättningarna för allmänhetens deltagande och hörande i beslutsprocesserna, villkoren allmänhetens deltagande och tillgången till rättslig prövning av miljöbeslut.

2.2.2 Europakonventionen

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) är en internationell konvention framtagen inom ramen för Europarådet och har ratificerats av Finland. Europakonventionens artikel 6.1 föreskrivs om principerna för en rättvis rättegång, vilka även ska tillämpas vid förvaltningsförfaranden. Till en rättvis rättegång hör bland annat att den är offentlig.

Enligt Europakonventionens artikel 8.1 har var och en vidare rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. I Europadomstolens rättspraxis har skyddet för personuppgifter ansetts utgöra en väsentlig del av skyddet för privat- och familjelivet enligt artikel 8, och skyddet för personuppgifter har å andra sidan betydelse för yttrandefriheten enligt Europakonventionens artikel 10.

I Europadomstolens avgöranden understryks bland annat att det i lagstiftningen bör finnas tillräckliga garantier för att personuppgifter inte behandlas i strid med artikel 8. De uppgifter som behandlas ska vara behövliga både i fråga om innehållet och i fråga om förvaringstiden begränsade med avseende på registreringens användningsändamål. I regleringen ska dessutom ingå tillräckliga garantier för att lagstridigt utnyttjande av personuppgifterna förhindras.

2.2.3 Konvention 108

Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (konvention 108) är en internationell konvention framtagen inom ramen för Europarådet och har ratificerats av Finland. Syftet med konvention 108 är att i samband med automatisk behandling av personuppgifter, som sker inom en avtalsslutande parts territorium, ska varje individ oberoende av hans eller hennes nationalitet eller hemort garanteras sina rättigheter och grundläggande fri- och rättigheter och i synnerhet rätten till personlig integritet, så kallat dataskydd.

I konventionen 108 föreskrivs om de grundläggande principerna för dataskyddet, det vill säga behörighet, laglighet, ändamålsbundenhet, behövlighet, uppdatering samt begränsning av förvaringstiden för uppgifter i förhållande till användningsändamålet. I konventionen föreskrivs också om behandlingsförbud i fråga om vissa uppgiftsgrupper, det vill säga känsliga uppgifter, om kraven på skydd för personuppgifter, det vill säga informationssäkerhet, samt om registrerades rättigheter. Konventionen tillämpas på personregister som behandlas automatiskt och på automatisk behandling av personuppgifter inom den offentliga och privata sektorn.

Ett arbete pågår för att harmonisera konventionen med EU:s dataskyddsförordning.

2.2.4 Konventionen om tillgång till offentliga handlingar

Europarådets konvention om tillgång till officiella handlingar (konventionen om tillgång till offentliga handlingar) är en internationell konvention framtagen inom ramen för Europarådet och har ratificerats av Finland. Konventionen har dock ännu inte trätt i kraft, till följd av att tillräckligt många andra

länder ännu inte har ratificerat den. Syftet med konventionen är att trygga rätten för enskilda att få tillgång till myndigheters handlingar.

I artikel 4 i konventionen om tillgång till offentliga handlingar föreskrivs om förfarandet för begäran om handlingar. Den som begär en myndighetshandling får inte bli tvingad att ange orsaken till att han eller hon vill ta del av handlingen. Personen i fråga kan förutsättas identifiera sig om det är nödvändigt för att begäran ska kunna behandlas. Enligt konventionens artikel 5 ska myndigheten så långt som möjligt hjälpa sökanden att identifiera den myndighetshandling som han eller hon begär.

I konventionens artikel 7 föreskrivs om grunderna för avgifter för utlämnande av handling. I konventionens artikel 8 föreskrivs om förfarandet vid ändringssökande. I artikel 9 föreskrivs att allmänheten ska informeras om rätten att ta del av myndighetshandlingar och att lämpliga åtgärder ska vidtas för att utbilda myndigheterna och informera om de ärenden och funktioner som de ansvarar för.

Enligt konventionens artikel 10 ska myndigheterna på eget initiativ och i den mån det är ändamålsenligt vidta de åtgärder som behövs för att offentliggöra de myndighetshandlingar som de innehar i syfte att öka transparensen och effektiviteten inom den offentliga förvaltningen och stödja ett välinformerat deltagande av allmänheten i ärenden som är av allmänt intresse.

2.2.5 Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (rättighetsstadgan), syftar till att harmonisera med Europakonventionen och samlar de personliga, medborgerliga, politiska, ekonomiska och sociala rättigheter som varje invånare i EU har.

I artikel 8 i rättighetsstadgan om de grundläggande rättigheterna definieras de grundläggande kraven och elementen när det gäller skyddet för personuppgifter. Enligt bestämmelsen har var och en rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Dessa uppgifter ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Var och en har rätt att få tillgång till insamlade uppgifter som rör honom eller henne och att få rättelse av dem.

Enligt rättighetsstadgan artikel 7 har var och en rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer. I stadgan finns i fråga om unionens organ och inrättningar artiklar om rätten till en god förvaltning, artikel 4, och om rätten att ta del av handlingar.

2.2.6 Den allmänna dataskyddsförordningen

Den allmänna dataskyddsförordningen fastställer bestämmelser om skydd för fysiska personer med avseende på behandlingen av personuppgifter och om det fria flödet av personuppgifter. Förordningen tillämpas på alla slag av helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter och delvis också på manuell behandling av personuppgifter. Dessutom kan den nationella dataskyddslagen eller nationell speciallagstiftning bli tillämplig jämsides med dataskyddsförordningen.

Enligt skäl 14 ska förordningen skyddas och tillämpas på fysiska personer, med avseende på behandling av deras personuppgifter. Enligt skäl 15 bör skyddet för fysiska personer vara tillämpligt på både automatiserad och manuell behandling av personuppgifter, om personuppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i ett register. Akter eller grupper av akter samt omslag till dessa, som inte är ordnade enligt särskilda kriterier, bör inte heller omfattas av den allmänna dataskyddsförordningens tillämpningsområde.

Enligt artikel 6 föreskrivs om laglig behandling av personuppgifter. Enligt artikel 6.1 är behandlingen laglig endast om och i den mån som

åtminstone ett av ett antal villkor är uppfyllt. Behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige, se artikel 6.1 c, samt behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning, se artikel 6.1 e.

Enligt skäl 50 bör behandling för bland annat arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål betraktas som förenlig och laglig behandling av uppgifter. Enligt skäl 52 bör undantag från förbudet att behandla särskilda kategorier av personuppgifter vidare medges för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller forskningsändamål samt statistiska ändamål.

Enligt artikel 6.2 får medlemsstaterna behålla eller införa mer specifika bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i denna förordning med hänsyn till behandling för att efterleva punkterna 1 c–e genom att närmare fastställa specifika krav för uppgiftsbehandlingen och andra åtgärder för att säkerställa en laglig och rättvis behandling inbegripet för andra specifika situationer.

Enligt skäl 45 bör behandling som grundar sig på en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller behandling som krävs för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning, ha en grund i unionsrätten eller i en medlemsstats nationella rätt. Vidare föreskrivs att förordningen inte medför något krav på en särskild lag för varje enskild behandling. Det kan räcka med en lag som grund för flera behandlingar som bygger på en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller om behandlingens krävs för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövningen.

Enligt artikel 6.3 ska den grund för behandlingen som avses i punkterna 1 c–e fastställas i enlighet med:

- a) unionsrätten, eller
- b) en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av.

Syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden eller, i fråga om behandling enligt punkten 1 e, ska vara nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.

Enligt skäl 45 i ingressen bör unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt också reglera frågan huruvida en personuppgiftsansvarig som utför en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning ska vara en offentlig myndighet eller någon annan fysisk eller juridisk person som omfattas av offentligrättslig lagstiftning eller, om detta motiveras av allmänintresset, vilket inbegriper hälso- och sjukvårdsändamål, såsom folkhälsa och socialt skydd och förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster, av civilrättslig lagstiftning, exempelvis en yrkesorganisation.

Enligt artikel 5.1 a ska uppgifter behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade, det vill säga säkerställer dess laglighet, korrekthet och öppenhet. Enligt artikel 5.1 b ska personuppgifter samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål eller därmed förenlig ytterligare behandling för arkivändamål av allmänt intresse, så kallad ändamålsbegränsning. Enligt artikel 5.1 c ska personuppgifterna vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas, så kallad uppgiftsminimering. Enligt artikel 5.1 d ska de vara korrekta och om nödvändigt uppdaterade. Alla rimliga åtgärder måste vidtas för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål, det vill säga säkerställer dess korrekthet.

Enligt artikel 5.1 e ska vidare personuppgifter förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade endast så länge som är nödvändigt

för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas, så kallad lagringsminimering. Enligt artikel 5.1 f ska även personuppgifter behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder, det vill säga säkerställer dess integritet och konfidentialitet.

Enligt artikel 86 får personuppgifter i allmänna handlingar som förvaras av en myndighet eller ett offentligt organ eller ett privat organ för utförande av en uppgift av allmänt intresse lämnas ut av myndigheten eller organet i enlighet med den unionsrätt eller den medlemsstats nationella rätt som myndigheten eller det offentliga organet omfattas av, för att jämka samman allmänhetens rätt att få tillgång till allmänna handlingar med rätten till skydd av personuppgifter i enlighet med denna förordning.

Enligt skäl 154 gör förordningen det möjligt att vid tillämpningen av denna hänsyn till principen om allmänhetens rätt att få tillgång till allmänna handlingar.

Enligt skäl 156 bör ytterligare behandling av personuppgifter för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål genomföras, när den personuppgiftsansvarige har bedömt möjligheten att uppnå dessa ändamål genom behandling av personuppgifter som inte medger eller inte längre medger identifiering av de registrerade, förutsatt att det finns lämpliga skyddsåtgärder, exempelvis pseudonymisering av personuppgifter.

I skäl 157 föreskrivs att för att underlätta vetenskaplig forskning får personuppgifter behandlas för vetenskapliga forskningsändamål, med förbehåll för lämpliga villkor och skyddsåtgärder i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt. Enligt skäl 159 bör behandling av personuppgifter för vetenskapliga forskningsändamål i denna förordning ges en vid tolkning och omfatta exempelvis teknisk utveckling och demonstration, grundforskning, tillämpad forskning och privat finansierad forskning. Behandlingen av personuppgifter bör dessutom ta hänsyn till unionens mål enligt artikel 179.1 i EUF-fördraget angående åstadkommandet av ett europeiskt forskningsområde. Enligt skäl 160 bör i det fall att personuppgifter behandlas för historiska forskningsändamål, denna förordning också gälla den behandlingen. Enligt skäl 162 bör i det fall att personuppgifter behandlas för statistiska ändamål, denna förordning gälla den behandlingen.

Den allmänna dataskyddsförordningen innehåller vidare en bestämmelse om automatiserat individuellt beslutsfattande. Enligt artikel 22.1 ska den registrerade ha rätt att inte bli föremål för ett beslut som enbart grundas på automatiserad behandling, inbegripet profilering, vilket har rättsliga följder för honom eller henne, eller på liknande sätt i betydande grad påverkar honom eller henne. Punkten 1 ska dock inte tillämpas, om beslutet är nödvändigt för ingående eller fullgörande av ett avtal mellan den registrerade och den personuppgiftsansvarige, eller tillåts enligt unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av och som fastställer lämpliga åtgärder till skydd för den registrerades rättigheter, friheter och berättigade intressen. Dessutom är automatiserade beslut tillåtna, om de grundar sig på den registrerades uttryckliga samtycke.

Den allmänna dataskyddsförordningen ger dock lagstiftaren nationellt handlingsutrymme, inom vilket det är möjligt att föreskriva undantag från behandlingsförbud i anslutning till automatiserade individuella beslut. I sådana fall ska man dock se till att lagstiftningen i sin helhet är förenlig med den allmänna dataskyddsförordningen och att det i lagstiftningen också fastställs lämpliga skyddsåtgärder, vilka syftar till att skydda den registrerades rättigheter och friheter samt berättigade intressen. I artikel 22 specificeras det inte närmare hurdana skyddsåtgärderna ska vara när det föreskrivs om beslutsfattandet i lag.

Enligt skäl 71 bör denna form av uppgiftsbehandling under alla omständigheter omgärdas av lämpliga skyddsåtgärder, vilka bör inkludera specifik information till den registrerade och rätt till mänskligt ingripande, att framföra sina synpunkter, att erhålla en förklaring till det beslut som fattas efter sådan bedömning och att överklaga beslutet. De nämnda omständigheterna understryker behovet av öppenhet i behandlingen.

Enligt artikel 22.4 i får vidare automatiserat individuellt beslutsfattande inte grunda sig på särskilda kategorier av personuppgifter, såvida inte artikel 9.2 a eller g gäller och lämpliga åtgärder som ska skydda den registrerades berättigade intressen har vidtagits. Enligt artikel 9.2 a ska förbudet mot behandling av särskilda kategorier av personuppgifter inte tillämpas, om den registrerade uttryckligen har lämnat sitt samtycke till behandlingen av dessa personuppgifter. Enligt artikel 9.2 g tillämpas behandlingsförbudet inte, om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. I typiska fall föreskrivs det i speciallagstiftning inom respektive sektor om behandling av uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter.

Enligt artikel 22 görs ingen åtskillnad mellan om det automatiserade beslutsfattandet gäller vuxna eller barn. I skäl 71 konstateras det emellertid att barn inte bör bli föremål för sådant beslutsfattande som enbart grundas på automatiserad behandling, profilering inberäknad, som har rättsverkan rörande barnet eller på liknande sätt i betydande grad påverkar barnet. Eftersom denna formulering inte används på artikelnivå har till exempel Europeiska unionens Artikel 29-arbetsgrupp för uppgiftsskydd, se s. 30 i WP251rev.01, WP 29 Riktlinjer om automatiserat individuellt beslutsfattande, ansett att den allmänna dataskyddsförordningen inte utgör ett ovillkorligt förbud mot sådan behandling som gäller barn.

Lagstiftningen upptar inga bestämmelser, med stöd av vilka automatiserat individuellt beslutsfattande som förbjuds i artikel 22, skulle kunna tillämpas när förvaltningsärenden avgörs. För att sådant beslutsfattande alls ska vara möjligt behöver en rättslig grund för det skapas genom nationell reglering.

Enligt artikel 22.2 b ska i unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt där behandlingen godkänns fastställas också lämpliga åtgärder till skydd för den registrerades rättigheter, friheter och berättigade intressen. Enligt skäl 71 bör denna form av uppgiftsbehandling under alla omständigheter dock omgärdas av lämpliga skyddsåtgärder, som bör inkludera specifik information till den registrerade och rätt till mänskligt ingripande, att framföra sina synpunkter, att erhålla en förklaring till det beslut som fattas efter sådan bedömning och att överklaga beslutet.

Som det har konstaterats ovan förutsätts det i dataskyddsförordningens ingress att den registrerade ska ha rätt att kräva mänskligt ingripande, det vill säga rätt att kräva att en människa tar del i behandlingen av uppgifter.

Utöver detta föreskrivs i artikel 12.5 i att all kommunikation och samtliga åtgärder som vidtas enligt artikel 22 ska tillhandahållas kostnadsfritt.

I 3 kap. föreskrivs vidare om den registrerades rättigheter. Den personuppgiftsansvarige är skyldig att dra försorg om att den registrerades rättigheter tillgodoses. Den registrerade kan utöva sina rättigheter genom att kontakta den personuppgiftsansvarige. I artikel 22.1 föreskrivs om förbud mot individuella beslut som enbart grundas på automatiserad behandling. Undantag från förbudet är möjliga att införa i en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av.

De ovan beskrivna kraven förutsätter att det föreskrivs om en skyddsåtgärd som ger den registrerade möjlighet att kräva mänskligt ingripande.

Skyddsåtgärden ska dessutom vara avgiftsfri, och den registrerade ska kunna rikta den till den personuppgiftsansvarige som har fattat det automatiserade beslutet.

Enligt dataskyddsförordningens ingress förutsätts det därmed att den registrerade informeras om automatiserad behandling. Artikel 29-arbetsgruppen för uppgiftsskydd har i sina riktlinjer, se s. 29 i WP251rev.01, WP 29 Riktlinjer om automatiserat individuellt beslutsfattande, bedömt skyddsåtgärden, genom att konstatera att den registrerade kan överklaga ett beslut eller framföra egna synpunkter på det, bara om denna förstår hur och på vilka grunder det har fattats.

Dessutom föreskrivs i artikel 13 i dataskyddsförordningen om information som ska tillhandahållas den registrerade, om personuppgifterna samlas in från den registrerade. I artikel 14 föreskrivs om information som ska tillhandahållas den registrerade, om personuppgifterna inte har erhållits från densamma. I artikel 13.2 f och artikel 14.2 g föreskrivs om skyldigheten att lämna den registrerade ytterligare information som krävs för att säkerställa rättvis och transparent behandling, bland annat förekomsten av automatiserat beslutsfattande, inbegripet profilering enligt artikel 22.1 och 22.4, varvid det åtminstone i dessa fall ska lämnas meningsfull information om logiken bakom samt betydelsen och de förutsedda följderna av sådan behandling för den registrerade.

I skälen till dataskyddsförordningen förutsätts det slutligt att den registrerade efter ett beslut som grundats på automatiserad behandling har rätt att framföra sina synpunkter, att erhålla en förklaring till det beslut som fattats efter sådan bedömning och att överklaga beslutet. Artikel 29-arbetsgruppen för uppgiftsskydd har i sina riktlinjer, se s. 26 i WP251rev.01, WP 29 Riktlinjer om automatiserat individuellt beslutsfattande, ansett att den personuppgiftsansvarige ska tillhandahålla registrerade ett enkelt sätt att utöva dessa rättigheter.

2.2.7 Öppna data-direktivet

Syftet med EU:s direktiv (EU) 2019/1024 om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (öppna data-direktivet) är att underlätta utnyttjande av informationslager som innehas av den offentliga förvaltningen också för andra ändamål än de som informationen ursprungligen har samlats in för.

Öppna data-direktivet har på Åland i huvudsak implementerats genom vidareutnyttjandelagen och vidareutnyttjandelagen för offentliga företag samt offentlighetslagen.

Huvudprincipen är att alla offentliga handlingar som hör till direktivets tillämpningsområde ska kunna vidareutnyttjas för kommersiella och icke-kommersiella ändamål i sådana fall då informationens tillgänglighet inte har begränsats nationellt. Utanför direktivets tillämpningsområde faller bland annat handlingar till vilka en tredje part har upphovsrätt.

I skäl 21 i öppna data-direktivets ingress och i artikel 1.4 konstateras det att tillämpningen av direktivet inte på något sätt ska påverka skyddsnivån för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter enligt bestämmelserna i unionslagstiftningen och nationell lagstiftning.

Med offentliga myndigheter avses i direktivet statliga, regionala eller lokala myndigheter, organ som lyder under offentlig rätt, sammanslutningar av en eller flera sådana myndigheter eller av ett eller flera sådana organ som lyder under offentlig rätt. Direktivets begrepp ”organ som lyder under offentlig rätt” motsvarar det begrepp som definieras i upphandlingsdirektivet.

Enligt öppna data-direktivets artikel 3.1 ska medlemsstaterna se till att handlingar, vilka omfattas av direktivets tillämpningsområde i enlighet med

artikel 1, kan vidareutnyttjas för kommersiella eller icke-kommersiella syften i enlighet med villkoren i kapitel III och IV.

I öppna data-direktivets artikel 3.2 föreskrivs emellertid att när det gäller handlingar till vilka bibliotek, inkluderande universitetsbibliotek, muséer och arkiv innehar immateriella rättigheter ska medlemsstaterna, i det fall vidareutnyttjande av sådana handlingar tillåts, se till att dessa handlingar kan vidareutnyttjas för kommersiella eller icke-kommersiella syften i enlighet med villkoren i kapitlen III och IV.

I öppna data-direktivets artikel 4.1 föreskrivs att offentliga myndigheter, på elektronisk väg, om detta är möjligt och lämpligt, ska behandla en begäran om vidareutnyttjande och ge sökanden tillgång till handlingar för vidareutnyttjande eller, om det krävs en licens, färdigställa licenserbjudande till sökanden inom en rimlig tid som överensstämmer med den tidsfrist som gäller för behandling av en begäran om tillgång till handlingar.

I öppna data-direktivets 4.2 föreskrivs att om det inte har fastställts några tidsfrister eller andra regler för tillhandahållande inom rimlig tid av handlingar ska offentliga myndigheter behandla begäran och leverera handlingarna för vidareutnyttjande till sökanden eller, om det krävs en licens, färdigställa licenserbjudandet till sökanden inom högst 20 arbetsdagar från det att begäran inkommit. Denna tidsfrist får förlängas med ytterligare 20 arbetsdagar för en begäran som är omfattande eller komplicerad. I sådana fall ska sökanden inom tre veckor efter den ursprungliga begäran underrättas om att det behövs mer tid för att handlägga den.

I öppna data-direktivets artikel 4.3 föreskrivs att i händelse av avslag ska de offentliga myndigheterna underrätta sökanden om skälen för avslaget med hänvisning till relevanta bestämmelser om tillgång till handlingar i den medlemsstaten eller till nationella bestämmelser som antagits enligt direktivet, särskilt artikel 1.2 a–c eller artikel 3. Enligt artikel 4.4 ska i alla beslut om vidareutnyttjande anges vilka möjligheter det finns för överprövning, om sökanden vill överklaga beslutet.

Enligt öppna data-direktivets artikel 5.1 ska offentliga myndigheter göra sina handlingar tillgängliga i alla befintliga format och språkversioner samt, om möjligt och lämpligt, i ett öppet och maskinläsbart format tillsammans med tillhörande metadata. Både format och metadata bör så långt det är möjligt vara förenliga med formella öppna standarder.

Enligt öppna data-direktivets artikel 5.2 ska punkten 1 inte medföra någon skyldighet för offentliga myndigheter att skapa nya handlingar eller anpassa handlingar eller att tillhandahålla utdrag för att efterleva den punkten, om detta skulle kräva orimligt stora ansträngningar och inte endast ett enkelt handgrepp.

Enligt öppna data-direktivets artikel 5.3 kan det på grundval av direktivet inte krävas av offentliga myndigheter att de ska fortsätta med framställning och lagring av en viss typ av handlingar för att dessa handlingar ska kunna vidareutnyttjas av en organisation inom den privata eller offentliga sektorn.

I öppna data-direktivets artikel 6 föreskrivs om avgiftsprinciper och i artikel 7 om öppenhet i fråga om avgiftsprinciperna.

I öppna data-direktivets artikel 8 föreskrivs om frågor i anslutning till licenser.

Enligt öppna data-direktivets artikel 10.1 ska alla gällande villkor för vidareutnyttjande av handlingar vara icke-diskriminerande för jämförbara kategorier av vidareutnyttjande.

Enligt öppna data-direktivets artikel 10.2 ska i det fall att handlingar vidareutnyttjas av en offentlig myndighet som utgångsmaterial för dess kommersiella verksamhet, som inte ryms inom myndighetens offentliga verksamhet, samma avgifter och andra villkor för tillhandahållande av handlingar tillämpas för den verksamheten som för andra användare. I direktivets artikel 11 föreskrivs om förbud mot exklusiva avtal.

2.2.8 E-dataskyddsdirektivet

E-dataskyddsdirektivet har syftet att rätten till integritet och konfidentialitet, när det gäller behandling av personuppgifter inom sektorn för elektronisk kommunikation. E-dataskyddsdirektivets artikel 4 innehåller bland annat grundläggande bestämmelser om säkerhet i samband med behandlingen av personuppgifter och integritetsskydd.

Enligt e-dataskyddsdirektivets artikel 5 ska medlemsstaterna säkerställa konfidentialitet vid kommunikation och därmed förbundna trafikuppgifter via allmänna kommunikationsnät. Konfidentialitet vid kommunikation får dock inte förhindra teknisk registrering, vilken är nödvändig för överföring av kommunikation. Kommunikation och trafikuppgifter får också lagras, om det sker i samband med sedvanlig affärsverksamhet för att tillhandahålla bevis på affärstransaktion eller annan affärskommunikation.

I artikel 5 punkten 3 regleras vidare om registrering av kakor på användarens terminalutrustning och om användningen av dessa uppgifter. Medlemsstaterna ska säkerställa att användningen av elektroniska kommunikationsnät för att lagra information eller för att få tillgång till information som är lagrad i en abonnents eller användares terminalutrustning endast är tillåten på villkor att abonnenten eller användaren i fråga har tillgång till klar och fullständig information, bland annat om ändamålen med behandlingen och erbjuds rätten att vägra sådan behandling. Ifrågavarande krav får inte förhindra teknisk registrering eller åtkomst som endast sker för att utföra eller underlätta överföringen av en kommunikation via ett elektroniskt kommunikationsnät, eller som är absolut nödvändig för att leverera en av informationssamhällets tjänster som användaren eller abonnenten uttryckligen har begärt.

I riket har artikel 5.3 genomförts genom 205 § lag (FFS 917/2014) om tjänster inom elektronisk kommunikation, vilken indirekt kan konstateras ha fått genomslag på Åland. Åland saknar dock fortsatt egen reglering inom den offentliga förvaltningen och har därmed inte korrekt genomfört aktuellt direktiv.

2.2.9 Regleringsutvecklingen i fråga om interoperabilitet

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/694 om inrättande av programmet för ett digitalt Europa (DIGITAL) ersatte Kommissionens tidigare ISA- och ISA2-program för digitala interoperabilitetstjänster. Genom förordningen inrättades DIGITAL-programmet, i syfte att stödja och påskynda den digitala omvandlingen av europeisk ekonomi, industri och det europeiska samhället genom ett helhetsorienterat, sektorsövergripande och gränsöverskridande stöd samt ett starkare unionsbidrag.

Programmet ska i tillämpliga fall genomföras i nära samordning med andra unionsprogram och ska syfta till att stärka och främja Europas kapacitet inom centrala områden för digital teknik genom ett storskaligt införande, bredda spridningen och genomslaget av Europas centrala digitala teknik i den privata sektorn och inom områden av allmänt intresse, och därigenom främja den digitala omvandlingen och tillgången till digital teknik.

DIGITAL-programmet har fem sammanlänkade specifika mål, vilka utgörs av högpresterande datorsystem, artificiell intelligens, cybersäkerhet och förtroende, avancerade digitala färdigheter och införande och bästa användning av digital kapacitet och interoperabilitet.

Informationen och informationssystemens interoperabilitet styrs vidare inom EU på de olika verksamhetsområdena för medlemsländerna och dessas aktörer på både direktivs- och förordningsnivå.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EG) 2007/2 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire-

direktivet) förutsätter att medlemsstaterna ska se till att metadata skapas för rumsliga datamängder och datatjänster och att dessa metadata hålls uppdaterade. I genomförandebestämmelserna fastställs tekniska arrangemang för interoperabilitet och, när så är möjligt, harmonisering av rumsliga datamängder och datatjänster. Direktivet är genomfört på Åland genom landskapslag (2017:54) om tillämpning på Åland av lagen om en infrastruktur för geografisk information.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 om vissa aspekter av bolagsrätt förutsätter vidare att medlemsstaternas centrala register, handelsregister och företagsregister är interoperabla via ett centralt system. Sammankopplingen av registren garanterar gränsöverskridande informationsutbyte och underlättar möjligheterna att få uppgifter om bolag. Direktivet är genomfört på Åland genom rikets näringsrättslagstiftning.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2011/24 om tillämpningen av patienträttigheter vid gränsöverskridande hälso- och sjukvård (patientrörlighetsdirektivet) spelar både den nationella interoperabiliteten och den gränsöverskridande interoperabiliteten mellan medlemsstaternas informationssystem och elektroniska lösningar en viktig roll. Direktivet är genomfört på Åland genom landskapslag (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 1025/2012 om europeisk standardisering nämner interoperabilitet som ett väsentligt resultat på IKT-området.

Interoperabilitet är också en viktig delfaktor när det gäller bredbandsinfrastruktur och -tjänster enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1153 om inrättande av Fonden för ett sammanlänkat Europa. I förordningen föreskrivs framför allt om så kallade byggstenar, exempelvis om elektronisk identifiering, elektroniskt tillhandahållande av handlingar och om automatisk översättning, det vill säga om funktioner som underlättar gränsöverskridande interoperabilitet.

Kommissionen har under slutet av 2022 lagt fram ett förordningsförslag, COM(2022) 720 final, till Europaparlamentets och rådets förordning om åtgärder för en hög nivå av interoperabilitet inom den offentliga sektorn i hela unionen (akten om ett interoperabelt Europa).

Akten om ett interoperabelt Europa har tre primära mål: 1. säkerställa en konsekvent och människocentrerad EU-hållning till interoperabilitet, från beslutsfattande till genomförande av politiken, 2. inrätta en styrningsstruktur för interoperabilitet som är utformad för att offentliga förvaltningar från alla nivåer och sektorer samt privata berörda parter ska kunna samarbeta, med ett tydligt mandat att komma överens om gemensamma interoperabilitetslösningar, exempelvis ramverk, öppna specifikationer, öppna standarder, applikationer eller riktlinjer, 3. gemensamt skapa ett ekosystem av interoperabilitetslösningar för EU:s offentliga sektor, så att offentliga förvaltningar på alla nivåer i EU och andra berörda parter kan bidra till och återanvända sådana lösningar och tillsammans skapa innovation och värde för allmänheten.

I akten om ett interoperabelt Europa ingår åtgärder för att främja gränsöverskridande interoperabilitet i nätverks- och informationssystem som används för att tillhandahålla eller förvalta offentliga tjänster i unionen, genom införande av gemensamma regler och en ram för samordning avseende den offentliga sektorns interoperabilitet, i syfte att främja utvecklingen av interoperabla transeuropeiska infrastrukturer för digitala offentliga tjänster.

Akten om ett interoperabelt Europa föreslås tillämpas på offentliga myndigheter i medlemsstaterna och på unionens institutioner, organ och byråer som tillhandahåller eller förvaltar nätverks- eller informationssystem som gör det möjligt att leverera eller förvalta offentliga tjänster elektroniskt.

2.3 Komparativ utblick

2.3.1 Sverige

Svensk informationshantering, informationssäkerhet och dataskydd är i huvudsak reglerad i dess tryckfrihetsförordning (SFS 1949:105), förvaltningslag (SFS 2017:900), offentlighets- och sekretesslag (SFS 2009:400), lag (SFS 2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen), arkivlag (SFS 1990:782) och säkerhetsskyddslag (SFS 2018:585), samt genom ett antal speciallagar som patientdatalag (SFS 2008:355), lag (SFS 2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, med mera.

Strukturen och regleringsobjekten i de allmänna offentlighets-, dataskydds- och förvaltningslagarna är i allt väsentligt lik den nuvarande åländska regleringen. Regleringarna är vidare allmänt utformade och i huvudsak teknikneutrala, med tanken att det i speciallagstiftning ska regleras närmare om hur viss typ av information ska hanteras eller skyddas inom särskilda sakområden.

Den 1 september 2018 inrättade Sverige Myndigheten för digital förvaltning (Digg), i syfte att minska fragmenteringen av styrningen av svensk digital förvaltning. Myndigheten har i uppgift att stödja, samordna och följa upp digitaliseringen inom de offentliga myndigheternas och kommunernas förvaltning. Till den för digitaliseringen av den offentliga sektorn ansvariga myndighetens uppgifter hör även utvecklingen och förvaltningen av landets digitala infrastruktur, samt att driva projekt som för närvarande sköts av olika myndigheter, exempelvis öppna data och e-ID.

Sveriges regering beslutade den 24 november 2016 tillsätta en utredning för att utreda förutsättningarna för digitalisering av förvaltningen. Utredningen överlämnade den 28 mars 2018 till regeringen betänkandet, *Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering*, SOU 2018:25. Utredningens huvudsakliga syfte var att kartlägga och analysera i vilken utsträckning det i Sverige förekommer lagstiftning som i onödan försvårar digital utveckling och samverkan inom den offentliga förvaltningen. Betänkandet innehåller förslag till ny och ändrad lagstiftning för att främja digitaliseringen inom den offentliga förvaltningen.

I betänkandet föreslogs ändringar i Sveriges offentlighets- och sekretesslag. Syftet med ändringarna vore att de offentliga myndigheterna kan säkerställa att medborgarna effektivare får tillgång till offentlig information, när det är fråga om automatiserade processer som berör deras rättigheter och skyldigheter. Genom ändringen skulle offentlighetsprincipen säkerställas och rättssäkerheten stärkas, då det blir möjligt att ge individen information om de algoritmer och datorprogram som påverkar beslut som berör medborgarna.

I betänkandet föreslogs även att det i Sveriges förvaltningslag införs bestämmelser om elektronisk kommunikation. Syftet med ändringarna vore att förbättra tillgängligheten till den offentliga förvaltningens elektroniska tjänster bland annat genom att ålägga myndigheterna att tillhandahålla digitala tjänster till vilka medborgarna kan sända elektroniska handlingar. Av skäl som har att göra med effektivitet och dataskydd görs det emellertid undantag från denna huvudregel. I betänkandet föreslogs det att all kommunikation från myndigheterna till enskilda ska vara elektronisk.

Sveriges regering beslutade den 14 juli 2022 att uppdra åt en särskild utredare att analysera befintlig styrning och reglering av interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen och från den offentliga förvaltningen till externa aktörer. Betänkandet, *En reform för datadelning*, SOU 2023:96, innehåller förslag till en ny lag och förordningar om den offentliga förvaltningens interoperabilitet, med definitioner och bestämmelser om användning av nationella interoperabilitetslösningar i förhållande till

datadelning inom den offentliga förvaltningen, så länge denna kan ske informationssäkert. Betänkandet föreslår vidare att ett bemyndigande införs för Digg att ta fram nya nationella interoperabilitetslösningar och föreskrifter i relation till dessa. Förslaget utgör dock inte någon motsvarighet i övrig till Finlands informationshanteringslag.

I Sverige stiftades en ny förvaltningslag år 2018 och genom den möjliggjordes automatiserat beslutsfattande. Enligt en ny bestämmelse kan ett beslut fattas av en befattningshavare ensam eller av flera gemensamt eller automatiserat. Beslutsautomation har i tilltagande utsträckning använts till exempel på socialförsäkringsområdet, och enligt lagens förarbeten finns det skäl att i lagen tydliggöra att förvaltningsbeslut kan fattas på automatiserad väg. Genom att det i lagen slås fast att beslut kan fattas automatiserat tydliggörs att det inte behövs en reglering i en specialförfattning för att en myndighet ska kunna använda denna beslutsform, se prop. 2016/17:180 s. 179. Med automatiserade beslut avses beslut som fattas maskinellt utan att någon enskild befattningshavare på myndigheten tar någon aktiv del i själva beslutsfattandet i det enskilda fallet, se prop. 2016/17:180 s. 315. Bestämmelsen utgör en rättslig grund för myndigheternas användning av automatiserat beslutsfattande, men varken den eller lagens förarbeten tar ställning till på vilket sätt användningsområdet för automatisering bör avgränsas. I lagens förarbeten behandlas inte heller bestämmelsens förhållande till den allmänna dataskyddsförordningen. Det allmänna kravet på förvaltningens lagbundenhet medför dock begränsningar för användningen av automatisering.

2.3.2 Finland

Finland har tidigare haft en närmast identisk regleringsstruktur som den i Sverige och på Åland, vari informationshanteringen i olika aspekter har varit reglerad genom främst dess arkivlag, förvaltningslag, offentlighetslag, sekretesslag, dataskyddslag, samt genom annan speciallagstiftning.

Den 1 januari 2020 trädde dock rikets informationshanteringslag i kraft. Genom den nya lagen sammanställdes de allmänna bestämmelserna om hantering av livscykeln för information i en ny allmän lag, vilken reglerar informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen, med tanke på skötseln av myndigheternas uppgifter.

Ett viktigt syfte med rikets informationshanteringslag, se propositionen, RP 284/2018 rd, var att säkerställa en enhetlig och informationssäker behandling av myndigheters informationsmaterial och att möjliggöra ett tryggt och effektivt utnyttjande av informationsmaterial samt att främja interoperabiliteten mellan informationssystem och informationslager, allt i syfte att effektivisera verksamheten inom den offentliga förvaltningen och förbättra tjänsterna.

Genom rikets informationshanteringslag skapades vidare en enhetlig grund som möjliggör för myndigheterna att bedriva sin verksamhet på ett mera resultatgivande sätt. Lagen möjliggjorde även för Finland att utmönstra en talrik flora av definitioner och särreglering i speciallagstiftning rörande informationshantering. Tanken är att speciallag i fortsättningen ska särreglera informationshantering när så krävs, men att dessa i så fall ska ske utöver rikets informationshanteringslags bestämmelser, vilka är sekundära.

I rikets lag (FFS 306/2019) om tillhandahållande av digitala tjänster har myndigheternas skyldigheter att tillhandahålla, planera och underhålla digitala tjänster till allmänheten, samt beredskap för att hantera störningar och ge information om dessa till allmänheten, och elektronisk användaridentifiering reglerats.

Den 1 maj 2023 trädde vidare lagstiftning i kraft som införde en nationell rättsgrund för automatiserade beslutsförfaranden inom den offentliga förvaltningen i riket, i form av tillägg till dess informationshanteringslag och

förvaltningslag. I förvaltningslagen (FFS 434/2003) (rikets förvaltningslag) infördes nya bestämmelser om förutsättningarna för automatiserade beslutsförfaranden, om en rättsskyddsförutsättning och om myndigheters skyldighet att meddela en part om att ett ärende har avgjorts automatiserat. I rikets informationshanteringslag infördes bestämmelser om hur tjänsteansvaret fördelas vid automatiserade beslutsförfaranden och bestämmelser som ska främja tillgodoseendet av principen om god förvaltning bland annat med avseende på nödvändig dokumentation och information vid införande av automatiserade beslutsförfaranden.

2.4 Sammanfattande bedömning

I nuläget saknas därmed en enhetlig och närmare lagstiftning om informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen på Åland. Den reglering som finns är utspridd på flera allmänna lagar och speciallagar, med varierande terminologi och tillämpningsområden. Informationshanteringen på Åland är förenad med ett antal olika förpliktelser, beroende på myndighetens uppgifter och den hanterade informationens karaktär. Informationshanteringen på Ålands förfaranden och praxis i övrigt har utvecklats så pass mycket och så avvikande emellan myndigheter att det i vissa avseenden inte längre finns något stöd i lagstiftningen för dessa, vilka vidare varierar kraftigt hos de olika myndigheterna.

Arkivlagens bestämmelser om arkivplaner har medfört att vissa av frågorna har behövt hanteras av arkivbildare på Åland inom ramen för deras arkivfunktion. Denna hantering är dock inte enhetlig och i dagsläget saknar flertalet myndigheter fortsatt fastställda arkivplaner. Regleringen om arkivplaner reglerar närmast en dokumentationsplikt, vari visst innehåll föreskrivs, utan att för den skulle uppställa särskilda kvalitetskrav i förhållande till innehållet. Landskapsregeringen och dess landskapsarkiv har genom att den fastställer arkivplaner och sitt tillsynsuppdrag över arkivfunktionen en viss påverkan redan idag över informationshanteringen på Åland. Denna är styrning är dock begränsad, särskilt när det kommer till övergripande samordning och närmare enhetlig reglering av informationshanteringen. Det finns därmed ett klart behov av en allmän och närmare reglering av informationshanteringen på Åland, vilken huvudsakligen kompletterar arkiv-, offentlighets- och dataskyddslagstiftningen.

Den offentliga förvaltningens produktion av allmänna tjänster och informationstekniska tjänster sker i allt större utsträckning digitalt och uppkopplat. Informationshanteringen, vilken utgör en del av arkivfunktionen och dokumentförvaltningen, borde under informationens hela livscykel ses som en helhet, inom vilken de olika aktörernas ansvar emellertid är klart definierat. Det behövs även nya verktyg för styrningen av informationshanteringsförfaranden och funktioner. Informationshanteringen utgör samtidigt en omfattande helhet som kräver mångsektoriell expertis. Informationshanteringen kräver framför allt adekvat planering, informationssäkerhet, hantering av interoperabiliteten mellan informationslagren och informationssystemen, styrning av informations- och arkivbildningen samt hantering av informationsmaterial och informationslagren. För denna helhet behövs det tvärspektoriellt samarbete för att livscykeln för informationen inom den offentliga förvaltningen ska kunna utvecklas sömlöst.

En kvalitativ och effektiv informationshantering utgör en del av en god förvaltning hos myndigheterna. Även tryggheten av enskildas rättigheter och offentlighetsprincipens säkerställande förutsätter en uppdaterad och tydlig lagstiftning om den offentliga informationshanteringen på Åland. Regleringen av informationshanteringen bör därmed utgöra en integrerad helhet med beaktande av informationens hela livscykel. Förändringarna i verksamhetsmiljön förutsätter därmed ny lagstiftning som stödjer förvaltningens

tekniska och verksamhetsprocessrelaterade utveckling och en kvalitativ tjänsteproduktion.

Åland skulle därför tjänas av att en ny och allmän lag om informationshantering inom offentlig förvaltning stiftas. Åland skulle vidare tjänas av att förslaget till den nya lagen kompletteras med en reglering av vissa därmed sammanhängande, i nuläget oreglerade, informationshanteringsrelaterade aspekter av den offentliga förvaltningen. Detta handlar särskilt om ett större utnyttjande av digitaliseringens fördelar genom skyldigheter för myndigheterna att tillhandahålla allmänna digitala tjänster, förtydligade skyldigheter om planering och underhåll av samt information vid störningar av digitala tjänster och säker användaridentifiering, utökad elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden, reglering av användningen av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser och att den åländska lagstiftningen förbereds för införandet av automatiserade beslutsförfaranden.

Den tekniska utvecklingen av informationshanteringen på Åland saknar i dagsläget tydlig styrning. Ett förtydligande av att landskapsregeringen, genom dess digitaliseringsenhet, ansvarar för styrningen av såväl interoperabiliteten mellan informationssystem och informationslager samt anordnandet och produktionen av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, ligger därmed nära till hands. I syfte att åstadkomma interoperabilitet mellan informationssystem och informationslager bör vidare landskapsregeringen bemyndigas att utfärda såväl riktlinjer om utvecklingen av informationshanteringen och interoperabiliteten inom landskapet som att genom förordning föreskriva närmare om myndigheters informations- och kommunikationstekniska tjänsters kvalitet, säkerhet, interoperabilitet och deras förenlighet med den övergripande arkitekturen samt användning av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster. I syfte att utveckla myndigheternas digitala verksamhet och att effektivisera och förenhetliga förfaranden bör vidare myndigheter som huvudregel göras skyldiga att använda de gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster som landskapsregeringen styr anordnandet av. Motsvarande skyldigheter för kommunala myndigheter bör dock anstå och regleras särskilt, eventuellt i samband med införandet av specifika gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, mot bakgrund av kravet i grundlagen på lagreglering av kommunala skyldigheter.

Myndigheterna bör vidare åläggas skyldighet att tillhandahålla digitala tjänster för allmänhetens skötande av sina ärenden och elektronisk kommunikation, kopplat till en skyldighet att tillse att de digitala tjänsterna är tillräckligt interoperabla med gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster och andra myndigheters digitala tjänster. Reglering av myndigheters skyldigheter att tillhandahålla, planera, underhålla samt informera vid störning av digitala tjänster samt säker användaridentifiering bör vidare införas, såväl i informationshanteringslagen som i lagen om digitala tjänster.

En utökad elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden kan vidare åstadkommas genom att reglerna i förvaltningslagen om elektronisk delgivning kompletteras med nya bestämmelser om en presumtion om elektronisk delgivning till parter som har inlett sina ärenden vid myndigheten elektroniskt eller om mottagaren är en myndighet, så länge detta kan ske på ett informationssäkert sätt.

Användandet av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser förutsätts genom e-dataskyddsdirektivet och har ännu inte implementerats på Åland. Regleringen av denna fråga bör rimligtvis ske inom ramen för den nya informationshanteringslagen mot bakgrund av att det främst är en fråga om informationshantering.

Införandet av en rättslig grund för automatiserade beslutsförfaranden förutsätter vidare nya bestämmelser och ändringar i förevarande lagstiftning, i

syfte att tillse att dataskyddsförordningen efterlevs. Den gällande regleringen i förvaltningslag och lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019) om hörande av part, motivering av beslut, omprövningsbegäran och sökande av ändring genomför redan skyddsåtgärder för den avskilda i dessa avseenden.

På Åland finns det dock ett motiverat behov av ytterligare reglering, beaktande dataskyddsförordningens krav och de gällande bestämmelserna om tillhandahållande av information. Den enskilda bör exempelvis alltid informeras om att ett beslut har fattats enbart på grundval av automatiserad behandling, oavsett om de personuppgifter som gäller denna har samlats in från den enskilda eller från något annat håll, och huruvida det är inom dataskyddsförordningens tillämpningsområde som den tillämpliga behandlingen försigår. Vidare ska den enskilda ges information om hur det automatiska beslutsförfarandet har gått till, bakomliggande dokumentation och vad följderna av en sådan behandling har inneburit för den enskilda. Yttermera förutsätter dataskyddsförordningen att den enskilda ska ges lämpliga åtgärder till skydd för den registrerades rättigheter, friheter och berättigade intressen, innebärande att lagstiftningen måste förses med en möjlighet för den enskilda att få en mänsklig prövning av ett förvaltningsbeslut som har föregåtts av ett automatiserat beslutsförfarande.

Offentlighetslagens bestämmelser om registrering av handlingar och ärenden samt omvandling till elektroniskt format bör införlivas i informationshanteringslagen i ett särskilt kapitel, av enhetsmässiga såväl som pedagogiska skäl.

Vidareutnyttjandelagen bör vidare, av enhetlighetsmässiga och pedagogiska skäl, införlivas i informationshanteringslagen som ett särskilt kapitel.

Mot bakgrund av den komplicerade situationen för Ålands polismyndighet bör myndigheten i detta läge undantas från den nya informationshanteringslagens tillämpningsområde, med undantag för de delar som den redan omfattas av vidareutnyttjandelagen.

3. Landskapsregeringens förslag och syften

3.1 Ny informationshanteringslag för Åland

Landskapsregeringen föreslår att det stiftas en ny allmän informationshanteringslag inom den offentliga förvaltningen på Åland (informationshanteringslagen). Genom den föreslagna lagen sammanställs allmänna bestämmelser om myndigheternas informationshantering. Syftet med lagförslaget är att förnya, förenhetliga och samordna allmänna bestämmelser om informationshantering inom den offentliga förvaltningen samt att minska behovet av särreglering, vilket kan förväntas leda till en mer rättssäker, informationssäker, modern och effektiv offentlig förvaltning på Åland, vilken tillvaratar medborgarnas rättigheter och ger offentlighetsprincipen ett större genomslag.

Den föreslagna lagens tillämpningsområde avser de myndigheter som definieras i 4 § offentlighetslagen. Den föreslagna lagen ska därmed även tillämpas på övriga juridiska och fysiska personer i landskapet, när de genom en landskapslag eller med stöd av en landskapslag sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Ålands polismyndighet är därmed undantagen från lagens allmänna tillämpningsområde, med undantag för regleringen om vidareutnyttjande av information, i de delar som Ålands polismyndighets verksamhet faller under landskapets lagstiftningsbehörighet.

Den föreslagna lagen ska betraktas som en kompletterande reglering av informationshanteringen inom offentlig förvaltning, till den del som denna inte redan regleras i arkivlagen, offentlighetslagen, den allmänna dataskyddsförordningen eller dataskyddslagen.

I enlighet med den föreslagna lagens kapitelindelning föreskrivs i lagen om allmänna bestämmelser, allmän styrning av informationshanteringen

inom offentlig förvaltning, informationssäkerhet, skapande och elektronisk överföring av informationsmaterial, ärendehantering, införande och användning av automatiserade beslutsförfaranden, användningen av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser och vidareutnyttjande av information från offentlig förvaltning. I lagförslaget föreslås med anledning av den nya lagen även sammanhängande ändringar i offentlighetslagen och vidareutnyttjandelagen, till följd av att bestämmelserna om ärendehantering och vidareutnyttjande av information överförs till informationshanteringslagen.

Den föreslagna lagens 1 kap. föreskriver dess allmänna bestämmelser, vilka inför en förnyelse av terminologin i lagstiftningen om allmän informationshantering. Det är nödvändigt att definiera viktiga definitioner i lagen, då detta möjliggör en enhetlig tillämpning av en etablerad terminologi, samt återknytande till informationshanteringslagens begrepp i speciallagstiftning och förordning. Definitionerna syftar vidare till att vara allmänna och etablerade, med tanke på den framtida teknikutvecklingens behov av flexibilitet. Avsikten är vidare att i den föreslagna lagen använda sådana begrepp som inte binder eller styr lagtillämpningen exempelvis utifrån en viss terminologi, vilken hänför sig till en viss yrkeskår och ett visst förfarande. Vidare övertas definitionerna från vidareutnyttjandelagen oförändrade, i syfte att bibehålla ett korrekt genomförande av bakomliggande öppna-datadirektivet. I begreppsapparaten beaktas vidare terminologin i Europeiska unionens allmänna dataskyddsförordning.

I den föreslagna lagens 2 kap. föreskrivs om den allmänna styrningen och ordnandet av informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen, vilken avser landskapsregeringens styrning. Landskapsregeringen kommer därmed, i praktiken genom dess digitaliseringsenhet, vilken ska agera i samråd med landskapsarkivet, att tilldelas ett tydligt ansvar att styra utvecklingen av informationshanteringen och interoperabiliteten mellan informationssystem och informationslager samt anordnandet och produktionen av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster. Landskapsregeringen tilldelas vidare verktyg i form av bemyndigande avseende utfärdande av allmänna riktlinjer och förordningar om informationshantering och interoperabilitet, samt den underförstådda möjligheten till tillsättande av formella samarbets- och styrorgan samt projekt. Det nya styrningsansvaret och verktygen för informationshanteringen kompletterar den styrnings- och tillsynsfunktion som redan idag tillkommer landskapsregeringen och dess landskapsarkiv genom arkivlagstiftningen. Vidare förutsätts myndigheterna att som huvudregel använda de gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster som landskapsregeringen har utpekat och föreskrivit om minimianvändning av genom förordningsbemyndigandet. Vid undantag ska landskapsregeringens godkännande inhämtas. Kommunala myndigheter undantas dock från skyldigheterna i förordnings, mot bakgrund av att de inte kan påföras nya skyldigheter annat än i lag.

I den föreslagna lagens 3 kap. föreskrivs om informationssäkerhet, vilket syftar till att inom offentlig förvaltning etablera en allmän så kallad hygienreglering avseende informationssäkerhet, vilken i dagsläget helt saknas. Syftet med regleringen är att säkerställa att den offentliga förvaltningen på Åland uppfyller samma grundläggande krav på informationssäkerhet. Dessa krav främjar samhällets övergripande informationssäkerhetsnivå samtidigt som de åstadkommer en förenkling av utbytet och samarbetet mellan myndigheterna till följd av att de alla ska upprätthålla samma nivå av säkerhet. Vidare föreslås i en bestämmelse en skyldighet för en myndighet att utreda risker som hänför sig till behandlingen av informationsmaterial, utnyttjandet av informationssystem och verksamhetens kontinuitet. Vidare ska en myndighet utan dröjsmål informera dem som utnyttjar myndighetens informationsmaterial om sådana störningar i myndighetens informationshantering som utgör ett hinder, eller hotar utgöra ett hinder, för

informationsmaterialens tillgänglighet, i enlighet med den föreslagna 3a § landskapslagen om digitala tjänster, se punkten 3.4 nedan.

I den föreslagna lagens 4 kap. föreskrivs om skapande och elektronisk överföring av informationsmaterial. Avsikten med regleringen är att täcka in de krav som uppkommer genom de olika behoven i samband med informationshanteringen, exempelvis på grund av offentlighetsprincipen, kraven på en effektiv organisering av verksamheten och skyddet av personuppgifter. Avsikten med bestämmelserna om planering är att effektivisera och förbättra en kvalitativ hantering av informationen under hela dess livscykel samt utnyttjandet av informationen mellan olika organisationers förvaltningsförfaranden. Enligt regleringen ska bland annat myndigheters uppgifter samt data, information och uppgifter i myndighetshandlingar och informationsmaterial, vilka kräver särskild hantering utifrån informationssäkerhetsaspekter identifieras. Informationsmaterial föreslår i första hand hanteras i elektronisk form, samtidigt som det fortsättningsvis ska förvaras längre än 10 år eller varaktigt samt arkiveras i fysisk form i enlighet med arkivlagstiftningen. Användningen av tekniska gränssnitt vid informationsutbytet mellan myndigheter ska enligt den föreslagna regleringen vara det huvudsakliga sättet för överföring av information mellan myndigheter. Landskapsregeringen tillförs även ett bemyndigande att genom förordning föreskriva närmare regler om bedömningen av informationssäkerheten i myndigheters informationssystem och datakommunikation. Krav på loggning och kontroll av användarrättigheter föreslås, med hänvisning till informationssäkerheten.

I den föreslagna lagens 5 kap. föreskrivs om ärendehantering, vari fastställs förfarandena och kraven när det gäller anteckningar i ärenderegister, registrering av handlingar och ärenden samt om myndighetens skyldighet att se till att offentliga anteckningar i ärenderegister eller dess delar kan användas för produktion av information som gör det möjligt att specificera begäran om information. Genom enhetliga förfaranden främjas informationshanteringens kvalitet och förverkligandet av offentlighetsprincipen.

I den föreslagna lagens 6 kap. föreskrivs om införande och användning av automatiserade beslutsförfaranden, vilket beskrivs närmare under punkten 3.5 nedan.

I den föreslagna lagens 7 kap. föreskrivs om användningen av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser, vilket beskrivs närmare under punkten 3.4. nedan.

I den föreslagna lagens 8 kap. föreskrivs om vidareutnyttjande av information från offentlig förvaltning, vilket motsvarar bestämmelserna i vidareutnyttjandelagen och innebär ett genomförande av öppna data-direktivet.

I den föreslagna lagens 9 kap. föreskrivs särskilda bestämmelser om ikrafträdande och övergångsbestämmelser.

3.2 Ny reglering om tillhandahållande, planering och underhåll av digitala tjänster och användaridentifiering

Landskapsregeringen föreslår att det inom ramen för landskapslagen om digitala tjänster införs ett nytt kapitel med tre nya bestämmelser, 1a kap. jämte 3a-c §§, om planeringen av underhåll av digitala tjänster respektive användaridentifiering, samt att det införs ett antal nya definitioner i dess 2 §, i huvudsak hänförliga till regleringen av användaridentifieringsteknik.

Syftet med bestämmelserna är att den offentliga förvaltningen ytterligare ska kunna dra nytta av digitaliseringens fördelar och skapa en effektivare offentlig förvaltning genom utökad elektronisk kommunikation, vilken dessutom är ska göras mer tillgänglig för allmänheten. Planeringen och underhåll av digitala tjänster, samt information om underhåll, är i dagens digitaliserade samhälle av stor betydelse för enskilda medborgare. Detsamma gäller frågan om identifiering av användare av den offentliga förvaltningens digitala

tjänster, vilken med en ökad tillgång till tekniska gränssnitt för åtkomst av information har aktualiserats på ett helt annat sätt än tidigare.

I 3a § införs en skyldighet för myndigheterna att planera och underhålla sina digitala tjänster på ett sådant sätt att tjänsternas informationssäkerhet och dataskydd säkerställs och så att det säkerställs att tjänsterna är lätta att hitta och använda. Dessutom ska myndigheterna se till att deras digitala tjänster är kompatibla med den programvara och de kommunikationsförbindelser som används allmänt. Vidare ska myndigheterna på lämpligt sätt informera om avbrotten och vid behov offentliggöra anvisningar om hur var och en kan få sina ärenden skötta på ett alternativt sätt.

I 3b § införs en skyldighet för myndigheterna bestämmelser att tillhandahålla digitala tjänster för elektronisk kommunikation med myndigheten samt därmed sammanhängande rådgivning, i den mån de har teknisk, ekonomisk och övrig förmåga till detta.

I 3c § införs en möjlighet för myndigheterna att kräva elektronisk identifiering av en användare av digitala tjänster, dock endast om det behövs för att säkerställa användarens åtkomsträttigheter i anslutning till en tjänst eller dess datainnehåll eller på grund av rättsverkningarna av en åtgärd som utförs i tjänsten.

3.3 Ny reglering om elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden

Landskapsregeringen föreslår att det inom ramen för 9 kap. förvaltningslagen införs nya och mer utförliga bestämmelser om principerna för användningen av elektronisk kommunikation.

Syftet är att den offentliga förvaltningen ytterligare ska kunna dra nytta av digitaliseringens fördelar och skapa en effektivare offentlig förvaltning, vilken även därigenom blir mer tillgänglig för medborgarna. I dagsläget kan elektronisk delgivning endast användas vid den enskildas samtycke till att sådan används. Förslaget inför nya grundprinciper för när elektronisk kommunikation ska användas som utgångspunkt, vilket förväntas leda till ett starkt utökat bruk av elektronisk kommunikation och delgivning till enskilda i förvaltningsärenden.

I 58 § införs en ny huvudregel om elektronisk delgivning av samtliga handlingar till parter, vilka genom ett elektroniskt webbformulär eller elektronisk post antingen har inlett sitt ärende hos myndigheten elektroniskt, i annat skede har kontaktat myndigheten genom elektronisk post eller vid annan kontakt med myndigheten har uppgivit en elektronisk postadress, ska ske genom elektronisk delgivning. Elektroniska meddelanden till parter ska skickas till den elektroniska postadress som parten själv har uppgivit vid kommunikation med myndigheten i ärendet och, för det fall att någon sådan inte har uppgivits, till den elektroniska postadress som parten nyttjade vid sin senaste kontakt med myndigheten i ärendet. En enskild part har dock en ovillkorlig rätt att när som helst meddela att denna vid framtida delgivning i ärendet, vid särskilt delgivningstillfälle eller under särskild period, inte önskar att delges handlingar från myndigheten elektroniskt, vilket ska föranleda att återstående delgivning i ärendet i stället ska ske per post. I 58a § föreskrivs att delgivning till myndigheter som huvudregel ska ske genom elektronisk delgivning.

Därutöver införs hänvisningar till 58 och 58a §§ i de befintliga bestämmelserna om bevislig och vanlig elektronisk delgivning, vars innehåll överförs till nya 58b och 58c §§.

3.4 Ny reglering om användningen av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser

Landskapsregeringen föreslår vidare att den föreslagna informationshanteringslagen ska innehålla en bestämmelse i ett särskilt kapitel, 7 kap., om

användningen av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser. Bestämmelsen utgör ett genomförande av artikel 5.3 i e-dataskyddsdirektivet.

Syftet med bestämmelsen är att enhetliggöra användandet av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser samt att tillförsäkra användares rätt till integritet och konfidentialitet vid användning av myndigheternas digitala tjänster.

Myndigheter får registrera kakor eller annan information om användning av digitala tjänster på användarens terminalutrustning och använda informationsmaterialet, om användaren har gett sitt samtycke till detta, under förutsättningen att myndigheten har givit användaren begriplig och fullständig information om syftet med registreringen och användningen. Registrering och användning enligt bestämmelsen är tillåten endast i den omfattning som tjänsten kräver och får inte begränsa integritetsskyddet mer än vad som är nödvändigt.

3.5 Ny reglering om automatiserade beslutsförfaranden

Landskapsregeringen föreslår att det inom ramen för förvaltningslagen och den informationshanteringslagen införs särskilda kapitel med bestämmelser om automatiserade beslutsförfaranden. Syftet är att reglera införandet och användandet av automatiserade beslutsförfaranden i offentlig förvaltning. Målsättningen är att Åland, när den tekniska utvecklingen är mogen inom respektive verksamhetsområde, ska kunna dra full nytta av digitaliseringens och automatiseringens fördelar.

Den gällande förvaltningslagen utarbetades under en tid då utgångspunkten var att en tjänsteman beredde, behandlade och avgjorde ärenden. Förvaltningslagens förfarandereglering är vidare i huvudsak till karaktären teknikneutral. Det föreslagna 8a kap. i förvaltningslagen bildar tillsammans med de föreslagna bestämmelserna i 6 kap. informationshanteringslagen en uttrycklig rättsgrund för införandet av automatiserade beslutsförfaranden i förvaltningsärenden. Det handlar därmed om så kallad möjliggörande lagstiftning. Införandet av automatiserade beslutsförfaranden, där så är tekniskt möjligt och rättssäkerhetsmässigt försvarbart, lämnas till den enskilda myndighetens övervägande.

Den föreslagna regleringen är i huvudsak inte avsedd att avvika från den existerande regleringen av förvaltningsförfarandet. Exempelvis bestämmelserna om utredning av ärenden, hörande av parter samt innehållet i förvaltningsbeslut, motivering av förvaltningsbeslut, rättelse av fel, besväransvisning och delgivning blir följaktligen tillämpliga även vid automatiserade beslutsförfaranden, om inte något annat bestäms i speciallagstiftning. Även grunderna för god förvaltning enligt 2 kap. förvaltningslagen ska fortsatt iakttas i myndigheternas automatiserade verksamhet. Myndigheterna ska alltså beakta dessa skyldigheter och övriga skyldigheter i speciallagstiftningen vid planeringen av, införandet och användandet av automatiserade beslutsförfaranden. Kraven enligt föreslagna 8a kap. förvaltningslagen och utgör därmed tilläggs-kriterier avseende förfarandet vid behandling av ärenden när dessa avgörs i ett automatiserat beslutsförfarande.

Målsättningen är att de bestämmelser som föreslås i förvaltningslagen och informationshanteringslagen ska fungera som en allmän reglering, med stöd av vilken myndigheterna över lag kan fatta automatiserade avgöranden, när de lagenliga förutsättningarna uppfylls, utan att det behövs särskilda bestämmelser om automation i särskild speciallagstiftning. Utöver den allmänna lagstiftningen om automation ska myndigheterna således även beakta den övriga materiella lagstiftningen i den enskilda frågan som avgörs. Det kan därvid vara tal om materiell lagstiftning, vilken ger myndigheterna förvaltningsbehörighet, reglering av förvaltningsförfarandet,

dataskyddslagstiftning och annan reglering som syftar till att trygga de grundläggande rättigheterna.

Den föreslagna regleringen har avgränsats till att gälla automatiserade avgöranden av förvaltningsärenden. Regleringen hänför sig därmed inte till andra faser av ärendebehandlingen såsom utredning av ärenden eller hörande av parter, utan dessa åtgärder kan myndigheterna alltjämt organisera på det sätt som de anser mest lämpligt. Den föreslagna regleringen hindrar följaktligen inte handläggare från att använda automatiserade beslutsstöd för andra behandlingsfaser i ett förvaltningsärende, eller för att ta fram ett beslutsutkast. Även vid sådan automation bör myndigheten dock beakta den övriga reglering som ingår i förvaltningslagen, speciallagstiftning och eventuell dataskyddsreglering.

I kombination med föreslagna 8a kap. i förvaltningslagen bildar 6 kap. i informationshanteringslagen en allmän regleringshelhet för automatiserat beslutsfattande, vilken ska säkerställa att kraven på god förvaltning tillgodoses, att tjänsteansvaret riktas, beslutsfattandet är transparent samt kontrollerna tillräckliga.

I 8a kap. förvaltningslagen föreskrivs bestämmelser om det tillåtna användningsområdet och rättskyddsförutsättningen för automatiserat avgörande av ärenden. Enligt förslagen kan en myndighet avgöra ett ärende automatiserat, när det i ärendet inte ingår omständigheter, vilka myndigheten förutsätter prövning från fall till fall, eller, när de i ärendet ingående omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall har bedömts av en tjänsteman, eller någon annan som handlägger ärendet. Automatiserade avgöranden ska grundas på behandlingsregler, vilka har utarbetats med stöd av tillämplig lag. Ett ärende som gäller begäran om rättelse eller ett jämförbart rättsmedel får inte avgöras automatiserat. Som rättskyddsförutsättning för automatiserat avgörande föreslås att den fysiska person som är föremål för beslutet ska ha tillgång till en begäran om rättelse enligt 7 kap. förvaltningslagen eller ett jämförbart avgiftsfritt rättskyddsmedel.

I förvaltningslagen föreslås vidare bestämmelser om myndighetens skyldighet att meddela en part om att ett ärende har avgjorts automatiserat och, om parten inte ges ett förvaltningsbeslut, de uppgifter som ligger till grund för avgörandet. I ärenden som har avgjorts automatiserat behöver inte namnet på den person anges av vilken en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet.

Regleringsobjektet i 6 kap. informationshanteringslagen är automatiserade beslutsförfaranden, vilka definieras i 1 kap. definitioner i lagen som en verksamhetsprocess där ett ärende avgörs automatiserat på det sätt som avses i 48a § i förvaltningslagen. 7 kap. innehåller flera skyldigheter som riktar sig till de myndigheter som utvecklar och använder automatiserade beslutsförfaranden. På det sättet skapas en kedja av tjänsteansvar som omfattar de centrala personer som medverkar i utvecklingen, införandet och övervakandet av automatiserade beslutsförfaranden.

En myndighet ska se till att automatiserade beslutsförfaranden samt deras behandlingsregler dokumenteras på ett lämpligt och täckande sätt och ska genom kvalitetssäkring säkerställa att de överensstämmer med kraven. En särskild ansvarsperson ska utses för att säkerställa överensstämmelsen med kraven. Myndigheten ska också sörja för kvalitetskontrollen av automatiserade beslutsförfaranden, vilket ska omfatta att nödvändiga uppgifter sparas om det automatiserade beslutsförfarandet och en person utses för att ansvara för kvalitetskontrollen.

Myndigheten ska utan dröjsmål vidta korrigerande åtgärder vid upptäckt av fel i det automatiserade beslutsförfarandet. Utifrån en riskbedömning ska myndigheten vidare se till att det genom lämpliga tekniska åtgärder säkerställs att de uppgifter som används i automatiserade avgöranden är uppdaterade och felfria. För att säkerställa transparensen ska myndigheten

offentliggöra beslutet om införande på sin webbplats samt på webbplatsen informera om ärenden som avgörs automatiserat, om grunderna för att använda ett automatiserat beslutsförfarandet och om annat som är viktigt med tanke på de enskildas rättigheter.

Innan ett automatiserat beslutsförfarande tas i bruk ska myndigheten fatta ett beslut om införande där grunderna för införandet av verksamhetsprocessen framförs och den huvudsakliga dokumentationen som beskriver processen ingår.

3.6 Följdjustering av 8 § offentlighetslagen

I samband med informationshanteringslagens övertagande av bestämmelserna om ärendehantering och omvandling till elektroniskt format i 8 § 1–5 mom. offentlighetslagen måste paragrafen ändras, så att rubriken motsvarar paragrafens kvarvarande innehåll.

4. Lagstiftningsbehörighet

Enligt 1 § självstyrelselag (1991:71) för Åland (självstyrelselagen) har landskapet Åland självstyrelse enligt vad som särskilt stadgas i självstyrelselagen. Enligt 18 § 1 punkten självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om lagtingets organisation och uppgifter samt landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar. Enligt 121 § grundlagen är Finland indelat i kommuner, vilkas förvaltning ska grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare. Enligt 121 § 2 mom. utfärdas bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning och om uppgifter som åläggs kommunerna genom lag. Enligt 18 § 4 punkten självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunernas förvaltning. Enligt 18 § 14 punkten självstyrelselagen har landskapet vidare lagstiftningsbehörighet över arkivväsendet.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande, se GrUU 46/2010 rd, konstaterat att enligt den etablerade tolkningspraxisen som gäller 121 § i grundlagen avser man med den i grundlagen skyddade kommunala självstyrelsen att kommuninvånarna har rätt att besluta om bland annat sin kommuns förvaltning och ekonomi. Enligt grundlagsutskottets praxis inbegriper självstyrelsen bland annat rätt för kommuninvånarna till förvaltningsorgan som de själva har valt och det går inte att genom vanlig lag göra sådana ingrepp i självstyrelsens mest centrala särdrag att den urholkas i sak, se GrUU 37/2006 rd, GrUU 22/2006 rd och GrUU 65/2002 rd. Det har dock ansetts tillåtet att stifta lagar i vanlig lagstiftningsordning om olika skyldigheter för kommuner att bedriva samarbete, se GrUU 37/2006 rd och däri hänvisad praxis samt nyligen GrUU 67/2014 rd och GrUU 75/2014 rd. Sättet att genomföra samarbetsmodeller får dock i ett helhetsperspektiv inte strida mot demokratiprincipen eller finansieringsprincipen. Omfattningen av en eventuell överföring av uppgifter samt dess inverkan på kommunernas förvaltning och demokratiprincipen samt på grunderna för kommunernas självstyrelse ska beaktas, se Högsta domstolens utlåtande gällande Ålands lagtings beslut 16.9.2015 om antagande av landskapslag om en kommunalt samordnad socialtjänst och vissa landskapslagar i anknytning till den.

Det är klart att det i någon mån inkräktar på den kommunala självstyrelsen om kommuner genom lag förpliktigas till att sköta sin informationshantering på ett visst sätt. Den överföring av självstyrelse från kommunerna det nu är fråga om gäller dock enbart ett tämligen begränsat och tekniskt område av självförvaltningen och frantar inte kommuner deras rätt till självständigt beslutsfattande om sin ekonomi.

Enligt 6 § grundlagen är alla lika för lagen. Enligt 7 § har alla rätt till liv, personlig frihet, integritet och trygghet. Enligt 10 § är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Enligt 21 § grundlagen har vidare var och en

har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag. Enligt 22 § grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Grundlagsutskottet har understrukit att det är viktigt med en tydlig reglering när det finns kopplingar till de grundläggande fri- och rättigheterna och som gäller fysiska personers normala dagliga aktiviteter, se stycke 12 i GrUU 70/2022 rd, s. 3 i GrUU 45/2016 rd, och s. 4 i GrUU 41/2006 rd, s. 4. Grundlagsutskottet har i sin tidigare praxis i fråga om behandling av personuppgifter understrukit den allmänna lagbundenheten och framhållit att kravet på lagbestämmelser gäller också möjligheten att ge ut uppgifter via en teknisk anslutning, se s. 2/II i GrUU 71/2014 rd och s. 5/I i GrUU 12/2002 rd. Grundlagsutskottet har lyft fram riskerna med behandlingen av känsliga uppgifter. Utskottet anser att omfattande databaser med känsliga uppgifter medför allvarliga risker för informationssäkerheten och missbruk av uppgifter. Riskerna kan i sista hand utgöra ett hot mot personers identitet, se GrUU 13/2016 rd och s. 3/I i GrUU 14/2009 rd. Skyddet för privatlivet och personuppgifter bör stå i proportion till andra grundläggande och mänskliga rättigheter samt till andra vägande samhällseliga intressen som allmän säkerhet, som i extrema fall kan gå tillbaka på den personliga säkerheten som grundläggande rättighet, se s. 2/II GrUU 5/1999 rd. Lagstiftaren ska garantera skyddet för privatlivet och personuppgifter på ett sätt som är godtagbart med avseende på de samlade grundläggande fri- och rättigheterna, se s. 3 i GrUU 73/2018 rd. Grundlagsutskottet har vidare avgett utlåtanden i samband med rikets förslag till dess informationshanteringslag, RP 284/2018, och om införandet av automatiserade beslutsförfaranden, RP 145/2022, se GrUU 73/2018 rd och GrUU 81/2022 rd, avseende motsvarande reglering i riket.

Det huvudsakliga syftet med föreslagen informationshanteringslagstiftning har är att bättre tillvarata och förverkliga de i grundlagen garanterade rättigheterna för medborgarna på Åland, genom åstadkommandet av en mer enhetlig och informationssäker informationshantering inom landskapets offentliga förvaltning. Särskild vikt läggs vid att genom reglering höja kvalitetsnivån på den offentliga informationshanteringen, på att sådant sätt att den tryggar en jämlik, rättssäker och god offentlig förvaltning på Åland. Därutöver har särskild uppmärksamhet lagts på att, genom en tydlig reglering av kraven för informationssäker informationshantering och elektronisk informationsöverföring samt automatiserade beslutsförfaranden, säkerställa de enskildas rättigheter avseende integritet, trygghet och konfidentialitet vid den offentliga förvaltningens nyttjande av automatiserade beslutsförfaranden, dess informationshantering i allmänhet samt tillhandahållandet av digitala tjänstelösningar till allmänheten. Landskapsregeringen bedömer därmed att föreslagen lagstiftning i tillräcklig mån har beaktat de krav och begränsningar för det offentliga maktutövandet i förhållande till enskildas rättigheter som grundlagen har uppställt.

Landskapsregeringen anser sammantaget att föreslagen lagstiftning därmed bör anses falla inom landskapets lagstiftningsbehörighet och vara förenlig med Finlands grundlag.

5. Förslagets verkningar

5.1 Allmänt

Den föreslagna informationshanteringslagens syfte är att säkerställa en enhetlig, kvalitativ och informationssäker behandling av myndigheternas information. Undersökningar i exempelvis Sverige, där frågan inte allmänt har reglerats som i riket, har visat att många aktörer inom offentlig sektor har önskat ett tydligare regelverk, anvisningar och stöd för hur information ska hanteras. Arbetsgruppens höranden har vidare indikerat att det finns en liknande efterfrågan av ett tydligare regelverk rörande informationshantering inom den åländska offentliga förvaltningen. Det finns redan i dagsläget speciallagstiftning som reglerar informationshantering och i EU:s dataskyddsförordning regleras hanteringen av personuppgifter särskilt. Även i förhållande till de bestämmelser som redan finns förväntas det underlätta den offentliga förvaltningens skötande av sina uppgifter att det finns en allmän lag som samlar de grundläggande bestämmelserna om myndigheternas informationshantering och informationssäkerhet. Det är helt klart att den föreslagna lagstiftningen innebär en utökad reglering, samtidigt som detta av landskapsregeringen anses nödvändigt. Vidare bedömer landskapsregeringen att dess målsättningar inte är möjliga att uppnå med alternativa metoder. Utökade lagkrav kan vidare underlätta för myndigheterna att ställa tydligare och högre krav på leverantörer av informations- och kommunikationstjänster, samtidigt som en gemensam lägstanivå möjliggör ett utökat utbyte av kunskap och information relevant för skötandet av myndigheternas uppgifter. Lagstiftningen förväntas dock innebära en viss merkostnad för Ålands myndigheter, åtminstone en initial sådan vid ikraftträdandet.

När det gäller den självstyrelsemässiga aspekten innebär inte föreslagen lagstiftning något slutgiltigt avgörande i frågan om uppkoppling till rikets olika informationssystem. Strukturellt föreslås dock den åländska lagen efterlikna rikets informationshanteringslag i de delar som avser informationssäkerhet och skapande och elektronisk överföring av informationsmaterial, i syfte att möjliggöra en utökad interoperabilitet med rikets informationssystem och informationslager. Lagstiftningen föreslås samtidigt vidare skilja sig från rikslagstiftningen på flera viktiga områden, hänförliga främst till det som landskapsregeringen har betraktat som onödigt betungande administrativa förfaranden och kontroller. Emellertid är den enda möjligheten för Åland att i framtiden avvika från rikets digitala lösningar och skapa anpassade särskilningar att det finns både en teknisk och lagstiftningsmässig kunskap inom området på Åland, vilket gynnas av förslaget.

Förslagen om myndigheternas tillhandahållande, planering, underhåll och information av avbrott avseende digitala tjänster samt elektronisk identifiering utvidgar myndigheternas skyldigheter och möjligheter avseende deras digitala tjänster, i syfte att ytterligare förbättra allmänhetens tillgänglighet och myndigheternas service. Bedömningen är att bestämmelserna inte innebär några större negativa konsekvenser för myndigheternas rutinmässiga verksamhet, då en stor del av kraven redan kan ses som självklara i myndigheternas digitala utvecklingsarbete och en del skyldigheter är ambitionsmässiga och andra kan uppfyllas på teknisk väg. Likväl är det viktigt att säkerställa en enhetlig tillgänglighets- och servicenivå på myndigheternas digitala tjänster, varför regleringen behövs.

Förslagen om elektronisk kommunikation och automatiserade beslutsförfaranden förväntas vidare bidra till en mer effektiv och tillgänglig offentlig förvaltning, vilken på ett mer resurseffektivt sätt såväl kan hantera enskilda ärenden som genomföra handlingsoffentligheten. Elektronisk kommunikation förväntas vidare innebära en miljövinst till följd av minskad papperskorrespondens, minskade kostnader för myndigheternas administration och ett försnabbat förvaltningsförfarande.

5.2 Ekonomiska verkningar

Under de senaste åren har ett flertal olika typer av cyberattacker drabbat åländska mål. Detta har i dagsläget inte orsakat några allvarligare störningar i myndigheternas tjänster, men det är likväl viktigt att arbeta preventivt för att så inte ska ske. Cyberattacker kan både få allvarliga konsekvenser, för såväl myndigheter som enskilda, samt i slutändan bli mycket kostsamma. Även om den föreslagna lagstiftningen därför inledningsvis förväntas innebära mer kostsamma administrativa och tekniska processer, så frångår inte det behovet av att prioritera informations säkerheten. På längre sikt kan en ökad samordning och interoperabilitet, parat med ett mer effektivt förhindrande av systemstörningar, innebära en mer effektiv förvaltning som i sin tur verkar kostnadsänkande. Det är vidare klarlagt att det på Åland, liksom i riket, behöver ske en långsiktigt och i vissa fall även stegvis implementering av lagstiftningen. Det kan inte heller betonas tillräckligt hur viktigt det är att de mer detaljerade allmänna riktlinjerna som landskapsregeringen antar behöver utformas och anpassas utifrån åländska behov.

Under Digilag-arbetsgruppens arbete har flera aktörer påpekat att avsaknaden av lagstiftning försvårar budgeteringen, eftersom det inte finns några faktiska lagkrav att förhålla sig. En modell som fortsatt skulle bygga på frivillighet i förhållande till lagkrav skulle kunna leda till stora skillnader i myndigheternas informationshantering, såväl i effektivitets- som kvalitets- och säkerhetshänseende. Enligt förarbetena till rikets informationshanteringslag bedömdes informationssäkerhetskraven kräva 0,5–1 årsverken, och utbildningsinsatserna 0,5–5 årsverken, för en kommun i resursåtgång, beroende på kommunens storlek.

Aktuellt lagförslag innehåller betydligt färre krav på myndigheterna, inbegripande olika administrativa förfaranden och verksamhetsprocesser, än motsvarande lagstiftning i riket och förväntas därmed vara mindre kostnadsdrivande. Myndigheterna på Åland har vidare, till följd av sina nära och personliga samarbeten, stora möjligheter att minska den ekonomiska belastningen genom exempelvis gemensamt införskaffande och förvaltande av moderna och säkra informationssystem samt utbildningsinsatser och tjänster. Ett samordnat förfarande kan även förväntas att minska den administrativa, tekniska och resursmässiga bördan och att öka tillvaratagandet av kunskap och kompetensdelning.

Sammantaget bedömer landskapsregeringen, vid en grov och preliminär uppskattning, att den och dess digitaliseringsenhet kommer att drabbas av de största ekonomiska verkningarna av förslaget. Detta till följd av landskapsregeringens i lagförslaget ålagda uppdrag att styra interoperabiliteten och anordnande av gemensamma informations- och kommunikationstjänster på Åland samt Digitaliseringsenhetens såväl interna som externa stödfunktion. Digitaliseringsenheten bedöms därmed behöva tillföras personal motsvarande åtminstone ett årsverke till följd av föreslagna lagstiftning. För närvarande pågår redan ett informationssäkerhetsprogram vid enheten, vilket har inneburit ökade kostnader om cirka 150 000–200 000 euro per år för landskapsregeringen. En stor del av dessa ökade kostnader utgörs av konsultkostnader och hade därmed kunnat överföras direkt till finansiering av ny personal. Informationssäkerhetsprogrammet har vidare inneburit att ett behov av införskaffande av nya informations- och informationssäkerhetssystem har identifierats, om cirka 300 000–400 000 euro per år för landskapsregeringen.

Utöver de ekonomiska konsekvenser som träffar landskapsregeringen, enligt ovan, bedöms övriga myndigheter, för det fall att det sker en landskapsgemensam samordning av genomförandeprocessen, kräva cirka 5–8 tillkommande årsverken för att få till stånd ett införande, upprätthållande samt efterlevnad av skyldigheterna i föreslagna informationssäkerhets- och

interoperabilitetslagstiftning, inkluderat utbildningsinsatser. Därutöver kan kostnader för införskaffande och driftsättande av nya informations- och informationssäkerhetssystem förväntas tillkomma om cirka 300 000–400 000 euro per år. Totalt beräknas därmed landskapet, vid en samordnad genomförandeprocess, belastas med cirka 6–9 nya årsverken och cirka 600 000–800 000 euro per år, de fem första åren, i kostnader, för att därefter gradvis minska till ungefär hälften inom 10 år.

För det fall att en myndighet inte över huvud taget samverkar eller samordnar sitt genomförande med andra myndigheter förväntas i stället en genomsnittlig myndighet behöva åtminstone ett årsverke för att få till stånd ett införande, upprätthållande samt efterlevnad av skyldigheterna i förslagen informationssäkerhets- och interoperabilitetslagstiftning, inkluderat utbildningsinsatser. Vidare kan en genomsnittlig myndighet därutöver förväntas drabbas av kostnader för införskaffande och driftsättande av nya informations- och informationssäkerhetssystem om cirka 100 000–200 000 euro per år. Totalt uppskattas därmed landskapet, vid en helt icke-samordnad genomförandeprocess, belastas med cirka 20–30 nya årsverken och cirka 2 000 000–4 000 000 euro per år, de fem första åren, i kostnader, för att därefter gradvis minska till ungefär hälften inom 10 år.

Landskapsregeringens påförda styrning av interoperabiliteten samt anordnandet och produktionen av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster förväntas generellt innebära en större kostnadsminskning för landskapets samlade offentliga förvaltning. Genom en centralt styrd samordning av utvecklingen av informations- och kommunikationstekniska lösningar för den offentliga förvaltningens olika behov förväntas främst synergieffekter i form av minskat antal offentliga upphandlingar och priserna på inköpta informations- och kommunikationstekniska tjänster kraftigt att gå ner. Fördelningen av de kostnader som slutligen uppstår för olika tjänster och system kan sedan antingen bäras av landskapsregeringen eller fördelas på de olika berörda myndigheterna enligt olika nyckeltal eller användaravgifter.

Sammanfattningsvis blir därmed landskapsregeringens, i förlängningen dess digitaliseringsenhet, förmåga att förvalta det påförda centrala styrningsansvaret avseende informationshanteringen samt anordnandet och produktionen av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster inom den offentliga förvaltningen på Åland centralt för utkomsten av lagförslagets ekonomiska verkningar.

De ekonomiska konsekvenserna av förslagen om tillhandahållande, planering, underhåll och information vid underhåll samt elektronisk användaridentifiering förväntas dock vara ringa. Myndigheterna arbetar redan idag med att i allt högre grad tillhandahålla digitala tjänster och att tillgängliggöra dessa. Det är vidare enbart av särskilda skäl som myndigheterna förväntas använda sig av elektronisk användaridentifiering. En stor del av de myndigheter som behöver använda sig av elektronisk identifiering har därutöver redan den typen av infrastruktur på plats, vilket gör att kostnader för anordnande av nödvändig infrastruktur inte kan förväntas tillkomma i annat än ringa omfattning.

Förslagen om utökad elektronisk kommunikation och delgivning förväntas vidare att minska den tid och de resurser som i dagsläget läggs ner på att hantera manuella pappers- och postförfaranden, samtidigt som de direkta kostnaderna för den traditionella posthanteringen kan förväntas minska i korresponderande takt. Myndigheterna har yttermera redan i dagsläget de elektroniska kommunikationskanaler som krävs för en helt elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden, varför förslagen inte bör innebära några kostnadsökningar alls.

Förslaget om automatiserade beslutsförfaranden förväntas på sikt bidra till en mer effektiv och tillgänglig offentlig förvaltning, vilket därmed

förväntas leda till ett frigörande av resurser, till följd av att personalresurser kan allokeras till annat än monotona beslutsuppgifter, ofta innebärande uppgiftskontroll vid vanligt förekommande typfall.

5.3 Verkningsför myndigheterna

Den föreslagna lagstiftningen innebär bland annat inte att definitionen av vad som ska anses vara en myndighetshandling utvidgas, utan förslaget inriktar sig på hur myndigheters information ska hanteras. Trots att en del av kraven i förslaget är nya pågår ett informationssäkerhetsarbete, av varierande kvalitet och ambition, hos myndigheterna redan i dagsläget. Syftet med förslaget är dock att förenhetliga det här arbetet, i syfte att all myndighetsinformation inom landskapet ska hanteras på ett likvärdigt och informationssäkert sätt. Säkerhetsnivån för den information som myndigheterna på Åland hanterat ska således inte vara beroende av att det finns ett särskilt engagemang eller en hög eller låg ambitionsnivå vid en viss myndighet. Mer enhetligare krav än i dagsläget förväntas även underlätta för myndigheterna att, i högre utsträckning än i dagsläget, samarbeta kring informationshanteringsfrågor och därmed finna synergieffekter.

Den föreslagna lagstiftningens högre krav kan vidare förväntas leda till att myndighetsledningarna tar frågorna om informationshantering, informationssäkerhet och digitalisering på allvar och därmed tillser att ansvar och resurser allokeras för detta arbete.

Landskapsregeringen, i praktiken genom dess Digitaliseringsenhet, föreslås få ett tydligare ansvar för den allmänna styrningen av informationshanteringen inom landskapet. Styrningen föreslås att ske genom att landskapsregeringen ges behörighet att utfärda allmänna riktlinjer och förordningar, vilka ska styra utvecklingen av interoperabiliteten, bedömning av informationssäkerhet och kvaliteten samt de informations- och kommunikationstjänster som landskapets myndigheter ska använda, i syfte att främja informationshanteringen och interoperabiliteten mellan informationslager och informationssystem på Åland. Uppdraget förväntas innebära utmaningar, bland annat att såväl ekonomiska som personalresurser kan behöva tillföras eller omdirigeras. Erfarenheter från närområdet visar att det är utmanande att hantera informationshanterings- och informationssäkerhetsfrågor, samt att desto mindre organisationen är, desto större är utmaningen. Om Åland ska ha en möjlighet att hänga med i utvecklingen inom informationshanterings- och säkerhetsområdet behöver landskapsregeringen ta helhetsansvaret för hela det offentliga Ålands informationshantering. Detta förväntas i slutändan stärka möjligheterna att följa upp, utvärdera och proaktivt vidta nya initiativ inom området.

Myndigheterna strävar redan i dagsläget efter att använda de kommunikationstjänster som används i samhället i allmänhet, samt att förlägga större serviceavbrott till tidpunkter då tjänsterna används i ringa omfattning. Det anses dock viktigt ur servicesynpunkt att myndigheterna informerar om avbrott, vid behov parat med information om hur myndighetsärenden kan skötas på andra sätt vid längre avbrott. En stor del av de myndigheter som behöver använda sig av elektronisk identifiering har redan den typen av infrastruktur i dagsläget.

Förslaget om utökad elektronisk kommunikation förväntas, förutom att kommunikationen mellan myndigheter och allmänheten blir smidigare, även leda till att kommunikationen mellan myndigheter blir mer effektiv och därmed i högre grad övergå till digitala form. Förslaget förväntas vidare bidra till att incitamenten för att ta fram gemensamma digitala tjänster av god kvalitet för såväl myndigheter som allmänheten att öka. Ytterligare kan förslagen bidra till att skapa förutsättningar för inrättandet av en gemensam medborgarportal på Åland.

Förslaget om automatiserade beslutsförfaranden förväntas även bidra till en mer effektiv och tillgänglig offentlig förvaltning.

Sammantaget förväntas förslagen leda till att myndigheterna, efter inledande igångsättnings- och utbildningsarbete, besitta en i högre grad informationssäker, digitaliserad, tillgänglig och effektiv informationshantering och allmän förvaltning, i linje med principerna om god förvaltning.

5.4 Övriga samhällliga verkningar

Den föreslagna lagstiftningen innebär en reglering av myndigheternas informationshantering, vilket förväntas ha positiva kringeffekter för samhället. Lagstiftningen förväntas öka och förbättra medborgarnas möjligheter att få elektronisk tillgång till information om myndigheternas verksamheter och ärenden. Det är även av största vikt att allmänheten kan ges insyn i och få en förståelse och förtroende för hur myndigheterna hanterar deras information. Förslagen förväntas bidra till ett starkare genomslag av såväl principerna om god förvaltning som offentlighetsprincipen i den offentliga förvaltningen på Åland.

Ett tydligare regelverk rörande informationshanteringen förväntas även underlätta för företag som erbjuder informationstjänster till den offentliga sektorn, till följd av att dessa på ett bättre sätt än i dagsläget kan anpassa sina tjänster efter förvaltningens behov. Den offentliga sektorn är beroende av att privata företag kan tillhandahålla informations- och kommunikationstekniska system som lever upp till de krav som ställs, särskilt om den ska kunna ha någon som helst chans att hänga med i den tekniska utvecklingen. Alternativet är att den offentliga sektorn själv förväntas att själv och i god tid utveckla samtliga tekniska system som den behöver, vilket inte har visat sig vara särskilt kostnadseffektivt eller ändamålsenligt. På en liten marknad som den åländska finns det dock få privata företag som vill eller kan erbjuda alla de för offentlig verksamhet nödvändiga tjänsterna. Problematiken kan dock underlättas av att myndighetskraven blir mer enhetliga och baserar sig på internationella standarder samt korrelerar med de krav som uppställs i riket, vilket även kan göra att den åländska marknaden för offentliga myndighetstjänster mer intressant för privata tjänsteleverantörer i framtiden. Ytterligare kan den föreslagna lagstiftningen i förlängningen även bidra till en utökad integrering mellan den offentliga och privata sektorns digitala tjänster samt informations- och kommunikationstekniska system.

När det specifikt gäller förslagen om digitala tjänster, om planering och information av underhåll och vid störningar samt användning av elektronisk identifiering, är syftet med dessa att ytterligare förbättra och stärka myndigheternas service till allmänheten. Detta genom att det i lagstiftningen tydliggörs hur myndigheternas elektroniska tjänster ska finnas tillgängliga, samt genom att det tydliggörs när myndigheter kan och inte kan kräva elektronisk identifiering vid användning av e-tjänster. Myndigheternas digitala tillgänglighet och service förväntas förbättras ytterligare i och med förslaget. Det anses fördelaktigt för enskildas rättssäkerhet att det i lag finns angivet att myndigheter ska använda sig av elektronisk identifiering om det genom användande av den digitala tjänsten är möjligt att få tillgång till sekretessbelagd information.

I och med förslaget om utökad elektronisk kommunikering förväntas såväl privatpersoners som företags kontakter med förvaltningen bli simplificerade, mer tillgängliga och mer effektiva, exempelvis genom att enskilda snabbare kan få ta del av beslut, skicka in elektroniska ansökningar och att digitalt ta del av relevant information och handlingar som angår dem. Förslaget förväntas även öka incitamenten för enskilda att använda de digitala tjänster som förvaltningen tillhandahåller. Ingen kommer heller att tvingas kommunicera elektroniskt med myndigheterna i och med förslaget, så till

vida de inte uppfyller de i lagen uppställda kraven samt, för det fall att de skulle uppfylla kraven, kan de alltid kräva att inte omfattas av elektronisk kommunikation. Ytterligare förstärks förutsägbarheten i myndigheternas agerande, i och med att det finns en tydligare reglering om hur myndigheterna ska kommunicera med enskilda parter. Förvaltningens miljöpåverkan förväntas även minska i takt med att mängden posthantering minskar.

Förslaget om automatiserade beslutsförfaranden förväntas därutöver bidra till en mer effektiv och tillgänglig offentlig förvaltning. Den kan även i viss mån förväntas bli mer rättvis, alltså mer saklig och opartisk, till följd av automatiserade beslutsförfaranden inte lägger ovidkommande hänsyn till sitt beslutsfattande. Till följd av rättsskyddsförutsättningen förväntas vidare enskildas rättigheter att tas tillvara, genom möjligheten till att begära ett beslut om rättelse av en tjänsteman.

Lagförslaget förväntas i övrigt inte innebära några ytterligare konsekvenser för miljön, jämställdheten eller barn.

Detaljmotivering

1. Informationshanteringslag för Åland

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens syfte.* Enligt beskrivningen av lagens syfte i 1 § ska lagen för sin del främja de grundläggande rättigheterna på lagnivå. Enligt paragrafen är syftet med lagen att säkerställa en enhetlig och kvalitativ hantering samt informationssäker behandling av myndigheternas informationsmaterial så att offentlighetsprincipen förverkligas, att möjliggöra ett tryggt och effektivt utnyttjande av myndigheternas informationsmaterial så att myndigheterna kan sköta sina uppgifter och tillhandahålla tjänster i enlighet med god förvaltningssed och på ett effektivt resultatgivande sätt, att främja interoperabiliteten mellan informationssystem och informationslager, att främja vidareutnyttjandet av information från myndigheter och därigenom stimulera innovation inom produkter och tjänster samt säkra användares rätt till integritet och konfidentialitet vid användning av myndigheternas digitala tjänster. Myndigheternas verksamhet är huvudsakligen informationsintensiv. Av denna anledning är skötseln av myndighetsuppgifter och tjänsteproduktion beroende av den information som finns tillgänglig. Myndigheterna måste ha tillgång till uppdaterad information för att kunna ta tillvara enskildas intressen, rättigheter och skyldigheter. För att en myndighet ska kunna sköta sina uppgifter på ett effektivt sätt ska den ha tillgång till sådan uppdaterad information som behövs för skötandet av uppgifterna. I och med att myndigheternas verksamhet blir allt mer nätbaserad och nyttjar gemensamma informationssystem för produktion av gemensamma tjänster, ökar också behovet att koordinera de förfaranden som avser myndigheternas informationshantering.

I paragrafens 1 mom. 1 punkten föreskrivs att lagens syfte är att säkerställa en enhetlig och kvalitativ hantering av informationsmaterial. Med kvalitativ hantering av informationsmaterial avses att det har säkerställts att de informationsmaterial som myndigheterna utnyttjar är uppdaterade, felfria och lämpliga för sitt användningsändamål. I lagen föreskrivs också om de administrativa, funktionella och tekniska krav som myndigheterna ska genomföra för att säkerställa miniminivån på informationssäkerheten i samband med hantering av handlingar och informationsmaterial. Syftet med lagen är att med dessa åtgärder effektivisera förfarandena i anslutning till myndigheternas informationshantering, samt att minska behovet av flerfaldig informationshantering och reglering av informationshantering. Avsikten med lagen är också att understryka ansvarsförhållandena mellan myndigheterna när det gäller att förverkliga förfarandena inom informationshanteringen på

ett enhetligt och datasäkert sätt, vilket innebär att myndigheterna särskilt, såsom nu är fallet, behöver ställa olika säkerhetskrav på varandra. Ett grundläggande syftet med informationshantering är vidare att främja offentlighetsprincipen så att myndigheternas offentliga handlingar blir lättillgängliga. Enligt grundlagens 12 § 2 mom. har var och en rätt att ta del av offentliga handlingar och upptagningar. Enligt 11 § 1 mom. offentlighetslagen har var och en rätt att ta del av en offentlig myndighetshandling. Rätten till information enligt offentlighetslagen gäller såväl fysiska och juridiska personer som myndigheter. Enligt 17 § offentlighetslagen ska ärenden som gäller rätten till information behandlas utan dröjsmål, vilket understryks genom ovillkorliga tidsfrister för utlämnande av handlingar. En kvalitativ och effektiv informationshantering främjar därmed målsättningen att ärenden som gäller utlämnande av information ska behandlas utan dröjsmål. En reglering som leder till en effektiv informationshantering främjar således genomförandet av offentlighetsprincipen. Den föreslagna lagen effektiviserar yttermera det elektroniska informationsutbytet mellan myndigheterna via tekniska gränssnitt och elektroniska förbindelser, men i lagen föreskrivs inte i övrigt om informationsrättigheter eller beslutsförfaranden mellan myndigheter, vilket regleras särskilt i offentlighetslagstiftningen.

Enligt paragrafens 1 mom. 2 *punkten* ska lagen även främja genomförandet av en god förvaltning då myndigheterna sköter sina uppgifter och producerar tjänster, i och med att informationshanteringsförfarandena förväntas bli mer effektiva. Till grunderna för en god förvaltning, enligt 4–7 §§ förvaltningslagen, hör att förvaltningen ska vara effektiv och med gott resultat. En effektiv informationshantering i anslutning till skötsel av myndigheternas uppgifter och produktionen av tjänster förbättrar resultatet av myndighetsverksamheten. När informationshanteringen övergår från behandling och hantering av pappersdokument till en elektronisk verksamhetsmiljö måste också förfarandena i samband med informationshanteringen och informationsöverföring utvecklas. I lagen föreskrivs bland annat om myndigheternas skyldighet att planera processerna för produktion av tjänster så att de i mindre utsträckning samlar in onödig information från parter och andra berörda, om informationen redan finns tillgänglig inom ramen för befintliga informationsrättigheter via tekniska gränssnitt och elektroniska förbindelser. Till informationshanteringen hör även att organisera hanteringen av ärenden och tjänsteproduktion. Genom förfarandena för ärende- och informationshantering är det möjligt att mer effektivt styra skötseln av myndighetsuppgifterna samt att följa upp ärendehandläggnings- och tjänsteproduktionstiderna. Ett syfte med lagen är framför allt att genom effektivisering av informationshanteringen och förbättring av kvaliteten främja kvaliteten och effektiviteten i fråga om de myndighetsbeslut och tjänster som myndigheterna producerar för allmänheten.

Enligt paragrafens 1 mom. 3 *punkten* är det tredje centrala syftet med lagen att främja interoperabiliteten mellan informationssystem och informationslager och därigenom åstadkomma synergieffekter och en mer effektiv och digital offentlig förvaltning. Detta åstadkoms främst genom att det föreskrivs i lagen om landskapsregeringens styrningsbehörighet avseende interoperabilitet. Vidare föreslås mera bindande bestämmelser om bland annat användning av tekniska gränssnitt, i syfte att effektivisera myndigheternas utnyttjande av informationssystem och informationslager samt att minska parallell insamling av information. Interoperabiliteten mellan informationssystemen och informationslagren ska enligt förslaget främjas genom bestämmelser om planering och upprätthållande av gränssnitt samt om skyldigheten att använda gränssnitt för regelbundet informationsutbyte mellan myndigheter.

Enligt paragrafens 1 mom. 4 *punkten*, vilken avser genomförandet artikel 1.1 första ledet i öppna datadirektivet, är ett delsyfte med lagen även att

främja vidareutnyttjande av information från offentlig sektor och stimulera innovation inom produkter och tjänster genom att fastställa minimiregler och praktiska arrangemang som underlättar vidareutnyttjande av information. Punkten motsvarar 1 § 1 mom. vidareutnyttjandelagen. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

Enligt paragrafens 1 mom. 5 punkten, vilken avser genomförandet av artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets e-dataskyddsdirektivet, är det sista syftet att säkerställa användares rätt till integritet och konfidentialitet, när det gäller behandling av personuppgifter, vid användning av myndigheternas digitala tjänster.

2 §. *Definitioner.* I denna paragraf definieras de viktigaste begreppen som används i lagen.

Enligt paragrafens 1 punkt avses de myndigheter som avses i 4 § offentlighetslagen, vilka består av:

- 1) landskapets myndigheter förutom Ålands polismyndighet,
  - 2) kommunala myndigheter,
  - 3) till Ålands lagting ansluten förvaltning,
  - 4) landskapets affärsverk, samt
  - 5) övriga juridiska och fysiska personer då de genom en landskapslag eller med stöd av en landskapslag sköter offentliga förvaltningsuppgifter.
- Enligt 4 § 2 mom. offentlighetslagen gäller vad som sägs om en myndighet även kommittéer, arbetsgrupper, projektgrupper, utredare och andra organ eller personer som har tillsatts av en myndighet som avses i 1 mom. för att utföra en uppgift eller bereda ett ärende ska betraktas som en separat myndighet vid tillämpningen av denna lag endast då det i lag har föreskrivits om att organet eller personen ska ha en självständig ställning i förhållande till den tillsättande myndigheten. Från denna definition, samt därmed även lagens tillämpningsområde, undantas dock myndigheter som inte är administrativt självständiga i förhållande till andra myndigheter. Undantagna är alltså de myndigheter som antingen är administrativt underställda andra myndigheter eller är administrativt beroende av andra myndigheter, exempelvis nämnder, utskott och kommittéer. Skyldigheterna i denna lag faller därmed på de administrativt överordnade myndigheterna att tillse att de underställdas informationshantering är förenlig med denna lag.

Enligt paragrafens 2 punkt avses med data ostrukturerad information i maskinläsbart format, oberoende av medium. Definitionen av data är av nödvändighet beroende av definition av information och vice versa. Det föreligger dock en skillnad i bearbetningsnivå. Data utgör de grundläggande elementen och information representerar det slutgiltiga resultatet, användbart för mottagaren. Data utgör därmed ostrukturerad information. Maskinläsbart format definieras i paragrafens 18 punkt. Oberoende av medium åsyftar att data kan lagras på olika sätt, exempelvis i binära sekvenser, text, ljud, bild, rörlig bild, med mera.

Enligt paragrafens 3 punkt avses med information strukturerade data som ger mervärde och innebörd, möjliggörande förståelse eller beslutsfattande för användaren. Definitionen av information är beroende av definitionen av data, se punkten 2. Med strukturerad åsyftas att data har organiserats på ett sådant sätt att det bildar en helhet som ger mervärde och innebörd, som tillför något utöver enskilda data. Strukturen bidrar vidare med möjliggörande av förståelse och kan utgöra underlag för användarens beslutsfattande.

Enligt paragrafens 4 punkt avses med metadata data som beskriver eller på annat sätt tillför ett sammanhang eller en eller flera dimensioner till ett givet informationsmaterial. Metadata utgör därmed data eller information, enligt definitionerna i punkterna 3 och 4, om hur data eller information är strukturerat. Metadata kan exempelvis utgöra data eller information som redogör för hur denna har blivit till, på vilket sätt, när, eller andra dimensioner.

Enligt paragrafens 5 punkt avses med informationssystem en helhet bestående av databehandlingsutrustning, programvara och annan databehandling. Avsikten är att begreppet informationssystem ska vara heltäckande. Definitionen av databehandlingsutrustning motsvarar 2 § 1 punkten i lag (FFS 1406/2011) om bedömning av informationssäkerheten i myndigheternas informationssystem och datakommunikation. Begreppet informationssystem innefattar således olika typer av terminalutrustning för behandling av programvaror. Programvarorna används för behandling av informationsmaterial för att utarbeta eller söka handlingar med olika sökkriterier. Begreppet informationssystem har ett nära samband med genomförande av interoperabilitet. Med interoperabilitet mellan informationssystem avses deras förmåga att utnyttja samma information eller fungera tillsammans med ett eller flera andra informationssystem via ett gränssnitt eller på något annat sådant sätt att informationens betydelse och användbarhet bevaras.

I paragrafens 6 punkt hänvisas i fråga om definitionen av myndighetshandling i denna lag till begreppet myndighetshandling i 6 § offentlighetslagen. I offentlighetslagen definieras en myndighetshandling som en handling som förvaras hos en myndighet och som antingen ska anses ha inkommit till eller upprättats av en myndighet. Begreppet handling definieras vidare i 5 § offentlighetslagen som en framställning i skrift eller bild samt en upptagning som endast med tekniska hjälpmedel kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på något annat sätt. Definitionen av myndighetshandling innebär att föremålet för informationshanteringen delvis sammankopplas med föremålet för offentlighetslagens reglering, det vill säga myndighetshandlingar. I annan lagstiftning föreskrivs om andra definitioner av begreppet handling. Dessa handlingar ingår således också i begreppet myndighetshandling, med beaktande av de i lagen föreslagna begränsningarna i fråga om tillämpningsområdet. Avsikten är att begreppet myndighetshandling som används i denna lag ska vara heltäckande och omfatta samtliga handlingar som uppkommer i samband med skötsel av myndigheters uppgifter, så som i offentlighetslagen föreskrivs om myndighetshandlingar, oberoende av vad som i speciallagstiftning föreskrivs om begreppet handlingar och hantering av sådana.

Enligt paragrafens 7 punkt avses med informationsmaterial en datauppsättning som består av myndighetshandlingar och annan motsvarande information som har samband med en viss myndighetsuppgift eller myndighetstjänst. Med sådan annan information som nämns i definitionen avses information som ingår i handlingar, det vill säga information som en myndighet i samband med skötseln av sina uppgifter har lagrat i ett informationssystem i form av dataenheter och som vid behov enligt olika kriterier kan omvandlas till handlingar. Myndigheterna har övergått till att i många avseenden hantera strukturerade dokument som skapas i samband med ärendehantering eller tjänsteproduktion i respektive hanteringsskede eller skede av tjänsteproduktionen med hjälp av informationssystemens sökkriterier. Datamängder i informationssystem kan också betraktas som sådana upptagningar enligt grundlagens 12 § 2 mom., vilka även ingår i den definition av begreppet handling som avses i 5 § offentlighetslagen. Eftersom en handling i olika sammanhang kan betraktas som ett konkret databehandlingsobjekt är det skäl att utförligare beskriva informationshanteringen av dataenheter som ska behandlas i informationsmaterial och på ett begreppsmässigt bättre sätt information som avser hänvisningar till informationsmaterial. Att innehållet i ett informationssystem i sin helhet skulle betraktas som en handling är en främmande tanke i den verksamhetsmiljö som är föremål för regleringen och som omfattar framför allt dokumentförvaltning och informationshantering. Det föreslås i lagen att uppgifter som ingår i informationsmaterial definieras som information som uppkommit i samband med skötsel av myndigheters uppgifter eller tjänster och som hos myndigheterna behandlas som myndighetshandlingar då de med olika sökkriterier som programvaran möjliggör

ombildas till myndighetshandlingar. Den föreslagna lagen använder alltså begreppen myndighetshandling, informationsmaterial och informationslager när det gäller att definiera olika ansvarsförhållanden och skyldigheter. De konkreta behandlingsobjekten hos myndigheterna är enligt förslaget fortfarande de myndighetshandlingar som en myndighet behandlar i samband med skötseln av sina uppgifter.

Enligt paragrafens 8 punkt avses med informationslager en uppsättning informationsmaterial som används för en myndighets uppgifter och verksamhet och som hanteras med hjälp av informationssystem eller manuellt. Ett informationslager består såväl av elektronisk information i informationssystem, exempelvis en databas som antingen är strukturerad eller ostrukturerad och som samlar in, aggregerar och arrangerar data från många olika källor, som annat material, exempelvis en samling handlingar i pappersform. Ett informationslager är en logisk helhet bestående av informationsmaterial som uppkommer som ett resultat av att myndigheterna sköter sina uppgifter. Informationen i ett informationslager ska användas för att definiera och tillgodose parter och andra aktörers intressen, rättigheter och skyldigheter samt för att sköta myndighetsuppgifter. Begreppet informationslager har samband med genomförande av informationshantering, men också med genomförande av interoperabilitet.

Enligt paragrafens 9 punkt avser gemensamt informationslager ett för användning av flera aktörer planerat och upprätthållet informationslager vars uppgifter kan lämnas ut och utnyttjas för olika ändamål. Definitionen återkopplar till begreppet informationslager enligt 8 punkten. Informationen samlas in endast en gång och uppdateras vid behov, varefter den kan utnyttjas för informationstjänster av olika slag.

Enligt paragrafens 10 punkt avser begreppet informationssäkerhetsåtgärder säkerställande av informationsmaterials tillgänglighet, integritet och tillförlitlighet genom administrativa, funktionella och tekniska åtgärder. Med tekniska åtgärder avses tekniska förfaranden genom vilka det med lämpliga och tillräckliga tekniska lösningar säkerställs att informationsmaterial är tillgängliga, integrerade och tillförlitliga. Med administrativa åtgärder avses ordnande av förvaltningen av informationsmaterial så att materialen behandlas på ett tryggt sätt som betjänar myndighetsverksamheten och offentlighetsprincipen. Med funktionella åtgärder avses förfaranden varmed det i myndigheternas verksamhet säkerställs att informationsmaterial behandlas på ett tryggt sätt. Med tillgänglighet avses en egenskap varmed det säkerställs att informationsmaterial, informationssystem eller tjänster finns tillgänglig för behöriga användare och kan utnyttjas vid en önskad tidpunkt och på valfritt sätt. Med integritet avses att en uppgift är korrekt och autentisk på så sätt att informationen i dess helhet, exempelvis i fråga om ändringar som gjorts eller har skett i en handling, kan verifieras i efterhand. Med integritet avses också informationens semantiska interoperabilitet på så sätt att informationsöverföring från ett system till ett annat i samband med informationsutbyte mellan myndigheter kan genomföras med bevarande av informationens integritet genom att säkerställa informationsutbytets semantiska interoperabilitet. Med tillförlitlighet avses att nyttjandet av informationen vid behov kan begränsas så att informationen får behandlas endast av behöriga personer. Med informationssäkerhetsåtgärder avses exempelvis åtgärder för säkerställande av verksamhetens säkerhet, kommunikationssäkerheten, den fysiska säkerheten, utrustnings- och programvarusäkerheten samt informationsmaterialsäkerheten. Dessa åtgärder ska genom lagens bestämmelser om riskhantering anpassas bland annat till hotens allvarlighetsgrad, tekniska utvecklingsnivå och kostnader.

Enligt paragrafens 11 punkt avser begreppet informationshantering åtgärder baserade på behov som uppkommer i samband med en myndighets uppgifter eller i samband med dess verksamhet och som syftar till hantering av

myndighetens informationsmaterial, oberoende av hur informationsmaterialet lagras och behandlas i övrigt. Med informationshantering avses uppgifter eller handlingar som ingår i informationsmaterial samt hantering av sådana informationsmaterial bland annat genom insamling av metadata om behandlingsskeden i syfte att genomföra och säkerställa styrningen och ändamålsenligheten i fråga om ärendehantering. En väsentlig del av informationshanteringen utgörs av de informationssäkerhetsåtgärder som vidtas för att säkerställa att en myndighet kan sköta sina uppgifter och förpliktelser på ett effektivt sätt, men som samtidigt skyddar genomförandet av parter och övriga användares rättigheter. Informationshanteringen avser alla behandlingsskeden i fråga om information och informationsmaterial. Det är inte fråga om ett begrepp som beskriver en organisationsstruktur, utan begreppet är funktionellt. Avsikten med en effektiv och ändamålsenlig informationshantering är att främja förverkligandet av offentlighetsprincipen och uppfylla kraven på en god förvaltning.

Enligt paragrafens 12 punkt avser begreppet informations- och kommunikationsteknisk tjänst en tjänst som helt eller huvudsakligen består i överföring, lagring, hämtning eller behandling av information via nätverks- och informationssystem. Definitionen harmoniserar med den i art. 2.13 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/881 om Enisa (Europeiska unionens cybersäkerhetsbyrå) och om cybersäkerhetscertifiering av informations- och kommunikationsteknik och om upphävande av förordning (EU) nr 526/2013 (cybersäkerhetsakten), utan att den för den skall omfattas av dens begränsningar i tillämpningsområde och tolkning. Definitionen kan bland annat innefatta gemensamma grundläggande informationstekniska tjänster, vilka avser fysisk utrustning, program som krävs för utrustningens funktion, datakommunikations- och kommunikationstjänster samt därmed anknutna helheter av infrastruktur- och stödtjänster. Det kan även handla om gemensamma informationssystemtjänster, vilka avser sådana informationssystem och därmed anknutna tjänster som stöder skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter eller likartad verksamhet inom olika organisationer. Det kan vidare exempelvis vara fråga om elektroniska postsystem, meddelandeförmedlingstjänster, dokumenthanteringssystem, intranät, digitala samarbetsplattformar, ärendehanteringssystem, ekonomisystem, personal- och lönesystem, informationssäkerhetssystem, geografiska informationssystem, användaridentifieringstjänster eller en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösnings-tjänster.

Enligt paragrafens 13 punkt avser begreppet gemensam informations- och kommunikationsteknisk tjänst en för användning av flera aktörer planerad och upprätthållen informations- och kommunikationsteknisk tjänst vilken kan utnyttjas för olika ändamål och uppgifter. Definitionen återkopplar till begreppet informations- och kommunikationstekniska tjänst i 12 punkten och knyter an till landskapsregeringens påförda ansvar för styrningen av anordnandet och produktionen av de gemensamma tjänsterna enligt 4 § 2 mom., vilka i förordning utpekats av landskapsregeringen som gemensamma enligt 5 § 2 mom.

Enligt paragrafens 14 punkt definierar begreppet tekniskt gränssnitt en kommunikationsmetod för elektroniskt informationsutbyte mellan två eller flera informationssystem. Genomförandet av ett tekniskt gränssnitt möjliggör elektronisk och kompatibel dataöverföring mellan olika informationssystem. I ett tekniskt gränssnitt ingår också definitioner av informationsinnehåll som gör det möjligt att överföra information mellan informationssystemen. Det är fråga om integration mellan två eller flera system. Ett tekniskt gränssnitt kan bestå av en teknisk lösning för dataöverföring, om data överförs mellan informationssystem. Gränssnittet kan genomföras exempelvis som ett kommunikationsunderlag, en uppkopplad förbindelse, eller som ett

filbaserat meddelande eller en satsvis dataöverföring med vissa intervall. Begreppet tekniskt gränssnitt är inte bundet till överföringsmetoden eller formatet, utan ett tekniskt gränssnitts genomförande och teknologi bestäms utifrån respektive tekniska lösning.

Enligt paragrafens 15 punkt definierar begreppet elektronisk förbindelse en begränsad vy som genomförs i ett informationssystem och möjliggör visning av informationsmaterial. I lagen föreskrivs om förutsättningarna för öppnande av en elektronisk förbindelse i en myndighets informationssystem, i situationer där en annan myndighet har rätt att få informationen och har en grund för behandling av den. Med detta nya begrepp avses uttryckligen situationer där information inte lämnas ut mellan informationssystem, utan att en annan myndighet med en begränsad vy kan ta del av uppgifter som finns i en annan myndighets informationssystem. Med genomförande av en elektronisk förbindelse avses i praktiken det sätt på vilket den myndighet som lämnar ut informationen utför en informationstjänst till en annan myndighet, då rätten att få och behandla informationen har säkerställts. Med visning avses utnyttjande och utbyte av information mellan olika informationssystem så att informationens relevans och användbarhet bevaras.

Enligt paragrafens 16 punkt definieras begreppet interoperabilitet som utnyttjande och utbyte av information mellan olika informationssystem eller informationslager, genom ett tekniskt gränssnitt, så att informationens relevans och användbarhet bevaras. I interoperabiliteten ingår dels tekniken för överföring mellan informationssystem, dels den semantiska interoperabiliteten på så sätt att den information som överförs har samma innehåll då den tolkas i olika informationssystem. I interoperabiliteten ingår också att informationens användbarhet säkerställs på så sätt att informationen finns i ett för sitt användningsändamål lämpligt format, i vilket den kan utnyttjas för planerade behandlingsåtgärder. Interoperabiliteten mellan informationslager inkluderar således kraven på interoperabilitet mellan sätten för det tekniska genomförandet, standardisering av informationslagrens begreppsinnehåll samt definition av informationsstrukturen, så att lagrens informationsmaterial av myndigheterna kan utnyttjas för planerade användningsändamål. Interoperabiliteten förutsätter definition av terminologier och informationsstrukturer, koduppsättningar och överföringsmetoder samt i anslutning därtill interoperabilitet mellan de tekniska metoderna. Definitionen tydliggör vidare att utnyttjande och utbyte av information mellan olika informationssystem ska ske genom ett tekniskt gränssnitt.

Enligt paragrafens 17 punkt avser automatiserat beslutsförfarande en verksamhetsprocess där ett ärende avgörs automatiserat på det sätt som avses i 48a § förvaltningslagen. Med verksamhetsprocess avses en myndighets ärendehanterings- och tjänsteprocesser. I en verksamhetsprocess inleds ärendena hos en myndighet antingen på en parts eller på en myndighets initiativ. I förvaltningslagen föreskrivs uttryckligen om ärenden som har inletts av parter. Till kategorin ärenden som har inletts av myndigheter hör exempelvis tillsynsrelaterade ärenden och politiska initiativ. Behandlingsprocesserna utmynnar i allmänhet i en åtgärd som innehåller ett myndighetsbeslut och som kan vara ett förvaltningsbeslut, en registeranteckning, en allmän anvisning, ett förordnade eller någon annan motsvarande åtgärd. Tjänsteprocesser utgår för sin del från en enskilds tjänstebehov som en myndighet eller en aktör som handlar för myndighetens räkning tillgodoser genom att producera en tjänst. Ärendehanterings- och tjänsteprocesser hör till kategorin verksamhetsprocesser som resulterar i att det uppkommer informationsmaterial för myndigheterna. I denna lag föreskrivs om hantering av informationsmaterial och uppgifter som beskriver materialen till den del som de består av handlingar eller information som kan omvandlas till myndighetshandlingar som avses i lagen. Det är därmed fråga om ett beslutsförfarande där avgörandet har grundats på behandlingsregler enligt 18 punkten och det inte har granskats och

godkänts av en fysisk person. Definitionen inverkar även på tillämpningsområdet för föreslagna 6 kap., vilket motiveras närmare nedan i samband med 3 §.

Enligt paragrafens 18 punkt avser behandlingsregler av en fysisk person på förhand utarbetade regler avsedda att styra automatisk databehandling. Behandlingsreglerna ska styra behandlingen och avgörandet av förvaltningsärenden med automatisk databehandling, såsom vilka variabler som påverkar verksamhetsprocessens förlopp, samt på vilket sätt och på vilka grunder eventuella interimistiska åtgärder vidtas i ärendet, i vilket skede en fysisk person deltar i processen och hur avgörandet i ärendet kommer till. Till behandlingsreglerna hör också de regler, utifrån vilka ett ärende tas till ett automatiserat beslutsförfarande eller överförs till behandling av en fysisk person. Med behandlingsregler avses inte en kod på programmeringsspråk, utan en sakkunnigs beskrivning på ett naturligt språk av hur förutsättningarna enligt lagstiftningen omvandlas till databehandling och hur den fysiska personens roll i verksamhetsprocessen i tillämpliga delar ersätts med automatisk databehandling. För att utarbeta behandlingsregler krävs det därmed kännedom om den verksamhetsprocess som ska automatiseras, den rättsliga prövningen och förståelse för databehandlingens verksamhetsprinciper. Behandlingsreglerna kan dokumenteras i text samt visuellt, exempelvis med ett flödeschema. Behandlingsreglernas karaktär och egenskaper påverkas också av lagens 19 §, enligt vilken behandlingsreglerna ska dokumenteras och lagenligheten godkännas hos myndigheten, under beredningen av den automatiserade processen, och ska då utarbetas i en sådan form att lagenligheten kan bedömas. Den viktiga förutsättningen för behandlingsreglerna är att de ska utarbetas på förhand av en fysisk person. Detta är ett centralt instrument för mänsklig kontroll i det skede då automatiseringen av verksamhetsprocessen planeras och utvecklas. Behandlingsreglerna omvandlas sedan till egentliga krav på programvaran eller informationssystemet, genom olika krav på det automatiserade beslutsförfarandet. Bestämmelser om hur kravöverensstämmelsen säkerställs återfinns i lagens 20 §.

I paragrafens 19 punkt definieras begreppet maskinläsbart format som ett filformat som är så strukturerat att datorprogram enkelt kan identifiera, känna igen och extrahera informationsmaterial, specifika uppgifter och strukturer i en handling. Definitionen motsvarar det likalydande begreppet i 3 § vidareutnyttjandelagen. Definitionen motsvarar artikel 2.13 i öppna data-direktivet, enligt vilket med maskinläsbart format avses ett filformat som är strukturerat på ett sådant sätt att tillämpningsprogramvara enkelt kan identifiera, känna igen och extrahera specifika uppgifter, inklusive enskilda faktauppgifter, och deras interna struktur. Maskinläsbart format innebär att både informationsmaterialets innehåll och de metadata som beskriver detsamma är i en form som kan läsas och tolkas maskinellt, så att de kan behandlas inom informationssystem. Maskinläsbart format innebär vidare att informationsmaterialet har presenterats i ett inom branschen standardiserat filformat, eller på ett sätt som annars uppfyller vedertagna krav inom branschen. Punkten genomför tillsammans med punkterna 20–25 delar av artikel 2 i öppna data-direktivet. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

I paragrafens 20 punkt definieras gränssnitt som en regeluppsättning för dynamiskt informationsutbyte mellan programvaror. Definitionen motsvarar det likalydande begreppet i 3 § vidareutnyttjandelagen. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

I paragrafens 21 punkt definieras bulknedladdning som tillgång till en avgränsad informationsmängd genom elektronisk uppkoppling. Definitionen motsvarar det likalydande begreppet i 3 § vidareutnyttjandelagen. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

I paragrafens 22 punkt definieras forskningsdata som digital information som samlats in eller framställts inom ramen för vetenskaplig

forskningsverksamhet och som inte är vetenskapliga publikationer men som används som bevis i forskningsprocesser eller som i forskarsamfundet anses nödvändiga för att validera forskningsresultat. Definitionen motsvarar det likalydande begreppet i 3 § vidareutnyttjandelagen. Definitionen motsvarar artikel 2.9 i EU:s öppna data-direktivet, enligt vilket forskningsdata avser andra handlingar i digitalt format än vetenskapliga publikationer, som samlas in eller framställs inom ramen för vetenskaplig forskningsverksamhet och som används som bevis i forskningsprocessen eller som i forskarvärlden är allmänt accepterade som nödvändiga för att validera forskningsrön och forskningsresultat. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

I paragrafens 23 punkt definieras rimlig avkastning på investeringar som en procentandel av den totala avgiften, utöver vad som krävs för att täcka de stödberättigade kostnaderna, som uppgår till högst fem procentenheter över Europeiska centralbankens fasta ränta. Definitionen motsvarar det likalydande begreppet i 3 § vidareutnyttjandelagen. Definitionen motsvarar artikel 2.16 i öppna data-direktivet, enligt vilket rimlig avkastning på investeringar är en procentandel av den totala avgiften, utöver vad som krävs för att täcka de stödberättigade kostnaderna, som uppgår till högst fem procentenheter över Europeiska centralbankens fasta ränta. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

I paragrafens 24 punkt definieras vidareutnyttjande av information som att informationen används för ett annat ändamål än för vilket myndigheten framställde informationen. Definitionen motsvarar det likalydande begreppet i 3 § vidareutnyttjandelagen. Definitionen motsvarar artikel 2.11 i öppna data-direktivet, enligt vilket vidareutnyttjande avser personers eller rättssubjekts användning av handlingar som innehas av:

a) offentliga myndigheter för andra kommersiella eller icke-kommersiella ändamål än det ursprungliga ändamål för vilket handlingarna framställdes inom den offentliga verksamheten, med undantag för utbyte av handlingar mellan offentliga myndigheter som enbart sker i samband med deras offentliga verksamhet, eller,

b) offentliga företag för andra kommersiella eller icke-kommersiella ändamål än det ursprungliga ändamålet att tillhandahålla tjänster av allmänt intresse för vilket handlingarna framställdes, med undantag för utbyte av handlingar mellan offentliga företag och offentliga myndigheter som enbart sker i samband med offentliga myndigheters offentliga verksamhet. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

I paragrafens 25 punkt definieras värdefulla datamängder som information som framgår av den förteckning över värdefulla dataset som har meddelats med stöd av artikel 14.1 i öppna datadirektivet. Definitionen motsvarar det likalydande begreppet i 3 § vidareutnyttjandelagen. Definitionen motsvarar artikel 2.10 i öppna data-direktivet, enligt vilket "värdefulla dataset" avser handlingar vars vidareutnyttjande är förknippat med stora fördelar för samhället, miljön och ekonomin, framför allt på grund av deras lämplighet för att skapa mervärdestjänster, applikationer och nya högkvalitativa och anständiga arbetstillfällen, och antalet potentiella mottagare av de mervärdestjänster och mervärdesapplikationer som bygger på dessa dataset. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

3 §. *Lagens tillämpningsområde och begränsningar i det.* I denna paragraf föreskrivs om lagens tillämpningsområde.

Enligt paragrafens 1 mom. ska lagen tillämpas på informationshantering och på användning av informationssystem samt på införande och användning av automatiserade beslutsförfaranden, då myndigheter behandlar informationsmaterial, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. Lagen ska tillämpas på informationshantering och automatiserade beslutsförfaranden med beaktande av de begrepp som definieras i 2 §. Bestämmelserna i

denna lag ska inte tillämpas på hantering av information som innehas av vilken myndighet som helst, utan regleringen avser sådana informationsmaterial som består av handlingar eller information varav kan skapas myndighetshandlingar. Regleringen gäller således sådana informationsmaterial och myndighetshandlingar på vilka offentlighetslagen tillämpas. Den föreslagna lagen ska vara en allmän lag om informationshantering för den offentliga förvaltningen och den ska i princip iakttas i all myndighetsverksamhet. Inom vissa verksamhetsområden, exempelvis social- och hälsovården, kan informationshanteringen medföra speciella regleringsbehov som inte kan beaktas i en allmän lag. Av denna anledning ska, om det i någon annan lag ingår bestämmelser som avviker från informationshanteringslagen, den andra lagen tillämpas i stället för den föreslagna informationshanteringslagen till den del som regleringen avviker från bestämmelserna i den. Om det i en speciallag ingår avvikande bestämmelser ska speciallagen tillämpas i dessa situationer till den del som bestämmelserna innehåller avvikelser jämfört med denna lag.

I paragrafens 2 *mom.* regleras tillämpningsområdet för bestämmelserna om vidareutnyttjande i lagens 8 kap, vilket alltså enbart tillämpas på offentlig information hos myndigheter samt forskningsdata, om forskningsdata har tagits fram med offentlig finansiering och har gjorts tillgänglig genom ett institutionellt eller ämnesbaserat register, med beaktande av vad som föreskrivs om skydd för personuppgifter i dataskyddslagstiftningen och tredje mans immateriella rättigheter som inskränker möjligheten till vidareutnyttjande enligt rikets upphovsrättslag (FFS 404/1961). Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 2 § 1, 3 och 4 *mom.* vidareutnyttjandelagen och utgör ett led i genomförandet av öppna data-direktivet. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

I paragrafens 3 *mom.* föreskrivs om annan information som undantas från 8 kap. bestämmelser om vidareutnyttjande. Bestämmelsen motsvarar 2 § 5 *mom.* vidareutnyttjandelagen. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

Genom 3 *mom.* 1 *punkten* genomförs artikel 1.2.j i öppna data-direktivet, av vilken det framkommer att direktivet inte är tillämpligt på andra kulturinstitutioner än bibliotek, museum eller arkiv.

I 3 *mom.* 2 *punkten* genomförs artikel 1.2.k i öppna data-direktivet, enligt vilken direktivet inte är tillämpligt på information som innehas av utbildningsanstalter som bedriver högst utbildning på nivån gymnasieutbildning.

Genom 3 *mom.* 3 *punkten* genomförs artikel 1.2.l i öppna data-direktivet, enligt vilken direktivet inte är tillämpligt på andra handlingar som innehas av organisationer som bedriver eller finansierar forskning eller överför forskningsresultat än de handlingar som avses i punkten 1.c i direktivet. Enligt punkten 1.c i direktivet ska direktivet tillämpas på forskningsdata. På Åland ska således lagförslaget tillämpas på information som innehas av ÅSUB och Högskolan på Åland enbart om informationen är att betrakta som forskningsdata enligt den definition på forskningsdata som framgår av 2 § 21 punkten.

I 3 *mom.* 4 *punkten* genomförs artikel 1.2.a i öppna data-direktivet, enligt vilken direktivet inte ska tillämpas på handlingar som inte omfattas av myndigheternas offentliga verksamhet. Enligt skäl 22 i direktivet är icke-offentlig verksamhet tillhandahållandet av handlingar som framställs och prissätts på affärsmässiga grunder och i konkurrens med andra marknadsaktörer. Direktivet ska således inte tillämpas på information som en myndighet tillgängliggör som en del av myndighetens konkurrensutsatta verksamhet.

Genom 3 *mom.* 5 *punkten* genomförs artikel 2.11.a i öppna data-direktivet, enligt vilken direktivet inte ska avse utbyte av handlingar mellan myndigheter som sker i samband med deras offentliga verksamhet. Lagen är således inte tillämplig på information som myndigheter utbyter sinsemellan, som en del av skötandet av offentliga uppgifter.

Enligt paragrafens 4 mom. ska enbart vissa av lagens bestämmelser tillämpas vid Ålands polismyndighet, till den del myndighetens verksamhet grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 2 § 2 mom. vidareutnyttjandelagen. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

2 kap. Allmän styrning och ordnande av informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen

4 §. *Allmän styrning av interoperabiliteten mellan gemensamma informationslager och informationssystem samt gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster.* I denna paragraf föreskrivs det om den allmänna styrningen av den interoperabiliteten mellan den offentliga förvaltningens informationslager och informationssystem samt gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster. Varje myndighet svarar inom ramen för sin behörighet för införskaffandet av sina informations- och kommunikationstjänster samt upprätthållandet och utvecklingen av sina egna informationslager och informationssystem. Inom den nätverksbaserade offentliga förvaltningen har det emellertid utvecklats gemensamma informationslager och informationssystem som är avsedda antingen för myndigheternas gemensamma användning eller för allmän användning i samhället. Informationslagren och informationssystemen utnyttjas via tekniska gränssnitt för olika samhällsfunktioner. För att interoperabiliteten mellan myndigheternas informationslager ska kunna säkerställas och koordineras på landskapsnivå behövs det dock en central myndighet som styr detta arbete. Det är även av samhällsekonomiska skäl ibland nödvändigt att centralt styra anordnandet av gemensamma informations- och kommunikationstjänster. Detta kan ske i syfte att åstadkomma såväl interoperabilitet som utveckling och positiva samordningseffekter, varför det även finns ett behov av att den myndighet som är ansvarig för den allmänna styrningen ska kunna utfärda föreskrifter om tjänsternas kvalitet, tjänsternas interoperabilitet och dessas förenlighet med den övergripande arkitekturen. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det därmed om landskapsregeringens behörighet i dessa avseenden.

Enligt paragrafens 1 mom. ska landskapsregeringen, genom sin digitaliseringsenhet, svara för den allmänna styrningen av interoperabiliteten mellan den offentliga förvaltningens gemensamma informationslager och informationssystem. Landskapsregeringen tillförs vidare behörigheten att utfärda allmänna riktlinjer för utvecklingen av informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen, i syfte att främja interoperabiliteten mellan den offentliga förvaltningens gemensamma informationslager och informationssystem. Vidare har möjligheten att utfärda allmänna riktlinjer i praktiken betydelse för utvecklingen av de gemensamma informationslager och informationssystem som landskapets myndigheter och offentliga inrättningar ansvarar för och i vissa fall gemensamt förvaltar. Riktlinjerna innebär att andra myndigheters verksamhet, än sådana som hör till landskapsförvaltningen, kommer att styras endast indirekt, till den del som dessa övriga myndigheter utnyttjar gemensamma informationslager och informationssystem. Riktlinjer som upprättas bör vidare upprätthållas genom sammanställning av de informationsdefinitioner som behövs för säkerställande av interoperabiliteten mellan den offentliga förvaltningens informationslager och informationssystem till en gemensam tjänst, harmonisering av definitioner som uppkommer i samband med utvecklingsprojekt och sammanlänkar till definitionsarbetet på EU-nivå samt en hanteringsmodell som säkerställer definitionernas användbarhet. Utnyttjandet av riktlinjerna och utvecklingen som baseras på gemensamma definitioner förbättrar genomslaget när det gäller styrningen av interoperabiliteten. Genom landskapsregeringens allmänna styrning främjas såväl den tekniska som den semantiska interoperabiliteten. Därmed avses att

de mellan informationslagrens och informationssystemen är samordnade och att de överförda informationsmaterialens format och innebörd tolkas på ett enhetligt sätt. Styrningen innebär vidare att landskapsregeringen koordinerar och styr den tekniska utvecklingen såväl som terminologiska definitionen i fråga om den offentliga förvaltningens gemensamma informationslager och informationssystem, samt upprättar allmänna riktlinjer för interoperabiliteten mellan ansvarsområdena, vilket inte endast möjliggör interoperabilitet, utan även en samordning av offentlig förvaltnings informations- och kommunikationstjänster. I lagens 15–17 §§ föreskrivs närmare om interoperabiliteten i samband med användningen av tekniska gränssnitt. Enligt lagens 15 § ansvarar respektive myndighet för beskrivningen av informationsstrukturen. Vid planeringen av informationsöverföring mellan flera myndigheter via tekniska gränssnitt ska landskapsregeringen eller ansvariga myndigheter i samarbete med landskapsregeringen styra definitionen av de gränssnitt som möjliggör teknisk interoperabilitet. Enligt ansvaret för den allmänna styrningen kan landskapsregeringen vidare se till att det anordnas samarbetsmetoder och förfaranden för myndigheter verksamma inom landskapet. I bestämmelsen föreskrivs inte att samarbetet ska ordnas eller hur, samt inte heller om även andra aktörer kan delta i samarbetet. I praktiken kan verksamheten anordnas i formen av en arbetsgrupp, delegation eller andra samsarbetsorgan, med föreskrivna mål och former. Ett organiserat samarbete kan främja utvecklingen av den offentliga förvaltningens förfaranden och tjänster genom utnyttjande av informationslager och informationssystem. Samarbetet kan framför allt gå ut på uppföljning av utvecklingen, förändringarna och konsekvenserna i fråga om den offentliga förvaltningens informationshantering. Avsikten med det tänkta samarbetet är således att följa upp bland annat utvecklingen i fråga om den offentliga förvaltningens informationshantering samt bedöma vilka konsekvenser de planerade ändringarna i fråga om den offentliga förvaltningens uppgifter, tjänstestrukturer, administrativa strukturer och informationssystem får för myndigheternas verksamhet inom den offentliga förvaltningen. I samband med tillsättningen av ett samsarbetsorgan kan landskapsregeringen samtidigt besluta om samsarbetsorganets uppgifter, mandatperiod och ledamöter. Avsikten är att verksamhet som sker via samsarbetsorgan i fortsättningen ska utvecklas i en mera strategisk och proaktiv riktning. Digitaliseringen av informationsförvaltningen och verksamheten inom den offentliga förvaltningen innebär att det blir ännu viktigare att värna om det så kallade tväradministrativa samarbetet. Det kommer således att också i fortsättningen vara ändamålsenligt att samarbetet mellan landskapets och kommunernas myndigheter samt övriga offentlighetsrättsliga inrättningar, organiseras i anslutning till landskapsregeringen. Det finns skäl att samarbeta också med andra aktörer som deltar i främjandet av produktionen av informations- och kommunikationstekniska tjänster inom den offentliga förvaltningens informationshantering, exempelvis statliga myndigheter som verkar inom eller gentemot landskapet. Det är emellertid ändamålsenligt att landskapsregeringen på ett mera flexibelt sätt får avgöra hur samarbetet ska organiseras då det är fråga om en snabbt föränderlig verksamhetsmiljö och ett mångsidigt utvecklingsarbete.

Enligt paragrafens 2 mom. svarar landskapsregeringen för den allmänna styrningen av anordnandet och produktionen av myndigheternas gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, tjänsternas kvalitet, tjänsternas interoperabilitet och deras förenlighet med den övergripande arkitekturen. Landskapsregeringen, genom dess digitaliseringsenhet, påförs därmed ansvaret att styra framtagandet och produktionen av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster i landskapet. Ansvaret förutsätter inte att några separata styrningsstrukturer utvecklas för styrningen av tjänsterna och det föreskrivs inte heller någon särskild form för hur tjänsterna ska tillhandahållas eller om deras finansiering. Anordnandet av de

gemensamma tjänsterna i ett enskilt fall bör rimligtvis behovsprövas gentemot vidden av allmänna eller särskilda tekniska stödbehov hos myndigheterna, den mån som tjänsterna förväntas bidra till effektiviteten och produktiviteten samt god förvaltning inom den offentliga förvaltningens verksamhet samt huruvida synergieffekter för den offentliga förvaltningen och landskapet i övrigt kan påräknas. Det kan vidare handla om arrangerandet av alltifrån stora och allmänna informations- eller kommunikationstekniska system till enskilda stödtjänster. Det kan konkret exempelvis handla om ett anordnande av en medborgarportal för enskildas skötsel av sina myndighetsärenden, ett landskapsgemensamt informations- eller kommunikationssystem, en informationssäker meddelandeförmedlingstjänst för myndigheterna eller en användaridentifieringstjänst för användare av myndigheters digitala tjänster. Ett av grundsyftena med bestämmelsen är i synnerhet att landskapsregeringen genom anordnande av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänstelösningar ska kunna bidra till att förbättra kostnadseffektiviteten och kostnadsspridningen inom utförandet av offentliga förvaltningsuppgifter och tjänsteproduktionen inom landskapet, samtidigt som tjänsternas kvalitet och interoperabilitet säkerställs. Gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster förväntas vidare att förenkla, förenhetliga och underlätta informationssäker kommunikation och därigenom främja den offentliga förvaltningens och dess tjänsters öppenhet och tillgänglighet. De gemensamma tjänsterna ska vara kostnadseffektiva, allmänt tillämpliga för sitt användningsändamål, välfungerande, tillförlitliga, användarvänliga och tillgängliga samt tillhandahållas jämlikt inom hela Åland. De gemensamma tjänsterna ska vara förenliga med den övergripande arkitekturen och med beskrivningarna och definitionerna av interoperabiliteten samt uppfylla behövliga krav på informationssäkerhet och kontinuitet.

Enligt paragrafens 3 mom. kan landskapsregeringen genom förordning utfärda närmare bestämmelser om myndigheternas informations- och kommunikationstjänsters kvalitet, säkerhet, interoperabilitet och deras förenlighet med den övergripande arkitekturen. Landskapsregeringen ges därmed ett avgränsat bemyndigande att genom förordning föreskriva särskilt om krav på myndigheternas informations- och kommunikationstjänsters utformning, i syfte att åstadkomma en interoperabilitet mellan dessa och gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, informationssystem och informationslager. Kommunala myndigheters tjänster undantas dock från förordningsbemyndigandet påförda skyldigheter, se 4 mom.

Enligt paragrafens 4 mom. föreskrivs bestämmelser om kommunala myndigheters informations- och kommunikationstekniska tjänsters kvalitet, säkerhet, interoperabilitet och deras förenlighet med den övergripande arkitekturen särskilt i lag. Bestämmelsens huvudsakliga syfte är begränsande, det vill säga att den föreskriver att kommunala myndigheter genom förordning inte kan åläggas motsvarande skyldigheter som övriga myndigheter enligt bemyndigandet i paragrafens 3 mom., utan endast genom lag. Föreslagna 3a § 3 mom. lagen om digitala tjänster innehåller dock en generell skyldighet för myndigheter, inkluderat kommunala myndigheter, att säkerställa att deras digitala tjänster är tillräckligt interoperabla med den offentliga förvaltningens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster och med andra myndigheters digitala tjänster. Förordningsbemyndigandet i 3 möjliggör dock närmare allmänna bestämmelser eller bestämmelser kopplade till specifika tjänster.

5 §. *Myndigheternas användning av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster.* I denna paragraf föreskrivs en huvudregel om användningsskyldighet för myndigheter avseende gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster. Bestämmelsen återknyter till det styrningsansvar om den allmänna interoperabiliteten samt anordnandet och

produktionen av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster som åläggs landskapsregeringen i 4 §. Syftet är att ge landskapsregeringen ett bemyndigande att styra vilka gemensamma informations- och kommunikationstjänster som myndigheter ska använda, vilka myndigheter som ska använda dessa och i vilken omfattning. För närmare beskrivning av styrningsansvaret och de tekniska tjänsterna i fråga, se detaljmotiveringarna till 2 § 12–13 punkterna och 4 §.

Enligt paragrafens *1 mom.* ska myndigheterna använda av landskapsregeringen fastställda gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, om det inte nödvändigtvis finns ett behov av att använda andra tjänster i verksamheten. Om en myndighet anser att det finns ett behov av att använda andra tjänster ska den anmäla detta, innehållande en motivering av behoven till avsteg, till landskapsregeringen. Landskapsregeringen, genom sin digitaliseringsenhet, utreder frågan och fattar beslut om att antingen avslå eller bevilja myndigheten rätt att använda andra tjänster.

Enligt paragrafens *2 mom.* kan landskapsregeringen genom förordning utfärda närmare bestämmelser om utpekandet av och myndigheters minimianvändning av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster. Landskapsregeringen ges därmed bemyndigande att genom förordning utpeka tjänster som gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, såväl som att närmare föreskriva om minimianvändning av dessa samt vilka myndigheter som ska omfattas av användningsskyldigheten enligt 1 mom. Kommunala myndigheter undantas dock från skyldigheterna enligt förordningsbemyndigandet, se 3 mom.

Enligt paragrafens *3 mom.* föreskrivs bestämmelser om kommunala myndigheters minimianvändning av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster särskilt i lag. Bestämmelsens huvudsakliga syfte är begränsande, det vill säga att den föreskriver att kommunala myndigheter genom förordning inte kan åläggas motsvarande skyldigheter som övriga myndigheter enligt bemyndigandet i paragrafens 2 mom., utan endast i lag.

3 kap. Informationssäkerhet

6 §. *Identifiering av uppgifter som förutsätter särskild informationshantering.* Enligt paragrafen ska en myndighet identifiera uppgifter som förutsätter särskild informationshantering. Bestämmelsen påför myndigheterna en allmän skyldighet att identifiera de behov av särskild informationshantering som myndigheten har. Identifieringen av dessa uppgifter förväntas att ske kontinuerligt och omprövas vid behov, dock utan krav på särskild metod eller dokumentation. Syftet med bestämmelsen är att motverka att situationer uppstår där obehöriga inom eller utanför myndigheterna utför eller får del av uppgifter som de inte har rätt, behörighet eller behov till.

Paragrafens *1 mom.* ålägger myndigheter en skyldighet att identifiera de uppgifter som den sköter som förutsätter särskild informationshantering. Det kan exempelvis handla om uppgifter hos myndigheten som för deras lösande förutsätter tillgång till känsliga personuppgifter, sekretessbelagda uppgifter, säkerhetsklassificerad information, med mera. Identifieringsskyldigheten förväntas leda till att myndigheten tillser att myndighetsanställda med adekvat behörighet, kompetens och utbildning sköter uppgifterna hos myndigheten.

Paragrafens *2 mom.* ålägger myndigheter en skyldighet att identifiera behov av särskild informationshantering avseende data, information och uppgifter i myndighetshandlingar och informationsmaterial. Det kan exempelvis handla om att identifiera eventuell förekomst av sekretessbelagda uppgifter i enskilda handlingar, en ärendetyp som i regel innehåller känsliga personuppgifter, ofärdiga eller icke-offentliga myndighetshandlingar,

säkerhetsklassificerade handlingar, med mera. Identifikationskravet förväntas leda till att myndigheten därefter, i enlighet med 10 § 5 punkten begränsar tillgången, administrativt såväl som tekniskt och fysiskt, för de som saknar behörighet och behov att befatta sig med aktuell uppgift, data, information, myndighetshandling eller informationsmaterial.

7 §. *Informationssäkerheten i fråga om informationsmaterial och informationssystem.* I denna paragraf föreslås bestämmelser om säkerheten i fråga om informationsmaterial och informationssystem.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs en myndighets skyldigheter när det gäller organisering av informationssäkerheten för informationsmaterial och informationssystem. Enligt den första meningen i paragrafens 1 mom. ska en myndighet för informationsmaterial och informationssystem följa upp och säkerställa informationssäkerhetens tillstånd under deras hela livscykel, genom att identifiera de relevanta risker som är förenade med databehandlingen av informationsmaterial och informationssystem för hantering av materialet. Myndigheten ska dimensionera informationssäkerhetsåtgärderna utifrån riskbedömningen. Myndigheterna ska med stöd av bestämmelsen regelbundet bedöma de risker som är förenade med informationsmaterial och informationssystem under dessas hela livscykel. Bestämmelsen gäller sålunda bedömningen av de risker som är förenade med informationsmaterial och informationssystemens livscykel från det att informationsmaterialen skapats till dess att de förstörs och likaså de risker som är förenade med anskaffning av informationssystem ända tills de tas ur bruk och förstörs. Riskbedömningen ska identifiera sådana relevanta risker som kan påverka informationsmaterialens konfidentialitet, integritet och tillgänglighet eller användningen av informationssystemen och deras feltolerans. Med relevanta risker avses risker som kan påverka en myndighets eller en användares verksamhet på ett menligt eller skadligt sätt. En myndighet bör på basis av riskbedömningen dimensionera informationssäkerhetsåtgärderna. Bestämmelsen utgör sålunda en helhet till vilken hör riskbedömning, planering av informationssäkerhetsåtgärder på basis av identifierade risker samt genomförande av informationssäkerhetsåtgärder. Riskbedömningen är inte en åtgärd av engångskaraktär utan den är en kontinuerlig verksamhet som bland annat innebär utvärdering av planer samt effekten av genomförda informationssäkerhetsåtgärder.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs dessutom särskilt om specialkraven i anslutning till förverkligandet av informationssäkerheten. Informationssystemens feltolerans ska regelbundet säkerställas genom ett kontinuerligt och systematiskt säkerhetsarbete, i syfte att säkerställa verksamhetens kontinuitet och uppdatera informationssäkerhetsåtgärderna. Med relevanta informationssystem avses kritiska system med tanke på genomförandet av en myndighets lagstadgade uppgifter, i synnerhet i samband med produktion av tjänster för användare. Det kontinuerliga och systematiska säkerhetsarbetet ska således inte avse system som används för stödfunktioner eller andra använda system, vilka inte har någon större betydelse för skötseln av en myndighets uppgifter. Myndigheternas informationssystemens funktionella användbarhet ska enligt momentet likaså säkerställas genom ett kontinuerligt och systematiskt säkerhetsarbete, både i det skede då de anskaffas och i samband med betydande underhållsåtgärder. Med funktionell användbarhet avses att det från systemanvändarnas synpunkt säkerställs att man enkelt kan lära sig använda systemet och att funktionslogiken är lätt att komma ihåg, att informationssystemets funktion stödjer de arbetsuppgifter som användaren ska utföra med hjälp av systemet och att systemets feltolerans främjas. Informationssystemets funktionella användbarhet utgör en del av säkerhetsåtgärderna eftersom systemfunktioner som är svåra att lära sig och komma ihåg och som har en besvärlig funktionslogik kan leda till att systemet används på fel sätt, så att informationssäkerheten äventyras.

Paragrafens 3 mom. syfte är att främja tillgången på information från myndigheternas informationssystem och informationsmaterial. Kraven avser de myndigheter som i praktiken svarar för informationsmaterialens tillgänglighet. Genom bestämmelsen främjas genomförandet av en god offentlighets- och sekretesstruktur i myndigheternas informationssystem och i de databaser som bildas av informationsmaterialen. Enligt 3 mom. ska myndigheterna planera informationssystemen, strukturerna för informationslager och databehandlingen i samband med dem på ett sådant sätt att handlingsoffentligheten mödölöst kan tillgodoses. Genom bestämmelsen understryks det att informationen i en myndighets system med hjälp av informationssystemets sökfunktioner ska kunna omvandlas till myndighetsdokument. I informationssystemen och informationslagren ska ingå tillräckliga metadatum för att det ska vara möjligt att med hjälp av dem enkelt i varje dokument särskilja offentliga respektive sekretessbelagda uppgifter. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa tillgången på information i syfte att förverkliga offentlighetsprincipen, sköta myndigheternas uppgifter samt trygga sekretessintresset i fråga om sekretessbelagd information.

Enligt paragrafens 4 mom. ska myndigheterna i samband med sina upphandlingar säkerställa att det informationssystem som upphandlas innefattar lämpliga informationssäkerhetsåtgärder. Syftet med bestämmelsen är att understryka att en myndighet i samband med upphandling av informationssystem ska planera och säkerställa ändamålsenliga informationssäkerhetsåtgärder. Då myndigheternas informationsbehandling koncentreras till informationssystem finns det skäl att i samband med anskaffningar säkerställa att de informationssystem som anskaffas uppfyller informationssäkerhetskraven, i enlighet med de informationsmaterial som ska behandlas, och att informationssystemen kan användas för att på ett resultatgivande och effektivt sätt sköta myndighetsuppgifter.

Paragrafens 5 mom. utgör ett förordningsbemyndigande för landskapsregeringen att föreskriva närmare regler om bedömningen av informationssäkerheten i myndigheters informationssystem och datakommunikation. I förordningarna kan det därmed föreskrivas hur informationssäkerheten när det gäller myndigheternas informationssystem och datakommunikationssystem ska bedömas i vissa situationer.

8 §. *Information om och kontinuitet vid störningssituationer.* Paragrafen reglerar myndigheters informationsskyldighet vid störningar i informationshanteringen och om myndigheters kontinuitetsskyldighet vid behandlingen av informationsmaterial och utnyttjandet av informationssystem. Automatiserade processer bygger i hög grad på behandling av informationsmaterial och utnyttjande av informationssystem, även om myndigheterna även annars är mycket beroende av dessa i sin verksamhet. De informationsmaterial och informationssystem som utnyttjas i automatiserade verksamhetsprocesser är inte alltid endast myndighetens egna och därför begränsas tillämpningen av bestämmelsen inte endast till myndigheter som använder automatiserade processer.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om kontinuitet vid störningssituationer. En myndighet ska i sin verksamhet förbereda sig på fel i informationssystemen eller på att deras funktion av någon annan orsak förhindras. En myndighet ska sträva efter att säkerställa att informationssystemen fungerar så störningsfritt som möjligt i alla lägen och ska därutöver bereda sig på att trygga informationsbehandlingen och den vägen verksamhetens kontinuitet också i situationer där informationssystemen inte kan användas. Detta förutsätter också förberedelse att införa alternativa sätt att sköta ärenden, om ett automatiserat beslutsförfarande inte kan utnyttjas på grund av en störning i myndighetens eget informationssystem eller i användningen av andra myndigheters informationslager som processen utnyttjar. I bestämmelsen

förpliktigas myndigheter att i sitt kontinuitetsarbete särskilt uppmärksamma även kontinuiteten avseende informationshanteringen. Den föreslagna kontinuitetsskyldigheten ska endast gälla störningssituationer under normala förhållanden, alltså inte de som sker inom ramen för undantagsförhållanden. I praktiken ska en myndighet i kontinuitetsfrågor samarbeta på ett ändamålsenligt sätt med den myndighet som verkar i anslutning till den samt med andra myndigheter. En myndighet ska utreda väsentliga risker som hänförelse till behandlingen av informationsmaterial, utnyttjandet av informationssystem och kontinuiteten i den verksamhet de grundar sig på. Risker är, utöver fel i informationssystemet, exempelvis beroende av informationsmaterial och informationssystem som hanteras av andra, störningar i eltillförseln eller i kommunikationsnätens och kommunikationstjänsternas funktion samt kritiska leveranskedjor. I kontrakten med leverantörer av informationssystem och andra kontraktsparter bör utifrån en riskbedömning också aspekter som anknyter till myndighetsverksamhetens kontinuitet beaktas. Myndigheten ska utifrån riskbedömningen genom kontinuitetsplaner och förberedelser för verksamhet i störningssituationer och genom andra åtgärder se till att behandlingen av informationsmaterial, utnyttjandet av informationssystem och verksamheten fortsätter så störningsfritt som möjligt vid störningssituationer under normala förhållanden. I riskbedömningen bör beaktas kritiska informationsmaterial och informationssystem, hur kritiska och sannolika de identifierade riskerna är samt möjligheterna att trygga kontinuiteten och kostnaderna för olika kontinuitetsstrategier på olika nivåer. Förberedelse för verksamhet i störningssituationer och undantagsförhållanden och andra åtgärder kan exempelvis omfatta tekniska och strukturella förhandsförberedelser samt reserveringar av lokaler och kritiska resurser. Exempelvis genom nödvändiga förhållandelarm och uppföljning säkerställs att myndigheten får information om en störningssituation i informationssystemet så tidigt som möjligt. Efter behov ska också exempelvis effektmatningen säkerställas samt dataförbindelsernas rutter säkras. Till förhandsförberedelserna hör vidare säkerställande av kompetens genom instruktioner och kurser för personalen och genom övningar inför störningssituationer och verksamhet i undantagsförhållanden. Säkerställande av kontinuiteten i myndighetens beslutsfattande och annan verksamhet förutsätter också behövliga ersättningsarrangemang som planeras på förhand. Myndigheten ska planera hur den även i störningssituationer informerar andra myndigheter. Kommunikationsplaneringen hör till förberedelserna för verksamhet i störningssituationer och där ska särskilt informationen till de myndigheter uppmärksammas, vilkas verksamhet är beroende av att myndighetens informationssystem fungerar. När exempelvis automatiserade beslutsförfaranden stöder sig på utomstående informationslager förutsätter det säkerhet för tillgången till informationen, samt överenskomna förfaranden, för att i störningssituationer kunna hålla i gång informationssystemen, eller åtminstone kunna informera om störningar. När det gäller informationen till allmänheten ska vidare kommunikationen på förhand planeras för störningssituationer både när det gäller digitala tjänster och i övrigt tillgången till informationsmaterial. I planeringen bör också information om arrangemangen för tjänster som tillhandahålls allmänheten beaktas.

I paragrafens 2 mom. ingår en informativ hänvisning till föreslagna 3a § lagen om digitala tjänster, vari bestämmelser om information till allmänheten om avbrott i digitala tjänster och andra elektroniska dataöverföringsmetoder återfinns. Enligt momentet ska allmänheten på lämpligt sätt i förväg informeras om avbrott i sina digitala tjänster och andra elektroniska dataöverföringsmetoder. Myndigheterna ska även vid avbrott offentliggöra anvisningar om hur var och en kan få sina ärenden skötta på ett alternativt sätt. Informationen och kommunikationen till myndigheter har framgång av motiveringen till 1 mom.

9 §. *Informationsöverföring i datanät.* I denna paragraf föreskrivs om de grunder på vilka en myndighet kan överföra sekretessbelagd information i ett datanät.

Enligt paragrafens 1 mom. första meningen ska myndigheterna överföra information elektroniskt i ett krypterat eller annat skyddat format, om informationen är sekretessbelagd. Enligt bestämmelsen har en myndighet prövningsrätt i fråga om överföringsmetoden för sekretessbelagd information i datanät. Överföringen kan skyddas exempelvis genom kryptering eller också kan informationen överföras i ett allmänt datanät med en oskyddad förbindelse, om den kan överföras i ett krypterat format och avkrypteras endast med en särskild PIN-kod eller ett annat lösenord.

I paragrafens 1 mom. *andra meningen* nämns en ytterligare förutsättning för överföring av sekretessbelagd information i ett datanät. Enligt bestämmelsen ska överföringen ordnas så att mottagaren verifieras eller identifieras på ett tillräckligt datasäkert sätt innan mottagaren kommer åt att hantera överförd sekretessbelagd information. Om överföringen mellan informationssystem sker i ett datanät ska det mottagande informationssystemet verifieras exempelvis med ett elektroniskt certifikat. Om mottagaren av sekretessbelagd information eller personuppgifter däremot är en fysisk person ska denna identifieras med någon tillförlitlig metod, exempelvis genom stark autentisering enligt föreslagna definitionen i 2 § 11 punkten lagen om digitala tjänster. Bestämmelsen ska i fråga om identifiering tillämpas närmast i samband med informationsutbytet mellan myndigheter, eftersom identifieringskraven när det gäller digitala tjänster som erbjuds allmänheten regleras separat i 3c § lagen om digitala tjänster.

I paragrafens 2 mom. också en informativ hänvisning till 3c § lagen om digitala tjänster, vari det föreskrivs om förutsättningarna för identifiering av användare av digitala tjänster som erbjuds allmänheten. Bestämmelserna i den lagen gäller således bland annat elektroniska överföringsförfaranden som används vid kommunikation mellan myndigheter, exempelvis e-post, eller sådan kommunikation mellan myndigheters informationssystem som sker via tekniska gränssnitt. Däremot ska kraven som gäller informationsöverföring i datanät och därtill anslutna krypterings- eller skydds krav, enligt vad som föreskrivs i denna lag, tillämpas även på myndigheters erbjudande av digitala tjänster till allmänheten. Den informativa hänvisningsbestämmelsen behövs således för att förtydliga förhållandet mellan lagarna så att identifierings- eller verifieringskravet uppfylls.

10 §. *Tryggande av säkerheten i fråga om informationsmaterial.* I denna paragraf föreskrivs om tryggande av säkerheten i fråga om informationsmaterial. I paragrafen finns en förteckning över de informations säkerhetsåtgärder med vilka säkerheten i fråga om informationsmaterial säkerställs i alla myndigheter. Bestämmelserna gäller myndigheternas samtliga informationsmaterial.

Paragrafens 1 mom. utgör en förteckning över de obligatoriska krav som gäller genomförandet av informations säkerhetsåtgärder.

Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkten ska en myndighet säkerställa att informationsmaterialen är oföränderliga, till den del som detta är relevant. Säkerställandet av informationsmaterialens oföränderliga form är beroende av informationsmaterialens karaktär. Formen ska säkerställas i fråga om informationsmaterial som behandlar individers och sammanslutningars intressen, rättigheter och skyldigheter, för att de i informationsmaterialen ingående handlingarnas och övriga uppgifternas autenticitet och ursprung i efterhand ska kunna verifieras eller eventuella ändringar upptäckas. Bestämmelsen ger myndigheten prövningsmöjlighet när det gäller att säkerställa den oföränderliga formen och därför uppstår i bestämmelsen kravet att informationsmaterialens oföränderliga form ska säkerställas tillräckligt väl. Därmed avses

att myndigheten i förhållande till informationsmaterialets karaktär överväger eventuella säkerhetsåtgärder. I fråga om vissa informationsmaterial är deras oföränderliga form viktig med tanke på bevisvärdet.

Enligt paragrafens 1 mom. 2 *punkten* ska informationsmaterialen skyddas mot tekniska och fysiska skador. Detta krav gäller bland annat förvaringsutrymmen för informationssystem och tjänster i anslutning till dem samt platser där informationsmaterial i pappersform förvaras.

I paragrafens 1 mom. 3 *punkten* uppställs krav på verifiering av informationsmaterialens ursprung, uppdatering och felfrihet. Dessa krav är viktiga för att säkerställa myndighetsverksamhetens behörighet samt för att förverkliga och säkerställa rättssäkerheten för de anställda och användare. Det bör anses som en självklar utgångspunkt att handlingar som har upprättats av en myndighet och dataregister som upprätthålls av en myndighet ska vara korrekta, felfria och uppdaterade.

Enligt paragrafens 1 mom. 4 *punkten* ska även informationsmaterialens tillgänglighet och användbarhet säkerställas. Myndigheternas verksamhet är informationsintensiv och beroende av de material som finns i informationslagren. Mot bakgrund av detta ska det säkerställas att en myndighets informationsmaterial finns tillgängliga och i en användbar form.

Enligt paragrafens 1 mom. 5 *punkten* ska informationsmaterialens tillgänglighet vid behov begränsas. I praktiken begränsas tillgängligheten genom exempelvis principer för åtkomst och tilldelning av användarrättigheter, beroende på vilken typ av informationsmaterial som ska hanteras. I fråga om offentliga informationsmaterial begränsas inte tillgängligheten, medan det i fråga om personuppgifter och i synnerhet när det gäller sekretessbelagd information måste vidtas åtgärder för att säkerställa att informationshanteringen sker på ett behörigt sätt. Med behörigt sätt avses vidtagande av såväl administrativa såväl som tekniska och fysiska åtgärder.

I paragrafens 1 mom. 6 *punkten* föreskrivs om kravet för en myndighet att se till att informationsmaterialen kan arkiveras till behövliga delar.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om grunderna för säkerheten i fråga om verksamhetslokalerna. Enligt bestämmelsen ska informationsmaterial hanteras och förvaras i verksamhetslokaler som är tillräckligt säkra med tanke på de krav som ställs på informationsmaterialets konfidentialitet, integritet och tillgänglighet. Genom bestämmelsen understryks den omständigheten att det i fråga om de lokaler som används för förvaring av informationsmaterial ska beaktas alla de informationssäkerhetskrav som gäller i fråga om sådana material.

11 §. *Kontroll av åtkomst till informationssystem.* Syftet med denna paragraf är att reglera grunderna för rätten att utnyttja informationssystem, så att bestämmelsen säkerställer tillträde till ett informationssystem endast för personer som har rätt att hantera systemets informationsmaterial och endast i den mån som respektive användares behov förutsätter detta. Enligt paragrafen ska systemansvariga myndighet för informationssystemet definiera principerna för åtkomst till informationssystemet, vilka ska fastställas utifrån användarnas uppgiftsrelaterade behov. Användarrättigheterna ska vidare bestämmas och tilldelas utifrån användarens uppgiftsrelaterade användningsbehov samt lägsta möjliga behörighetsnivå och de ska hållas uppdaterade. Bestämmelserna förutsätter att användarrättigheterna fastställs på förhand för varje systemanvändare. Användarrättigheterna kan vidare fastställas utifrån användarens typiska arbetsuppgifter. Rättigheterna ska också hållas uppdaterade för att tillgången till informationen ska kunna säkerställas i aktuella situationer och samtidigt förhindra att en användare, med föråldrade användarrättigheter, får tillgång till information i en större utsträckning än användarens arbetsuppgifter förutsätter. Den myndighet som ansvarar för ett informationssystem ska inte nödvändigtvis upprätthålla

användarrättigheterna, utan den kan stanna vid skyldigheten att definiera principerna för åtkomst till informationssystemet. En annan myndighet än den systemansvariga, som använder ett informationssystem, kan i stället vara ansvarig för uppdatering av användarrättigheterna. Kännetecknande för sådana informationssystem är att fördelningen av ansvaret för användarrättigheterna sker i nätverksbaserade informationssystem som är i gemensam användning av flera myndigheter, exempelvis i enlighet med tjänsteproduktionsmodeller som organiserats som servicecentraler. Det är således servicecentralen som definierar principerna för åtkomst till informationssystemet, i egenskap av den myndighet som ansvarar för informationssystemet, men den myndighet som enbart använder informationssystemet som ska hålla användarrättigheterna uppdaterade.

12 §. *Insamling av logginformation.* Enligt paragrafen ska logginformation samlas in om användningen och utlämnande av information från dess informationssystem, om användningen förutsätter identifiering annan registrering. Med stöd av bestämmelsen behöver logginformation samlas in från alla typer av informationssystem. Logginformation ska samlas in om användningen av och utlämnandet av information i informationssystemen, men insamlingen ska vara behovsrelaterad. Om sekretessbelagd information eller personuppgifter lämnas ut från ett informationssystem via gränssnitt eller elektronisk förbindelse ska logginformation samlas från det utlämnande systemet, i syfte att säkerställa att det finns en laglig grund för utlämnandet. Dessutom ska logginformation om åtminstone användningen och utlämnande av information samlas in i informationssystem där sekretessbelagd information behandlas. Med stöd av bestämmelsen ska insamlingen av logginformation om användningen och utlämnande av information bedömas endast utifrån om informationen behövs för felutredningar eller för genomförande av en individs intressen, rättigheter, skyldigheter och rättsskydd eller för konstaterande av tjänsteansvar. Det finns skäl att i synnerhet ur dessa synvinklar bedöma behovet av logginformation, om en myndighet i ett informationssystem behandlar information som inte är sekretessbelagd eller information som kunde vara relevant med tanke på tillgodoseendet av en individs rättssäkerhet. En omständighet som inverkar på behovsprövningen är också de i den allmänna dataskyddsförordningen stadgade kraven som gäller genomförande av tekniska och organisatoriska åtgärder i syfte att skydda personuppgifter. Logginformation behöver inte med stöd av denna bestämmelse samlas in från öppna informationsmaterial, vilka finns allmänt tillgängliga på webben, exempelvis på hemsidor. Insamlingen av logginformation ska alltså baseras på ett behov som definieras av den systemansvariga myndigheten. Omfattningen och typen av logginformation som samlas in är beroende av behovsprövning. Logginformation behöver inte samlas in om det inte i denna eller i någon annan lag finns någon grund för insamlingen. Logginformationen består huvudsakligen av personuppgifter, vilket innebär att de allmänna dataskyddsbestämmelserna ska beaktas vid regleringen. Logginformationen utgör en del av säkerhetsarrangemangen när det gäller myndigheternas informationssystem, vilket kan innebära att logginformationen är sekretessbelagd med stöd av offentlighetslagens 21 § 4 punkten offentlighetslagen, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur en handling inte äventyrar genomförandet av syftet med skyddsarrangemangen. Syftet med och grunden för insamling av logginformation är att genomföra informationssäkerheten i fråga om myndigheternas informationssystem så att det är möjligt att med stöd av logginformationen utreda felsituationer, säkerhetshändelser och övervaka användningen av systemen, bland annat i syfte att förverkliga rättssäkerheten och fastställa tjänsteansvaret. Syftet med logginformationen är också att dokumentera överföringar från informationssystem och samtidigt säkerställa att det funnits en laglig grund för utlämnandet.

På detta sätt uppkommer informationssystemens användarloggar och överföringsloggar.

I paragrafens andra mening anges att de insamlade loggarna ska skyddas mot manipulering och obehörig åtkomst. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att myndigheten inte för eller förvarar loggarna på ett sådant sätt att de som obehörigen har berett sig tillgång till information, vilken de inte har rätt till eller behöver, inte ska kunna röja sina spår. Skyddandet kan ske genom att såväl administrativ som teknisk och fysisk tillgång för obehöriga förhindras.

I paragrafens tredje mening definieras logginformationens användningsändamål. Loggregistret beskriver informationssystemens och användarnas verksamhet och innehåller i regel personuppgifter. Logginformation samlas in om användningen av informationssystemen, varmed avses lagring, ändring, avräknande, optisk granskning, utlämnande eller någon annan åtgärd som avser informationen. I paragrafen föreskrivs inte om logginformationens tillgänglighet, utan den frågan bestäms med stöd av offentlighetslagen eller speciallagar. Paragrafen innehåller inte heller någon bestämmelse om förvaringstiden för logginformation, utan förvaringstiden bestäms i stället med beaktande av behovet på samma sätt som när det gäller annan förvaring av information. Förvaringstiden för logginformation är i typfallet vanligen minst fem år, på grund av de straffrättsliga preskriptionstiderna. I speciallagstiftning kan det föreskrivas särskilt om förvaringstiderna för logginformation, i synnerhet i sådana fall då logginformation förvaras under en längre tid än behövt för att fullgöra myndighetens skyldigheter. I paragrafen föreskrivs inte heller om innehållet i logginformationen. Informationens användningsbehov avgör vilka uppgifter som kan samlas in som logginformation ur ett visst informationssystem.

4 kap. Skapande och elektronisk överföring av informationsmaterial

13 §. *Omvandling av informationsmaterial till elektroniskt format och materialens tillgänglighet.* I denna paragraf föreskrivs om omvandling av informationsmaterial till elektroniskt format. Syftet med paragrafen är att styra myndigheterna så att de företrädevis behandlar sina informationsmaterial i elektroniskt format, oberoende av i vilket format materialet har inkommit i. Bestämmelsen innebär inte någon ändring av arkivlagstiftningens bestämmelser om det format som myndighetshandlingar ska förvaras och arkiveras i. Därmed ska informationsmaterial som enligt arkivlagstiftningen ska förvaras längre än 10 år eller varaktigt i fysiskt format förvaras såväl elektroniskt som fysiskt. Detta innebär även att visst elektroniskt material, även fortsättningsvis ska skrivas ut i ett fysiskt huvudexemplar för förvaring och arkivering. Ovanstående om fysisk förvaring gäller dock inte om myndigheten har beviljats särskilt tillstånd för detta av landskapsarkivet enligt 6 § 1 mom. förordningen om arkivering av elektronisk information som ska förvaras mer än tio år och varaktigt. Paragrafen motsvarar i övrigt i huvudsak nuvarande 8 § 5 mom. offentlighetslagen, med vissa tillägg.

I paragrafens *1 mom. första meningen* föreskrivs det att om en handling inkommer till en myndighet i annat än elektroniskt format ska den omvandlas till ett allmänt tillgängligt elektroniskt format, det vill säga kopieras elektroniskt. Tidpunkten då en inkommen handling ska omvandlas till elektroniskt format blir beroende av myndighetens prövning.

Enligt paragrafens *1 mom. andra meningen* ska en myndighet ansvara för att en till elektroniskt format omvandlad handling tillförlitlighet och integritet säkerställs. Myndigheten ska därmed vid omvandlingen av en handling till elektroniskt format värna om den omvandlade handlingens beviskraft på så sätt att den till elektroniskt format omvandlade handlingens tillförlitlighet och integritet kan säkerställas. Av denna anledning måste myndigheten ha

sådana tekniska arrangemang som behövs för att på ett tillförlitligt sätt omvandla pappershandlingar till elektroniskt format, på ett sådant sätt att den i handlingarna ingående informationens beviskraft bevaras. Den teknik som används ska garantera att omvandlade handlingars informationsinnehåll har granskats och verifierats av myndigheten. Omvandlade handlingar ska exempelvis verifieras elektroniskt genom den persons försorg som har gjort omvandlingen. Verifieringen ska vara sådan att det i efterhand är möjligt att konstatera om det har gjorts ändringar i en handling som har omvandlats till elektroniskt format. En omvandlad handling är en kopia av originalet och det är därför särskilt viktigt att säkerställa att informationsinnehållets integritet i samband med omvandlingen kontrolleras tillräckligt noggrant och att integriteten bevaras också i det elektroniska formatet. Med en omvandlad handling beviskraft avses att det med stöd av den kan konstateras vad som har krävts av en myndighet eller vad handlingens informationsinnehåll berättigar eller förpliktar till och att handlingens informationsinnehåll inte har ändrats från det ursprungliga.

Enligt paragrafens 1 mom. *tredje meningen* ska myndighetshandlingar som en myndighet har upprättat även förvaras i elektroniskt format, det vill säga att de ska antingen omvandlas eller upprättas i elektroniskt format, i syfte att möjliggöra fortsatt elektronisk behandling. För de fall då handlingen ska förvaras och arkiveras i fysiskt format ska alltså en elektroniskt upprättad handling även skrivas ut i ett fysiskt huvudexemplar.

I paragrafens 1 mom. *fjärde meningen* nämns situationer där det är möjligt att avvika från bestämmelsen om elektronisk förvaring av en handling som har inkommit till en myndighet eller som en myndighet upprättat. Avvikelse får göras från kravet på omvandling till elektroniskt format och förvaring om det är nödvändigt på grund av särskilda behandlingskrav till följd av sekretessbelagda uppgifter, övriga informationssäkerhetskrav, säkerhetsklassificeringar eller av någon annan nödvändig orsak, vilken har samband med handlingens karaktär. En sådan nödvändig orsak som avses i bestämmelsen kan ha samband med handlingens form eller innehåll, på så sätt att handlingen inte kan omvandlas till elektroniskt format, på grund av säkerhetsfaktorer eller innehållets format. En handling kan också ha ett sådant innehåll att det är nödvändigt att behandla den i pappersformat, utan att den kopieras till elektroniskt format. I paragrafens 1 mom. föreskrivs inte vad som ska göras med originalpappershandlingar som omvandlats till elektroniskt format. Bedömningen av till vilka delar handlingar är av ett sådant slag att det finns skäl att bevara deras originalformat för senare vetenskaplig eller historisk forskning eller för bevarandet av kulturarvet, ska enligt arkivlagstiftningen göras av Ålands landskapsarkiv.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om vissa undantag från skyldigheten att omvandla en myndighetshandling till ett sådant allmänt tillgängligt elektroniskt format. Eftersom definitionen av myndighetshandling är mycket vid kan det i vissa fall vara svårt att omvandla myndighetshandlingen till ett elektroniskt format, exempelvis om handlingen är av trä eller annat material som inte är lämpat för elektronisk omvandling, eller att handlingen är ofantligt stor. Myndigheterna ska inte heller vara skyldiga att omvandla myndighetshandlingar om detta skulle förutsätta att myndigheten måste vidta mer än rutinbetonade åtgärder. Begreppet rutinbetonade åtgärder används även i definitionen av myndighetshandling enligt 6 § 3 mom. offentlighetslagen, avseende när en upptagning ska anses förvarad hos myndigheten. I regel ska en myndighet omvandla myndighetshandlingar som inkommer i pappersformat till en myndighet om det rör sig om ett fåtal eller tiotal sidor. Däremot är det inte skäligen att en myndighet ska vara skyldig att omvandla exempelvis omfattande handlingar i inbundet format. Vid myndighetens bedömning av vad som utgör en rutinbetonad åtgärd ska bland annat den nödvändiga arbetsinsatsen och de kostnader för en myndighet som en viss åtgärd kan föranleda

beaktas. Även i öppna data-direktivets artikel 5 har behovet av undantag från krav på omvandling beaktats. Enligt artikel 5.2 ska punkten 1 inte medföra någon skyldighet för offentliga myndigheter att skapa nya handlingar eller anpassa handlingar eller att tillhandahålla utdrag för att efterleva den punkten, om detta skulle kräva orimligt stora ansträngningar och inte endast ett enkelt handgrepp.

14 §. *Insamling av informationsmaterial för myndighetsuppgifter.* I denna paragraf föreskrivs om metoderna för insamling av material som ska användas för skötsel av myndighetsuppgifter. Syftet med bestämmelsen är att minska myndigheternas insamling av parallella och överlappande material hos användare samt att säkerställa att myndigheterna utnyttjar uppdaterad information från ursprungliga informationskällor. I bestämmelsen föreskrivs inte om informationsrättigheter utan i stället om begränsningar i myndighetens informationsinsamling.

Enligt paragrafens *1 mom.* är en myndighet skyldig att utnyttja en annan myndighets informationsmaterial om myndigheten med hjälp av dem kan sköta sina uppgifter på ett ändamålsenligt sätt, med beaktande av enskildas rättssäkerhet. Skyldigheten gäller enligt bestämmelsen situationer där en myndighet har rätt att få tillgång till en annan myndighets information via ett tekniskt gränssnitt eller en elektronisk förbindelse. Bestämmelsen innebär att en myndighet i sin planering av verksamhetsprocesser ska bedöma vilken information som den från befintliga informationslager kan få i uppdaterad form, inom ramen för sina rättigheter att få behandla information, utan att särskilt behöva be en part eller någon annan användare om informationen. Syftet med bestämmelsen är att styra förvaltningsverksamheten till ändamålsenliga verksamhetsprocesser och att samtidigt uppmärksamma parter och andra användare på vikten av rättssäkerhet vid utnyttjande och användning av information. En myndighet kan inte enbart på basis av insamlad information fatta sådana beslut rörande en användare som får direkta rättsverkningar, utan användaren måste bland annat höras före beslutsfattandet, annars måste ärendehantering eller tjänsteproduktionen ordnas så att en part redan i samband med ärendehantering eller tjänsteproduktionen kan säkerställa att de uppgifter som myndigheten har är korrekta. Bestämmelsen innebär således ingen ovillkorlig skyldighet för myndigheten att utnyttja en annan myndighets informationsmaterial, som den andra myndigheten behöver för skötsel av sina egna uppgifter. Avsikten med bestämmelsen är i stället att styra planeringen, i vilken de procedurkrav som gäller för ärendehantering och tjänsteproduktion ska beaktas. Vidare kan bestämmelsen ses som ett första steg mot en informationshanteringsmodell där myndigheter, i förlängningen, inte tillåts att ånyo registrera uppgifter som redan finns tillgängliga inom andra delar av den offentliga förvaltningen.

I paragrafens *2 mom.* föreskrivs om insamling av information när det är fråga om information som samlas in i form av utdrag eller intyg. I många situationer kan information som ingår i utdrag eller intyg för myndighetsbruk fås direkt från en annan myndighet via ett tekniskt gränssnitt eller en elektronisk förbindelse, exempelvis ämbetsbevis från befolkningsdatasystemet, handelsregisterutdrag från handelsregistret och fastighetsregisterutdrag från fastighetsdatasystemet. Bestämmelsen är inte ovillkorlig, utan den innehåller villkor, vilka innebär att bestämmelsen som begränsar insamling av information ska tillämpas. Med tillförlitlighet och uppdatering avses i bestämmelsen att uppdateringen av informationsmaterialen i den utlämnande myndighetens informationslager har kontrollerats och att informationens autenticitet och integritet har säkerställts i informationshanteringsprocesserna. Tillförlitligheten innebär vidare att en part ska ha möjlighet att bekanta sig med informationen i den myndighets informationslager som lämnar ut informationen till en annan myndighet. Myndigheten har i de flesta situationer

möjlighet att från en annan myndighet få uppdaterad information i anslutning till olika intyg och utdrag. Det finns av denna anledning inga skäl att förutsätta eller kräva att en part ska avtvingas att lämna sådan information ånyo. En part får inte heller på något annat sätt avkrävas motsvarande information. Avsikten är att säkerställa att en part inte åläggs att på nytt inkomma med information som myndigheten redan har tillgång till. Avsikten är även att slopa förfaranden som innebär att en part ska inkomma med intyg eller utdrag som har utfärdats av en annan myndighet. Utgångspunkten är den att en myndighet, för behandlingen av ett ärende eller produktionen av en tjänst, själv ska skaffa all den information som finns i utdrag och intyg, om detta är möjligt inom ramen för myndighetens informationsrättigheter. Myndigheterna har emellertid inte i alla situationer någon möjlighet att få information i anslutning till utdrag om intyg, exempelvis när det är fråga om utländska fysiska eller juridiska personer. Avsikten med paragrafen är dock att minska onödig informationsinsamling och att effektivare utnyttja myndigheternas informationslager i myndigheternas verksamhet. En myndighet ska fortfarande be om utdrag och intyg, om den inte har rätt att få informationen direkt från en annan myndighet, eller om den inte kan kontrollera att den andra myndighetens informationslager är uppdaterat. Bestämmelsen inverkar inte heller på skyldigheter som föreskrivs någon annanstans i lag, utan den är främst tänkt att tillämpas i ansökningsärenden, vilka har inletts av parter.

15 §. *Informationsöverföring mellan myndigheter via tekniska gränssnitt.* I denna paragraf föreskrivs om de förutsättningar under vilka en myndighet för en annan myndighet kan öppna ett tekniskt gränssnitt för utlämnande av information, för skötsel av den andra myndighetens lagstadgade uppgifter. I paragrafen föreskrivs inte om informationsrättigheter, utan de bestämmelserna återfinns fortsatt i offentlighetslagen eller i speciallagstiftning. Avsikten med bestämmelsen är att ersätta de bestämmelser om tekniska anslutningar mellan myndigheter som ingår i speciallagstiftning. Syftet med den föreslagna paragrafen, och med 16 och 17 §§ i anslutning till denna, är att i allmän lag föreskriva om förutsättningarna för att en myndighet ska kunna lämna ut information med hjälp av tekniskt gränssnitt eller annan elektronisk förbindelse. Regleringen påverkar inte i och för sig informationsrättigheterna, utan enbart sättet för utlämnandet, så att den antingen förpliktar eller möjliggör användningen av vissa tekniska lösningar för informationsutbyte mellan myndigheter. I fortsättningen kan en myndighet lämna ut handlingar och information till en annan myndighet via ett tekniskt gränssnitt, om de förutsättningar för utlämnandet som föreskrivs i paragrafen är uppfyllda. Paragrafen möjliggör inte obegränsad tillgång till en annan myndighets informationslager och informationsmaterialen i dem, utan sådana överföringar ska övervakas med administrativa och tekniska metoder. Detta kan ske på så sätt att det i den mottagande myndighetens informationssystem säkerställs att överföringen är korrekt och behövlig exempelvis genom administrativa kontroller av användarförhållandet, den konkreta situationen eller andra verksamhetsprocesser.

Enligt paragrafens *1 mom. första meningen* kan myndigheterna regelbundet via tekniska gränssnitt överföra periodisk och standardiserad elektronisk information mellan informationssystem via tekniska gränssnitt, om den mottagande myndigheten enligt lag har rätt till informationen. Denna bestämmelse gäller situationer där en myndighet regelbundet lämnar ut information från sitt informationslager till en annan myndighet för den andra myndighetens informationsbehov. I regelbundet återkommande situationer ska utlämnande av information via tekniska gränssnitt utgöra huvudregeln, vilken det kan avvika ifrån endast om det föreskrivs i lag om detta. Skyldigheten att ordna utlämnandet av information via tekniska gränssnitt gäller dock inte situationer där information sällan lämnas ut. Med regelbundet utlämnande av

information avses situationer där information regelbundet, dagligen eller varje vecka, överförs mellan myndigheter. Vid utlämnande av information via gränssnitt krävs det dessutom att informationen lämnas ut i standardiserat format, vilket innebär att den kan lämnas ut automatiskt via gränssnitt. Bestämmelsen tar inte sikte på situationer där en myndighet med stöd av informationsskyldigheten eller annars överför information till en annan myndighet genom att, exempelvis för ett meddelande, använda en teknisk tjänst eller någon annan elektronisk överföringsmetod. Det är då inte fråga om användning av tekniska gränssnitt och om överföring av information mellan informationssystem. Både den utlämnande och den mottagande myndigheten är då skyldig att se till att trafiken mellan deras informationssystem sköts med hjälp av kompatibla tekniska gränssnitt. Bestämmelsen innebär bland annat att vardera myndigheten ska se till att det i deras informationssystem kan införas de tekniska gränssnitt som behövs för informationsöverföringar. Myndigheterna ska således redan i samband med avtal om anskaffning av informationssystem beakta kraven om utlämnande av information via tekniska gränssnitt. I praktiken ska detta beaktas också i samband med skyldigheten att planera informationshanteringen, då myndigheten förnyar sina förfaranden och skaffar eller förnyar sina informationssystem. Paragrafens 1 mom. första meningen innehåller också villkoret att information kan lämnas ut via ett tekniskt gränssnitt endast om den mottagande myndigheten enligt lag har rätt till information som överförs via tekniska gränssnitt. I annan lagstiftning föreskrivs om informationsrättigheter.

Enligt paragrafens 1 mom. *andra meningen* kan elektronisk överföring av periodisk och standardiserad information genomföras på något annat sätt om det inte är tekniskt eller ekonomiskt ändamålsenligt att genomföra eller använda ett tekniskt gränssnitt. Denna bestämmelse ska tillämpas då det för myndigheter har uppkommit en skyldighet att lämna ut information via tekniska gränssnitt, men informationen inte kan lämnas ut via gränssnitt. Det kan exempelvis ske på grund av särskilda förutsättningar som gäller informationssäkerheten eller i en ändringssituation där det inte är ekonomiskt lönsamt att, för informationsutbyte via tekniska gränssnitt, genomföra tekniska lösningar i ett gammalt system, i slutet av sin livscykel. Om gränssnitt saknas förutsätter regleringen i praktiken att myndigheterna, i varje fall, inom övergångstiden överväger om det tekniskt eller ekonomiskt är mera ändamålsenligt att överföra information på något annat sätt än genom att bygga nya gränssnitt. Myndigheter borde emellertid sträva efter att inte sammanställa innehållet i ett ursprungligt informationslager till onödigt omfattande personuppgiftsregister i form av kopior. Överföring eller utnyttjande av informationen i ett informationslager, vilket fungerar som en ursprunglig informationskälla, bör endast ske då det finns ett konkret behov för ärendebehandling eller tjänsteproduktion. En teknisk orsak kan vidare vara olika service- och driftsavbrott eller ett driftsättandeskede för ett förnyat informationssystem.

Enligt paragrafens 1 mom. *tredje meningen* kan en myndighet även i andra situationer öppna ett tekniskt gränssnitt för en behörig myndighet. Syftet med den andra meningen är att möjliggöra informationsutbyte mellan myndigheters informationssystem också när det gäller andra än periodiska och standardiserade informationsöverföringar. Det är dock till denna del inte obligatoriskt att ordna med informationsöverföring mellan olika system. Här kommer sådana situationer i fråga där överföringarna inte är regelbundna, men är standardiserade till innehållet. Paragrafens 1 mom. ska inte tillämpas om myndigheternas informationsöverföringar är oregelbundna och informationsbehovet i anslutning till dem inte kan standardiseras, utan i stället varierar i olika situationer. Detta innebär att informationsbegäran ska preciseras, exempelvis genom användning av elektroniska överföringsmetoder, vilket i sin tur också innebär att informationen överförs elektroniskt eller på något annat lämpligt sätt. Dessutom hänvisas det i momentet till

bestämmelserna av överföring av handlingar och information, i vilka det föreskrivs särskilt om överföring av information på annat sätt än via tekniska gränssnitt. Sådana bestämmelser är bland annat denna lags bestämmelser om elektroniska förbindelser och offentlighetslagens bestämmelser om lämnande av uppgifter som kopia eller utskrift eller i elektronisk form.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om ytterligare förutsättningar för att information ska kunna överföras via tekniska gränssnitt. De förutsättningar som nämns i 2 mom. innebär i praktiken skyldigheter för myndigheterna, eftersom de måste genomföras om det finns förutsättningar för att ordna informationsöverföringen via tekniska gränssnitt. Enligt momentets första mening ska informationsöverföring via tekniska gränssnitt mellan informationssystem genomföras så att det administrativt har säkerställt informationsmaterialens behövlighet och nödvändighet i det enskilda fallet. Detta särskilt med tanke på skötseln av den mottagande myndighetens uppgifter samt om överlåtelsen avser personuppgifter eller sekretessbelagd information. Bestämmelsen förutsätter att överföringen kontrolleras när den myndighet som behöver informationen behandlar ett ärende eller producerar en tjänst och informationen utlämnas via tekniska gränssnitt. Ett informationssystem som sänder en teknisk informationsbegäran ska ha en kontrollfunktion, vilken säkerställer att användaren av den myndighets informationssystem som begär informationen behandlar ett sådant ärende, eller producerar en sådan tjänst, där den begärda informationen behövs för fullgörandet av sina uppgifter. Den myndighet som begär informationen ska med hjälp av administrativ och teknisk kontroll, samt den andra myndighetens tekniska gränssnitt, kunna sammankoppla informationen från den andra myndigheten med det ärende som behandlas eller den tjänst som produceras, på basis av den överförda informationen. Momentets bestämmelser gäller särskilt situationer där överföringen avser personuppgifter eller sekretessbelagd information. I andra situationer ska således inte de ytterligare förutsättningar som föreskrivs i momentet tillämpas i fråga om överföringar via tekniska gränssnitt.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs hur sådana informationsstrukturer som är nödvändiga för genomförande av tekniska gränssnitt ska definieras hos myndigheterna. Syftet med bestämmelsen är att främja och säkerställa interoperabiliteten mellan informationssystemen.

Enligt 3 mom. *första meningen* ska beskrivningen av strukturerna, när det gäller information som överförs via ett tekniskt gränssnitt, definieras av den myndighet som överför informationen. I många situationer är informationsutbytet mellan myndigheter via tekniska gränssnitt emellertid nätverksbaserat, vilket innebär att det inte nödvändigtvis på basis av den första meningen är möjligt att ange vilken myndighet som ska definiera informationsstrukturen. Sådana situationer förekommer i synnerhet i kommuner och hos andra myndigheter som sköter myndighetsuppgifter inom sitt eget område.

I paragrafens 3 mom. *andra meningen* föreskrivs av den anledningen om situationen att information överförs mellan flera myndigheter. I så fall ska informationsstrukturerna definieras under ledning av det landskapsregeringen, vilket innebär att det kan säkerställas att informationsstrukturerna definieras på ett koordinerat och effektivt sätt. Bestämmelsen anknyter till landskapsregeringens möjlighet att i 5 § att upprätthålla riktlinjer för utvecklingen av de gemensamma informationslagren och informationssystemen, i syfte att främja interoperabiliteten. Landskapsregeringen kan därmed, genom sitt upprättande av riktlinjer, även styra planeringen av informationsöverföring mellan flera myndigheter, vilket förbättrar möjligheten att bedöma de konsekvenser som dessa kan ha för handlingsoffentligheten och sekretessbeläggningen av handlingar. Med uttrycket "beskrivningen av strukturen för information" avses i momentet ett framställningssätt som gäller ett visst användningsändamål, och på basis av vilket myndigheten ska utforma den information som den lämnar ut i motsvarande syfte.

Beskrivningen av informationsstrukturen består av den definition av genomförandet av informationsöverföringen, varmed bland annat de termer, begrepp och koder samt förhållandena mellan dem, som används för beskrivning av information som är föremål för överlåtelse, standardiseras. Syftet med den närmare definitionen av informationsstrukturerna är att säkerställa att informationsmaterialen är maskinläsbara och tillgängliga. Med tanke på tillgängligheten ska sådana beskrivningsmetoder och teknologier som tryggar användningen av informationen utnyttjas, med hjälp av allmänt tillgänglig och kostnadseffektiv utrustning. Den strukturella styrningen av informationsmaterialen ändrar dock inte myndigheternas ansvar för ordnande av den informationshantering som förutsätts för den uppgiftsrelaterade verksamheten.

16 §. *Upprättande av elektronisk förbindelse till en myndighet.* I denna paragraf föreskrivs om förutsättningarna för upprättande av en elektronisk förbindelse till en myndighet. Upprättande ger dock inte obegränsad tillgång till en myndighets informationslager eller informationsmaterial och personregister i det. Syftet med bestämmelsen är att reglera teknisk anslutning i sådana situationer där avsikten är att upprätta en separat elektronisk förbindelse till en annan myndighet, exempelvis via en tjänst på en av myndighetens hemsidor på nätet.

Enligt paragrafens *1 mom. första meningen* kan en myndighet upprätta en elektronisk förbindelse till en annan myndighet för överföring av sådan information i ett informationslager som den mottagande myndigheten har rätt att få tillgång till. I paragrafen föreslås åter igen inte någon bestämmelse om informationsrätten, utan enbart om det sätt på vilket information i vissa situationer kan ges en annan myndighet för påseende. En myndighet kan således inte upprätta en elektronisk förbindelse i vilken situation som helst, utan endast då den myndighet till vilken förbindelsen upprättas har lagstadgad rätt att få tillgång till information via den elektroniska förbindelsen.

I paragrafens *1 mom. andra meningen* föreskrivs om ytterligare förutsättningar för att upprätta en elektronisk förbindelse. Enbart rätten att få information räcker inte för upprättandet av en elektronisk förbindelse, utan dessutom krävs skyddsåtgärder i anslutning till informationssystemen, i syfte att elektroniska förbindelser inte ska kunna utnyttjas för obehövlig datainsamling och för att förhindra lagstridig informationsbehandling. Tilläggsförutsättningarna ska vidare vara uppfyllda i alla avseenden för att en elektronisk förbindelse ska kunna upprättas.

Den första förutsättningen är att den elektroniska förbindelsen ska begränsas till sådana behövliga eller nödvändiga uppgifter som informationsrätten förutsätter. Syftet med bestämmelsen är förhindra obehörig och obehövlig informationshantering. Upprättandet av en elektronisk förbindelse ska således först bedömas utifrån respektive myndighets informationsrättigheter, varefter möjligheten att ta del av information ska begränsas till enbart sådana uppgifter som myndigheten behöver och har rätt till, inom ramen för sina informationsrättigheter. Möjligheten att ta del av information kan därmed inte vara obegränsad och en elektronisk förbindelse får inte upprättas till vilken information som helst, utan endast efter en förhandsbedömning till vissa myndigheter. Förutsättningen gäller dock endast när det inte redan finns en förbindelse till registrerade uppgifter, vilka är avsedda särskilt för lagstadgad allmän användning eller som var och en har rätt att ta del av. I sådana situationer kan upprättandet av en elektronisk förbindelse förverkligas för en större krets av informationsberättigade aktörer, exempelvis till handelsregister, föreningsregister eller stiftelseregister. Bestämmelsen tar dock inte sikte på informationstjänster som möjliggör elektronisk förbindelse och är avsedda för allmänt bruk.

Enligt förslaget ska möjligheten till elektronisk förbindelse i enlighet med den andra förutsättningen begränsas till enskilda sökningar. Det ska därmed inte vara möjligt med hjälp av den elektroniska förbindelsemodellen att utan begränsning hämta mängder av information från en annan myndighets informationslager. Syftet med förutsättningen är att kontrollera för vilket användningsändamål den som söker informationen har gått in i en annan myndighets informationslager. Detta kan i praktiken genomföras tekniskt, så att en användare som söker information i en meny eller på något annat motsvarande sätt ska välja en lämplig grund för informationssökningen. Denna grund, inklusive användaruppgifter, ska framgå av de logguppgifter som samlas in med hjälp av den elektroniska förbindelsen. Loggningen möjliggör att det i efterhand går att ta reda på syftet med varje sökning som har gjorts med hjälp av den elektroniska förbindelsen, samt den rättsliga grunden för behandlingen. Samtidigt ska användaren i samband med varje sökning, och innan den görs, bedöma om sökningen är motiverad, med tanke på skötseln av sina uppgifter. Med hjälp av en elektronisk förbindelse ska det bara vara möjligt att göra enskilda sökningar och användaren ska varje gång avkrävas att uppge användningsändamålet särskilt. På detta sätt förhindras det även att sökningar görs automatiskt, exempelvis med hjälp av en sökrobot.

Enligt paragrafens 2 *mom.* ska myndigheten upprätta en elektronisk förbindelse till sitt informationslager så, att det informationssystem som möjliggör förbindelsen automatiskt identifierar avvikande informationssökning och loggar dessa i enlighet med 12 §. Avsikten med bestämmelsen är att säkerställa att det i samband med förbindelserna inrättas tillräckliga kontroller för att förhindra storskalig sökning av information i en annan myndighets informationslager. Den elektroniska förbindelsen ska genomföras så, att det informationssystem som möjliggör förbindelsen har tekniska kontrollfunktioner som identifierar avvikande informationssökningar. Det kan exempelvis vara fråga om en viss registrerad, eller en viss användares avvikande informationssökningar, till följd av deras stora antal. Genom dessa kontrollfunktioner förhindras eller begränsas omfattningen av en situation, där någon via en elektronisk förbindelse utan behörighet eller behov eftersöker information. Det informationssystem, genom vilket sökningen görs, kan då exempelvis sända ett meddelande till systemanvändaren om avvikande sökningar, i syfte att huvudanvändaren ska kunna utreda orsaken till den potentiellt omotiverat omfattande sökningen. Även detta hindrar i sin tur automatiska sökningar, exempelvis med hjälp av en sökrobot.

17 §. *Överföring av informationsmaterial via tekniska gränssnitt till andra än myndigheter.* I denna paragraf föreskrivs om överföring av informationsmaterial via ett tekniskt gränssnitt till andra än myndigheter. Paragrafen möjliggör sådan överföring, återigen utan att föreskriva om rättigheter till information. På grundval av paragrafen kan ingen kräva att ett tekniskt gränssnitt öppnas, utan detta blir beroende av respektive myndighets prövning och beslut. Ett tekniskt gränssnitt kan även, i enlighet med bestämmelsen, upprättas för information, vilken överförs med stöd av särskilt föreskrivna rättigheter till information och som innehåller också sekretessbelagda uppgifter eller uppgifter om särskilda persongrupper.

Enligt paragrafens 1 *mom. första meningen* kan en myndighet via tekniska gränssnitt överföra information till en aktör som inte är en annan myndighet, om den mottagande aktören har en lagstadgad informationsrätt att hantera denna. Bestämmelsen innebär att det även blir möjligt att via ett tekniskt gränssnitt överföra information till informationssystem utanför förvaltningen, om förutsättningarna i bestämmelsen är uppfyllda och om myndigheten anser att överföringsmetoden är ändamålsenlig. En myndighet ska, utöver informationsrätten, särskilt utreda om informationsmottagaren, med stöd av bestämmelserna om skydd för personuppgifter, har rätt att behandla

eventuella överförda personuppgifter. En överföring via ett tekniskt gränssnitt kan således ske först efter det att myndigheten har bedömt att mottagaren har rätt att få och behandla information genom en sådan upprepad och kontrollerad informationsöverföring som sker via ett tekniskt gränssnitt. Bestämmelsen möjliggör informationsöverföring via tekniska gränssnitt allmänt, alltså utan att det behövs några särskilda bestämmelser om saken i speciallagstiftning. Sådana åtgärder kan ha samband exempelvis med näringsverksamhet, utvecklingsverksamhet eller forskningsverksamhet. Genom bestämmelsen möjliggörs inte vidareöverföring av information med hjälp av tekniska gränssnitt till någon annan verksamhet, utan det är en fråga som ska regleras särskilt i speciallagstiftningen.

I paragrafens 1 mom. *andra meningen* hänvisas till de allmänna förutsättningarna i 15 §. I praktiken ska samma krav uppfyllas i fråga om överföring av information via tekniska gränssnitt mellan myndigheters informationssystem och förvaltningsexterna informationssystem.

Enligt paragrafens 1 mom. *tredje meningen* ska den överlåtande myndigheten säkerställa att den mottagande aktören, vid hanteringen av informationen, vidtar motsvarande informationssäkerhetsåtgärder som en myndighet är skyldig att vidta enligt denna lag. En myndighet ska därmed med stöd av bestämmelsen utreda och säkerställa att den aktör, vilken informationen överförs till, uppfyller dessa informationssäkerhetskrav. Myndigheten kan exempelvis be om en utredning av hur informationssäkerheten har ordnats hos aktören, ställa krav på den eller förutsätta en rapport om säkerhetsrevision. Om det är fråga om information som inte är belagd med restriktioner i fråga om tillgången eller användningen, kan myndigheten även lämna ut informationen via ett tekniskt gränssnitt utan någon särskild utredning. Av denna anledning nämns i den andra meningen att myndigheten vid behov ska säkerställa informationssäkerheten. Därmed måste myndigheten bedöma vilka informationsmaterial som behöver förses med kontrollfunktioner särskilt. Om informationsmaterialet i ett informationslager är helt offentligt finns det vidare inga skäl för myndigheten att utreda grunderna för användningen av materialet eller informationssäkerhetsarrangemangen i mottagarens verksamhet. Informationen kan i sådana fall överföras öppet, utan någon särskild utredning.

5 kap. Ärendehantering samt informationshantering i samband med tjänsteproduktion

18 §. *Registrering av ärenden och handlingar*. I denna paragraf föreskrivs om anteckningar i ärenderegister, registrering av handlingar och ärenden samt om myndighetens skyldighet att se till att offentliga anteckningar i ärenderegister eller dess delar kan användas för produktion av information som gör det möjligt att specificera begäran om information. Ärenderegistret är ett logiskt register bestående av metadata som uppkommer i samband med ärendehantering vid en myndighet, oberoende av i vilket informationssystem metadata har uppkommit. Av denna anledning bildar metadata som enbart finns i ett informationssystem inte i alla situation ett ärenderegister. Till registret hör även metadata som uppkommer i ett operativt informationssystem och beskriver ärendehanteringens förlopp. Ärenderegistret upprätthålls i syfte att förverkliga handlingsoffentligheten, specificera informationsbegäran, strukturera dokumentär information, organisera åtgärder i anslutning till ärendehantering, följa upp offentlighetsprincipen och styra processerna. Ärenderegistret främjar således förverkligandet av offentlighetsprincipen samt uppföljningen och verifieringen av en ändamålsenlig och smidig ärendehantering på det sätt som hör till en god förvaltning. Med ärenderegister avses myndighetsdiarier och andra motsvarande förteckningar, men till ärenderegister hör även sådana uppgifter om ärendehantering som ingår i

informationssystem. Grundläggande bestämmelser om registrering av myndighetshandlingar är vidare viktiga av den orsaken att tidpunkten för inkomna myndighetshandlingars offentlighet är bunden vid när handlingarna har registrerats. Bestämmelsens 1–4 mom. och dess detaljmotiveringar motsvarar i huvudsak 8 § 1–4 mom. offentlighetslagen. För ytterligare detaljmotivering i dessa delar, se LF 8/2020-2021.

Enligt paragrafens 1 mom. ska varje myndighet upprätthålla ett ärenderegister med information både om enskilda ärenden vid myndigheten och de myndighetshandlingar som har kommit in till eller upprättats av myndigheten. Det får finnas fler än ett ärenderegister hos en myndighet, men detta förutsätter att samtliga register uppfyller de krav som ställs i bestämmelsen. Det ska framgå tydligt ur lagen att myndigheten ska registrera både sådana myndighetshandlingar som har kommit in till och sådana som har upprättats hos myndigheten. Ärenderegistret ska också främja uppföljningen av ärendebehandlingen inom myndigheten och av att ärendena behandlas inom tre månader enligt 20 § 1 mom. förvaltningslagen. Bestämmelser i lag om ett ärenderegister är en förutsättning för att god förvaltning ska kunna garanteras i enlighet med 21 § 2 mom. i grundlagen. Enligt bestämmelsen ska registreringen av myndighetshandlingar ske utan dröjsmål. Regeln innebär i praktiken innebär att registreringen normalt måste ske samma dag som handlingen mottagits vid myndigheten. Inför registreringen måste det avgöras bland annat om handlingen är ställd till tjänsteman i egenskap av anställd hos myndigheten eller om tjänstemannen fått handlingen i egenskap av medlem i en förening eller något liknande. Andelen handlingar som är att betrakta som enskilda torde vara större i fråga om e-posthandlingar än vad gäller pappershandlingar. Även e-posthandlingar som utgör en allmän handling ska utan dröjsmål lämnas för diarieföring och sedvanlig bedömning om offentlighet eller sekretess, i enlighet med 6 § 2 mom., jämte bestämmelserna om anteckningar om sekretessbeläggning i den ändrade 8 § offentlighetslagen. Till detta kan tilläggas att en myndighet inför registreringen måste ta ställning till om det rör sig om myndighetshandlingar, eftersom enbart myndighetshandlingar och uppgifter om sådana bör föras in i ärenderegistret. En myndighet behöver inte registrera en myndighetshandling om det är uppenbart att handlingen är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet. Med handling som uppenbart är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet anses i första hand ingivna eller insända handlingar av typ pressklipp, cirkulär eller reklam, vilka bara indirekt eller i mycket marginell omfattning berör myndighetens verksamhet. Även publikationer, periodiska meddelanden, möteskallelser, tillkännagivanden av andra myndigheters yttranden bör dock kunna undantas från huvudregeln att registreras. Bedömningen huruvida en handling är av ringa betydelse får avgöras från fall till fall. I vissa fall kan handlingar ha skickats till eller kommit in till fel myndighet, det vill säga handlingarna är av marginell betydelse för den myndigheten. En sådan handling behöver ändå registreras, eftersom uppgiften om att den har överförts till behörig myndighet i slutändan kan vara väsentlig för skötseln av ärendet eller för beräkandet av fataliteter. För det fall att myndighetshandlingarna anses vara av ringa betydelse för myndighetens verksamhet finns inget krav på att dessa ska hållas systematiskt ordnade. De enskilda myndigheterna bör själva kartlägga vilka olika handlingstyper som finns inom myndigheten och vid behov anta närmare anvisningar om vilka typer av handlingar som typiskt sett ska anses vara av ringa betydelse. Enligt 10 § 1 mom. offentlighetslagen ska dock en inkommen myndighetshandling som anses vara av ringa betydelse för myndighetens verksamhet bli offentlig, trots att den inte registreras, vilket kan föranleda att någon form av strukturerad hantering avkrävs i alla fall.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs vilka grundläggande uppgifter som ska antecknas om ett ärende i ärenderegistret. Det ärenderegister som avses i

paragrafen ska både fungera som ett ärende- och handlingsdiarium, det vill säga registret ska innehålla grundläggande uppgifter både om ärenden och myndighetshandlingar. I praktiken är förekomsten av ett elektroniskt ärenderegister en förutsättning för att de i det fjärde momentet avsedda elektroniska handlingarna ska kunna hållas ordnade och sökbara.

Enligt paragrafens 2 mom. *1 punkten* ska för varje ärende framgå ett ärendenummer eller motsvarande uppgift som identifierar ärendet. I bestämmelsen föreskrivs inte några särskilda kriterier för när ett ärende är så självständigt i den meningen att det ska registreras som ett separat ärende. För att sökbarheten i ärenderegistret inte ska bli svår eller vilseledande är det ändå viktigt att ärendena hålls separerade på ett logiskt och ändamålsenligt sätt.

Enligt paragrafens 2 mom. *2 punkten* ska av ärendet framgå när ärendet registrerades. Denna uppgift är också väsentlig för att myndigheten ska kunna följa upp kravet på behandling av ärenden utan ogrundat dröjsmål enligt 20 § förvaltningslagen.

Av paragrafens 2 mom. *3 punkten* följer att i ärenderegistret ska det för varje ärende framgå myndighetens åtgärder i ärendet. I ärenderegistret behöver inte antecknas varje åtgärd som vidtas, utan enbart sådana som inverkar på hur ärendet kommer att avgöras eller hur det har avgjorts.

Enligt paragrafens 2 mom. *4 punkten* ska ur ärenderegistret framgå vilka myndighetshandlingar som har inkommit och upprättats i ärendet. Dessa uppgifter är särskilt viktiga för att offentlighetsprincipen och insynen i de enskilda ärendena ska förverkligas i praktiken.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs vilka grundläggande uppgifter som ska antecknas för varje myndighetshandling i ärenderegistret.

Enligt paragrafens 3 mom. *1 punkten* ska framgå uppgifter som identifierar myndighetshandlingen och det ärende som handlingen hör till. Denna punkt överlappar delvis och kompletterar 4 punkten i det föregående momentet. Om myndighetshandlingen inte ansluter till något enskilt förvaltningsärende behöver uppgifterna om handlingen ändå föras in i ärenderegistret, eftersom insynen och sökbarheten behöver tryggas i förhållande till samtliga myndighetshandlingar.

I paragrafens 3 mom. *2 punkten* förutsätts att det framgår ur ärenderegistret när myndighetshandlingen registrerades. Av det första momentet följer ett krav på att registreringen av myndighetshandlingarna alltid sker utan dröjsmål, förutsatt att det inte är fråga om handlingar som är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet.

Enligt paragrafens 3 mom. *3 punkten* ska det av ärenderegistret också framgå vem som har upprättat eller kommit in med en myndighetshandling. Myndighetshandlingar kommer in till en myndighet i många olika typer av ärenden, exempelvis kan det handla om ansökningar, klagomål eller utlåtanden. Det måste då framgå vem som är myndighetshandlingens avsändare. I vissa ärendetyper och enskilda fall kan det finnas grund för att sekretessbelägga avsändarens namn så att det inte framgår i samband med sökningar i ärenderegistret. Det samma kan gälla ärendebeskrivningar eller annan information som skrivs in i ärenderegistret. När det gäller myndighetshandlingar som har upprättats inom en myndighet behöver det inte nödvändigtvis framgå vilken tjänsteman eller person inom myndigheten som har upprättat handlingen, bara det framgår att det handlar om en myndighetshandling som har upprättats av myndigheten. Om det inte framgår av den enskilda myndighetshandlingen vilken tjänsteman som har upprättat handlingen bör detta klargöras och antecknas i samband med registreringen.

Paragrafens 4 mom. reglerar tillgängliggörande av elektroniska myndighetshandlingar, vilka har registrerats i ärenderegister.

I paragrafens 4 mom. *första meningen* regleras att de myndighetshandlingar som registreras i ärenderegistret ska förvaras och vara möjliga att ta

fram i ett allmänt tillgängligt elektroniskt format. Skyldigheten kopplar till omvandlingsskyldigheten i lagens 13 §.

I paragrafens 4 mom. *andra meningen* regleras vidare att den elektroniska kopian av en offentlig myndighetshandling i ett ärenderegister på begäran ska kunna lämnas ut i enlighet med 18 § 3 mom. offentlighetslagen.

I paragrafens 5 mom. föreskrivs uttryckligen om myndigheters skyldighet att se till att ett ärenderegister som uppkommer i dess verksamhet eller delarna av ett sådant register gör det möjligt att producera information utifrån offentliga anteckningar som gör det möjligt att individualisera individualiseringsbegäran i enlighet med 16 § offentlighetslagen. Det räcker således inte att informationssystem för hanteringen av ärenden har egenskaper som gör att de kan användas för att producera en vy av ärenderegistrets offentliga anteckningar, utan informationssystem måste även kunna användas för att skapa förteckningar eller vyer som gör det möjligt att specificera en handlingsbegäran.

6 kap. Införande och användning av automatiserade beslutsförfaranden

19 §. *Dokumentering av uppgiftsfördelning och behandlingsregler.* I paragrafen föreskrivs om dokumentering av uppgiftsfördelning och behandlingsregler vid automatiserade beslutsförfaranden. I praktiken ska myndigheten dokumentera sin rättsliga prövning vid införandet av automatiserade beslutsförfaranden. De egentliga krav som ska dokumenteras grundas på vad som föreskrivs annanstans i lag och på förpliktelser som följer av det. Det finns separata bestämmelser om exempelvis det förfarande som ska iakttas i ärendebehandlingen, om hörandeskyldigheten och om grunderna för den rättsliga prövningen i den allmänna förvaltningslagstiftningen och i speciallagstiftningen. Primära föremål för dokumenteringen är de viktigaste omständigheterna, med tanke på tillgodoseendet av god förvaltning och rättsskyddet, samt behandlingsreglerna. Dessa ska dokumenteras i syfte att det ska gå att klarlägga enligt vilka behandlingsregler det är tänkt att processen ska genomföras och den rättsliga förhandsprövningen som det automatiserade beslutsförfarandet är ett resultat av. Föreslagna 8a kap. förvaltningslagen innehåller för sin del de bestämmelser, enligt vilka ett automatiserat beslutsförfarande får tillämpas i förvaltningsärenden.

I paragrafens 1 mom. åläggs myndigheterna att dokumentera uppgiftsfördelningen mellan de personer som ansvarar för fullgörandet av införande och användning av automatiserade beslutsförfaranden. Bestämmelsen syftar till att förpliktiga myndigheterna att dokumentera uppgiftsfördelningen mellan dem som deltar i beredningen, beslutsfattandet och kvalitetskontrollen vid automatiserade beslutsförfaranden och att specificera dessa personer, vilket också klargör vem skyldigheterna enligt 6 kap. avser. Bestämmelsen behövs för tjänstemännens och sådana andra personers rättsskydd som ansvarar för uppgifterna, eftersom det med hänvisning till tjänsteansvaret inte kan förbli oklart till vem de i lagen föreskrivna skyldigheterna hör och vem som förutsätts vidta de tjänsteåtgärder som härrör från lagens bestämmelser. Eftersom olika ansvar vid informationshantering och utvecklingen av informationssystem i typfall inte är helt tydliga, behöver det lagstiftas separat om att uppgifterna och ansvaren i anknytning till dem dokumenteras tillräckligt väl. Sådana ansvar kan delvis dokumenteras i officiella arbetsordningar, instruktioner eller förvaltningsstadgor, men i praktiken kan ansvar även vara antecknade i olika projektplaner. I lagen föreskrivs det således inte i vilka handlingar dessa ansvar ska fastställas eller vem som ska fastställa dem, utan detta ska avgöras i enlighet med myndighetens interna uppgifts- och behörighetsbestämmelser. Dessa frågor beslutas alltså inom myndigheten av ett behörigt organ, en tjänsteman eller annan. I lagen förutsätts att de allmänna ansvaren inom informationshanteringen ska vara definierade på

myndighetsorganisationsnivå och utifrån det kan exempelvis bestämmelser om ansvar och uppgifter för det praktiska genomförandet av informationshanteringen utfärdas som arbetsledning. Ansvar ska fastställas entydigt, konkret och på personnivå, när ett automatiserat beslutsförfarande utvecklas och tas i bruk. En noggrant avgränsad och exakt ansvarsdefinition betonar skyldigheten att genomföra de uppgifter som föreskrivs i 6 kap.

I paragrafens 2 mom. första meningen föreskrivs att myndigheten ska säkerställa att behandlingsreglerna för ett automatiserat beslutsförfarande dokumenteras så tydligt och heltäckande att deras lagenlighet kan påvisas. För att det automatiska beslutsförfarandet ska vara lagenligt är det alltså viktigt att dessa behandlingsregler inte bara utarbetas, utan även att de dokumenteras tydligt och heltäckande, så att de viktigaste omständigheterna i behandlingsreglerna beskrivs skriftligen. Det uppstår alltså en skyldighet för myndigheten att säkerställa att dokumenteringen av behandlingsreglerna för ett automatiserat beslutsförfarande är tydlig och heltäckande. Genom bestämmelsen föreskrivs myndigheten inte nödvändigtvis en ny och direkt dokumenteringsskyldighet, eftersom en del av dokumenteringen kan ingå i dokumenteringen av ett färdigt anskaffat informationssystem och den då endast till viss del framtas av myndigheten. Myndighetens ansvar handlar om att säkerställa att dokumenteringen finns och att den uppfyller lagens krav. Myndigheten är dock skyldig att producera eller beställa dokumentering till den delen sådan inte finns att tillgå, exempelvis i informationssystemets färdiga dokumentering. I lagen ingår inte allmänna bestämmelser om att en myndighet kan överföra uppgiften att fastställa rättsligt betydande behandlingsregler för automatiserade beslutsförfaranden till privata aktörer, eller att privata aktörer för myndighetens räkning kan göra en rättslig prövning med avseende på icke-diskriminering, tillgodoseende av de grundläggande rättigheterna eller något motsvarande. Det är klart att bedömningar och dokumentering som innehåller rättslig prövning ska göras hos myndigheten, liksom även bedömningar som gäller förfaranden och behandlingsregler, om det inte särskilt föreskrivs i lag att det är möjligt att anförtro dessa uppgifter åt privata aktörer eller om de inte annars ingår i skötseln av en sådan offentlig förvaltningsuppgift som enligt lag får överlåtas åt privata aktörer. När privata aktörer utvecklar sina produkter utarbetar de däremot definitioner av teknisk karaktär och dokumentering i samband med det, så som den tekniska funktionslogiken i ett program, det tekniska genomförandet av eller den tekniska arkitekturen i ett informationssystem. Skyldigheterna enligt denna lag avser inte direkt privata aktörer, i deras arbete med att utveckla informationssystem och programvara. Myndigheten ska dock säkerställa lagenligheten även i sådan dokumentering, samt granska och på det sätt som föreskrivs i 2 mom. godkänna den, om den innehåller uppgifter som enligt denna eller någon annan lag ska dokumenteras inom ramen för det automatiserade beslutsförfarandet. Myndigheten ska definiera de viktigaste behandlingsreglerna i informationssystemet, vilka inverkar på behandlingen av ärendet, och ansvara för att det automatiserade beslutsförfarandet uppfyller villkoren i lagen och förfarandekraven. Med förfaranden avses i första meningen i momentet de dokumenterade beskrivningar, av vilka det framgår hur ett ärende behandlas automatiserat i myndighetens informationssystem. I praktiken är dessa de uppgifter som avses i 1–3 punkterna, vilka inte har samband med behandlingsreglerna, såsom grunderna för att säkerställa icke-diskriminering, för att höra en part automatiserat eller hur avgörandet motiveras, om så krävs enligt lag. Enligt de bestämmelser som föreslås i förvaltningslagen kan det i automatiserade beslutsförfaranden även förekomma behandlingsfaser där en fysisk person behandlar ärendet och beslutsförfarandet därefter går vidare till ett automatiserat avgörande av ärendet. Behandlingsreglerna kan också inverka på i vilket skede av arbetsförloppet en fysisk person deltar i behandlingen av ärendet, inom beslutsförfarandet. En överföring av

ärendehandlingen till en fysisk person kan exempelvis grundas på myndighetens riskbedömning, på uppgifter som avviker från det normala, såsom ovanligt stora eller små talvärden, eller på att en viss behandlingsfas förutsätter prövning av en fysisk person. Vidare kan ett ärende i ett automatiserat beslutsförfarande hänskjutas till en fysisk person, exempelvis för att göra en laglighetsövervakning eller kvalitetskontroll genom ett slumpmässigt urval.

I paragrafens 2 mom. *andra meningen* anges minimikraven avseende vad som ska framgå av behandlingsreglerna.

I paragrafens 2 mom. *andra meningen 1 punkten* föreskrivs att det av behandlingsreglerna särskilt ska framgå grunder hur det säkerställs att det automatiserade beslutsförfarandet är icke-diskriminerande. Detta är särskilt angeläget i de fall där automatiserat behandlade ärenden väljs ut av orsaker som anknyter till uppgifter om en viss part. Icke-diskrimineringsbedömningen påverkas av rättsprinciperna inom förvaltningen enligt 4 § förvaltningslagen samt 6 och 22 § i grundlagen, 7 § lag (FFS 609/1986) om jämställdhet mellan kvinnor och män, vilken är tillämplig på Åland genom 1 § landskapslag (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män, myndigheternas skyldighet att främja likabehandling enligt 5 § och förbuden mot diskriminering och repressalier i 3 kap. diskrimineringslag (FFS 1325/2014), vilken är tillämplig på Åland enligt 2 § landskapslag (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen, samt internationella förpliktelser som är bindande för Åland. Urvalet till ett automatiserat beslutsförfarande får enligt annan lagstiftning i praktiken inte hänföra sig endast till en diskrimineringsgrund hos en part, såsom ålder, kön, ras eller etniskt ursprung, men som en urvalsgrund kan dock exempelvis partens ålder få inverka i godtagbara fall. Detta är av betydelse, särskilt i sådana fall där det i verksamhetsprocesserna behandlas ärenden som gäller minderåriga, då myndigheten som en godtagbar urvalsgrund i stället för automatiserad ärendehandling kan ange manuell behandling, i syfte att trygga eller säkerställa en minderårigs rättigheter. Likaså kan personens ålder inverka på urvalet eller andra behandlingsregler i samband med beviljandet av olika förmåner. Behandlingsreglerna definieras eller bestäms utifrån annan lagstiftning och tolkningen av dem görs hos myndigheten på förhand, i det skedet då myndigheten planerar införa ett automatiserat beslutsförfarande eller ändringar i ett automatiserat beslutsförfarande som är i bruk. Den föreslagna bestämmelsen innebär att dessa grunder ska dokumenteras och ingår i behandlingsreglerna.

Av paragrafens 2 mom. *andra meningen 2 punkten* framgår att det av behandlingsreglerna särskilt ska framgå hur ärendet utreds tillräckligt och korrekt, inklusive hörande. Med tanke på partens rättsskydd har det särskild betydelse att myndigheten behandlar partens ärende utifrån tillräckliga, uppdaterade och felfria uppgifter. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att myndigheten faktiskt planerar utredningen av ett automatiserat ärende, så att de krav som ställs på en korrekt utredningsskyldighet uppfylls även i helt automatiserade verksamhetsprocesser. Enligt lagens 10 § 1 mom. ska myndigheterna genom adekvata säkerhetsåtgärder i fråga om sina informationsmaterial säkerställa att materialens ursprung, uppdatering och felfrihet har verifierats. I dataskyddslagstiftningen förutsätts å sin sida att den personuppgiftsansvarige ska se till att de personuppgifter som behandlas är exakta, med vilket bland annat avses verifiering av att uppgifterna är felfria och uppdaterade. Vidare åläggs myndigheten enligt lagens 25 § en skyldighet att på grundval av en riskbedömning se till att det genom lämpliga tekniska åtgärder säkerställs att de uppgifter som utnyttjas vid avgörandet av ärenden är uppdaterade och felfria. Enligt 26 § förvaltningslagen ska en myndighet se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt. I lagens 14 § föreskrivs om insamling av informationsmaterial för myndighetsuppgifter. I praktiken styr denna paragraf den allmänna insamlingen av

myndighetsuppgifter för ärendebehandling. Av dokumenteringen ska de uppgiftskällor, med vilka avses myndigheter och andra aktörer, framgå av vilka den behandlande myndigheten inhämtar uppgifter till sin automatiserade verksamhetsprocess. Vidare ska det framgå vilka uppgifter som inhämtas från respektive källa. Förfarandena för inhämtande av uppgifter avser dokumentering av den reglering som berättigar till att inhämta uppgifter samt på vilket sätt uppgifterna fås, vilket i ett automatiserad beslutsförfarande främst kan vara fråga om att få uppgifter av en annan myndighet med hjälp av ett tekniskt gränssnitt. Om det vid användning av de tekniska gränssnitten finns behov av att inhämta uppgifter av andra än myndigheter, ska detta föreskrivas särskilt i lag. Lagens bestämmelser om användningen av tekniska gränssnitt gäller tillgång till information av myndigheter och då är den som överlåter uppgifterna enligt bestämmelserna en myndighet eller därmed jämförbar annan aktör, såsom en privat aktör som sköter en offentlig förvaltningsuppgift. Det ska enligt punkten vidare framgå av myndighetens dokumentering av behandlingsreglerna framgå grunderna för hur en parts rätt enligt 21 § i grundlagen att bli hörd tillgodoses eller på vilken grund myndigheten genom att hänvisa till en laglig grund anser att parten inte behöver höras. Bestämmelsens syfte är att kräva att myndigheten gör en medveten bedömning av att en parts rätt att bli hörd faktiskt tillgodoses. Av dokumenteringen ska arrangemanget för tillgodoseendet av hörandet framgå, såsom hur hörandet genomförs i det automatiserade beslutsförfarandet. Det handlar bland annat om hur de uppgifter som fås av parten i hörandet behandlas samt hur genmälet beaktas i den automatiserade behandlingen, eller om ärendet på grund av genmälet hänskjuts för behandling av en fysisk person hos myndigheten. I förvaltningslagen och i särlagstiftning återfinns bestämmelser om grunderna för att avvika från hörandet av parter. Om de förutsättningar som föreskrivs annanstans i lag uppfylls, ska det av dokumentationen framgå myndighetens motiveringar för att systematiskt, utifrån bestämda behandlingsregler, avvika från sin hörandeskyldighet. I praktiken, om myndigheten inte kan genomföra hörandet av en part automatiserat, ska en sådan behandlingsfas genomföras hos myndigheten genom medverkan av en fysisk person. Detta är dock inte i sig ett hinder för myndigheten att, efter omständigheter som framgår av hörandet, fatta ett automatiserat avgörande som avslutar behandlingen av ett ärende. De omständigheter som framgår av hörandet ska i varje fall beaktas på lämpligt sätt innan ärendet avgörs automatiserat. De allmänna bestämmelserna om förfarandet och tryggandet av god förvaltning gäller därmed för myndigheten även vid automatiserade avgöranden av ärenden.

I paragrafens 2 mom. andra meningen 3 punkten föreskrivs en skyldighet för myndigheten att i behandlingsreglerna dokumentera hur avgörandet motiveras, eller varför det inte behöver motiveras. Myndigheten ska på förhand planera hur motiveringarna till ett avgörande, vilket är resultatet av ett automatiserat beslutsförfarande, ska framläggas för parten, med iakttagande av god förvaltning, begripligt och klart, i syfte att parten ska ges en uppfattning om vad myndighetens avgörande har grundats på. I vilken situation och hur motiveringarna till myndighetens beslut framläggs, samt när avvikelser kan göras, avgörs av annan lagstiftning. Myndigheten ska dock även dokumentera de grunder enligt vilka den anser att motiveringarna till ett automatiserat beslut inte behöver framläggas. Syftet med denna punkt är att säkerställa att myndigheten planerar automatiseringen så att motiveringsskyldigheten tillgodoses, med beaktande av vad som föreskrivs i 21 § i grundlagen och annanstans i lag, särskilt i 40 § förvaltningslagen. Även motiveringar som utformas automatiserat ska därmed uppfylla de krav som ställs på motiveringar annanstans i lag och motiveringarna ska vara korrekta, klara, begripliga, anknyta till relevanta omständigheter i avgörandet av respektive ärende och uppfylla de krav som ställs på tillgodoseende av rättsskyddet.

I paragrafens 3 *mom.* föreskrivs om myndighetens ansvar i relation till de handlingar som utgör dokumentationen. Enligt första meningen i momentet ska myndigheten i de handlingarna som utgör dokumentationen ange datum för godkännandet och den som har godkänt handlingen. I meningens bisats föreskrivs det vidare om godkännarens skyldighet att granska att handlingens innehåll är lagenligt. För att uppfylla kravet på dokumenteringen som föreskrivs i paragrafen uppstår och samlas det hos myndigheten flera olika handlingar. För att granska innehållets lagenlighet behövs det därmed förmodligen olika slag av expertis. Därför ska den som godkänner handlingen inte endast ha en sådan ställning hos myndigheten att den för myndighetens del kan godkänna handlingens innehåll, utan även ha insikt i handlingens materiella innehåll och den lagstiftning som är av betydelse för ärendet, samt informationshanteringen i övrigt, för att den föreslagna skyldigheten i praktiken ska förverkligas. På grund av den sakkännedom som krävs ska handlingen därmed hos myndigheten godkännas av den som i praktiken har möjlighet att fullgöra den lagstadgade skyldigheten och utföra tjänsteåliggandet korrekt. Den dokumentering som avses i paragrafens 2 *mom.* kan omfatta en stor mängd olika handlingar och varje handling kan vid behov ha en egen separat godkännare. Vid granskning och godkännande av handlingar ska, utöver det som föreskrivs i lagen och förvaltningslagen samt annan reglering, det som beaktas i automatiserade beslutsförfaranden också dokumenteras. Sådan annan reglering kan exempelvis vara sektorsspecifik speciallagstiftning, reglering som främjar och tryggar de grundläggande rättigheterna och reglering som avser fullgörandet av internationella förpliktelser. Den som godkänner handlingen svarar därmed för tjänsteåtgärderna i anknytning till godkännandet. Handlingar kan inte godkännas av aktörer utanför myndigheten, utan enbart av sådana som omfattas av tjänsteansvarsregleringen. Å andra sidan föreskrivs det inte i lagen att godkännaren ska vara en enskild person, utan godkännaren kan alltså utgöra ett särskilt organ. En godkänd handling kan inte ändras, utan vid behov ska myndigheten utarbeta en ny version av handlingen och godkänna den. Tidigare versioner och den aktuella versionen av handlingen ska bevaras i minst fem år från det att det automatiserade beslutsförfarandet togs ur bruk. Skyldigheten att bevara handlingarna syftar till att säkerställa att utvecklingsåtgärderna vid behov kan verifieras tillräckligt länge för eventuella utredningar i frågor som gäller tjänsteansvar. Bestämmelsen om bevarandetiden är ett minimikrav på tiden för bevarandet. Handlingar kan bevaras en längre tid, om giltig orsak till detta föreligger. Myndigheten ska som en del av sin allmänna informationshantering försäkra sig om att de handlingar som förvaras är tillräckligt lätta att hitta till exempel för utredningen av tjänsteansvar, samt uppfylla kraven om tryggnad av säkerheten enligt lagens 10 §. Handlingarna har vidare betydelse med tanke på offentligheten och öppenheten i myndigheternas verksamhet. Den tjänsteman som godkänner att handlingarna är lagenliga har en central roll i arbetet med att säkerställa lagenligheten i det automatiserade beslutsförfarandet.

Enligt paragrafens 4 *mom.* ska myndigheten se till att det i fråga om ett automatiserat beslutsförfarande registreras uppgifter, vilka anger enligt vilka behandlingsregler ett visst ärende har avgjorts och i hur hög grad en fysisk person har tagit del i behandlingen av ärendet. Den föreslagna bestämmelsen preciserar regleringen om insamling av logginformation i lagens 12 § och innehåller minimikraven på vilka uppgifter som ska samlas in. Enligt lagens 12 § kan myndigheten samla in även annan logginformation från automatiserade beslutsförfaranden. Uppgifterna enligt momentet kan samlas in som logginformation, metainformation om ärendebehandling i ärenderegistret, eller på annat sätt. Bestämmelsen slår alltså inte fast på vilket sätt myndigheten ska dokumentera det automatiserade beslutsförfarandets arbetsförlopp i fråga om behandlingen av varje enskilt ärende. Syftet med den föreslagna

bestämmelsen är att möjliggöra och säkerställa en lämplig övervakning av det automatiserade beslutsförfarandet, att möjliggöra utredning och specificering av eventuella fel samt vid behov att rikta ansvaret för tjänsteåligganden när ärendet även har behandlats av en fysisk person. Myndigheten ska bevara de uppgifter som har sparats om de informationssystem som utför automatiserade beslutsförfaranden i minst fem år, från ingången av kalenderåret efter det år då uppgifterna registrerades. Minimitiden uppgifterna ska bevaras bygger på skyldigheterna som gäller verifiering av tjänsteansvaret. Bestämmelsen är viktig med tanke på hur tjänsteansvaret ska riktas och tillgodoseendet av partens rättsskydd. Bestämmelsen anger dock inte närmare på vilket sätt myndigheten ska kunna påvisa dessa omständigheter.

20 §. *Kvalitetssäkring*. Syftet med paragrafen är alltså att förplikta myndigheterna att säkerställa att ett automatiserat beslutsförfarande, när den i enlighet med lagens 19 § har godkänts vara lagenligt, efter genomförandet också fungerar så som beskrivs i dokumentationen. Syftet med paragrafen är vidare att föreskriva om skyldighet för myndigheten att säkerställa att det automatiserade beslutsförfarandet uppfyller de krav som myndigheten ställer på det, utifrån lag och sin egen verksamhet samt att det över huvud taget är användbart för sitt ändamål. Även om kvalitetssäkring av informationssystem i sig är etablerad praxis behövs bestämmelsen som en del av specificeringen av de skyldigheter som hör till tjänsteåtgärderna i anknytning till automatiserade beslutsförfaranden och i förhandskontrollen av hur processen fungerar, med ambitionen att säkerställa tillgodoseendet av en parts rättsskydd vid behandlingen av förvaltningsärenden. De automatiserade verksamhetsprocesserna genomförs med hjälp av informationssystem och det säkerställs genom kvalitetssäkring att systemen stämmer överens med kraven. Informationssystem som inte har varit färdiga för sitt ändamål, eller inte fungerar tillräckligt felfritt, kan orsaka att en korrekt ärendehantering äventyras. Det är i sig etablerad och allmän praxis att informationssystem kvalitetssäkras innan de tas i bruk eller godkänns, men skyldigheterna i det avseendet bör föreskrivas närmare på lagnivå, i syfte att trygga god förvaltning och för att fastställa tjänsteansvaret. Regleringens betydelse framhävs av flera fall där laglighetsövervakare har konstaterat att den bakomliggande orsaken till den svaga kvaliteten eller långsamheten i myndigheternas verksamhet har varit att ett informationssystem tagits i bruk innan det varit färdigt för sitt ändamål. Den kvalitetssäkring för säkerställande av överensstämmelse med kraven enligt paragrafen avser kvalitetssäkring som görs för att godkänna ett automatiserat beslutsförfarande för ibruktagande och när ett beslutsförfarande ändras. De bestämmelser som föreslås i paragrafen ska alltså inte tillämpas på annan kvalitetssäkring som görs i olika faser av utvecklingen av ett informationssystem.

I paragrafens *1 mom.* föreskrivs att en myndighet, innan ett automatiserat beslutsförfarande införs, och när förfarandet ändras under användningstiden, ska säkerställa att förfarandet motsvarar den dokumentation som avses i lagens 19 § 2 mom. Av samma skäl som ovan i fråga om 19 § gäller dokumenteringsskyldigheten inte nödvändigtvis själva myndigheten. Kvalitetssäkringen som paragrafen avser ska anses omfatta planmässig och teknisk sådan, som myndigheten själv utför, men även andra åtgärder enligt vad myndigheten anser att god förvaltning förutsätter. Utifrån de krav som ställs på beslutsförfarandet ska myndigheten planera hur kvalitetssäkringen ska utföras, genom att välja lämpliga kvalitetssäkringsmetoder och utforma ett lämpligt kvalitetssäkringsmaterial, i syfte att verifiera överensstämmelsen med kraven och ett gott språkbruk. Kvalitetssäkringsskyldigheten hänför sig uttryckligen till kvalitetssäkring utförd av myndigheten före införandet, samt när behandlingsregler ändras i automatiserade verksamhetsprocesser som är i bruk, varvid skyldigheten hänför sig till kvalitetssäkring av ändringarna i

behandlingsreglerna. Följaktligen gäller kvalitetssäkringskraven inte annan kvalitetssäkring, såsom den kvalitetssäkring privata aktörer utför medan de utvecklar programvara, undersökande kvalitetssäkring för att utreda ett enskilda fel eller kvalitetssäkring i samband med utbildning för kvalitetssäkrare. Myndigheten får dock själva bestämma på vilket sätt säkerställandet ska göras och myndigheten är inte heller skyldig att säkerställa kvaliteten genom att uttryckligen själv kvalitetssäkra systemet.

I paragrafens 2 *mom.* föreskrivs att myndigheten genom kvalitetssäkring ska säkerställa ett gott språkbruk i automatiserat upprättade handlingar som ges till en part. I 6 § i förvaltningslagen finns bestämmelser om kravet på gott språkbruk som ska iaktas i myndighetsverksamhet, vilket avser ett sakligt, klart och begripligt språk. Eftersom handlingar kan produceras och levereras utan direkt mänsklig kontroll i samband med automatiska verksamhetsprocesser, är det nödvändigt att fastställa ett tillräckligt ansvar för att säkerställa ett gott språkbruk i sådana handlingar. Denna kvalitetssäkrings ska ske i syfte att inte i onödan äventyra parter rättsskydd på grund av felaktiga eller svårtydda myndighetshandlingar. Dessutom ska myndigheterna beakta kraven enligt språklagstiftningen på vilket språk som ska användas i handlingarna. Genom bestämmelsen främjas därför kraven på att de språkliga rättigheterna och god förvaltning tillgodoses. Bestämmelser om tillgänglighetskrav som ska iaktas i digitala tjänster, dit kravet på begriplighet hör, återfinns i 5 § lagen om digitala tjänster.

I paragrafens 3 *mom.* föreskrivs att de centrala åtgärderna inom kvalitetssäkringen ska dokumenteras. I momentet föreskrivs ett särskilt krav på dokumentering vid kvalitetssäkring, enligt vilken resultaten och åtgärderna för att korrigera upptäckta fel och brister ska dokumenteras. Bestämmelsen syftar till att förpliktiga de personer som utför kvalitetssäkringen och åtgärderna, för att korrigera upptäckta fel, att dokumentera resultaten och de felaktiga funktioner som upptäckts, samt uppgifter om de åtgärder med vilka de upptäckta felen har korrigerats. Dokumentationen ska vara tillräckligt exakt och tydlig, för att det i efterhand ska kunna verifieras att kvalitetssäkringen har gjorts korrekt och vid behov utreda ansvaret i det fallet att beslutsförandet trots kvalitetssäkring inte fungerar i enlighet med kraven. Dokumentationen över de viktigaste åtgärderna för att säkerställa kvaliteten omfattar bland annat planer för och resultaten av kvalitetssäkringen, eller en sammanfattning av dessa och andra motsvarande handlingar, vilka beskriver vad myndigheten har gjort för att fullgöra den föreskrivna skyldigheten.

I paragrafens 4 *mom.* föreskrivs att myndigheten ska utse en person som ansvarar för kvalitetssäkringen av det automatiserade beslutsförandet. Den ansvariga för kvalitetssäkringen är inte nödvändigtvis den som utför kvalitetssäkringen, utan utgör endast den person som är rättsligt ansvarig för att kvalitetssäkringen av det automatiserade beslutsförandet, åter igen i syfte att möjliggöra påförande av tjänsteansvar.

21 §. *Kvalitetskontroll och hantering av felsituationer.* Syftet med den föreslagna paragrafen är att förpliktiga myndigheterna att kontinuerligt kontrollera kvaliteten på det automatiserade beslutsförandet och att de automatiserade beslutsförandena är korrekta. Myndighetens verksamhet ska i princip vara ändamålsenlig och felfri, men vid automatisk masshantering framhävs betydelsen av systematisk kvalitetskontroll och riskhantering, eftersom antalet ärenden som ska avgöras automatiserat potentiellt kan bli väldigt många per år. Paragrafen syftar till att säkerställa att myndigheterna ser till att automatiserade beslutsföranden sker korrekt och med bra kvalitet, efter att de har tagits i bruk, och att god förvaltning och rättsskyddet för den enskilda således tillgodoses, med beaktande av kraven i 21 § grundlagen. I paragrafen åläggs myndigheten att ordna övervakningen av automatiserade beslutsförandens funktion och tillräckliga kontroller när beslutsförandena

har tagits i bruk. Utöver 20 § om säkerställande av överensstämmelse med kraven på dokumentation behövs denna skyldighet, eftersom utvecklandet av ett automatiserat beslutsförfarande som helhet kan vara komplicerat och inbegripa ett flertal personer och aktörer, varvid det inte är skäligen att förvänta sig att alla fel uppdagas och korrigeras i kvalitetssäkringsskedet. En skyldighet för myndigheten att övervaka kvaliteten och finna och korrigera innehållets felfrihet behövs därför, för att säkerställa principerna om god förvaltning och fördelningen av tjänsteansvaret. Av skäl hänförliga till 118 § grundlagen måste automatiserade beslutsförfarande vara noggrant övervakade och juridiskt kontrollerbara. Kvalitetskontrollen, så väl som kvalitets-säkringen, är allmän och etablerad praxis i utvecklingen och användningen av informationssystem, men för en god förvaltning och påförandet av tjänsteansvaret behövs ett mer preciserat ansvar.

I paragrafens 1 mom. åläggs myndigheten att övervaka kvaliteten och innehållets felfrihet i ärenden som avgörs automatiserat och att hantera de risker som är förknippade med det automatiserade beslutsförfarandet.

I paragrafens 2 mom. *första meningen* föreskrivs att myndigheten utan dröjsmål ska vidta korrigeringsåtgärder, om det i ett automatiserat beslutsförfarande upptäcks ett fel som kan inverka på innehållet i avgörandet. Om felet är av teknisk natur och i ett informationssystem som tillhandahålls av utomstående aktör, förpliktar bestämmelsen exempelvis myndigheten att begära en teknisk korrigeringsåtgärder av den avtalspart som har levererat informationssystemet. Om felet är innehållsmässigt kan bestämmelsen ålägga myndigheten att exempelvis ändra behandlingsreglerna, uppdatera dokumentationen eller att fatta ett nytt beslut om införande.

I paragrafens 2 mom. *andra meningen* föreskrivs att fel, felets konsekvenser och åtgärderna för korrigeringsåtgärder ska dokumenteras av myndigheten. Syftet med den dokumenteringsskyldigheten är att sörja för en parts rättsskydd när ett fel har konstaterats vid ett automatiserat beslutsförfarande och att säkerställa att tjänsteansvaret fastställs på behörigt sätt.

I paragrafens 2 mom. *tredje meningen* föreskrivs att korrigeringsåtgärder av fel i myndighetens avgöranden regleras särskilt. Beroende på felets karaktär ska myndigheten ta det automatiserade beslutsförfarandet eller den felaktiga delen av processen ur bruk, till dess att felet har korrigerats. Särskilda bestämmelser gäller för korrigeringsåtgärder av fel i myndighetens avgöranden. Bestämmelser om korrigeringsåtgärder av fel i förfarandet som ska iakttas vid förvaltningsbeslut finns bland annat i förvaltningslagen. Bestämmelser om korrigeringsåtgärder av registeranteckningar finns i speciallagstiftningen, eller kan grundas på den allmänna dataskyddslagstiftningen. Momentet främjar tillgodoseendet av kraven på god förvaltning, särskilt uppfyllandet av kraven på korrekt behandling av ärenden.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs att myndigheten, i syfte att säkerställa överensstämmelsen med kraven, ska utse en person som ansvarar för kvalitetskontrollen av det automatiserade beslutsförfarandet och för hanteringen av felsituationer. Ansvarspersonen ska inte nödvändigtvis utföra det egentliga kvalitetskontroll- och felhanteringsarbetet, utan övervaka dess kvalitet och att det genomförs korrekt enligt kravställningen i lagen, vilket möjliggör påförande av tjänsteansvar.

22 §. *Beslut om införande av ett automatiserat beslutsförfarande.* I paragrafen föreskrivs om beslut om införande av ett automatiserat beslutsförfarande, alltså om det beslut som ska fattas innan ett automatiserat beslutsförfarande kan tas i bruk för att producera automatiserade avgöranden. Med införandet avses här inte ibruktagandet av informationssystemet. Innan ett automatiserat beslutsförfarande införs ska myndigheten säkerställa att de förutsättningar för införande uppfylls som föreskrivs i lagen, förvaltningslagen och eventuell annan speciallagstiftning. Bestämmelsen syftar till att ålägga

myndigheten ansvaret för att säkerställa att de föreskrivna förutsättningarna för införande till alla delar har uppfyllts. Syftet med beslutet är att påvisa att myndigheten har utrett förutsättningarna för den automatiserade verksamhetsprocessen och att de lagstadgade grunderna för införande föreligger. Beslutet om införande kan karakteriseras som ett förberedande beslut för automatiserad ärendebehandling, med särskilda formkrav föreskrivna i lag. Beslutet om införande avgör inte direkt enskilda ärenden som gäller en parts rätt, skyldighet eller fördel. Lagenligheten i beslutet om införande, samt det förfarande och de handlingar som ligger till grund för beslutet, kan i respektive fall överklagas som en del av varje enskilt automatiserat avgörande, så som också andra omständigheter i förfarandet. Därför ska myndigheten i samband med varje enskilt automatiserat avgörande även meddela uppgifter om beslutet om införande, av vilket ska framgå grunderna för att använda automatiserat beslutsfattande i det avgjorda ärendet. Ett beslut om införande är därmed en förutsättning för ett automatiserat avgörande av ärenden hos en myndighet. Om en myndighet avgör ett ärende automatiserat i sådana fall som avses i förvaltningslagen utan att ha först ha fattat ett beslut om införande, är det fråga om ett fel i förfarandet i behandlingen av förvaltningsärendet. Följaktligen kan det egentliga beslutet i en parts ärende korrigeras, exempelvis utifrån förvaltningslagens bestämmelser om korrigering av sakfel. Ett fel i förfarandet kan vidare korrigeras genom ett rättelseförfarande. I förvaltningsdomstol bedöms sedermera fel i förfarandet i enlighet med rikets lag om rättegång i förvaltningsärenden. Grunden för överklagandet utgörs då av myndighetens fel i förfarandet i ett förvaltningsärende och inte egentligen beslutet om införandet. Om det framgår fel i myndighetens förfarande, ska myndigheten själv vidta åtgärder för att korrigera ett eventuellt felaktigt förfarande i beslutsförfarandet. I det fallet kan korrigeringen också leda till att det fattas ett nytt beslut om införande.

I paragrafens 1 mom. *första meningen* åläggs den myndighet som ansvarar för verksamhetsprocessen att fatta ett beslut om införande av det automatiserade beslutsförfarandet. Vidare ska ett beslut om införande enligt paragrafens 2 mom. fattas när beslutsförfarandet ändras så att myndigheten på nytt måste bedöma förutsättningarna för att använda det automatiserade beslutsförfarandet. Beslutet fattas av den myndighet som använder ett automatiserat beslutsförfarande för skötseln av sina uppgifter och som har behörighet att avgöra det ärende som behandlas i beslutsförfarandet. En sådan myndighet betecknas i bestämmelsen som den myndighet som ansvarar för verksamhetsprocessen att fatta ett beslut.

I paragrafens 1 mom. *andra meningen* anges en förteckning över de uppgifter som beslutet om införande åtminstone ska innehålla. Förteckningen är därmed inte uttömmande, utan ytterligare relevanta uppgifter kan framgå av beslutet.

I paragrafens 1 mom. *andra meningen 1 punkten* åläggs myndigheten en motiveringsskyldighet. Myndigheten ska innan en ett beslut fattas bedöma om de förutsättningar för införande av ett automatiserat beslutsförfarande uppfylls som föreskrivs i aktuell lag, förvaltningslagen, dataskyddslagstiftningen och eventuell annan tillämplig lagstiftning. I förvaltningslagens föreslagna 8a kap. föreskrivs om de allmänna förutsättningarna för automatiserade avgöranden av ärenden. I aktuell lag föreskrivs för sin del om förfarandet för införandet och dokumenteringskraven i samband med det. Vidare kan det i speciallagstiftning finnas särskilda krav på införandet av en verksamhetsprocess, såsom konsekvensbedömningar av dataskyddet som ska göras utifrån den allmänna dataskyddsförordningen, samt information som ska meddelas den registrerade om behandlingen av personuppgifter, i anknytning till ett individuellt automatiserat beslut. Beslutet om införande är myndighetens avgörande, vari myndigheten visar att det automatiserade beslutsförfarandet och de automatiserat producerade myndighetsavgörandena uppfyller

kraven på rättsskydd och god förvaltning, samt de lagstadgade förutsättningarna. Motiveringarna utgör således en helhet, av vilken det framgår hur myndigheten anser att beslutsförfarandet uppfyller de i lag föreskrivna kraven på innehållet och förfarandet, samt att de är omsorgsfullt dokumenterade och kvalitetssäkrade. Motiveringarna ska vara heltäckande, i syfte att det genom dem ska kunna verifieras att myndigheten har förutsättningar för automatiserat beslutsfattande, utan att avgörandena granskas och godkänns av en fysisk person. Motiveringarna till beslut om införande är av betydelse vid utvärdering av lagenligheten och om uppfyllande av kraven på god förvaltning och rättsskydd vid användningen av ett automatiserat beslutsförfarande. Även om ett beslut om införande inte direkt påverkar parterna, kan beslutet och motiveringarna till det, i enskilda fall, inverka på det avgörande som resultatet av ett automatiserat beslutsförfarande har givit parten. Lagenligheten i beslutet om införande kan därmed bli föremål för prövning, exempelvis vid sökande av ändring eller i laglighetsövervakningen. Motiveringarna ska formuleras så att kraven på gott språkbruk enligt 6 § i förvaltningslagen uppfylls. Motiveringarna ska vara begripliga för den part som meddelas ett individuellt avgörande. Eftersom syftet med beslutet om införande också är att tillgodose vars och ens rätt enligt offentlighetsprincipen, att kunna övervaka myndigheternas verksamhet i samband med myndighetsverksamhet och utövning av offentlig makt, ska motiveringarna vidare vara begripliga för var och en.

Enligt paragrafens 1 mom. andra meningen *2 punkten* ska beslutet innehålla en förteckning över de handlingar som ligger till grund för beslutet om införande. De handlingar som beslutet om ibruktagande grundar sig på är bland annat dokumentationen enligt 19 § 2 mom., den centrala dokumentationen över kvalitetskontrollen och kvalitetssäkringen, så som en plan för kvalitetskontroll och resultaten av kvalitetssäkringen, samt eventuella andra handlingar som har motsvarande betydelse med tanke på motiveringen till införandet. En förteckning över handlingarna i beslutet om införande betonar myndighetens utredningsskyldighet innan beslutet om införande fattas. Samtidigt bildar det handlingsmaterial som har ansamlats grunden för beslutet om införande. De handlingar som ligger till grund för beslutet, såsom den väsentliga dokumenteringen av hur det automatiserade beslutsförfarandet har utvecklats, ska godkännas hos myndigheten innan beslutet om införande fattas. För lagenligheten i denna dokumentation svarar godkännaren, beroende på hur uppgiftsfördelningen inom myndigheten enligt 19 § 1 mom. har fastställts och på vad som eventuellt annanstans i lag föreskrivs om ansvaret. En förteckning över de handlingar som ligger till grund för beslutet om införande främjar ytterligare handlingars offentlighet och transparens i förvaltningsverksamheten. En part kan, om den så önskar, inom ramen för sin rätt till information, eller allmänheten i övrigt, få uppgifter om de handlingar som ligger till grund för beslutet om införande. Offentligheten i dessa handlingar avgörs dock med stöd av annan lagstiftning, så som i offentlighetslagen.

I paragrafens 1 mom. andra meningen *3 punkten* åläggs myndigheten att specificera det planerade datumet för införande av det automatiserade beslutsförfarandet. Datumet för införande kan vara av betydelse vid en efterhandsbedömning av ändringar i beslutsförfarandet och ändringarnas lagenlighet. Med hjälp av datumet kan ett avgörande som har fattats vid en bestämd tidpunkt kopplas till det beslut om införande, inom ramen för vilket det automatiserade avgörandet har fattats. Ett beslutsförfarande kan inte tas i bruk före det angivna datumet. Datumet har också informativ betydelse för övervakningsmyndigheterna. Dessutom ska av beslutet framgå tidpunkten för när det har fattats.

I paragrafens 1 mom. andra meningen *4 punkten* föreskrivs om att det av beslutet ska framgå vem som har fattat beslutet om införande. Beslutet fattas antingen av en enskild tjänsteman eller av ett organ, enligt hur myndigheten

har fastställt behörighetsförhållandena vid beslutsfattandet, exempelvis i sin arbetsordning, förvaltningsstadga eller i projekthantering. Tjänsteansvaret enligt 118 § i grundlagen ska kunna hänföras till den tjänsteman som i situationen i fråga har varit handlingsskyldig. Uppgiften om beslutsfattaren har vidare särskild betydelse när det utreds om beslutet hos myndigheten har fattats av en behörig person eller ett behörigt organ.

I paragrafens 1 mom. andra meningen 5 punkten föreskrivs att det av beslutet ska framgå kontaktuppgifter till myndigheten, utifrån vilka var och en kan få ytterligare uppgifter från myndigheten. Det kan handla om förutsättningarna för användning av det automatiserade beslutsförfarandet, hur de har tillämpats och andra uppgifter om beslutet om införande samt vid behov framföra begäran om uppgifter som gäller de myndighetshandlingar som har legat till grund för beslutet om införande. Kontaktuppgiften ska vara sådan att myndigheten vid kontaktpunkten uttryckligen kan svara på förfrågningar om beslutet om införande, dock utan att det behöver specificeras vem som kan ge ytterligare uppgifter. I lagen föreskrivs uttryckligen att kontaktuppgiften ska vara en kontaktuppgift till myndigheten och kan därmed inte vara exempelvis kontaktuppgiften till den som har levererat informationssystemet. Kontaktuppgiften behöver inte vara densamma som framgår av det egentliga förvaltningsbeslutet, vari ett enskilt ärende har avgjorts.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om situationer där myndigheten ska fatta ett nytt beslut om införande. Ett nytt beslut om införande ska dessutom fattas i fråga om sådana ändringar av beslutsförfarandet som förutsätter en bedömning av de i föreslagna 48a och 48b §§ förvaltningslagen föreskrivna förutsättningarna. Ett nytt beslut om införande ska därmed fattas när det automatiserade beslutsförfarandet ändras på ett sådant sätt, vilket påverkar förutsättningarna för införandet eller när förutsättningarna för införandet, såsom rättsläget, förändras. I bestämmelsen avses sådana ändringar som är av betydelse till exempel med tanke på förvaltningslagen eller tillämplig speciallagstiftning, så som ändringar som hänför sig till hörande, rättsskyddsförutsättningen enligt föreslagna 48b § i förvaltningslagen eller motiveringen av ett beslut. Ett nytt beslut om införande behöver inte fattas enbart på grund av mindre ändringar, eller ändringar av teknisk natur i behandlingsreglerna, exempelvis till följd av korrigeringar av tekniska fel eller årliga indexjusteringar. Även sådana ändringar ska dock dokumenteras i handlingarna på det sätt som föreskrivs i 19 §. Likaså ska kravöverensstämmelsen även för smärre ändringar säkerställas så som föreskrivs i 20 §, om ändringarna gäller förfaranden, behandlingsregler eller gott språkbruk i de handlingar som produceras automatiserat. När det sker ändringar i lagstiftningen, eller rättspraxis, eller när informationssystemen utvecklas kan det dock uppstå situationer där det görs så väsentliga ändringar i det automatiserade beslutsförfarandet, att förutsättningarna för automatisering av beslutsförfarandet måste bedömas på nytt. Om exempelvis en fas i ärendehandläggningen, för vilken det tidigare har använts en fysisk person, omvandlas till en automatiserad fas eller tvärtom, innebär detta en sådan förändring, på grund av vilken förutsättningarna för användning av beslutsförfarandet måste bedömas på nytt och att ett nytt beslut om införande därmed ska fattas. Likaså behövs det sannolikt ett nytt beslut vid ändringar i speciallagstiftning som gäller automatiserade verksamhetsprocesser. Det nya beslutet inverkar inte på avgöranden som har fattats genom beslutsförfarandet innan det nya automatiserade beslutsförfarandet infördes. Grunden för det nya beslutet är de handlingar som beskriver det aktuella förfarandet, vilket iakttas i införandeprocessen, samt behandlingsreglerna. Syftet med ett nytt beslut om införande är att ålägga myndigheten att visa att väsentliga ändringar i förutsättningarna för införandet har bedömts innan beslutsförfarandet har tagits i bruk.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om minimitiden för bevarande av beslut om införande. Beslutet om införande ska bevaras i minst fem år, från

ingången av det kalenderår som följer på det år då det automatiserade beslutsförfarandet togs ur bruk. Skyldigheten att bevara handlingarna syftar till att säkerställa att utvecklingsåtgärderna och den rättsliga prövningen vid behov kan verifieras tillräckligt länge för eventuella utredningar i frågor som gäller tjänsteansvar. Bevarandetiden motsvarar bevarandetiden för dokumenteringen av förfaranden och behandlingsregler enligt 19 §.

23 §. *Informering.* I paragrafen föreskrivs myndigheterna en skyldighet att offentliggöra beslut om införande och en allmän informeringsskyldighet i fråga om automatiserade avgöranden. I förvaltningslagen föreslås bestämmelser om att en myndighet, i samband med varje enskilt automatiserat avgörande, även ska meddela uppgifter om det beslut om införande, enligt vilket grunderna för användningen av automatiserat beslutsfattande i respektive avgjort ärende framgår. Vidare ska myndigheten meddela var beslutet om införande finns att tillgå.

Enligt paragrafens *1 mom.* ska ett beslut om införande offentliggöras på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet, det vill säga myndighetens hemsida. Offentliggörandet av beslut om införande främjar i ett bredare perspektiv transparensen i det automatiserade beslutsförfarandet och det automatiserade avgörandet av ärenden. Det innebär att vem som helst kan bekanta sig med grunderna för användningen av ett automatiserat beslutsförfarande och, om den så önskar, begära närmare dokumentation eller uppgifter om dessa grunder. Bestämmelsen avviker inte från bestämmelserna om sekretess. Ett beslut om införande ska offentliggöras till den del det inte innehåller sekretessbelagda uppgifter. En myndighet ska på sin webbplats offentliggöra gällande beslut om införande. Detta innebär att om myndigheten gör sådana ändringar i sin verksamhetsprocess som kräver ett nytt beslut om införande, ska den även offentliggöra det nya beslutet. Gamla beslut om införande behöver inte hållas tillgängliga på webbplatsen, men den vars ärende har avgjorts genom ett automatiserat beslutsförfarande, vilket använts med stöd av ett tidigare beslut, ska dock ha tillgång till detta gamla beslut. Myndigheten ska på sin webbplats åtminstone ha klara anvisningar om varifrån och hur den enskilde kan få tillgång till ett tidigare beslut om införande. Skyldigheten att offentliggöra ett beslut om införande påverkar inte den tid för bevarande av beslutet som föreskrivs i 22 § 3 mom. Skyldigheten att offentliggöra ett beslut fråntar alltså inte myndigheten skyldigheten att bevara beslut om införande och att meddela uppgifter om dem utifrån bestämmelser om rätt att få information, såsom de som framgår av offentlighetslagen.

I paragrafens *2 mom.* åläggs myndigheterna en informeringsskyldigheten. Syftet med informeringen är att främja en öppen förvaltning, trygga genomförandet av offentlighetsprincipen och att öka förtroendet för automatiserat avgörande av ärenden. Myndigheten ska främja genomförandet av offentlighetsprincipen genom att dela information om omständigheter som är av betydelse, med hänsyn till de enskildas rättsliga ställning när det gäller automatiserat avgörande av ärenden. Informeringen tillgodoser vidare förutsägbarheten i det automatiserade avgörandet, när de enskilda redan innan ett ärende inleds kan få information om huruvida deras ärenden kan avgöras automatiserat hos myndigheten. Informeringsskyldigheten fråntar inte personuppgiftsansvariga deras skyldigheter enligt artiklarna 13 och 14 i den allmänna dataskyddsförordningen, när det gäller att informera registrerade om automatiserat individuellt beslutsfattande. Myndigheten ska särskilt se till att kraven enligt dataskyddsförordningen, om meddelande av uppgifter till registrerade, uppfylls och att uppgifterna ges i rätt tid till den registrerade. Informeringsskyldigheten enligt momentet innehåller inte bestämmelser, vilka fastställer i vilka situationer uppgifter som omfattas av informeringsskyldigheten ska framföras, exempelvis som en del av inledandet av ärendet. Momentet syftar till att främja transparensen i automatiserade

verksamhetsprocesser, inte endast för enskilda berörda, utan även för samhället i stort. Samtidigt föreslås det i förvaltningslagen avseende beslutet om införande att, det i samband med ett avgörande i ett individuellt ärende, ska meddelas var beslutet om införande finns att tillgå.

I paragrafens 2 mom. *första meningen* om myndigheters allmänna skyldighet att informera om automatiserat avgörande av ärenden inom sitt verksamhetsområde. Informeringsskyldigheten gäller särskilt omständigheter som är centrala, med avseende på hur berördas rättsskydd tillgodoses. Myndigheten ska informera om ärenden som kan avgöras automatiserat och om grunderna för att använda ett automatiserat beslutsförfarande. Vidare har myndigheten prövningsrätt, med avseende på vad annat det är ändamålsenligt att informera om, utifrån den dokumentationen och beslutet om införande av ett automatiserat beslutsförfarande. Informeringen ska ske på ett sådant sätt att den enskilde, i fråga om användningen av ett automatiserat beslutsförfarande, får en uppfattning om på vilka grunder myndigheten avgör ärenden automatiserat och om det är sannolikt att den enskildas eget ärende kommer att behandlas automatiserat. Informeringen ska beakta kravet på gott språkbruk i 6 § förvaltningslagen. Informeringen ska vara begriplig och tillgänglig. Den ska beakta de språkliga rättigheterna och behoven hos grupper med särskilda behov. Det kan således inte anses tillräckligt med information enbart på webbplatsen, utan den ska finnas tillgänglig även på andra sätt. En myndighet som informerar om automatiserade avgöranden ska även berätta vilka ärenden den avgör automatiserat. Skyldigheten att informera om grunderna för användning av ett automatiserat beslutsförfarande innebär i praktiken att myndigheten på sin webbplats särskilt ska klargöra de förutsättningar för införande, vilka anges i beslutet om införande. Andra, med avseende på den enskildes rättigheter, centrala uppgifter, vilka ska informeras utifrån de handlingar som anknyter till införandet, kan exempelvis avse säkerställande av icke-diskriminering, genomförande eller icke-genomförande av hörande och tillgodoseende av utredningsskyldigheten. Den information som myndigheten producerar ska grundas på beslutet om införande och den dokumentation beslutet bygger på, eftersom den rättsliga grunden för ett automatiserat avgörande ska finnas beskrivet i det handlingsmaterial som har skapats. Informeringen ska ske separat för varje ärendegrupp. Det räcker således inte med allmänna beskrivningar med information om vilka ärenden som avgörs automatiserat.

I paragrafens 2 mom. *andra meningen* åläggs myndigheten vidare att på sin webbplats offentliggöra de uppgifter som har producerats. Genom bestämmelsen förpliktas myndigheten att på sin webbplats dela information om ärenden som avgörs automatiserat. De uppgifter som offentliggörs på webbplatsen ska hållas uppdaterade. Den allmänna informeringsskyldigheten i 2 mom. andra meningen är medieneutral och där fastställs inte med vilka metoder informationen ska delas. Myndigheten har alltså prövningsrätt med avseende på hur informeringsskyldigheten genomförs, när det gäller andra sätt att dela information än webbplatsen.

24 §. *Användning av uppgifter i ett automatiserat beslutsförfarande.* I paragrafen åläggs myndigheterna att, på grundval av en riskbedömning, se till att det genom lämpliga tekniska åtgärder säkerställs att de uppgifter som används vid automatiserat avgörande är uppdaterade och felfria. Syftet med paragrafen är att säkerställa att de uppgifter som används vid ett automatiserat beslutsförfarande är uppdaterade och felfria. Bestämmelsen ska vidare förstås så att myndigheten inte direkt åläggs att vidta lämpliga tekniska åtgärder, utan endast att säkerställa att dessa genomförs. Dessa lämpliga åtgärder ska fastställas utifrån en riskbedömning. I riskbedömningen ska sådana relevanta risker identifieras som kan påverka att de uppgifter som utnyttjas vid automatiserat avgörande är uppdaterade och felfria. Med relevanta risker

avses risker som kan ha negativ eller skadlig inverkan på en enskilds rättsliga ställning. Om riskbedömningen ger vid handen att aktualiteten och felfriheten i de uppgifter som används vid automatiserat avgörande är förenade med relevanta risker, ska myndigheten utföra sådana lämpliga kontroller som kan säkerställa kvaliteten i de uppgifter som utnyttjas i det automatiserade beslutsförfarandet. Skyldigheten gäller såväl myndighetens eget informationsmaterial som vid utnyttjandet av någon annan myndighets eller aktörs information. Bestämmelsen framhäver vidare att myndigheten, redan på förhand, aktivt ska utreda och säkerställa kvaliteten i de uppgifter den utnyttjar i det automatiserade avgörandet. Med tanke på säkerställandet av en parts rättsskydd är det centralt att de uppgifter som utnyttjas är uppdaterade och felfria, så att det beslut eller avgörande som beslutsförfarandet resulterar i fattas sakligt och korrekt, utifrån ett högklassigt faktaunderlag. Myndigheten ska redan enligt 26 § förvaltningslagen se till att ett ärende utreds tillräckligt och på behörigt sätt, samt ska i detta syfte skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Bestämmelsen kompletterar innehållet i utredningsskyldigheten enligt förvaltningslagen vid automatiserade verksamhetsprocesser, genom att förplikta myndigheten till att rikta åtgärderna uttryckligen till säkerställande av uppgifternas kvalitet. Vid säkerställandet av en korrekt ärendehantering ska det vidare beaktas att en myndighet, enligt denna lags 8 §, ska identifiera relevanta risker som är förenade med informationsbehandlingen och dimensionera informations-säkerhetsåtgärderna utifrån riskbedömningen. Den föreslagna paragrafen kompletterar härvidlag regleringen, så att åtgärdsskyldigheter utöver informationssäkerhetsåtgärderna också hänför sig till uppgifternas felfrihet och aktualitet. I den allmänna dataskyddsförordningens skäl 71 anses som en skyddsåtgärd vid automatiserat individuellt beslutsfattande korrigerande av fel och minimering av risker för fel vid felaktigheter i personuppgifter. I artikel 5.1 d i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs om korrekthetsprincipen, enligt vilken personuppgifter ska vara korrekta och om nödvändigt uppdaterade och att alla rimliga åtgärder måste vidtas för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga, i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas, raderas eller rättas utan dröjsmål. Syftet med föreslagna reglering är att säkerställa tillräckliga skyddsåtgärder vid automatiserat avgörande i enlighet med artikel 22.2 b i den allmänna dataskyddsförordningen och att införa en större noggrannhet och exakthet än vad som avses i korrekthetsprincipen i artikel 5 i förordningen, för att påvisa en tillräcklig skyldighet i anknytning till tjänsteåtgärder. I den föreslagna paragrafen betonas felminimering på förhand och åtgärder på grundval av en riskbedömning, vid behov även förhandsåtgärder. Detta mot bakgrund av att konsekvenserna av felaktiga uppgifter vid utövande av offentlig makt kan vara särskilt betydande för parten i fråga och eftersom sådana konsekvenser kan bli verkställbara genast efter avgörandet. Dessutom hänför sig automatiserat avgörande av ärenden även till andra än fysiska personer, varvid målet är att säkerställa att det också i de fallen finns tillräckliga skyddsåtgärder för att säkerställa uppgifternas felfrihet och aktualitet. I artikel 16 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs det separat om den registrerades rätt att begära avlägsnande eller rättelse av felaktiga uppgifter och bland annat i förvaltningslagen om rättelse och fel i beslut.

7 kap. Användningen av kakor på offentlig förvaltnings webbplatser

25 §. *Registrering på användarens terminalutrustning av information om användning av tjänster samt användning av informationen.* Genom den föreslagna paragrafen genomförs artikel 5.3 e-dataskyddsdirektivet, enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att användningen av elektroniska kommunikationsnät för att lagra information, eller för att få tillgång till information

som är lagrad i en användares terminalutrustning, endast är tillåten enligt vissa villkor. Villkoren är att användaren i fråga har tillgång till klar och fullständig information, bland annat om ändamålen med behandlingen, i enlighet med den allmänna dataskyddsförordningen, och erbjuds rätten att vägra sådan behandling av den dataregisteransvarige. Detta får inte förhindra någon teknisk registrering eller åtkomst, vilken endast sker för att utföra eller underlätta överföringen av en kommunikation via ett elektroniskt kommunikationsnät, eller som är absolut nödvändigt för att leverera en digital tjänst som användaren eller abonnenten uttryckligen har begärt.

Enligt paragrafens 1 mom. är registrering med hjälp av kommunikationsnät på användarens terminalutrustning av kakor och andra uppgifter, om användningen av digitala tjänster, samt användningen av dessa uppgifter, tillåten, förutsatt att den som tillhandahåller tjänsten ger användaren begripliga och fullständiga uppgifter, om ändamålet med registreringen eller användningen. Samtidigt ska användaren beredas tillfälle att förbjuda avsedd registrering eller användning. Uppgifter kan insamlas på många olika sätt om användningen av digitala tjänster. Exempel på sådana metoder är så kallade kakor. Med kakor avses data som en tjänsteleverantörs server sänder till en användares webbläsare med anmodan om att denna ska lagra uppgiften på användarens terminalutrustning och som tjänsteleverantörens server senare kan begära tillbaka. I allmänhet är det fråga om små datamängder, exempelvis korta textrader. Ändamålet med att använda kakor är i allmänhet att underlätta användningen av en tjänst, bland annat i sådana fall där användaren har gett uppgifter till exempel om vad denne är intresserad av, eller då sådan information annars har ackumulerats i samband med användningen av en tjänst. Då användaren nästa gång tar kontakt med samma tjänsteleverantörs server sänder användarens webbläsare kakor tillbaka till tjänsteleverantörens server. Kakor kan bara läsas av den server som har sänt den, det vill säga att kakor överför data mellan de tidpunkter då en viss server har använts. Kakor kan sålunda inte i allmänhet sända data från en server till en annan. Genom att ändra inställningarna på sin terminalutrustning kan användaren själv bestämma om denne tillåter att kakor lagras på sin terminalutrustning. Många digitala tjänster har dock utförts på ett sådant sätt att de inte kan användas utan att något slag av uppgifter lagras om användningen av tjänsterna. Till exempel har vissa nätbanktjänster gjorts sådana att det inte fungerar i praktiken utan något slag av kakor. Användaren kan också avlägsna kakor, vilka redan har registrerats på dennes terminalutrustning, antingen med hjälp av en i webbläsaren inbyggd funktion, genom ett särskilt avlägsnandeprogram, eller på annan väg. Om användaren avlägsnar kakor känner tjänsten inte igen användarens terminalutrustning när användaren nästa gång besöker webbplatsen nästa gång. Då strävar tjänsten till att lagra nya kakor på användarens terminalutrustning. Uppgifter som har insamlats om användaren eller om användningen av tjänsten kan tekniskt lagras, till exempel på användarens terminalutrustning, i olika slag av filer, eller på tjänsteleverantörens egen server. Det bör observeras att det föreslagna 1 mom. endast begränsar registreringen av kakor eller av andra uppgifter om användningen av en tjänst på användarens terminalutrustning. Det föreslagna 1 mom. gäller alltså inte insamling och registrering av data på något annat sätt än på användarens terminalutrustning, exempelvis data om antal besökare. På sådan verksamhet tillämpas bestämmelserna om behandling av personuppgifter, om dessa uppgifter kan förknippas med en fysisk person. Om registreringen av uppgifter om användningen av en tjänst sker med hjälp av kommunikationsnät på användarens terminalutrustning, förutsätts antingen att de i föreslagna 1 mom. avsedda uppgifterna lämnas och att möjligheten till förbud förverkligas, eller att de i 2 mom. avsedda villkoren uppfylls. I det föreslagna 1 mom. avses med den som tillhandahåller en tjänst den som utför registreringen av uppgifter om användningen av tjänsten på användarens terminalutrustning, eller

som använder dessa uppgifter. I praktiken är den som enligt momentet tillhandahåller tjänster i de flesta fall någon som tillhandahåller digitala, eller elektroniska, tjänster. Vid sådana tjänster förmedlas information eller annat innehåll via kommunikationsnäten. Digitala tjänster kan utföras via olika slag av webbplatser, eller till exempel genom textmeddelanden. Nätbankstjänster, olika underhållningstjänster som förmedlar ljud, bild eller motsvarande, olika söktjänster och nyhetstjänster utgör exempel på digitala tjänster. Ändamålet med den förpliktelse att lämna uppgifter, som avses i det föreslagna 1 mom., är att garantera att användaren är medveten om de uppgifter som kommer till dennes terminalutrustning och som gäller användaren, eller dennes verksamhet. Uppgift om registreringen och möjligheten att förbjuda denna kan tillhandahållas på en gång i fråga om flera uppgifter, vilka lagras på terminalutrustningen under en och samma förbindelse. De uppgifter som ska lämnas kan samtidigt gälla annan användning än registrering, i samband med senare användning av tjänsten. De metoder som används för att ge uppgifter och erbjuda möjlighet till förbud bör vara så användarvänliga som möjligt. Användarnas terminalutrustning och de uppgifter som registrerats på denna faller inom ramen för användarens integritetsskydd. Eftersom frågan gäller intrång i användarens egen terminalutrustning, och de i den lagrade uppgifterna, ska de uppgifter som enligt det föreslagna 1 mom. ges till användaren vara klara och heltäckande, i syfte att han eller hon ska kunna bedöma om rätten till förbud ska utövas. Eftersom saken gäller en förhållandevis svårbegriplig fråga, bör utgångspunkten vara att uppgifterna ska ges på användarens eget modersmål. Genom det föreslagna 1 mom. förpliktas den som tillhandahåller en tjänst inte att lagra användarens eventuella registreringsförbud för senare användning. Den som tillhandahåller tjänster är alltså inte förpliktad att samla ett förbudsregister om dem som använder tjänsterna för att förhindra ytterligare försök att på användarens terminalutrustning lagra uppgifter om användningen av tjänsten, om den som utfärdat registreringsförbud senare kommer till tjänsteleverantörens hemsidor. Genom att erbjuda en möjlighet till förbud strävar regleringen endast efter att användaren ska ha en möjlighet att förbjuda registrering på sin terminalutrustning i samband med det enskilda tillfälle då en tjänst används.

Enligt paragrafens 2 mom. gäller bestämmelserna i det föreslagna 1 mom. inte sådan registrering eller användning av uppgifter vars uteslutande ändamål är att förmedla kommunikation via kommunikationsnäten, eller att underlätta denna förmedling, eller som är nödvändig för att tillhandahålla sådana tjänster som användaren av tjänsten uttryckligen har begärt. Undantaget åsyftar så kallade nödvändiga kakor. Registrering av uppgifter om användningen av en tjänst är därmed alltid tillåten då användaren begär en viss tjänst och då det är nödvändigt att lagra sådana uppgifter för att tillhandahålla ifrågavarande tjänst. I detta fall behöver användaren inte heller ges sådana uppgifter om ändamålet med registreringen som avses i det föreslagna 1 mom., eller erbjudas möjligheten att utfärda registreringsförbud. En sådan situation kan uppstå till exempel vid användning av nätbankstjänster. I princip anses att bestämmelserna i det föreslagna 1 mom. inte heller gäller sådan registrering eller användning av kakor, eller andra uppgifter om användningen av tjänster, vilken utförs av en sammanslutningsabonnent och som underlättar användningen av kommunikationstjänster inom kretsen av sammanslutningsabonnentens egna användare, eller som anses vara nödvändig för verksamhet som en sammanslutningsabonnent bedriver för en begränsad användarkrets.

Enligt paragrafens 3 mom. är den registrering och användning som avses i bestämmelsen tillåten endast i den omfattning som tjänsten förutsätter, och det ska utföras utan att integritetsskyddet äventyras i onödan.

8 kap. Vidareutnyttjande av information från offentlig förvaltning.

26 §. *Tillgängliggörande av information för vidareutnyttjande.* Paragrafen reglerar att information som undantas från tillämpningsområdet i lagens 3 § 2–3 mom. kan tillgängliggöras för vidareutnyttjande på myndighetens eget initiativ, enligt skyldighet i någon annan lag eller efter en begäran om vidareutnyttjande enligt 28 §. Paragrafen motsvarar 4 § vidareutnyttjandelagen. Det finns således inte någon allmän skyldighet för myndigheter att aktivt tillgängliggöra all information, utan en föregående begäran om vidareutnyttjande eller utan krav i lag. Till exempel enligt landskapslag (2017:54) om tillämpning på Åland av lagen om en infrastruktur för geografisk information, genom vilken Inspire-direktivet har genomförts på Åland, ska vissa geografiska datamängder tillgängliggöras. Enligt artikel 1.7 i öppna data-direktivet reglerar det vidareutnyttjandet även av de handlingar som omfattas av Inspire-direktivet. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

27 §. *Format.* Paragrafen reglerar det format i vilket information tillgängliggörs för den som får informationen efter begäran, enligt lag eller då myndigheten på eget initiativ tillgängliggör information. Paragrafen motsvarar 5 § vidareutnyttjandelagen. Genom bestämmelsen genomförs den tvingande regleringen i artikel 5.1 i öppna data-direktivet, enligt vilken offentliga myndigheter ska göra sina handlingar tillgängliga i befintliga format och språkversioner, och om möjligt och lämpligt, på elektronisk väg, i format som är öppna, maskinläsbara, tillgängliga, sökbara och som kan vidareutnyttjas tillsammans med tillhörande metadata. Både format och metadata ska, när så är möjligt, vara förenliga med öppna standarder. Information som finns i visst digitalt format hos en myndighet ska alltid tillhandahållas i det formatet. Att strukturera och formatera information på ett sätt som gör den lämplig för vidareutnyttjande kräver visst arbete och kan vara betungande för myndigheten. Formatkraven, att informationen inklusive beskrivningsuppgifter ska göras tillgänglig i ett allmänt maskinläsbart format, behöver enligt artikel 5.1 i öppna data-direktivet endast efterlevas om det är möjligt och lämpligt ur verksamhetssynpunkt. Uttrycket möjligt och lämpligt bör kopplas till den proportionalitetsprövning som återfinns i artikel 5.3 i. Enligt artikel 5.3 ska formatkravet i artikel 5.1 inte innebära en skyldighet att skapa nya handlingar, anpassa handlingar eller tillhandahålla utdrag om det skulle kräva oproportionerliga ansträngningar och inte endast ett enkelt handgrepp. De omständigheter som ska beaktas är att hänföra till myndighetens organisation och budget. Det kan till exempel inte krävas att kostnadskrävande teknisk utrustning anskaffas eller att personal anställs för att efterleva formatkraven. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

28 §. *Begäran om vidareutnyttjande av information.* Paragrafen reglerar förfarandet vid begäran om vidareutnyttjande av information. Paragrafen motsvarar 6 § vidareutnyttjandelagen. Bedömningen av om informationen kan utlämnas är steg ett i behandlingen av en begäran om vidareutnyttjande av information, där steg två är att ta ställning till hur, det vill säga i vilket format, informationen tillhandahålls. Det är därmed lämpligt att samma förfarande tillämpas på begäran om vidareutnyttjande av information som gällande utlämnande av myndighetshandlingar enligt offentlighetslagen. En begäran om vidareutnyttjande av information ska lämnas in till den myndighet som innehar informationen. Gällande innehållet i en begäran om vidareutnyttjande av information ska 16 § i offentlighetslagen därmed tillämpas. Begäran ska således vara tillräckligt preciserad. Behandling av begäran om vidareutnyttjande ska vidare i enlighet med 17 § offentlighetslagen ske utan dröjsmål. För det fall att vidareutnyttjande inte medges i enlighet med begäran, ska myndigheten enligt 19 § offentlighetslagen meddela vad vägran beror på,

fråga den som lämnat in begäran om denne skriftligen vill anhängiggöra att myndigheten fattar ett överklagbart beslut och informera om de eventuella avgifter som uppbärs med anledning av behandlingen. Om personen anhängiggör att myndigheten ska fatta ett överklagbart beslut, ska myndigheten skriftligen fatta beslutet utan dröjsmål. Om myndighetens skyldigheter vid avgörande av ärenden finns närmare bestämmelser i 7 kap. i förvaltningslagen. Beträffande ändringssökande gällande begäran om vidareutnyttjande ska 26 § offentlighetslagen tillämpas, enligt vilken ändring kan sökas genom besvär i enlighet med bestämmelserna i 25 § i självstyrelselagen och rikets lag om rättegång i förvaltningsärenden. Besvärsanvisning ska fogas till ett sådant beslut på det sätt som föreskrivs i 42 § i förvaltningslagen. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

29 §. *Data som uppdateras ofta.* Paragrafen reglerar att data som uppdateras ofta på begäran ska finnas tillgänglig för vidareutnyttjande med hjälp av tekniska gränssnitt, genast efter att de har samlats in, och, om det är ändamålsenligt, för bulknedladdning, om det är fråga om information som både uppdateras ofta eller i realtid och innehållet ändras eller föråldras snabbt. Paragrafen motsvarar 7 § vidareutnyttjandelagen.

Paragrafens 1 mom. genomför artikel 5.5 om dynamiska data i öppna data-direktivet. Dynamiska data är enligt artikel 2.8 i direktivet information i digitalt format som uppdateras ofta eller i realtid, särskilt på grund av deras volatilitet eller snabba åldrande. Data som genereras av sensorer är vanligtvis att betrakta som dynamiska data. Beträffande data som uppdateras ofta innehåller artikel 5.5 i direktivet tvingande formatkrav. Data som uppdateras ofta ska finnas tillgängliga för vidareutnyttjande med hjälp av tekniska gränssnitt omedelbart efter att den samlats in, och i förekommande fall som bulknedladdning. I förekommande fall bör tolkas som att det är fråga om situationer då det finns en avgränsad mängd information som lämpar sig för att sammanställas i en fil för bulknedladdning. Begreppet i förekommande fall har ersatts av begreppet ändamålsenligt i lagtexten.

Paragrafens 2 mom. genomför artikel 5.6 i öppna data-direktivet. Om det skulle kräva en oproportionerlig arbetsinsats att tillgängliggöra information för vidareutnyttjande direkt efter att informationen samlats in, ska data som uppdateras ofta göras tillgänglig för vidareutnyttjande inom en sådan tidsfrist eller med sådana tekniska begränsningar som är nödvändiga och som inte försvårar vidareutnyttjandet av data som uppdateras ofta. Med oproportionerlig arbetsinsats avses att det skulle överstiga myndighetens finansiella eller tekniska kapacitet att göra data som uppdateras ofta tillgänglig direkt efter insamlingen. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

30 §. *Värdefulla datamängder.* Paragrafen reglerar att värdefulla datamängder på begäran ska finnas tillgängliga för vidareutnyttjande. Informationen ska finnas tillgänglig i maskinläsbar form med hjälp av tekniska gränssnitt och, om det är ändamålsenligt, för bulknedladdning. Paragrafen motsvarar 8 § vidareutnyttjandelagen. Värdefulla datamängder är enligt artikel 2.10 i öppna data-direktivet handlingar vars vidareutnyttjande är förknippat med stora fördelar för samhället, miljön eller ekonomin. Detta framför allt tack vare deras lämplighet för att skapa mervärdestjänster, applikationer och nya högkvalitativa och anständiga arbetstillfällen samt antalet potentiella mottagare av de mervärdestjänster och mervärdesapplikationer som bygger på dessa dataset. I bilaga I till direktivet fastställs tematiska kategorier av värdefulla datamängder: geospatial data, jordobservation och miljö, meteorologiska data, statistik, företag och företagsägande och rörlighet. Europeiska kommissionen ska i enlighet med artikel 14.1 i direktivet anta genomförandeakter i vilka det fastställs en förteckning över de värdefulla datamängderna som anges i bilaga I. I genomförandeakter får kommissionen vidare ange

arrangemang för offentliggörande och vidareutnyttjande av värdefulla datamängder. Kommissionen har ännu inte antagit bestämmelser om detta.

I paragrafens 1 *mom.* genomförs artikel 5.8 i öppna data-direktivet, enligt vilken värdefulla datamängder ska göras tillgängliga för vidareutnyttjande i maskinläsbart format, via lämpliga API:er och i förekommande fall som bulknedladdning.

I paragrafens 2 *mom.* ges landskapsregeringen rätt att i landskapsförordning anta närmare bestämmelser om värdefulla datamängder och tillgång till dem, i enlighet med de genomförandeakter som kommissionen kommer att anta. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

31 §. *Avgifter.* Paragrafen reglerar nivån på avgifter för offentligrättsliga prestationer som tillämpningen av kapitlet föranleder. Paragrafen motsvarar 9 § vidareutnyttjandelagen och genomför artikel 6 i öppna data-direktivet.

Av paragrafens 1 *mom.* framkommer att avgifter för offentligrättsliga prestationer som tillämpningen av lagen föranleder fastställs i enlighet med annan lagstiftning. I landskapslagen (1993:27) om grunderna för avgifter till landskapet regleras grunderna för landskapsregeringens och underliggande myndigheters prestationer, enligt vars 6 § landskapsregeringen beslutar om vilka prestationer som är avgiftsbelagda och storleken på avgifterna. Landskapsregeringen antar beslut som publiceras i Ålands författningssamling som ligger till grund för uppbärande av avgifter inom den allmänna förvaltningen och hos underlydande myndigheter. Beträffande avgiftsuttag inom den kommunala förvaltningen har det som framförs i lagförslaget, LF 8/2020-2021, vid tolkningen av grundlagens 81 § ansetts att en offentligrättslig kommunal avgift kan bygga på bestämmelser i lag, men också att det är möjligt att avgift påförs direkt med stöd av den kommunala självstyrelsen, se GrUU 53/2002 rd, s. 2/II. Inom den kommunala förvaltningen antar fullmäktige avgiftsstadgor. För det fall att avgifter fastställs för vidareutnyttjande av information får avgiften inte beräknas till en högre nivå än vad som framkommer av 2 och 3 *mom.*

Enligt paragrafens 2 *mom.*, vilket genomför artikel 6.1 i öppna data-direktivet, får avgift omfatta kostnader för att reproducera, tillhandahålla och sprida information samt för avidentifiering av personuppgifter och åtgärder för att skydda konfidentiell affärsinformation.

Enligt 3 *mom.*, vilket genomför artikel 6.2.b och 6.4 i öppna data-direktivet, får bibliotek, muséer och arkiv även uppbära avgift för att samla in, framställa och lagra information samt för att få en rimlig avkastning på investeringar. Med begreppet rimlig avkastning på investeringar avses enligt artikel 2.16 i direktivet en procentandel av den totala avgiften, utöver vad som krävs för att täcka de stödberättigade kostnaderna, som uppgår till högst 5 procentenheter över Europeiska Centralbankens fasta ränta. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

32 §. *Avgiftsfrihet.* Paragrafen reglerar att värdefulla datamängder ska tillhandahållas avgiftsfritt. Paragrafen motsvarar 10 § vidareutnyttjandelagen.

Enligt paragrafens 1 *mom.*, vilket genomför artikel 6.6.a i öppna data-direktivet, ska värdefulla datamängder tillhandahållas avgiftsfritt. Bibliotek, museum och arkiv får dock enligt artikel 14.4 i direktivet ta ut avgift för värdefulla datamängder. Avgiftsuttaget ska då ske i enlighet med principerna i 31 §.

Enligt 2 *mom.*, vilket genomför artikel 6.6.b i direktivet, ska forskningsdata som omfattas av definitionen i lagen tillhandahållas avgiftsfritt. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2020-2021.

9 kap. Särskilda bestämmelser

33 §. *Ikraftträdande.* I denna paragraf ingår en ikraftträdandebestämmelse. Avsikten är att lagen ska träda i kraft så snart som möjligt, på grund av att såväl skötseln av informationshanteringen på Åland som den reglering som finns av denna är föråldrad, samt i syfte att eliminera förekommande inkonsekvenser i den nuvarande informationshanteringen.

Lagens ikraftträdande ska vidare innebära ett upphävande av vidareutnyttjandelagen, i och med att dess bestämmelser i huvudsak överflyttas till lagens 8 kap.

34 §. *Övergångsbestämmelser.* I den föreslagna lagen ingår övergångsbestämmelser, eftersom myndigheterna, när lagen träder i kraft, inte förväntas ha hunnit vidtaga alla åtgärder och förberedelser för tillämpning av den nya lagen och de nya bestämmelserna i den. Till den del som lagens bestämmelser motsvarar gällande lagstiftning, lagstiftning som ska upphävas eller ändras, eller om regleringen motsvarar redan gällande praxis, ska det enligt förslaget inte föreskrivas om övergångstider.

Enligt paragrafens *1 mom.* ska myndigheterna försätta sin verksamhet i överensstämmelse med bestämmelsen i 8 § om information om och kontinuitet vid störningssituationer. 18 månader bedöms vara en tillräckligt lång tid för detta.

I paragrafens *2 mom.* finns övergångsbestämmelser för genomförande av förfaranden i anslutning till omvandling till elektroniskt format samt för tillgängligheten i fråga om informationsmaterial enligt 13 §. En myndighet ska inom 24 månader efter det att lagen trätt i kraft genomföra de förfaranden som kraven avser när det gäller att till elektroniskt format omvandla handlingar, vilka inkommer i annat än elektroniskt format, samt förvaring av handlingar i elektroniskt format och utnyttjande av en annan myndighets informationsmaterial. Genom övergångsbestämmelserna bedöms myndigheterna ges tillräckligt med tid för att säkerställa förfarandenas lagenlighet. Bestämmelserna gäller vidare endast nya informationsmaterial som uppkommer, vilket innebär att bestämmelserna inte tillämpas på informationsmaterial som har uppkommit före utgången av övergångsperioderna. Det finns dock heller inget hinder för att lagens bestämmelser tillämpas vid myndigheterna redan före utgången av övergångsperioden. Dessutom innehåller momentet en övergångsperiod på 18 månader som gäller bestämmelserna i 14 § om insamling av uppgifter. Den föreslagna övergångsperioden på 18 månader gör det möjligt för myndigheterna att se över tillvägagångssätten för insamling av uppgifter.

I paragrafens *3 mom.* föreskrivs om landskapsregeringens skyldighet att, inom 18 månader från det att lagen har trätt i kraft, med hjälp av tekniska gränssnitt mellan myndigheterna utreda vilka objekt som förutsätter reglering och upprätthållande av regelbunden och standardiserad informationsöverföring. Landskapsregeringen ansvarar för beredningen av regleringen som gäller utlämnande av information och att utarbeta och upprätthålla beskrivningar och definitioner av interoperabiliteten mellan informationssystem och informationslager inom den offentliga förvaltningen. Eftersom det finns sådan information som förutsätts för genomförande av den skyldighet som landskapsregeringen ska ansvara för enligt föreslagna 15 § 3 mom., kan 18 månader anses vara en tillräckligt lång tid för utredning av de objekt för definition av gränssnitten som avses i lagen.

I paragrafens *4 mom.* föreskrivs om tidsfristerna för ändringar i informationssystemen när det gäller myndigheternas insamling av logginformation, utlämnande av information via tekniska gränssnitt och öppnande av elektronisk förbindelse till myndigheter. Bestämmelserna ska tillämpas på informationssystem som anskaffas efter det att lagen trätt i kraft, vilket innebär att

myndigheterna får tillräckligt med tid för att säkerställa att de krav som ställs på framtida anskaffningar motsvarar kraven enligt informationshanteringslagen. De krav gällande elektroniskt utlämnande av information som anges i lagens 15–17 §§ ska dock genomföras på informationssystem som har anskaffats innan det att lagen har trätt i kraft, i samband med uppdateringen av informationssystemens tekniska gränssnitt och elektroniska förbindelser. De ändringar som görs i samband med uppdateringar ska dock genomföras senast 48 månader efter det att lagen har trätt i kraft. De krav gällande insamling av logginformation som föreskrivs i lagens 12 § ska genomföras i informationssystemen senast 24 månader efter det att lagen har trätt i kraft. Övergångsbestämmelserna innebär att myndigheterna enligt prövning kan ändra sina informationssystem så att de blir lagenliga vid en ändamålsenlig tidpunkt, i samband med utveckling vid systemanskaffningar och utvecklingen under informationssystemens normala livscykel.

I paragrafens 5 mom. finns övergångsbestämmelser för förfarandena i fråga om ärendehantering. Myndigheterna ska inom 24 månader efter det att lagen trätt i kraft ordna ärende- och handlingsregistreringen i enlighet med kraven i 18 §. De krav gällande registrering av handlingar som har inkommit till en myndighet och som myndigheten har utformat är redan baserade på de krav som föreskrivs i 8 § 1–5 mom. offentlighetslag (2021:79) för Åland och för vilka egna övergångstider gällde, vilket innebär att 18 § börjar tillämpas genast vid ikraftträdandet av lagen. För de krav som tillkommer kan övergångstiden på 18 månader, efter det att lagen har trätt i kraft, anses vara tillräcklig tidsdräkt för att myndigheterna ska förväntas klara av att implementera dessa.

2. Landskapslag om ändring av 8 § offentlighetslagen för Åland

8 §. *Anteckningar om sekretessbeläggning.* Innehållet i den nuvarande paragrafens 1–5 mom. överförs i och med lagförslaget i huvudsak till 13 och 18 §§ informationshanteringslagen, med vissa tillägg, varför dessa bör utmönstras ur bestämmelsen. Det kvarvarande 6 mom. reglerar att en myndighet vid registreringen eller i något annat skede kan göra anteckningar om att myndighetshandlingar ska vara sekretessbelagda enligt lag och att sådana anteckningar bör avlägsnas när det inte längre finns grunder för att sekretessbelägga handlingarna, vilken inte förslås ändras i sak. Paragrafen föreslås därmed ändras på så sätt att rubriken justeras så att den motsvarar bestämmelsens kvarvarande innehåll, det vill säga anteckningar om sekretessbeläggning, och det tidigare 6 mom. blir dess första och enda moment. I övrigt sker ingen som helst ändring av den kvarvarande bestämmelsen i sak.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Lagen innehåller en ikraftträdandebestämmelse.

3. Landskapslag om ändring av förvaltningslagen för landskapet Åland

8a kap. Automatiserat avgörande av ärenden.

48a §. *Förutsättningar för att avgöra ärenden automatiserat.* Paragrafen syftar till att skapa en behörighetsgrund för automatiserat avgörande av förvaltningsärenden och att avgränsa det automatiserade beslutsfattandet till ärenden som det med beaktande av principen om förvaltningens lagbundenhet och rättsskyddet lämpar sig för. Syftet är att genom lagstiftning införa en klar rättslig grund för automatiserat beslutsfattande inom förvaltningen i den allmänna lagstiftningen. I paragrafen föreskrivs när en myndighet får avgöra ärenden automatiserat. Med avgörande av ärenden hänvisas till 7 kap. i förvaltningslagen och däri avsett avgörande, vilket avslutar behandlingen av ett förvaltningsärende och genom vilket det beslutas om någons fördel, rätt eller skyldighet. I likhet med förvaltningslagens allmänna tillämpningsområde gäller den föreslagna regleringen i princip både beslut som gäller fysiska personer och beslut som gäller juridiska personer. Eftersom det i bestämmelsen med avgörande av ett ärende avses en åtgärd som avslutar behandlingen av ett förvaltningsärende, är regleringen i princip inte tillämplig på bland annat faktisk förvaltningsverksamhet, så som tillhandahållande av offentliga tjänster. På behandlingen av personuppgifter i samband med förvaltningsärenden tillämpas i regel den allmänna dataskyddsförordningen. Till den del automatiserat avgörande av ärenden hänför sig till fysiska personer blir förbuden i dataskyddslagstiftningen mot automatiserat individuellt beslutsfattande tillämpliga. I artikel 22 i den allmänna dataskyddsförordningen förbjuds automatiserat individuellt beslutsfattande och profilering i samband med det. Enligt artikel 22.1 ska den registrerade ha rätt att inte bli föremål för ett beslut som enbart grundas på automatiserad behandling, inbegripet profilering, vilket har rättsliga följder för den enskilde eller på liknande sätt i betydande grad påverkar denne. Enligt artikel 22.2 b ska artikel 22.1 inte tillämpas om beslutet tillåts enligt unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt, vilken den personuppgiftsansvarige omfattas av, fastställer lämpliga åtgärder till skydd för den registrerades rättigheter, friheter och berättigade intressen. Artikel 29-arbetsgruppen för uppgiftsskydd har i sina riktlinjer, se s. 22 i WP251rev.01, WP 29 Riktlinjer om automatiserat individuellt beslutsfattande, om begreppet beslut som grundas enbart på automatiserad behandling konstaterat att om en fysisk person gör en granskning och tar hänsyn till andra faktorer innan det slutliga beslutet fattas, är detta inte ett beslut som grundas enbart på automatiserad behandling. Vidare har arbetsgruppen konstaterat att den personuppgiftsansvarige inte kan undvika att omfattas av artikel 22 enbart genom att påstå att fysiska personer deltar i beslutsprocessen. Om någon exempelvis rutinmässigt tillämpar automatiskt genererade profiler på individer, utan att faktiskt påverka resultatet, är detta fortfarande ett beslut som grundas enbart på automatiserad behandling. Syftet med 48a § i förvaltningslagen är att utnyttja det handlingsutrymme som den allmänna dataskyddsförordningen tillåter och att genom nationell lagstiftning möjliggöra automatiserat individuellt beslutsfattande. Den allmänna dataskyddsförordningen lämnar ett nationellt handlingsutrymme inom ramen för vilket ett sådant undantag är möjligt. Då gäller det dock att se till att regleringen i sin helhet är förenlig med den allmänna dataskyddsförordningen och att i den också föreskrivs om lämpliga åtgärder för att skydda den registrerades rättigheter och friheter samt berättigade intressen. Enligt skäl 71 i förordningen bör denna form av uppgiftsbehandling under alla omständigheter omgärdas av lämpliga skyddsåtgärder, som bör inkludera specifik information till den registrerade och rätt till mänskligt ingripande, att framföra sina synpunkter,

att erhålla en förklaring till det beslut som fattas efter sådan bedömning och att överklaga beslutet.

I paragrafens *1 mom.* föreskrivs om syftet med nya 8a kap. och definitionen av automatiserat avgörande av ärenden. Samtidigt drar definitionen upp gränser för avgöranden på vilka 8a kap. ska tillämpas. Kapitlet tillämpas alltså på ärenden där en myndighet genom automatisk databehandling träffar ett avgörande som avslutar behandlingen av ett ärende, utan att avgörandet granskas och godkänns av en fysisk person. Föreslagna 8a kap. ska följaktligen inte tillämpas på vilken ärendebehandling som helst där automatisk databehandling används. Kapitlet blir tillämpligt när det avgörande som avslutar behandlingen av ett ärende träffas enbart med hjälp av automatisk databehandling, utan medverkan av en fysisk person. Även en sådan ärendebehandling kan innebära moment där en fysisk person deltar i beredningen av ärendet genom interimistiska åtgärder, så som moment som kräver prövning från fall till fall. I praktiken innebär granskning och godkännande av ett avgörande att den fysiska person som godkänner beslutet går igenom avgörandets sakinhåll och felfrihet med den noggrannhet och precision som 21 § i grundlagen och 4 § och 26 § 1 mom. förvaltningslagen förutsätter. Enbart en formell godkännandeåtgärd, utan innehållslig bedömning av avgörandet, räcker alltså inte för att ärendet inte ska omfattas av 8a kap.

I paragrafens *2 mom.* föreskrivs att en myndighet kan avgöra ett ärende automatiserat, när det i ärendet inte ingår omständigheter som enligt myndighetens förhandsprövning förutsätter prövning från fall till fall, eller när de i ärendet ingående omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall har bedömts av en tjänsteman eller någon annan som handlägger ärendet. Avgöranden ska grundas på behandlingsregler som har utarbetats med stöd av tillämplig lag och som avses i 2 § 18 punkten informationshanteringslagen. I detta moment beskrivs den förutsättning enligt vilken en myndighet på förhand ska pröva vilka ärenden, vilka till sin natur är sådana att de kan avgöras automatiserat, och utarbeta behandlingsregler, enligt vilka dessa ärenden väljs ut och avgörs. Förutsättningen för ett automatiserat avgörande är uttryckligen att det ärende som behandlas inte kräver prövning från fall till fall. Myndigheten ska på förhand göra en prövning av i vilka ärenden prövning från fall till fall kan behövas och hur lagen då ska tolkas. Myndigheten ska beakta denna prövning när den utarbetar behandlingsreglerna. I praktiken ska myndigheten, bland alla de ärenden den behandlar, identifiera sådana som till sina väsentliga drag upprepas på samma sätt (typfall) och som enligt myndighetens bedömning alltid ska avgöras enligt samma regel. I sin enklaste form kan ett typfall identifieras direkt med stöd av tillämplig materiell lag, när lagstiftningen är tillräckligt entydig. I sådana fall där den materiella lagstiftningen, utifrån däri använda begrepp, lämpar sig för en bred palett av fall, måste myndigheten vid identifieringen av typfall på förhand också ta ställning till tolkningen av de tillämpliga bestämmelserna. Även i ärenden där den lagstiftning som ligger till grund för besluten ger mycket rum för tolkning kan det gå att identifiera typfall, där myndigheten i någon ärendegrupp har en etablerad avgörandepraxis, enligt vilken ärenden med vissa drag alltid avgörs på samma sätt. Ett typfall kan också grunda sig på granskning av gränsvärden, exempelvis så att inkomster som överstiger ett visst eurobelopp i vissa situationer alltid anses uppfylla det kriterium som lagen kräver. Det automatiserade avgörandet avgränsas så att ärenden som förutsätter prövning från fall till fall antingen lämnas utanför automatiseringen, eller så organiseras beslutsfattandet så att en tjänsteman eller någon annan som handlägger ärendet deltar i beslutet, till den del ärendet är förenat med omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall. Automatiserat avgörande gäller å ena sidan ärenden där det enligt myndighetens förhandsprövning inte ingår omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall. Sådana är i synnerhet till sin natur enkla ärenden där den berörda lagstiftningen är

entydig, exempelvis tillståndsärenden, vilka avgörs utifrån entydiga kriterier och i vilka det inte ingår helhetsprövning. I allmänhet bedöms behovet av prövning från fall till fall utifrån den materiella lagstiftningen, men också förfarandebestämmelser i en speciallag kan inverka på prövningen. Å andra sidan kan även sådana ärenden som är förenade med prövning från fall till fall avgöras automatiserat, men där en tjänsteman eller någon annan som handlägger ärendet har bedömt de omständigheter som förutsätter prövning. Då fattas det slutliga avgörandet av ärendet automatiserat, med stöd av den bedömning tjänstemannen har matat in i informationssystemet och de övriga uppgifterna i ärendet. Om den som handlägger ärendet i det här sammanhanget i sin helhet gör den slutliga rättsliga slutledningen, enligt vilken ärendet avgörs, är det enligt definitionen i 1 mom. emellertid inte fråga om ett automatiserat avgörande. I bestämmelsen avses med tjänsteman i enlighet med förvaltningslagen också en befattningshavare i kommunen eller landskapet. Med någon annan som handlägger ärendet avses en sådan tjänsteman, förmånshandläggare eller motsvarande fysisk person till vars uppgifter det hör att avgöra ärendet i enlighet med den interna arbetsfördelningen hos myndigheten, eller den privata aktör som sköter en offentlig förvaltningsuppgift. I bestämmelsen avgränsas inte området för automatiserat avgörande enligt ärendets eller avgörandets karaktär, utan myndigheten kan avgöra också andra slags ärenden, exempelvis rätta fel i beslut i enlighet med 8 kap. i förvaltningslagen, eller avgöra att ett ärende förfaller, om de föreskrivna förutsättningarna uppfylls. Regleringen är vidare tillämplig på automatiserat påförande av sådana påföljder av straffkaraktär som påförs i förvaltningsförfarande, när de inte innefattar prövning från fall till fall eller när sådana omständigheter har bedömts av en tjänsteman eller någon annan som handlägger ärendet. Automatiserat påförande av påföljder av straffkaraktär vore följaktligen möjligt endast i bestämda fall. Automatiserat kan exempelvis sådana schematiska sanktioner påföras, vars påförandegrunder och storlek är exakt föreskrivna i lag och försummelsen eller överträdelsen av de i lag föreskrivna skyldigheterna lätt går att leda i bevis.

Enligt paragrafens 2 mom. *andra meningen* ska avgöranden grundas på behandlingsregler som har utarbetats med stöd av tillämplig lag. Enligt 2 § 1 mom. 18 punkten informationshanteringslagen avses med behandlingsregler av en fysisk person på förhand utarbetade regler avsedda att styra automatisk databehandling. Utifrån behandlingsreglerna avgörs exempelvis om en förmånsansökan uppfyller de kriterier som enligt myndighetens tolkning krävs för beviljande av förmånen, eller om en förmån som kontrolleras i förmånsövervakningen bör avslutas, för att förmånstagaren inte längre uppfyller kriterierna. Eftersom avgörandet av ett ärende uttryckligen bör beskrivas i formen av en behandlingsregel, utesluter bestämmelsen sådant tekniskt genomförande som i stället för regler, exempelvis, utgår från sannolikhetstänkande, det vill säga så kallade maskininlärningstekniker. Behandlingsreglerna och förhandsprövningen av dem bör enligt 19 § informationshanteringslagen beskrivas i det automatiserade beslutsförfarandets dokumentering. Enligt bestämmelsen ska behandlingsreglerna utarbetas med stöd av tillämplig lag. Med det betonas myndighetens skyldighet att uppfylla den i 2 § 3 mom. grundlagen föreskrivna principen för förvaltningens lagbundenhet, enligt vilken lag noggrant ska iaktas i all offentlig verksamhet. Med tillämplig lag avses i bred mening all i ärendet tillämplig rätt medräknat bland annat riksdagens lagar, Europeiska unionens rättsakter, bestämmelser på lägre nivå än lag, myndighetsföreskrifter samt rättspraxis. Tillämplig lag kan gälla materiella bestämmelser som är tillämpliga i ärendet, exempelvis förmånsreglering, eller förfarandebestämmelser, exempelvis förfaranderegleringen i förvaltningslagen och speciallagar. Kravet på att behandlingsreglerna ska grunda sig på tillämplig lag innebär också att myndigheten för urval och behandling av automatiserade ärenden endast får tillämpa regler, för vilka en

acceptabel rättslig grund kan läggas fram. Myndigheten kan således inte tillämpa exempelvis behandlingsregler som leder till förvaltningsåtgärder i strid med de rättsprinciper för förvaltningen som tryggas i 4 § i förvaltningslagen. Det är vidare exempelvis inte möjligt att avvika från hörande utan att det möjliggörs i lag. Skyldigheten att dokumentera bedömningen av att behandlingsreglerna är icke-diskriminerande föreskrivs i 19 § informationshanteringslagen. Eftersom behandlingsreglerna ska grunda sig på tillämplig lag ska myndigheten vid utarbetandet av reglerna göra en omsorgsfull bedömning av vilka ärenden som kan avgöras automatiserat, så att slutresultatet är ett lagenligt avgörande. Detta innebär i praktiken identifiering av sådana typfall där myndigheten anser det klart att slutresultatet, enligt behandlingsregeln, är lagenligt. Å andra sidan, eftersom det inte är meningen att genom den föreslagna regleringen avvika från myndigheters skyldigheter som gäller förvaltningsförfarandet, måste myndigheten planera sina automatiserade verksamhetsprocesser, så att skyldigheterna som gäller utredande av ärendet och hörande samt innehållet i och motiveringarna till beslutet fullgörs korrekt. Skyldigheten att dokumentera bedömningen av dessa omständigheter föreskrivs i 19 § informationshanteringslagen.

Automatiserat avgörande är inte möjligt i ärenden som ska avgöras på föredragning, eftersom ett föredragningsförfarande förutsätter en föredragande och en beslutsfattare som handlar under tjänsteansvar. Den föreslagna regleringen hindrar dock inte föredraganden från att använda automatiserade beslutsstöd. Innan automatiserat avgörande tas i bruk ska myndigheten fatta ett beslut om införande, i enlighet med föreslagna 22 § informationshanteringslagen.

I paragrafens 3 *mom.* ingår en informativ hänvisning, enligt vilken förutsättningarna för att införa automatiserat avgörande och det förfarande som ska iakttas vid införandet regleras i informationshanteringslagen. Hänvisningsbestämmelsen behövs, eftersom de bestämmelser som föreslås i 7 kap. informationshanteringslagen uppställer ytterligare kriterier för de situationer där ärenden kan avgöras automatiserat hos en myndighet. Kraven i informationshanteringslagen måste uppfyllas för att de ärenden som avses i 8a kap. i förvaltningslagen ska kunna avgöras automatiserat.

I paragrafens 4 *mom.* föreskrivs ett förbud mot att automatiserat avgöra en begäran om rättelse eller ett jämförbart rättsmedel. Bestämmelser om begäran om rättelse finns i 8 kap. förvaltningslagen. Med rättsmedel som är jämförbara med begäran om rättelse avses sådana förvaltningsinterna rättsmedel, vilka föreskrivs om i speciallagstiftning och som till sitt syfte kan jämföras med en rättelsebegäran enligt 8 kap. förvaltningslagen.

48b §. *Rättsskyddsförutsättning vid automatiserade avgöranden.* Paragrafen föreskriver om en rättsskyddsförutsättning vid automatiserade avgöranden, i form av att automatiserade avgöranden endast ska få nyttjas när en till alla delar avgiftsfri rätt till begäran om rättelse, eller jämförbart rättsmedel, föreligger. Syftet med införandet av rättsskyddsförutsättningen är att säkerställa att automatiserade avgöranden sker i överensstämmelse med kraven på skydd av personuppgifter enligt dataskyddslagstiftningen, vilket utvecklas nedan. Den föreslagna regleringen lämpar sig också för korrigerande av fel, om kriterierna för automatiserat avgörande uppfylls.

I paragrafens 1 *mom.* föreskrivs att en rättsskyddsförutsättning för automatiserade avgöranden, utöver det övriga som föreskrivs i 8a kap., är att den fysiska person som avgörandet avser, avgiftsfritt till alla delar, får begära om rättelse av avgörandet eller ett därmed jämförbart rättsmedel. Begäran ska behandlas hos den myndighet som har fattat beslutet eller hos en myndighet som hör till samma personuppgiftsansvarige som den beslutande myndigheten. Rätten att begära rättelse av avgöranden framgår av tillämplig speciallagstiftning. Genom bestämmelsen genomförs de krav på skyddsåtgärder

som föreskrivs i artikel 22.2 b i den allmänna dataskyddsförordningen. Artikel 22.2 b förutsätter att, då grunden för automatiserat beslutsfattande finns i en medlemsstats nationella rätt, ska lämpliga åtgärder till skydd för den registrerades rättigheter, friheter och berättigade intressen fastställas i lag. Enligt skäl 71 i den allmänna dataskyddsförordningen är lämpliga skyddsåtgärder åtminstone rätten till mänskligt ingripande. Eftersom den allmänna dataskyddsförordningens förutsättning om rätten till mänskligt ingripande endast konstateras i ingressskälen, men inte i själva artikeltexten, måste det avvägas hur förpliktande denna förutsättning är. EU-domstolen har gett ingressskälen avsevärd tyngd i sina domar, se exempelvis punkt 87 i mål C-203/15 och punkt 71 i mål C-454/18. Med beaktande av att den föreslagna regleringen som allmän lag blir brett tillämplig på många slag av administrativt beslutsfattande, är det för att garantera tillräckliga skyddsåtgärder motiverat att genomföra rätten till mänskligt ingripande i den föreslagna bestämmelsen. Av 1 § 4 mom. i förvaltningslagen följer att det är möjligt att i en speciallag lagstifta på annat sätt om kravet i 1 mom. I det sammanhanget bör lagstiftaren se till att sådana tillräckliga skyddsåtgärder som dataskyddslagstiftningen kräver ingår i speciallagen. Vid lagstiftandet bör det bedömas hur skälet om mänskligt ingripande ska tolkas i den aktuella kontexten. Den allmänna lagstiftningen om dataskydd utgår från att utövandet av rättigheter ska vara avgiftsfritt för den registrerade. I artikel 12.5 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs att all kommunikation och samtliga åtgärder som vidtas enligt artikel 22 ska tillhandahållas kostnadsfritt. Därför ska en rättelsebegäran eller ett jämförbart rättsmedel vara en avgiftsfri åtgärd för den registrerade. Dataskyddslagstiftningen utgår från att en registrerad kan utöva sina rättigheter avseende en personuppgiftsansvarig som behandlar den registrerades personuppgifter. Eftersom beslutsfattande som grundas enbart på automatiserad behandling kan vara förenat med större risker än sedvanlig behandling av personuppgifter, ska den registrerade ha rätt att utöva sin rätt avseende den personuppgiftsansvarige som har fattat beslutet, för att rättsmedlet ska anses som sådan rätt för den registrerade som avses i dataskyddslagstiftningen. Därför ska förfarandet vid en rättelsebegäran, eller ett jämförbart rättsmedel, vara sådant att begäran behandlas av den personuppgiftsansvarige som också fattade det beslut som var grundat enbart på automatiserad behandling. Exempelvis sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen kan inte anses tillämpligt, eftersom förvaltningsdomstolen inte är den personuppgiftsansvarige som har fattat beslutet. I Artikel 29-arbetsgruppens riktlinjer, se s. 22 och 29 i WP251rev.01, WP 29 Riktlinjer om automatiserat individuellt beslutsfattande, preciseras innehållet i den allmänna dataskyddsförordningens skäl 71, särskilt den registrerades rätt att kräva mänskligt ingripande och tillhörande förfaranden. Enligt arbetsgruppen ska granskningen utföras av någon som har den befogenhet och kompetens som krävs för att ändra beslutet. Granskaren bör dessutom göra en ingående bedömning av alla relevanta uppgifter, inbegripet eventuella kompletterande upplysningar som har lämnats av den registrerade. En rättelsebegäran kan anses lämpa sig mycket väl som sådan dataskyddsrettslig skyddsåtgärd, vilken uppfyller kraven i Artikel 29-arbetsgruppens riktlinjer. Om det inte finns bestämmelser om rätt till begäran om rättelse i speciallagstiftningen, uppfylls rättskydds-förutsättningen också av ett jämförbart lagstadgat rättsmedel. Jämförbara rättsskyddsmedel beskrivs ovan i specialmotiveringen till 48a § 4 mom. Vidare ska ett rättsskyddsmedels jämförbarhet med en begäran om rättelse bedömas utifrån de egenskaper som beskrivs i 48b § 1 mom., så som avgiftsfriheten. Det ska därmed vara ett rättsmedel som handläggs i ett förvaltningsförfarande hos den myndighet som har fattat beslutet. Den som handlägger rättsmedlet kan också vara en annan myndighet som ingår i samma personuppgiftsansvarige som den myndighet som fattade det ursprungliga avgörandet. Exempelvis begärs rättelse i en kommunal tjänsteinnehavares beslut hos

en kommunal nämnd. Tjänsteinnehavaren och nämnden kan vara olika myndigheter, men tolkas höra till samma personuppgiftsansvarige. Begreppet personuppgiftsansvarig definieras i artikel 4.7 i den allmänna dataskyddsförordningen, enligt vilken den personuppgiftsansvarige är den som ensam, eller tillsammans med andra, bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Alternativt kan bestämmelser om den personuppgiftsansvarige utfärdas genom lag, på samma sätt som det har gjorts i fråga om flera myndigheter. Om det inte föreskrivs om den personuppgiftsansvarige i lag, bestämmer varje myndighet ensam, eller tillsammans med andra myndigheter, hur registerföringen ska organiseras i olika behandlingssituationer. Enligt dataskyddsbestämmelserna ska den registrerade i samband med behandlingen av personuppgifter informeras om vilken myndighet som är personuppgiftsansvarig. I 41 § förvaltningslagen föreskrivs det att om rättelse av ett beslut ska begäras i ett särskilt föreskrivet rättelseförfarande innan besvär anförs, ska anvisningar om användning av ett sådant rättelseförfarande ges samtidigt med beslutet. I anvisningarna ska i enlighet med 42 § förvaltningslagen nämnas besvärmyndigheten samt den myndighet till vilken besvärsskriften ska lämnas in. För att den förutsättning som följer av dataskyddslagstiftningen, om att den människa som deltar i handläggningen ska ha möjlighet att ändra beslutet ska tillgodoses, måste parten i fråga kunna kräva ändring i beslutet till alla delar. Ett motsvarande rättsmedel fungerar också som den registrerades rätt att få ärendet behandlat av en fysisk person. Artikel 22.2 b i den allmänna dataskyddsförordningen förutsätter bestämmelser om skyddsåtgärder i lag. Vid utövande av den registrerades rättigheter förutsätts, enligt artikel 12 i den allmänna dataskyddsförordningen, att medlemsstaterna ska föreskriva om utövandet av den registrerades rättigheter när behandlingen grundas enbart på automatisk behandling enligt artikel 11. Med beaktande av de krav som följer av den allmänna dataskyddsförordningen bör det i lag föreskrivas om rättsmedel som är jämförbara med en begäran om rättelse och hur de ska behandlas. Eftersom paragrafen syftar till att genomföra de skyddsåtgärder som följer av dataskyddslagstiftningen har förutsättningen i 1 mom. avgränsats till att omfatta endast ärenden där parten är en fysisk person. Om både en fysisk person och en juridisk person är parter i ett ärende, ska den fysiska personen som är part ha möjlighet till ett rättsmedel enligt 1 mom.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs ett undantag från förutsättningen enligt 1 mom. Förutsättningen tillämpas inte om en parts yrkande, som inte rör någon annan part, godkänns genom ett automatiserat avgörande. Ett centralt mål för artikel 22 i den allmänna dataskyddsförordningen är att skydda människor från sådant automatiserat beslutsfattande, där deras egenskaper bedöms på felaktiga grunder, utan att en människa kan påverka bedömningen. En part kan dock inte längre anses ha behov av dataskyddsrättsligt skydd för att få beslutet behandlat av en människa när en dennas yrkande godkänns på det sätt som har begärts. Skyddsåtgärden enligt paragrafens 1 mom. kan endast anses effektiv om begäran om rättelse eller ett jämförbart rättsmedel inte får avgöras automatiserat. Förbud som gäller detta ingår i 48a § 4 mom. Paragrafen syftar till att föreskriva ett ytterligare kriterium som ska uppfyllas för automatiserade avgöranden. Av paragrafen i sig följer inte rätten att begära rättelse och den påverkar inte heller annars de befintliga rättsmedlen. En parts rätt att begära rättelse och rätt till rättsskydd tryggas med stöd av annan lagstiftning, så som förvaltningslagen eller annan speciallag. Inte heller undantaget i 2 mom. är avsett för att avvika från rättsmedlen, utan endast från villkoret för automatiserat avgörande av ärenden i vissa situationer.

48c §. *Meddelande om automatiserat avgörande.* Paragrafen reglerar myndighetens informationsskyldigheter i samband med meddelande om automatiserat avgörande. Syftet med bestämmelsen är att genom att påföra

myndigheten ett meddelandekrav säkerställa parter s möjligheter att tillgodose sina rättigheter i förhållande till automatiserade avgöranden.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs att det, utöver vad som föreskrivs i 39 § 1 mom. förvaltningslagen, av ett förvaltningsbeslut ska framgå om ärendet har avgjorts automatiserat. Samtidigt ska det framgå var det beslut om införande som avses i 22 § informationshanteringslagen finns att tillgå. Enligt 23 § 1 mom. informationshanteringslagen ska myndigheten vidare offentliggöra ett beslut om införande på sin webbplats i det allmänna datanätet. I ett skriftligt förvaltningsbeslut kan adressen till en specifik webbplats eller, vid behov, någon annan specifik uppgift anges, om det beslut om införande som anknyter till det automatiserade avgörandet av ärendet. Från jämlikhetssynpunkt ska beslutet vara tillgängligt också på annat sätt än på myndighetens webbplats. Eftersom automatiserat avgörande och användning av automatiserade verksamhetsprocesser grundas på beslut om införande, är det motiverat att det automatiserade avgörandet upplyser om detta. Vidare ska myndigheten enligt 23 § 2 mom. informationshanteringslagen informera om automatiserat avgörande av ärenden inom sitt verksamhetsområde på ett begripligt och tillgängligt sätt. Enligt 4 § förvaltningslagen ska myndigheternas åtgärder skydda de förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen. Myndigheten ska därmed öppet berätta för parter när deras ärenden har avgjorts automatiserat. En part kan bedöma det avgörande den har fått med stöd av de uppgifter myndigheten ger och därefter, exempelvis, utnyttja sin möjlighet att begära rättelse av beslutet. För automatiserade avgöranden gäller dessutom de förpliktelser enligt 39 och 40 §§ förvaltningslagen om beslutets innehåll och motiveringen till beslutet, när det i ärendet ges ett skriftligt och motiverat förvaltningsbeslut.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att, för det fall att det inte meddelas något förvaltningsbeslut i ärendet med stöd av någon annan lag, ska de uppgifter som avses i 1 mom. dock meddelas parten på något annat sätt, senast när behandlingen av ärendet avslutas. Bestämmelsen syftar till att trygga partens rätt att bli informerad om att ärendet har avgjorts automatiserat, även i de fall då det av speciallagstiftningen följer att det inte ska ges något skriftligt förvaltningsbeslut i ärendet. Myndigheten kan exempelvis ge informationen i en digitaliserad tjänst när parten har inlett ärendet, eller när myndigheten meddelar att ärendet har inletts. Sådana situationer kan exempelvis vara ett positivt beslut på en ansökan om körkort och vissa för parten positiva anmälnings- och registreringsärenden, där parten med stöd av speciallag inte ska ges ett skriftligt beslut. I paragrafens 2 mom. föreskrivs även att myndigheten, om inget skriftligt förvaltningsbeslut meddelas i ärendet, ska informera parten om de uppgifter som ligger till grund för det automatiserade avgörandet. Genom bestämmelsen tryggas en parts rätt att få de konkreta uppgifter som ligger till grund för det automatiserade avgörandet i sitt ärende. Skyldigheten att meddela de uppgifter som ligger till grund för avgörandet är en annan sak än rätten enligt 13 offentlighetslagen att, i egenskap av part, på begäran få sådana myndighetshandlingar som kan ha inverkat på det beslut som gäller parten. Skyldigheten gäller alla uppgifter som det automatiserade avgörandet har grundats på, oavsett om det grundas på myndighetens egna informationslager eller uppgifter i utomstående informationslager. Med stöd av bestämmelsen har myndigheten i princip prövningsrätt, med avseende på i vilket skede av ärendets behandling uppgifterna meddelas. Myndigheten kan beakta de specifika omständigheterna i behandlingen och meddela parten uppgifterna i det skedet då de hos myndigheten är färdiga för avgörande av ärendet. Uppgifterna kan exempelvis meddelas i samband med att ärendet inleds, om de hos myndigheten är färdiga för avgörande av ärendet. När ärenden i allt högre grad börjar skötas med hjälp av digitala tjänster bör myndigheten aktivt tillhandahålla de uppgifter, vilka ska meddelas med hjälp av digitala tjänster eller någon annan tillräckligt informationssäker

elektronisk dataöverföringsmetod. Syftet med skyldigheten att meddela uppgifter är att säkerställa att partens rättsskydd tillgodoses vid automatiserat avgörande av ärenden. Särskilt i sådana fall där undantagen från hörandeplikten enligt 28 § 2 mom. förvaltningslagen tillämpas, eller sådana positiva avgöranden i enlighet med 48b § 2 mom. fattas, vilka gör att kravet på rättelseförfarande inte blir tillämpligt. Då uppstår det en risk att parten inte kan bedöma huruvida det automatiserade avgörandet bygger på rätt faktaunderlag. Parten kan själv säkerställa att avgörandet är grundat på rätta och uppdaterade uppgifter, när parten meddelas de uppgifter som har använts vid det automatiserade avgörandet. Med beaktande av de automatiserade avgörandenas masskaraktär och den nätverksbaserade verksamheten i utnyttjandet av myndighetens informationslager, skapas genom den föreslagna regleringen ett förfarande genom vilket parten kan försäkra sig om, även i de fall som definieras i bestämmelsen, att det faktaunderlag som har använts i det automatiserade avgörandet är korrekt och uppdaterat. I den allmänna dataskyddsförordningens skäl 71 anses korrigerande av fel och minimering av risker för fel vid felaktigheter i personuppgifter som en skyddsåtgärd vid automatiserat individuellt beslutsfattande. Syftet med att genom nationell lag föreskriva en skyldighet att meddela uppgifter är, å ena sidan, att säkerställa tillräckliga skyddsåtgärder vid automatiserat avgörande, i enlighet med artikel 22.2 b i den allmänna dataskyddsförordningen. Å andra sidan, är även andra än fysiska personer föremål för automatiserat avgörande av ärenden. Målet är därför att säkerställa att det också i de fallen finns tillräckliga skyddsåtgärder för att säkerställa uppgifternas felfrihet och aktualitet. Myndigheten ska i egenskap av personuppgiftsansvarig redan utifrån artiklarna 12, 13 och 14 i den allmänna dataskyddsförordningen informera den registrerade om behandlingen av personuppgifter. Informeringsskyldigheten gäller också olika kategorier av personuppgifter samt uppgifter om de datakällor personuppgifterna härrör ifrån. Informationsskyldigheten i den allmänna dataskyddsförordningen är dock på en mera allmän nivå än föreslagna 2 mom. Myndigheten är dock, med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen, inte skyldig att självmant och regelbundet meddela en registrerad, i egenskap av part, information om alla de uppgifter som myndighetens avgörande grundar sig på, i ett individuellt ärende.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs att kravet enligt 39 § 1 mom. 4 punkten förvaltningslagen, att namnet på den person som ger ytterligare uppgifter ska anges, inte tillämpas i ett ärende som har avgjorts automatiserat. Ett undantag från detta krav föreskrivs, eftersom det vid automatiserat beslutsfattande inte alltid på förhand kan utses någon bestämd person. Undantaget gäller endast meddelande av namnet, medan det alltså i det skriftliga beslutet trots det i enlighet med 39 § 1 mom. 4 punkten ska anges kontaktuppgifter för ytterligare uppgifter om beslutet. Av den allmänna serviceskyldigheten i 5 § förvaltningslagen kan anses följa att myndigheterna ska ordna meddelandet av ytterligare uppgifter sådant, att partens eventuella kontakt till myndigheten om ett beslut styrs till en person med tillräcklig sakkunskap att svara på partens materiella och övriga frågor om förfarandet. Dessutom föreslås det en separat bestämmelse i 22 § 1 mom. informationshanteringslagen, om att beslutet om införande av ett automatiserat beslutsförfarande ska innehålla kontaktuppgifter till myndigheten för ytterligare uppgifter om användningen av det automatiserade beslutsförfarandet.

58 §. *Elektronisk delgivning*. Paragrafen inför en ny huvudregel om att delgivning av samtliga handlingar till parter som har kommunicerat med myndigheten elektroniskt, eller har uppgett kontaktuppgifter för elektronisk kommunikation, ska ske genom elektronisk delgivning. Syftet med bestämmelsen är att införa en ny presumtion om att en part ska anses ha samtyckt till elektronisk kommunikation i ett ärende, om den antingen har kommunicerat

med myndigheten genom elektronisk webbformulär eller post, eller har uppgett en elektronisk postadress till myndigheten. En myndighet kan därmed, utan ytterligare uttryckt samtycke från parten, utgå ifrån att samtycket till elektronisk kommunikation även gäller under ärendet framgent, om inte annat framkommer. För det fall att parten har flera ärenden aktuella bör myndigheten därmed rimligtvis ställa fråga parten om samtycket till elektronisk kommunikation i ett av dennas ärenden även ska utsträckas till partens andra ärenden. Myndigheten kan alltså fortsatt inhämta samtycke om elektronisk delgivning på andra sätt. En förutsättning för elektronisk delgivning är dock att denna, i förhållande till handlingarnas innehåll, kan ske på ett informationssäkert sätt.

I paragrafens *1 mom.* föreskrivs att delgivning av samtliga handlingar till parter, vilka genom ett elektroniskt webbformulär eller elektronisk post aningen har inlett sitt ärende hos myndigheten elektroniskt, i annat skede har kontaktat myndigheten genom elektronisk post eller vid annan kontakt med myndigheten har uppgivit en elektronisk postadress, ska ske genom elektronisk delgivning. Samtycket kan dock inte anses omfatta annat än elektronisk kommunikation och delgivning i det enskilda ärendet. Elektronisk delgivning sker därefter fortsatt genom antingen vanlig eller bevislig delgivning enligt 58b och 58c §§.

I paragrafens *2 mom.* föreskrivs att elektroniska meddelanden till parter ska skickas till den elektroniska postadress som parten själv har uppgivit vid kommunikation med myndigheten i ärendet och, för det fall att någon sådan inte har uppgivits, till den elektroniska postadress som parten nyttjade vid sin senaste kontakt med myndigheten i ärendet. Bestämmelsen inför en rangordning som myndigheten ska följa när den ska bedöma vilken elektroniska postadress som den ska nyttja vid fortsatt kontakt med parten genom elektroniska meddelanden. Syftet med paragrafen är att tillse att elektronisk kommunikation i första hand sker till den av parten uppgivna elektroniska postadressen, för att undvika situationer där delgivning sker till en postadress som parten inte förväntar sig att få meddelanden till och därmed inte aktivt bevakar. Detta riskerar att skapa situationer där parten drabbas av rättsförluster. Det är dock inte alltid som en part uttryckligt uppger vilken elektroniska postadress som den vill kontaktas igenom. En del parter kan även skicka elektroniska meddelanden från såväl privata som arbetsrelaterade elektroniska postadresser. För det fall att någon föredragen elektronisk postadress inte uttryckligt har uppgivits, exempelvis vid ärendets inledande eller vid annan kontakt med myndigheten i ärendet, ska myndighetens nyttja den elektroniska postadress som parten själv har begagnat vid sin senaste elektroniska kommunikation med myndigheten i ärendet. Vid oklarheter förväntas myndigheten, tämligen självklart, att kontakta parten på lämpligt sätt för att klarlägga frågan.

I paragrafens *3 mom.* föreskrivs att en part har en ovillkorlig rätt att när som helst meddela att denna framgent, vid särskilt tillfälle eller under särskild tidsperiod, inte önskar att delges handlingar från myndigheten elektroniskt, även om förutsättningarna enligt 1 mom. har uppfyllts. Syftet med bestämmelsen är att tillförsäkra parten en ovillkorlig bestämmanderätt över frågan om hur den vill att myndigheten ska kommunicera med denna. När en part har utnyttjat sin rätt enligt 3 mom. ska myndighetens återstående delgivning i ärendet ske per post, även om parten ånyo kontaktar myndigheten på elektronisk väg. Bestämmelsen ger vidare parten möjlighet att säga bort elektronisk delgivningen i ärendet framgent, vid särskilt delgivningstillfälle eller under särskild period, vilket kan motiveras av praktiska skäl så som partens framtida eller tillfälliga brist på tillgång till digital uppkoppling, förlorad kontroll över elektronisk postadress, med mera. En parts utnyttjande av sin bestämmanderätt om att inte delges elektroniskt kan dock bara avse framtida och ej slutförd delgivning, i syfte att beivra missbruk av

bestämmanderätten som syftar till att försena ärendenas handläggning eller att undandra sig delgivning. För det fall att parten i samband med utöandet av sin bestämmanderätt uppger att denna inte ska anses delgiven vid tidigare eller pågående delgivningsförfaranden, vilka har skett elektroniskt, regleras situationen i respektive bestämmelse om de olika delgivningsförfarandena.

58a §. *Elektronisk delgivning till myndigheter.* Bestämmelsen inför en huvudregel om elektronisk delgivning till andra myndigheter. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra ett utökat nyttjande av digitaliseringens fördelar, för att åstadkomma en mer tids- och resurseffektiv offentlig förvaltning. Bestämmelsen innebär därmed att andra myndigheter ska delges enligt bevislig eller vanlig elektronisk delgivning enligt 58b–c §§. Bestämmelsen förutsätter vidare att delgivningen, i förhållande till handlingarnas innehåll, kan genomföras på ett informationssäkert sätt. Innehållet i de handlingar som ska delges myndigheten måste beaktas vid bedömningen om elektronisk delgivning kan användas. Det kan exempelvis vara fråga om säkerhetsbelagda uppgifter, personuppgifter, säkerhetsklassificerad information, med mera. Förutsatt att handlingarna och dess innehåll kan överföras mellan myndigheterna på ett informationssäkert sätt, eller att handlingarnas innehåll inte förutsätter någon särskild hantering, ska det inte finnas något hinder för att delgivningen sker. Informationssäkerheten vid elektronisk överföring av information mellan myndigheter regleras särskilt i informationshanteringslagen och annan speciallagstiftning.

58b §. *Bevislig elektronisk delgivning.* Paragrafen motsvarar i sak och lydelse i huvudsak den tidigare 58 §, med tillägget att bestämmelsen även ska tillämpas i de situationer som avses i 58 §. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2016-2017.

58c §. *Vanlig elektronisk delgivning.* Paragrafen motsvarar i sak och lydelse i huvudsak den tidigare 58a §, med tillägget att bestämmelsen även ska tillämpas i de situationer som avses i 58 §. För ytterligare detaljmotivering, se LF 26/2016-2017.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Lagen innehåller en ikraftträdandebestämmelse.

4. Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillgängliga digitala tjänster

2 §. *Definitioner.* I 2 § 3 punkten harmoniseras begreppet myndighet med definitionen i 4 § offentlighetslagen, samt blir därmed likalydande med 1 § 1 punkten informationshanteringslagen. 4 § offentlighetslagen undantar dock Ålands polismyndighet, varför tillägg görs om att även denna myndighet ska ingå i definitionen.

I paragrafens 10 punkt definieras digitala tjänst som en webbplats eller mobilapplikation samt funktioner i anslutning till dem.

I paragrafens 11 punkt identifieras *identifieringstjänst* som en tjänst för identifiering av användare av digitala tjänster genom identifieringsverktyg. Användare avser fysiska personer som använder digitala tjänster och kan i förlängningen även avse företrädare eller ombud för andra juridiska eller fysiska personer.

I paragrafens 12 punkt definieras identifieringsverktyg som ett sådant medel för elektronisk identifiering som avses i artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och

om upphävande av direktiv 1999/93/EG (förordningen om elektronisk identifiering).

I paragrafens 13 punkt definieras stark autentisering som identifiering av en person, av en juridisk person eller av en fysisk person som företräder en juridisk person och verifiering av identifikatorns autenticitet och riktighet genom tillämpning av en elektronisk metod som motsvarar tillitsnivån väsentlig enligt artikel 8.2 a eller tillitsnivån hög enligt artikel 8.2 c i förordningen om elektronisk identifiering.

1a kap. Allmänna digitala tjänster

3a §. *Planering och underhåll av digitala tjänster.* Paragrafen innehåller bestämmelser om myndigheternas allmänna skyldigheter att planera och underhålla digitala tjänster. Syftet med bestämmelsen är att tillföra myndigheterna allmänna skyldigheter om planering, underhåll och information om störningar rörande deras digitala tjänster samt interoperabilitet och därmed i förlängningen åstadkomma en mer tillgänglig och effektiv samt god förvaltning.

Enligt paragrafens *1 mom. första meningen* ska myndigheterna planera och underhålla sina digitala tjänster på ett sådant sätt att tjänsternas informationssäkerhet och dataskydd garanteras och så att tjänsterna är lätta att hitta och använda. Dessutom ska myndigheterna se till att deras digitala tjänster är interoperabla med programutbud och kommunikationsförbindelser som används allmänt. Enligt paragrafen förutsätts myndigheterna redan vid planeringen av en digital tjänst bedöma hur informationssäkerheten i anslutning till användningen ska ordnas. I paragrafen föreslås det ändå inga särskilda bestämmelser om vilka informationssäkerhetskrav som ska beaktas vid planeringen av tjänsterna, eftersom kraven förändras i och med den tekniska utvecklingen och förändringarna i omvärlden. Vidare återfinns allmänna bestämmelser om myndigheternas informationssäkerhet vid deras informationshantering i informationshanteringslagen. Myndigheterna ska genom sin planeringsdokumentation i fråga om informationssäkerheten och genom rapporter i anslutning till denna kunna visa att informationssäkerheten har garanterats genom tillräckliga informationssäkerhetsåtgärder. Denna ansvarsskyldighet kan jämföras med den allmänna dataskyddsförordningen, där det i artikel 5.2 föreskrivs att den personuppgiftsansvarige ska kunna visa att de grundläggande principerna för behandling av personuppgifter, såsom kraven på att säkerställa uppgifternas integritet och konfidentialitet, har iakttagits i den personuppgiftsansvariges verksamhet. Grundläggande krav på informationssäkerheten är exempelvis att sekretessbelagd information och annan information med begränsningar i fråga om hanteringen, exempelvis uppgifter inom särskilda kategorier av personuppgifter, överförs i datanätet med hjälp av en säker förbindelse och att tjänsteanvändarna vid behov identifieras när de loggar in på en tjänst. I informationssäkerhetskraven ingår också att försäkra sig om tillgången till en tjänst och att i förväg planera avbrott i användningen av tjänsten. I paragrafen förutsätts vidare myndigheterna att garantera tjänsteanvändarnas dataskydd. Bestämmelsen är närmast informativ eftersom särskilda bestämmelser om dataskyddskraven finns i den allmänna dataskyddsförordningen, vari en riskbaserad planering av behandlingen av personuppgifter betonas. Största delen av dataskyddskraven inom de digitala tjänsterna uppfylls genom olika informationssäkerhetsåtgärder, såsom identifiering, hantering av åtkomsträttigheter, kryptering av dataöverföring och insamling av logguppgifter. Inom dataskyddskraven betonas en minimering av informationsinsamlingen, vilket även måste beaktas inom ramen för digitala tjänster. I dataskyddskraven ingår det också att se till att myndigheterna inte i onödan behandlar personuppgifter i sina digitala tjänster. Att göra personuppgifter tillgängliga i ett datanät utgör behandling av personuppgifter

och i varje enskilt fall måste myndigheten separat utreda grunden för och behovet av ett offentliggörande, se EU-domstolens dom i mål C-101/01. I bestämmelsen förutsätts det vidare att myndigheterna planerar och underhåller sina digitala tjänster på ett sådant sätt att de är lätta att hitta. Med det avses att myndigheterna ska se till att de digitala tjänsterna och datainnehållet i dem går att hitta i uppdaterad form exempelvis med hjälp av sökmotorer. Myndigheterna förutsätts också fästa vikt vid domännamnens tydlighet. Tydliga och informativa domännamn gör tjänsterna lättare att hitta och främjar genomförandet av den i 5 § i förvaltningslagen avsedda serviceprincipen, som utgör en del av en god förvaltning och som är en grundläggande fri- och rättighet. Därför bör myndigheterna, för att försäkra sig om att de digitala tjänsterna är lätta att hitta, följa allmän praxis på området när det gäller att bilda domännamn och webbadresser, i syfte att webbadresserna ska bli lätta att komma ihåg och förstå. Bestämmelsen förutsätter vidare att myndigheterna ska se till att de digitala tjänsterna är lätta att använda. Med det avses att myndigheterna ska bedöma eller kontrollera användbarheten regelbundet, särskilt innan en ny digital tjänst tas i bruk, eller när en digital tjänst i betydande grad får nya eller reviderade funktioner. Användbarheten kontrolleras eller bedöms i regel samtidigt som tillgängligheten bedöms. Tillgängligheten hänför sig till hur en digital tjänst fungerar tekniskt sett, och innehållets begriplighet och användbarhet hänför sig till hur logisk och enkel användningen av tjänsten är. Skyldigheten att garantera användbarheten gäller funktionerna av en tjänst och logiken för hur tjänsten fungerar, utgående från användarnas behov. I lagen avses med att en tjänst ska vara lätt att använda att användbarhetskraven i anslutning till användningen av digitala tjänster beaktas. Med digitala tjänsters användbarhet avses funktioner som hjälper tjänsteanvändaren att använda en tjänst för önskat ändamål, exempelvis för att utträta ett visst ärende. De digitala tjänsterna ska vara lätta att lära sig, användningen ska vara effektiv för användaren, funktionerna i en tjänst ska följa de funktioner som allmänt används i olika andra tjänster och tjänsten ska känna igen och upplysa användaren om fel som han eller hon gör vid användningen av tjänsten. De navigeringslösningar som används i digitala tjänster för att underlätta bläddringen på en webbplats ska vara tydliga och möjliga att uppfatta för användaren.

Paragrafens 1 mom. *andra meningen* innehåller vidare ett krav på att myndigheterna vid planeringen och underhållet av digitala tjänster ska beakta tjänsternas kompatibilitet med programutbud och kommunikationsförbindelser som tjänsteanvändarna allmänt använder. Syftet med bestämmelsen är att se till att de digitala tjänsterna är kompatibla med användarnas webbläsare och annan stödprogramvara som behövs för användningen av tjänsterna. I praktiken ska myndigheterna kontrollera hur en digital tjänst fungerar tillsammans med ett allmänt använt programutbud. Bestämmelsen medför ingen skyldighet att kontrollera mot alla tänkbara webbläsare och olika versioner av dem, utan skyldigheten att kontrollera ska gälla de mest använda programmen på marknaden. Funktionerna i en tjänst får inte heller kopplas till egenskaperna hos en enda webbläsare eller en viss version av den. Myndigheterna ska samtidigt se till att de digitala tjänsterna fungerar tillräckligt effektivt med olika kommunikationsförbindelser. Det finns ännu inte snabba kommunikationsförbindelser överallt. Därför bör myndigheterna vid planeringen och underhållet av tjänster se till att tjänsteanvändaren kommer åt den viktigaste informationen i myndigheternas digitala tjänster med hjälp av allmänt använda program och kommunikationsförbindelser, oavsett var tjänsterna används.

Enligt paragrafens 2 mom. *första meningen* ska myndigheterna säkerställa tillgången till de digitala tjänster som de ansvarar för och till andra elektroniska dataöverföringsmetoder som de använder, även vid andra tider än när myndigheternas servicepunkter håller öppet. Syftet med

bestämmelsen är att öka allmänhetens tillgång till den offentliga förvaltningens digitala tjänster och tillse att dessa inte utan anledning enbart kopplas till myndigheternas mottagningstider, vilka därutöver tenderar att vara tämligen inskränkta. Bestämmelsen reglerar dock inte tillgänglighållandets omfattning närmare än så, utan överlåter lämplighetsbedömningen i övrigt till myndigheterna.

Enligt paragrafens 2 mom. *andra meningen* ska avbrott i de digitala tjänsterna och i andra elektroniska dataöverföringsmetoder som myndigheterna begagnar sig av förläggas till tidpunkter då tjänsterna och metoderna används i ringa omfattning, samt det ska informeras om dem på ett lämpligt sätt i förväg. Syftet med bestämmelsen är att understryka myndigheternas skyldighet att i förväg förbereda sig för planerade avbrott i de digitala tjänsterna och i andra elektroniska dataöverföringsmetoder. Även i situationer där det pågår ett annat avbrott i användningen av en tjänst, vilken gör det möjligt att uträta ärenden, ska det så långt möjligt informeras om alternativa sätt att sköta ärendena på. Om det är möjligt kan informering exempelvis ske på myndighetens allmänna webbplats, eller på någon annan webbplats med väsentlig anknytning till tjänsten i fråga. Enskilda ska ha rätt att ta del av ändamålsenliga myndighetstjänster. Vid avbrott ska myndigheten på sin webbplats offentliggöra anvisningar om hur tjänsteanvändaren på ett alternativt sätt kan sköta sina ärenden som brukar skötas med hjälp av digitala tjänster, eller någon annan elektronisk dataöverföringsmetod, och informera om hur länge avbrottet beräknas vara, i de fall som det har planerats i förväg. Myndigheten ska i förväg utarbeta allmänna anvisningar om hur kontakterna kan ordnas på ett alternativt sätt, om det förekommer störningar eller avbrott i de digitala tjänster som gör det möjligt att sköta ärenden hos myndigheten. Det blir myndighetens sak att avgöra hur de i digitala tjänster informerar om avbrott och om tjänsternas tillgänglighet. Det krav som ingår i bestämmelsen betonas ytterligare när elektroniska tjänster är det primära sättet att kommunicera med myndigheter på och tjänsterna är tillgängliga oavsett tidpunkt.

Enligt paragrafens 3 mom. ska myndigheterna se till att deras digitala tjänster är tillräckligt interoperabla med den offentliga förvaltningens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, vilka i landskapsförordning har utpekats av landskapsregeringen i enlighet med 5 § informationshanteringslagen för Åland, och med andra myndigheters digitala tjänster. Enligt den sistnämnda paragrafen kan landskapsregeringen styra anordnandet av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster samt i förordning föreskriva vilka dessa är och krav på myndigheternas tjänster. När myndigheterna planerar att ta i bruk nya digitala tjänster ska de alltså se till att tjänsterna är tillräckligt kompatibla med de gemensamma tjänsterna. I 5 § informationshanteringslagen föreskrivs att myndigheter är skyldiga att använda de gemensamma tjänsterna. Syftet med det föreslagna 4 § 3 mom. är att ålägga myndigheterna att se till att de digitala tjänsterna är interoperabla, så att myndigheternas och förvaltningens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster bildar en tydlig servicehelhet för tjänsteanvändarna. Enligt den föreslagna bestämmelsen är myndigheterna också skyldiga att beakta de digitala tjänster som andra myndigheter redan tillhandahåller, och således utveckla sina digitala tjänster på ett sådant sätt att en ny tjänst fungerar smidigt tillsammans med andra digitala tjänster som redan används, och därmed bildar en sammanhängande servicehelhet. Bestämmelsen innebär att om användningen av en tjänst i regel också leder till att en annan myndighets tjänst används, ska man vid planeringen beakta de befintliga tjänsternas funktioner och den logik som styr dem, så att användaren kan sköta sitt ärende med hjälp av enhetliga funktioner i ett enhetligt förfarande. Bestämmelsen hänger samman med det allmänna kravet att tjänsterna ska vara lätta att använda och funktionellt användbara.

3b §. *Tillhandahållande av digitala tjänster.* I denna paragraf föreslås det bestämmelser om myndigheternas skyldigheter i fråga om tillhandahållandet av digitala tjänster. För att de offentliga tjänsterna i första hand ska bli digitala är det ytterst viktigt att myndigheterna ordnar digitala tjänster och elektronisk kommunikation som hänför sig till människors ställning, rättigheter och skyldigheter på ett sådant sätt att en digital kommunikationskanal finns att tillgå utöver andra sätt att sköta ärendena på. Det måste också på lämpligt sätt säkerställas att ärendena kan skötas via andra, alternativa kanaler och på andra sätt. En myndighet kan alltså inte enbart erbjuda den enskilda att sköta sina ärenden genom digitala tjänster, med hänvisning till att det inte skulle uppfylla kraven i fråga om rättsprinciperna för förvaltningen, särskilt proportionalitets- och jämlikhetsprinciperna samt serviceskyldigheten enligt 4–5 §§ förvaltningslagen. Den föreslagna bestämmelsen innehåller ingen skyldighet för enskilda som vänder sig till den offentliga förvaltningen att använda digitala tjänster. Skyldigheten att tillhandahålla tjänster föreslås gälla alla myndigheter.

Enligt paragrafens *1 mom. första meningen* ska myndigheterna ge alla en möjlighet att sända elektroniska meddelanden och handlingar som hänför sig till deras behov av tillgång till tjänster med hjälp av digitala tjänster eller andra elektroniska dataöverföringsmetoder. Bestämmelsen innehåller ingen avgränsning av hurdana meddelanden en enskild kan sända med hjälp av digitala tjänster eller någon annan elektronisk dataöverföringsmetod som myndigheterna tillhandahåller, utan skyldigheten är bara avsedd att gälla tillhandahållandet av en kommunikationsmöjlighet för att ge tillgång till behövliga tjänster. Meddelandena kan exempelvis hänföra sig till inledandet av ett ärende, begäran om information eller rådgivning. Enligt 16 § 2 mom. förvaltningslagen uppfyller även ett meddelande som har sänts med en elektronisk dataöverföringsmetod kravet på skriftlig form vid inledande av ärende. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att förtydliga myndigheternas skyldighet att ge enskilda som vänder sig till den offentliga förvaltningen en möjlighet att sköta sina ärenden, samt övrig kommunikation med myndigheterna, elektroniskt, med hjälp av elektroniska dataöverföringsmetoder. Det är inte nödvändigtvis ändamålsenligt för alla myndigheter att utveckla egna digitala tjänster. Det kan i stället handla om att använda en meddelandeförmedlingstjänst som hör till förvaltningens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster. Det ska också vara möjligt att använda andra skyddade kommunikationslösningar, exempelvis i situationer där en enskild av en eller annan orsak inte använder en meddelandeförmedlingstjänst, förutsatt att myndigheten har möjlighet att ordna kommunikationen på något annat informationssäkert sätt än med hjälp av en meddelandeförmedlingstjänst. Meddelandeförmedlingstjänsten infördes i slutet av 2017. Den gör det möjligt för enskilda att kommunicera med myndigheterna på ett informationssäkert sätt. Bestämmelsen tar sikte på myndigheter som har en behövlig teknisk, ekonomisk och övrig förmåga. Enligt bestämmelsen ska en myndighet erbjuda var och en en möjlighet att i syfte att anhängiggöra ärenden eller för behandlingen av dem sända meddelanden till en elektronisk postadress eller specificerad anordning angiven av myndigheten. Den enskilda ska dessutom erbjuda var och en en möjlighet att i elektronisk form tillsända myndigheten anmälningar, som den enligt gällande bestämmelser ska tillställas, utredningar och andra motsvarande handlingar som denna har begärt samt andra meddelanden. Den föreslagna bestämmelsen är neutral i fråga om vilken elektronisk dataöverföringsmetod som ska tillämpas för att sända handlingar och meddelanden elektroniskt. Det kan vara fråga om en meddelandeförmedlingstjänst, myndighetens egna digitala tjänster eller elektronisk post, beroende på ärendets art och de uppgifter som ska avlämnas. Myndigheterna får själva avgöra på vilket sätt handlingar och meddelanden kan sändas

elektroniskt, dock med beaktande av bland annat tillgänglighetskraven, data-skyddet och informationssäkerheten. Om någon inlämnar en handling eller ett annat meddelande, med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod, på något annat sätt än det som myndigheten har gett anvisningar om, ska myndigheten med dock inte kunna vägra att ta emot handlingen. Den föreslagna bestämmelsen ålägger i praktiken myndigheterna att ordna sina tjänster på ett sådant sätt att enskilda, i alla situationer, har en möjlighet att sända elektroniska handlingar eller andra elektroniska meddelanden som gäller deras egna ärenden till myndigheterna i elektronisk form, om inte något annat föreskrivs i någon annan lag. Således kan en myndighet avvika från sin skyldighet endast när det i en bestämmelse på lagnivå föreskrivs något annat om hur en handling kan inlämnas.

Enligt paragrafens 1 mom. *andra meningen* ska myndigheterna dessutom ge alla en möjlighet att i sina ärenden för mottagande av elektroniska meddelanden och handlingar från en myndighet använda en meddelandeförmedlingstjänst eller någon annan tillräckligt informationssäker elektronisk dataöverföringsmetod, om myndigheten kan sända meddelandet eller handlingen i elektronisk form. Avsikten med bestämmelsen är att föreskriva att myndigheterna aktivt även bör ge enskilda en möjlighet att också ta emot elektroniska meddelanden och handlingar från en myndighet. I bestämmelsen tas det inte ställning till i vilka situationer en myndighet kan sända ett meddelande eller en handling i elektronisk form, vilket regleras i annan lagstiftning. I fråga om formen och sättet för lämnandet av handlingar föreskrivs det bland annat särskilt i bestämmelser om delgivning annanstans i lagstiftningen samt i offentlighetslagen. Dessutom ska myndigheten ge enskilda en möjlighet att använda en meddelandeförmedlingstjänst eller andra tillräckligt informationssäkra elektroniska dataöverföringsmetoder i situationer där myndigheten regelbundet tillsänder dem handlingar. Bestämmelsen gäller inte myndigheternas övriga allmänna kommunikation och information. En myndighet får själv bedöma i vilken grad det är ändamålsenligt att för mottagandet av allmänna meddelanden tillhandahålla en meddelandeförmedlingstjänst eller andra dataöverföringsmetoder som möjliggör elektronisk kommunikation av motsvarande slag. I bestämmelsen hänvisas det också till en tillräckligt informationssäker elektronisk dataöverföringsmetod, varvid det blir myndigheten själv som får bedöma med vilken elektronisk dataöverföringsmetod, vilken används av både den myndighet som sänder meddelandet och den enskilda som tar emot det, den elektroniska kommunikationen ska ske. Om den enskildas meddelande har sänts till myndigheten med vanlig elektronisk post eller på en blankett som återfinns i en digital tjänst, går det inte nödvändigtvis att svara på meddelandet med hjälp av samma dataöverföringsmetod. Det kan vidare vara fråga om ett meddelande som innehåller sekretessbelagda uppgifter. Då ska myndigheten svara på meddelandet i allmänna ordalag, utan att det sekretessbelagda innehållet, eller så långt möjligt på något annat sätt, exempelvis per telefon, krypterat elektroniskt postmeddelande eller brev.

Enligt paragrafens 2 mom. *första meningen* ska myndigheterna i sina digitala tjänster ge tydlig information om hur var och en elektroniskt kan sköta sina ärenden hos myndigheterna. Bestämmelsen förutsätter dock inte att exempelvis marknadsföring av tjänsterna görs, vilket överläts till myndigheterna att bedöma behövligheten av. Myndigheterna ska strukturera datainnehållet på sina webbplatser på ett sådant sätt att de digitala tjänster, vilka hänför sig till enskildas kontakter med myndigheterna, är lätta att hitta. Myndigheterna ska också informera om möjligheten att använda digitala tjänster i de brev som sänds per post till enskilda. I den kommunikation som sker per post ska vidare de enskilda, enligt behov, även ges anvisningar om hur de i fortsättningen kan få del av motsvarade meddelande genom att använda digitala tjänster.

Enligt paragrafens 2 mom. *andra meningen* ska myndigheterna i sina digitala tjänster offentliggöra kontaktuppgifter, av vilka det framgår var allmänheten har möjlighet att få råd i användningen av en myndighets digitala tjänster. Kontaktuppgifterna kan exempelvis vara en elektronisk postadress, ett telefonnummer, en webblänk eller en chattjänst. Kontaktuppgifterna ska vara lätta att hitta med olika sökmotorer. Bestämmelsen syftar på att främja möjligheterna för grupper av enskilda med större tekniska stödbehov att kunna komma i kontakt med myndigheterna med hjälp av digitala tjänster. Enligt 5 § 2 mom. förvaltningslagen ska myndigheterna inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge enskilda råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller uträttandet av ärenden. Rådgivningen är avgiftsfri. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att se till att alla myndigheter har ordnat ett tillräckligt tekniskt stöd för användningen av de digitala tjänsterna och att det aktivt erbjuds till enskilda. Stödet kan tillhandahållas av myndigheten själv eller av myndigheten tillsammans med andra myndigheter, eller av en gemensam stöd-tjänst. En myndighet kan också ordna användarstödet i fråga om digitala tjänster via en privat aktör, om det finns en separat bestämmelse om det i lag. Bland annat rådgivande telefonservice har ansetts vara en offentlig förvaltningsuppgift som förutsätter en bestämmelse i lag för att kunna anförtros någon annan än en myndighet, se GrUU 11/2006 rd. Den föreslagna lagen innehåller emellertid ingen bestämmelse om en allmän möjlighet att överlåta rådgivningstjänster som gäller digitala tjänster på enskilda.

Paragrafens 3 mom. innehåller en bestämmelse om möjligheten att begränsa användningen av en digital tjänst till vissa användargrupper eller ett visst område, om det är nödvändigt för att utveckla eller kontrollera tjänstens funktion. En sådan begränsning ska vara temporär. I praktiken kan därmed en myndighet, genom att begränsa användningen till vissa användargrupper eller ett visst område, kontrollera användbarheten av vissa av myndigheternas nya tjänster, innan de har tagits i bruk i större skala. Bestämmelsen möjliggör en sådan temporär begränsning, utan att det blir fråga om ett arrangemang som är problematiskt med avseende på bestämmelserna om likabehandling av enskilda och lämplig tillgång till tjänsterna.

3c §. *Elektronisk identifiering av tjänsteanvändarna*. I paragrafen införs en möjlighet för myndigheterna att kräva elektronisk identifiering av en användare av digitala tjänster, om det behövs för att säkerställa användarens åtkomsträttigheter, i anslutning till en tjänst eller dess innehåll eller på grund av rättsverkningarna av en åtgärd som utförs i tjänsten. Bestämmelsen behövs eftersom det saknas klara bestämmelser om i vilka situationer tjänsteanvändarna kan behöva identifieras och säkerhetskraven på identifieringstjänsten. Avsaknaden av en identifieringsmöjlighet har utgjort ett hinder för elektronisk kommunikation med myndigheterna. Genom en identifieringstjänst möjliggörs en tillräckligt säker identifiering av dem som använder digitala tjänster. I paragrafen avses med användare en fysisk person som använder en digital tjänst, antingen för att sköta sitt eget ärende eller för att företräda eller agera ombud för en annan fysisk eller juridisk persons räkning.

Enligt paragrafens 1 mom. kan myndigheterna kräva elektronisk identifiering av en användare av digitala tjänster endast om det behövs för att säkerställa användarens åtkomsträttigheter i anslutning till en tjänst eller dess innehåll eller på grund av rättsverkan i anslutning till en funktion som finns i tjänsten. Syftet med bestämmelsen är att styra myndigheterna i användningen av elektronisk identifiering och att förenhetliga grunderna och förfarandena för identifiering. Det är meningen att bestämmelsen ska vägleda myndigheterna att bedöma när en tjänsteanvändare behöver identifieras, för att åtkomsträttigheterna ska kunna utredas och säkerställas. Bestämmelsen

ska dessutom ge vägledning i situationer där en tjänst möjliggör åtgärder som kan vara förknippade med betydande rättsliga verkningar för de intressen, rättigheter eller skyldigheter som en enskild har i förhållande till den offentliga förvaltningen. Avsikten med bestämmelsen är att understryka att tjänsteanvändarna inte aktivt behöver identifieras genom något särskilt identifierings- eller inloggningsförfarande för alla digitala tjänster, eller i alla situationer, utan att behovet av identifiering ska bedömas från fall till fall. Bedömningen ska ske utifrån respektive tjänst och arten av de funktioner som ingår i den. Bestämmelsen har samband med myndigheternas skyldighet att se till att de digitala tjänsternas innehåll iakttar en god offentlighets- och sekretessstruktur. Identifieringssättet anges inte i bestämmelsen, utan det får myndigheterna bedöma, dock i varje enskilt fall, i enlighet med 2 mom. Avsikten med 1 mom. är inte att reglera kraven på elektroniska underskrifter, utan det får ske genom allmänna eller särskilda förfarandebestämmelser i speciallag. I vissa fall kan identifiering eller inloggning på en tjänst användas för att försöka förhindra exempelvis överbelastningsattacker, men det kan inte vara den enda orsaken till att kräva elektronisk identifiering i en tjänst. Myndigheterna måste även beakta att kravet på uppgiftsminimering, i artikel 5.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen, förutsätter en bedömning av när uppgifter samlas in i en digital tjänst på ett sådant sätt att en person behöver identifieras elektroniskt. Enligt artikel 5.1 i den förordningen ska den uppgiftsansvarige sörja för personuppgifternas integritet och konfidentialitet. För att myndigheten vid behandlingen av personuppgifter ska kunna försäkra sig om identiteten hos den som lämnar uppgifterna och om uppgifternas autenticitet, måste tjänsteanvändaren i många situationer identifieras elektroniskt på något tillförlitligt och informationssäkert sätt. Detta i syfte att autenticiteten, integriteten och konfidentialiteten hos de uppgifter som lämnas till myndigheten kan säkerställas.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det att om det är möjligt att få se och använda sekretessbelagda uppgifter i en digital tjänst, ska användaren identifieras med hjälp av en identifieringstjänst, med stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster, eller, av vägande och motiverande skäl, med hjälp av någon annan motsvarande informationssäker identifieringstjänst. Syftet med bestämmelsen är att göra kraven tydligare särskilt när det gäller användningen av stark autentisering och att samtidigt främja informationssäker kommunikation och identifieringssätt, om det i en tjänst behandlas sekretessbelagda uppgifter som användaren får se. Identifieringsmetoden kopplas inte enbart till en särskild tjänst, utan kravet på identifiering kan även uppfyllas genom någon annan metod för stark autentisering och redskap som grundar sig på en sådan metod. Stark autentisering ska användas exempelvis i tjänster där användaren kommer åt att se eller hantera uppgifter om sitt hälsotillstånd, andra uppgifter inom särskilda kategorier av personuppgifter, uppgifter om en klientrelation i socialvården, uppgifter om elevvård samt affärs- och yrkeshemligheter. Bestämmelsen hör samman med förordningen om elektronisk identifiering. Enligt förordningens artikel 6.1 ska, när det enligt nationell rätt eller enligt nationella administrativa förfaranden krävs en elektronisk identifiering där medel för elektronisk identifiering och autentisering används för att få åtkomst till en nättjänst som tillhandahålls av ett offentligt organ i en medlemsstat, de medel för elektronisk identifiering som har utfärdats i en annan medlemsstat erkännas i den första medlemsstaten för gränsöverskridande autentisering för den tjänsten via internet, förutsatt att de villkor som närmare anges i förordningen uppfylls. Det betyder att myndigheterna i planeringen av sina elektroniska identifieringslösningar inte bara ska beakta aktuell lag, utan också kraven enligt den anknytande förordningen om elektronisk identifiering. Den föreslagna bestämmelsen gör det möjligt att använda även något annat än en identifieringstjänst eller stark autentisering, om det finns en vägande grundad anledning att använda något annat

identifieringssätt, när det efter inloggningen på en tjänst är möjligt att få se och behandla sekretessbelagda uppgifter. Myndigheterna ska särskilt bedöma vilka risker som är förknippade med ett sådant identifieringssätt och beakta det som i artikel 35 i dataskyddsförordningen föreskrivs om förhandsbedömning av dataskyddet. När någon annan identifiering än stark autentisering används ökar dataskyddsriskerna och en förhandsbedömning uppfyller i regel dataskyddsförordningens krav på konsekvensbedömning. Enligt 2 mom. ska således myndigheten, utifrån behovet och en riskbaserad bedömning, kunna välja det identifieringssätt som behövs för tjänsterna i fråga, exempelvis stark autentisering eller identifiering med användarnamn och lösenord. En myndighet kan inte kräva att någon identifierar sig för att komma åt tomma blanketter, eller information som tillhandahålls allmänt i de digitala tjänsterna. En myndighet föreslås kunna kräva stark autentisering exempelvis när en användare i en tjänst kan se uppgifter om sig själv eller om en person som denna företräder med stöd av ett bemyndigande. Identifiering kan också krävas i situationer där uppgifter om användaren färdigt syns på en blankett som återfinns i tjänsten. Likaså kan identifiering krävas i situationer där en myndighet behöver försäkra sig om en persons identitet, när det i en tjänst går att vidta betydande åtgärder som kan vara förknippade med avsevärda konsekvenser för en persons intressen, rättigheter och skyldigheter. Sådana konsekvenser kan exempelvis uppkomma vid myndighetens behandling av ett ärende eller när uppgifter registreras automatiskt i myndighetens datalager. En sådan identifieringsfunktion ska dock, i anslutning till tomma blanketter, tillämpas först när användaren har fyllt i blanketten och ämnar sända in den till myndigheten. I praktiken motsvarar en sådan funktion en elektronisk underskrift. På detta sätt säkerställer myndigheten genom identifieringen avsändarens identitet och beivrar missbruk i anslutning till användningen av en tjänst. Vid användningen av digitala tjänster ska emellertid 19 § 2 mom. i förvaltningslagen beaktas. Enligt de bestämmelserna behöver en handling som har kommit in till en myndighet inte kompletteras med en underskrift, om handlingen innehåller uppgifter om avsändaren och om det inte finns anledning att betvivla handlingens autenticitet och integritet.

2 kap. Digitala tjänsters tillgänglighet

Kapitlets namn, webbplatsers och mobila applikationers tillgänglighet, justeras till digitala tjänsters tillgänglighet, i syfte att det ska harmonisera med lagens och övriga kapitlets namn, vilka nyttjar samlingsbenämningen digitala tjänster.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Lagen innehåller en ikraftträdandebestämmelse.

Lagtext

Landskapsregeringen föreslår att följande lagar antas.

1.

INFORMATIONSHANTERINGSLAG för Åland

I enlighet med lagtingets beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att:

- 1) säkerställa en enhetlig och kvalitativ hantering samt informationssäker behandling av myndigheternas informationsmaterial så att offentlighetsprincipen förverkligas,
- 2) möjliggöra ett tryggt och effektivt utnyttjande av myndigheternas informationsmaterial så att myndigheterna i enlighet med god förvaltningssed kan sköta sina uppgifter och tillhandahålla användare tjänster på ett kvalitativt sätt och med gott resultat,
- 3) främja interoperabiliteten mellan informationssystem och informationslager,
- 4) främja vidareutnyttjandet av information från myndigheter och därigenom stimulera innovation inom produkter och tjänster, och
- 5) säkerställa användares rätt till integritet och konfidentialitet, när det gäller behandling av personuppgifter, vid användning av myndigheternas digitala tjänster.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med:

- 1) *myndighet*: de myndigheter som avses i 4 § i offentlighetslagen (2021:79) för Åland, med undantag för myndigheter som inte är administrativt självständiga i förhållande till andra myndigheter,
- 2) *data*: ostrukturerad information i maskinläsbart format, oberoende av medium,
- 3) *information*: strukturerade data som ger mervärde och innebörd, möjliggörande förståelse eller beslutsfattande för användaren,
- 4) *metadata*: data som beskriver eller på annat sätt tillför ett sammanhang eller en eller flera dimensioner till ett givet informationsmaterial,
- 5) *informationssystem*: en helhet bestående av databehandlingsutrustning, programvara och annan databehandling,
- 6) *myndighetshandling*: en myndighetshandling som avses i 6 § i offentlighetslagen för Åland,
- 7) *informationsmaterial*: en datauppsättning som består av myndighetshandlingar och annan motsvarande information och har samband med en viss myndighetsuppgift eller myndighetstjänst,
- 8) *informationslager*: en uppsättning informationsmaterial som används för en myndighets uppgifter eller övriga verksamhet och som hanteras med hjälp av informationssystem eller manuellt,
- 9) *gemensamt informationslager*: ett för användning av flera aktörer planerat och upprätthållet informationslager vars uppgifter kan lämnas ut och utnyttjas för olika ändamål,

10) *informationssäkerhetsåtgärder*: säkerställande av informationsmaterials tillgänglighet, integritet och tillförlitlighet genom administrativa, funktionella och tekniska åtgärder,

11) *informationshantering*: sådana åtgärder och informationssäkerhetsåtgärder baserade på behov som uppkommer i samband med en myndighets uppgifter eller övriga verksamhet, i syfte att hantera en myndighets informationsmaterial, informationen i olika behandlingsskeden och informationen i informationsmaterial, oberoende av på vilket sätt informationsmaterialet lagras och behandlas i övrigt,

12) *informations- och kommunikationsteknisk tjänst*: en tjänst som helt eller huvudsakligen består i överföring, lagring, hämtning eller behandling av information via nätverks- och informationssystem.

13) *gemensam informations- och kommunikationsteknisk tjänst*: en för användning av flera aktörer planerad och upprätthållen informations- och kommunikationsteknisk tjänst vilken kan utnyttjas för olika ändamål och uppgifter.

14) *tekniskt gränssnitt*: en kommunikationsmetod för elektroniskt informationsutbyte mellan två eller flera informationssystem,

15) *elektronisk förbindelse*: en begränsad vy som genomförs i ett informationssystem och möjliggör visning av informationsmaterial,

16) *interoperabilitet*: utnyttjande och utbyte av information mellan olika informationssystem eller informationslager, genom ett tekniskt gränssnitt, så att informationens relevans och användbarhet bevaras,

17) *automatiserat beslutsförfarande*: en verksamhetsprocess där ett ärende avgörs automatiserat på det sätt som avses i 48a § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland,

18) *behandlingsregler*: av en fysisk person på förhand utarbetade regler avsedda att styra automatisk databehandling,

19) *maskinläsbart format*: ett filformat som är så strukturerat att datorprogram enkelt kan identifiera, känna igen och extrahera informationsmaterial, specifika uppgifter och strukturer i en handling,

20) *gränssnitt*: en regeluppsättning för dynamiskt informationsutbyte mellan programvaror,

21) *bulknedladdning*: tillgång till en avgränsad informationsmängd genom elektronisk uppkoppling,

22) *forskningsdata*: digital information som samlats in eller framställts inom ramen för vetenskaplig forskningsverksamhet och som inte är vetenskapliga publikationer men som används som bevis i forskningsprocesser eller som i forskarsamfundet anses nödvändiga för att validera forskningsresultat,

23) *rimlig avkastning på investeringar*: en procentandel av den totala avgiften, utöver vad som krävs för att täcka de stödberättigade kostnaderna, som uppgår till högst fem procentenheter över Europeiska centralbankens fasta ränta,

24) *vidareutnyttjande av information*: att informationen används för ett annat ändamål än för vilket myndigheten framställde informationen, och

25) *värdefulla datamängder*: datamängder om vars tillgänglighet det på grund av deras ekonomiska eller sociala betydelse föreskrivs i de genomförandeakter som avses i artikel 14.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (öppna datadirektivet).

3 §

Lagens tillämpningsområde och begränsningar i det

Denna lag ska tillämpas på informationshantering och på användning av informationssystem samt på införande och användning av automatiserade

beslutsförfaranden, då myndigheter behandlar informationsmaterial, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

Bestämmelserna i 8 kap. ska tillämpas på information som innehas av myndigheter och är offentlig i enlighet med offentlighetslagen för Åland samt på forskningsdata, om forskningsdata har tagits fram med offentlig finansiering och har gjorts tillgänglig genom ett institutionellt eller ämnesbaserat register, med beaktande av vad som föreskrivs om skydd för personuppgifter i dataskyddslagstiftningen och tredje mans immateriella rättigheter som inskränker möjligheten till vidareutnyttjande enligt upphovsrättslagen (FFS 404/1961).

Bestämmelserna i 8 kap. ska inte tillämpas på information som:

1) innehas av en annan kulturinstitution än ett bibliotek, museum eller arkiv,

2) innehas av en sådan utbildningsverksamhet som avses i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola, landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, landskapslagen (1999:53) om Ålands folkhögskola, landskapslagen (1993:75) om medborgarinstitut, landskapslagen (1995:80) om Ålands musikinstitut, landskapslagen (2003:17) om Ålands Sjösäkerhetscentrum,

3) innehas av Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) och Högskolan på Åland och som inte utgör forskningsdata enligt denna lag,

4) görs tillgänglig av en myndighet i dess konkurrensutsatta verksamhet, eller

5) görs tillgänglig för utbyte av information mellan myndigheter i deras offentliga verksamhet.

Vid Ålands polismyndighet tillämpas 2 § 19–25 punkterna samt 27 och 29–32 §§ i denna lag, till den del myndighetens verksamhet grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet.

2 kap.

Allmän styrning och ordnande av informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen

4 §

Allmän styrning av interoperabiliteten mellan gemensamma informationslager och informationssystem samt gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster

Landskapsregeringen svarar för den allmänna styrningen av interoperabiliteten mellan den offentliga förvaltningens gemensamma informationslager och informationssystem. I detta syfte kan landskapsregeringen upprätthålla allmänna riktlinjer för utvecklingen av informationshanteringen inom den offentliga förvaltningen.

Landskapsregeringen svarar för styrningen av anordnandet och produktionen av myndigheternas gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster.

Närmare bestämmelser om myndigheters informations- och kommunikationstekniska tjänsters kvalitet, säkerhet, interoperabilitet och deras förenlighet med den övergripande arkitekturen utfärdas genom förordning av landskapsregeringen.

Bestämmelser om kommunala myndigheters informations- och kommunikationstekniska tjänsters kvalitet, säkerhet, interoperabilitet och deras förenlighet med den övergripande arkitekturen föreskrivs särskilt i lag.

5 §

Myndigheternas användning av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster

Myndigheter ska använda av landskapsregeringen fastställda gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster, om det inte nödvändigtvis finns ett behov av att använda andra tjänster i verksamheten. Om en myndighet anser att det finns ett behov av att använda andra tjänster ska den anmäla detta till landskapsregeringen. Landskapsregeringen fattar beslut om myndighetens rätt att använda andra tjänster.

Närmare bestämmelser om utpekandet av och myndigheters minimianvändning av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster utfärdas genom förordning av landskapsregeringen.

Bestämmelser om kommunala myndigheters minimianvändning av gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster föreskrivs särskilt i lag.

3 kap.**Informationssäkerhet**

6 §

Identifiering av uppgifter som förutsätter särskild informationshantering

En myndighet ska identifiera de uppgifter som den sköter som förutsätter särskild informationshantering.

En myndighet ska identifiera data, information och uppgifter i myndighetshandlingar och informationsmaterial som förutsätter särskild informationshantering.

7 §

Informationssäkerhet i fråga om informationsmaterial och informationssystem

En myndighet ska följa upp informationssäkerhetens tillstånd i sin verksamhetsmiljö och säkerställa informationsmaterialens och informationssystemens informationssäkerhet under hela deras livscykel. Myndigheten ska identifiera relevanta risker som är förenade med informationsbehandlingen och dimensionera informationssäkerhetsåtgärderna utifrån riskbedömningen.

De med tanke på skötseln av en myndighets uppgifter relevanta informationssystemens feltolerans och funktionella användbarhet ska regelbundet säkerställas genom ett kontinuerligt och systematiskt säkerhetsarbete.

Myndigheten ska planera informationssystemen, informationslagrens strukturer och informationsbehandlingen i samband med dem på ett sådant sätt att handlingsoffentligheten utan svårighet kan genomföras.

Myndigheten ska vid sina upphandlingar säkerställa att de aktuella informationssystemen har lämpliga säkerhetsåtgärder.

Landskapsregeringen kan genom förordning föreskriva närmare regler om bedömningen av informationssäkerheten i myndigheters informationssystem och datakommunikation.

8 §

Information om och kontinuitet vid störningssituationer

En myndighet ska utreda väsentliga risker som hänför sig till behandlingen av informationsmaterial, utnyttjandet av informationssystem och verksamhetens kontinuitet. Myndigheten ska utifrån riskbedömningen genom kontinuitetsplaner och förberedelser för verksamhet i störningssituationer samt genom andra åtgärder se till att behandlingen av informationsmaterial, utnyttjandet av informationssystem och verksamheten fortsätter så störningsfritt som möjligt i störningssituationer under normala förhållanden.

I 3a § i landskapslagen (2019:7) om digitala tjänster föreskrivs närmare om information till allmänheten som myndigheter ska ge om avbrott i de digitala tjänsterna och i andra elektroniska dataöverföringsmetoder.

9 §

Informationsöverföring i datanät

Om en myndighet överför sekretessbelagd information i det allmänna datanätet ska informationen överföras i ett krypterat eller på annat sätt skyddat format. Dessutom ska överföringen ordnas så att mottagaren verifieras eller identifieras på ett tillräckligt informationssäkert sätt, innan mottagaren kommer åt att behandla den överförda sekretessbelagda informationen.

I 3c § i landskapslagen om digitala tjänster föreskrivs närmare om identifiering av användaren i samband med användning av digitala tjänster som tillhandahålls allmänheten.

10 §

Tryggande av säkerheten i fråga om informationsmaterial

Myndigheterna ska genom adekvata säkerhetsåtgärder i fråga om sina informationsmaterial säkerställa att:

- 1) informationsmaterialens oföränderlighet har verifierats tillräckligt väl,
- 2) informationsmaterialen har skyddats mot tekniska och fysiska skador,
- 3) informationsmaterialens ursprung, uppdatering och felfrihet har verifierats,
- 4) informationsmaterialens tillgänglighet och användbarhet har verifierats,
- 5) informationsmaterialens tillgänglighet begränsas endast om tillgången till informationen eller rätten att behandla informationen har begränsats särskilt i lag, och
- 6) informationsmaterialen kan arkiveras till behövliga delar.

Informationsmaterial ska behandlas och förvaras i verksamhetslokaler som är tillräckligt säkra enligt kraven på tillförlitlighet, integritet och tillgänglighet.

11 §

Kontroll av åtkomst till informationssystem

Den systemansvariga myndigheten ska definiera principerna för åtkomst till informationssystemet. Användarrättigheter ska definieras samt tilldelas utifrån användarens uppgiftsrelaterade användningsbehov samt lägsta möjliga behörighetsnivå.

12 §

Insamling av logginformation

En myndighet ska ombesörja att logginformation insamlas om användning och utlämnande av information från dess informationssystem, om användningen förutsätter identifiering eller annan registrering. De insamlade loggarna ska skyddas mot manipulering och obehörig åtkomst. Syftet med logginformationen är uppföljning av användningen och utlämnandet av information från informationssystem samt utredning av tekniska systemfel och säkerhetshändelser.

4 kap. Skapande och elektronisk överföring av informationsmaterial

13 §

Omvandling av informationsmaterial till elektroniskt format och materialens tillgänglighet

Om en myndighetshandling inkommer till en myndighet i annat än elektroniskt format ska den omvandlas till allmänt tillgängligt elektroniskt format. Myndigheten ansvarar för att en till elektroniskt format omvandlad myndighetshandlings tillförlitlighet och integritet säkerställs. Myndighetshandlingar som har upprättats av en myndighet ska även förvaras elektroniskt. Undantag får göras från kravet på omvandling till elektroniskt format och elektronisk förvaring om det är nödvändigt på grund av behandlingskraven för sekretessbelagda myndighetshandlingar, övriga informations säkerhetskrav eller av någon annan nödvändig orsak som har samband med myndighetshandlingens karaktär.

En myndighet behöver inte omvandla en myndighetshandling till ett allmänt tillgängligt elektroniskt format enligt 1 mom. om myndighetshandlingen inte kan omvandlas till ett elektroniskt format eller om den kan omvandlas enbart så att myndigheten vidtar mer än rutinbetonade åtgärder.

14 §

Insamling av informationsmaterial för myndighetsuppgifter

En myndighet ska sträva efter att utnyttja en annan myndighets informationsmaterial, om den första myndigheten har rätt att via ett tekniskt gränssnitt eller en elektronisk förbindelse få den behövliga informationen från den andra myndigheten. Vid utnyttjandet av informationen ska parter och andras rättssäkerhet tillgodoses.

Om en myndighet har rätt att från en annan myndighets informationslager via ett tekniskt gränssnitt eller en elektronisk förbindelse få tillförlitlig och uppdaterad information för skötseln av sina uppgifter, får den inte kräva att parter visar upp eller lämnar in intyg eller utdrag, om det inte är nödvändigt för utredning av ärendet.

15 §

Informationsöverföring mellan myndigheter via tekniska gränssnitt

Myndigheterna kan genomföra regelbundet återkommande och standardiserad elektronisk överföring av information mellan informationssystem via tekniska gränssnitt, om den mottagande myndigheten enligt lag har rätt till informationen. Regelbundet återkommande och standardiserad elektronisk överföring av information kan genomföras på något annat sätt, om det inte är tekniskt eller ekonomiskt ändamålsenligt att genomföra eller använda ett tekniskt gränssnitt. En myndighet kan också i andra situationer öppna ett tekniskt gränssnitt för en myndighet som har rätt till information. Det föreskrivs särskilt om överföring av myndighetshandlingar och information på annat sätt.

Utöver vad som föreskrivs i 3 kap. kan överföring av information mellan informationssystem via tekniska gränssnitt endast genomföras efter att det administrativt har säkerställts att den information som ska överföras behövs i det enskilda fallet eller är nödvändig för att den mottagande myndigheten ska kunna sköta sina uppgifter, ifall överföringen avser personuppgifter eller sekretessbelagd information.

Beskrivningen av strukturen för information som överförs via ett tekniskt gränssnitt ska definieras och uppdateras av den myndighet som lämnar ut informationen. Vid planeringen av informationsöverföring mellan flera

myndigheter via tekniska gränssnitt ska beskrivningen av informationsstrukturen definieras och uppdateras under ledning av landskapsregeringen.

16 §

Upprättande av elektronisk förbindelse till en myndighet

En myndighet kan upprätta en elektronisk förbindelse till en annan myndighet till sådan information i ett informationslager som den mottagande myndigheten har rätt att få tillgång till. Utöver vad som föreskrivs i 3 kap. är en förutsättning för upprättande av en elektronisk förbindelse att:

- 1) förbindelsen begränsas till endast enskild sökning av sådana behövliga eller nödvändiga uppgifter som är förenliga med informationsrätten, samt att
- 2) informationens användningsändamål utreds i samband med sökningen.

Myndigheten ska upprätta en elektronisk förbindelse så att det informationssystem som möjliggör förbindelsen automatiskt identifierar samt loggar avvikande informationssökningar i enlighet med vad som anges i 12 §.

17 §

Överföring av informationsmaterial via tekniska gränssnitt till andra än myndigheter

En myndighet kan via ett tekniskt gränssnitt överföra information till en aktör som inte är en annan myndighet, om mottagaren uttryckligen enligt lag har rätt att få informationen och behandla den. Ett tekniskt gränssnitt kan under de förutsättningar som anges i 15 § öppnas så som föreskrivs i den paragrafen. Den utlämnande myndigheten ska vid behov säkerställa att mottagaren vid hanteringen av informationen iakttar de skyldigheter som föreskrivs i denna lag.

5 kap. Ärendehantering

18 §

Registrering av ärenden och myndighetshandlingar

En myndighet ska upprätthålla ett ärenderegister med information om de ärenden som behandlas eller har behandlats hos myndigheten. En myndighet ska utan dröjsmål i ärenderegistret registrera sådana myndighetshandlingar som har kommit in till eller upprättats hos myndigheten. En myndighet behöver inte registrera en myndighetshandling om det är uppenbart att myndighetshandlingen är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet.

I ärenderegistret ska för varje ärende framgå åtminstone:

- 1) ärendenummer eller motsvarande uppgift som identifierar ärendet,
- 2) när ärendet registrerades,
- 3) myndighetens åtgärder i ärendet, samt
- 4) myndighetshandlingar som inkommit och upprättats i ärendet.

I ärenderegistret ska för varje myndighetshandling framgå åtminstone

- 1) uppgifter som identifierar myndighetshandlingen och det ärende som myndighetshandlingen hör till,
- 2) när myndighetshandlingen registrerades, samt
- 3) vem som har upprättat eller kommit in med myndighetshandlingen.

De myndighetshandlingar som registreras i ärenderegistret ska i enlighet med 13 § omvandlas och förvaras samt vara möjliga att ta fram i ett allmänt tillgängligt elektroniskt format. Den elektroniska kopian av en offentlig myndighetshandling ska på begäran kunna lämnas ut i enlighet med 18 § 3 mom. i offentlighetslagen för Åland.

Myndigheten ska ombesörja att offentliga anteckningar i ett ärenderegister eller i en del av det kan användas för att producera information som gör det möjligt att individualisera informationsbegäranden.

6 kap.

Införande och användning av automatiserade beslutsförfaranden

19 §

Dokumentering av uppgiftsfördelning och behandlingsregler

En myndighet ska dokumentera uppgiftsfördelningen mellan de personer som ansvarar för fullgörandet av de skyldigheter som föreskrivs i detta kapitel.

Myndigheten ska säkerställa att behandlingsreglerna för ett automatiserat beslutsförfarande dokumenteras så tydligt och heltäckande att deras laglighet kan påvisas. Det ska av behandlingsreglerna särskilt framgå:

- 1) hur det säkerställs att beslutsförfarandet är icke-diskriminerande,
- 2) hur ärendet utreds tillräckligt och korrekt, inklusive hörande,
- 3) hur avgörandet motiveras eller varför det inte behöver motiveras.

I de myndighetshandlingar som utgör dokumentationen ska myndigheten ange datum för godkännandet och den som godkänt myndighetshandlingen, vars uppgift det är att granska att innehållet i myndighetshandlingen är lagligt. Myndigheten ska bevara de godkända myndighetshandlingarna i minst fem år från ingången av det kalenderår som följer på det år då det automatiserade beslutsförfarandet togs ur bruk.

Myndigheten ska säkerställa att det i minst fem år från det att ett ärende har avgjorts kan påvisas vilka behandlingsregler som tillämpats vid det automatiserade avgörandet av ärendet och i vilka faser av behandlingen av ärendet en fysisk person deltagit.

20 §

Kvalitetssäkring

En myndighet ska innan ett automatiserat beslutsförfarande införs och när förfarandet ändras under användningstiden säkerställa att förfarandet motsvarar den dokumentation som avses i 19 § 2 mom.

Myndigheten ska säkerställa ett gott språkbruk i automatiserat upprättade myndighetshandlingar som ges till en part.

De centrala åtgärderna inom kvalitetssäkringen ska dokumenteras.

Myndigheten ska utse en person som ansvarar för kvalitetssäkringen av det automatiserade beslutsförfarandet.

21 §

Kvalitetskontroll och hantering av felsituationer

En myndighet ska övervaka kvaliteten och innehållets felfrihet i ärenden som avgörs automatiserat och efter införandet hantera de risker som är förknippade med det automatiserade beslutsförfarandet.

Myndigheten ska utan dröjsmål vidta korrigeringsåtgärder, om det i ett automatiserat beslutsförfarande upptäcks ett fel som kan inverka på innehållet i avgörandet. Ett fel som upptäckts, felets konsekvenser och åtgärderna för korrigerings av felet ska dokumenteras. Särskilda bestämmelser gäller för korrigerings av fel i myndighetens avgöranden.

Myndigheten ska utse en person som ansvarar för kvalitetskontrollen av det automatiserade beslutsförfarandet och för hanteringen av felsituationer.

22 §

Beslut om införande av ett automatiserat beslutsförfarande

Innan ett automatiserat beslutsförfarande införs ska den myndighet som ansvarar för verksamhetsprocessen fatta ett beslut (beslut om införande), vilket åtminstone ska innehålla:

- 1) de motiveringar där förutsättningarna för införandet och de tillämpade bestämmelserna anges,

- 2) en förteckning över de myndighetshandlingar som ligger till grund för beslutet om införande,
- 3) planerat datum för införandet och tidpunkten för beslutet,
- 4) uppgift om vem som har fattat beslutet,
- 5) kontaktuppgifter till myndigheten för ytterligare uppgifter om hur det automatiserade beslutsförfarandet används.

Beslut om införande ska dessutom fattas i fråga om sådana ändringar som förutsätter en ny bedömning av förutsättningarna för införandet.

Myndigheten ska bevara beslutet om införande i minst fem år från ingången av det kalenderår som följer på det år då det automatiserade beslutsförfarandet togs ur bruk.

23 §

Informering

En myndighet ska offentliggöra gällande beslut om införande på sin webbplats i det allmänna datanätet.

Myndigheten ska utifrån den dokumentation som avses i 19 § 2 mom. och beslutet om införande informera om automatiserat avgörande av ärenden inom sitt verksamhetsområde, grunderna för att använda det automatiserade beslutsförfarandet och andra uppgifter som är centrala med avseende på var och ens rättigheter. Uppgifterna ska offentliggöras på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet.

24 §

Användning av uppgifter i ett automatiserat beslutsförfarande

En myndighet ska på grundval av en riskbedömning se till att det genom lämpliga tekniska åtgärder säkerställs att de uppgifter som används vid automatiserat avgörande är uppdaterade och felfria.

7 kap.

Användningen av kakor på den offentliga förvaltningens webbplatser

25 §

Registrering på användarens terminalutrustning av information om användning av tjänster samt användning av informationen

Myndigheten får registrera kakor eller annan information om användning av digitala tjänster på användarens terminalutrustning och använda informationsmaterialet, om användaren har gett sitt samtycke till detta och om myndigheten ger användaren begriplig och fullständig information om syftet med registreringen och användningen.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller inte sådan registrering eller användning av informationsmaterial vars enda syfte är att förmedla meddelanden via kommunikationsnät eller som är nödvändig för att myndigheten ska kunna tillhandahålla sådana tjänster som användaren av den digitala tjänsten uttryckligen har begärt.

Registrering och användning enligt denna paragraf är tillåten endast i den omfattning som tjänsten kräver och får inte begränsa integritetsskyddet mer än vad som är nödvändigt.

8 kap.

Vidareutnyttjande av information från offentlig förvaltning

26 §

Tillgängliggörande av information för vidareutnyttjande

Information som avses i 3 § 2 mom. kan tillgängliggöras för vidareutnyttjande på myndighetens eget initiativ, enligt skyldighet i någon annan lag eller efter en begäran om vidareutnyttjande enligt 28 §.

27 §

Format

Då en myndighet tillgängliggör information för vidareutnyttjande ska informationen göras tillgänglig i befintliga format och språkversioner. Om det är möjligt och lämpligt ur verksamhetssynpunkt ska informationen inklusive beskrivningsuppgifter tillgängliggöras elektroniskt i ett allmänt maskinläsbart format. Närmare bestämmelser om formatkrav för data som uppdateras ofta och värdefulla datamängder finns i 29 och 30 §§.

28 §

Begäran om vidareutnyttjande av information

En begäran om vidareutnyttjande av information lämnas in till den myndighet som innehar informationen. På förfarandet gällande begäran om vidareutnyttjande av information tillämpas 4 kap. 16, 17 och 19 §§ samt 6 kap. 26 § i offentlighetslagen för Åland beträffande innehållet i, behandlingen av, beslut om och ändringssökande gällande begäran om vidareutnyttjande av information.

29 §

Data som uppdateras ofta

Data som uppdateras ofta ska på begäran finnas tillgänglig för vidareutnyttjande med hjälp av tekniska gränssnitt genast efter att de har samlats in, och om det är ändamålsenligt, för bulknedladdning, om det är fråga om information som:

- 1) uppdateras ofta eller i realtid, och
- 2) innehållet ändras eller föråldras snabbt.

Om det skulle kräva en oproportionerlig arbetsinsats att iakttas 1 mom. ska data som uppdateras ofta göras tillgänglig för vidareutnyttjande inom en sådan tidsfrist eller med de tillfälliga tekniska begränsningar som är nödvändiga och som inte i onödan försvårar vidareutnyttjandet av dem.

30 §

Värdefulla datamängder

Värdefulla datamängder ska på begäran finnas tillgängliga för vidareutnyttjande. Informationen ska finnas tillgänglig i maskinläsbar form med hjälp av tekniska gränssnitt och, om det är ändamålsenligt, för bulknedladdning.

Landskapsregeringen kan inom lagtingets lagstiftningsbehörighet i landskapsförordning närmare föreskriva om den förteckning över värdefulla datamängder och tillgången till dessa datamängder i enlighet med vad som föreskrivs om detta i de genomförandeakter som kommissionen meddelar med stöd av artikel 14.1 i öppna datadirektivet, om inte annat föreskrivs i annan lag.

31 §

Avgifter

Avgift för offentlighetsrättsliga prestationer som tillämpningen av detta kapitel föranleder fastställs i enlighet med annan lagstiftning. Avgiften får dock inte beräknas till en högre nivå än vad som följer av 2 eller 3 mom.

En avgift får omfatta kostnader för att reproducera, tillhandahålla och sprida information enligt detta kapitel samt för att behandla information så företagshemligheter skyddas eller så att den inte innehåller personuppgifter som avses i artikel 4.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv (EG) 95/46 (allmän dataskyddsförordning).

En avgift som tas ut av bibliotek, museum eller arkiv får, utöver vad som anges i 2 mom., omfatta kostnader för att samla in, framställa och lagra information samt för att få en rimlig avkastning på investeringar.

32 §

Avgiftsfrihet

Värdefulla datamängder ska tillhandahållas avgiftsfritt. Bibliotek, museum eller arkiv som tillhandahåller värdefulla datamängder får dock ta ut avgift i enlighet med 31 §.

Forskningsdata som omfattas av detta kapitel ska tillhandahållas avgiftsfritt.

9 kap.

Särskilda bestämmelser

33 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

Genom denna lag upphävs landskapslag (2021:165) om vidareutnyttjande av information från landskaps- och kommunalförvaltningen.

34 §

Övergångsbestämmelser

En myndighet ska försätta sin verksamhet i överensstämmelse med 8 § inom 18 månader efter lagens ikraftträdande.

Denna lags 13 § 1 mom. jämte 18 § 3 mom. ska 24 månader efter det att lagen trätt i kraft tillämpas på sådana nya myndighetshandlingar som inkommer till en myndighet och som myndigheten upprättar. Informationsmaterial som uppkommit innan lagen har trätt i kraft ska förvaras så som de uppkommit före övergångstidens utgång. Informationsmaterialens tillgänglighet enligt 13 § 3 mom. ska genomföras inom 24 månader efter det att denna lag trätt i kraft. Denna lags 14 § ska börja tillämpas 18 månader efter det att lagen trätt i kraft.

Landskapsregeringen ska inom 18 månader efter det att denna lag trätt i kraft utreda vilka informationssystem som förutsätts för definition och upprätthållande av de gränssnitt som avses i 15 § 3 mom.

Bestämmelserna i 12 och 15–17 §§ ska tillämpas på informationssystem som anskaffas efter det att lagen trätt i kraft. På informationssystem som anskaffats innan denna lag trätt i kraft ska tillämpas de krav på elektroniskt utlämnande av information som föreskrivs i 15–17 §§ vid uppdatering av informationssystemens tekniska gränssnitt och elektroniska förbindelser, dock senast 48 månader efter det att lagen trätt i kraft, och de krav på insamling av logginformation som förutsätts i 12 § ska tillämpas 24 månader efter det att lagen trätt i kraft.

Ärendehantering ska i enlighet med de krav som föreskrivs i 18 § ordnas inom 24 månader efter det att denna lag trätt i kraft.

2.

LANDSKAPSLAG
om ändring av 8 § offentlighetslagen för Åland

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 8 § offentlighetslagen (2021:79) för Åland som följer:

8 §

Anteckningar om sekretessbeläggning

En myndighet kan vid registreringen eller i något annat skede göra anteckningar om att myndighetshandlingar ska vara sekretessbelagda enligt lag. Sådana anteckningar bör avlägsnas när det inte längre finns grunder för att sekretessbelägga handlingarna.

Denna lag träder i kraft den

3.

LANDSKAPSLAG
om ändring av förvaltningslagen för landskapet Åland

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 58 och 58a §§ i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland, sådana de lyder i landskapslagen 2017/85, samt **fogas** till lagen ett nytt 8a kap., nya 48a–c, 58b och c §§ som följer:

8a kap.

Automatiserat avgörande av ärenden

48a §

Förutsättningar för att avgöra ärenden automatiserat

I detta kapitel föreskrivs om de förutsättningar som utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag ska vara uppfyllda för att en myndighet genom automatisk databehandling ska kunna träffa ett avgörande som avslutar behandlingen av ett ärende utan att avgörandet granskas och godkänns av en fysisk person.

En myndighet kan avgöra ett ärende automatiserat, när det i ärendet inte ingår omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall eller när de i ärendet ingående omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall har bedömts av en tjänsteman eller någon annan som handlägger ärendet. Avgöranden ska grundas på behandlingsregler som har utarbetats med stöd av tillämplig lag och förhandsprövning och som avses i 2 § 17 punkten i informationshanteringslagen för Åland.

Bestämmelser om förutsättningarna för att införa ett automatiserat avgörande och det förfarande som ska iaktas vid införandet finns i informationshanteringslag för Åland.

En begäran om rättelse eller ett jämförbart rättsmedel får inte avgöras automatiserat.

48b §

Rättsskyddsförutsättning vid automatiserade avgöranden

En förutsättning för automatiserade avgöranden är att den fysiska person som avgörandet avser avgiftsfritt till alla delar får begära om rättelse av

avgörandet eller ett jämförbart rättsmedel som behandlas hos den myndighet som har fattat beslutet eller hos en myndighet som hör till samma personuppgiftsansvarige som den beslutande myndigheten.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas dock inte, om en parts yrkande, som inte rör någon annan part, har godkänts genom ett automatiserat avgörande.

48c §

Meddelande om automatiserat avgörande

Utöver vad som föreskrivs i 39 § 1 mom. ska av ett förvaltningsbeslut framgå om ärendet har avgjorts automatiserat samt var det beslut om införande som avses i 22 § i informationshanteringslagen för Åland finns att tillgå.

Om det inte meddelas något förvaltningsbeslut i ärendet med stöd av någon annan lag, ska de uppgifter som avses i 1 mom. och information om vilka uppgifter som ligger till grund för det automatiserade avgörandet dock meddelas parten på något annat sätt senast när behandlingen av ärendet avslutas.

Kravet enligt 39 § 1 mom. 4 punkten på att namnet på den person som ger ytterligare uppgifter ska anges tillämpas inte i ärenden som avgörs automatiserat.

58 §

Elektronisk delgivning

Delgivning av samtliga handlingar till parter, vilka genom ett elektroniskt webbformulär eller elektronisk post antingen har inlett sitt ärende hos myndigheten elektroniskt, i annat skede har kontaktat myndigheten genom elektronisk post eller vid annan kontakt med myndigheten har uppgivit en elektronisk postadress, ska ske genom elektronisk delgivning.

Elektroniska meddelanden till parter ska skickas till den elektroniska postadress som parten själv har uppgivit vid kommunikation med myndigheten i ärendet och, för det fall att någon sådan inte har uppgivits, till den elektroniska postadress som parten nyttjade vid sin senaste kontakt med myndigheten i ärendet.

En part har en ovillkorlig rätt att när som helst meddela att denna framgent, vid särskilt tillfälle eller under särskild tidsperiod, inte önskar att delges handlingar från myndigheten elektroniskt, även om förutsättningarna enligt 1 mom. har uppfyllts.

58a §

Elektronisk delgivning till myndigheter

Delgivning av samtliga handlingar till myndigheter ska ske genom elektronisk delgivning.

58b §

Bevislig elektronisk delgivning

En handling som enligt lag ska sändas med post mot mottagningsbevis eller delges bevisligen på något annat sätt får, utöver situationer enligt 58 §, med partens samtycke delges också som ett elektroniskt meddelande, dock inte per telefax eller på därmed jämförbart sätt. Myndigheten ska då meddela att parten eller dennes företrädare kan hämta handlingen från en av myndigheten anvisad server, databas eller någon annan fil.

58c §

Vanlig elektronisk delgivning

Andra handlingar än de som avses i 58b § får, utöver situationer enligt 58 §, med samtycke av den som saken gäller delges som ett elektroniskt meddelande. Om det emellertid krävs för att tillgodose skyddet för den personliga integriteten eller av ett särskilt behov av skydd eller säkerhet hos den som

saken gäller, eller för att trygga dennes rättigheter, ska vid delgivning av handlingar iakttas vad som i 58b § eller annars föreskrivs om delgivning.

Denna lag träder i kraft den

4.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om tillgängliga digitala tjänster

I enlighet med lagtingets beslut
ändras 2 § 3 punkten och rubriken till 2 kap. landskapslagen (2019:7) om digitala tjänster samt
fogas till lagens 2 § nya 10–13 punkter, ett nytt 1a kap. och nya 3a–c §§ som följer:

2 § Definitioner

I denna lag avses med

-----
 3) *myndighet* de myndigheter som avses i 4 § i offentlighetslagen (2021:79) för Åland, inkluderande Ålands polismyndighet,
 -----

10) *digital tjänst* en webbplats eller mobilapplikation samt funktioner i anslutning till dem,

11) *identifieringstjänst* en tjänst för identifiering av användare av digitala tjänster genom identifieringsverktyg,

12) *identifieringsverktyg* ett sådant medel för elektronisk identifiering som avses i artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG (förordningen om elektronisk identifiering), och

13) *stark autentisering* identifiering av en person, av en juridisk person eller av en fysisk person som företräder en juridisk person och verifiering av identifikatorns autenticitet och riktighet genom tillämpning av en elektronisk metod som motsvarar tillitsnivån väsentlig enligt artikel 8.2 a eller tillitsnivån hög enligt artikel 8.2 c i förordningen om elektronisk identifiering.

1a kap. Allmänna digitala tjänster

3a §

Planering och underhåll av digitala tjänster

Myndigheterna ska planera och underhålla sina digitala tjänster på ett sådant sätt att tjänsternas informationssäkerhet och dataskydd säkerställs och så att det säkerställs att tjänsterna är lätta att hitta och använda. Dessutom ska myndigheterna se till att deras digitala tjänster är interoperabla med den programvara och de kommunikationsförbindelser som används allmänt.

Myndigheterna ska se till att de digitala tjänster som de ansvarar för och de andra elektroniska dataöverföringsmetoder som de använder också finns tillgängliga vid andra tider än under myndigheternas servicepunkters öppettider. Avbrott i de digitala tjänsterna och i andra elektroniska

dataöverföringsmetoder ska förläggas till tidpunkter då de används i ringa omfattning. Allmänheten ska på lämpligt sätt informeras om avbrotten i förväg. Myndigheterna ska vid avbrott offentliggöra anvisningar om hur var och en kan få sina ärenden skötta på ett alternativt sätt.

Myndigheterna ska säkerställa att deras digitala tjänster är tillräckligt interoperabla med den offentliga förvaltningens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster och med andra myndigheters digitala tjänster.

3b §

Tillhandahållande av digitala tjänster

Myndigheterna ska ge alla en möjlighet att med hjälp av digitala tjänster eller andra elektroniska dataöverföringsmetoder sända elektroniska meddelanden och handlingar som hänför sig till deras behov att uträtta ärenden. Myndigheterna ska ge alla en möjlighet att i sina ärenden för mottagande av elektroniska meddelanden och handlingar från en myndighet använda en meddelandeförmedlingstjänst eller någon annan tillräckligt informationssäker elektronisk dataöverföringsmetod, om myndigheten kan sända meddelandet eller handlingen i elektronisk form.

Myndigheterna ska i sina digitala tjänster ge tydlig information om hur var och en elektroniskt kan sköta sina ärenden hos myndigheterna. Myndigheterna ska i sina digitala tjänster offentliggöra kontaktuppgifter av vilka det framgår var allmänheten har möjlighet att få råd i användningen av en myndighets digitala tjänster.

En myndighet kan temporärt begränsa användningen av en digital tjänst till vissa användargrupper eller till ett visst område, om det är nödvändigt för att utveckla eller kontrollera tjänsten.

3c §

Elektronisk identifiering av tjänsteanvändarna

Myndigheterna kan kräva elektronisk identifiering av en användare av digitala tjänster och endast om det behövs för att säkerställa användarens åtkomsträttigheter i anslutning till en tjänst eller dess innehåll eller på grund av rättsverkningarna av en åtgärd som utförs i tjänsten.

Om det är möjligt att ta del av och hantera sekretessbelagda uppgifter i en digital tjänst ska användaren identifieras med hjälp av en identifieringstjänst med stark autentisering, eller av vägande och motiverande skäl med hjälp av någon annan motsvarande informationssäker identifieringstjänst.

2 kap.

Digitala tjänsters tillgänglighet

Denna lag träder i kraft den

Mariehamn den

L a n t r å d

Föredragande minister

Parallelltexter

- Parallelltexter till landskapsregeringens lagförslag nr xx/2023-2024

Parallelltexter till landskapsregeringens lagförslag
Informationshanteringslag för Åland m.m.

- Landskapsregeringens lagförslag nr x/2023-2024X

INNEHÅLL

LANDSKAPSLAG om ändring av 8 § offentlighetslagen för Åland.....	1
LANDSKAPSLAG om ändring av förvaltningslagen för landskapet Åland.....	2
LANDSKAPSLAG om ändring av landskapslagen om digitala tjänster.....	6

2.

LANDSKAPSLAG
om ändring av 8 § offentlighetslagen för Åland

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 8 § i offentlighetslagen (2021:79) för Åland som följer:

Gällande lydelse

8 §

*Registrering av ärenden och
myndighetshandlingar*

En myndighet ska upprätthålla ett ärenderegister med information om de ärenden som behandlas eller har behandlats hos myndigheten. En myndighet ska utan dröjsmål i ärenderegistret registrera sådana myndighetshandlingar som har kommit in till eller upprättats hos myndigheten. En myndighet behöver inte registrera en myndighetshandling om det är uppenbart att handlingen är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet.

I ärenderegistret ska för varje ärende framgå åtminstone

- 1) ärendenummer eller motsvarande uppgift som identifierar ärendet,
- 2) när ärendet registrerades,
- 3) myndighetens åtgärder i ärendet, samt
- 4) myndighetshandlingar som inkommit och upprättats i ärendet.

I ärenderegistret ska för varje myndighetshandling framgå åtminstone

- 1) uppgifter som identifierar myndighetshandlingen och det ärende som handlingen hör till,
- 2) när myndighetshandlingen registrerades, samt

Föreslagen lydelse

8 §

Anteckningar om sekretessbeläggning

En myndighet kan vid registreringen eller i något annat skede göra anteckningar om att myndighetshandlingar ska vara sekretessbelagda enligt lag. Sådana anteckningar bör avlägsnas när det inte längre finns grunder för att sekretessbelägga handlingarna.

3) vem som har upprättat eller kommit in med myndighetshandlingen.

De myndighetshandlingar som registreras i ärenderegistret ska förvaras och vara möjliga att ta fram i ett allmänt tillgängligt elektroniskt format. Den elektroniska kopian av en offentlig myndighetshandling ska på begäran kunna lämnas ut i enlighet med 18 § 3 mom.

En myndighet behöver inte omvandla en myndighetshandling till ett allmänt tillgängligt elektroniskt format enligt 4 mom. om myndighetshandlingen inte kan omvandlas till ett elektroniskt format eller om den kan omvandlas enbart så att myndigheten vidtar mer än rutinbetonade åtgärder.

En myndighet kan vid registreringen eller i något annat skede göra anteckningar om att myndighetshandlingar ska vara sekretessbelagda enligt lag. Sådana anteckningar bör avlägsnas när det inte längre finns grunder för att sekretessbelägga handlingarna.

Denna lag träder i kraft den

3.

L A N D S K A P S L A G om ändring av förvaltningslagen för landskapet Åland

I enlighet med lagtingets beslut
ändras 58 och 58a §§ i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland, sådana de lyder i landskapslagen 2017/85, samt
fogas till lagen ett nytt 8a kap., nya 48a–c, 58b och c §§ som följer:

Gällande lydelse

Nytt kapitel

Ny paragraf

Föreslagen lydelse

8a kap.
Automatiserat avgörande av ärenden

48a §
Förutsättningar för att avgöra ärenden automatiserat
I detta kapitel föreskrivs om de förutsättningar som utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag ska vara uppfyllda för att en myndighet genom

automatisk databehandling ska kunna träffa ett avgörande som avslutar behandlingen av ett ärende utan att avgörandet granskas och godkänns av en fysisk person.

En myndighet kan avgöra ett ärende automatiserat, när det i ärendet inte ingår omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall eller när de i ärendet ingående omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall har bedömts av en tjänsteman eller någon annan som handlägger ärendet. Avgöranden ska grundas på behandlingsregler som har utarbetats med stöd av tillämplig lag och förhandsprövning och som avses i 2 § 17 punkten i informationshanteringslagen för Åland.

Bestämmelser om förutsättningarna för att införa ett automatiserat avgörande och det förfarande som ska iakttas vid införandet finns i informationshantlingslag för Åland.

En begäran om rättelse eller ett jämförbart rättsmedel får inte avgöras automatiserat.

Ny paragraf

48b §

Rättsskyddsförutsättning vid automatiserade avgöranden

En förutsättning för automatiserade avgöranden är att den fysiska person som avgörandet avser avgiftsfritt till alla delar får begära om rättelse av avgörandet eller ett jämförbart rättsmedel som behandlas hos den myndighet som har fattat beslutet eller hos en myndighet som hör till samma personuppgiftsansvarige som den beslutande myndigheten.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas dock inte, om en parts yrkande, som inte rör någon annan part, har godkänts genom ett automatiserat avgörande.

Ny paragraf

48c §

Meddelande om automatiserat avgörande

Utöver vad som föreskrivs i 39 § 1 mom. ska av ett förvaltningsbeslut framgå om ärendet har avgjorts automatiserat samt var det beslut om införande som avses i 23 § i informationshanteringslagen för Åland finns att tillgå.

Om det inte meddelas något förvaltningsbeslut i ärendet med stöd av någon

annan lag, ska de uppgifter som avses i 1 mom. och information om vilka uppgifter som ligger till grund för det automatiserade avgörandet dock meddelas parten på något annat sätt senast när behandlingen av ärendet avslutas.

Kravet enligt 39 § 1 mom. 4 punkten på att namnet på den person som ger ytterligare uppgifter ska anges tillämpas inte i ärenden som avgörs automatiserat.

58 §

Bevislig elektronisk delgivning

En handling som enligt lag ska sändas med post mot mottagningsbevis eller delges bevisligen på något annat sätt får med partens samtycke delges också som ett elektroniskt meddelande, dock inte per telefax eller på därmed jämförbart sätt. Myndigheten ska då meddela att parten eller dennes företrädare kan hämta handlingen från en av myndigheten anvisad server, databas eller någon annan fil.

58 §

Elektronisk delgivning

Delgivning av samtliga handlingar till parter, vilka genom ett elektroniskt webbformulär eller elektronisk post aningen har inlett sitt ärende hos myndigheten elektroniskt, i annat skede har kontaktat myndigheten genom elektronisk post eller vid annan kontakt med myndigheten har uppgivit en elektronisk postadress, ska ske genom elektronisk delgivning.

Elektroniska meddelanden till parter ska skickas till den elektroniska postadress som parten själv har uppgivit vid kommunikation med myndigheten i ärendet och, för det fall att någon sådan inte har uppgivits, till den elektroniska postadress som parten nyttjade vid sin senaste kontakt med myndigheten i ärendet.

En part har en ovillkorlig rätt att när som helst meddela att denna framgent, vid särskilt tillfälle eller under särskild tidsperiod, inte önskar att delges handlingar från myndigheten elektroniskt, även om förutsättningarna enligt 1 mom. har uppfyllts.

58a §

Vanlig elektronisk delgivning

Andra handlingar än de som avses i 58 § får med samtycke av den som saken gäller delges som ett elektroniskt meddelande. Om det emellertid krävs för att tillgodose skyddet för den personliga integriteten eller av ett särskilt behov av skydd eller säkerhet hos den som saken gäller, eller för att trygga dennes rättigheter, ska vid delgivning av handlingar iakttas vad som i 58 § eller annars föreskrivs om delgivning.

58a §

Elektronisk delgivning till myndigheter

Delgivning av samtliga handlingar till myndigheter ska ske genom elektronisk delgivning.

58b §***Bevislig elektronisk delgivning***

En handling som enligt lag ska sändas med post mot mottagningsbevis eller delges bevisligen på något annat sätt får, utöver situationer enligt 58 §, med partens samtycke delges också som ett elektroniskt meddelande, dock inte per telefax eller på därmed jämförbart sätt. Myndigheten ska då meddela att parten eller dennes företrädare kan hämta handlingen från en av myndigheten anvisad server, databas eller någon annan fil.

Ny paragraf

58c §***Vanlig elektronisk delgivning***

Andra handlingar än de som avses i 58b § får, utöver situationer enligt 58 §, med samtycke av den som saken gäller delges som ett elektroniskt meddelande. Om det emellertid krävs för att tillgodose skyddet för den personliga integriteten eller av ett särskilt behov av skydd eller säkerhet hos den som saken gäller, eller för att trygga dennes rättigheter, ska vid delgivning av handlingar iakttas vad som i 58b § eller annars föreskrivs om delgivning.

Denna lag träder i kraft den

4.

LANDSKAPSLAG om ändring av landskapslagen om digitala tjänster

I enlighet med lagtingets beslut
ändras 2 § 3 punkten och rubriken till 2 kap. landskapslagen (2019:7) om digitala tjänster samt

fogas till lagens 2 § nya 10–13 punkter, ett nytt 1a kap. och nya 3a–c §§ som följer:

Gällande lydelse	Föreslagen lydelse
2 § <i>Definitioner</i>	2 § <i>Definitioner</i>
I denna lag avses med	I denna lag avses med
<p>3) <i>myndighet</i> landskapsregeringen, myndigheter och inrättningar som lyder under landskapsregeringen, förvaltning som är ansluten till Ålands lagting, kommunala myndigheter, landskapets affärsverk samt juridiska och fysiska personer då de utför ett offentligt uppdrag med stöd av landskapslag.</p>	<p>3) <i>myndighet de myndigheter som avses i 4 § i offentlighetslagen (2021:79) för Åland, inkluderande Ålands polismyndighet,</i></p>
<p><i>Ny punkt</i></p>	<p>10) <i>digital tjänst</i> en webbplats eller mobilapplikation samt funktioner i anslutning till dem,</p>
<p><i>Ny punkt</i></p>	<p>11) <i>identifieringstjänst</i> en tjänst för identifiering av användare av digitala tjänster genom identifieringsverktyg,</p>
<p><i>Ny punkt</i></p>	<p>12) <i>identifieringsverktyg</i> ett sådant medel för elektronisk identifiering som avses i artikel 3.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG (förordningen om elektronisk identifiering), och</p>
<p><i>Ny punkt</i></p>	<p>13) <i>stark autentisering</i> identifiering av en person, av en juridisk person eller av en fysisk person som företräder en juridisk person och verifiering av identifikatorns autenticitet och riktighet genom tillämpning av en elektronisk metod som motsvarar tillitsnivån väsentlig enligt artikel 8.2 a eller tillitsnivån hög enligt artikel 8.2 c i förordningen om elektronisk identifiering.</p>
<p><i>Nytt kapitel</i></p>	<p style="text-align: center;">1a kap. Allmänna digitala tjänster</p>

Ny paragraf

3a §

Planering och underhåll av digitala tjänster

Myndigheterna ska planera och underhålla sina digitala tjänster på ett sådant sätt att tjänsternas informationssäkerhet och dataskydd säkerställs och så att det säkerställs att tjänsterna är lätta att hitta och använda. Dessutom ska myndigheterna se till att deras digitala tjänster är interoperabla med den programvara och de kommunikationsförbindelser som används allmänt.

Myndigheterna ska se till att de digitala tjänster som de ansvarar för och de andra elektroniska dataöverföringsmetoder som de använder också finns tillgängliga vid andra tider än under myndigheternas servicepunkters öppettider. Avbrott i de digitala tjänsterna och i andra elektroniska dataöverföringsmetoder ska förläggas till tidpunkter då de används i ringa omfattning. Allmänheten ska på lämpligt sätt informeras om avbrotten i förväg. Myndigheterna ska vid avbrott offentliggöra anvisningar om hur var och en kan få sina ärenden skötta på ett alternativt sätt.

Myndigheterna ska säkerställa att deras digitala tjänster är tillräckligt interoperabla med den offentliga förvaltningens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster och med andra myndigheters digitala tjänster.

Ny paragraf

3b §

Tillhandahållande av digitala tjänster

Myndigheterna ska ge alla en möjlighet att med hjälp av digitala tjänster eller andra elektroniska dataöverföringsmetoder sända elektroniska meddelanden och handlingar som hänför sig till deras behov att uträtta ärenden. Myndigheterna ska ge alla en möjlighet att i sina ärenden för mottagande av elektroniska meddelanden och handlingar från en myndighet använda en meddelandeförmedlingstjänst eller någon annan tillräckligt informationssäker elektronisk dataöverföringsmetod, om myndigheten kan sända meddelandet eller handlingen i elektronisk form.

Myndigheterna ska i sina digitala tjänster ge tydlig information om hur var och en elektroniskt kan sköta sina

ärenden hos myndigheterna. Myndigheterna ska i sina digitala tjänster offentliggöra kontaktuppgifter av vilka det framgår var allmänheten har möjlighet att få råd i användningen av en myndighets digitala tjänster.

En myndighet kan temporärt begränsa användningen av en digital tjänst till vissa användargrupper eller till en viss region, om det är nödvändigt för att utveckla eller kontrollera tjänsten.

Ny paragraf

3c §

Elektronisk identifiering av tjänsteanvändarna

Myndigheterna kan kräva elektronisk identifiering av en användare av digitala tjänster och endast om det behövs för att säkerställa användarens åtkomst-rättigheter i anslutning till en tjänst eller dess innehåll eller på grund av rättsverkningarna av en åtgärd som utförs i tjänsten.

Om det är möjligt att ta del av och hantera sekretessbelagda uppgifter i en digital tjänst ska användaren identifieras med hjälp av en identifieringstjänst med stark autentisering, eller av vägande och motiverande skäl med hjälp av någon annan motsvarande informationssäker identifieringstjänst.

2 kap.
Webbplatsers och mobila applikationers
tillgänglighet

2 kap.
Digitala tjänsters tillgänglighet

Denna lag träder i kraft den

Hänvisning

Enligt sändlista

Kontaktperson
Lotta Wickström

Ärende

Förslag till ny lagstiftning om landskapets tjänsteinnehavare

Lagberedningen har utarbetat ett förslag till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare. Lagen ska ersätta den nuvarande tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland. Lagförslaget innehåller även en del följdändringar i annan lagstiftning som gäller landskapsförvaltningen och lagtingets förvaltning och en blankettlag om tillämpning av rikslagstiftningen om rätt till ersättning vid olycksfall. Slutligen ingår en ny tjänstebrottslag för Åland i lagförslaget och den omfattar även de kommunala tjänstemännen.

Landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare är skriven så att den omfattar endast landskapets tjänsteinnehavare. Landskapsregeringen konstaterar dock att man redan för 20 år sedan ansåg att det skulle finnas stora fördelar med att ha en och samma lag för kommunernas och landskapets tjänsteinnehavare, och att det ur ett självstyrelseperspektiv skulle vara positivt att använda den lagstiftningsbehörighet landskapet har till egen lagstiftning anpassad till de åländska förhållandena i stället för att tillämpa rikets bestämmelser. Landskapsregeringen konstaterar även att det under mandatperioden kommer att genomföras ett projekt med att förnya kommunallagen och det skulle vara ändamålsenligt att inför det ta ett åländskt helhetsgrepp om lagstiftningen vad gäller kommunerna och dess tjänsteinnehavare.

Landskapet har enligt 18 § 4 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda och disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare.

Den kommunala sektorn regleras genom kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland. Fram till 1998 fanns ingen reglering alls i lag om de kommunala tjänstemännens anställningsförhållanden utan de bestämmelser som fanns var intagna i kommunernas tjänstestadgor och i tjänstekollektivavtalen. Genom landskapslagen (1998:76) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om kommunala tjänsteinnehavares anställningstrygghet valde landskapet att inte anta en egen lagstiftning om de kommunala tjänstemännen utan att med stöd av blankettlagstiftning tillämpa rikets lagstiftning. Då

blankettlagen antogs konstaterade landskapsstyrelsen i framställningen att de åländska förhållandena inte skiljer sig särskilt mycket från riksförhållandena då det gäller de kommunala tjänstemännens anställningstrygghet och att en blankettlag därför är den lämpligaste lagstiftningsmetoden.

Sedan den 1 oktober 2004 regleras frågorna genom landskapslagen (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän. Med stöd av den lagen tillämpas lagen om kommunala tjänsteinnehavare (FFS 304/2003). I framställningen till den nuvarande blankettlagen konstateras att "det skulle kunna finnas stora fördelar med att en och samma lag gäller för kommunernas och landskapets tjänstemän, men innan en sådan lag har utarbetats är det rimligt att systemet med blankettlagstiftning fortsätter att tillämpas på kommunernas tjänstemän".

Ni ges nu en möjlighet att yttra er över lagförslaget och även över landskapsregeringens bedömning att det skulle vara till fördel om lagen skulle omfatta alla tjänsteinnehavare på Åland, det vill säga även kommunernas tjänsteinnehavare.

För att ert yttrande ska kunna beaktas måste vi få yttrandet senast den 28 juni 2024. Yttrandet kan skickas i elektronisk form till adressen registrator@regeringen.ax eller per post till den adress som anges på första sidan.

Remisshandlingarna kan även hämtas från landskapsregeringens webbplats <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/remisser>.

Om ni vill ha dokumentet i pappersform kan ni kontakta mig eller byråsekreterare Pia Grüssner vid lagberedningen.

Lagberedare

Lotta Wickström

BILAGOR

Förslag till ny lagstiftning om landskapets tjänsteinnehavare

SÄNDLISTA

Förslaget skickas på remiss till:

Avdelningarna vid Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning,
Datainspektionen,
Fordonsmyndigheten,
Högskolan på Åland,
Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet,
Ålands energimyndighet,
Ålands folkhögskola,
Ålands gymnasium,
Ålands hälso- och sjukvård,
Ålands kulturdelegation,
Ålands landskapsarkiv
Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet,
Ålands musikinstitut,
Ålands ombudsmannamyndighet,
Ålands polismyndighet,
Ålands sjösäkerhetscentrum,
Ålands statistik- och utredningsbyrå,
Åland Post,
Landskapsrevisionen,
Fastighetsverket,
Akava-Åland rf.,
JHL-FOA Åland,
TCÅ-Åland rf.
Tehys fackavdelning på Åland rf.,
Kommunerna på Åland,
Ålands kommunförbund,
Kommunernas socialtjänst k.f. samt
Kommunala avtalsdelegationen

Till Ålands lagting

Ny lagstiftning om landskapets tjänsteinnehavare

Huvudsakligt innehåll

Landskapsregeringen föreslår att tjänstemannalagen för Åland upphävs och ersätts med en ny lag om landskapets tjänsteinnehavare. Landskapsregeringen föreslår även följdändringar i landskapslagarna som gäller de underlydande myndigheterna och landskapets fastighetsverk samt i vissa andra lagar.

Lagförslaget innehåller även en ny tjänstebrottslag för Åland och en blankettlag om ersättning vid olycksfall i arbetet.

INNEHÅLL

Huvudsakligt innehåll	1
Allmän motivering	4
1. Bakgrund	4
2. Landskapsregeringens förslag	4
2.1. Tjänstedelegationen slopas	4
2.2. Tjänster endast för utövande av offentlig makt	6
2.3. Politiska tjänsteinnehavare	7
2.4. Bestämmelserna om permittering ändras	7
2.5. Följdändringar i annan lagstiftning	8
2.6. Ny tjänstebrottslag	9
2.7. Ny blankettlag om tillämpning av rikslagstiftningen om rätt till ersättning vid olycksfall	9
3. Konsekvenser av förslaget	11
4. Ärendets beredning	12
5. Lagstiftningsbehörigheten	12
Detaljmotivering	12
1. Landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare	12
2. Ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregering	53
3. Ändring av landskapslagen om ärendenas handläggning i landskapsregeringen	53
4. Ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning	53
5. Ändring av förvaltningslagen för Åland	55
6. Ändring av landskapslagen om lagberedningen	55
7. Ändring av landskapslagen om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen ..	55
8. Ändring av landskapslagen om rättsställningen för landskapstjänstemän som anställs vid en nordisk institution	56
9. Ändring av landskapslagen om kollektivavtal	56
10. Ändring av landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunförvaltningen	56
11. Ändring av landskapslagen om Fordonsmyndigheten	57
12. Ändring av yrkeshögskolelagen för Åland	57
13. Ändring av landskapslagen om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet	58
14. Ändring av landskapslagen om Ålands energimyndighet	58
15. Ändring av landskapslagen om Ålands folkhögskola	59
16. Ändring av landskapslagen om gymnasieutbildning	60
17. Ändring av landskapslagen om Ålands kulturdelegation	60
18. Ändring av landskapslagen om hälso- och sjukvård	60
19. Ändring av landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet	61
20. Ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut	62
21. Ändring av landskapslagen om Ålands ombudsmannamyndighet	62
22. Ändring av landskapslagen om Ålands polismyndighet	63
23. Ändring av landskapslagen Ålands sjösäkerhetscentrum	64
24. Ändring av landskapslagen om Ålands statistik- och utredningsbyrå ...	64
25. Ändring av landskapslagen om landskapets fastighetsverk	65
26. Ändring av landskapslagen om landskapet Ålands pensionsfond	65
27. Ändring av landskapslagen om posttjänster	65
28. Ändring av landskapslagen om lagtingets kansli	66
29. Ändring av landskapslagen om Landskapsrevisionen	66
30. Landskapslag om tillämpning av rikslagstiftningen om rätt till ersättning vid olycksfall	66
31. Tjänstebrottslag för Åland	70
32. Ändring av offentlighetslagen för Åland	76
Lagtext	77
L A N D S K A P S L A G om landskapets tjänsteinnehavare	77
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregering	98
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om ärendenas handläggning i landskapsregeringen	99
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning	100
L A N D S K A P S L A G om ändring av förvaltningslagen för Åland	102
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om lagberedningen	103
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om tjänsteledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen	104
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om rättsställningen	

för landskapstjänstemän som anställs vid en nordisk institution	104
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om tjänstekollektivavtal	105
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunförvaltningen	109
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Fordonsmyndigheten.....	110
L A N D S K A P S L A G om ändring av yrkeshögskolelagen för Åland	110
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet	111
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands energimyndighet	112
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands folkhögskola	113
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om gymnasieutbildning.....	114
L A N D S K A P S L A G.....	115
om ändring av 2 § 2 mom. landskapslagen om Ålands kulturdelegation...	115
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om hälso- och sjukvård.....	116
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet	117
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut.....	118
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands ombudsmannamyndighet	119
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands polismyndighet.....	120
L A N D S K A P S L A G om upphävande av 6 § 2 mom. landskapslagen om Ålands sjösäkerhetscentrum	121
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands statistik- och utredningsbyrå	122
L A N D S K A P S L A G om ändring av 11 § landskapslagen om landskapets fastighetsverk	122
L A N D S K A P S L A G om ändring av 5b § landskapslagen om landskapet Ålands pensionsfond	123
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om posttjänster ..	123
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om lagtingets kansli	124
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Landskapsrevisionen	125
L A N D S K A P S L A G om tillämpning på Åland av rikslagstiftning om rätt till ersättning vid olycksfall	125
T J Ä N S T E B R O T T S L A G för Åland	129
L A N D S K A P S L A G om ändring av 28 § offentlighetslagen för Åland.	133
Parallelltexter	134

Allmän motivering

1. Bakgrund

Anställningsförhållandena för landskapets tjänstemän regleras idag i tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland (tjänstemannalagen). Lagen omfattar alla de som står i ett tjänsteförhållande till landskapet, det vill säga inom den allmänna förvaltningen och vid de underlydande myndigheterna. Anställningsförhållandena för de av landskapets anställda som står i ett privaträttsligt anställningsförhållande regleras i arbetsavtalslagen (FFS 55/2001). Anställningsvillkoren för kommunernas tjänstemän regleras i landskapslagen (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän. Med stöd av den lagen tillämpas rikslagen om kommunala tjänsteinnehavare (FFS 304/2003).

Utöver bestämmelserna i tjänstemannalagen regleras de underlydande landskapsmyndigheterna genom speciallagstiftning. Dessa lagar är landskapslagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunförvaltningen, landskapslagen (2018:8) om Fordonsmyndigheten, yrkeshögskolelagen (xx:xx) för Åland, landskapslagen (2002:81) om Högskolan på Åland, landskapslagen (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet, landskapslagen (1999:53) om Ålands folkhögskola, landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård, landskapslagen (1996:53) om Ålands kulturdelegation, landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, landskapslagen (1995:80) om Ålands musikinstitut, landskapslagen (2014:33) om Åland ombudsmannamyndighet, landskapslagen (2000:26) om Ålands polismyndighet, landskapslagen (2003:17) om Ålands sjösäkerhetscentrum, landskapslagen (1993:116) om Ålands statistik- och utredningsbyrå samt landskapslagen (1995:71) om landskapet Ålands pensionsfond.

Tjänstemannalagen har ändrats ett stort antal gånger sedan den trädde i kraft den 1 mars 1988, men lagen är trots det föråldrad på många punkter.

2. Landskapsregeringens förslag

Landskapsregeringen föreslår att tjänstemannalagen ersätts med en ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare (tjänsteinnehavarlagen). I den nya lagen föreslås att benämningen tjänsteman byts ut mot det könsneutrala begreppet tjänsteinnehavare.

Förslaget är ett första steg i processen att säkerställa att landskapsförvaltningen fungerar rättssäkert, modernt och effektivt. Förvaltningen ska vara en attraktiv arbetsplats med en personaldriven verksamhetsutveckling. Anställningsformerna ska renodlas så att offentlig makt endast utövas av tjänsteinnehavare och tjänsteinnehavarnas roll och ansvar ska utvecklas och förtydligas. Landskapets uppgifter ska skötas på ett resultatriktat och ändamålsenligt sätt och kraven på rättssäkerhet ska uppfyllas samtidigt som tjänsteinnehavarnas rättigheter i förhållande till arbetsgivaren ska tryggas.

Nästa steg i processen kommer att vara att förnya lagstiftningen som reglerar ärendenas handläggning och beslutsfattandet vid Ålands landskapsregeringen och om den allmänna förvaltningen.

2.1. Tjänstedelegationen slopas

En av de stora förändringarna med den nya tjänsteinnehavarlagen är att tjänstedelegationen föreslås slopad. Landskapsregeringen konstaterar att systemet med en tjänstedelegation är föråldrat och passar dåligt in i modern förvaltning.

Bestämmelser om tjänstedelegationen finns i 4b § i nuvarande lag. Enligt bestämmelserna biträds landskapsregeringen i de ärenden som särskilt nämns i denna lag av landskapets tjänstedelegation. I delegationen ska ingå företrädare för landskapet och företrädare för de tjänstemannaföreningar som är parter i landskapets tjänstekollektivavtal. Mandattiden för medlemmarna i tjänstedelegationen är fyra kalenderår. Delegationen tillsätts av landskapsregeringen som även utser en ordförande och en viceordförande bland delegationens medlemmar. De medlemmar som ska företräda tjänstemannaföreningarna utses på förslag av föreningarna. Om landskapsregeringen och de tjänstemannaföreningarna kommer överens om det kan delegationen påföras också annat än beredningsuppgifter. Närmare bestämmelser om tjänstedelegationen kan tas in i ett reglemente.

Tjänstedelegationen består i praktiken av tio medlemmar. Fem av medlemmarna företräder landskapet som arbetsgivare och de fem övriga medlemmarna är representanter för de tjänstemannaföreningarna. Medlemmarna i tjänstedelegationen ska vara landskapstjänstemän. Minst en medlem ska dessutom ha avlagt juris kandidat- eller en annan motsvarande juridisk examen. I den nuvarande tjänstedelegationen företräds arbetsgivaren av förvaltningschefen för allmänna förvaltningen, avtalschefen, avdelningschefen för social- och miljöavdelningen, polismästaren och hälso- och sjukvårdsdirektören. De fackliga representanterna är företrädare för Akava Åland r.f., FOA Å r.f., TCÅ r.f., Tehys fackavdelning på Åland r.f. och ÅTFC r.f.

Tjänstedelegationen sammanträder på kallelse av ordförande eller, vid förfall för denne, av viceordförande. Kallelsen till tjänstedelegationens sammanträde skickas till varje medlem minst sju dagar före sammanträdet. Ifall ärendets brådskande natur kräver det kan tjänstedelegationen sammankallas med kortare varsel. Till kallelsen ska fogas en föredragningslista och, om möjligt, utredningar, promemorior och framställningar om det eller de ärenden som ska handläggas vid sammanträdet.

Tjänstedelegationens ordförande föredrar delegationens ärenden och kan vid beredningen av ärendena begära in bemötanden, förklaringar och annan utredning som behövs för att avgöra ärendet. Delegationen kan höra sakkunniga. Tjänstedelegationen kan kalla den eller de tjänstemän som ärendet berör att muntligen höras vid delegationens sammanträde.

Enligt tjänstemannalagen ska tjänstedelegationen biträda landskapsregeringen och underlydande myndigheter i ärenden som gäller indragning av en tjänst, förflyttning av en tjänsteman, uppsägning av en tjänsteman och disciplinär bestraffning av en tjänsteman.

Ärenden som gäller indragning av tjänst och förflyttning av en tjänsteman hanteras idag inom ramen för samarbetsavtalet.

Tjänstedelegationen är ett beredande och rådgivande organ, vilket innebär att utlåtandet inte är bindande utan endast riktgivande, men i praktiken har tjänstedelegationens utlåtande stor tyngd vid beslutfattandet i ärendet.

I ärenden som gäller uppsägning av tjänsteman och disciplinär bestraffning blir nuvarande process för trög och långsam. Det är viktigt både för tjänstemän och arbetsgivare att den här typen av ärenden kan handläggas relativt snabbt. Det gagnar ingen att handläggningen i tjänstedelegationen är långsam. Eftersom tjänstedelegationen består av tio medlemmar är det inte lätt att på kort varsel få till stånd mötestider som passar samtliga. Sommarperioden ställer särskilda utmaningar, eftersom de flesta är på semester och i praktiken är det svårt att få ihop ett möte då, vilket innebär att tjänstedelegationen inte fungerar under denna tid.

Landskapsregeringen konstaterar även att hanteringen av ett ärende i tjänstedelegationen har likheter med ett rättegångsförfarande, vilket inte är förenligt med en modern arbetsplats.

Konsekvensen av att tjänstedelegationen upphör är att hanteringen av den typen av ärenden som tjänstedelegation har handlagt blir snabbare och

smidigare. Samtidigt innebär det att det inte längre finns något forum för landskapsregeringen och dess underlydande myndigheter där dessa ärenden handläggs. Tjänstedelegationen har trots nackdelarna spelat en viktig roll i dels lika behandling av landskapsförvaltningens personal, dels som forum för en ”second opinion” för den arbetsgivarrepresentant som begär tjänstedelegationens utlåtande.

Då tjänstedelegationen slopas innebär det att en avdelningschef och myndighetschef är behörig att fatta beslut självständigt i dessa frågor. För att arbetsgivarrepresentanterna ska få stöd i dessa svåra frågeställningar och för att liknande ärenden behandlas på samma sätt inom hela landskapsförvaltningen är det viktigt att det inom förvaltningen utarbetas modeller för hur dessa frågor framöver ska processas. Tanken är även att ärenden som gäller myndigheter ska meddelas till respektive avdelningschef och förvaltningschefen och att ärenden som gäller avdelningarna inom allmänna förvaltningen ska meddelas till förvaltningschefen.

2.2. Tjänster endast för utövande av offentlig makt

Lagstiftningsbehörighet vad gäller arbetsavtal övergick från landskapet till riket då den nya självstyrelselagen trädde i kraft den 1 januari 1993. Som en indirekt följd av detta är en stor del, ca 84 procent, av landskapets personal anställd i tjänsteförhållande, även personal som inte sköter uppgifter som innebär utövande av offentlig makt. Det innebär att endast 16 procent av alla anställda inom landskapsförvaltningen år 2023 var anställda i ett privaträttsligt anställningsförhållande.

Enligt legalitetsprincipen som framgår av grundlagens 2 § 3 mom. ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. Det innebär att utövningen av offentlig makt har en behörighetsgrund i lag. Förvaltningens legalitetsprincip riktas uttryckligen mot verksamhet där ett av det offentliga samfundets förvaltningsorgan använder offentlig makt. Förvaltningens legalitetsprincip förutsätter att behörigheten för sådan verksamhet bygger på lag. Uppgifter som innehåller betydande användning av offentlig makt kan genom lag endast ges åt en myndighet, således kan man inte låta någon annan än en myndighet sköta sådana uppgifter. Utövning av offentlig makt kan för myndighetsverksamhetens del definieras som en myndighets ensidiga ingripande i individens frihetssfär. En myndighet utövar offentlig makt på tre huvudsakliga sätt; genom att fatta förvaltningsbeslut, genom att utfärda allmänna normer eller genom att använda direkta maktmedel¹.

Offentlig makt utövas i uppgifter där den som utför uppgiften ensidigt kan besluta om någon annans intressen, rättigheter eller skyldigheter med stöd av en lagstadgad befogenhet. Offentlig makt utövas även i uppgifter där den som utför uppgiften ensidigt kan meddela någon annan ett åläggande som är förpliktande eller på något annat sätt de facto ingripa i någon annans intressen eller rättigheter med stöd av en lagstadgad befogenhet. Offentlig makt kan även utövas i en uppgift som omfattar föredragning i landskapets beslutsprocess. Om ärendet som beslutet gäller är sådant att offentlig makt utövas i beslutsfattandet, anses även föredraganden utöva offentlig makt.

Tjänsteinnehavare omfattas med anledning av sin uppgift att utöva offentlig makt av en tjänsteplikt och ett tjänsteansvar. Ansvar härleds direkt från grundlagens bestämmelser i dels 2 § 3 mom. om att all utövning av offentlig makt bygga på lag och att lag noggrant ska iaktas i all offentlig verksamhet, dels 118 § om att en tjänsteman ansvarar för att hans eller hennes ämbetsåtgärder är lagliga. För de anställda som inte utövar offentlig makt finns inget motiv för en tjänsteplikt och de bör anställas i arbetsavtalsförhållanden, vilka inte omfattar en tjänsteplikt eller ett tjänsteansvar.

¹ Olli Mäenpää, *Offentlig makt och rättsstaten*, 2020, Juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet

Landskapsregeringen konstaterar att frågan om anställningsformer handlar dels om att offentlig makt endast ska utövas tjänsteinnehavare, dels att anställda som inte utövar offentlig makt inte ska stå i tjänsteförhållande. Idag regleras ingen av dessa frågor i lagstiftningen.

I den kommunala sektorn genomfördes en renodling av tjänsterna år 2004. Då infördes en bestämmelse om att kommunens myndighetsuppgifter ska skötas av tjänstemän och att tjänster enbart ska inrättas för myndighetsuppgifter. I förarbetena² till ändringen av kommunallagens bestämmelser om anställningsförhållande konstaterades att det förekommer att kommunalt anställda innehar tjänster trots att ”det i uppgifterna för dessa tjänster inte ingår utövande av offentlig makt. En uppgift som sköts av arbetstagare i den ena kommunen kan skötas av tjänstemän i den andra. I en och samma kommun kan det förekomma att tjänstemän och arbetstagare har identiska uppgifter. Det är naturligtvis inte tillfredsställande att olika regelverk tillämpas på personer med exakt samma åtaganden. Offentlighetsrättsliga anställningsförhållanden bör förbehållas dem som utför myndighetsuppgifter. De som inte utövar offentlig makt bör vara arbetstagare, inte tjänstemän”.

Landskapsregeringen föreslår nu att även anställningsförhållandena vid landskapsförvaltningen ska renodlas. Den långsiktiga målsättningen är att endast personal som sköter uppgifter som omfattar utövande av offentlig makt ska anställas i tjänsteförhållanden. Övrig personal ska anställas i arbetsavtalsförhållande.

2.3. Politiska tjänsteinnehavare

Bestämmelserna om den allmänna förvaltningen föreslås ändrade så att möjligheten för landskapsregeringen att utse politiska tjänsteinnehavare lagfästs. De politiska tjänsteinnehavarnas uppgift är att bistå och företräda landskapsregeringen utanför Åland. De politiska tjänsteinnehavarna anställs för landskapsregeringens mandatperiod och ska ha landskapsregeringens förtroende.

I dag finns en politisk tjänsteinnehavare stationerad i Helsingfors. Erfarenheterna av tjänsten är mycket goda och landskapsregeringens målsättning är det på sikt ska finnas politiska tjänsteinnehavare stationerade även på andra platser.

2.4. Bestämmelserna om permittering ändras

Bestämmelser om möjligheten att permittera landskapets tjänstemän infördes den 1 mars 2005. Landskapsstyrelsen bedömde att det med anledning av landskapets bekymmersamma ekonomiska situation kunde finnas behov av att minska landskapets personalkostnader, och att permittering kunde vara ett alternativ till uppsägning³.

Enligt nuvarande tjänstemannalag kan beslut om permittering endast fattas av landskapsstyrelsen. Orsaken till detta var enligt förarbetena att besluten skulle vara enhetliga och väl anpassade till landskapets ekonomiska situation.

Med stöd av 3 § 4 mom. i landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal har bestämmelser om samarbete mellan arbetsgivaren och landskapets tjänstemän överenskommit i ett samarbetsavtal. Syftet med avtalet är att främja det interaktiva samarbetet mellan arbetsgivare och personal inom landskapets förvaltning. Samarbetsavtalet innehåller bestämmelser om permittering men eftersom bestämmelser om permittering togs in i tjänstemannalagen långt innan samarbetsavtalet ingicks, är bestämmelserna inte samordnade. Till vissa delar är permitteringsprocessen dubbel då samma eller liknande förfarande krävs både enligt lag och samarbetsavtal.

² ÅLF 10/2003-2004

³ ÅLF nr 6/2003-2004

Landskapsregeringen konstaterar även att det blir en något märklig situation då en arbetsgivare enligt tjänstemannalagen har rätt att anställa och säga upp en tjänsteman, men inte fatta beslut om permittering, som är en lindrigare åtgärd än en uppsägning.

Pandemitiden visade att oförutsedda händelser plötsligt kan ske som medför att stora delar av samhället stängs ner. Då skolorna under pandemitiden övergick till distansundervisning och museer, bibliotek och simhallar stängdes för besökare uppstod en situation då verksamheter tillfälligt lades ner och personalen stod helt utan arbetsuppgifter. I en sådan situation kan permittering bli aktuell och då är det viktigt att ett beslut om permittering kan fattas snabbt och av respektive myndighet själv. Enligt nuvarande bestämmelser är processen så omständlig och långdragen att arbetsgivarens behov av permittering i många fall skulle hinna upphöra innan processen var slutförd.

Landskapsregeringen föreslår nu att beslut om permittering ska fattas av respektive myndighet i situationer då tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens behov. I situationer där permittering är aktuell på grund av landskapets ekonomiska situation som helhet är det fortsättningsvis landskapsregeringen som fattar beslut. Med detta avses situationer då besparingar behöver göras inom hela landskapsförvaltningen och permittering är ett av verktygen.

Landskapsregeringen föreslår även att permitteringsprocessen ska förkortas så att tiden för förhandsmeddelande ska förkortas från dagens 90 dagar till 14 dagar före beslut om permittering fattas.

2.5. Följdändringar i annan lagstiftning

Som en följd av den nya tjänsteinnehavarlagen måste speciallagarna som gäller de underlydande myndigheterna ändras på vissa punkter.

För det första måste lagstiftningarna om de underlydande myndigheterna anpassas till den nya lagens benämning tjänsteinnehavare i stället för tjänsteman. För det andra måste lagarna ändras för att anpassas till den nya lagens utgångspunkt om att den reglerar förhållandet mellan tjänsteinnehavarna och arbetsgivaren, det vill säga landskapsregeringen eller de underlydande myndigheterna. Vissa saker som idag regleras i speciallagarna behövs inte eftersom de underlydande myndigheterna direkt med stöd av tjänsteinnehavarlagen ska handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren. Även de ändrade bestämmelserna om permittering kräver ändringar av speciallagstiftningarna.

Utöver detta medför den nya lagen behov av att ändra vissa lagar som gäller landskapets förvaltning så benämningar och laghänvisningar är korrekta.

Landskapsregeringen konstaterar att även viss lagstiftning som gäller lagtinget bör ändras för att anpassa benämningar och laghänvisningar. De lagar som berörs är lagtingsordningen (2011:97) för Åland, arbetsordningen (2015:87) för Ålands lagting, landskapslagen (2013:25) om lagtingets kansli samt landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen. Landskapsregeringen har erfaren att lagtinget ska genomföra en översyn av lagtingsordningen och arbetsordningen. En ändring av begrepp och laghänvisningar i dessa lagar görs därför inte nu. Däremot ingår i förslaget ändringar av landskapslagen om lagtingets kansli och landskapslagen om landskapsrevisionen för att anpassa begrepp och laghänvisningar till den nya tjänsteinnehavarlagen.

2.6. Ny tjänstebrottslag

Tjänsteinnehavarna har ett bredare ansvar för fel som begås i arbetet än övriga anställda, ett tjänsteansvar. Tjänsteansvaret utgår från bestämmelserna i grundlagen. Enligt bestämmelserna i 2 § 3 mom. ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Enligt 118 § ansvarar en tjänsteman för att hans eller hennes ämbetsåtgärder är lagliga. Tjänstemannen ansvarar också för sådana beslut i ett kollegialt organ som tjänstemannen i egenskap av medlem av organet har biträtt. En föredragande som inte har reserverat sig mot beslutet svarar för det som har beslutats på föredragningen. Den som har lidit rättskränkning eller skada till följd av en lagstridig åtgärd eller försummelse av en tjänsteman eller någon som sköter ett offentligt uppdrag har, enligt vad som närmare bestäms genom lag, rätt att yrka att denne döms till straff samt kräva skadestånd av det offentliga samfundet eller av tjänstemannen eller den som sköter det offentliga uppdraget.

Enligt 124 § kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Tjänsteansvaret garanterar att den officiella verksamheten sköts i enlighet med lag och är en viktig garanti för rättsstaten.

Lagtinget har enligt 18 § i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet när det gäller landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar (18 § 1 punkten); landskapets tjänstemän, tjänstekollektivavtal för landskapets anställda, disciplinär bestraffning av landskapets tjänstemän (18 § 2 punkten); kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda, disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare (18 § 3 punkten) samt beläggande med straff och storleken av straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet (18 § 25 punkten).

Behörigheten att lagstifta om straff och storleken på straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet överfördes till landskapet genom 1991 års självstyrelselag, men bestämmelser om straff för tjänstebrott har inte införts i gällande tjänstemannalag. Med stöd av 71 § i 1991 års självstyrelselag gäller därför strafflagens straffbestämmelser för tjänstebrott så som de såg ut den 1 januari 1993 fram tills dess att lagtinget använder sig av sin behörighet.

Bestämmelser om tjänstebrott för tjänstemän och tjänsteinnehavare samt för förtroendevalda finns i strafflagens 40 kapitel. Bestämmelserna har förnyats flera gånger sedan 1 januari 1993, men dessa tillämpas alltså inte på Åland.

Landskapsregeringen föreslår nu att alla bestämmelser om tjänstebrott samlas i en ny tjänstebrottslag för Åland. Lagen ska tillämpas på tjänsteinnehavare vid lagtinget, landskapsregeringen och myndigheter som är underställda dessa samt tjänstemän i kommunerna, kommunförbunden och myndigheter som bildats för att sköta kommunala uppgifter; övriga personer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter samt medlemmarna i landskapsregeringen, kommunstyrelsen, kommunfullmäktige eller något annat kommunalt organ samt andra förtroendevalda inom en myndighet.

2.7. Ny blankettlag om tillämpning av rikslagstiftningen om rätt till ersättning vid olycksfall

Bestämmelser om skadestånd för skador som drabbat en tjänsteman i tjänsten finns i landskapslagen (1936:1) angående innehavares av tjänst och

befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall. Enligt lagen är innehavare av tjänst i landskapet Åland, som i tjänsten ådragit sig skada genom olycksfall eller insjuknat i yrkessjukdom, ävensom hans anhöriga, berättigade att erhålla skadestånd ur landskapsmedel enligt de grunder, som gälla i riket. Med stöd av den lagen har lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) (nedan arbetsolycksfallslagen) tillämpats på landskapets tjänstemän.

Genom en ändring (FFS 1060/2017) av 8 § 7 punkten olycksfallslagen vidgades lagens tillämpningsområde till att omfatta även lagtingets ledamöter. I propositionen⁴ till lagen konstateras att ”vid stiftandet av lagen lade man dock inte märke till att ledamöter i Ålands lagting inte ingår i lagtexten. Ledamöterna i lagtinget är dock försäkrade under giltighetstiden för olycksfallsförsäkringslagen och det har inte varit meningen att lämna dem utanför lagens tillämpningsområde. Det föreslås därför att det till 7 punkten fogas ledamöter i Ålands lagting som personer på vilken denna lag tillämpas.” Ändringen tillkom i strid med 28 § i självstyrelselagen helt utan medverkan från lagtingets och landskapsregeringens sida och ändringen berörs inte heller i utskottsbetänkandet.

Den 1 januari 2023 trädde en lag om ersättning till statsanställda för olycksfall som inträffat under förhållanden som hänför sig till distansarbete (FFS 1012/2022) (nedan distansarbetslagen) i kraft i riket. I propositionen⁵ till lagförslaget omfattas även ledamöterna av Ålands lagting av lagen enligt 1 § 4 punkten. Under behandlingen lämnade lagtinget ett yttrande till riksdagens förvaltningsutskott där man påpekade att ”eftersom lagtingsledamöternas ställning hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet bör 1 § 4 punkten i Lag om ersättning till statsanställda för olycksfall som inträffat under förhållanden som hänför sig till distansarbete, ändras så att lagen inte tillämpas på ledamöter av Ålands lagting. Även lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar bör ändras på motsvarande sätt”. I förvaltningsutskottets betänkande⁶ över lagförslaget konstateras att ”utskottet har fått ett yttrande från Ålands lagting om att ställningen för lagtingets ledamöter hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Utskottet föreslår utifrån inkommen utredning att den föreslagna lagen inte ska tillämpas på ledamöter i Ålands lagting, vilket förutsätter att 4 punkten ändras. Utskottet konstaterar dock att enligt 8 § 7 punkten i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar tillämpas lagen också på ledamöter i Ålands lagting. Enligt uppgift har inga ersättningsansökningar enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar inkommit till Statskontoret från Åland. Förvaltningsutskottet föreslår inte att lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar ändras i detta sammanhang, utan eventuella behov av ändringar i lagen bör utredas separat”. Lagtinget antog i juni 2023 en ändring (2023/92) av lagtingsordningen för Åland. Enligt en ny 12a § till lagen ska olycksfallslagen tillämpas på lagtingets ledamöter på samma sätt som på riksdagens ledamöter.

Landskapsregeringen konstaterar att dagens situation är otillfredsställande och att viktiga bestämmelser om ersättningar för olycksfall för de av tjänsteinnehavarna som arbetar på distans saknas. Landskapsregeringen anser att det mest ändamålsenliga är att anta en blankettlag om tillämpning av olycksfallslagen och att i den lagen inkludera även bestämmelser om ersättning vid olycksfall som inträffat vid distansarbete.

De två lagarna om ersättning för olycksfall skiljer sig åt vad gäller tillämpningsområdet så att olycksfallslagen omfattar alla arbetstagare medan distansarbetslagen endast omfattar statsanställda, både de som står i arbetsavtalsförhållande och de som står i tjänsteförhållande.

⁴ RP 171/2017 rd s 6

⁵ RP 122/2022 rd

⁶ FvUB 26/2022 rd

Enligt 3 § 1 mom. i olycksfallslagen är alla arbetsgivare skyldiga att försäkra sina arbetstagare mot olycksfall i arbetet och mot yrkessjukdomar. Enligt 3 § 3 mom. är staten dock inte skyldig att teckna försäkringar utan statskontoret hanterar alla ersättningar för olycksfall och yrkessjukdomar för statens anställda och ersättningarna betalas direkt av statliga medel.

Landskapet försäkrar idag sina anställda. Landskapsregeringen har övervägt att övergå till modellen att såsom staten inte försäkra de anställda utan betala alla ersättningar direkt av landskapets medel. Landskapet har de senaste åren betalat ca 250 000 euro i försäkringspremier per år. Om man frångår modellen att teckna försäkringar måste minst en person anställas för hanteringen till en kostnad om ca 70 000 euro per år. Dessutom måste landskapsregeringen köpa läkartjänster för bedömning av skador och ersättningsbehov. Sedan tillkommer kostnaderna för de ersättningar för sjukdomskostnader och dagpenningar som ska betalas ut. Under de senaste fem åren har försäkringsbolaget betalat ut sammanlagt ca 280 000 euro i ersättningar och dagpenningar för landskapets anställda. Landskapsregeringen bedömer att det inte innebär någon inbesparing att frångå modellen med att försäkra de anställda och föreslår att systemet med försäkringar bibehålls.

3. Konsekvenser av förslaget

Som landskapsregeringen inledningsvis konstaterade är målsättningen med förslaget att skapa en rättssäker, modern och effektiv förvaltning. De föreslagna bestämmelserna skapar ett ändamålsenligare och modernare regelverk för landskapets tjänsteinnehavare. Slopandet av tjänstedelegationen gör att man frångår ett system som inte har en plats i en modern personalpolitik. Vissa bestämmelser som idag regleras i tjänstekollektivavtal förs nu in i lagstiftningen, såsom bestämmelser om uppsägningstider.

Idag är merparten av landskapsförvaltningens tjänstemän anställda i tjänsteförhållande. Nu föreslås att anställningsförhållandena renodlas och att två viktiga principer lagfäst; att uppgifter som omfattar utövande av offentlig makt ska skötas av tjänsteinnehavare och att endast den som sköter uppgifter som innebär utövande av offentlig makt ska anställas i ett tjänsteförhållande. Detta innebär att de anställda som inte sköter uppgifter som innebär utövande av offentlig makt anställs i arbetsavtalsförhållande och då inte omfattas av en tjänsteplikt och ett tjänsteansvar.

Antalet landskapsanställda som anställs i arbetsavtalsförhållande kommer att öka till följd av renodlingen av anställningsförhållandena. Bestämmelser om anställningsförhållandena för de som står i arbetsavtalsförhållanden hör till rikets lagstiftningsbehörighet och regleras i arbetsavtalslagen. Således kommer antalet landskapsanställda som inte omfattas av den åländska lagstiftningen utan av rikslagstiftning att öka. Landskapsregeringen konstaterar att detta är otillfredsställande ur ett självstyrelseperspektiv, men att principen om att tjänsteinnehavare endast ska anställas för uppgifter som innebär utövande av offentlig makt väger tyngre.

Det nuvarande kollektivavtalet måste genomgå en helhetsöversyn så att bestämmelserna anpassas till den nya lagen och till de olika anställningsformerna. Detta arbete kommer att kräva administrativa resurser. Det tjänstekollektivavtal som landskapsregeringen idag förhandlar tillsammans med tjänstemannaorganisationerna behöver ändras till ett tjänste- och arbetskollektivavtal. I statens kollektivavtal är vissa bestämmelser olika för tjänstemän respektive arbetstagare, till exempel bestämmelser om sjuklön. En sådan situation blir troligen aktuell även för landskapet anställda.

Förslaget är inte i sig kostnadsdrivande. Det har inga kända konsekvenser för miljön eller för barn. Begreppet tjänsteman ändras till det könsneutrala tjänsteinnehavare vilket är positivt för jämställdheten mellan könen. I övrigt saknar förslaget kända konsekvenser för jämställdheten.

4. Ärendets beredning

Ärendet har beretts som tjänstemannaberedning vid lagberedningen i samråd med avtals- och pensionsbyrån.

Ärendet har skickats på remiss till avdelningarna vid Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning, Datainspektionen, Fordonsmyndigheten, Högskolan på Åland, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, Ålands energimyndighet, Ålands folkhögskola, Ålands gymnasium, Ålands hälso- och sjukvård, Ålands kulturdelegation, Ålands miljö- och hälso-skyddsmyndighet, Ålands musikinstitut, Ålands ombudsmannamyndighet, Ålands polismyndighet, Ålands sjösäkerhetscentrum, Ålands statistik- och utredningsbyrå, Åland Post, Fastighetsverket, Akava-Åland rf., JHL-FOA Åland, TCÅ-Åland rf. samt Tehys fackavdelning på Åland rf., kommunerna på Åland, Ålands kommunförbund, Kommunernas socialtjänst k.f. och Kommunala avtalsdelegationen.

5. Lagstiftningsbehörigheten

Landskapet har enligt 18 § 1 och 2 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för Åland lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapsregeringen och myndigheter och inrättningar som är underställda landskapsregeringen samt i fråga om landskapets tjänstemän, tjänstekollektivavtal för landskapets anställda och disciplinär bestraffning av landskapets tjänstemän.

Landskapet har även enligt 18 § 4 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunernas tjänsteinnehavare, tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda och disciplinär bestraffning av kommunernas tjänsteinnehavare.

Riket har enligt 27 § 21 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om arbetsrätt med undantag av tjänstekollektivavtal för landskapets och kommunens anställda. Enligt 29 § 1 mom. 6 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om arbetsavtal och samarbete inom företaget, med undantag av läroavtal enligt 18 § 14 punkten i självstyrelselagen.

Detaljmotivering

1. Landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § *Tillämpningsområde.* Lagen ska tillämpas på alla tjänsteförhållanden vid landskapsförvaltningen, om inte något annat bestäms i annan lag. Ett tjänsteförhållande är såsom framgår av 3 § ett offentligrättsligt anställningsförhållande där landskapet är arbetsgivare och tjänsteinnehavaren den som utför arbetet.

Med landskapsförvaltningen avses i lagen landskapsregeringens allmänna förvaltning och de myndigheter som är underställda landskapsregeringen.

Den allmänna förvaltningen har enligt 1 § i landskapslagen (1998:70) om Ålands landskapsregeringens allmänna förvaltning till uppgift att biträda landskapsregeringen och dess medlemmar i de ärenden och andra uppgifter som ankommer på landskapsregeringen samt att ge service åt allmänheten. Allmänna förvaltningen består av regeringskansliet, lagberedningen och fem avdelningar; finansavdelningen, social- och miljöavdelningen, utbildnings- och kulturavdelningen, näringsavdelningen och infrastrukturavdelningen.

Myndigheter som är underställda landskapsregeringen är Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS), Fordonsmyndigheten,

Ålands polismyndighet, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM), Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB), Högskolan på Åland, Ålands folkhögskola, Ålands gymnasium, Ålands musikinstitut, Ålands sjösäkerhetscentrum, Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS), Datainspektionen, Ålands energimyndighet, Ålands ombudsmannamyndighet och Ålands pensionsfond. Det finns särskilda bestämmelser om alla de underlydande myndigheterna i speciallagar för varje enskild myndighet.

I tabellerna nedan framgår antal årsverken år 2022 inom den allmänna förvaltningen och de underlydande myndigheterna (exklusive ÅHS) och fördelningen mellan kvinnor och män samt en uppdelning av antal årsverken fördelade enligt verksamhet år 2020-2022.

Tabell 1: Årsverken 2022 inom allmänna förvaltningen och de underlydande myndigheterna

	Kvinnor	Män	Totalt
Årsverken 2022*	416,25	383,67	799,92
Procentuell fördelning	52 %	48 %	100 %

* Avlönade anställningsdagar angivna i kalenderdagar/366 x (deltidsprocent/100)

Tabell 2: Årsverken 2020-2022 fördelade enligt verksamhet

Årsverken per verksamhet	2020	2021	2022
Allmänna förvaltning			
Finansavdelningen	39,39	37,17	34,81
Infrastukturavdelningen	79,38	90,47	91,72
Näringsavdelning	40,21	38,92	39,81
Regeringskansliet	41,24	44,42	49,68
Social- och miljöavdelningen	26,38	24,72	26,39
Utbildnings- och kulturavdelningen	54,39	54,40	48,06
Lagberedningen	10,41	11,63	11,28
Totalt allmänna förvaltningen	291,4	301,74	301,76
Myndigheter med mer än fem årsverken/myndighet			
AMS	25,53	28,37	26,37
Fordonsmyndigheten	13,96	13,94	14,08
Ålands polismyndighet	90,6	96,82	93,18
ÅMHM	37,7	37,75	35,81
ÅSUB	11,08	9,63	10,10
Högskolan på Åland	54,62	59,26	62,60
Ålands folkhögskola	13,43	13,47	12,17
Ålands gymnasium	207,69	211,75	209,02
Ålands musikinstitut	16	15,61	16,54
Ålands sjösäkerhetscentrum	8,35	10,19	12,92
Totalt	478,96	496,79	492,79
Myndigheter med mindre än fem årsverken/myndighet*			
Datainspektionen			
Lotteriinspektionen**			
Upphandlingsinspektionen***			
Ålands energimyndighet			
Ålands ombudsmannamyndighet			
Ålands pensionsfond****			
Totalt	5,03	6,73	5,39
Totalt underlydande myndigheter	483,99	503,52	498,18

* Myndigheter med färre än 5 årsverken redovisas inte separat

** Upphörde att vara en egen myndighet 1.1.2024 då verksamheten överfördes till allmänna förvaltningen

*** Upphörde att vara en egen myndighet 1.1.2024 då verksamheten överfördes till Ålands ombudsmannamyndighet

**** Myndigheten inleder sin verksamhet xx.xx.2024

Inom landskapets affärsverk tillämpas bestämmelser som avviker från bestämmelserna i denna lag. Landskapets affärsverk är Posten Åland och Fastighetsverket. Affärsverken regleras i landskapslagen (2007:60) om posttjänster och landskapslagen (2015:110) om landskapets fastighetsverk.

Personalen vid fastighetsverket är anställd i privaträttsligt anställningsförhållande.

Bestämmelserna i nuvarande tjänstemannalag utgår från att landskapsregeringen är arbetsgivare. I 1 § 3 mom. finns en bestämmelse om att uppgifter som enligt tjänstemannalagen ska skötas av landskapsregeringen beträffande en annan myndighets eller inrättnings personal i landskapslag kan påföras denna myndighet eller inrättning. I samtliga speciallagar som reglerar de underlydande myndigheterna finns bestämmelser om att myndigheten med vissa undantag fattar beslut i de frågor som gäller myndigheten och som enligt tjänstemannalagen ska fattas av landskapsregeringen.

Nu föreslås att lagen om tjänsteinnehavare utgår från förhållandet mellan arbetsgivaren och tjänsteinnehavarna och att arbetsgivaren är landskapsregeringen eller respektive underlydande myndigheterna. Detta medför vissa ändringar i lagstiftningarna för de underlydande myndigheterna vad gäller beslutsfattandet.

2 § *Lagens syfte.* Enligt 3 § i självstyrelselagen ankommer landskapets allmänna styrelse och förvaltning på Ålands landskapsregeringen och de underliggande myndigheterna.

I 1 § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland finns bestämmelser om grunderna för god förvaltning och om förfarandet i förvaltningsärenden. Lagen tillämpas på landskapets myndigheter, kommunala myndigheter och på Ålands lagtings förvaltning. Lagen tillämpas också på landskapets affärsverk då de sköter offentliga förvaltningsuppgifter. I 2 § anges att syftet med lagen är att främja en god och effektiv förvaltning samt ett gott rättsskydd i förvaltningsärenden.

Syftet med landskapslagen om tjänsteinnehavare är delvis kopplat till förvaltningslagen så att syftet är att säkerställa att landskapets uppgifter sköts på ett resultatriktat och ändamålsenligt sätt och så att kraven på rättssäkerhet uppfylls. Det andra syftet med lagen är att trygga tjänsteinnehavarnas rättigheter i förhållande till arbetsgivaren.

2 kap. Tjänsteförhållande, tjänsteinnehavare och tjänster

3 § *Tjänsteförhållande.* I 3 § förtydligas vad som avses med ett tjänsteförhållande, det vill säga ett offentligt anställningsförhållande där landskapsförvaltningen är arbetsgivare och tjänsteinnehavaren utför arbete. De största skillnaderna mellan ett tjänsteförhållande och ett arbetsavtalsförhållande är att ett tjänsteförhållande är offentlighetsrättsligt och uppkommer genom att arbetsgivaren fattar ett ensidigt förvaltningsbeslut om utnämning medan arbetsavtalsförhållanden är privaträttsliga och uppkommer genom ett avtal mellan arbetsgivaren och arbetstagaren.

Majoriteten av de anställda, 84 %, var år 2022 anställda i ett offentlighetsrättsligt anställningsförhållande. Övriga 16 % av de anställda var anställda i ett privaträttsligt anställningsförhållande. Landskapsregeringen konstaterar att lagstiftningsbehörigheten vad gäller arbetsavtal övergick från landskapet till riket då den nuvarande självstyrelselagen trädde i kraft den 1 januari 1993. Det innebär att de som är anställda i arbetsavtalsförhållanden inte omfattas av landskapets lagstiftning utan av rikets arbetsavtalslag (FFS 55/2001).

4 § *Tjänsteinnehavare.* Enligt 2 § i gällande lag är tjänstemännen uppdelade i ordinarie tjänstemän, tjänstemän på provotid, tjänstförrättande tjänstemän eller tillfälliga tjänstemän.

Landskapsregeringen föreslår nu att begreppet tjänsteman ersätts med det könsneutrala begreppet tjänsteinnehavare. De benämningar som finns i dag bibehålls utom på en punkt, tjänsteinnehavare på provotid. Enligt nuvarande

lag kan en person som valts till en tjänst anställas på provotid innan han eller hon utnämns. Såsom framgår av 17 § föreslås nu att det i stället ska finnas en möjlighet att vid utnämning till en tjänst bestämma om en provotid i början av tjänsteförhållandet, under vilken tid tjänsteförhållandet kan upplösas av båda parter. Tjänsteinnehavaren är då ordinarie tjänsteinnehavare, men med en provotid.

De ordinarie tjänsteinnehavarna är utnämnda eller omplacerade till en tjänst för en viss tid eller tillsvidare. Tjänstförrättande tjänsteinnehavare ska under en viss tid sköta en ledig tjänst eller vikariera en ordinarie tjänsteinnehavare. Tillfälliga tjänsteinnehavare anställs vid behov för viss tid och för ett bestämt arbete eller en bestämd uppgift.

I tabellen nedan framgår fördelningen av de anställda enligt anställningsform vid den allmänna förvaltningen och de underlydande myndigheterna år 2021 och 2022.

Tabell 3: Anställda 2021-2022 enligt anställningsform

År	2021		2022	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Ordinarie tjänster	285	230	287	229
Tjänstförrättande, vikarier	18	13	24	20
Tillfälliga tjänstemän	92	78	98	71
Arbetsavtal, tillsvidare	48	70	43	58
Arbetsavtal, viss tid	18	25	18	25

5 § *Tjänster*. De tjänster som finns inom landskapsförvaltningen är dels tjänster med grundlön eller motsvarande typ av avlöning dels tjänster med avtalslön. Det finns för närvarande 28 tjänster med avtalslön vid landskapsregeringen och dess underlydande myndigheter. Tjänster med avtalslön omfattas inte av kollektivavtalslagen.

Huvudregeln är att landskapsregeringen inrättar och drar in tjänster. Myndigheter som är underställda landskapsregeringen har genom speciallagstiftning fått rätt att inrätta och dra in tjänster för den egna verksamheten. Rätten omfattar andra tjänster än tjänsten som myndighetschef eller motsvarande. Besluten om inrättande och indragning kan fattas efter att landskapsregeringens utlåtande har inhämtats. Det här förfarandet infördes genom en ändring av tjänstemannalagen år 2013. Förfarandet, som ersatte ett förfarande där alla tjänster skulle specificeras i budgeten, gjordes i syfte att betona de underlydande myndigheternas möjligheter att styra de egna förvaltningarna.

Fullmakterna att inrätta och dra in tjänster har getts i 17 § i landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen, 6 § i landskapslagen om Fordonsmyndigheten, 68 § i yrkeshögskolelagen för Åland, 13 § i landskapslagen om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, 10 § i landskapslagen om energimyndigheten, 28 § i landskapslagen om Ålands folkhögskola, 65 § i landskapslagen om gymnasieutbildning, 9 § i landskapslagen om hälso- och sjukvård, 8 § i landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, 15a § i landskapslagen om Ålands musikinstitut, 9 § i landskapslag om Ålands ombudsmannamyndighet och 6 § i landskapslagen om Ålands statistik- och utredningsbyrå.

Endast två av de underlydande myndigheterna, Ålands polismyndighet och Ålands sjösäkerhetscentrum, har inte givits en rätt att inrätta och dra in tjänster vid myndigheten. Enligt 2 § landskapslagen om Ålands polismyndighet leds myndigheten av en polismästare och det ska även finnas en överkommisarie vid myndigheten. Bestämmelser om övriga tjänster vid polismyndigheten finns i landskapsförordningen (2000:34) om Ålands polismyndighet. Landskapsregeringen föreslår nu i samband med förslaget till ny lagstiftning om tjänsteinnehavare att även Ålands polismyndighet ska ha samma

rätt som övriga underlydande myndigheter att inrätta och indra tjänster, utom den högsta ledningen av myndigheten.

Såsom framgår av den allmänna motiveringen föreslår landskapsregeringen att anställningsförhållandena ska renodlas på sikt så att tjänster endast ska inrättas för uppgifter som omfattar utövande av offentlig makt. En bestämmelse om detta ingår i 3 mom. Bestämmelsen ska tolkas strikt så att även en person som i sina uppgifter utövar offentlig makt endast i liten utsträckning ska vara anställd i ett tjänsteförhållande. Bestämmelsen ska även tolkas så att uppgifter som omfattar utövande av makt endast får skötas av tjänsteinnehavare.

En person som anställs tillfälligt för en viss uppgift eller ett visst arbete, utan att sköta en tjänst, ska anställas i tjänsteförhållande om offentlig makt utövas i uppgiften.

För att det ska vara möjligt att uppfylla avsikten att renodla anställningsförhållandena föreslås även i 9 § att arbetsgivaren ska kunna ombilda ett tjänsteförhållande till ett arbetsavtalsförhållande då arbetsuppgifterna inte omfattar utövande av offentlig makt, samt i 10 § 2 mom. att en tjänst som inte omfattar utövande av offentlig makt ska kunna dras in då den blir ledig.

I fjärde momentet bestäms uttryckligen att huvudregeln alltid ska vara att tjänster ska inrättas som heltidstjänster. Såsom framgår av bestämmelserna i 8 § kan arbetsgivaren ensidigt ombilda en tjänst på heltid till en tjänst på deltid om det finns orsaker som ger rätt att indra tjänsten.

6 § *Inrättande av tjänst.* Bestämmelserna i 6 § följer i huvudsak bestämmelserna i nuvarande 4 b §. Bestämmelserna i 1 mom. hänvisar till den behovsutredning som ska göras innan en tjänst kan inrättas. Bestämmelserna i 2 mom. innehåller vad varje beslut om inrättande ska innehålla. I 3 mom. konstateras att behovsutredningen ska bifogas till beslutet och i enligt 4 mom. kan det finnas en tjänstebeskrivning och en arbetsordning eller ett reglemente med närmare bestämmelser om tjänsten.

Bestämmelserna om inrättande av tjänst ska tillämpas av alla arbetsgivare, dvs. även av de underliggande myndigheterna. Bestämmelserna bidrar till ett enhetlig förfarande då tjänster inrättas och innebär ett stöd i beslutsfattandet. I myndighetslagarna finns särskilda bestämmelser som gäller de underlydande myndigheterna.

7 § *Ändring av tjänst.* Ett beslut som fattats om inrättande av en tjänst kan ändras. Sådana ändringar får inte innebära att uppgifterna eller tjänsteinnehavarens ställning ändras väsentligt eller att tjänsteinnehavaren förlorar sin behörighet eller får sämre anställningsvillkor.

Ändringarna består vanligen av tekniska ändringar som ändringar av tjänstebenämningen, den organisatoriska placeringen eller mindre ändringar av tjänsteuppgifterna.

8 § *Ombildning av tjänst.* Ombildning av en tjänst innebär att tjänsten dras in och en ny tjänst inrättas som ett gemensamt ärende. Tjänsterna kan skilja sig från varandra. Till exempel kan en tjänst som sakkunnig vid en avdelning ombildas till en tjänst som jurist vid avdelningen.

Om en tjänst som är besatt dras in kan tjänsteinnehavaren omplaceras till den nya tjänsten som inrättas om det är en sådan tjänst som tjänsteinnehavaren kan omplaceras till enligt bestämmelserna 74 §. Då sker indragning, inrättande och omplacering som ett enda ärende.

Om det finns orsaker som skulle ge arbetsgivaren rätt att dra in en tjänst har arbetsgivaren rätt att ombilda en tjänst på heltid till en tjänst på deltid. För att ge innehavaren av heltidstjänsten möjlighet att anpassa sig till de nya omständigheterna, till exempel ekonomiskt, ska en uppsägningstid som

bestäms i 66 § följas. Det innebär att det efter att heltidstjänsten dras in ska en uppsägningstid löpa då tjänsteinnehavaren fortsättningsvis arbetar heltid. Först därefter övergår tjänsten till en halvtidstjänst.

9 § *Ombildning av tjänsteförhållande till arbetsavtalsförhållande.* För att möjliggöra ett renodlande av anställningsformerna föreslås att arbetsgivaren ska kunna omvandla ett tjänsteförhållande till ett arbetsavtalsförhållande om tjänsten inte omfattar utövande av offentlig makt. I första hand ska en ombildning av ett tjänsteförhållande till ett arbetsavtalsförhållande ske genom att arbetsgivaren och tjänsteinnehavaren ingår ett arbetsavtal som innehåller villkoren för anställningen och tidpunkt för när anställningsförhållandet ändras. Men om ett avtal av någon orsak inte är möjligt så kan arbetsgivaren alltså ensidigt omvandla anställningsförhållandet. En förutsättning är att tjänsteinnehavaren erbjuder ett arbetsavtalsförhållande med minst samma anställningsvillkor som för tjänsteförhållandet, men den anställdes godkännande behövs inte. Anställningsförhållandet ändras i detta fall när arbetsgivarens beslut vunnit laga kraft.

10 § *Indragning av tjänst.* Inrättade tjänster kan dras in om tjänsten inte längre behövs. I momentet anges fyra situationer då tjänsten kan dras in. Den första är att uppgifterna inte längre hör till landskapets förvaltningsuppgifter. Den andra situationen är att uppgifterna har minskat. Minskningen ska vara både väsentlig och långsiktig och bero på ändringar i verksamhetsförutsättningarna. Sådana ändringar kan vara ändringar av lagstiftningen, i den tekniska utvecklingen eller i de ekonomiska. För det tredje kan situationer då det bedöms som fördelaktigare att uppgifterna utförs på annat sätt än av tjänsteinnehavare vid landskapsförvaltningen ge rätt till indragning av en tjänst.

Om uppgifterna omorganiseras så att tjänsten inte längre behövs får tjänsten dras in om den är vakant. En vaknat tjänst får även dras in om tjänsteuppgifterna inte omfattar utövande av offentlig makt. Detta är ett led i landskapsregeringens strävan att renodla anställningsformerna.

Om tjänsten är besatt får den dras in om tjänsteinnehavaren omplaceras med eller utan sitt samtycke i enlighet med bestämmelserna i 74 §. En besatt tjänst får också dras in om tjänsteinnehavaren inte kan omplaceras utan sägs upp med stöd av bestämmelserna i 61 §.

Då beslutet fattas ska orsakerna framgå. Detta kan ske genom att behovsutredningen bifogas eller genom att faktorer som inte finns med i behovsutredningen presenteras.

11 § *Behovsutredning.* Före ett beslut om inrättande eller indragning av en tjänst fattas ska en behovsutredning göras.

Behovsutredningen före inrättande av en tjänst ska för det första innehålla information om uppgifterna omfattar utövande av offentlig makt. Detta är i och med målsättningen att renodla anställningsformerna ett krav för att en tjänst alls ska inrättas. Om uppgifterna inte omfattar utövande av offentlig makt ska uppgifterna skötas av en arbetstagare anställd i arbetsavtalsförhållande. Behovsutredningen ska även innehålla information om på vilken grund en viss kompetens behövs och eventuella hänvisningar till lagstiftning om tjänsteuppgifterna grundar sig på lag. Nuläget ska beskrivas och en bedömning ska göras av om det inom myndigheten finns någon annan tjänsteinnehavare eller arbetstagare som kan sköta uppgifterna i stället för att en ny tjänst inrättas. Om inrättandet ingår i en omorganisering ska detta och de konsekvenser som omorganiseringen förväntas ha för verksamheten beskrivas. De ekonomiska konsekvenserna av inrättandet av tjänsten ska beskrivas.

Behovsutredningen före indragning av en tjänst ska innehålla information om på vilken grund den kompetens som krävs för tjänsten har behövts och eventuella hänvisningar till relevant lagstiftning. Nuläget ska beskrivas och

en bedömning göras av om och hur uppgifterna ska skötas i framtiden och om det finns ett behov av tjänsten inom en annan del av myndigheten i stället för att den dras in. Om indragningen ingår i en omorganisering ska detta och eventuella konsekvenser omorganiseringen förväntas ha för verksamheten beskrivas. De ekonomiska konsekvenserna ska beskrivas, vilket omfattar en bedömning av vilka kostnaderna blir om uppgifterna ska skötas på annat sätt.

Myndigheter som är underställda landskapsregeringen och som har rätt att inrätta och dra in tjänster inom den egna förvaltningen ska göra en behovsutredning och inhämta landskapsregeringens utlåtande innan beslut om inrättande eller indragning kan fattas.

3 kap. Tjänsteförhållandets början

12 § *Lediganslående av tjänst.* Huvudregeln föreslås som idag vara att ordinarie tjänster ska lediganslås. Det att alla ordinarie tjänster ska lediganslås garanterar offentligheten och transparensen då tjänster tillsätts. Det ger alla personer som är intresserade av tjänsten och fyller behörighetskraven möjlighet att söka tjänsten och bli beaktade då tjänsten tillsätts.

I andra momentet räknas de situationer upp då en ordinarie tjänst inte behöver lediganslås. Det är för det första då en tjänst ombildas i enlighet med bestämmelserna i 8 §, det vill säga då en tjänst dras in och ombildas genom samma beslut. För det andra behöver en tjänst inte lediganslås då en tjänsteinnehavare har omplacerats i enlighet med bestämmelserna i 74 §. I 74 § regleras situationer då tjänsteinnehavaren kan omplaceras, dels med samtycke dels utan samtycke.

För det tredje behöver en tjänst inte lediganslås då en ordinarie tjänsteinnehavare, som har sagts upp med stöd av bestämmelserna i 61 § på grund av att tjänsten dragits in, återanställs för samma eller liknande uppgifter i enlighet med bestämmelserna i 73 §. Enligt 73 § ska en ordinarie tjänsteinnehavare som sagts upp på grund av att tjänsten dragits in erbjudas återanställning då arbetsgivaren behöver anställa en person för samma eller liknande uppgifter inom 9 månader från att tjänsteförhållandet upphörde och den uppsagda är registrerad som arbetssökande hos Ålands arbetsmarknads- och studiestudietjänstmyndighet.

Enligt landskapsregeringens principbeslut lediganslås tjänster även om de inte är ordinarie om anställningstiden är mer än 6 månader. Undantaget är om anställningstiden är högst ett år och det handlar om en person som redan är anställd inom förvaltningen.

13 § *Ansökningstid.* Ansökningstiden ska enligt gällande lag vara mellan 14 och 30 dagar. Efter detta kan tiden förlängas med högst 30 dagar.

Nu föreslås att ansökningstiden ska vara en i förväg bestämd tid som är minst 14 dagar. Ansökningstiden börjar då ärendet anses offentliggjort i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen (2008:59) för Åland. Efter detta kan tiden förlängas eller lediganslås på nytt om det finns sakliga skäl. Sådana sakliga skäl kan vara att ingen sökt tjänsten eller att ingen av de sökande uppfyller de krav som uppställs för tjänsten vad gäller utbildning, erfarenhet och personliga egenskaper.

En förlängning av ansökningstiden görs i anslutning till att den tidigare ansökningstiden gått ut. Om man då urvalsprocessen påbörjats med de ansökningar som kommit in konstaterar att det finns sakliga skäl för att bredda underlaget måste tjänsten lediganslås på nytt. Tjänsten kan även lämnas obeaktad om det finns sakliga skäl.

Om ansökningstiden förlängs beaktas tidigare sökande. Då tjänsten lediganslås på nytt beaktas tidigare sökande endast då tjänsten lediganslås på nytt direkt i anslutning till en pågående rekryteringsprocess.

Tjänsterna lediganslås genom offentlig delgivning. Bestämmelser om detta finns i 57 § i förvaltningslagen. Enligt bestämmelserna ska en handling som delges offentligt under en viss tid finnas tillgänglig på myndighetens webbplats i den utsträckning sekretessbestämmelser och annan lagstiftning tillåter detta. Ett meddelande om att handlingen finns tillgänglig på myndighetens webbplats ska publiceras på myndighetens elektroniska anslagstavla. Meddelandet kan också publiceras på något annat sätt som myndigheten bestämmer. Delgivningen anses ha skett den sjunde dagen efter det att meddelandet publicerades på myndighetens elektroniska anslagstavla. Av meddelandet ska det framgå vad saken gäller, datum för när meddelandet publicerades på den elektroniska anslagstavlan, tidpunkten för när delgivningen anses ha skett, var och till vilken tidpunkt handlingen finns tillgänglig på myndighetens webbplats samt en fysisk plats där det är möjligt att ta del av handlingen. Meddelandet får avlägsnas från den elektroniska anslagstavlan och den handling som delges avlägsnas från myndighetens webbplats först efter att eventuell fatalitetid har gått ut. Meddelandet ska finnas minst 14 dygn på den elektroniska anslagstavlan. Myndigheten ska i sina lokaler eller på en annan plats ge var och en möjlighet att ta del av innehållet på den elektroniska anslagstavlan och i de handlingar som hålls tillgängliga på myndighetens webbplats.

Ansökningar som inte har anlänt till arbetsgivaren i tid beaktas inte. Enligt 15 § förvaltningslagen anses en myndighet ha kommit in till en myndighet den dag så den lämnats in till myndigheten. Om handlingen sänts per post är ankomstdagen den dag då handlingen kommit till myndighetens postbox eller då myndigheten har tillställts ett meddelande om att försändelsen har kommit in till ett postföretag. Ankomstdagen för elektronisk post är den dag då handlingen finns tillgänglig i ett datasystem på ett sådant sätt att handlingen kan behandlas.

14 § *Ansökningsförfarande*. Huvudregeln är att tjänster ska sökas skriftligen. Även ansökningar som skickats i elektronisk form anses som skriftliga. Ansökningar i elektronisk form behöver inte skrivas under om det ändå på ett tillförlitligt sätt framgår vem som är sökande. Till ansökan ska den sökande foga utredning som visar att han eller hon är behörig till tjänsten och eventuellt annan utredning. Idag används huvudsakligen olika elektroniska rekryteringsverktyg vid ansökningsförfarandena.

Om ansökan är bristfällig har den sökande rätt att komplettera sin ansökan i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen. Enligt bestämmelserna i 19 § i förvaltningslagen ska myndigheten uppmana avsändaren att komplettera en bristfällig handling inom en viss tid, om det inte är onödigt med tanke på avgörandet av ärendet, och avsändaren ska upplysas om hur handlingen ska kompletteras.

Den sökande får också på eget initiativ komplettera sin ansökan samt under behandlingens lopp lämna in sådana handlingar som behövs för att ärendet ska kunna avgöras.

Om den sökande återtar sin ansökan innan beslut har fattats om anställning så ska ansökan inte beaktas. Om en sökande som utnämnts till en tjänst inte längre är intresserad av tjänsten kan landskapsregeringen återta utnämningen fram till den tidpunkt då tjänsten ska tillträdas. I ett sådant fall måste tjänsten inte lediganslås på nytt utan den sökande som placerads som nummer två i urvalsprocessen kan anställas.

15 § *Behörighetsvillkor*. Allmänna behörighetsvillkor för en tjänst är 18 års ålder, eller en högre behörighetsålder som fastställts genom lag, och att de allmänna behörighetsvillkoren i grundlagen uppfylls. Enligt 125 § 2 mom. i grundlagen är de allmänna utnämningssgrunderna för offentliga tjänster skicklighet, förmåga och beprövad medborgerlig dygd. Med skicklighet

avses kunskaper och färdigheter som förvärvats genom utbildning eller arbetserfarenhet. Med förmåga avses sådana personliga egenskaper som förutsätts för resultatgivande arbete; till exempel naturlig begåvning, förmåga att organisera och ta initiativ och andra motsvarande förmågor. Med beprövad medborgerlig dygd avses social kompetens såsom att en person förhåller sig lojalt till vedertagna samhällsliga värden och respekterar rådande normer. De allmänna utnämningsskullkoren ska tolkas tillsammans med de allmänna och särskilda behörighetsvillkoren för respektive tjänst och då ska också tjänstebemämningen och uppgiftsområdet samt de konkreta arbetsuppgifter som hör till tjänsten beaktas.

Utöver de allmänna behörighetsvillkoren finns det särskilda behörighetsvillkor för varje tjänst. Dessa framgår av landskapslagen (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning för förvaltningschefen och avdelningscheferna och av landskapsförordningen (1998:121) om lagberedningen för lagberedningen. I övrigt fastställs behörighetskraven då beslut fattas om att en tjänst ska inrättas.

Trots kravet på 18 årsålder kan den som är minst 15 år anställas till en tjänst om det kan anses lämpligt med tanke på personen förmåga att sköta tjänsten. Det innebär att ungdomar till exempel kan anställas under sommarlovet för uppgifter som är lämpliga.

Enligt 125 § 1 mom. i grundlagen kan det genom lag bestämmas att endast finska medborgare får utnännas till bestämda offentliga tjänster eller uppdrag. Enligt 24 § i självstyrelselagen kan endast finska medborgare anställas som polismän. I 3 mom. föreslås därför i upplysande syfte en bestämmelse om att endast finska medborgare kan anställas i en tjänst som polis. För andra tjänster på Åland finns inga krav på medborgarskap.

En sökande kan anhålla hos arbetsgivaren om undantag från de särskilda behörighetsvillkoren. Arbetsgivaren kan bevilja undantag från behörighetsvillkoren om det finns vägande skäl. Arbetsgivaren kan inte på eget initiativ bevilja undantag från behörighetsvillkoren. En ansökan om undantag ska lämnas in före ansökningstiden går ut. Landskapsregeringen konstaterar att undantag från behörighetsvillkoren ska beviljas restriktivt och med beaktande av likabehandlingsprincipen samt att beslut om att bevilja undantag alltid ska motiveras. Exempel på situationer där undantag kan beviljas är då sökande saknar en viss formell kompetens, men har lång arbetserfarenhet eller ett särskilt specialkunnande. Om både formell kompetens och erfarenhet är ett krav för tjänsten kan erfarenhet dock inte ersätta brister i den formella kompetensen. En viss examen kan i vissa fall ersättas med en liknande examen med lämplig inriktning. En sökande som beviljats undantag från behörighetsvillkoren deltar i det fortsatta urvalsörfarandet på samma villkor som övriga sökande till tjänsten.

För de fall då det inte är möjligt att anställa en person som uppfyller behörighetskraven för en tjänst, det vill säga då det inte finns en sökande till tjänsten som uppfyller behörighetskraven, föreslås en möjlighet att i undantagsfall och för högst ett år anställa en person som inte är behörig men som har tillräcklig skicklighet och förmåga för tjänsten. Efter ett år måste tjänsten utannonseras på nytt.

16 § *Säkerhetsutredning*. Statstjänstemannalagen (FFS 750/1994) kompletterades 2017⁷ med bestämmelser om att den anställande myndigheten ska säkerställa att personer som anställs är oförvitliga och inte har utländska bindningar av ett sådant slag som kan äventyra en korrekt skötsel av tjänsteuppgifterna. Detta är ett komplement till grundlagens allmänna utnämningsskullkoren; skicklighet, förmåga och beprövad medborgerlig dygd.

⁷ RP 70/2017, FFS 948/2017

Säkerställandet kan göras genom säkerhetsutredningar som en del av utnämningssförfarandet. Orsaken till ändringen var att man konstaterade att bestämmelserna om den tillförlitlighet som krävs av en person som ska utnämnas och om utredning av hans eller hennes bakgrund inte var tillräckligt informativa. Den allmänna målsättningen med ändringen var att säkerställa skyddet av de centrala nationella säkerhetsintressena genom utveckling av personalsäkerheten inom statsförvaltningen. Syftet var att säkerställa att det vid utnämningssprövningen inom statsförvaltningen beaktas att de som utses till uppdrag inom statsförvaltningen är oförvitliga, inte har bindningar som äventyrar deras oberoende och i övrigt är tillförlitliga på det sätt som tjänsteuppgifterna förutsätter.

Bestämmelser om säkerhetsutredningar finns i säkerhetsutredningslagen (FFS 726/2014). Syftet med lagen är att främja möjligheterna att förebygga verksamhet som kan medföra skada för statens säkerhet, försvaret, Finlands internationella förbindelser, den allmänna säkerheten eller något annat med dessa jämförbart allmänt intresse eller enskilt ekonomiskt intresse av synnerligen stor betydelse eller säkerhetsarrangemang för skyddet av dessa intressen. Genom en säkerhetsutredning utreds personens oförvitlighet och tillförlitlighet.

Det är vanligen den myndighet eller det företag som håller på att anställa en person som ansöker om säkerhetsutredning. Säkerhetsutredningen är inte formellt bindande för sökanden eller för dennas utnämningssprövning. En säkerhetsutredning av person kan göras också när det är fråga om en redan anställd person som en myndighet håller på att utse till ett uppdrag eller om en person som är anställd hos ett företag som en myndighet håller på att utse till ett uppdrag. Om en arbetsgivare har för avsikt att ansöka om säkerhetsutredning av person som ska utses till en anställning eller ett uppdrag ska det framgå av annonsen om tjänsten eller uppdraget. Den som utredningen gäller ska på förhand ge sitt skriftliga samtycke till utredningen. Säkerhetsutredningarna kan vara normala, omfattande eller begränsade och av lagen framgår när de olika typerna av undersökningar får göras.

I lagförslaget till ändringen av statstjänstemannalagen konstateras att med oförvitlighet avses att en person inte har handlat på ett sätt som föranlett klander. Detta innebär inte att personen i fråga måste vara helt ostraffad. I säkerhetsutredningslagens 11 § föreskrivs om kriterierna för att i samband med en säkerhetsutredning beakta uppgifter om straff som vunnit laga kraft. Därför ska man beakta bland annat den tid som förflutit från gärningstidpunkten, hur gammal den som utredningen gäller var vid tidpunkten samt gärningens art eller betydelse i förhållande till det uppdrag som föranleder utredningen. Genom hänvisningen till bindningar understryks kravet på oberoende: en person som ska utnämnas får inte ha exempelvis sådana ekonomiska bindningar eller utländska bindningar som utsätter honom eller henne för osakliga utomstående påtryckningar eller för annan påverkan.

Landskapsregeringen konstaterar att skyddspolisen har accepterat landskapsregeringen som en sådan organisation som kan beställa säkerhetsutredningar.

Landskapsregeringen föreslår nu att bestämmelser i linje med de som införts i statstjänstemannalagen även intas i denna lag. I paragrafen hänvisas inte direkt till säkerhetsutredningslagen utan bestämmelserna är avsedda att vara allmänna förpliktelser vid utnämningar. Kontroll av en persons oförvitlighet kräver inte att en säkerhetsutredning görs utan kan också ske till exempel genom intervjuer och personbedömningar.

Arbetsgivarens skyldighet sträcker sig enligt förslaget inte lika långt i alla situationer och innebär inte att arbetsgivaren i alla utnämningssärenden måste klarlägga en persons bakgrund med en säkerhetsutredning. Vid bedömningen av arbetsgivarens skyldighet ska man beakta karaktären av den tjänst eller det uppdrag som ska tillsättas, de landskapsanställningar som personen

tidigare haft och om han eller hon har skött anställningarna på ett korrekt sätt samt arbetsgivarens möjligheter att utreda personens bakgrund.

Enligt 2 mom. kan landskapsregeringen i landskapsförordning bestämma att en säkerhetsutredning är ett utnämningvillkor för vissa tjänster.

17 § *Utnämning till tjänst.* Om en tjänst ska lediganslås kan bara den som sökt tjänsten utnämns till tjänsten. Den som utnämns ska uppfylla behörighetskraven enligt bestämmelserna i 15 § vid tidpunkten för ansökan. I 15 § finns även bestämmelser om när undantag kan göras från behörighetsbestämmelserna. Om en tjänst med stöd av bestämmelserna i 12 § 2 mom. inte behöver lediganslås krävs att den som utnämns till tjänsten har gett sitt samtycke. I 2 mom. betonas att de sökande alltid ska behandlas opartiskt vid utnämning till en tjänst.

18 § *Visstidsanställning.* Visstidsanställningar begränsas i enlighet med visstidsdirektivet⁸ som genomför det ramavtal som ingåtts mellan de allmänna branschövergripande organisationerna inom EU. Ramavtalets syfte är att förbättra kvaliteten på visstidsarbete genom att garantera att principen om icke-diskriminering tillämpas och att upprätta ett ramverk för att förhindra missbruk som uppstår vid tillämpningen av på varandra följande anställningskontrakt eller anställningsförhållanden. I övervägandena konstateras även att tillämpningen av visstidsanställning på objektiva grunder är ett sätt att förhindra att anställningsformen missbrukas. Med visstidsanställd avses en person som har ett anställningskontrakt eller ett anställningsförhållande som ingåtts direkt mellan en arbetsgivare och en anställd och vars längd fastställts på grundval av objektiva kriterier som att det gäller fram till ett visst datum, till dess en viss uppgift har utförts eller med anledning av en särskild händelse.

För att förhindra missbruk av på varandra följande visstidsanställningar ska medlemsstaterna införa en eller flera av följande bestämmelser: objektiva grunder för förnyad visstidsanställning, en övre sammanlagd tidsgräns för flera på varandra följande visstidsanställningar eller en gräns för hur många gånger en visstidsanställning får förnyas. Bestämmelserna ska införas på ett sätt som tar hänsyn till behoven i särskilda branscher och/eller till olika kategorier av anställda. Medlemsstaterna ska fastställa under vilka förutsättningar visstidsanställningar ska betraktas som ”på varandra följande” och tillsvidareanställningar.

Lagtinget antog i mars 2023 en ändring av bestämmelserna om visstidsanställningar i nuvarande tjänstemannalag. Ändringen trädde i kraft den 1 januari 2024. Genom ändringen uppställs kriterier för när visstidsanställningar får göras, ett förbud mot ogrundade upprepade visstidsanställningar samt en rätt för en tjänsteinnehavare som anställdes för viss tid utan grund eller som utan grundad anledning upprepade gånger anställdes för viss tid att få en ersättning då tjänsteförhållandet upphör. Landskapsregeringen föreslås att samma bestämmelser intas i denna lag.

Grunderna för när en tjänsteinnehavare kan anställas för viss tid är för det första på egen begäran. För det andra kan anställningar för viss tid göras då det finns uttryckligen bestämt om detta för en särskild tjänst. Detta gäller till exempel avdelningscheferna vid landskapsregeringens allmänna förvaltning, vars tjänsteförhållanden kan ombildas till visstidstjänster med stöd av bestämmelserna i 5 § i landskapslagen (1972:13) om lagberedningen och i 11a § i landskapslagen (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning. Förvaltningschefen ska enligt 11a § tillsättas för fem år. Detta

⁸ rådets direktiv 1999/70/EG av den 28 juni 1999 om ramavtalet om visstidsarbete undertecknat av EFS, UNICA och CEEP

kan även gälla politiska tjänsteinnehavare. För närvarande finns en sådan tjänst; Ålands representant i Helsingfors. Tjänsten tillsattes inledningsvis för ett år i sänder så att förordnandet kunde förlängas med ett år i taget om det finns politiskt förtroende för tjänsteinnehavaren. För närvarande är tjänsten tillsatt för landskapsregeringens mandatperiod.

För det tredje kan en tjänsteinnehavare anställas för viss tid om arbetets art, ett vikariat, ordnande av skötseln av de uppgifter som hör till ett ledigt tjänsteförhållande eller någon annan jämförbar orsak som ansluter sig till arbetsgivarens verksamhet och förutsätter ett tjänsteförhållande för viss tid kräver det. Då det gäller arbetets art är det oftast fråga om en viss uppgiftshelhet som är tidsmässigt och innehållsmässigt begränsad, till exempel ett visst projekt.

Enligt andra momentet får visstidsanställning inte ske upprepade gånger efter varandra om antalet anställningar, den sammanlagda tiden som tjänsteinnehavaren varit anställd eller den helhet som anställningarna bildar visar att arbetsgivaren har ett bestående behov av arbetskraft. Förbudet omfattar inte visstidsanställningar där det reglerats särskilt att de ska vara för viss tid. Det är inte fråga om förbjuden användning av flera tjänsteförhållanden för viss tid efter varandra när det är fråga om flera vikariat efter varandra. Om arbetsgivaren dock har ett bestående behov av vikariat i liknande arbeten, bör arbetsgivaren inrätta tillräckligt med tjänster, genom vilka även detta bestående behov av vikariat täcks.

Enligt tredje momentet ska det framgå av förordnandet för en visstidsanställning vilka grunderna är för att anställningen gjorts för viss tid.

I fjärde momentet föreslås att en tjänsteinnehavare som anställts för viss tid i strid med bestämmelserna i paragrafen ska ha rätt till en ersättning då tjänsteförhållandet upphör. Ersättningen kan variera mellan sex och 24 månaders lön, framför allt beroende på hur länge visstidsanställningarna varat som helhet. Tjänsteinnehavaren ska yrka på ersättning av arbetsgivaren och ersättningsanspråken ska framföras senast sex månader efter att det sista tjänsteförhållandet avslutades. Enligt bestämmelserna i 85 § behandlas yrkanden vid Ålands förvaltningsdomstol som förvaltningstvistemål.

Landskapsregeringen konstaterar att lagtingets lag- och kulturutskott i sitt utlåtande över ändringen kring visstidsanställningar önskade att landskapsregeringen i samband med helhetsöversynen av tjänstemannalagen skulle överväga att använda begreppet ”anställa för **en** viss tid”⁹ för att undvika användningen av nakna substantiv. Landskapsregeringen konstaterar dock att rekommendationen för svenskt lagspråk är att använda begreppet ”utnämnas till tjänsteman för viss tid” och ”tjänsteförhållanden för viss tid”¹⁰ och att landskapsregeringen därför väljer att fortsättningsvis använda begreppet på det rekommenderade sättet.

19 § *När tjänsteförhållandet börjar och tjänsteinnehavarens rättigheter och skyldigheter inträder.* Ett tjänsteförhållande börjar den dag då tjänsteutövningen börjar. Samma dag träder de rättigheter och de skyldigheter i kraft som tjänsteinnehavaren har enligt denna lag, tjänstekollektivavtal eller annat regelverk. Om en tjänsteinnehavare övergår direkt från ett tjänsteförhållande till ett annat inom landskapsförvaltningen bibehålls tjänsteinnehavarens anställning i enlighet med kontinuitetsprincipen och därmed fortgår tjänsteinnehavarens rättigheter och skyldigheter utan avbrott.

⁹ LKU betänkande nr 7/2022-2023

¹⁰ *Svenskt lagspråk i Finland* s. 332, Statsrådets kanslis publikationsserie 1/2017

20 § *Prövotid*. Enligt artikel 8 i arbetsvillkorsdirektivet¹¹ ska medlemsstaterna säkerställa att en eventuell provanställningsperiod inte överskrider sex månader. Medlemsstaterna får i undantagsfall bestämma om längre provanställningar om det är motiverat med hänsyn till anställningens karaktär eller om det ligger i den anställdas intresse.

I en ändring av den gällande tjänstemannalagen som trädde i kraft den 1 augusti 2022 (2022/54) slopades möjligheten till över sex månader långa provotider. Landskapsregeringen konstaterar fortsättningsvis att det inte finns något behov av eller motiv för att utnyttja den möjlighet till provotider som är längre än sex månader som direktivet medger och föreslår i linje med det tidigare förslaget att den längsta provotiden vid anställning ska vara sex månader.

Landskapsregeringen konstaterar att syftet med en provotid vid anställning är att arbetsgivaren ska kunna se om den anställda kan utföra sina tjänsteåligganden på ett tillfredsställande sätt. Landskapsregeringen konstaterar även att provotid endast ska användas då det finns ett verkligt behov av det med tanke på syftet och att provotid inte ska användas slentrianmässigt vid alla nyanställningar. För tjänsteinnehavare som övergår till ett annat tjänsteförhållande ska provotid användas bara om det sker en avsevärd förändring i tjänsteinnehavarens uppgifter eller ställning.

Enligt nuvarande tjänstemannalag är en tjänsteman som är antagen på provotid inte ännu en ordinarie tjänsteman. Det innebär i enlighet med 10 § 2 mom. att ett beslut om utnämning ska fattas innan provotiden går ut annars upphör tjänsteförhållandet då provotiden går ut utan något särskilt beslut. Det innebär att det inte finns ett beslut som är överklagbart. En tjänsteman som är anställd på provotid kan sägas upp utan att följa det som är bestämt om uppsägning.

Landskapsregeringen föreslår nu att det i stället ska finnas en möjlighet att vid utnämning till en tjänst bestämma om en provotid i början av tjänsteförhållandet, under vilken tid tjänsteförhållandet kan upplösas. Tjänsteinnehavaren är då ordinarie tjänsteinnehavare, men med en provotid. Detta innebär att arbetsgivaren måste fatta ett uttryckligt beslut om tjänsteförhållandet ska avslutas då provotiden gått ut annars fortsätter tjänsteförhållandet. Den anställda kan besvära sig över beslutet. Beslutet innebär en hävning av tjänsteförhållandet. Bestämmelserna om hävning i 12 kap. ska tillämpas på beslutet. Arbetsgivarens beslut måste motiveras och får inte göras på diskriminerande grunder eller på andra ovidkommande grunder. Exempel på situationer då som motiverar att ett tjänsteförhållande upphävs under provotiden är då tjänsteinnehavaren utfört sina arbetsuppgifter på ett bristfälligt sätt, då tjänsteinnehavare visat sig vara olämplig för sina uppgifter eller att tjänsteinnehavare varit frånvarande från arbetet utan orsak.

En provotid ska även kunna bestämmas vid visstidsanställningar. Om anställningstiden är kortare än ett år får provotiden vara högst hälften av anställningstiden.

Om tjänsteinnehavaren är frånvarande under provotiden på grund av sjukdom eller familjeledighet kan arbetsgivaren förlänga provotiden med en månad för varje period om 30 dagar som tjänsteinnehavaren är borta från arbetet. Med familjeledigheter avses graviditetsledighet, särskild graviditetsledighet och föräldraledighet enligt bestämmelserna i sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004). Tiden kan dock maximalt förlängas så att den blir lika lång som den ursprungliga tiden.

---

¹¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1152 av den 20 juni 2019 om tydliga och förutsägbara arbetsvillkor i Europeiska unionen

21 § *Bevis på anställning i tjänsteförhållande*. Då en tjänsteinnehavare utnämns ska arbetsgivaren så fort som möjligt ge tjänsteinnehavaren ett bevis på utnämningen. Till ordinarie tjänsteinnehavare ges ett utnämningssbrev och till tillfälliga och tjänstförrättande tjänsteinnehavare ges ett förordnande.

22 § *Information om arbetsvillkoren*. Bestämmelserna i artikel 4 och 5 i arbetsvillkorsdirektivet genomfördes genom en ändring av nuvarande tjänstemannalag (2022/54) som trädde i kraft den 1 augusti 2022. Artiklarna innehåller bestämmelser om skyldigheten för arbetsgivaren att informera arbetstagarna om de väsentliga dragen i anställningsförhållandet och om tidpunkten och metoden för överlämnandet av informationen.

Nu föreslås samma bestämmelser som infördes i den tidigare lagens 12 §. Det innebär dels att ett bevis över anställningen ska ges utan dröjsmål och helst innan tjänsteutövningen inleds dels vilken information som ska ges till en tjänsteinnehavare som anställs och när information ska ges. Informationen kan ges till tjänsteinnehavaren i utnämningssbrevet eller förordnandet eller på något annat skriftligt sätt.

Den information som ska ges inom en vecka efter att tjänsteförhållandet inleddes är parterna i tjänsteförhållandet, tjänsteinnehavarens tjänstebestämmelse, tjänsteförhållandets längd då frågan är om en tidsbegränsad anställning, grunden för ett tjänsteförhållande för viss tid, tidpunkten för när tjänsteförhållandet börjar, grunderna för avlöningen, den ort där arbetet utförs eller, om tjänstemannen inte har någon huvudsaklig permanent plats där arbetet utförs, de principer enligt vilka tjänsteinnehavaren arbetar på olika arbetsställen eller själv får bestämma var arbetet utförs och den tillämpade arbetstiden.

Den information som ska ges inom en månad är information om sådan utbildning som landskapsregeringen är skyldig att erbjuda, hur semestern bestäms, förfarandet vid uppsägning och uppsägningstiden eller grunden för bestämmande av den, det tjänstekollektivavtal som ska tillämpas på arbetet samt den försäkringsanstalt där landskapsregeringen har ordnat tjänsteinnehavarens pensionsskydd eller försäkrat tjänsteinnehavarens mot olycksfall i arbetet och mot yrkessjukdomar.

Uppgifter om grunderna för avlöningen och uppgifter om arbetstiden, sådan utbildning som landskapsregeringen är skyldig att erbjuda, semestern och uppsägning får ges genom en hänvisning till lag eller till tjänstekollektivavtal.

4 kap. Arbetsgivarens skyldigheter och tjänsteinnehavarens rättigheter

23 § *Arbetsgivarens allmänna skyldighet*. Bestämmelsen i paragrafen uttrycker den allmänna omsorgsskyldighet som arbetsgivaren har gentemot tjänsteinnehavarna. Arbetsgivaren ska se till tjänsteinnehavarna får alla de förmåner och rättigheter de har allmänt enligt lagen och specifikt enligt tjänsteförhållandet. Omsorgsskyldigheten innebär en aktiv skyldighet för myndigheten och i sista hand för de tjänsteinnehavare som handhar arbetsgivaransvaret. Arbetsgivaren ska inte bara se till att tjänsteinnehavarna får alla sina rättigheter och förmåner utan även aktivt informera tjänsteinnehavarna om förmånerna. Informationen kan till exempel ges via intranätet som når alla tjänsteinnehavare.

24 § *Opartiskt bemötande och diskrimineringsförbud*. I paragrafen regleras arbetsgivarens skyldighet att bemöta alla tjänsteinnehavare opartiskt. Rättigheten utgår från bestämmelsen i 2 kap. 6 § i grundlagen om jämlikhet. Enligt bestämmelsen är alla lika inför lagen och ingen får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller

handikapp. I paragrafen anges även att jämställdhet mellan könen i arbetslivet ska främjas enligt vad som närmare bestäms i lag.

I andra momentet finns en upplysande bestämmelse om att det finns bestämmelser om likabehandling och förbud mot diskriminering i landskapslagen (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen. Enligt 2 § i lagen ska bestämmelserna i diskrimineringslagen (FFS 1325/2014) tillämpas på Ålands landskapsregerings förvaltning och dess underlydande organ. Enligt 7 § i diskrimineringslagen (FFS 1325/2014) ska en arbetsgivare bedöma hur likabehandling uppnås på arbetsplatsen och med hänsyn till arbetsplatsens behov utveckla arbetsförhållandena samt förfarandena i samband med att personal anställs och beslut som berör personalen fattas. De främjande åtgärderna ska vara effektiva, ändamålsenliga och proportionerliga med beaktande av verksamhetsmiljön, resurserna och övriga omständigheter. En arbetsgivare som regelbundet har minst 30 anställda ska ha en plan för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling. De främjande åtgärderna och deras genomslagskraft ska behandlas i samråd med personalen eller dess företrädare. Enligt bestämmelserna i 8 § får ingen diskrimineras på grund av ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller någon annan omständighet som gäller den enskilde som person. Diskriminering är förbjuden oberoende av om den grundar sig på ett faktum eller ett antagande i fråga om personen själv eller någon annan.

I momentet finns även en hänvisning till landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män. Enligt 6 § i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (FFS 609/1986) ska varje arbetsgivare på ett målinriktat och planmässigt sätt främja jämställdheten mellan könen. För främjande av jämställdheten i arbetslivet ska arbetsgivarna med hänsyn till sina resurser och andra relevanta omständigheter verka för att lediga platser söks av både kvinnor och män; främja en jämn fördelning mellan kvinnor och män i olika uppgifter samt skapa lika möjligheter för kvinnor och män till avancemang; främja jämställdheten mellan kvinnor och män när det gäller anställningsvillkor, särskilt lön; utveckla arbetsförhållandena så att de lämpar sig för både kvinnor och män; göra det lättare för kvinnor och män att förena arbete och familjeliv framför allt genom att fästa avseende vid arbetsarrangemangen samt verka för att förebygga diskriminering på grund av kön.

25 § *Övergång till en annan anställningsform.* I artikel 12 i arbetsvillkorsdirektivet finns bestämmelser om att medlemsstaterna ska säkerställa att en anställd med minst sex månaders tjänstgöring hos samma arbetsgivare och som har avslutat en eventuell provanställning kan begära en anställningsform med mer förutsägbara och trygga arbetsvillkor. Den anställda ska få ett motiverat skriftligt svar inom en månad. Medlemsstaterna har rätt att förlänga tidsfristen för mikroföretag och små och medelstora företag. Medlemsstaterna får sätta en gräns för hur ofta begäranden som utlöser skyldigheten enligt denna artikel kan göras.

Nu föreslås samma bestämmelser som infördes i nuvarande tjänstemannalag år 2022. Det innebär en bestämmelse om att en tjänsteinnehavare som varit anställd minst sex månader har rätt att begära ett mer förutsägbart och tryggt tjänsteförhållande genom att arbetstiden eller tjänsteförhållandets längd förlängs. Arbetsgivaren är skyldig att ge ett skriftligt motiverat svar inom en månad.

Landskapsregeringen anser inte att det finns något behov av att förlänga svarstiden för de mindre underställda myndigheterna utan anser att det är tydligast och mest ändamålsenligt om svarstiden är den samma för alla

arbetsgivare. Rätten omfattar inte den som är anställd på provotid i och med att anställningen ska ha pågått minst sex månader.

26 § *Rätt till biträde och att bli hörd.* I paragrafen finns de situationer samlade där en tjänsteinnehavare har rätt att bli hörd innan arbetsgivaren fattar beslut i ärendet.

Situationerna är för det första då arbetsgivaren i enlighet med bestämmelserna i 34 § 2 mom. förbjuder tjänsteinnehavaren att ta emot eller inneha en bisyssla som innebär att tjänsteinnehavaren blir jävig i sina uppgifter, att förtroendet för opartiskheten i skötseln av uppgifterna äventyras eller att bisysslan annars inverkar negativt på skötseln av arbetsuppgifterna.

För det andra omfattas situationer då arbetsgivaren återkallar ett tillstånd för bisyssla i enlighet med bestämmelserna i 34 § 3 mom.

För det tredje omfattas situationer då arbetsgivaren ger en varning i enlighet med bestämmelserna i 37 § till en tjänsteinnehavare som försummar sin tjänsteplikt enligt bestämmelserna i 32 §.

För det fjärde omfattas situationer då arbetsgivaren fattar beslut om återkallande eller avbrytande av tjänstledighet i enlighet med bestämmelserna i 49 § 2 mom. för att tjänsteinnehavaren använder tjänstledigheten för något annat ändamål än den beviljats för.

För det femte omfattas situationer då arbetsgivaren säger upp eller häver ett tjänsteförhållande i enlighet med bestämmelserna i 60, 61, 64 och 76 §§. Enligt 60 § kan arbetsgivaren säga upp tjänsteinnehavaren av personliga skäl som är objektiva, sakliga och vägande. Enligt 61 § kan arbetsgivaren säga upp ett tjänsteförhållande då en tjänst dras in och tjänsteinnehavaren inte skäligen kan flyttas till en annan tjänst. Enligt 64 § kan arbetsgivaren säga upp en tillfällig tjänsteinnehavare då det finns vägande skäl. Enligt 76 § kan arbetsgivaren häva ett tjänsteförhållande om det finns synnerligen vägande skäl.

För det sjätte gäller det situationer då arbetsgivaren fattar beslut om omplacering av en tjänsteinnehavare utan dennes samtycke i enlighet med bestämmelserna i 74 §. Enligt 74 § kan en tjänsteinnehavare omplaceras utan att ha gett sitt samtycke om tjänsten dras in, om det finns en grundad anledning till omplaceringen i anknytning till en omorganisering av verksamheten eller uppgifterna eller om tjänsteinnehavaren på grund av sjukdom, lyte eller kroppsskada inte längre kan fullgöra sina tjänsteåligganden på ett tillfredsställande sätt.

Enligt bestämmelserna i 2 mom. ska en tjänsteinnehavare höras i situationer då arbetsgivaren fattar ett beslut om avstängning från tjänsteutövningen i enlighet med bestämmelserna i 81 §. Enligt 81 § ska arbetsgivaren stänga av en tjänsteinnehavare under tiden för åtal och förundersökning, om tjänsteinnehavare vägrar lämna uppgifter om sitt hälsotillstånd, under tiden för sjukdom eller skada som hindrar skötseln av arbetsuppgifterna samt i vissa fall omedelbart efter en uppsägning. Om ärendet är akut har arbetsgivaren rätt att fatta beslut om avstängning utan att ha hört tjänsteinnehavaren först. Detta kan till exempel vara om tjänsteinnehavaren uppträder berusad eller våldsamt på arbetsplatsen.

Om tjänsteinnehavaren har rätt att bli hörd har han eller hon också rätt att anlita ett biträde i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen. Enligt 9 § i förvaltningslagen får ombud och biträde anlitas i förvaltningsärenden. Huvudmannen ska dock infinna sig personligen, om det är nödvändigt för att ärendet ska kunna utredas. Ett ombud eller biträde ska förete fullmakt eller på något annat tillförlitligt sätt visa att han eller hon har rätt att företräda huvudmannen, om inte myndigheten bestämmer annorlunda. Fullmakten ska på myndighetens begäran specificeras, om det råder oklarhet om behörigheten eller dess omfattning.

27 § *Främjande av tjänsteinnehavarens förutsättningar och utvecklingsmöjligheter.* I första momentet föreslås en bestämmelse om att arbetsgivaren ska se till att tjänsteinnehavaren har förutsättningar att sköta sina arbetsuppgifter och utvecklas i enlighet med sin förmåga. Det här innefattar till exempel fortbildning och medarbetarsamtal.

Enligt artikel 13 i arbetsvillkorsdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att arbetsgivare, som är skyldiga att tillhandahålla utbildning för att arbetstagarna ska kunna utföra det arbete de är anställda för, ordnar sådan utbildning utan kostnad för arbetstagarna, att utbildningstiden räknas som arbetstid och att utbildningen om möjligt sker under arbetstid. Skyldigheten omfattar enligt 37 punkten i motiven inte yrkesutbildning eller utbildning som arbetstagaren behöver för att erhålla, upprätthålla eller förnya en yrkeskvalifikation så länge arbetsgivaren inte är skyldig enligt unionsrätten, nationell rätt eller kollektivavtal att tillhandahålla den till arbetstagaren.

I enlighet med direktivets bestämmelser föreslås en bestämmelse i 2 mom. som innebär en skyldighet för arbetsgivaren att ordna obligatorisk utbildning kostnadsfritt för de anställda samt att utbildningen ska ordnas på arbetstid om möjligt och räknas som arbetstid.

28 § *Arbetarskydd.* Arbetarskydd hör till rikets lagstiftningsbehörighet med stöd av 27 § 21 punkten i självstyrelselagen. I paragrafen föreslås i upplysningssyfte en bestämmelse om att bestämmelser om arbetsgivarens arbetarskydd finns i arbetarskyddslagen (FFS 738/2020). Enligt arbetarskyddslagen måste arbetsgivaren se till att nödvändiga åtgärder vidtas för att trygga personalens säkerhet och hälsa i arbetet. Arbetsgivaren ska beakta omständigheter som hänför sig till arbetet, arbetsförhållandena och arbetsmiljön i övrigt samt till arbetstagarnas personliga förutsättningar.

29 § *Föreningsfrihet.* Enligt 2 kap. 13 § i grundlagen har var och en föreningsfrihet. Föreningsfriheten innefattar en rätt att utan tillstånd bilda föreningar, höra till eller inte höra till föreningar och delta i föreningars verksamhet. Även den fackliga föreningsfriheten och friheten att organisera sig för att bevaka andra intressen är tryggad i grundlagen. Enligt 13 § 2 mom. utfärdas närmare bestämmelser om mötesfriheten och föreningsfriheten genom lag.

I 12 § i statstjänstemannalagen finns bestämmelser om statstjänstemännens föreningsfrihet. Statstjänstemännen har rätt att ansluta sig och höra till en förening och arbetsgivaren har inte rätt att utöva påtryckning på tjänstemannen för att få honom att ansluta sig eller förbjuda en tjänsteman från att utträda ur en förening. I 16 § i statstjänstemannalagen har man infört en begränsning från den grundlagsenliga föreningsfriheten. Enligt bestämmelserna i 16 § får en tjänsteman, till vars tjänsteåligganden hör att företräda staten såsom arbetsgivare, inte ha en sådan ställning i en förening som representerar statsanställda att tjänstemannens verksamhet i föreningen står i strid med tjänsteåliggandet. Undantaget gäller alltså inte rätten att höra till en förening men reglerar den ställning en tjänsteman kan ha i föreningar som representerar statsanställda. Undantaget gäller endast de tjänstemän till vars tjänsteåligganden det hör att företräda staten såsom arbetsgivare.

Landskapsregeringen föreslår i enlighet med grundlagens bestämmelser en uttrycklig bestämmelse om att arbetsgivaren inte har rätt att begränsa tjänsteinnehavarnas föreningsrätt samt en likadan begränsning som för statstjänstemännen vad gäller tjänsteinnehavare som har som tjänsteuppgift att företräda landskapet som arbetsgivare. Sådana tjänsteinnehavare får inte ha en sådan position i en förening som företräder landskapsanställda att tjänsteinnehavarens verksamhet står i strid med uppgiften att företräda landskapet. De tjänsteinnehavare som omfattas av begränsningen, de så kallade

husbönderna, regleras i landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal. Paragrafen föreslås ändrad samtidigt som denna lag. Enligt den föreslagna nya lydelsen av 2 § 5 mom. i tjänstekollektivavtalslagen ska förvaltningschefen, avdelningscheferna för finansavdelningen, social- och miljöavdelningen, utbildnings- och kulturavdelningen, infrastrukturavdelningen och näringsavdelningen, lagberedningschefen, avtalschefen, polismästaren vid Ålands polismyndighet, hälso- och sjukvårdsdirektören, rektorn för Högskolan på Åland, förvaltningschefen för Ålands gymnasium samt de övriga tjänsteinnehavare som landskapsregeringen utser det företräda landskapsregeringen vid förhandlingarna enligt tjänstekollektivavtalslagen och när arbetsstrid uppstår samt att i övrigt verka som företrädare för arbetsgivaren. Begränsningen ska tolkas snävt. Endast de tjänsteinnehavare som uttryckligen räknas upp, eller som berörs genom uttryckliga skilda beslut, ska omfattas av bestämmelsen och den gäller endast tjänsteinnehavarens position i föreningen, inte rätten att vara medlem i föreningen.

30 § *Lönespecifikation*. Arbetsgivaren är skyldig att ge tjänsteinnehavarna en specifikation över lönen där beloppet och grunderna för lönen framgår. Specifikationen kan ges skriftligt eller digitalt. I dag omfattas alla landskapets tjänstemän av ett digitalt system för hantering av personalinformation. Varje tjänsteinnehavare kan logga in i systemet och kontrollera sin lön och grunderna för den.

31 § *Överlåtelse av arbetsgivarens rörelse*. I Europeiska unionens företagsöverlåtelsedirektiv 2001/23/EG finns bestämmelser om de följder som överlåtelser av rörelser har på rättigheter och skyldigheter som följer av anställningsförhållanden. Företagsöverlåtelsedirektivet ska enligt artikel 1.1 c tillämpas på offentliga och privata företag som bedriver ekonomisk verksamhet, med eller utan vinstsyfte. En administrativ omorganisation av offentliga förvaltningsmyndigheter eller en överlåtelse av administrativa funktioner mellan offentliga förvaltningsmyndigheter betraktas enligt direktivet inte som en överlåtelse av rörelse.

Enligt paragrafen övergår de rättigheter och skyldigheter samt anställningsförmåner som arbetsgivaren har på förvärvaren vid överlåtelse av en funktionell del av landskapsförvaltningens verksamhet. Bestämmelsen följer de bestämmelser som finns i statstjänstemannalagen och arbetsavtalslagen. En överlåtelse av rörelse innebär oftast att en tjänsteinnehavare överförs till ett arbetsavtalsförhållande och arbetsrätten hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

5 kap. Tjänsteinnehavarens skyldigheter

32 § *Tjänsteplikt*. I paragrafen anges de allmänna skyldigheter tjänsteinnehavarna har. Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska lag noggrant iakttas i all offentlig verksamhet. Enligt 118 § 1 mom. i grundlagen svarar en tjänsteman för att hans eller hennes ämbetsåtgärder är lagliga. Dessa bestämmelsen sätter ramen för den tjänsteplikt som varje tjänsteinnehavare har. Tjänsteinnehavarens uppdrag är att tjäna samhället. Enligt bestämmelserna i 1 § i landskapslagen (1998:70) om Ålands landskapsregeringens allmänna förvaltning har den allmänna förvaltningen till uppgift att biträda landskapsregeringen och dess medlemmar i de ärenden och andra uppgifter som ankommer på landskapsregeringen samt att ge service till allmänheten. Tjänsteinnehavaren utför offentliga uppgifter och tjänsteinnehavarna är de enda anställda som kan utöva offentlig makt. Det här innebär att särskilda krav kan och ska ställas på tjänsteinnehavarna.

Det centrala i tjänstemannens skyldigheter är att sköta sina tjänsteuppgifter. Skyldigheten att utföra uppgifterna är personlig och kan inte överföras

på någon annan, om inte detta gjorts möjligt genom delegering. En tjänsteinnehavare kan inte heller vägra utföra sina tjänsteuppgifter om inte särskilda omständigheter föreligger, såsom till exempel att arbetsgivaren inte tillräckligt säkerställt arbetsskyddet.

Tjänsteuppgifterna ska i enlighet med 6 § framgå av beslutet om att inrätta en tjänst och ska sedan uppdateras vid behov i samråd med tjänsteinnehavaren. Helt nya uppgifter kan inte påföras tjänsteinnehavaren utan dennes samtycke. För förvaltningschefen och cheferna vid allmänna förvaltningen finns även bestämmelser om tjänsteuppgifter i 2a, 5 och 7 §§ i landskapslagen om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning.

Tjänsteinnehavaren ska sköta sina uppgifter på ett ändamålsenligt sätt. Detta kan kopplas till bestämmelserna i 2 § som anger att syftet med lagen är att landskapets uppgifter sköts på ett resultatriktat och ändamålsenligt sätt samt så att kraven på rättssäkerhet uppfylls. Med ändamålsenligt avses framför allt att uppgifterna ska utföras omsorgsfullt, kompetent, effektivt och ekonomiskt. Tjänsteinnehavarna ska även sköta sina uppgifter på ett oberoende sätt. Detta kan direkt kopplas till grundlagens bestämmelser och innebär att alla handlingar ska grunda sig på lagar, förordningar och normer och utan bindningar som innebär att ett särskilt intresse framhävs på bekostnad av det allmänna intresset. Även tjänsteinnehavarens opartiskhet är en central skyldighet. Skyldigheten är kopplad till bestämmelsen i 6 § 1 mom. i grundlagen om att alla är lika inför lagen. Opartiskheten innebär att alla beslut ska kunna motiveras objektivt och grunda sig på fakta. Frågan om en tjänsteinnehavarens opartiskhet regleras även i 24 och 25 §§ i förvaltningslagen som innehåller bestämmelser om jäv för tjänsteinnehavare. Landskapsregeringen konstaterar att det åländska samhället är relativt litet. Det medför att det är befogat att fästa särskild vikt vid att tjänsteuppgifterna sköts opartiskt och utan bindningar som påverkar beslutsfattandet.

Tjänsteinnehavaren ska följa arbetsgivarens bestämmelser om arbetsledning och övervakning. Bestämmelser om arbetsledning och övervakning, så kallade tjänsteorder, kan endast gälla utförandet av tjänsteuppgifter, dvs sätet, arten och omfattningen för utförande av uppgifterna och tid, plats och metod för arbetsprestationen. Bestämmelserna kan också bara gälla tjänsteinnehavarens tjänsteuppgifter och bestämmelser som gäller hans eller hennes privatliv är inte bindande för tjänsteinnehavaren. Övervakningen innebär ett sätt att säkerställa att tjänsteuppgifterna utförs i enlighet med arbetsledningen. Genom tjänsteorder kan tjänsteinnehavaren inte påföras behörigheter eller åligganden som inte hör till tjänsteinnehavaren. Tjänsteinnehavarens uppgifter kan inte heller ändras genom tjänsteorder så att frågan egentligen är om ändrande av tjänst eller omplacering.

Tjänsteinnehavaren ska uppträda så som hans eller hennes ställning och uppgifter förutsätter. Med det avses till exempel att tjänsteinnehavaren ska vara pålitlig, serviceinriktad och förtroendeingivande. Vilka egenskaper som är viktigast varierar beroende på tjänsteinnehavarens uppgifter och position i förvaltningen.

Till tjänsteinnehavarens skyldigheter hör även att ta del i sådan utbildning som är nödvändig för att sköta tjänsten.

Om en tjänsteinnehavare försummar eller bryter mot tjänsteplikten kan han eller hon bli straffrättsligt ansvarig för sina gärningar. Bestämmelser om tjänstebrott finns i den nya tjänstebrottslagen som är en del av detta lagpaket.

33 § *Hälsouppgifter*. Om arbetsgivaren begär det ska tjänsteinnehavaren ge uppgifter om sin hälsa som behövs för att utreda arbets- och funktionsförmågan. Detta kan till exempel bli aktuellt om tjänsteinnehavarens hälsotillstånd har betydelse för provande av grunderna för beslutsfattande som gäller hans eller hennes tjänsteförhållande. Det kan framför allt gälla vid

omplacering av en tjänsteinnehavare, avslutande av tjänsteförhållandet och avstängning av en tjänsteinnehavare, eftersom dessa beslut kan påverkas av tjänsteinnehavarens hälsa. Tjänsteinnehavaren har rätt att själv välja vem som ska utföra hälsoundersökningarna och att meddela resultaten till arbetsgivaren. Arbetsgivaren har tystnadsplikt gällande hälsouppgifterna.

Skyldigheten gäller endast uppgifter som är relevanta för att bedöma arbetsförmågan och det är inte tjänsteinnehavarens skyldighet att utreda att hälsotillståndet är tillräckligt gott för att sköta tjänsteuppgifterna utan det är arbetsgivarens ansvar att utreda och motivera om hälsotillståndet inte är tillräckligt gott.

I paragrafen har i upplysande syfte tagits in bestämmelser som hänvisar till rikslagstiftning som berörs inom de områden riket har lagstiftningsbehörighet.

Det gäller för det första lagen om företagshälsovård (FFS 1383/2001). I lagens 4 § 1 mom. regleras arbetsgivarens skyldighet att på sin bekostnad ordna företagshälsovård för att förebygga och bekämpa risker och olägenheter för hälsan som beror på arbetet och arbetsförhållandena samt för att skydda och främja arbetstagarnas säkerhet, arbetsförmåga och hälsa. I 13 § finns bestämmelser om arbetstagarnas skyldighet att delta i en hälsoundersökning som är nödvändig vid placering i arbete eller under arbetets gång för att utreda hans eller hennes hälsa i sådant arbete eller sådan arbetsmiljö som medför särskild risk för insjuknande, eller för att utreda hans eller hennes arbets- eller funktionsförmåga på grund av krav som beror på arbetet och som riktar sig mot hälsan.

I lagen om integritetsskydd i arbetslivet (FFS 759/2004) finns bestämmelser om hur de grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skyddet för privatlivet och övriga grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skyddet för den personliga integriteten ska genomföras i arbetslivet. Enligt bestämmelserna i 5 § har arbetsgivaren rätt att behandla uppgifter om en arbetstages hälsotillstånd, om uppgifterna har samlats in hos arbetstagaren själv eller med arbetstagarens skriftliga samtycke hos någon annan och behandlingen av uppgifterna behövs för utbetalning av lön för sjukdomstid eller därmed jämförbara förmåner i anslutning till hälsotillståndet eller för utredning av om det finns grundad anledning till frånvaro från arbetet eller om arbetstagaren uttryckligen önskar att hans eller hennes arbetsförmåga utreds på basis av uppgifterna om hälsotillstånd. Arbetsgivaren har dessutom rätt att behandla dessa uppgifter i sådana situationer och i en sådan omfattning som bestäms särskilt någon annanstans i lag. Uppgifter om hälsotillstånd får behandlas endast av personer som utifrån uppgifterna bereder eller fattar beslut om ett arbetsavtalsförhållande eller verkställer dem. Arbetsgivaren ska uppge namnet på dessa personer eller fastställa de uppgifter som omfattar behandling av uppgifter om hälsotillstånd. De som behandlar uppgifter om hälsotillstånd får inte röja uppgifterna för utomstående under arbetsavtalsförhållandet eller efter att det har upphört. Ett sådant läkarintyg eller läkarutlåtande om arbetsförmågan som arbetstagaren lämnat till arbetsgivaren får lämnas till den som producerar företagshälsovårdstjänster för att företagshälsovårdsuppgifterna enligt lagen om företagshälsovård ska kunna genomföras, om inte arbetstagaren har motsatt sig detta.

Arbetsgivaren ska förvara de uppgifter om en arbetstages hälsotillstånd som arbetsgivaren förfogar över åtskilda från andra personuppgifter som arbetsgivaren har samlat in. Uppgifter om hälsotillståndet ska utplånas så snart det inte längre finns någon grund enligt 1 mom. för behandling av uppgifterna. Grunden för och behovet av behandlingen ska bedömas minst vart femte år.

Arbetsgivaren är enligt 4 mom. skyldig att bekosta de tester och utredningarna som görs.

34 § *Bisyssla och konkurrerande verksamhet*. Tjänsteinnehavarens huvudskyldighet är att utföra sina tjänsteuppgifter. I paragrafen finns därför en bestämmelse som begränsar möjligheterna för en tjänsteinnehavare att ta emot eller inneha bisysslor. Vissa bisysslor är helt förbjudna medan andra förutsätter tillstånd från arbetsgivaren eller en anmälan till arbetsgivaren.

Enligt definitionen anses med bisyssla ett tjänsteförhållande, ett avlönat arbete och en avlönad uppgift av bestående natur som tjänsteinnehavaren har rätt att avsäga sig samt yrke, näring och rörelse. Det innebär att oavlönat arbete eller uppdrag i en förening inte anses som en bisyssla. Däremot gäller begränsningarna till exempel kommunala förtroendeuppdrag eftersom en förtroendevald kan beviljas avsked från ett uppdrag i enlighet med bestämmelserna i 17 § i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland.

Med yrke, näring och rörelse avses en kontinuerlig och relativt etablerad verksamhet, det vill säga det att en tjänsteinnehavare tillfälligt och begränsat använder sin yrkeskunskap utanför tjänsteförhållande anses inte som en bisyssla.

I 2 mom. anges de fall som är absoluta hinder för en bisyssla. Det är om tjänsteinnehavaren skulle bli jävig på grund av bisysslan, om tjänsteinnehavarens skyldighet enligt 32 § att handla opartiskt äventyras eller om bisysslan annars skulle inverka negativt på tjänsteinnehavarens skötsel av tjänsteuppgifterna.

I 24 § i förvaltningslagen för Åland finns bestämmelser om jäv för tjänstemän. Enligt den får en tjänsteman inte delta i eller närvara vid behandlingen av ett ärende, om han eller hon är jävig. En tjänsteman är jävig om saken angår tjänstemannen själv, tjänstemannens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående; om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för tjänstemannen själv eller någon närstående; om tjänstemannen eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång; om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och tjänstemannen tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken; om tjänstemannen har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken eller om det finns någon annan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för tjänstemannens opartiskhet i ärendet.

Jäv som utgör hinder för bisyssla ska vara kontinuerligt. Det räcker inte att tjänsteinnehavaren blir jävig i något enstaka fall.

För att en bisyssla ska äventyra opartiskheten krävs att det finns ett så fast samband mellan tjänsteinnehavaren och bisysslan att det är sannolikt att förtroendet för opartiskheten äventyras. För att en bisyssla ska inverka negativt på tjänsteinnehavarens skötsel av sina uppgifter krävs att inverkan är väsentlig.

Om bisysslan är en sådan som tjänsteinnehavaren inte får ta emot eller inneha har arbetsgivaren rätt att förbjuda tjänsteinnehavaren att ta emot eller inneha bisysslan.

Om bisysslan kräver att arbetstid används för uppgiften krävs att arbetsgivaren ger sitt tillstånd till bisysslan. Tillståndet kan vägras men hänvisning till att det inverkar menligt på tjänsteinnehavarens skötsel av tjänsteuppgifterna. Tillståndet för bisysslan kan begränsas tidsmässigt eller till omfattningen. Om förutsättningarna ändras, tex. genom att tjänsteinnehavarens tjänsteuppgifter förändras kan tillståndet omprövas och även dras in.

För andra bisysslor än sådana som kräver att arbetstid används för uppgiften behövs inget tillstånd utan bara en anmälan om bisysslan till arbetsgivaren. En anmälan kräver inte ett uttryckligt beslut annat än i de fall då frågan

är om bisyssla som inte är tillåten. Då ska arbetsgivaren utgående från anmälan fatta ett beslut om att förbjuda sysslan.

35 § *Skyldighet att tillfälligt sköta en annan tjänst.* Arbetsgivaren har rätt att besluta att en tjänsteinnehavare tillfälligt ska sköta en tjänst som är liknande hans eller hennes ordinarie tjänst eller andra uppgifter som liknar hans eller hennes ordinarie tjänsteuppgifter. Detta ger arbetsgivaren möjlighet att tillfälligt omplacera personal. Tjänsteinnehavarens anställningstrygghet kvarstår och han eller hon har då kvar sitt ordinarie tjänsteförhållande men är tjänstledig för att sköta den andra tjänsten eller tjänsteförhållandet som tjänstförrättande eller tillfällig tjänsteinnehavare.

36 § *Skyldigheter under arbetsstrid.* I paragrafen finns en hänvisning till bestämmelserna om arbetsstrid i landskapslagen om tjänstekollektivavtal. Enligt 12 § i lagen är en tjänsteman inte skyldig att utföra åligganden vilka berörs av tillåten lockout eller strejk eller av sådan blockad som gäller angelägenheter som kan vara föremål för ett tjänstekollektivavtal. Enligt bestämmelserna i 8 § 4 mom. får de tjänsteinnehavare som enligt bestämmelserna i 2 § 4 mom. representerar landskapsregeringen vid arbetsstrid inte vidta stridsåtgärder vid en strejk.

37 § *Varning.* I nuvarande tjänstemannalag finns i 10 kap. bestämmelser om disciplinärt förfarande. Enligt 47 § kan en tjänsteman som handlar mot sin tjänsteplikt eller försummar denna bestraffas i disciplinär väg med skriftlig varning, skiljande från tjänsteutövning samt avsättning. Åtgärderna ska föregås av en behandling i tjänstedelegationen och är ett bestraffningsförfarande.

Nu föreslår landskapsregeringen att man avstår från möjligheten till disciplinärt förfarande eftersom man inte anser att det är ett tidsenligt sätt att bedriva personalpolitik.

Möjligheten att ge en skriftlig varning bibehålls dock. En skriftlig varning är ett medel som kan användas i de fall då tjänsteinnehavaren försummar sin tjänsteplikt enligt bestämmelserna i 32 § men tjänsteinnehavarens handlande inte utgör en uppsägningsgrund enligt 60 § eller ett tjänstebrott i enlighet med bestämmelserna i den nya landskapslagen om tjänstebrott.

Den skriftliga varningen ska dock inte beaktas som en disciplinär åtgärd eller en straffåtgärd. Varningen ges som ett förvaltningsbeslut och är ett sätt för arbetsgivaren att påpeka att tjänsteinnehavaren åsidosatt sina allmänna skyldigheter i tjänsteförhållandet, tjänsteplikten. Ett avslutande av tjänsteinnehavarens tjänsteförhållande ska också som huvudregel föregås av en eller flera skriftliga varningar så att tjänsteinnehavaren har möjlighet att rätta sitt beteende.

Handlande som kan ge upphov till en varning är till exempel att tjänsteinnehavaren dröjer för länge i behandlingen av ärenden i ett enstaka fall och utan avsikt och utan att en enskild person orsakas skada eller väsentligt men. Även det att tjänsteinnehavaren låter bli att följa arbetsgivarens bestämmelser om arbetsledning kan vara orsak till en varning. Även om handlandet är av sådan art att det skulle vara en uppsägningsgrund kan arbetsgivaren i stället tilldela tjänsteinnehavaren en varning om arbetsgivaren inte tidigare ingripit mot beteendet och tjänsteinnehavaren alltid tidigare handlat i enlighet med sin tjänsteplikt.

Innan ett beslut om varning fattas ska tjänsteinnehavaren i enlighet med bestämmelserna i 26 § höras.

Ett beslut om en skriftlig varning ska vara tydligt och motiverat. Beslutet ska delges tjänsteinnehavaren personligen.

6 kap. Villkoren i tjänsteförhållandet

38 § *Tjänstekollektivavtal*. I paragrafen finns en upplysande bestämmelse om att bestämmelser om hur villkor i tjänsteförhållandena kan fastställas genom tjänstekollektivavtal finns i landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal.

Enligt bestämmelserna i tjänstekollektivavtalslagens 2 § gäller för villkoren i en tjänstemans tjänsteförhållande, utan hinder av vad som är bestämt i lag, vad som bestäms genom tjänstekollektivavtal. En tjänsteman har dock alltid rätt till minst de förmåner beträffande vilka sämre villkor enligt lag inte får avtalas.

Enligt bestämmelserna i 2 § hör följande inte till villkoren i tjänsteförhållandet

- 1) grunderna för landskapets eller kommunernas ämbetsverks och inrättingars organisation eller annan reglering av desamma,
- 2) inrättande eller indragning av tjänst, myndighets åligganden eller inre arbetsfördelning, arbetsledningen eller arbetsmetoderna, eller
- 3) uppkomsten av tjänsteförhållande eller dess upphörande, med undantag av uppsägningstid och grunderna för uppsägning.

Enligt bestämmelserna får avtal inte ingås om

- 1) kompetenskrav för tjänst, befordringsgrunder, tjänstemans skyldigheter eller disciplin,
- 2) pensioner, familjepensioner eller därmed jämförliga andra förmåner, hyran för bostad som innehas på grundval av tjänsteförhållande eller nyttjande av landskapet eller kommunen tillhörig annan egendom, med undantag av arbetsutrymmen och arbetsredskap för tjänstemän i uppgifter som gäller samarbete mellan arbetsgivare och tjänstemän,
- 3) de frågor beträffande vilka för arbetstagarnas del inte kan avtalas genom arbetskollektivavtal, eller
- 4) utvidgning av lagstadgade grunder för uppsägning av ett tjänsteförhållande.

Bestämmelserna i ett kollektivavtal får inte vara diskriminerande och en bestämmelse i ett tjänstekollektivavtal är ogiltig om den står i strid med bestämmelserna i 2 §.

39 § *Tjänster med avtalslön*. För de tjänsteinnehavare som har utsetts till en tjänst med avtalslön så ingår arbetsgivaren ett avtal om villkoren i tjänsteförhållandet. Då tjänsteinnehavaren sägs upp innebär det att avtalet om villkoren sägs upp.

7 kap. Tjänstledighet

40 § *Allmänt*. En tjänsteinnehavare kan befrias från sina tjänsteuppgifter genom att på anhållan beviljas tjänstledighet eller genom att ha rätt till tjänstledighet direkt med stöd av lag. Tjänstledigheten beviljas eller gäller en viss tid och kan även vara partiell.

Tjänstledigheten innebär att tjänsteinnehavaren befrias från sina tjänsteuppgifter medan tjänsteförhållandet ändå fortsätter. Under en partiell tjänstledighet är tjänsteinnehavaren skyldig att sköta vissa av sina uppgifter. En tjänsteinnehavare som beviljats tjänstledighet på heltid kan förordnas att sköta vissa av sina uppgifter om han eller hon gett sitt samtycke.

41 § *Anhållan om och beviljande av tjänstledighet*. Anhållan om tjänstledighet ska göras skriftligt eller digitalt. Den som har rätt till tjänstledighet direkt med stöd av lag behöver inte ansöka om tjänstledighet utan endast underrätta arbetsgivaren om de omständigheter som ger rätt till tjänstledighet.

Arbetsgivaren konstaterar därefter tjänstledigheten. Rätt till tjänstledighet direkt med stöd av lag har en ordinarie tjänsteinnehavare som utnämns eller förflyttas för att sköta en annan tjänst (42 §), en tjänsteinnehavare som beviljats sjukledighet (43 §) eller graviditets- och föräldraledighet (44 §), en tjänsteinnehavare som beviljats vårdledighet (45 §), en tjänsteinnehavare som har rätt till tjänstledigt för anhörigvård (46 §), en tjänsteinnehavare som utsetts till riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen (47 §) och en tjänsteinnehavare som fullgör sin värnplikt i Finland (48 §).

En tjänsteinnehavare som inte kan anhålla om tjänstledighet men har en godkänd orsak till sin frånvaro från tjänsteutövningen kan beviljas tjänstledighet utan ansökan. Detta kan även göras retroaktivt om arbetsgivaren i efterhand konstaterar att tjänsteinnehavaren har en giltig orsak som berättigar till tjänstledighet. Detta kan till exempel gälla situationer då en tjänsteinnehavare avbrutit sin tjänstgöring på grund av sjukdom eller skada. I det fallet kan arbetsgivaren i efterhand bevilja tjänstledighet efter att ha fått en tillräcklig utredning om hindret.

Arbetsgivaren har en prövningsrätt vid beslutet om tjänstledighet. Om arbetsgivaren inte kan bevilja tjänstledighet i enlighet med anhållan ska anhållan antingen avslås eller så kan den beviljas på ett annat sätt, till exempel för en kortare tid eller för en annan tidpunkt. Om tjänstledigheten beviljas på annat sätt än i den ursprungliga anhållan ska tjänsteinnehavaren ge sitt skriftliga samtycke till det.

42 § *Tjänstledighet för att sköta en annan tjänst.* Om en ordinarie tjänsteinnehavare utnämns eller förflyttas till en annan ordinarie tjänst för att sköta den under en viss tid har tjänsteinnehavaren rätt till tjänstledighet från sin ursprungliga tjänst. Det här gäller oftast att en tjänsteinnehavare utses att sköta chefsuppgifter under en viss tid. Tjänstledigheten kräver ingen ansökan. Idag kan en tjänsteinnehavare i dessa fall vara tjänstledig under en obegränsad tid. Det har inneburit att tjänsteinnehavare i praktiken varit lediga från sin ordinarie tjänst under en mycket lång tid. Under den tiden har den ordinarie tjänsten skötts av vikarier. Det är en fördel att tjänsteinnehavarna inom förvaltningen cirkulerar och prövar andra tjänster men det är inte motiverat att rätten till tjänstledighet ska kunna vara obegränsad. Därför föreslås att rätten endast ska gälla under en anställningsperiod. Det innebär att en tjänsteinnehavare som utses till en visstidstjänst för till exempel fem år har rätt till tjänstledighet under denna femårsperiod, men om han eller hon utses till ytterligare en femårsperiod finns ingen direkt rätt till tjänstledighet. Bestämmelserna överensstämmer med de bestämmelser som gäller den som väljs till riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen i enlighet med landskapslagen (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen. Rätten till tjänstledighet omfattas i dessa fall en mandatperiod.

Om en tjänsteinnehavare vill sköta en annan tjänst som vikarie eller tillfällig tjänsteinnehavare har tjänsteinnehavaren inte rätt till tjänstledighet direkt med stöd av lag, utan måste ansöka om tjänstledighet på det sätt som bestäms i 41 §.

43 § *Sjukledighet.* En tjänsteinnehavare kan beviljas tjänstledighet vid sjukdom, så kallad sjukledighet. Enligt tjänstekollektivavtalet har tjänsteinnehavaren rätt till sjukledighet under tre dagar på basen av en muntlig anmälan från tjänsteinnehavaren. Om sjukdomen kräver en längre sjukledighet måste behov av sjukledighet styrkas med ett sjukintyg som utfärdas av hälsovårdare eller läkare för upp till fem dagar och av läkare för tid som är längre än fem dagar.

Under sjukledigheten har tjänsteinnehavaren rätt till lön i enlighet med bestämmelserna i tjänstekollektivavtalet. Under den tid som tjänsteinnehavaren har rätt till lön har arbetsgivaren i sin tur rätt till den sjukdagpenning som tjänsteinnehavaren har rätt till enligt bestämmelserna i sjukförsäkringslagen. Sjukpenning betalas enligt 8 kap. 8 § ut för maximalt 300 dagar.

Om en tjänsteinnehavare beviljats sjukledighet är han eller hon skyldig att följa de bestämmelser som utfärdats för sökande av den sjukdagpenningens förmån som utbetalas till arbetsgivaren vid sjukledighet enligt sjukförsäkringslagen. I 15 kap. 2 § i sjukförsäkringslagen finns bestämmelser om hur ansökan om ersättning vid sjukledighet görs och om sökandens skyldigheter att lämna de uppgifter som behövs. En ersättning eller förmån ska sökas skriftligen hos Folkpensionsanstalten. En dagpenningens förmån kan även sökas av den försäkrades arbetsgivare, om arbetsgivaren har rätt till dagpenningens förmånen enligt 7 kap. 4 §. Sökanden ska lämna Folkpensionsanstalten de uppgifter som behövs för beviljande och utbetalning av förmånen eller ersättningen.

44 § *Graviditets- eller föräldraledighet*. Genom den föräldraledighetsreform som trädde i kraft den 1 augusti 2022 förändrades föräldraledighetssystemet och bestämmelserna i sjukförsäkringslagen så att föräldradagpenningarna i fortsättningen består av en graviditetspenning, en särskild graviditetspenning och en föräldrapenning. Moderskapspenningen och faderskapspenningen slopades därmed helt och hållet.

Bestämmelser om föräldradagpenningar hör till rikets behörighet men har en koppling till områden inom vilka Åland har lagstiftningsbehörighet. Den nuvarande tjänstemannalag för landskapet Åland ändrades från och med den 1 augusti 2022 för att överensstämma med de nya bestämmelserna i sjukförsäkringslagen. Samtidigt infördes en uttrycklig rätt till tjänsteledighet för tjänsteinnehavaren under graviditets- och föräldraledigheterna. Samma bestämmelser införs nu i denna lag.

Om en tjänsteinnehavare är föräldraledig är han eller hon skyldig att följa de bestämmelser som utfärdats för sökande av den föräldradagpenning som utbetalas till arbetsgivaren vid föräldraledighet enligt sjukförsäkringslagen. I 15 kap. 2 § i sjukförsäkringslagen finns bestämmelser om hur ansökan om ersättning vid föräldraledighet görs och om sökandens skyldigheter att lämna de uppgifter som behövs. En ersättning eller förmån ska sökas skriftligen hos Folkpensionsanstalten. En dagpenningens förmån kan även sökas av den försäkrades arbetsgivare, om arbetsgivaren har rätt till dagpenningens förmånen enligt 7 kap. 4 §. Sökanden ska lämna Folkpensionsanstalten de uppgifter som behövs för beviljande och utbetalning av förmånen eller ersättningen.

45 § *Vårdledighet*. Rätten till vårdledighet regleras idag i tjänstekollektivavtalet. Enligt avtalet har en tjänsteman rätt till vårdledighet för sitt barn eller ett barn som varaktigt bor i tjänstemannens hushåll tills barnet fyller tre år. En adoptivförälder har rätt till vårdledighet under två år från adoptionen. Vårdledigheten tas ut i två perioder som är minst en månad långa.

I arbetsavtalslagen fick motsvarande bestämmelser för arbetstagare. Landskapsregeringen föreslår nu att bestämmelser om rätten till vårdledighet tas in i lagen. Så som idag kan detaljer kring vårdledigheten tas in i tjänstekollektivavtalet.

46 § *Anhörigvård*. I artikel 6 i direktivet om balans mellan arbete och privatliv finns bestämmelser om rätten för arbetstagare att ta ut fem arbetsdagar per år för vård av en anhörig. Även andra referensperioder än ett år kan användas, såsom per person som behöver vård eller per fall. Rätten till tjänsteledighet innebär inte en rätt till avlönad ledighet utan endast rätt till ledighet.

Enligt artikel 3 i direktivet avses med ledighet för vård av anhörig en ledighet från arbetet för att ge personlig omvårdnad eller stöd till en anhörig eller en person som bor i samma hushåll som arbetstagaren och som är i behov av omfattande omvårdnad eller stöd av ett allvarligt medicinskt skäl. Med anhörig avses en arbetstagares barn, föräldrar, make eller partner i registrerat partnerskap.

Enligt 1 mom. har tjänsteinnehavaren rätt till tjänstledigt under fem arbetsdagar per kalenderår för att ge personligt bistånd eller stöd till en anhörig eller till en annan närstående som bor i samma hushåll som tjänsteinnehavaren, om den anhörige eller närstående till följd av en allvarlig sjukdom eller allvarlig skada som avsevärt minskat funktionsförmågan behöver sådant betydande bistånd eller stöd som förutsätter tjänsteinnehavarens omedelbara närvaro. Tjänsteinnehavaren har rätt till ledighet också för att delta i terminalvård för en sådan anhörig eller närstående som avses ovan. Bestämmelsen innebär att tjänsteinnehavaren har en absolut rätt till tjänstledighet under fem arbetsdagar per år. Utöver det kan arbetsgivaren bevilja ytterligare ledighet om behov finns. Frågan är då om en individuell prövning utan en absolut rätt för tjänsteinnehavaren.

Med anhörig avses tjänsteinnehavarens barn, förälder, make och sambo samt den andra parten i ett registrerat parförhållande. Ledighet för vård av anhörig kan även tas ut för erbjudande av bistånd eller stöd till någon annan närstående som bor i samma hushåll som tjänsteinnehavaren. För att få ledighet för erbjudande av bistånd eller stöd till någon annan närstående än en sådan anhörig som anges i paragrafen förutsätts att tjänsteinnehavaren bor i samma hushåll med denne under familjeliknande förhållanden. Sådana närstående som avses i paragrafen kan därmed vara till exempel barn till tjänsteinnehavarens make som bor i samma hushåll som tjänsteinnehavaren.

Direktivet om balans mellan arbete och privatliv lämnar nationellt spelrum att definiera ett sådant allvarligt medicinskt skäl som utgör grunden för ledighet för vård av anhörig samt närmare förutsättningar för ledigheten. Villkoren för ledighet för vård av anhörig är strikta, vilket motsvarar bestämmelserna i direktivet. Det är inte möjligt att entydigt definiera förutsättningarna på lagnivå beroende på att situationerna kan vara olika. En förutsättning för ledighet för vård av anhörig är att den anhöriga behöver betydande bistånd eller stöd som förutsätter tjänsteinnehavarens omedelbara närvaro på grund av att den anhöriga behöver mycket hjälp till följd av avsevärt nedsatt fysisk eller psykisk funktionsförmåga. Dessutom ska det förutsättas att behovet av bistånd eller stöd orsakas av en allvarlig sjukdom eller skada som avsevärt har minskat den anhörigas funktionsförmåga.

För att undvika onödig belastning av hälso- och sjukvården är det inte motiverat att förutsätta att en läkare ska bedöma funktionsförmågan. Hjälpbehovet kan hänföra sig till att den anhöriga inte klarar av sina dagliga rutiner ensam. Hjälpbehovet i de dagliga rutinerna kan gälla exempelvis skötsel av mediciner och andra motsvarande dagliga funktioner. Ledighet för vård av anhörig kan också tas ut till exempel för att följa den anhöriga till en mottagning på sjukhus eller för att skaffa tjänster till exempel när en anhörig återvänder hem från sjukhusvård. Att bistå en anhörig som exempelvis bor på en annan ort kan förutsätta en längre ledighet från arbetet än då man hjälper en anhörig som är bosatt på samma ort.

Ledighet för vård av anhörig eller närstående ska inte hindras av att biståndet eller stödet till den anhöriga skulle kunna ordnas på något annat sätt, och ledighet för vård av anhörig behöver alltså inte vara den metod som används i sista hand för att bemöta en anhörigs eller närståendes behov av bistånd eller stöd. Tjänsteinnehavaren ska ha rätt till ledighet för vård av anhörig även när den anhöriga eller den närstående personen är i terminalvård. Det anses vara motiverat att separat nämna terminalvård i paragrafen på grund av behovet av närvaro och psykiskt stöd i sådana situationer.

47 § *Politiska uppdrag och anställning vid en nordisk institution.* I paragrafen hänvisas till den lagstiftning som reglerar rätten till tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen.

Enligt 1 § i landskapslagen om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen har den som står i offentligrättsligt anställningsförhållande till landskapet och som valts till riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen rätt till tjänstledighet för uppdraget, med vissa undantag. Rätten till tjänstledighet gäller inte den som är anställd vid landskapsregeringen som förvaltningschef, avdelningschef eller lagberedningschef.

Rätten till tjänstledighet gäller för den tid uppdraget varar, dock inte längre än en mandatperiod. I fråga om uppdrag som medlem av landskapsregeringen omfattar mandatperioden även tiden efter ett lagtingsval tills en ny landskapsregering har tillsatts. Efter en mandatperiod beviljas tjänstledighet för sådant politiskt uppdrag bara den som har rätt till tjänstledighet för sådant uppdrag och som tidigare varit tjänstledig för sådant uppdrag om tjänstledigheten då varade kortare tid än en mandatperiod eller om det har förflutit minst två mandatperioder sedan han eller hon senast var tjänstledig.

Om den som inte har rätt till tjänstledighet eller vars rätt till tjänstledighet gått ut utses till ett politiskt uppdrag, anses tjänsteförhållandet ha upphört efter en tid som motsvarar den uppsägningstid som gäller för tjänsteinnehavaren räknat från den dag han eller hon tillträder uppdraget.

48 § *Värnplikt.* En tjänsteinnehavare som ska fullgöra sin värnplikt i Finland har rätt till tjänsteledighet under denna tid. Rätten gäller uttryckligen endast värnplikt som fullgörs i Finland. En tjänsteinnehavare som till exempel inkallats för att fullgöra sin värnplikt i Sverige måste anhålla om tjänstledighet för denna tid i enlighet med bestämmelserna i 41 §.

49 § *Avbrytande eller återkallande av tjänstledighet.* En tjänstledighet kan återkallas eller avbrytas på tjänsteinnehavarens begäran. Om tjänsteinnehavaren använder tjänstledighet för något annat än vad den beviljats för kan arbetsgivaren återkalla eller avbryta ledigheten.

8 kap. Semester

50 § *Semester.* Bestämmelser om semester finns i landskapslagen (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän. Enligt lagen tillämpas semesterlagen (FFS 162/2005) med vissa avvikelser.

Enligt lagen är tjänsteinnehavaren berättigad till semester under två och en halv vardag för varje full kvalifikationsmånad. Kvalifikationsåret är tiden mellan 1 april och 31 mars. Om tjänsteförhållandet före utgången av kvalifikationsåret har fortgått utan avbrott en kortare tid än ett år, har arbetstagaren dock rätt till semester under två vardagar för varje full kvalifikationsmånad. Vid beräkandet av semesterns längd avrundas en del av en dag till en hel semesterdag. Semesteråret pågår från 2 maj till 30 september. I lagen finns även bestämmelser om semesterlön och semesterersättning och om hur semestern ges. I tjänstekollektivavtalet har överenskommit om ytterligare bestämmelser om semester.

9 kap. Permittering

51 § *Allmänt*. Permittering innebär att en tjänsteinnehavares tjänsteutövning och löneutbetalning avbryts antingen helt eller delvis medan tjänsteförhållandet i övrigt består. Permitteringen kan gälla en viss tid eller vara tills vidare om arbetsgivaren inte på förhand kan bedöma exakt hur lång permittering som är motiverad. En tjänsteinnehavare kan dock alltid permitteras för högst 90 dagar. Denna maximitid kan inte förlängas genom tjänstekollektivavtal utan är absolut.

Permittering är ett undantagsförfarande och kan endast ske av de orsaker som bestäms i lag. Permitteringen kan genomföras på flera sätt. Permitteringen kan ske på heltid så att hela tjänsteutövningen avbryts för en viss bestämd tid eller på deltid så att arbetsveckan eller arbetsdagen förkortas. Det är arbetsgivaren som beslutar om hur permitteringen ska genomföras. Arbetsgivaren ska dock ta hänsyn även till tjänsteinnehavarnas intressen och genomföra permitteringen så att tjänsteinnehavarna utsetts för en så liten olägenhet som möjligt. Samtliga tjänsteinnehavare kan beröras av permittering, det vill säga även tjänstförrättande och tillfälliga tjänsteinnehavare.

Under den tid en tjänsteinnehavare är permitterad från sin tjänsteutövning har tjänsteinnehavaren rätt att utan begränsning ta annat arbete.

52 § *Permitteringsorsaker*. Det finns tre olika orsaker som ger arbetsgivaren rätt att permittera. Det första är att tjänsteinnehavarens uppgifter eller arbetsgivarens möjligheter att erbjuda uppgifter för en tjänsteinnehavare tillfälligt har minskat och att det inte är skäligt för arbetsgivaren att erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som är lämplig för arbetsgivarens behov. Det kan gälla situationer då efterfrågan på en viss typ av tjänster inom förvaltningen minskat, men det inte finns skäl att säga upp tjänsteinnehavaren. Detta kan bero på säsongsmässiga minskningar av efterfrågan eller situationer, så som under coronapandemin, då olika verksamheter inom förvaltningen stängs ner helt för en tid. En förutsättning är att uppgifterna för just den tjänsteinnehavare som permitteras har minskat. Villkoret att arbetsgivaren om det är skäligt ska erbjuda tjänsteinnehavaren andra uppgifter eller utbildning omfattar i första hand den enskilda myndigheten men möjligheten att erbjuda andra uppgifter kan om det är rimligt och genomförbart avse även andra delar av landskapsförvaltningen.

Den andra orsaken är att permittering är nödvändig på grund av landskapets ekonomi. Då är permitteringen ett sätt att temporärt minska landskapets löneutgifter. I dessa fall ska permitteringen rikta sig opartiskt mot hela personalen och arbetsgivaren har inte rätt att välja ut vissa personalgrupper som blir föremål för permittering. Ett beslut om permittering som omfattar all personal inom landskapsförvaltningen ska föregås av en noggrann bedömning av situationen.

Den tredje orsaken är att arbetsgivaren och tjänsteinnehavaren avtalar om en permittering medan tjänsteförhållandet pågår. Det här är fråga om en individuell permittering som endast kan gälla permittering av en tjänsteinnehavare i ett konkret och enskilt fall. Man kan alltså inte ta in villkor vid anställningen som skulle ge arbetsgivaren en allmän rätt till permittering under tjänsteförhållandet på lindrigare grunder än de som framgår av lagen.

53 § *Förhandsmeddelande om permittering*. Arbetsgivaren är skyldig att ge förhandsinformation om att en permittering kommer att bli aktuell till de tjänsteinnehavare som kommer att bli föremål för permitteringen. Informationen ges som ett meddelande om orsaken till permitteringen, hur omfattande permitteringen kommer att vara (mängden tjänsteinnehavare som omfattas), hur den ska genomföras (totalt avbrott, deltid) samt uppgifter om när

permitteringen börjar och dess längd. Om informationen gäller flera tjänsteinnehavare kan förhandsinformationen också ges till samtliga tjänsteinnehavare som drabbas eller till förtroendemannen.

Förhandsmeddelande om permittering ska ges så fort som möjligt efter att arbetsgivaren konstaterat ett behov, men senast inom 14 dagar för det att permitteringen börjar. Enligt nuvarande bestämmelser ska förhandsinformation ges inom 90 dagar. Landskapsregeringens bedömning är att denna tid är för lång för att permittering ska vara ett instrument som praktiskt ska kunna användas. Minimitiden hindrar inte att arbetsgivaren informerar tjänsteinnehavarna långt tidigare om detta är möjligt.

54 § *Beslut om permittering.* Till skillnad från bestämmelserna i gällande lag föreslås att permittering som beror på att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens behov ska fattas av respektive arbetsgivare. Det vill säga landskapsregeringen fattar beslutet för den allmänna förvaltningen och för tjänsteinnehavare inom de underlydande myndigheterna fattas beslutet av den underlydande myndigheten. Detta är motiverat eftersom beslutet inte gäller hela landskapsförvaltningen utan endast en del av tjänsteinnehavarna. Då är det ändamålsenligast att beslutsfattandet delegeras till de underlydande myndigheterna i frågor som rör tjänsteinnehavare vid dessa myndigheter.

Landskapsregeringen föreslår att beslut om permittering ska fattas av landskapsregeringen då det gäller permittering på grund av landskapets ekonomiska situation. Detta gäller alltså såväl den allmänna förvaltningen som underlydande myndigheter. Det är motiverat att landskapsregeringen fattar beslutet i denna typ av permitteringar eftersom det gäller hela landskapsförvaltningen och inte enskilda grupper av tjänsteinnehavare.

Permitteringsbeslutet ska ges till tjänsteinnehavaren personligen minst 14 dagar innan permitteringen inleds eller skickas per brev om personlig delgivning inte är möjligt.

Av beslutet ska framgå orsaken, tidpunkten och längden. Om permitteringen är tills vidare ska den beräknade längden framgå. Om permitteringen är tills vidare ska tjänsteinnehavaren meddelas senast en vecka före tjänsteutövningen ska återupptas efter permitteringen.

55 § *Uppsägning av tjänsteförhållande i samband med permittering.* En tjänsteinnehavare har rätt att säga upp sig under permitteringen och behöver inte då iakttä bestämmelserna om uppsägningstid. Undantag från detta är sista veckan av permitteringen om tjänsteinnehavaren känner till när permittering tar slut.

Om arbetsgivaren säger upp tjänsteinnehavaren under permitteringstiden har tjänsteinnehavaren rätt till lön för en tid som motsvarar uppsägningstiden. Från lönen får arbetsgivaren dra bort lön för 14 dagar under förutsättning att arbetsgivaren har meddelat om permitteringen i enlighet med bestämmelserna i 53 § minst 14 dagar för permitteringen började.

56 § *Ersättning för inkomstbortfall.* Om ett permitteringsbeslut upphävs genom en dom på grund av att det saknas en lagenlig grund för uppsägningen har tjänsteinnehavaren rätt till ersättning för den inkomst han eller hon gått miste om under permitteringen. Bestämmelser om ersättning för inkomstbortfall finns i 72 §.

10 kap. Avslutande av tjänsteförhållande

57 § *När ett tjänsteförhållande upphör utan uppsägning.* Ett tjänsteförhållande upphör i vissa fall utan uppsägning och uppsägningstid. Det är för det första då en tidsbestämd anställningsperiod tar slut. För det andra upphör tjänsteförhållandet då en ordinarie tjänsteinnehavare utnämns till en annan ordinarie tjänst vid landskapsförvaltningen eller vid Ålands lagting. För det tredje upphör ett tjänsteförhållande utan något särskilt beslut då tjänsteinnehavaren uppnår sin avgångsålder. En tjänsteinnehavare kan beviljas rätt att fortsätta arbeta i samma tjänsteförhållande under en viss tid efter att avgångsåldern uppnåtts. Rätten beviljas alltid för en viss tid och alltid för högst två år. Beslutet om fortsatt tjänstgöring efter avgångsåldern ska fattas innan tjänsteinnehavaren uppnår avgångsåldern. Då tiden går ut kan rätten förlängas för viss tid, högst två år åt gången.

I de fall då tjänsteinnehavaren utnämns till en annan tjänst och arbetsgivaren beslutat att tjänsteförhållandet ska börja med en provotid, kan tjänsteinnehavaren ansöka om tjänstledighet under provotiden. Om tjänsteinnehavaren beviljas tjänstledighet anses han inte ha avgått från den tidigare tjänsten. Om tjänsteinnehavaren efter att provotiden är slut fortsätter sin anställning i den nya tjänsten anses han ha avgått från den tidigare tjänsten utan att något särskilt beslut behöver fattas.

Ett tjänsteförhållande upphör utan uppsägning och uppsägningstid för en vikarie då den ordinarie tjänsteinnehavaren återgår till arbetet med stöd av lag eller tjänstekollektivavtal, oberoende av den tid för vilken vikarien har anställts. Ett tjänsteförhållande för en tjänsteinnehavare som beviljats full invalidpension tills vidare upphör då tjänsteinnehavarens rätt till lön för sjukdomstid upphör. Om arbetsgivaren får kännedom om beslutet om invalidpension vid ett senare tillfälle så upphör tjänsteförhållandet den månad då beslutet delges.

58 § *Avgångsålder.* Avgångsåldrarna är indelade i tre grupper och är beroende av födelseåret så att de äldre årgångarna har en lägre avgångsålder. Från och med de som är födda år 1962 är avgångsåldern 70 år och densamma för alla.

För den som är född före 1957 är avgångsåldern 68 år och för den som är född mellan 1958 och 1961 är avgångsåldern 69 år.

59 § *Arbetsintyg.* Då ett tjänsteförhållande avslutats har tjänsteinnehavaren rätt att begära ett arbetsintyg av arbetsgivaren. Av arbetsintyget ska alltid framkomma tjänsteförhållandets längd och tjänsteuppgifterna. Om tjänsteinnehavaren begär det ska även orsaken till att tjänsteförhållandet upphört och en bedömning av tjänsteinnehavarens yrkesskicklighet och hur tjänsteinnehavaren skött sina tjänsteuppgifter framgå av intyget. Det innebär alltså att arbetsgivaren inte ensidigt kan ta in sådana uppgifter i arbetsintyget.

Arbetsintyget ska som huvudregel begäras inom tio år efter att tjänsteförhållandet avslutades. Om mer än tio år gått är arbetsgivaren endast skyldig att ge ett intyg om det inte orsakar oskäligen svårigheter för arbetsgivaren. Om tjänsteinnehavaren vill att intyget kompletteras med orsaken och en bedömningsdel ska intyget begäras inom fem år. Det är motiverat att ha en kortare tid för dessa uppgifter eftersom de kräver mer än de uppgifter som finns sparade elektroniskt hos arbetsgivaren. De kräver att den som skriver bedömningen personligen ska ha arbetat med tjänsteinnehavaren.

I lagen om integritetsskydd i arbetslivet finns bestämmelser om behandling av personuppgifter för arbetstagare, och bestämmelserna ska även tillämpas på tjänstemän och de som står i tjänsteförhållande. Enligt 3 § får arbetsgivaren behandla endast sådana personuppgifter som har direkt relevans för arbetstagarens arbetsavtalsförhållande och som har att göra med

hanteringen av rättigheter och skyldigheter för parterna i arbetsavtalsförhållandet eller med de förmåner arbetsgivaren erbjuder arbetstagarna eller med arbetsuppgifternas särskilda natur.

11 kap. Uppsägning av tjänsteförhållande

60 § *Uppsägning av personliga orsaker.* Till skillnad från ett arbetsavtalsförhållande baserar sig ett tjänsteförhållande inte på ett avtal mellan två parter utan på en ensidig handling i form av en utnämning eller ett förordnande. I ett tjänsteförhållande är tjänsteplikten och utförandet av tjänsteuppgifterna är det centrala och kravet på tjänsteinnehavarens objektivitet, opartiskhet och självständighet motiverar ett förhållandevis starkt anställningsskydd.

Enligt 2 kap. 19 § i grundlagen får ingen avskedas från sitt arbete utan laglig grund. Det innebär att en uppsägning alltid kräver lagstöd. I paragrafen föreslås att en uppsägning av ett tjänsteförhållande ska kräva vägande skäl och att arbetsgivaren ska kunna påvisa ett sådant vägande skäl som är objektivt, sakligt och skäligt för att en uppsägning ska vara möjlig. Skälen får inte vara godtyckliga eller innebära att arbetsgivarens prövningsrätt missbrukas. Då skälet prövas ska situationen bedömas som en helhet; inte bara förhållandet mellan tjänsteinnehavaren och arbetsgivaren ska bedömas utan även situationen i arbetsgemenskapen och medborgarnas rätt till god förvaltning.

I andra momentet anges sådana vägande skäl som kan anses vara objektiva, skäliga och sakliga. Dit hör allvarliga brott mot eller åsidosättande av tjänsteplikten som är av väsentlig betydelse. Sådana brott mot tjänsteplikten är till exempel upprepad olovlig frånvaro från arbetet utan tillstånd och utan att anmäla om förhinder. Även vägran att följa tjänsteorder kan vara ett skäl för uppsägning om vägran som helhet kan uppfattas som allvarlig. Likaså upprepat bruk av alkohol i samband med tjänsteutövningen kan ge vara ett skäl för uppsägning. Listan på skäl i 2 mom. är inte uttömmande utan även andra skäl som bedöms som objektiva, sakliga och skäliga kan ge arbetsgivaren rätt att säga upp tjänsteinnehavaren.

En sådan väsentlig förändring i tjänsteinnehavarens personliga arbetsförutsättningar som innebär att tjänsteinnehavaren inte längre kan klara av sina arbetsuppgifter är ett godtagbart skäl till uppsägning. Om till exempel en tjänsteinnehavare som arbetar med transportuppgifter får sitt körkort indraget för en längre tid kan detta vara ett godtagbart skäl för uppsägning. Detta förutsätter dock att tjänsteinnehavaren inte kan förflyttas till andra uppgifter under den tid körkortet är indraget och att tiden för indragningen är så lång att det kan anses att förändringen i tjänsteinnehavarens arbetsförutsättningar är bestående. Innan en tjänsteinnehavare sägs upp på grund av en sådan väsentlig förändring av de personliga arbetsförutsättningarna som innebär att tjänsteinnehavaren inte längre kan klara av sina arbetsuppgifter, ska arbetsgivaren undersöka möjligheten att omplacera tjänsteinnehavaren till ett annat tjänsteförhållande i enlighet med bestämmelserna i 74 §.

Såsom framgår av 24 § är arbetsgivaren skyldig att behandla alla tjänsteinnehavare opartiskt, vilket har sin grund i grundlagens 6 § som bestämmer att ingen får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. I överensstämmelse med dessa bestämmelser finns bestämmelser i tredje momentet om när tjänsteinnehavaren inte får sägas upp. Det är för det första sjukdom, funktionsnedsättning eller olycksfall, om det inte är så att tjänsteinnehavarens arbetsförmåga minskat så väsentligt att det inte är rimligt att arbetsgivaren ska fortsätta tjänsteförhållandet. En tjänsteinnehavare får inte heller sägas upp för att han eller hon har deltagit i en stridsåtgärd som en tjänsteinnehavarförening har vidtagit i enlighet med föreningens beslut. Likaså får en tjänsteinnehavare inte sägas upp på grund av

sina politiska, religiösa eller andra åsikter eller för att han eller hon deltar i samhällsverksamhet eller föreningsverksamhet. Inte heller det att tjänsteinnehavaren använder sig av de rättsskyddsmedel som står till förfogande ger rätt att säga upp tjänsteinnehavaren. Till rättsskyddsmedlen hör att tjänsteinnehavarens samtycke krävs för vissa åtgärder, att tjänsteinnehavaren har rätt att bli hörd för vissa beslut, rätten att göra rättelseyrkande och rätten att överklaga beslut genom besvär.

Om arbetsgivaren vill säga upp en tjänsteinnehavare av personliga skäl ska uppsägningen göras inom skäligen tid efter att arbetsgivaren fått kännedom om uppsägningsskäl.

61 § *Uppsägning då en tjänst dras in.* Då en tjänst dras in har arbetsgivaren under vissa förutsättningar rätt att säga upp tjänsteförhållandet. Huvudkravet är att tjänsteinnehavaren inte kan omplaceras i enlighet med bestämmelserna i 74 § till en annan tjänst med uppgifter som inte väsentligt avviker från de tidigare uppgifterna eller kan utbildas för nya uppgifter. Såväl omplaceringen som utbildningen ska vara skäligen för tjänsteinnehavaren. Till exempel kan arbetsgivaren inte ställa krav på en ny högskoleutbildning. Om indragningen av tjänsten beror på en omorganisering krävs dessutom att följderna av uppsägningen är rimliga för tjänsteinnehavaren i förhållande till omorganiseringens syfte.

62 § *Uppsägningsskydd för en tjänsteinnehavare som är gravid eller har beviljats föräldraledighet.* Den som är gravid, nyligen fött barn eller som ammar åtnjuter ett särskilt skydd för sin hälsa och sin säkerhet med stöd av direktivet om åtgärder för att förbättra säkerhet och hälsa på arbetsplatsen för arbetstagare som är gravida, nyligen har fött barn eller ammar¹² (mödraskyddsdirektivet). Enligt artikel 10 i direktivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra att sådana arbetstagare som avses i artikel 2 sägs upp under tiden från början av graviditeten och till utgången av den barnledighet som avses i artikel 8.1. I artikel 8.1 bestäms att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att arbetstagare är berättigade till sammanhängande barnledighet under minst 14 veckor under tiden före eller efter förlossningen enligt nationell lagstiftning eller praxis. Om en arbetstagare sägs upp under tiden från början av graviditeten och till utgången av barnledigheten, ska arbetsgivaren lämna en uttömmande skriftlig motivering till detta.

I enlighet med bestämmelserna i EU direktivet bestäms i 1 mom. att arbetsgivaren inte får säga upp den som är gravid eller har beviljats föräldraledighet. Enligt bestämmelserna i andra momentet anses en uppsägning av en tjänsteinnehavare som är gravid eller som beviljats föräldraledighet ha berott på det faktum att tjänsteinnehavaren är gravid eller föräldraledig om arbetsgivaren inte kan visa att orsaken är en annan. Om en tjänst dras in får arbetsgivaren endast säga upp en gravid eller föräldraledig tjänsteinnehavare om arbetsgivarens verksamhet upphör helt och hållet.

63 § *Uppsägningsskydd för förtroendemän.* Förtroendemännens uppgift är att bevaka tjänsteinnehavarnas intressen på arbetsplatsen. En förtroendemans särskilda position som representant för personalen gentemot arbetsgivaren gör att det är motiverat med ett särskilt uppsägningsskydd för förtroendemän.

Om orsaken till en uppsägning av en förtroendemän är personliga skäl krävs förutom en tillräcklig uppsägningsskäl även att minst hälften av de tjänsteinnehavare och arbetstagare som förtroendemannen representerar ger sitt samtycke till uppsägningen. Om orsaken till att en förtroendemän sägs

¹² Rådets direktiv 92/85/EEG av den 19 oktober 1992 om åtgärder för att förbättra säkerhet och hälsa på arbetsplatsen för arbetstagare som är gravida, nyligen har fött barn eller ammar

upp är att hans eller hennes tjänst dras krävs att verksamheten helt och hållet avslutas och att en omplacering inte är möjlig. Enligt 74 § 2 mom. kan en tjänsteinnehavare omplaceras utan att ha gett sitt samtycke om hans eller hennes tjänst dras in. Tjänsteinnehavaren får endast omplaceras till en sådan tjänst vars behörighetsvillkor han eller hon uppfyller och som kan anses vara lämplig för tjänsteinnehavaren.

64 § *Uppsägning av en tillfällig tjänsteinnehavare.* Enligt 56 § i nuvarande tjänstemannalag har landskapsregeringen rätt att säga upp en tillfällig tjänsteman, det vill säga en tjänsteinnehavare som utnämnts till ett tjänsteförhållande för viss tid för ett bestämt arbete eller en bestämd uppgift, då skäl därtill föreligger. Landskapsregeringen konstaterar att det finns skäl att förbättra uppsägningskyddet för tillfälliga tjänsteinnehavare och föreslår att det krävs att arbetsgivaren har vägande skäl för att ha rätt att säga upp en tillfällig tjänsteinnehavare. I lagen anges uttryckligen två sådana vägande skäl, en organisatorisk förändring och ekonomiska orsaker. Det kan till exempel gälla en situation då ett projekt avslutas i förtid och den tillfälligt anställda projektledaren inte längre har någon uppgift. Då har arbetsgivaren rätt att säga upp projektledaren. De skäl som anges i paragrafen är inte en uttömmande lista och även andra vägande skäl kan ge rätt till uppsägning av en tillfällig tjänsteinnehavare.

65 § *Varning före uppsägning.* Arbetsgivaren måste ge en varning åt en tjänsteinnehavare innan en uppsägning på grund av allvarliga brott mot eller åsidosättande av de förpliktelser som följer av tjänsteförhållandet, lag eller bestämmelser och som är av väsentlig betydelse för tjänsteförhållandet. I och med varningen har tjänsteinnehavaren möjlighet att rätta sitt förfarande. Om grunden för uppsägningen är så allvarlig att det inte är rimligt att arbetsgivaren ska fortsätta tjänsteförhållandet behöver arbetsgivaren dock inte ge en varning före uppsägningen.

66 § *Uppsägningstid då arbetsgivaren säger upp tjänsteförhållandet.* Uppsägningstiden är beroende på vem som säger upp tjänsteförhållande, arbetsgivaren eller tjänsteinnehavaren, och hur länge tjänsteförhållandet varat. Idag regleras uppsägningstiden inte i lag utan i tjänstekollektivavtalet. Enligt bestämmelserna i tjänstekollektivavtalet är uppsägningstiden två månader för tjänsteförhållanden som har fortgått utan avbrott i högst fem år; tre månader om anställningsförhållandet till landskapet har fortgått utan avbrott i mera än fem men högst nio år; fyra månader om anställningsförhållandet till landskapet har fortgått utan avbrott i mera än nio år men högst tolv år; fem månader om anställningsförhållandet till landskapet har fortgått utan avbrott i mera än tolv år men högst 15 år samt sex månader om anställningsförhållandet till landskapet har fortgått utan avbrott i mera än 15 år.

Landskapsregeringen föreslår nu att bestämmelserna om uppsägningstider tas in i lagen. Tiderna föreslås vara i stort sett desamma som i dag. För de anställningsförhållanden som varit kortare än ett år föreslås en förändring så att uppsägningstiden är minst en månad i stället för två månader som idag. Då arbetsgivaren säger upp ett tjänsteförhållande föreslås en uppsägningstid om minst två månader om tjänsteförhållandet varat mer än ett men högst fem år; tre månader om tjänsteförhållandet varat mer än fem men högst nio år; fyra månader om tjänsteförhållande varat mer än nio men högst tolv år; fem månader om tjänsteförhållande varat mer än tolv år men högst 15 år samt sex månader om tjänsteförhållande varat mer än 15 år.

67 § *Uppsägningstid då tjänsteinnehavaren säger upp tjänsteförhållandet.* Även då tjänsteinnehavaren säger upp tjänsteförhållandet är uppsägningstiden beroende av hur länge tjänsteförhållandet varat.

Idag är uppsägningstiderna enligt tjänstekollektivavtalet då en tjänsteman säger upp tjänsteförhållandet minst om en månad. Om anställningsförhållandet till landskapet har fortgått i mera än tio år, är uppsägningstiden minst två månader. För en tillfällig tjänsteman, en tjänsteförrättande tjänsteman eller tjänsteman på provotid är uppsägningstiden minst 14 dagar.

Också vad gäller uppsägningstiderna då tjänsteinnehavaren säger upp anställningsförhållandet föreslås att bestämmelserna tas in i lag. För tjänsteförhållandet som varat högst ett år utan avbrott föreslås uppsägningstiden vara minst 14 dagar. Om tjänsteförhållande varat mer än ett år men högst tio år utan avbrott föreslås uppsägningstiden vara en månad och om tjänsteförhållandet varat mer än tio år föreslås uppsägningstiden vara två månader.

68 § *Förfarande vid uppsägning.* En uppsägning ska alltid göras skriftligt och en muntlig uppsägning är inte giltig och har ingen inverkan på tjänsteförhållandet. Då arbetsgivaren säger upp tjänsteförhållandet ska beslutet om uppsägning motiveras.

Uppsägningstiden börjar dagen efter att uppsägningen delgivits eller meddelats. Om det inte är möjligt att delge tjänsteinnehavaren personligen får uppsägningen delges genom bevislig delgivning. Vid delgivning ska bestämmelserna i förvaltningslagen för landskapet Åland följas. I 9 och 10 kap. i lagen finns bestämmelser om delgivning. Enligt 50 § kan beslut delges som vanlig, bevislig eller offentlig delgivning. Delgivning kan även verkställas som vanlig eller bevislig elektronisk delgivning. I 55 § finns bestämmelser om bevislig delgivning med vilket avses att delgivningen sker per post mot mottagningsbevis, direkt till mottagaren eller hans eller hennes företrädare eller som stämningssdelgivning. I 58 § i förvaltningslagen finns bestämmelser om bevislig elektronisk delgivning. Enligt bestämmelserna får en handling, som enligt lag ska sändas med post mot mottagningsbevis eller delges bevisligen på något annat sätt, med partens samtycke delges också som ett elektroniskt meddelande, dock inte per telefax eller på därmed jämförbart sätt. Myndigheten ska då meddela att parten eller dennes företrädare kan hämta handlingen från en av myndigheten anvisad server, databas eller någon annan fil. Parten eller dennes företrädare ska identifiera sig när handlingen hämtas. Vid identifieringen ska en identifieringsteknik som är datatekniskt tillförlitlig och bevislig användas. En handling anses ha delgivits när den har hämtats från den länk som myndigheten anvisat enligt 1 mom. Om handlingen inte har hämtats inom sju dagar från myndighetens meddelande, iakttas vid delgivningen vad som bestäms annanstans i lag om delgivning.

Om orsaken till uppsägningen visar att tjänsteinnehavaren är så olämplig för sina uppgifter att tjänsteförhållande inte kan fortsätta kan tjänsteinnehavaren avstängas från tjänsteutövningen direkt efter uppsägningen i enlighet med bestämmelserna i 81 §. I dessa fall är tjänsteinnehavaren enligt 3 mom. berättigad till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

Tjänsteinnehavaren kan begära att en kortare uppsägningstid än den lagstadgade ska tillämpas. För att underlätta situationer där det inte är i vare sig arbetsgivarens eller tjänsteinnehavarens intresse att tjänsteinnehavaren fortsätter sitt tjänsteförhållande under uppsägningstiden, kan parterna komma överens om att tjänsteförhållandet upphör omedelbart efter uppsägningen. Tjänsteinnehavaren har då rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden. Detta är ett förfarande som ingendera parten kan kräva ensidigt utan det förutsätter att parterna är överens.

Innan uppsägningstiden gått ut kan arbetsgivaren ta tillbaka sin uppsägning om tjänsteinnehavaren ger sitt samtycke och tjänsteförhållandet fortsätter då utan avbrott.

Om en tjänsteinnehavare sagts upp men uppsägningen inte har vunnit laga kraft då uppsägningstiden har gått ut ska tjänsteinnehavaren avstängas då uppsägningstiden går ut.

69 § *Upphävning av ett beslut om uppsägning.* Om det genom en dom konstateras att en uppsägning skett utan lagstadgad grund upphävs uppsägningen och tjänsteförhållande fortsätter utan avbrott i enlighet med kontinuitetsprincipen. De lagstadgade grunderna är de som anges i detta kapitel.

Om ett beslut om uppsägning upphävs på andra grunder än att uppsägningen skett utan laglig grund, och arbetsgivaren fattar ett nytt beslut om uppsägning, ska uppsägningen räknas från det första beslutet om uppsägning. Det som avses här är fall då det finns en laglig grund för uppsägningen men det finns brister i förfarandet vid uppsägningen, till exempel om arbetsgivaren inte hört tjänsteinnehavaren innan uppsägningen. Om uppsägningstiden inte iakttagits så upphör tjänsteförhållandet då uppsägningstiden gått ut.

70 § *Sysselsättningsledighet.* En tjänsteinnehavare som sagts upp med stöd av bestämmelserna i 60 §, det vill säga på grund av att tjänsten dragits in, föreslås ha rätt till sysselsättningsledighet med full lön under uppsägningstiden. Sysselsättningsledigheten är ett omställningsskydd som ska underlätta för tjänsteinnehavaren att återvända till arbetslivet så snabbt som möjligt efter uppsägningen. Under ledigheten ska han eller hon delta i utarbetandet av en sysselsättningsplan vid Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet; i arbetskraftsutbildning och anslutande praktik eller inläring i arbetet enligt planen; i arbetssökande på eget eller myndigheternas initiativ och i anställningsintervjuer eller omplaceringsträning.

Ledighetens längd står i relation till uppsägningstiden så att en uppsägningstid om en månad motsvarar fem dagars ledighet, en tid om mer än en men högst fyra månader motsvarar tio dagar och så att en uppsägningstid som är längre än fyra månader motsvarar 20 dagars sysselsättningsledighet.

Tjänsteinnehavaren ska i god tid meddela arbetsgivaren innan han eller hon ämnar utnyttja rätten till sysselsättningsledighet samt grunden för ledigheten, det vill säga vilken verksamhet tjänsteinnehavaren kommer att delta i under ledigheten. Arbetsgivaren har rätt att neka tidpunkten för en ledighet om tidpunkten är olämplig och orsakar betydande olägenhet för arbetsgivaren.

71 § *Bidrag för utbildning som främjar sysselsättningen av en uppsagd tjänsteinnehavare.* En tjänsteinnehavare som sagts upp med stöd av bestämmelserna i 61 §, det vill säga på grund av att tjänsten dragits in, föreslås ha rätt till ett bidrag för sysselsättningsfrämjande utbildning av arbetsgivaren. Syftet med bidraget är att underlätta för tjänsteinnehavaren att återvända till arbetslivet så snabbt som möjligt efter uppsägningen. Villkor för bidraget är att tjänsteinnehavaren varit anställd hos arbetsgivaren i minst fem år utan avbrott innan tjänsteförhållande upphörde och att tjänsteinnehavaren är registrerad som arbetssökande hos Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

Utbildningskostnaderna kan högst ersättas med ett belopp som motsvarar tjänsteinnehavarens genomsnittliga lön för en månad innan tjänsteförhållandet avslutades. För att utbildningen ska ersättas ska den genomföras inom fyra månader efter det att uppsägningstiden gick ut. Om det finns vägande skäl kan även kostnader för en utbildning som genomförs senare ersättas, förutsatt att tjänsteinnehavaren känner till tidpunkten eller en uppskattning av tidpunkten för utbildningen när tjänsteförhållandet upphörde.

72 § *Ersättning för inkomstbortfall vid grundlös uppsägning.* Då det konstateras genom en dom att en tjänsteinnehavare blivit uppsagd utan lagstadgad grund ska tjänsteinnehavaren ersättas för det inkomstbortfall som tjänsteinnehavaren har gått miste om.

Från ersättningen ska vissa inkomster och dagpenningar dras av. Det är den inkomst som tjänsteinnehavaren under samma tid förvärvat i annan anställning eller som yrkesutövare eller företagare och som tjänsteinnehavaren inte skulle ha fått i tjänsten; inkomstrelaterad dagpenning, grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd enligt landskapslag en (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd; sjukdagpenning samt graviditets- och föräldradagpenning enligt sjukförsäkringslagen som för motsvarande tid betalats till tjänsteinnehavaren samt dagpenning avvägd enligt för-tjänsten, grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd som utbetalats med stöd av landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa. I enlighet med 3 mom. ska motsvarande förmåner som den uppsagda erhållit i riket eller i ett annat land än Finland jämföras med de förmåner som avses i 2 mom.

73 § *Återanställning av uppsagd tjänsteinnehavare.* Enligt bestämmelserna i 61 § får arbetsgivaren säga upp tjänsteförhållandet då en tjänst dras in om tjänsteinnehavaren, med beaktande av sin yrkesskicklighet och förmåga, inte skäligen kan förflyttas till en annan tjänst med uppgifter som inte väsentligt avviker från tjänsteinnehavarens uppgifter eller utbildas för nya uppgifter. Om arbetsgivaren inom nio månader efter detta behöver anställa en person för samma eller liknande uppgifter är arbetsgivaren skyldig att erbjuda den uppsagda tjänsteinnehavaren återanställning. Ett villkor för detta är att den uppsagda är registrerad som arbetssökande hos AMS. Om arbetsgivaren i stället omplacerar en tjänsteinnehavare i enlighet med bestämmelserna i 74 § är arbetsgivaren inte skyldig att erbjuda återanställning åt den uppsagda tjänsteinnehavaren. Rätten att bli omplacerad är alltså starkare än rätten att återanställas.

Om arbetsgivaren uppsåtligt eller av oaktsamhet låter bli att erbjuda en återanställning då skyldighet till detta finns ska arbetsgivaren betala en ersättning åt tjänsteinnehavaren. Ersättningen kan högst motsvara den lön tjänsteinnehavaren hade fått om tjänsteförhållandet skulle ha fortsatt i nio månader efter uppsägningen. Tjänsteinnehavaren ska lämna in en ansökan om ersättning till arbetsgivaren senast inom ett år efter att tjänsteförhållandet upphörde.

74 § *Omplacering.* En tjänsteinnehavare kan i vissa fall omplaceras till en annan tjänst. En tjänsteinnehavare kan omplaceras med sitt samtycke om omplaceringen gör att man kan undvika en försämring av tjänsteinnehavarens arbetsförmåga eller främja ett återställande av tjänsteinnehavarens nedsatta arbetsförmåga, om tjänsteinnehavarens förutsättningar att fullgöra sina tjänsteåligganden förbättras av omplaceringen eller om omplaceringen beror på en annan godtagbar orsak som gäller tjänsteutövningen.

En tjänsteinnehavare kan även omplaceras utan att ha gett sitt samtycke. Det gäller situationer där tjänsteinnehavarens tjänst dragits in, där omplaceringen beror på en omorganisering eller då tjänsteinnehavarens personliga arbetsförutsättningar har förändrats så väsentligt att tjänsteinnehavaren inte längre kan sköta sin tjänst. Det att de personliga arbetsförutsättningarna har förändrats väsentligt är en uppsägningsgrund enligt 60 § 2 mom. 2 punkten. I 58 § 2 mom. framgår att arbetsgivaren före en uppsägning på grund av väsentlig förändring av de personliga arbetsförutsättningarna ska utreda om det är möjligt att omplacera tjänsteinnehavaren.

En omplacering får endast göras till en tjänst där tjänsteinnehavaren uppfyller behörighetsvillkoren och också annars kan anses lämplig. I första hand ska tjänsteinnehavaren omplaceras till en tjänst på samma ort.

I femte momentet anges att omplaceringar som involverar myndigheter som är underställda landskapsregeringen kräver samtycke av den underlydande myndigheten. Denna bestämmelse finns i dag i speciallagstiftningarna för de underlydandemyndigheterna men flyttas nu till denna lag som en generell bestämmelse som gäller alla de underlydande myndigheterna. Lagstiftningen om de underlydande myndigheterna föreslås ändrade i enlighet med detta.

I sjätte momentet konstateras att även omplaceringar från tjänsteförhållande till arbetsavtalsförhållande kan göras i enlighet med bestämmelserna i denna paragraf. Detta kan till exempel ske för att förverkliga den målsättning att renodla anställningsförhållande som framgår av 5 §, så att anställningar i tjänsteförhållande endast ska vara för uppgifter som omfattar utövande av offentlig makt.

12 kap. Hävning av tjänsteförhållande

75 § *Hävning*. Såsom konstateras i motiveringen till 37 § föreslår landskapsregeringen att man ska frångå de disciplinära straffåtgärderna. Av de tidigare åtgärderna finns endast den skriftliga varningen kvar som instrument för arbetsgivaren. Den skriftliga varningen ska dock inte beaktas som en disciplinär åtgärd eller en straffåtgärd utan ges som ett förvaltningsbeslut.

En av de nuvarande disciplinära åtgärderna är avsättning. I lagen finns inga detaljerade bestämmelser om avsättningsförfarandet utan det konstateras bara att medlet finns.

Landskapsregeringen föreslår nu att det ska finnas en möjlighet för arbetsgivaren att häva ett tjänsteförhållande i vissa situationer. Detta är ingen disciplinär åtgärd utan beslut om hävning fattas som ett vanligt förvaltningsbeslut och innebär att tjänsteförhållandet avslutas omedelbart utan uppsägningstid. Hävning ska anses som ett exceptionellt sätt att avsluta ett tjänsteförhållande.

76 § *Rätt av häva ett tjänsteförhållande*. Hävande av ett tjänsteförhållande är en strängare form av avslutande av tjänsteförhållandet än en uppsägning. En hävning kräver därför mer vägande skäl än en uppsägning.

För arbetsgivaren gäller att det ska finnas synnerligen vägande skäl. I paragrafen anges två sådana skäl som ska anses vara synnerligen vägande. Det ena är att tjänsteinnehavaren har begått ett allvarligt brott mot eller allvarligt har åsidosatt sina förpliktelser enligt lag eller andra bestämmelser på ett sätt som är av väsentlig betydelse för tjänsteförhållandet. Brottet eller åsidosättandet ska vara så allvarligt att det inte är skäligt att arbetsgivaren ska fortsätta tjänsteförhållandet ens för den uppsägningstid som bestäms i 66 §. Det här kan vara åtgärder som avsiktligt skadar arbetsgivaren eller ett sådant åsidosättande av tjänsteplikten att någon kan utsättas för fara. Det kan i vissa undantagsfall även omfatta ett sådant uppträdande på fritiden som är osakligt med tanke på tjänsteförhållandet. Om en tjänsteinnehavare på fritiden gör sig skyldig till en sådan brottslig gärning eller ett sådant brottsligt uppträdande som på ett allvarligt sätt försämrar arbetsgivarens förtroende för tjänsteinnehavaren eller på ett väsentligt sätt påverkar uppfyllandet av de skyldigheter som följer av tjänsteförhållandet, kan det finnas en grund för hävning. Det andra skälet som anges är att tjänsteinnehavaren varit borta från arbetet i minst sju dagar utan att ha en giltig anledning. Listan på skäl i 2 mom. är inte uttömmande utan även andra skäl som bedöms som objektiva, sakliga och skäliga kan ge arbetsgivaren rätt att häva tjänsteförhållandet. Såsom vid en

uppsägning ska en helhetsbedömning göras då en hävning övervägs. Det faktum att en tjänsteinnehavares uppgifter omfattar offentlig makt och de krav på lagenlighet och oförvitlighet som finns för en tjänsteinnehavare ska beaktas i helhetsbedömningen.

I enlighet med bestämmelserna i 20 § kan ett tjänsteförhållande hävas under prövotiden av vardera parten. Arbetsgivaren ska motivera beslutet om hävning och det får inte ske på diskriminerande grunder eller av skäl som annars är ovidkommande med tanke på syftet med prövotiden.

För tjänsteinnehavaren föreslås ingen särskild hävningsrätt. Landskapsregeringen konstaterar att tjänsteinnehavaren enligt 68 § 4 mom. har rätt att begära en kortare uppsägningstid än den som bestäms i 66 och 67 §§ samt att arbetsgivaren och tjänsteinnehavaren enligt 68 § 5 mom. kan avtala om att tjänsteförhållandet ska upphöra med omedelbar verkan efter en uppsägning.

77 § När hävningsrätten förfaller. Om det finns en orsak att häva ett tjänsteförhållande ska arbetsgivaren reagera utan dröjsmål. Rätten till hävning förfaller då det gått 14 dagar sen arbetsgivaren fått kännedom om en omständighet som ger rätt till hävning. Om en giltig orsak förhindrar att tjänsteförhållandet hävs, får hävningen göras inom 14 dagar efter att hindret upphörde. Kännedomen ska basera sig på fakta och den 14 dagars frist som finns efter att arbetsgivaren fått kännedom om en orsak för hävning ska ägnas åt att kontrollera att fakta är riktiga och bedöma ärendet ur ett helhetsperspektiv och med beaktande av att en hävning är ett exceptionellt förfarande.

Om en grund för hävning inte har åberopats inom fristen på 14 dagar kvarstår möjligheten för arbetsgivaren att åberopa grunden som orsak för uppsägning i enlighet med bestämmelserna i 60 §.

78 § Förfarande vid hävning. Till skillnad från förfarandet vid uppsägning behöver arbetsgivaren vid hävning inte ge en varning åt en tjänsteinnehavare som agerat så att det finns en grund för hävning utan hävningsbeslutet kan fattas direkt. En hävning ska göras skriftligt och ska innehålla en motivering och hävningen ska delges tjänsteinnehavaren personligen eller genom bevislig delgivning. Vid delgivningen ska bestämmelserna i förvaltningslagen för landskapet Åland följas. I 55 § i den lagen finns bestämmelser om bevislig delgivning och i 58 § finns bestämmelser om bevislig elektronisk delgivning.

79 § Upphävning av ett beslut om hävning. Om det genom en dom konstateras att en hävning skett utan lagstadgad grund upphävs hävningen och tjänsteförhållande fortsätter utan avbrott i enlighet med kontinuitetsprincipen. De lagstadgade grunderna är de som anges i 76 §.

Om ett beslut om hävning upphävs på andra grunder än att hävningen har skett utan laglig grund, och arbetsgivaren fattar ett nytt beslut om hävning, ska hävningen räknas från det första beslutet om hävning. Det som avses här är fall då det finns en laglig grund för hävningen, men det finns brister i själva förfarandet i hävningsprocessen.

80 § Ersättning för inkomstbortfall vid grundlös hävning. Precis som då en uppsägning gjorts utan laglig grund har tjänsteinnehavaren rätt till ersättning om en hävning genom dom konstateras vara gjord utan laglig grund. Bestämmelserna i 72 § som gäller ersättning vid grundlös uppsägning ska tillämpas på ersättning vid grundlös hävning.

13 kap. Avstängning från tjänsteutövning

81 § Avstängning. Arbetsgivaren föreslås som enligt nuvarande tjänstemannalag ha en möjlighet att fatta beslut om avstängning av en tjänsteinnehavare

från tjänsteutövningen. Avstängning är en tillfällig säkerhetsåtgärd och får endast användas i de fall som regleras i lag. Då en tjänsteinnehavare avstängs från sin tjänsteutövning befrias tjänsteinnehavaren från alla sina tjänsteuppgifter, en avstängning kan alltså inte vara partiell. En avstängning får aldrig vara längre än vad som är absolut nödvändigt. Eftersom situationen då det är aktuellt att avstänga en tjänsteinnehavare ofta är akut och det är viktigt att tjänsteinnehavaren tas bort från sina tjänsteuppgifter, kan ett beslut om avstängning verkställas omedelbart efter beslutet. Tjänsteinnehavaren har inte rätt till lön eller andra förmåner under den tid han eller hon är avstängd.

Eftersom avstängning är ett förfarande som ska användas restriktivt ska de villkor som ställs i lagen tolkas snävt. De situationer då avstängning kan komma i fråga är för det första under tiden då en tjänsteinnehavare utreds för brott. Det omfattar såväl brott som gäller tjänsteplikten och uppgifterna som brott som begåtts utanför tjänsteutövningen. Ett villkor för brott som begåtts utanför tjänsteutövningen är att brottets art och förhållande kan inverka negativt på tjänsteinnehavarens förutsättningar att sköta sitt tjänsteförhållande. Avstängning kan också komma ifråga om tjänsteinnehavaren av skäl som beror på honom eller henne själv inte kan sköta sina tjänsteuppgifter på ett behörigt sätt. Det omfattar till exempel situationer då en tjänsteinnehavare vägrar att lämna uppgifter om sitt hälsotillstånd eller delta i hälsokontroller på det sätt som bestäms i 33 §. Enligt 33 § ska en tjänsteinnehavare på begäran av arbetsgivaren ge de uppgifter om sin hälsa som behövs för att utreda arbets- och funktionsförmågan samt vid behov delta i kontroller och undersökningar för bedömning av hälsotillståndet. I 33 § finns också hänvisningar till skyldigheten att delta i hälsokontroller enligt lagen om företagshälsovård. Om tjänsteinnehavarens tjänsteutövning redan avbrutits på grund av att tjänsteinnehavaren beviljats semester eller tjänsteledighet kan tjänsteinnehavaren inte avstängas.

82 § *Förfarande vid avstängning*. Riksdagens justitieombudsman har genom en skrivelse från den 19 juni 2001 föreslagit för statsrådet att den dåvarande lagstiftningen ändras så att myndigheter genom lag åläggs att följa grunderna för avstängning från tjänsteutövningen och vid behov fatta ett nytt beslut i saken när omständigheterna förändrats¹³. Justitieombudsmannen har även i ett ärende som gällde en tjänsteman som avstängts från sin tjänst på grund av misstanke om brott¹⁴, konstaterat att förutsättningarna för en avstängning ska prövas på nytt om omständigheterna förändras så att ett nytt beslut om avstängning ska fattas om det fortfarande finns skäl för det. På det sättet tryggas tjänsteinnehavarens rätt till ett överklagbart förvaltningsbeslut som följer av bestämmelserna i 21 § i grundlagen om rättsskydd. Landskapsregeringen föreslår nu en uttrycklig bestämmelse om att arbetsgivaren ska följa med situationen vid en avstängning och ändra beslutet om omständigheterna förändras.

14 kap. Ändringssökande och återkrav

83 § *Rättelseyrkande*. Rättelseyrkande är ett förvaltningsförfarande och ett förskede till besvär förfarandet. Syftet är minska behovet av ändringssökande genom besvär. Omprövning ske i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen för Åland.

Landskapsregeringen föreslår att det i två fall ska vara möjligt för en tjänsteinnehavare att begära rättelse av ett beslut hos sin arbetsgivare, det vill säga hos landskapsregeringen eller en underlydande myndighet. Det är för

¹³ RP 196/2002 rd, s 67

¹⁴ JO 2434/4/00 31.1.2001

det första om en tjänsteinnehavare anser att han eller hon inte fått den lön och annan ersättning som han eller hon har rätt till enligt sitt tjänsteförhållande och för det andra om en tjänsteinnehavare blivit omplacerad till en annan tjänst inom samma myndighet.

Rättelseyrkanden som gäller lön eller andra ekonomiska förmåner ska framställas inom tre år annars förfaller rätten till lönen eller ersättningen.

84 § *Överklagande genom besvär.* I nuvarande lag är principen vad gäller rätten att överklaga beslut genom besvär den att de beslut som får överklagas uttryckligen räknas upp i 59 § medan ändring i övriga beslut enligt 61 § inte får sökas genom besvär. Detta är ett otidsenligt system som inte tillgodoser tjänsteinnehavarnas rättskydd enligt grundlagen. Enligt 2 kap. 21 § har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag.

Nu föreslå landskapsregeringen att huvudregeln vid besvär över förvaltningsbeslut ska vara den omvända, det vill säga att alla beslut som gäller en tjänsteinnehavare ska kunna överklagas genom besvär, och att undantagen från huvudregeln räknas upp särskilt.

Vid behandlingen av besvär över förvaltningsbeslut ska bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019) tillämpas. Enligt 6 § i lagen får beslut genom vilket en myndighet har avgjort eller avvisat ett förvaltningsärende överklagas genom besvär. Däremot får beslut som endast gäller beredning eller verkställighet av ett ärende inte överklagas genom besvär. En förvaltningsintern order om att utföra ett uppdrag eller vidta någon annan åtgärd får inte heller överklagas genom besvär. Med förelägganden att vidta åtgärder inom förvaltningen avses allmänna eller konkreta förelägganden som gäller arbete och ledning och övervakning av arbetsuppgifterna. Föreläggandet kan gälla ett enskilt fall eller det kan utfärdas skriftligt eller muntligt i form av ett allmänt föreläggande.

Besvär över förvaltningsbeslut anförs i enlighet med bestämmelserna i självstyrelselagen. Enligt 25 § överklagas beslut som landskapsregeringen fattat hos högsta förvaltningsdomstolen och beslut som en underlydande myndighet fattat hos Ålands förvaltningsdomstol.

Enligt 25 § 2 mom. i självstyrelselagen får ändring inte sökas genom besvär i landskapsregeringens beslut i utnämningsfrågor. Begränsningen gäller uttryckligen landskapsregeringens beslut, vilket innebär att beslut i utnämningsfrågor som fattas av underlydande myndigheter kan överklagas genom besvär hos Ålands förvaltningsdomstol.

Vid sidan av de vanliga rättsmedlen finns även extraordinära rättsmedel. Enligt 13 kap. 117 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden kan högsta förvaltningsdomstolen återbryta ett lagakraftvunnet förvaltningsbeslut eller ett lagakraftvunnet beslut av en förvaltningsdomstol, om

1) en part inte har getts rätt att bli hörd eller det har inträffat något annat fel i förfarandet vid handläggningen av ärendet,

2) beslutet grundar sig på sådan uppenbart oriktig tillämpning av lag eller ett sådant misstag som väsentligt har kunnat inverka på beslutet,

3) det i ärendet har tillkommit sådan ny utredning som väsentligt hade kunnat inverka på ärendet och det inte beror på sökanden att utredningen inte i tiden lades fram,

4) beslutet är så oklart eller bristfälligt att det inte framgår hur ärendet har avgjorts.

Ett beslut får återbrytas endast om beslutet kränker en enskilds rätt eller om ett allmänt intresse kräver att beslutet återbryts.

Beslut som landskapsregeringen fattat i utnämningsfrågor, och som enligt självstyrelselagen inte får överklagas, kan återbrytas av högsta förvaltningsdomstolen genom extraordinärt ändringssökande.

I tredje momentet anges de beslut som inte får överklagas genom besvär. Det är för det första beslut som landskapsregeringen eller en underlydande myndighet har fattat med anledning av begäran om rättelse av ett beslut om omplacering av en tjänsteinnehavare inom samma myndighet. För det andra får landskapsregeringens beslut i utnämningsfrågor inte överklagas genom besvär. Detta förbud har sin grund i självstyrelselagen; enligt 25 § 2 mom. får ändring inte sökas genom besvär i landskapsregeringens beslut i utnämningsfrågor. För det tredje får beslut om tjänstledighet som är beroende av prövning inte överklagas genom besvär. För det fjärde får ärenden som gäller tjänstekollektivavtal och som enligt lagen om arbetsdomstolen (FFS 646/1974) hör till arbetsdomstolens behörighet, om domstolen inte med stöd av 1 § 2 mom. lagen om arbetsdomstolen beslutat att inte avgöra ärendet. Till arbetsdomstolens behörighet hör enligt 1 § i lagen om arbetsdomstolen (FFS 646/1974) tvistemål angående tjänstekollektivavtal för tjänstemän då frågan gäller arbets- eller tjänstekollektivavtalets giltighet, bestånd, innebörd och omfattning samt den rätta tolkningen av en bestämd avtalspunkt, om något förfarande står i överensstämmelse med arbets- eller tjänstekollektivavtal eller ovannämnda författningar, eller en påföljd av förfarande som strider mot arbets- eller tjänstekollektivavtal eller ovannämnda författningar, dock inte i fråga om straffpåföljd eller disciplinär påföljd.

Om en förpliktelse till fullgörelse eller tillämpning av arbets- eller tjänstekollektivavtal i ett visst enskilt fall beror på avgörandet i en sådan tvist, kan arbetsdomstolen samtidigt handlägga och avgöra även en sådan talan. Men om arbetsdomstolen inte anser sig kunna avgöra ett sådant yrkande, ska parten anvisas att väcka talan vid behörig domstol.

85 § *Behandling av ett ersättningsyrkande.* Enligt 18 § 4 mom. har en tjänsteinnehavare som har anställts för viss tid i strid med bestämmelserna i 1 och 3 mom. rätt att få en ersättning som motsvarar minst sex och högst 24 månaders lön när tjänsteförhållandet upphör. Yrkande på ersättning ska framställas inom sex månader från det att tjänsteförhållandet upphörde. Yrkandena behandlas vid Ålands förvaltningsdomstol som förvaltningstvistemål med stöd av bestämmelserna i 26 § i självstyrelselagen för Åland.

86 § *Återkrav av lön.* Lön eller någon annan ekonomisk förmån som betalats till en tjänsteinnehavare utan grund får återkrävas av arbetsgivaren. Summan kan antingen återkrävas som sådan eller så kan summan innehållas från tjänsteinnehavarens lön vid den följande löneutbetalningen. Ett beslut om återkrav ska vara specificerat så att såväl summan som grunden för återkravet anges tydligt. Återkrav kan till exempel vara aktuellt om den som är sjukledig eller föräldraledig inte följt de bestämmelser om sjuk- och föräldradagpenning som finns i sjukförsäkringslagen.

Arbetsgivaren måste fatta beslut om återkrav inom tre år efter utgången av det år då lönen eller förmånen felaktigt betalades ut, annars förfaller rätten till återkrav.

15 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

87 § *Ikraftträdande.* Lagens ikraftträdelsedatum föreslås lämnat öppet så att landskapsregeringen kan bestämma tidpunkten i enlighet med

bestämmelserna i 20 § 3 mom. i självstyrelselagen. Avsikten är att lagen ska träda i kraft så snart som möjligt.

88 § *Övergångsbestämmelser*. Ärendet som är anhängiga då lagen träder i kraft ska behandlas i enlighet med den nuvarande lagstiftningen.

2. Ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregering

10a § Benämningarna i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

Begreppet tjänstemannaföredragning föreslås ändrat i och med att begreppet tjänsteman försvinner. Begreppet, som avser situationer då ett ärende avgörs av en tjänsteinnehavare antingen efter föredragning av en annan tjänsteinnehavare eller självständigt utan föredragning, föreslås i fortsättningen vara tjänsteföredragning.

10b § Ändringarna är dels språkliga dels ändringar av benämningen tjänsteman.

3. Ändring av landskapslagen om ärendenas handläggning i landskapsregeringen

4 § Benämningarna i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

5 § Ändringarna är dels språkliga, dels ändringar av benämningen tjänsteman.

8 § Ändringarna är dels språkliga, dels ändringar av benämningen tjänsteman och begreppet tjänstemannaföredragning till tjänsteföredragning i enlighet med ändringen av definitionen i 10 a § i landskapslagen om Ålands landskapsregering.

9 § Ändringarna är dels språkliga, dels ändringar av benämningen tjänsteman.

10 § Ändringen är en ändring av benämningen tjänsteman.

4. Ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning

2a § *Förvaltningschefens uppgift*. Begreppet förflyttning föreslås struket i paragrafen eftersom begreppet inte användas i lagstiftningen om landskapets tjänsteinnehavare. Likaså föreslås begreppet disciplinära åtgärder struket och utbytt mot varning eftersom de disciplinära bestraffningarna slopas i lagstiftningen om landskapets tjänsteinnehavare. Möjligheten att ge varning kvarstår, men det är inte en disciplinär åtgärd utan ett förvaltningsbeslut.

Övriga ändringar är dels språkliga, dels ändringar av benämningen tjänsteman till tjänsteinnehavare i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare.

3 § *Den allmänna förvaltningens organisation*. Ändringen är en ändring av benämningen tjänsteman.

3b § *Politiska tjänsteinnehavare*. Landskapsregeringen Thörnroos anställde under sin mandatperiod en tjänsteman med uppgift att verka som Ålands representant i Helsingfors. Tjänsten tillsattes på viss tid och efter detta har tjänsteförhållandet förlängts två gånger. Tjänsten är organisatoriskt placerad vid stabsenheten vid regeringskansliet.

Till tjänsteuppgifterna för Ålands representant hör att förmedla information till landskapsregeringen samt landskapsregeringens ställningstaganden till ministrar, statssekreterare, riksdagsledamöter, myndigheter samt andra samarbetspartners och intresseorganisationer; att bistå Ålands landskapsregering vid kontakter med Finlands riksdag och regering, statliga och andra myndigheter i riket; att leda verksamheten vid Ålands representation i Helsingfors utgående från fastställd verksamhetsbeskrivning samt att handha politiska uppgifter enligt lantrådets direktiv. Utöver detta är ett villkor för tjänsten att tjänstemannen har lantrådets och ministrarnas politiska förtroende för att tjänsteuppgifterna ska kunna fullgöras på behörigt sätt.

Landskapsregeringen konstaterar nu att erfarenheterna av att tjänsten som Ålands representant i Helsingfors är goda och att tjänsten fyller en viktig funktion med att bistå och företräda landskapsregeringen i kontakter med vår omvärld. Tjänsteinnehavaren verkar i nära kontakt med lantrådet och ministrarna kravet på landskapsregeringens förtroende är motiverat.

Landskapsregeringen föreslår nu att möjligheten att inrätta tjänster för politiska tjänsteinnehavare lagfästs. Avsikten är att i framtiden renodla tjänsteuppgifterna så att de uppgifter som inte är rent politiska minskas. Den huvudsakliga uppgiften ska vara att bistå och företräda Ålands landskapsregering utanför Åland. De politiska tjänsteinnehavarna kan ha sin placeringsort utanför Åland helt eller delvis. Idag finns Ålands representant i Helsingfors och landskapsregeringen anser att det på sikt skulle vara intressant med politiska tjänsteinnehavare som är placerade till exempel i Stockholm och Bryssel.

Uppsägningsskyddet för tjänsteinnehavarna styrs av grundlagens bestämmelser i 18 § 3 mom. om att ingen får avskedas från sitt arbete utan laglig grund och av jämlikhetsbestämmelsen i 6 §. Vid landskapsregeringens allmänna förvaltning finns det idag två kategorier av tjänsteinnehavare som har ett svagare uppsägningsskydd än vad som bestäms i tjänstemannalagen. Till den första kategorin hör avdelningscheferna och lagberedningschefen som förutom av de skäl som allmänt gäller för uppsägning kan sägas upp om det finns ett godtagbart och motiverat skäl. Till den andra kategorin hör förvaltningschefen som får sägas upp om han eller hon förlorar landskapsregeringens förtroende. Liknande bestämmelser finns i statstjänstemannalagens 26 och 26 § §§ för vissa kategorier av statstjänstemän. Enligt 26 § kan vissa tjänstemän såsom statssekreterare, kanslichefer och avdelningschefer vid ministerierna sägas upp om det finns ett godtagbart och motiverat skäl medan statssekreteraren och en ministers specialmedarbetare kan sägas upp om han eller hon förlorar ministerns förtroende. Grundlagsutskottet har vid behandlingen av lagstiftningen kring de ändrade bestämmelserna om uppsägningsskydd konstaterat¹⁵ att man i en bedömning av grunderna för uppsägning av de tjänstemän som avses i 26 § med tanke på grundlagen måste fästa avseende vid tjänsternas speciella natur. Det talar enligt utskottet starkt för att uppsägningsskäl i fråga om dem är generellare än i fråga om andra tjänster. Utskottet konstaterar att följande formulering av när en uppsägning är lämplig, med tanke på kravet i grundlagen att uppsägningsskäl ska grunda sig på lag: "När det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till det". Däremot berör grundlagsutskottet inte uppsägningsskyddet enligt 26a § i sitt betänkande. Av detta kan man enligt högsta

¹⁵ GrUB 13/2002 rd

domstolen¹⁶ dra slutsatsen att grundlagsutskottet funnit regleringen i 26a § problemfri ur grundlagssynpunkt.

Landskapsregeringen konstaterar att de politiska tjänsteinnehavarnas roll i förvaltningen är mycket speciell med tanke på den nära kontakten med lantrådet och ministrarna och att tjänsteinnehavaren har som uppgift att företräda landskapsregeringen. Detta motiverar dels att de politiska tjänstemännen utses på viss tid som sammanfaller med landskapsregeringens mandattid, dels att uppsägningsskyddet för de politiska tjänsteinnehavarna är svagare med ett krav på att tjänsteinnehavarna ska åtnjuta landskapsregeringens förtroende.

5 § *Avdelningschefernas uppgifter*. Ändringarna är dels språkliga, dels ändringar av benämningen tjänsteman.

7 § *Byråchefernas uppgifter*. Ändringarna är dels språkliga, dels ändringar av benämningarna tjänsteman och tjänstemannaföredragning. Tjänstemannaföredragning byts ut mot tjänsteföredragning i enlighet med ändringen av 10a § i landskapslagen om Ålands landskapsregering.

8 § *Ärendeberedning*. Ändringarna är dels språkliga, dels ändringar av benämningen tjänsteman.

11a § *Särregler för tjänsterna som förvaltningschef och avdelningschef*. Ändringarna är dels språkliga, dels ändringar av benämningen tjänsteman.

5. Ändring av förvaltningslagen för Åland

20, 24, 25 och 56 §§ Ändringarna är en anpassning till ändringen av benämningen tjänsteman till tjänsteinnehavare som görs i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare.

6. Ändring av landskapslagen om lagberedningen

3 § Ändringarna är språkliga.

5 § Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

7 § Ändringen är en ändring av benämningen tjänsteman.

12 § Ändringen är en ändring av benämningen tjänsteman.

7. Ändring av landskapslagen om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen

1 §. Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

2 §. Hänvisningen till lagtingsordningen har uppdaterats så att den hänvisar till den lagtingsordning som antogs år 2011. Enligt 10 § 5 mom. inträder ersättaren i ledamotens ställe då lagtinget har befriat en ledamot från att delta i lagtingarbetet under en viss tid och då en ledamot avtjänar frihetsstraff.

---

¹⁶ OH 2006/84

Rätten till tjänsteledighet för landskapets tjänsteinnehavare gäller även denna tid.

I tredje momentet har benämningen riksdagsman ändrats till riksdagsledamot i enlighet med de ändringar som gjorts av rikslagstiftningen.

8. Ändring av landskapslagen om rättsställningen för landskapstjänstemän som anställs vid en nordisk institution

Lagens rubrik. Lagens rubrik ändras för att anpassas till ändringen av benämningen från tjänsteman till tjänsteinnehavare.

1 § Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

2 § Ändringen är dels språklig, dels en ändring av begreppet tjänsteman.

9. Ändring av landskapslagen om kollektivavtal

1 § Ändringarna är en anpassning till ändringen av benämningen tjänsteman till tjänsteinnehavare som görs i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare.

2 § Ändringarna är en anpassning till ändringen av benämningen tjänsteman till tjänsteinnehavare som görs i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare.

Bestämmelsen i 5 mom. om de så kallade husbönderna i förvaltningen har justerats och anpassats till de ändringar som gjorts i organisationen.

Övriga paragrafer har ändrats för att anpassas till ändringen av benämningen från tjänsteman till tjänsteinnehavare. Vissa språkliga ändringar är också gjorda.

10. Ändring av landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunförvaltningen

15 § *Personal.* En hänvisning till bestämmelserna om inrättande och indragning i 17 § tas bort som onödig.

De bestämmelser som finns i nuvarande 15 § 3 mom. anpassas till den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. I enlighet med den lagen ska de underlydande myndigheterna direkt med stöd av lagen handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren. Även beslut om permittering ska fattas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Enligt de bestämmelserna fattar landskapsregeringen alla beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation. Landskapsregeringen fattar även beslut om permittering som är nödvändig inom allmänna förvaltningen på grund av att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens. Permittering som gäller de underlydande myndigheterna och som är nödvändig av de sistnämnda orsakerna fattas av respektive underlydande myndighet. Undantaget från rätten att handha alla arbetsgivarbeslut ska beslut som gäller myndighetschefen fortsättningsvis fattas av landskapsregeringen.

Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver Datainspektionens samtycke är flyttad

till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

17 § Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

18 § Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

20 § Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

11. Ändring av landskapslagen om Fordonsmyndigheten

6 § De bestämmelser som finns i nuvarande 6 § anpassas till den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. I enlighet med den lagen ska de underlydande myndigheterna direkt med stöd av lagen handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren. Även beslut om permittering ska fattas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Enligt de bestämmelserna fattar landskapsregeringen alla beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation. Landskapsregeringen fattar även beslut om permittering som är nödvändig inom allmänna förvaltningen på grund av att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens. Permittering som gäller de underlydande myndigheterna och som är nödvändig av de sistnämnda orsakerna fattas av respektive underlydande myndighet. Undantaget från rätten att handha alla arbetsgivarbeslut ska beslut som gäller myndighetschefen fortsättningsvis fattas av landskapsregeringen.

Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver Fordonsmyndighetens samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

12. Ändring av yrkeshögskolelagen för Åland

67 § *Anställningsförhållanden*. Bestämmelserna anpassas till den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. I enlighet med den lagen ska de underlydande myndigheterna direkt med stöd av lagen handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren. Även beslut om permittering ska fattas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Enligt de bestämmelserna fattar landskapsregeringen alla beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation. Landskapsregeringen fattar även beslut om permittering som är nödvändig inom allmänna förvaltningen på grund av att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens. Permittering som gäller de underlydande myndigheterna och som är nödvändig av de sistnämnda orsakerna fattas av respektive underlydande myndighet.

Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver högskolans samtycke är flyttad till

landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

68 § *Tjänster*. Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

13. Ändring av landskapslagen om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet

5 § *Behandling av ärenden*. Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

12 § *Anställningsförhållande*. De bestämmelser som finns i nuvarande 12 § anpassas till den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. I enlighet med den lagen ska de underlydande myndigheterna direkt med stöd av lagen handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren. Även beslut om permittering ska fattas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Enligt de bestämmelserna fattar landskapsregeringen alla beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation. Landskapsregeringen fattar även beslut om permittering som är nödvändig inom allmänna förvaltningen på grund av att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens. Permittering som gäller de underlydande myndigheterna och som är nödvändig av de sistnämnda orsakerna fattas av respektive underlydande myndighet.

13 § *Tjänster och tillfälliga tjänsteinnehavare*. Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

Sista momentet upphävs som överflödigt.

14 § *Särskilda bestämmelser om myndighetschefen*. Undantaget från rätten att handha alla arbetsgivarbeslut enligt förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare ska beslut som gäller myndighetschefen fortsättningsvis fattas av landskapsregeringen.

15 § *Förflyttning och omplacering*. Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

14. Ändring av landskapslagen om Ålands energimyndighet

4 § *Myndighetens rätt att få uppgifter*. Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

8 § *Styrelsens uppgifter*. Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

9 § *Styrelsemöten*. Ändringen är språklig och förtydligande.

10 § *Tjänster*. Ändringen av första momentet är språklig. I paragrafen införs en bestämmelse om förfarandet vid inrättande och indragning av andra tjänster än tjänsten som myndighetschef som överensstämmer med den formulering som gäller övriga underlydande myndigheter. I och med detta kan nuvarande 2 mom. upphävas som överflödigt.

11 § *Tjänsteinnehavarnas oberoende*. Paragrafens rubrik samt benämningarna i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

15. Ändring av landskapslagen om Ålands folkhögskola

27 § *Anställningsförhållanden*. De bestämmelser som finns i nuvarande 27 § anpassas till den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. I enlighet med den lagen ska de underlydande myndigheterna direkt med stöd av lagen handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren. Även beslut om permittering ska fattas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Enligt de bestämmelserna fattar landskapsregeringen alla beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation. Landskapsregeringen fattar även beslut om permittering som är nödvändig inom allmänna förvaltningen på grund av att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens. Permittering som gäller de underlydande myndigheterna och som är nödvändig av de sistnämnda orsakerna fattas av respektive underlydande myndighet.

Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver direktionens samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

28 § *Tjänster*. Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

29 § *Timlärare*. Benämningarna i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare. Landskapsregeringen betonar att bestämmelserna om visstidsanställningar i 18 § i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare, som begränsar möjligheten att anställa tjänsteinnehavare för viss tid, ska följas då timlärare anställs.

30 § *Privaträttsligt anställningsförhållande*. Bestämmelsen om att omplaceringar av en arbetstagare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver direktionens samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

33 § *Tystnadsplikt och utlämnande av uppgifter*. Benämningarna i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

34 § *Besvär*. Benämningarna i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

16. Ändring av landskapslagen om gymnasieutbildning

59 § *Gemensamma bestämmelser om förvaltningschefen och rektorerna*. Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

66 § *Anställningsförhållanden*. Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den föreslagna nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Benämningarna i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver Ålands gymnasiums samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

Beslut om permittering ska fattas i enlighet med förslaget till ändring av i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Enligt de bestämmelserna fattar landskapsregeringen alla beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation. Landskapsregeringen fattar även beslut om permittering som är nödvändig inom allmänna förvaltningen på grund av att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens. Permittering som gäller de underlydande myndigheterna och som är nödvändig av de sistnämnda orsakerna fattas av respektive underlydande myndighet.

68 § *Övriga bestämmelser*. Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den föreslagna nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Benämningarna i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

17. Ändring av landskapslagen om Ålands kulturdelegation

2 § *Kulturdelegationens verksamhet*. Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

18. Ändring av landskapslagen om hälso- och sjukvård

6 § *Hälso- och sjukvårdsdirektören*. Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

9 § *Ledningen och personalen*. De bestämmelser som finns i nuvarande 9 § anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. I enlighet med den lagen ska de underlydande myndigheterna direkt med stöd av lagen handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren. Även beslut om permittering ska fattas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Enligt de bestämmelserna fattar landskapsregeringen alla beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation. Landskapsregeringen fattar även beslut om permittering som är nödvändig inom allmänna förvaltningen på grund av att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens. Permittering som gäller de underlydande myndigheterna och som är nödvändig av de sistnämnda orsakerna fattas av respektive underlydande myndighet.

Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver direktionens samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den föreslagna nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

19. Ändring av landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

5 § *Styrelsens ansvar*. Begreppet förflyttning tas bort eftersom detta begrepp inte används i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare.

6 § *Myndighetschefen*. Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

8 § *Övrig personal och skötseln av vissa personalfrågor*. De bestämmelser som finns i nuvarande 8 § anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. I enlighet med den lagen ska de underlydande myndigheterna direkt med stöd av lagen handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren. Även beslut om permittering ska fattas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Enligt de bestämmelserna fattar landskapsregeringen alla beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation. Landskapsregeringen fattar även beslut om permittering som är nödvändig inom allmänna förvaltningen på grund av att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens. Permittering som gäller de underlydande myndigheterna och som är nödvändig av de sistnämnda orsakerna fattas av respektive underlydande myndighet.

Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver direktionens samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den föreslagna nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

20. Ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut

15 §. *Anställningsförhållanden.* Bestämmelser i 15 § anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. I enlighet med den lagen ska de underlydande myndigheterna direkt med stöd av lagen handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren.

Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver direktionens samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

15a § *Tjänster.* Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den föreslagna nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

15b § *Timlärare.* Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

15c § *Privaträttsligt anställningsförhållande.* Bestämmelsen om att omplaceringar av en arbetstagare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver direktionens samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

17 § *Övriga bestämmelser.* Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den föreslagna nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

Landskapsregeringen betonar att bestämmelserna om visstidsanställningar i 18 § i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare, som begränsar möjligheten att anställa tjänsteinnehavare för viss tid, ska följas då timlärare anställs.

21. Ändring av landskapslagen om Ålands ombudsmannamyndighet

8 § *Anställningsförhållanden.* De bestämmelser som finns i nuvarande 8 § anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. I enlighet med den lagen ska de underlydande myndigheterna direkt med stöd av lagen handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren. Undantaget är beslut som gäller myndighetschefen, vilka fortsättningsvis ska fattas av landskapsregeringen. Även beslut om permittering ska fattas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Enligt de bestämmelserna fattar landskapsregeringen alla beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation. Landskapsregeringen fattar även beslut om permittering som är nödvändig inom allmänna förvaltningen på grund av att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens. Permittering som gäller de underlydande myndigheterna och som är nödvändig av de sistnämnda orsakerna fattas av respektive underlydande myndighet.

Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver myndighetens samtycke är flyttad till

landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

9 § *Tjänster vid ombudsmannamyndigheten*. Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den föreslagna nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

10 § *Behörighetskrav*. Ändringarna är dels språkliga dels stryks bestämmelser som är överflödiga.

15 § *Myndighetschefens uppgifter*. Benämningarna i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

20 § *Skyldighet att lämna uppgifter till ombudsmannamyndigheten*. Benämningen i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

22. Ändring av landskapslagen om Ålands polismyndighet

2 § *Personal*. Av de landskapsregeringens underlydande myndigheter är det idag endast två som inte har rätt att själva inrätta och dra in tjänster och anställa tjänsteinnehavare och arbetstagare. Polismyndigheten är en av dem. Med stöd av en förordningsfullmakt i 2 § 4 mom. har dock rätten att anställa personal delegerats till polismästaren.

Landskapsregeringen föreslår nu att även polismyndigheten ska få rätt att själv besluta om inrättande och indragning av tjänster och att polismästaren direkt med stöd av lag ska få rätt att anställa tjänsteinnehavare och arbetstagare.

Paragrafen föreslås ändrad i enlighet med detta. En likadan formulering vad gäller förfarandet vid inrättande och indragning av tjänster som finns i övriga lagar som gäller de underlydande myndigheterna föreslås. Enligt den ska landskapsregeringens utlåtande inhämtas för beslut fattas om inrättande eller indragning och de bestämmelser om behovsutredningar som finns i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare ska följas. Förordningsfullmakten om möjligheten att delegera anställningsrätten till polismästaren i förordning stryks och polismästarens rätt att anställa skrivs in i lagen. Benämningarna tjänsteman ändras till tjänsteinnehavare i enlighet den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

4 § *Behörighetskrav*. Benämningen tjänsteman ändras till tjänsteinnehavare i enlighet den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare. Dessutom justeras bestämmelsen språkligt.

5f §. *Bisysslor*. Villkoren för polismän att ta emot bisysslor föreslår fortsättningsvis vara strängare än för övriga tjänsteinnehavare. Enligt 34 § i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare avses med bisyssla ett tjänsteförhållande, ett avlönat arbete och en avlönad uppgift av bestående natur som tjänsteinnehavaren har rätt att avsäga sig samt yrke, näring och rörelse. En tjänsteinnehavare får inte ta emot eller inneha en bisyssla som innebär att tjänsteinnehavaren blir jävig i sina uppgifter, att tjänsteinnehavarens opartiskhet i skötseln av tjänsteuppgifterna äventyras eller att bisysslan annars inverkar negativt på tjänsteinnehavarens skötsel av

tjänsteuppgifterna. Arbetsgivaren har rätt att förbjuda tjänsteinnehavaren att ta emot eller inneha en sådan bisyssla. För bisysslor som innebär att arbetstid används för uppgifter som hör till bisysslan krävs att arbetsgivaren beviljar tillstånd för bisysslan. Tillståndet kan beviljas tills vidare, för viss tid eller begränsat och kan återkallas om det finns skäl till det.

Enligt 34 § 4 mom. ska tjänsteinnehavaren för andra bisysslor än sådana som avses i 3 mom. ska göra en anmälan till arbetsgivaren, tillstånd krävs alltså inte. För polismän föreslås dock såsom enligt gällande lag krävas tillstånd för samtliga bisysslor.

6 § *Tjänsteledighet*. Enligt bestämmelserna i nuvarande lag beslutar landskapsregeringen om tjänsteledighet för polismästaren, överkommisarierna och den övriga personalen. Vad gäller den övriga personalen kan rätten att bevilja tjänsteledighet delegeras till polismästaren genom landskapsförordning, vilket också gjorts. Nu föreslås att förordningsfullmakten ska strykas och att rätten att bevilja tjänsteledighet för den övriga personalen direkt genom lag ska påföras polismästaren.

9 § *Avgångsålder*. Hänvisningen till lagstiftningen ändras så att hänvisningen görs till den föreslagna nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

10 § *Varning*. Enligt paragrafen har polismästaren rätt att bestraffa underlydande med varning i enlighet med bestämmelserna i tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland. Om polismästaren anser att annat straff än varning ska utdelas kan polismästaren överföra ärendet till landskapsregeringen.

Bestämmelser om rätten att utfärda varning till en tjänsteinnehavare finns i 35 § i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare. Bestämmelsen i denna lag behövs därför inte. I den nya lagen har möjligheten till disciplinära straff slopats som otidsenliga. Möjligheten att överföra ärendet till landskapsregeringen för övriga straff föreslås därför slopad.

11 a § *Straffbestämmelse*. Den straffbestämmelse som anges i paragrafen gäller en ett brott som inte längre är reglerat i landskapslagen om Ålands polismyndighet. Brottet och en straffbestämmelse finns sedan 1 mars 2021 i 13 § i landskapslagen (2021:12) om tillämpning på Åland av polislagen. Paragrafen föreslås därför upphävd.

23. Ändring av landskapslagen Ålands sjösäkerhetscentrum

6 § *Personal*. Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver myndighetens samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

24. Ändring av landskapslagen om Ålands statistik- och utredningsbyrå

5 §. Benämningarna i paragrafen ändras i enlighet med den ändring av benämningarna som gjorts i förslaget till ny landskapslag om landskapets tjänsteinnehavare där tjänsteman bytts ut mot tjänsteinnehavare.

6 §. Bestämmelserna i 1 mom. upphävs för att anpassa bestämmelserna till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. I enlighet med den lagen ska de underlydande myndigheterna direkt med stöd av lagen handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren.

Undantaget är beslut som gäller myndighetschefen, vilka fortsättningsvis ska fattas av landskapsregeringen. Även beslut om permittering ska fattas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Enligt de bestämmelserna fattar landskapsregeringen alla beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation. Landskapsregeringen fattar även beslut om permittering som är nödvändig inom allmänna förvaltningen på grund av att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens. Permittering som gäller de underlydande myndigheterna och som är nödvändig av de sistnämnda orsakerna fattas av respektive underlydande myndighet.

Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver myndighetens samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

25. Ändring av landskapslagen om landskapets fastighetsverk

11 § *Personalen*. Paragrafen föreslås ändrad så att fastighetsverket får rätt att fatta beslut om permittering som beror på att en arbetstagares uppgifter eller fastighetsverkets möjligheter att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och fastighetsverket inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för fastighetsverkets behov. Beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation.

26. Ändring av landskapslagen om landskapet Ålands pensionsfond

5b § Bestämmelserna anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. I enlighet med den lagen ska de underlydande myndigheterna direkt med stöd av lagen handha de uppgifter som enligt lagen ankommer på arbetsgivaren. Undantaget är beslut som gäller fondchefen, vilka fortsättningsvis ska fattas av landskapsregeringen. Även beslut om permittering ska fattas i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Enligt de bestämmelserna fattar landskapsregeringen alla beslut om permittering som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation. Landskapsregeringen fattar även beslut om permittering som är nödvändig inom allmänna förvaltningen på grund av att tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens. Permittering som gäller de underlydande myndigheterna och som är nödvändig av de sistnämnda orsakerna fattas av respektive underlydande myndighet.

Bestämmelsen om att omplaceringar av en tjänsteinnehavare till eller från en annan landskapsmyndighet kräver myndighetens samtycke är flyttad till landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare som en allmän bestämmelse som gäller alla underlydande myndigheter.

27. Ändring av landskapslagen om posttjänster

14 § *Öppnande av försändelser*. Tjänsteplikten och tjänsteansvaret för tjänsteinnehavare härleds från grundlagens bestämmelser. Enligt bestämmelserna i 2 § 3 mom. ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Enligt 118 § ansvarar en tjänsteman för att hans eller hennes ämbetsåtgärder är lagliga. Bestämmelser om brott mot tjänsteplikten finns i den nya tjänstebrottslagen (xx:xx) för Åland.

24 § *Övriga skyldigheter.* Benämningen tjänstemannaansvar ändras till det begrepp som allmänt används, tjänsteansvar.

34 § *Tjänsteansvar.* Benämningen tjänstemannaansvar ändras till det begrepp som allmänt används, tjänsteansvar. Bestämmelser om brott mot tjänsteplikten finns i den nya tjänstebrottslagen (xx:xx) för Åland

28. Ändring av landskapslagen om lagtingets kansli

3 § *Tillämpliga bestämmelser.* Bestämmelserna anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare vad gäller benämningen tjänsteinnehavare.

4 § *Tjänstekollektivavtal.* Bestämmelserna anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare vad gäller benämningen tjänsteinnehavare.

5 § *Instruktioner.* Bestämmelserna anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare vad gäller benämningen tjänsteinnehavare.

6 § *Rättelseyrkande.* Bestämmelserna anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare vad gäller benämningen tjänsteinnehavare. Dessutom föreslås en mindre språklig ändring.

29. Ändring av landskapslagen om Landskapsrevisionen

11 § *Organisation.* Bestämmelserna anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare vad gäller benämningen tjänsteinnehavare.

12 § *Tjänsteinnehavarnas ställning.* Bestämmelserna anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare vad gäller benämningen tjänsteinnehavare. Bestämmelserna om förflyttning och disciplinärt förfarande slopas eftersom dessa åtgärder inte finns i den nya tjänsteinnehavarlagen.

30. Landskapslag om tillämpning av rikslagstiftningen om rätt till ersättning vid olycksfall

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § *Tillämpningsområde.* Genom blankettlagen ska rikets lag om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015) (nedan arbetsolycksfallslagen) tillämpas på Åland. Landskapsregeringen föreslår att ändringar av lagen ska tillämpas då de träder i kraft i riket för att säkerställa att den lag som tillämpas på Åland hela tiden är aktuell.

Lagen reglerar arbetstagarnas rätt att få ersättningar på grund av olycksfall eller på grund av yrkessjukdomar, och om skyldigheten för arbetsgivarna att teckna försäkringar för sina arbetstagare mot olycksfall och yrkessjukdomar.

2 § *Personer som omfattas av tillämpningsområdet.* De personer som ska omfattas av lagen föreslås för det första vara alla landskapets tjänsteinnehavare samt tjänsteinnehavarna vid lagtingets kansli.

För det andra föreslås de förtroendevalda, det vill säga medlemmarna av landskapsregeringen och ledamöterna i Ålands lagting omfattas. De

arbetstagare vid landskapsregeringen och lagtinget som är anställda i arbetsavtalsförhållande omfattas redan av rikslagen eftersom detta faller inom rikets lagstiftningsbehörighet.

2 kap. Avvikande bestämmelser

3 § *Behörig myndighet.* I 2 § 12 punkten i arbetsolycksfallslagen anges att med myndighet som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovård avses de välfärdsområden som avses i 5 § i lagen om välfärdsområden (FFS 611/2021) samt välfärdsområdena i landskapet Nyland, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen till den del de ordnar social- och hälsovård i enlighet med lagen om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet i Nyland. Socialvården hör till landskapets behörighet enligt 18 § 13 punkten och hälso- och sjukvården enligt 18 § 12 punkten, med vissa undantag i 27 § 24, 29 och 30 punkterna.

Social- och hälsovården är inte organiserad på samma sätt på Åland som i riket utan det är kommunerna och kommunernas socialtjänster rf. som ansvarar för socialvården och Ålands hälso- och sjukvård som ansvarar för hälso- och sjukvården.

4 § *Avvikelser.* Enligt 36 § i arbetsolycksfallslagen ersätts kostnader för sjukvård som behövs till följd av en skada enligt när sjukvården ges som offentlig hälso- och sjukvård på grundval av lagen om ordnande av social- och hälsovård (FFS 612/2021) eller hälso- och sjukvårdslagen (FFS 1326/2010), som en tjänst enligt lagen om privat hälso- och sjukvård (FFS 152/1990) eller som en tjänst av en självständig yrkesutövare som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården.

Hälso- och sjukvården hör till landskapets behörighet och Åland har egen lagstiftning på området, landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård och landskapslagen (2024:29) om privat hälso- och sjukvård. Åland har ingen egen lag som motsvarar lagen om ordnande av social- och hälsovård.

5 § *Hänvisningar till rikslagstiftningen.* På flera punkter i arbetsolycksfallslagen hänvisas till rikslagstiftning. Inom vissa av dessa områden har Åland lagstiftningsbehörighet och egen lagstiftning. På dessa områden ska hänvisningar avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

Hänvisningar till lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (FFS 734/1992) ska på Åland avses landskapslagen (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård samt landskapslagen (2022:91) om klientavgifter inom socialvården. Lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (FFS 569/2009) har ingen motsvarighet i landskapslagstiftningen trots att frågan berör landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt 46 § i hälso- och sjukvårdslagen kan servicesedlar användas men det förutsätter utfärdande av en separat lag, som dock inte har utfärdats.

Hänvisningar till lagen om behandling av kundavgifter inom social- och hälsovården (FFS 703/2023) ska på Åland avse landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter. Med stöd av blankettlagen tillämpas rikets lag om patientens ställning och rättigheter. Rikslagen är upphävd men tillämpas på Åland i den lydelse lagen hade i riket den 31 december 2023.

Hänvisningar till lagen om grundläggande utbildning (FFS 628/1998) och Gymnasielagen (FFS 714/2018) ska på Åland avse landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola och landskapslagen (2011:13) om gymnasiutbildning.

Hänvisningar till lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ska på Åland avse landskapslagen (2015:68) om hemvårdsstöd.

Hänvisningar till lagen om tolkningstjänst för handikappade personer (FFS 133/2010) ska på Åland avse landskapslagen (2010:99) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om tolkningstjänst för handikappade personer.

Hänvisningar till lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1290/2002) ska på Åland avse landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Hänvisningar till lagen om studiestöd (FFS 65/2007) ska på Åland avse landskapslagen (2006:71) om studiestöd.

Hänvisningar till lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) ska på Åland avse landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd.

6 § *Landskapsförordning*. I paragrafen ingår en fullmakt för landskapsregeringen att besluta om att sådana förordningar som utfärdats med stöd av arbetsolycksfallslagen ska tillämpas på Åland.

3 kap. Olycksfall vid distansarbete

7 § *Allmänt*. För statens tjänstemän finns bestämmelser i en skild lag, lagen om ersättning till statsanställda för olycksfall som inträffat under förhållanden som hänför sig till distansarbete (FFS 1012/2022) (nedan distansarbetslagen). Lagen innebär att försäkringsskyddet utvidgas till att omfatta ersättning för olycksfall som inträffat i distansarbete

- 1) i sedvanlig verksamhet på distansarbetsplatsen,
- 2) på ett område som hör till den plats där arbetet utförs och
- 3) utanför ett område som hör till distansarbetsplatsen.

Lagen påverkar inte olycksfall som inträffar i själva arbetet även om det sker på distans, utan dessa olycksfall ersätts som idag med stöd av arbetsolycksfallslagen.

Distanslagen är en speciallag som endast omfattar statens tjänstemän och utgår från förhållandet som följer av olycksfallslagen, det vill säga att staten inte försäkrar sina anställda. De ersättningar som ges med stöd av distanslagen omfattar inte idag landskapets tjänstemän och landskapets förtroendevalda. De som är anställda i arbetsavtalsförhållanden omfattas av de frivilliga försäkringar som arbetsgivaren tecknar för sina arbetstagare.

Landskapsregeringen föreslår nu att försäkringsskyddet som täcks av distanslagen ska omfatta även tjänsteinnehavare och politiker som omfattas av denna blankettlag.

8 § *Definitioner*. I 1 mom. definieras distansarbetsplatser. En distansarbetsplats är en lokal som är lämplig för distansarbete, som inte tillhandahålls av arbetsgivaren och som arbetstagaren enligt anvisningar från sin arbetsgivare får utföra sitt tjänsteåliggande eller sin arbetsuppgift i. En distansarbetsplats kan till exempel vara tjänstemannens hem eller fritidsbostad.

Enligt 2 mom. definieras olycksfall vid distansarbete som en plötslig, oförutsedd händelse som orsakats av en yttre faktor och som leder till en skada eller en sjukdom hos den anställda. Definitionen på olycksfall motsvarar bestämmelsen i 17 § i arbetsolycksfallslagen.

9 § *Ersättning av olycksfall i distansarbete*. Enligt 1 mom. ersätts olycksfall om det inträffat inom området för distansarbetsplatsen i en sådan verksamhet som vanligen hänför sig till arbetet men i något annat sammanhang än i samband med arbetet. Ett sådant olycksfall är till exempel att en person förflyttar sig från ett ställe till ett annat på distansarbetsplatsen, såsom från köket till skrivbordet. Som olycksfall i distansarbete ersätts också olycksfall som inträffat under en sedvanlig mat- eller rekreativ paus under en

distansarbetsdag. Som sedvanligt anses bland annat att laga eller värma mat eller dryck till sig själv, att hämta förfriskningar och att besöka toaletten. All förflyttning på distansarbetsplatsen som dessa sysslor förutsätter anses också vara sedvanlig. Olycksfall som inträffat under en kortvarig rekreation, såsom en promenad eller under utförande av pausgymnastik i samband med arbetet ersätts också. Olycksfall som inträffat under exempelvis frivillig motionsidrott under distansarbetsdagen eller i samband med skötsel av privata angelägenheter såsom hushållsarbete, barnomsorg eller underhåll av fastigheten ersätts inte. Olycksfall som har inträffat under en persons fritid ersätts inte som ett olycksfall i distansarbete. Ett absolut krav för att ett olycksfall i distansarbete ska omfattas av ersättning är att olycksfallet har inträffat i samband med sedvanlig verksamhet i distansarbetet.

Enligt 2 mom. kan olycksfall som inträffat utanför ett område som hör till distansarbetsplatsen ersätts om det har inträffat under förhållanden som särskilt anges. Enligt 1 punkten omfattar skyddet olycksfall som har inträffat under en sedvanlig resa mellan arbetstagarens bostad eller ordinariearbetsplats och distansarbetsplatsen. Med en sedvanlig resa avses en sådan färdrutt mellan bostaden och distansarbetsplatsen som är motiverad med tanke på bland annat trafikförbindelser, tillgängliga transportmedel, trafikförhållanden samt resans längd och den tid som resan tar. Med bostad avses utöver arbetstagarens stadigvarande bostad också en tillfällig bostad eller inkvartering såsom en fritidsbostad från vilken arbetstagaren på grund av utförande av distansarbete åker till distansarbetsplatsen eller tillbaka. Olycksfallsskydd enligt denna lag gäller också resor som istället för att börja från bostaden börjar från personens ordinarie arbetsplats eller slutar där. Om personen på grund av sitt arbete har behov av att röra sig mellan distansarbetsplatser som är utanför den egna bostaden är motsvarande olycksfallsskydd i kraft även då enligt 2 punkten. Ett sådant behov kan till exempel vara att skriva under en handling, att kopiera handlingar eller att delta i ett möte som ordnas på en annan distansarbetsplats och som förutsätter fysisk närvaro. En resa innebär alltid en förhöjd risk för olycksfall jämfört med om personen inte lämnar distansarbetsplatsen. På grund av detta är det nödvändigt att på det beskrivna sättet begränsa olycksfallsskyddet i distansarbete vad gäller resor mellan distansarbetsplatser. Enligt 3 punkten omfattas ett olycksfall som inträffar under en sedvanlig mat- eller rekreationspaus och en resa i direkt anslutning till den i närheten av distansarbetsplatsen av skyddet. Arbetstagarens olycksfallsskydd motsvarar då skyddet som arbetstagaren omfattas av om arbetstagaren under en mat- eller rekreationspaus avlägsnar sig från den ordinarie arbetsplatsen. Olycksfallsskyddet begränsas därmed till förflyttning i distansarbetsplatsens närhet. Skyddet gäller alltså inte exempelvis när personen under sin lunchpaus åker bil till sin fritidsbostad. Då är det inte fråga om en sedvanlig mat- och rekreationspaus, utan en resa mellan distansarbetsplatser som i detta fall inte är nödvändigt såsom avses i 2 punkten. Enligt 4 punkten ersätts också olycksfall som har inträffat under en sedvanlig resa från bostaden eller distansarbetsplatsen till en barnomsorgsplats för ordnande barnomsorg. Olycksfallsskyddet omfattar alltså även mindre avvikelser från den kortaste färdrutten för besök i en matvaruaffär eller för någon annan med dem jämfällbar orsak. Med en sedvanlig resa avses en sådan färdrutt mellan bostaden och barn dagvårdsplatsen som är motiverad med tanke på bland annat trafikförbindelser, tillgängliga transportmedel, trafikförhållanden samt resans längd och den tid som resan tar. Med bostad avses utöver arbetstagarens stadigvarande bostad också en tillfällig bostad eller en fritidsbostad från vilken arbetstagaren på grund av distansarbete åker till barnomsorgsplatsen eller tillbaka. Skyddet är endast i kraft under den direkta resan, inte i barnomsorgslokalerna, bostaden eller distansarbetsplatsen under en sådan resa. Resan anses börja när personen har stigit ut över tröskeln till ytterdörren i sin bostad, på distansarbetsplatsen eller på barnomsorgsplatsen

eller ut i trapphuset. Till en sedvanlig resa räknas också mindre avvikelser från den sedvanliga färdrutten när avvikelserna sker till följd av barnomsorg eller besök i en matvaruaffär eller av någon annan med dem jämförbar orsak. Med annan orsak avses exempelvis att arbetstagaren för sitt barn till och från skolan eller en avvikelse för att tanka bilen på en servicestation som ligger intill den sedvanliga färdrutten. Det är inte fråga om en ringa avvikelse om avvikelsen från färdrutten mellan bostaden och arbetsplatsen är tids- eller distansmässigt betydande. Så är vanligen fallet när en arbetstagare utträttar ärenden i flera affärer i ett köpcentrum eller går på restaurang under resan.

10 § *Anmälan om olycksfall*. Anmälan om ett olycksfall i distansarbete ska göra så fort som möjligt men allra senast ett år efter att skadan inträffat.

11 § *Tillämpliga bestämmelser*. I paragrafen anges vilka bestämmelser i arbetsolycksfallslagen som ska tillämpas vid olycksfall vid distansarbete.

12 § *Avvikelser*. Vid ersättningar för olycksfall vid distansarbete finns vissa specialbestämmelser som avviker från de bestämmelser som tillämpas vid vanliga olycksfall i arbetet. Avvikelserna som innebär begränsningar av tiden för hur länge ersättningar betalas ut har ansetts motiverade, eftersom distansarbetet utförs på ett område dit arbetsgivarens rätt till ledning och övervakning av arbetet inte sträcker sig. Ofta kan också arbetstagaren själv bestämma om sin arbetsmiljö och hur arbetet utförs. Den invaliditetsklass som avses i 1 mom. 4 punkten definieras i statsrådets förordning om invaliditetsklassificering. En invaliditetsklass definieras i klassificeringen antingen exakt eller mer allmänt genom att beskriva de olika graderna av den funktionsnedsättning som skadan eller sjukdomen orsakar. Det finns sammanlagt 20 invaliditetsklasser.

4 kap. Ikraftträdandebestämmelser

13 § *Ikraftträdande*. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare.

31. Tjänstebrottslag för Åland

1 kap. Allmänt

1 § *Tillämpningsområde*. I första paragrafen avgränsas tillämpningsområdet för lagen. Lagen ska för det första tillämpas på tjänsteinnehavare. Med tjänsteinnehavare avses personer som står i offentligrättsligt anställningsförhållande till arbetsgivaren.

Lagen ska endast tillämpas på tjänsteinnehavare inom landskapets lagstiftningsbehörighet, det vill säga på tjänsteinnehavare som står i anställningsförhållande till lagtinget, landskapsförvaltningen eller kommunförvaltningarna, men inte på de statliga myndigheternas tjänsteinnehavare.

Lagen ska även tillämpas på övriga personer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

Lagen ska tillämpas på förtroendevalda i landskapet och kommunerna. Till den gruppen hör lantrådet och de övriga medlemmarna av landskapsregeringen, medlemmarna av stadsstyrelsen, kommunstyrelserna och kommunfullmäktige och andra kommunala organ samt andra förtroendevalda i kommunerna. Lagen omfattar dock inte lagtingsledamöterna i sina uppdrag som lagtingsledamöter förutom vad gäller brottet tagande av muta som lagtingsledamot.

I 60b § finns bestämmelser om tjänsteåtal. Enligt bestämmelserna ska åtal mot lantrådet och landskapsregeringens ledamöter väckas vid Åbo hovrätt.

För tjänstemännen finns inga särbestämmelser om åtalsforum. Det innebär att åtal mot föredragande vid landskapsregeringen och mot andra tjänstemän inom landskapsförvaltningen ska väckas vid den underrätt som är behörig att behandla åtal för tjänstebrott.

2 kap. Mutbrott

Mutbrotten är en central del av den reglering som ska trygga att de offentliga uppgifterna sköts lagenligt. Enligt bestämmelserna i 16 kap. 13 och 14 §§ i strafflagen är det straffbart att utlova, erbjuda och ge gåvor eller andra förmåner åt en tjänsteman. Dessa brott utgör inte tjänstebrott men de föreslagna förbuden att ta emot mutor är speglingar av bestämmelserna om förbud mot att ge mutor.

2 § *Tagande av muta*. Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Utgående från detta bestäms i 32 § i den föreslagna nya lagen om landskapets tjänsteinnehavare att en viktig del av tjänsteinnehavarnas tjänsteplikt är att tjänsteinnehavarna ska sköta sina tjänsteuppgifter på ett opartiskt sätt. Vid mutbrott påverkas tjänsteinnehavarens opartiskhet genom gåvor eller andra förmåner. I 32 § 2 mom. nämns explicit att tjänsteinnehavaren inte får begära, ta emot eller acceptera en sådan förmån som kan försvara förtroendet för tjänsteinnehavaren eller arbetsgivaren.

De föreslagna rekvisiten för mutbrott överensstämmer med bestämmelsen i 40 kap. 1 § i strafflagen. Såväl den som direkt begär en obefogad förmån som den som på något annat sätt tar initiativ till en sådan förmån kan straffas för mutbrott. I motiven¹⁷ till bestämmelsen i strafflagen anges att man genom uttrycket ”tar initiativ” vill uppnå att också en tjänsteman som på ett ”mjukare” sätt än genom en begäran i form av en antydan tar initiativ för att få en oberättigad förmån kan straffas för tagande av muta. Om en tjänsteman genom sitt ordval eller på annat sätt klart låter förstå att han väntar sig en gåva eller annan orättmätig förmån för sitt agerande, är det frågan om ett sådant initiativ som avses i 1 punkten.

Som straffbart tagande av muta kan även accepterande av ett löfte eller ett erbjudande om en gåva eller förmån betraktas. Tagande av muta är straffbart oberoende av för vems räkning, sin egen eller någon annans, tjänsteinnehavaren har avsett gåvan eller förmånen när han begärt eller godkänt den.

I den juridiska litteraturen har det diskuterats hur långt kriminaliseringen av tagande av muta borde utsträckas till gåvor som ges efter utförda tjänsteåtgärder. Om det bara är frågan om att en muta som utlovats före en tjänsteåtgärd ges i efterskott, påverkar inte tidpunkten för när mutan gavs bedömningen. Situationen är en annan om det är frågan om en gåva som ges åt en tjänsteinnehavare som tack efter tjänsteåtgärden, utan föregående löften eller antydningar. Straffbarheten vid tagande av muta bygger på tanken att mottagandet av en muta eller godtagandet av ett löfte om en sådan kan påverka utförandet av tjänsteåtgärden. Mottagandet av en gåva som givits som tack är inte förknippat med någon sådan risk och kan inte på den grund betraktas som tagande av muta.

Det föreslagna straffet för mutbrott är böter eller fängelse i högst två år.

Mutbrott kan även leda till att en tjänsteinnehavare döms till avsättning om brottet visar att han eller hon är uppenbart olämplig för sitt uppdrag.

3 § *Grovt tagande av muta*. Tagande av muta ska bedömas som särskilt grovt om tjänsteinnehavaren anger att mutan är ett villkor för sina tjänsteåtgärder. Varje krav på en förmån för att en tjänsteåtgärd ska bli utförd äventyrar

¹⁷ RP 77/2001 s 40

allvarligt förtroendet för att tjänsteuppgifterna sköts korrekt. Även det faktum att tjänsteinnehavarens handlande eller avsikt att handla är till avsevärd nytta för den som ger mutan eller någon annan eller till kännbar skada för någon är en omständighet som gör att mutbrottet kan bedömas som grovt. Också det att värdet av mutan är högt eller att brottet som helhet kan anses grovt gör att mutbrottet kan bedömas som grovt.

Det föreslagna straffet för grovt mutbrott är fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

4 § *Mutförseelse*. Om kriterierna för mutbrott inte uppfylls helt men förfarandet är ägnat att minska förtroendet för tjänsteutövningens opartiskhet kan tjänsteinnehavaren dömas för mutförseelse. Till tjänsteplikten hör enligt 32 § i den föreslagna nya lagen om landskapets tjänsteinnehavare att tjänsteinnehavarna ska sköta sina tjänsteuppgifter på ett opartiskt sätt.

Det föreslagna straffet för mutförseelse är böter eller fängelse i högst fyra månader.

5 § Tagande av muta som lagtingsledamot. År 2002 infördes bestämmelser om mutbrott för riksdagsmän i strafflagen. Bestämmelserna infördes i och med att riksdagen godkände Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption (konventionen)¹⁸. I december 2007 gav Europarådets organ mot korruption, GRECO, Finland sju rekommendationer i sin rapport om Finlands mutlagstiftning. Bland annat rekommenderade man att Finland skulle ändra sina bestämmelser om mutbrott för riksdagsledamöter i enlighet med konventionens krav. År 2010 godkände riksdagen tilläggsprotokollet till konventionen och samtidigt ändrades strafflagens bestämmelser om mutbrott för riksdagsledamöter så att de tydligare motsvarade bestämmelserna i konventionen. Man införde även rekvisit för de grova formerna av mutbrott för riksdagsledamöter; grovt tagande av muta som riksdagsledamot och grovt givande av muta åt riksdagsledamot.

Enligt konventionen gör sig en tjänsteman skyldig till tagande av muta om han eller hon har begärt eller mottagit den "för att han eller hon ska vidta eller underlåta att vidta en åtgärd i tjänsten". Samma klausul i konventionen gäller riksdagsledamöter med beaktande av att det inte är fråga om åtgärder i tjänsten utan verksamhet som riksdagsledamot. Begärande av muta som riksdagsledamot blir straffbart endast om riksdagsledamoten tar emot mutan för att i sitt riksdagsuppdrag verka på ett visst sätt. I konventionen hänför sig inte straffbarheten enbart till ett visst ärende eller endast till beslutsfattandet.

Också i vissa andra internationella överenskommelser definieras riksdagsledamöters mutbrott på samma sätt som i konventionen. I FN:s konvention mot korruption¹⁹ är begreppet tjänsteman omfattande och täcker också bland annat representanter som valts genom val, såsom riksdagsledamöter. Mutbrottsbestämmelserna för tjänstemän i FN:s konvention mot korruption, vilka har skrivits i enlighet med mutbrottsbestämmelserna i FN:s så kallade Palermokonvention²⁰, motsvarar, då det gäller den eftersträlvade verksamheten, till sin målsättning i sak Europarådskonventionens mutbrottsbestämmelser. Enligt artikel 15 i FN-konventionen ska mutan, för att det ska vara fråga om en straffbar gärning, begäras för att tjänstemannen i fråga ska verka eller avhålla sig från att verka på ett visst sätt i skötseln av sina tjänsteåliganden. Grunden till att närma mutbrottsbestämmelserna för lagtingsledamöter och tjänsteinnehavare finns således i internationella överenskommelser.

¹⁸ ETS 173

¹⁹ FördrS 56/2006

²⁰ FördrS 18/2004

Landskapsregeringen föreslår att det i enlighet med konventionen införs bestämmelser om mutbrott för lagtingsledamöter.

Enligt rekvisitet för mutbrottet ska en lagtingsledamot begära, ta emot eller acceptera en gåva för att i sitt uppdrag som lagtingsledamot verka eller låta bli att verka på ett visst sätt eller som belöning för att ha verkat på ett sådant sätt. Uttrycket "för att i sitt uppdrag som lagtingsledamot verka" innehåller också försummelser och indikerar att gärningen ska begås uppsåtligt. Gärningsmannens avsikt måste vara att i sitt uppdrag som lagtingsledamot verka på ett visst sätt eller att uppnå ett visst syfte. Straffbarheten kräver inte att förmånen tas emot mot ett löfte om att ett visst ärende avgörs. Men om ett löfte har getts uppfylls rekvisitet klart. För att uppfylla rekvisitet krävs att lagtingsledamoten handlar eller har för avsikt att handla i sitt uppdrag som lagtingsledamot på ett visst sätt eller för att uppnå ett visst mål. Det betonar den särskilda karaktär som uppdraget som lagtingsledamot har. Gärningssätten omfattar inte förmåner som kan betraktas som normal gästfrihet.

Gärningssätten uppfyller konventionens krav och motsvarar i huvuddrag mutbrottsbestämmelserna för den privata och offentliga sektorn. Förutom att begära en förmån ska det också vara straffbart att ta andra initiativ för att få en förmån. Till denna del går straffbarheten längre än i konventionen.

Det föreslagna straffet för tagande av muta som lagtingsledamot är böter eller fängelse i högst två år.

I sista momentet konstateras uttryckligen att sådan valfinansiering som avses i landskapslagen om valfinansiering inte ska anses som mutbrott.

6 § *Grovt tagande av muta som lagtingsledamot.* Ett mutbrott som lagtingsledamot ska anses som grovt om mutan är ett villkor för lagtingsledamotens handlande eller om lagtingsledamoten på grund av mutan verkar eller har för avsikt att verka på ett sätt som i betydande mån gynnar den som har gett mutan eller någon annan eller orsakar någon annan en kännbar skada eller olägenhet. Även om mutans värde är avsevärt ska brottet anses som grovt.

Det föreslagna straffet för grovt tagande av muta som lagtingsledamot är fängelse i minst fyra månader och högst två år.

3 kap. Brott mot tjänsthemlighet

7 § *Brott mot tjänsthemlighet.* I den nya offentlighetslagen (2021:79) för Åland som trädde i kraft den 1 januari 2022 regleras sekretess, tystnadsplikt och andra begränsningar av offentligheten.

I 20 § 1 mom. finns bestämmelser om handlingssekretess. Enligt momentet är det förbjudet att visa för eller på något sätt till en utomstående lämna ut en sekretessbelagd myndighetshandling eller en kopia eller en utskrift av en sådan handling. I 20 § 2 mom. finns bestämmelser om tystnadsplikt. Enligt momentet är det förbjudet att röja en myndighetshandlings sekretessbelagda innehåll eller en uppgift som vore sekretessbelagd om den ingick i en myndighetshandling samt en uppgift som erhållits i samband med verksamhet hos myndigheten och för vilken tystnadsplikt föreskrivs genom lag. Enligt 20 § 3 mom. finns bestämmelser om förbud mot utnyttjande. Enligt momentet är det förbjudet att använda uppgifter som är föremål för handlingssekretess eller tystnadsplikt för att skaffa sig själv eller någon annan en fördel eller för att skada någon annan. I 28 § i offentlighetslagen finns straffbestämmelser för de brott som avses i 20 §.

Landskapsregeringen föreslår nu att straffbestämmelserna vad gäller de personer som omfattas av den nya landskapslagens om tjänstebrott ska föras över till lagen oförändrade. Straffet för brott mot tjänsthemlighet är böter eller fängelse i högst två år. En tjänsteinnehavare kan dessutom avsättas om brottet visar att tjänsteinnehavaren är uppenbart olämpligt för sitt arbete.

8 § *Brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet.* Den som begår brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet ska dömas för brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet, om gärningen inte med hänsyn till sin menlighet eller skadlighet eller andra omständigheter som har samband med den är ringa bedömd som en helhet.

Straffet för brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet är böter eller fängelse i högst sex månader.

4 kap. Missbruk av tjänsteställning

9 § *Missbruk av tjänsteställning.* Den som bryter mot sin tjänsteplikt då han eller hon bereder beslutsfattande, deltar i beslutsfattande eller utövar offentlig makt ska kunna dömas för missbruk av tjänsteställningen. Att bryta mot tjänsteplikten innebär både en aktiv handling som går emot tjänsteplikten och en underlåtelse att uppfylla tjänsteplikten, det vill säga att en person är skyldig att göra någonting men försummar sin plikt. Även den som missbrukar sin ställning i förhållande till en underlydande tjänsteinnehavare ska kunna dömas för missbruk av tjänsteställning.

Straffet för missbruk av tjänsteställning föreslås vara böter eller fängelse i högst två år. En tjänsteinnehavare ska även kunna dömas till avsättning om brottet visar att tjänsteinnehavaren är uppenbart olämplig för sitt uppdrag.

10 § *Grovt missbruk av tjänsteställning.* Om tjänsteinnehavaren eftersträvat avsevärd nytta eller kännbar skada då han eller hon missbrukat sin tjänsteställning eller om brottet begås planmässigt eller hänsynslöst och som helhet ska bedömas som grovt ska tjänsteinnehavaren dömas för grovt missbruk av tjänsteställningen.

5 kap. Brott mot tjänsteplikt

11 § *Brott mot tjänsteplikt.* Om någon bryter mot sin tjänsteplikt på något annat sätt än på ett sådant sätt att det uppfyller rekvisiten för de brott som anges i kapitel två till fyra i denna lag, eller i 11 kap. 9a § i strafflagen, kan dömas för brott mot tjänsteplikt. I 11 kap. 9a § i strafflagen regleras situationer där en tjänsteman utsätter en annan person för tortyr.

Om gärningen som helhet ska bedömas som ringa ska tjänsteinnehavaren inte straffas för brott mot tjänsteplikten. Då kan i stället bestämmelserna i 58 eller 74 §§ i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare tillämpas, som ger rätt att säga upp en tjänsteinnehavare eller häva tjänsteförhållande då en tjänsteinnehavare brutit mot sin tjänsteplikt. Tjänsteinnehavaren kan även dömas för brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet i enlighet med bestämmelserna i 12 § i denna lag.

Straffet för brott mot tjänsteplikten föreslås vara böter eller fängelse högst ett år.

12 § *Brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet.* En tjänsteinnehavare kan även dömas för brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet om rekvisiten för brott mot tjänsteplikten inte uppfylls och brottet inte som helhet ska anses ringa. Med oaktsamhet kan man avse vårdslöshet eller oförsiktighet, till exempel att tjänsteinnehavaren glömt att kontrollera eller säkerställa någonting eller haft en nonchalant inställning till detta.

6 kap. Påtvingat försvinnande

13 § *Påtvingat försvinnande.* FN:s råd för mänskliga rättigheter godkände en konvention om till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden

den 29 juni 2006. Den 20 december 2006 antog FN:s generalförsamling en resolution med konventionen som bilaga. Konventionen öppnades för undertecknande vid signeringsstillfället i Paris den 6 februari 2007. Konventionen trädde i kraft internationellt den 23 december 2010. Konventionen är en av FN:s nio viktigaste människorättskonventioner. Syftet med konventionen är att förhindra påtvingade försvinnanden, bekämpa straffrihet för det brottet och bidra till att utreda försvinnanden. Genom konventionen stärks iakttagandet av andra människorättskonventioner samt principerna för humanitär rätt. En nyckelmetod för att uppnå konventionens syfte är kriminaliserings-skyldigheterna enligt konventionen. I konventionen åläggs en part att säkerställa att påtvingat försvinnande är en straffbar gärning enligt dess straffrätt. Dessutom ingår bestämmelser om jurisdiktion, straff, internationell rättshjälp, utlämning, frihetsberövande, de frihetsberövades och deras anhörigas rättigheter samt offrens rätt till ersättning.

Finlands riksdag godkände konventionen den 20 januari 2023 och presidenten ratificerade konventionen den 3 mars 2023. En lag om den internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (FFS 327/2023) trädde i kraft den 23 april 2023. Landskapet har behörighet att reglera tjänstebrott och därmed behörighet att lagstifta om påtvingade försvinnanden enligt konventionen, när de utförs av företrädare för landskapet Åland eller med deras bemyndigande, stöd eller samtycke. Lagtinget måste därför ge sitt bifall till att lagen ska träda i kraft på Åland till de delar landskapets behörighet berörs. Lagtinget gav den 18 januari 2023²¹ sitt bifall.

Riket har uppfyllt kriminaliseringsskyldigheten genom straffbestämmelser i strafflagen. Bestämmelser om utförande av påtvingat försvinnande har tagits in i en ny 4c § i 11 kap. i strafflagen.

Landskapsregeringen föreslår nu att en bestämmelse om påtvingat försvinnande som utförs av företrädare för landskapet eller med dess bemyndigande, stöd eller samtycke. Bestämmelsen överensstämmer med den bestämmelse som tagits in i strafflagen om påtvingat försvinnande som utförs av företrädare för staten eller med dess bemyndigande, stöd eller samtycke.

7 kap. Ikraftträdandebestämmelser

14 § *Ikraftträdande*. Ikraftträdandetidpunkten föreslås lämnad öppen för landskapsregeringen att bestämma i enlighet med 20 § 2 mom. i självstyrelselagen. Avsikten är att lagen ska träda i kraft samtidigt som den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

Som landskapsregeringen konstaterat i den allmänna motiveringen har bestämmelser om straff för tjänstebrott inte införts i gällande tjänstemannalag trots att behörigheten att lagstifta om straff och storleken på straff inom rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet överfördes till landskapet genom 1991 års självstyrelselag. Med stöd av 71 § i självstyrelselagen gäller därför strafflagens bestämmelser i 40 kap. om tjänstebrott så som de såg ut den 1 januari 1993 fram tills dess att lagtinget använder sig av sin behörighet.

I och med att bestämmelserna om tjänstebrott nu införts i de nya tjänstebrottslagen föreslås att strafflagens bestämmelser i 40 kap. i den lydelse de hade den 1 januari 1993 upphävs.

---

²¹ LTB 5/2023

32. Ändring av offentlighetslagen för Åland

19 § *Meddelande och beslut om att en myndighetshandling inte lämnas ut.* Bestämmelserna anpassas till förslaget till ny landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare vad gäller benämningen tjänsteinnehavare.

28 § *Straffbestämmelser.* Bestämmelserna anpassas till den nya tjänstebrottslagen (xx:xx) för Åland. Bestämmelser om avsättning för tjänsteinnehavare finns i den och kan därför strykas. I 4 mom. ändras tillämpningsområdet för lagen så att de personer som omfattas av tjänstebrottslagen för Åland inte omfattas av straffbestämmelserna i offentlighetslagen.

Lagtext

Landskapsregeringen föreslår att följande lagar antas.

1.

LANDSKAPSLAG om landskapets tjänsteinnehavare

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om tjänsteförhållanden vid landskapsförvaltningen.

Med landskapsförvaltningen avses landskapsregeringens allmänna förvaltning och myndigheter som är underställda landskapsregeringen.

Inom landskapets affärsverk tillämpas bestämmelser som avviker från bestämmelserna i denna lag.

2 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att säkerställa att landskapets uppgifter sköts på ett resultatnriktat och ändamålsenligt sätt och så att kraven på rättssäkerhet uppfylls samt att trygga tjänsteinnehavarnas rättigheter i förhållande till arbetsgivaren.

2 kap. Tjänsteförhållande, tjänsteinnehavare och tjänster

3 §

Tjänsteförhållande

Med tjänsteförhållande avses ett offentligrättsligt anställningsförhållande där landskapsförvaltningen är arbetsgivare och tjänsteinnehavaren utför arbete.

Uppgifter som innebär utövande av offentlig makt ska skötas i tjänsteförhållanden.

4 §

Tjänsteinnehavare

Med tjänsteinnehavare avses en person som står i ett tjänsteförhållande till landskapet.

En ordinarie tjänsteinnehavare är utnämnd eller förflyttad till en tjänst för viss tid eller tillsvidare.

En tjänstförrättande tjänsteinnehavare är utnämnd till ett tjänsteförhållande för viss tid för att sköta en vakant tjänst eller vikariera en ordinarie tjänsteinnehavare.

En tillfällig tjänsteinnehavare utnämns vid behov till ett tjänsteförhållande för viss tid för ett bestämt arbete eller en bestämd uppgift.

5 §

Tjänster

Det finns tjänster med grundlön eller motsvarande och tjänster med avtalslön.

Tjänster ska endast inrättas för uppgifter som omfattar utövande av offentlig makt.

Tjänster inrättas och dras in av landskapsregeringen. Bestämmelser om rätten för myndigheter som är underställda landskapsregeringen att inrätta och dra in tjänster för den egna verksamheten finns i speciallagstiftning.

Tjänster ska huvudsakligen inrättas som heltidstjänster.

6 §

Inrättande av tjänst

En tjänst får inrättas med beviljade anslag om den behovsutredning som avses i 11 § visar att det finns ett långsiktigt behov av tjänsten.

Av ett beslut om inrättande av tjänst ska framgå

- 1) budgethänvisning,
- 2) datum för när tjänsten inrättas,
- 3) tjänstebenenämning,
- 4) organisatorisk placering,
- 5) tjänsteuppgifter,
- 6) behörighetskrav,
- 7) arbetstid, och
- 8) avlöningsgrund.

Till ett beslut om inrättande av en tjänst ska behovsutredningen bifogas. Om beslutet grundar sig på faktorer som inte framgår av behovsutredningen ska dessa framgå av beslutets motiveringar.

En tjänstebeskrivning kan antas för tjänsten. I arbetsordning eller reglemente kan närmare fastslås hur tjänsten placeras organisatoriskt.

7 §

Ändring av tjänst

Ett beslut om inrättande av en tjänst kan ändras. Ändringen får inte medföra att tjänstens uppgiftsområde eller ställning ändras väsentligt, att tjänsteinnehavaren förlorar sin behörighet för tjänsten eller att anställningsvillkoren försämrats.

8 §

Ombildning av tjänst

Med ombildning av tjänst avses att en tjänst dras in och en ny tjänst inrättas. Den nya tjänsten kan skilja sig väsentligt från den som indras. Beslutet om indragning och inrättning fattas som ett gemensamt ärende.

Om tjänsten är besatt och tjänsteinnehavaren omplaceras i enlighet med bestämmelserna i 73 § från den tjänst som indras till den tjänst som inrättas ska beslutet om omplacering fattas som en del av ombildningsärendet.

Arbetsgivaren kan ensidigt ombilda en tjänst på heltid till en tjänst på deltid om en tjänst skulle kunna dras in i enlighet med bestämmelserna i 10 §. Vid ombildningen ska uppsägningstiden enligt bestämmelserna i 66 § följas innan tjänsteinnehavaren övergår till tjänsten på halvtid.

9 §

Ombildning av tjänsteförhållande till arbetsavtalsförhållande

Arbetsgivaren kan ensidigt ombilda ett tjänsteförhållande till ett arbetsavtalsförhållande om

- 1) uppgifterna för en tjänst inte omfattar utövande av offentlig makt, och
- 2) arbetsgivaren har erbjudit tjänsteinnehavaren ett arbetsavtalsförhållande med minst samma anställningsvillkor som för tjänsteförhållandet samt gett tjänsteinnehavaren skriftlig information om de centrala villkoren i arbetet i enlighet med 2 kap. 4 § i arbetsavtalslagen (FFS 55/2001).

Tjänsteförhållandet ombildas till ett arbetsavtalsförhållande i enlighet med arbetsgivarens erbjudande då beslutet vunnit laga kraft.

10 §

Indragning av tjänst

En tjänst får dras in om den behovsutredning som avses i 11 § visar att tjänsten inte längre behövs på grund av att

1) de huvudsakliga tjänsteuppgifterna inte längre hör till landskapets förvaltningsuppgifter;

2) uppgifterna har minskat väsentligt och varaktigt på grund av ändringar i verksamhetsförutsättningarna såsom ändringar i lagstiftningen, i den tekniska utvecklingen eller i de ekonomiska förutsättningarna, eller

3) det bedöms som fördelaktigt för landskapet att uppgifterna utförs på annat sätt än av tjänsteinnehavare vid landskapsförvaltningen.

En ledig tjänst får också dras in om den behovsutredning som avses i 11 § visar att tjänsten inte behövs på grund av att uppgifterna omorganiseras eller om tjänsten inte omfattar utövande av offentlig makt. Om tjänsten är besatt får tjänsten dras in om tjänsteinnehavaren omplaceras i enlighet med bestämmelserna i 74 § som en del av samma ärende. Om tjänsten är besatt får tjänsten också dras in om tjänsteinnehavaren sägs upp med stöd av bestämmelserna i 61 §, under förutsättning att följderna för tjänsteinnehavaren är rimliga i förhållande till omorganiseringens syfte.

Beslutet om indragning av tjänst ska innehålla datum för när tjänsten dras in.

Till ett beslut om indragning av tjänst ska behovsutredningen bifogas. Om beslutet grundar sig på faktorer som inte framgår av behovsutredningen ska dessa framgå av beslutets motiveringar.

11 §

Behovsutredning

En behovsutredning om inrättande av en tjänst ska åtminstone omfatta information om

1) de uppgifter som ingår i tjänsten omfattar utövande av offentlig makt,
2) på vilken grund en viss kompetens behövs och en hänvisning till lagrum om tjänsteuppgifterna grundar sig på lag,

3) hur uppgifterna sköts i nuläget och en bedömning av om det inom myndigheten finns någon annan tjänsteinnehavare eller arbetstagare som kan sköta uppgifterna i stället för att en ny tjänst inrättas,

4) inrättandet ingår i en omorganisering och vilka konsekvenser omorganiseringen förväntas ha för verksamheten, samt

5) de ekonomiska konsekvenserna.

En behovsutredning om indragning av en tjänst ska åtminstone omfatta information om

1) de uppgifter som ingår i tjänsten omfattar utövande av offentlig makt,
2) på vilken grund den kompetens som krävs för tjänsten har behövts och en hänvisning till lagrum om tjänsteuppgifterna grundar sig på lag,

3) hur uppgifterna sköts i nuläget och hur uppgifterna behöver skötas i framtiden och om det finns ett behov av tjänsten inom en annan del av myndigheten i stället för att den indras,

4) indragningen ingår i en omorganisering och vilka konsekvenser omorganiseringen förväntas ha för verksamheten, samt

5) de ekonomiska konsekvenserna.

3 kap. Tjänsteförhållandets början

12 §

Lediganslående av tjänst

En ordinarie tjänst ska lediganslås.

Trots bestämmelserna i 1 mom. kan en ledig tjänst besättas utan att den lediganslås

- 1) vid ombildning av en tjänst i enlighet med bestämmelserna i 8 §,
- 2) då en tjänsteinnehavare omplacerats till en annan tjänst i enlighet med bestämmelserna i 74 §, samt
- 3) om en ordinarie tjänsteinnehavare, som sagts upp med stöd av 61 §, återanställs i enlighet med bestämmelserna i 73 §.

13 §

Ansökningstid

Ansökningstiden ska vara en i förväg bestämd tid, minst 14 dagar. Endast ansökningar som har lämnats in i tid beaktas.

Ansökningstiden kan förlängas, tjänsten lediganslås på nytt eller tjänsten lämnas obesatt om det finns sakliga skäl. Om ansökningstiden förlängs eller tjänsten lediganslås på nytt direkt efter att ansökningstiden gått ut beaktas den som tidigare sökt tjänsten utan en ny ansökan.

14 §

Ansökningsförfarande

Tjänster ska sökas skriftligen. En ansökan som skickats i elektronisk form uppfyller kravet på skriftlig form och behöver inte undertecknas om handlingen innehåller uppgifter om sökanden och det inte finns anledning att ifrågasätta handlingens autenticitet och integritet.

Om sökanden inte har fogat tillräcklig utredning till sin ansökan eller om ansökan är bristfällig av någon annan orsak har sökanden rätt att komplettera sin ansökan i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

En ansökan som återtagits före beslut om anställning beaktas inte.

15 §

Behörighetsvillkor

Behörighetsvillkor för anställning i tjänsteförhållande är

- 1) 18 års ålder, om inte en högre behörighetsålder har bestämts för en viss tjänst,
- 2) de allmänna utnämningsgrunderna enligt 125 § grundlagen, och
- 3) de särskilda behörighetsvilkoren för tjänsten.

Trots det som bestäms i 1 mom. om allmän behörighetsålder kan den som fyllt 15 år och som fullgjort sin läroplikt anställas om det kan anses vara lämplig med tanke på personens förmåga att sköta tjänsten på ett tillfredsställande sätt.

Till en tjänst som polis får endast finska medborgare utses. För andra tjänster hos landskapet krävs inte innehav av visst medborgarskap.

Arbetsgivaren kan på ansökan bevilja undantag från de särskilda behörighetsvilkoren för en enskild tjänst om det finns vägande skäl. Ansökan om undantag ska lämnas in före ansökningstiden går ut.

Om det inte är möjligt att anställa en person som uppfyller behörighetsvilkoren kan arbetsgivaren för högst ett års tid anställa en person som har tillräcklig skicklighet och förmåga att sköta tjänsten eller uppgiften.

16 §

Säkerhetsutredning

Arbetsgivaren ska vid utnämningssprövningen kontrollera oförvitligheten hos den som ska utnämnas eller den som ska förordnas till ett uppdrag och säkerställa att han eller hon har förutsättningar att sköta sina uppgifter på ett oberoende och tillförlitligt sätt och inte har bindningar som äventyrar en behörig skötsel av tjänsteuppgifterna. Då oförvitligheten bedöms ska vikt fästas vid karaktären av den tjänst eller det uppdrag som ska tillsättas, de landskapsställningar som den som avses bli utnämnd tidigare haft och om han eller hon har skött dem på behörigt sätt samt arbetsgivarens möjligheter att utreda dennes bakgrund.

Bestämmelser om för vilka tjänster ett sådant intyg över säkerhetsutredning som avses i säkerhetsutredningslagen (FFS 726/2014) ska vara en förutsättning för utnämning till tjänsten utfärdas i landskapsförordning.

Krav på intyg över säkerhetsutredning kan ställas om den som utnämns till en tjänst annat än tillfälligt får rätt att hantera handlingar som hör till säkerhetsklass I eller II eller andra sådana sekretessbelagda handlingar i fråga om vilka obehörigt avslöjande eller obehörig användning av sekretessbelagda uppgifter i sådana handlingar kan orsaka särskilt stor eller betydande skada för de allmänna intressen som avses i sekretessbestämmelsen, eller om avsikten är att denne ska arbeta i en uppgift vars karaktär i övrigt är sådan att där krävs särskild tillförlitlighet.

17 §

Utnämning till tjänst

Endast den som har sökt tjänsten i enlighet med bestämmelserna i 14 § och då uppfyllt behörighetsvillkoren i enlighet med bestämmelserna i 15 § kan utnämnas till en tjänst. Till en tjänst som inte behöver lediganslås i enlighet med bestämmelserna i 12 § 2 mom. kan den som gett sitt samtycke till utnämningen utnämnas.

Vid utnämning till en tjänst ska de sökande behandlas opartiskt.

På ansökan av den som utnämnts till en tjänst kan arbetsgivaren återta utnämningen före den tidpunkt då tjänsten ska tillträdas.

18 §

Visstidsanställning

En tjänsteinnehavare kan endast anställas för viss tid

- 1) på egen begäran,
- 2) om det bestäms genom lag eller förordning för en särskild tjänst om anställning för viss tid, eller
- 3) om arbetets art, ett vikariat, ordnande av skötseln av de uppgifter som hör till ett ledigt tjänsteförhållande eller någon annan jämförbar orsak som ansluter sig till arbetsgivarens verksamhet förutsätter ett tjänsteförhållande för viss tid.

En tjänsteinnehavare får inte anställas för viss tid upprepade gånger efter varandra om antalet visstidsanställningar, den sammanlagda anställningstiden eller den helhet som anställningarna bildar visar att arbetsgivarens behov av arbetskraft är bestående. Förbudet omfattar inte de tjänster för vilka regleras särskilt om anställning för viss tid.

Då en tjänsteinnehavare med stöd av 1 mom. anställs för viss tid ska det framgå av förordnandet varför anställningen är för viss tid.

En tjänsteinnehavare som har anställts för viss tid i strid med bestämmelserna i 1 och 3 mom. har, när tjänsteförhållandet upphör, rätt att få en ersättning som motsvarar minst sex och högst 24 månaders lön. Yrkande på ersättning ska framställas inom sex månader från det att tjänsteförhållandet upphörde.

19 §

När tjänsteförhållandet börjar och tjänsteinnehavarens rättigheter och skyldigheter inträder

Ett tjänsteförhållande börjar och tjänsteinnehavarens rättigheter och skyldigheter inträder den dag tjänsteutövningen inleds om inte något annat bestäms i denna lag eller någon annanstans om en annan tidpunkt.

Anställningen för en tjänsteinnehavare som anställs i ett annat tjänsteförhållande inom landskapsförvaltningen och omedelbart övergår till det andra tjänsteförhållandet avbryts inte.

20 §

Prövotid

När en tjänsteinnehavare anställs kan arbetsgivaren bestämma att en prövotid på högst sex månader börjar då tjänsteutövningen inleds, för att se om tjänsteinnehavaren kan utföra sina tjänsteåligganden på ett tillfredsställande sätt. I tjänsteförhållanden för viss tid som understiger ett år kan prövotiden, inklusive förlängningar enligt 2 mom., utgöra högst hälften av tjänsteförhållandets längd.

Om en tjänsteinnehavare är frånvarande från arbetet under prövotiden på grund av arbetsoförmåga eller familjeledighet har arbetsgivaren rätt att förlänga prövotiden med en månad för varje period om 30 dagar som arbetsoförmågan eller familjeledigheten fortgår. Innan prövotiden går ut ska arbetsgivaren skriftligt underrätta tjänsteinnehavaren om att prövotiden förlängs.

Vardera parten kan häva tjänsteförhållandet under prövotiden med omedelbar verkan. Arbetsgivarens beslut att häva tjänsteförhållandet ska motiveras och tjänsteförhållandet får inte hävas på diskriminerande grunder eller av ett skäl som annars är ovidkommande med tanke på syftet med prövotiden.

21 §

Bevis på anställning i tjänsteförhållande

Arbetsgivaren ska så snart som möjligt och helst innan tjänsteutövningen inleds ge tjänsteinnehavaren ett bevis över att han eller hon utnämnts till ett tjänsteförhållande.

Som bevis på utnämning till ordinarie tjänsteinnehavare utfärdas ett utnämningssbrev. Som bevis på utnämning till tjänstförrättande eller tillfällig tjänsteinnehavare utfärdas ett förordnande.

22 §

Information om arbetsvillkoren

Tjänsteinnehavaren ska få skriftlig information om de centrala villkoren i arbetet. Informationen kan ges i utnämningssbrevet eller förordnandet eller på annat sätt.

Av informationen ska åtminstone framgå

- 1) parterna i tjänsteförhållandet,
- 2) tjänsteinnehavarens tjänstebenämning,
- 3) tjänsteförhållandets längd vid ett tjänsteförhållande på viss tid,
- 4) grunden för ett tjänsteförhållande för viss tid,
- 5) tidpunkten för när tjänsteförhållandet börjar,
- 6) grunderna för avlöningen,
- 7) placeringsorten för tjänsteförhållandet eller, om tjänsteinnehavaren inte har någon huvudsaklig permanent plats där arbetet utförs, de principer enligt vilka tjänsteinnehavaren arbetar på olika arbetsställen eller själv får bestämma var arbetet utförs,
- 8) den tillämpade arbetstiden,
- 9) sådan utbildning som arbetsgivaren är skyldig att erbjuda,

- 10) hur semestern bestäms,
 11) förfarandet vid uppsägning och uppsägningstiden eller grunden för bestämmande av den,
 12) det tjänstekollektivavtal som ska tillämpas på arbetet, samt
 13) den försäkringsanstalt där arbetsgivaren har ordnat tjänsteinnehavarens pensionsskydd eller försäkrat tjänsteinnehavaren mot olycksfall i arbetet och mot yrkessjukdomar.

De uppgifter som avses i 2 mom. 1-8 punkterna ska ges inom sju dagar och de uppgifter som avses i 9-13 punkterna inom en månad från att tjänsteförhållandet inleds. De uppgifter om grunderna för avlöningen som avses i 6 punkten samt de uppgifter som avses i 8-13 punkten kan ges genom en hänvisning till denna lag eller det tjänstekollektivavtal som tillämpas i tjänsteförhållandet. Om tjänsteförhållandena upprepas behöver informationen inte ges på nytt.

Information om ändringar i uppgifterna ska ges skriftligt så snart som möjligt, dock senast när ändringen träder i kraft, om inte ändringen beror på att lagstiftning eller tjänstekollektivavtal ändrats.

4 kap.

Arbetsgivarens skyldigheter och tjänsteinnehavarens rättigheter

23 §

Arbetsgivarens allmänna skyldighet

Arbetsgivaren ska se till att tjänsteinnehavaren får sina förmåner och rättigheter enligt lag och tjänsteförhållandet.

24 §

Opartiskt bemötande och diskrimineringsförbud

Arbetsgivaren ska bemöta tjänsteinnehavarna opartiskt, om det inte med hänsyn till tjänsteinnehavarnas uppgifter och ställning finns anledning att avvika från detta.

Bestämmelser om likabehandling och förbud mot diskriminering finns i landskapslagen (2022:43) om tillämpning på Åland av diskrimineringslagen. Bestämmelser om jämställdhet och förbud mot diskriminering på grund av kön finns i landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapets Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

25 §

Övergång till en annan anställningsform

En tjänsteinnehavare som i minst sex månader har varit anställd på deltid eller visstid har rätt att begära en förlängning av den ordinarie arbetstiden eller tjänsteförhållandets längd.

Arbetsgivaren ska ge ett skriftligt och motiverat svar inom en månad från det att begäran lämnades.

26 §

Rätt till biträde och att bli hörd

En tjänsteinnehavare har rätt att bli hörd innan arbetsgivaren fattar beslut i följande frågor:

- 1) förbud att ta emot eller inneha en bisyssla med stöd av bestämmelserna i 34 § 2 mom.,
- 2) återkallande av tillstånd för bisyssla i enlighet med bestämmelserna i 34 § 3 mom.,
- 3) varning i enlighet med bestämmelserna i 37 §,
- 4) återkallande eller avbrytande av tjänstledighet i enlighet med bestämmelserna i 49 § 2 mom.,

5) uppsägning eller hävning av ett tjänsteförhållande i enlighet med bestämmelserna i 60, 61, 64 och 76 §§, och

6) omplacering av en tjänsteinnehavare utan dennes samtycke i enlighet med bestämmelserna i 74 §.

En tjänsteinnehavare har rätt att bli hörd innan arbetsgivaren fattar beslut om avstängning av en tjänsteinnehavare från tjänsteutövningen i enlighet med bestämmelserna i 81 §, om tjänsteinnehavaren inte på grund av sakens natur ska avstängas omedelbart från tjänsteutövningen.

En tjänsteinnehavare har rätt att anlita ett biträde i enlighet med bestämmelserna i 3 kap. i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland när han eller hon enligt bestämmelserna i 1 mom. har rätt att bli hörd innan arbetsgivaren fattar beslut.

27 §

Främjande av tjänsteinnehavarens förutsättningar och utvecklingsmöjligheter

När en uppgift som tjänsteinnehavaren sköter eller arbetsmetoderna förändras eller utvecklas ska arbetsgivaren se till att tjänsteinnehavaren får förutsättningar att klara av att sköta sina uppgifter. Arbetsgivaren ska också främja tjänsteinnehavarens möjligheter att utvecklas i enlighet med sin förmåga.

Om landskapsregeringen enligt lag eller tjänstekollektivavtal har en skyldighet att erbjuda tjänsteinnehavaren utbildning för att tjänsteinnehavaren ska kunna utföra det arbete som han eller hon anställts för, ska utbildningen vara kostnadsfri för tjänsteinnehavaren. Sådan utbildning ska räknas som arbetstid och i huvudsak ordnas under ordinarie arbetstid.

28 §

Arbetarskydd

Bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att ansvara för arbetarskyddet finns i arbetarskyddslagen (FFS 738/2020).

29 §

Föreningsfrihet

En tjänsteinnehavare har rätt att bilda och höra till en förening och att delta i en föreningsverksamhet samt att avstå från att höra till en förening.

En tjänsteinnehavare som har som tjänsteuppgift att företräda landskapet som arbetsgivare, får inte verka i en sådan ställning i en förening som företräder landskapsanställda att tjänsteinnehavarens verksamhet i föreningen står i strid med tjänsteuppgiften.

30 §

Lönespecifikation

Arbetsgivaren ska i samband med lönebetalningen ge tjänsteinnehavaren en skriftlig eller digital specifikation där lönens belopp och grunderna för lönen framgår.

31 §

Överlåtelse av arbetsgivarens rörelse

Med överlåtelse av arbetsgivarens rörelse avses överlåtelse av en funktionell del av landskapsförvaltningens verksamhet till en annan arbetsgivare, om den del som överläts förblir oförändrad eller likartad efter överlåtelsen.

Vid överlåtelsen enligt 1 mom. övergår de rättigheter och skyldigheter samt anställningsförmåner som arbetsgivaren har, med anledning av de tjänsteförhållanden som gäller vid tidpunkten för överlåtelsen, på förvärvaren. Detta gäller dock inte de rättigheter och skyldigheter som uttryckligen följer

av ett tjänsteförhållande och som inte är utmärkande för ett arbetsavtalsförhållande när en tjänsteinnehavare övergår till anställning i arbetsavtalsförhållande hos förvärvaren. Förvärvaren är skyldig att iaktta det tjänstekollektivavtal som gäller vid tidpunkten för överlåtelsen. Överlåtaren och förvärvaren ansvarar solidariskt för en tjänsteinnehavares lönefordran eller fordran av annat slag med anledning av tjänsteförhållandet, om den har förfallit till betalning före överlåtelsen. Överlåtaren är ansvarig mot förvärvaren för en tjänsteinnehavares fordran som förfallit till betalning före överlåtelsen, om inte något annat har avtalats.

Förvärvaren av en rörelse får inte säga upp en anställningsförhållande enbart på grund av överlåtelsen av rörelse.

5 kap. Tjänsteinnehavarens skyldigheter

32 §

Tjänsteplikt

Tjänsteinnehavaren ska

1) sköta sina tjänsteuppgifter på ett ändamålsenligt, oberoende och opartiskt sätt,

2) följa arbetsgivarens bestämmelser om arbetsledning och övervakning,

3) uppträda så som tjänsteställningen och -uppgifterna förutsätter, samt

4) delta i utbildning som är nödvändig för att sköta tjänsten.

Tjänsteinnehavaren får inte begära, ta emot eller acceptera en sådan förmån som kan försvaga förtroendet för tjänsteinnehavaren eller arbetsgivaren.

33 §

Hälsouppgifter

En tjänsteinnehavare ska på begäran av arbetsgivaren ge de uppgifter om sin hälsa som behövs för att utreda arbets- och funktionsförmågan samt vid behov delta i kontroller och undersökningar för bedömning av hälsotillståndet.

Bestämmelser om skyldighet att delta i hälsoundersökningar finns i lagen om företagshälsovård (FFS 1383/2001).

Bestämmelser om hur arbetsgivaren ska behandla en tjänsteinnehavares uppgifter om hälsotillstånd samt test och kontroller som tjänsteinnehavaren deltagit i finns i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (FFS 759/2004).

Bestämmelser om patientens självbestämmanderätt finns i landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.

Arbetsgivaren bekostar de kontroller och undersökningar som avses i 1 mom. och som förordnats av arbetsgivaren.

34 §

Bisyssla och konkurrerande verksamhet

Med bisyssla avses ett tjänsteförhållande, ett avlönat arbete och en avlönad uppgift av bestående natur som tjänsteinnehavaren har rätt att avsäga sig samt yrke, näring och rörelse.

En tjänsteinnehavare får inte ta emot eller inneha en bisyssla som innebär att tjänsteinnehavaren blir jävig i sina uppgifter, att tjänsteinnehavarens opartiskhet i skötseln av tjänsteuppgifterna äventyras eller att bisysslan annars inverkar negativt på tjänsteinnehavarens skötsel av tjänsteuppgifterna. Arbetsgivaren har rätt att förbjuda tjänsteinnehavaren att ta emot eller inneha en sådan bisyssla.

För bisysslor som innebär att arbetstid används för uppgifter som hör till bisysslan krävs att arbetsgivaren beviljar tillstånd för bisysslan. Tillståndet

kan beviljas tills vidare, för viss tid eller begränsat och kan återkallas om det finns skäl till det.

För andra bisysslor än sådana som avses i 3 mom. ska tjänsteinnehavaren göra en anmälan till arbetsgivaren.

35 §

Skyldighet att tillfälligt sköta annan tjänst

Arbetsgivaren har rätt att vid behov besluta att en tjänsteinnehavare tillfälligt ska sköta en annan liknande tjänst eller andra liknande uppgifter vid samma myndighet som tjänsteförrättande eller tillfällig tjänsteinnehavare. Tjänsteinnehavaren är under motsvarande tid tjänstledig från sitt tjänsteförhållande.

36 §

Skyldigheter under arbetsstrid

Bestämmelser om en tjänsteinnehavares skyldigheter under tiden för arbetsstrid finns i landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal.

37 §

Varning

Arbetsgivaren kan ge en skriftlig varning till en tjänsteinnehavare som försummar sin tjänsteplikt enligt 32 §.

Ett beslut om varning ska motiveras och delges tjänsteinnehavaren personligen eller genom bevislig delgivning.

6 kap.

Villkoren i anställningsförhållandet

38 §

Tjänstekollektivavtal

Bestämmelser om hur villkor i tjänsteinnehavarnas anställningsförhållanden kan fastställas genom tjänstekollektivavtal finns i landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal.

39 §

Tjänster med avtalslön

Arbetsgivaren ingår avtal med en tjänsteinnehavare som utsetts till en tjänst med avtalslön om de villkor som ska följas i anställningsförhållandet.

Uppsägning av en tjänsteinnehavare som utsetts till en tjänst med avtalslön innebär en uppsägning av avtalet.

7 kap.

Tjänstledighet

40 §

Allmänt

En tjänsteinnehavare kan befrias från sina tjänsteuppgifter under en viss tid, helt eller partiellt, genom att på anhållan beviljas tjänstledighet eller genom rätt till tjänsteledighet direkt med stöd av lag.

En tjänstledig tjänsteinnehavare som gett sitt samtycke kan av särskilda skäl förordnas att sköta vissa tjänsteuppgifter.

41 §

Anhållan om och beviljande av tjänstledighet

En anhållan om tjänstledighet ska göras skriftligt eller digitalt. Arbetsgivaren beslutar om tjänstledigheten efter prövning.

Om tjänstledighet inte kan beviljas i enlighet med anhållan ska anhållan avslås eller så kan tjänstledigheten med tjänsteinnehavarens skriftliga samtycke beviljas på något annat sätt.

En tjänsteinnehavare som har ett giltigt skäl till sin frånvaro men inte har möjlighet att ansöka om tjänsteledighet kan beviljas tjänstledighet utan ansökan.

En tjänsteinnehavare som har rätt till tjänstledighet direkt med stöd av lag ska meddela arbetsgivaren om detta i så god tid som möjligt innan tjänstledigheten inleds.

42 §

Tjänstledighet för att sköta annan tjänst

En ordinarie tjänsteinnehavare som utnämnts eller förflyttats till en annan ordinarie tjänst som är inrättad för viss tid har under denna tid rätt till tjänstledighet från sin ursprungliga tjänst. Rätten till tjänstledighet gäller högst en anställningsperiod.

43 §

Sjukledighet

En tjänsteinnehavare kan beviljas tjänstledighet på grund av sjukdom (sjukledighet).

En tjänsteinnehavare som beviljats sjukledighet är skyldig att följa de bestämmelser och anvisningar som utfärdats för sökande av den sjukdagpenningförmån som utbetalas till arbetsgivaren vid sjukledighet enligt sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004). Om tjänsteinnehavaren inte följer bestämmelserna och anvisningarna, kan den lön som betalats under tiden för sjukledigheten återkrävas i enlighet med bestämmelserna i 86 §, till den del den motsvarar dagpenningförmånen.

44 §

Graviditets- och föräldraledighet

En tjänsteinnehavare har rätt till tjänstledighet under en sådan graviditets-, särskild graviditets- eller föräldrapenningssperiod som avses i sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004) (graviditets- och föräldraledighet).

En tjänsteinnehavare som beviljats föräldraledighet är skyldig att följa de bestämmelser och anvisningar som utfärdats för sökande av den graviditets- och föräldradagpenningförmån som utbetalas till arbetsgivaren enligt sjukförsäkringslagen. Om tjänsteinnehavaren inte följer bestämmelserna och anvisningarna, kan den lön som betalats under tiden för tjänstledigheten återkrävas i enlighet med bestämmelserna i 86 §, till den del den motsvarar dagpenningförmånen.

45 §

Vårdledighet

En tjänsteinnehavare har rätt till vårdledighet för att vårda sitt barn, eller något annat barn som varaktigt bor i tjänsteinnehavarens hushåll till dess barnet fyller tre år. Adoptivföräldrar har rätt till vårdledighet tills två år har förflutit från adoptionen, dock högst tills barnet inleder sin skolgång.

46 §

Anhörigvård

En tjänsteinnehavare har rätt till tjänstledighet under fem arbetsdagar per år för att erbjuda personligt bistånd eller stöd till en anhörig eller till någon annan närstående som bor i samma hushåll som tjänsteinnehavaren, och som till följd av en allvarlig sjukdom eller skada som avsevärt minskat funktionsförmågan behöver sådant betydande bistånd eller stöd som förutsätter tjänsteinnehavarens omedelbara närvaro. Tjänsteinnehavaren har rätt till

motsvarande ledighet också för att delta i terminalvård för en sådan person som avses ovan.

Med anhörig avses tjänsteinnehavarens barn, förälder, make eller sambo och den som lever i registrerat parförhållande med tjänsteinnehavaren.

Tjänsteinnehavaren ska så snart som möjligt underrätta landskapsregeringen om ledighet för närståendevård. På arbetsgivarens begäran ska tjänsteinnehavaren lämna en tillförlitlig utredning om orsaken till frånvaron.

47 §

Politiska uppdrag och anställning vid en nordisk institution

Bestämmelser om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen finns i landskapslagen (1999:44) om tjänstledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen.

Bestämmelser om tjänstledighet för anställning vid en nordisk institution finns i landskapslagen (1984:26) om rättsställningen för landskapets tjänsteinnehavare som anställs vid nordisk institution.

48 §

Värnplikt

En tjänsteinnehavare har rätt till tjänstledighet från sin tjänst medan han eller hon fullgör sin värnplikt i Finland.

49 §

Avbrytande och återkallande av tjänstledighet

Tjänstledighet kan avbrytas eller återkallas av arbetsgivaren på tjänsteinnehavarens begäran.

Om tjänsteinnehavaren använder tjänstledigheten för något annat ändamål än vad den beviljats för kan arbetsgivaren avbryta eller återkalla tjänstledigheten.

8 kap.

Semester

50 §

Semester

Bestämmelser om semester för landskapets tjänsteinnehavare finns i landskapslagen (2013:43) om tillämpning av semesterlagen på landskapets och kommunernas tjänstemän.

9 kap.

Permittering

51 §

Allmänt

Permittering innebär att en tjänsteinnehavares tjänsteutövning och löneutbetalning avbryts för en viss tid eller tills vidare antingen helt eller delvis medan tjänsteförhållandet i övrigt består.

En tjänsteinnehavare kan permitteras för högst 90 dagar. Det är inte möjligt att i tjänstekollektivavtal avtala om en förlängning av maximitiden för permittering.

Tjänsteinnehavaren har rätt att ta ett annat arbete under permitteringstiden.

52 §

Permitteringsorsaker

Arbetsgivaren har rätt att permittera en tjänsteinnehavare om

1) tjänsteinnehavarens uppgifter eller förutsättningarna för arbetsgivaren att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och arbetsgivaren inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för arbetsgivarens behov,

2) permittering är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation, eller

3) tjänsteinnehavaren och arbetsgivaren på initiativ av arbetsgivaren avtalat om permittering av tjänsteinnehavaren i de fall då det är behövligt på grund av arbetsgivarens verksamhet eller ekonomiska situation.

53 §

Förhandsmeddelande om permittering

Då arbetsgivaren konstaterat att det finns en sådan orsak för permittering som avses i 52 § ska arbetsgivaren så snart som möjligt före permitterings början, dock senast 14 dagar före permitterings början, ge ett förhandsmeddelande till de tjänsteinnehavare som berörs, de fackliga förtroendemännen förhandsmeddelande. Meddelandet ska innehålla information om permitterings orsak, beräknade omfattning, genomförande, tidpunkt och längd. Om permitteringen gäller flera tjänsteinnehavare, kan informationen ges till tjänsteinnehavarna gemensamt eller till förtroendemannen. Arbetsgivaren behöver inte ge ett förhandsmeddelande om arbetsgivaren med stöd av tjänstekollektivavtal ska ge motsvarande information på annat sätt.

Förhandsmeddelandet ges av den som enligt bestämmelserna i 54 § 1 och 2 mom. fattar beslut om permittering.

54 §

Beslut om permittering

Beslut om permittering med stöd av 52 § 2 mom. 1 punkten fattas av landskapsregeringen för den allmänna förvaltningen och av respektive myndighet som är underställd landskapsregeringen för övriga tjänsteinnehavare.

Beslut om permittering med stöd av 52 § 2 mom. 2 punkten fattas av landskapsregeringen.

Ett beslut om permittering ska skriftligen delges tjänsteinnehavaren personligen eller genom bevislig delgivning minst 14 dagar innan permitteringen börjar. Permitteringsbeslutet ska även delges förtroendemannen.

Av permitteringsbeslutet ska framgå permitterings orsak, tidpunkt och längd, eller i fråga om permittering tills vidare den beräknade längden.

Om en tjänsteinnehavare är permitterad tills vidare ska han eller hon meddelas minst en vecka innan tjänsteutövningen ska återupptas, om inte något annat har överenskommit.

55 §

Uppsägning av tjänsteförhållande i samband med permittering

En permitterad tjänsteinnehavare har rätt att utan uppsägningstid säga upp sitt tjänsteförhållande så att det upphör när som helst under permitteringen, dock inte under den sista veckan före permitterings slut om han eller hon känner till när permitteringen kommer att upphöra.

Om arbetsgivaren säger upp tjänsteinnehavaren innan permitteringen upphör, har tjänsteinnehavaren rätt att få lön för uppsägningstiden om permitteringen har trätt i kraft utan att tjänsteinnehavaren har fått till godo en uppsägningstid enligt 66 §. Från lönen får arbetsgivaren dra av 14 dagars lön, om tjänsteinnehavaren har meddelats om permitteringen minst 14 dagar före permitteringen började.

56 §

Ersättning för inkomstbortfall

Om ett beslut om permittering upphävs genom ett lagakraftvunnet beslut på grund av att det strider mot bestämmelserna i 52 § har tjänsteinnehavaren rätt till ersättning för inkomstbortfall i enlighet med bestämmelserna i 72 §.

10 kap.**Avslutande av tjänsteförhållande**

57 §

När ett tjänsteförhållande upphör utan uppsägning

Ett tjänsteförhållande upphör utan uppsägning och uppsägningstid när

- 1) en tjänsteinnehavares anställningsperiod har gått ut,
- 2) tjänsteinnehavaren övergår till en annan ordinarie tjänst vid landskapsförvaltningen eller vid Ålands lagting, eller
- 3) tjänsteinnehavaren uppnår den avgångsålder som avses i 58 §.

Arbetsgivaren kan av vägande skäl besluta att en tjänsteinnehavare har rätt att fortsätta i samma tjänsteförhållande en viss tid efter uppnådd avgångsålder, för högst två år åt gången. Det första beslutet om rätt att fortsätta i samma tjänsteförhållande ska fattas innan tjänsteinnehavaren har uppnått avgångsåldern.

En ordinarie tjänsteinnehavare som utnämnts till en annan ordinarie tjänst med prövotid och som beviljats tjänstledigt från sin tidigare tjänst under prövotiden, anses inte ha avgått från sin tidigare tjänst.

För en tjänsteinnehavare som anställts som vikarie upphör tjänsteförhållandet utan uppsägning och uppsägningstid då den ordinarie tjänsteinnehavaren återgår i tjänsteutövning på grund av en absolut rätt att återgå med stöd av lag eller tjänstekollektivavtal, oberoende av den tid för vilken vikarien har anställts.

För en tjänsteinnehavare som har beviljats full invalidpension tills vidare upphör tjänsteförhållandet utan uppsägning och uppsägningstid vid utgången av den kalendermånad när tjänsteinnehavarens rätt till lön för sjukdomstid har upphört eller, om arbetsgivaren har fått vetskap om ett beslut om invalidpension senare, vid utgången av den månad beslutet delgavs.

58 §

Avgångsålder

Den allmänna avgångsåldern för en tjänsteinnehavare är 68 år för den som är född 1957 eller tidigare, 69 år för den som är född 1958-1961 och 70 år för den som är född 1962 eller senare, om det inte särskilt bestäms om en lägre avgångsålder.

59 §

Arbetsintyg

Efter att ett tjänsteförhållande upphört har tjänsteinnehavaren rätt att begära ett skriftligt arbetsintyg av arbetsgivaren med uppgifter om tjänsteförhållandets längd och tjänsteuppgifterna. På tjänsteinnehavarens begäran ska även orsaken till att tjänsteförhållandet upphört samt en bedömning av tjänsteinnehavarens yrkesskicklighet och hur tjänsteinnehavaren har skött sina tjänsteuppgifter framgå av arbetsintyget. Av arbetsintyget får inte framgå annat än vad som framgår av dess ordalydelse.

Begäran ska göras inom tio år från det att tjänsteförhållandet upphörde. En begäran om att även orsak till att tjänsteförhållandet upphört och en bedömning av arbetsskickligheten och skötseln av uppgifterna ska framgå av intyget ska göras inom fem år från det att tjänsteförhållandet upphörde.

Om mer än tio år gått sedan tjänsteförhållandet upphörde, ska arbetsintyg ges endast om det inte orsakar arbetsgivaren oskäligen svårigheter. Under samma förutsättningar ska arbetsgivaren ge ett nytt intyg i stället för ett arbetsintyg som förkommit eller blivit förstört.

11 kap. Uppsägning av tjänsteförhållande

60 §

Uppsägning av personliga orsaker

Arbetsgivaren får säga upp ett tjänsteförhållande av orsaker som beror på tjänsteinnehavaren endast om det finns vägande skäl som är objektiva, sakliga och skäligen. Vid bedömningen av skälen ska arbetsgivarens och tjänsteinnehavarens omständigheter beaktas som en helhet.

Som sådana skäl som avses i 1 mom. anses

- 1) allvarliga brott mot eller åsidosättande av tjänsteplikten som är av väsentlig betydelse för tjänsteförhållandet, och
- 2) en sådan väsentlig förändring av de personliga arbetsförutsättningarna som innebär att tjänsteinnehavaren inte längre kan klara av sina tjänsteuppgifter.

Som ett sådan skäl som avses i 1 mom. kan inte avses

- 1) tjänsteinnehavarens sjukdom, funktionsnedsättning eller olycksfall, om inte hans eller hennes arbetsförmåga har minskat så väsentligt och för så lång tid att det inte rimligen kan förutsättas att arbetsgivaren fortsätter tjänsteförhållandet,
- 2) att tjänsteinnehavaren har deltagit i en stridsåtgärd som en tjänsteinnehavarförening vidtagit enligt föreningens beslut,
- 3) tjänsteinnehavarens politiska, religiösa eller andra åsikter eller att tjänsteinnehavaren deltar i samhälls- eller föreningsverksamhet, eller
- 4) att tjänsteinnehavaren använder sig av de rättsskyddsmedel som står till förfogande för tjänsteinnehavaren.

Då ett tjänsteförhållande sägs upp av skäl som avses i 2 mom. 2 punkten ska arbetsgivaren före uppsägningen utreda om det är möjligt att undvika uppsägning genom att omplacera tjänsteinnehavaren till ett annat tjänsteförhållande i enlighet med bestämmelserna i 74 §.

Uppsägning på grund av personliga skäl ska ske inom skälig tid efter det att arbetsgivaren har fått kännedom om uppsägningsgrunden.

61 §

Uppsägning då en tjänst dras in

När en tjänst dras in i enlighet med bestämmelserna i 10 § får arbetsgivaren säga upp tjänsteförhållandet om tjänsteinnehavaren, med beaktande av sin yrkesskicklighet och förmåga, inte skäligen kan omplaceras i enlighet med bestämmelserna i 74 § till en annan tjänst med uppgifter som inte väsentligt avviker från tjänsteinnehavarens uppgifter eller utbildas för nya uppgifter.

62 §

Uppsägningsskydd för en tjänsteinnehavare som är gravid eller har beviljats föräldraledighet

Arbetsgivaren får inte säga upp ett tjänsteförhållande på grund av att tjänsteinnehavaren är gravid eller beviljats föräldraledighet. På begäran av arbetsgivaren ska tjänsteinnehavaren ge en utredning om sin graviditet.

Om arbetsgivaren säger upp ett tjänsteförhållande för en tjänsteinnehavare som är gravid eller har beviljats föräldraledighet, anses uppsägningen ha berott på att tjänsteinnehavaren är gravid eller föräldraledig, om arbetsgivaren inte kan visa att orsaken är en annan.

Under tjänsteinnehavarens föräldraledighet får arbetsgivaren endast säga upp ett tjänsteförhållande på de grunder som anges i 61 § om arbetsgivarens verksamhet upphör helt och hållet.

63 §

Uppsägningskydd för förtroendemän

Arbetsgivaren får endast säga upp en förtroendemans tjänsteförhållande på de grunder som anges i 60 § om majoriteten av de tjänsteinnehavare och arbetstagare förtroendemannen representerar ger sitt samtycke.

Arbetsgivaren får endast säga upp en förtroendemans tjänsteförhållandet på de grunder som anges i 61 § om tjänsteuppgifterna upphör helt och hållet och en omplacering i enlighet med bestämmelserna i 74 § inte är möjlig.

64 §

Uppsägning av en tillfällig tjänsteinnehavare

Arbetsgivaren får säga upp en tillfällig tjänsteinnehavares tjänsteförhållande då det finns vägande skäl för det. Som vägande skäl anses en organisatorisk förändring eller ekonomiska orsaker.

65 §

Varning före uppsägning

Om en tjänsteinnehavare har brutit mot eller åsidosatt sin tjänsteplikt på det sätt som avses i 60 § 2 mom. 1 punkten får tjänsteförhållandet inte sägas upp förrän arbetsgivaren gett en skriftlig varning åt tjänsteinnehavaren i enlighet med bestämmelserna i 37 § och tjänsteinnehavaren fått en möjlighet att rätta sitt förfarande.

Trots bestämmelserna i 1 mom. behöver en varning inte ges före uppsägningen om grunden för uppsägningen är en så allvarlig överträdelse i anslutning till tjänsteförhållandet att det rimligen inte kan förutsättas att arbetsgivaren fortsätter tjänsteförhållandet.

66 §

Uppsägningstid då arbetsgivaren säger upp tjänsteförhållandet

Då arbetsgivaren säger upp tjänsteförhållandet är uppsägningstiden minst

- 1) en månad, om tjänsteförhållandet har varat högst ett år utan avbrott,
- 2) två månader, om tjänsteförhållandet har varat över ett men högst fem år utan avbrott,
- 3) tre månader, om tjänsteförhållandet har varat över fem men högst nio år utan avbrott,
- 4) fyra månader, om tjänsteförhållandet har varat över nio men högst tolv år utan avbrott,
- 5) fem månader, om tjänsteförhållandet har varat över tolv men högst 15 år i sträck, samt
- 6) sex månader, om tjänsteförhållandet har varat över 15 år utan avbrott.

67 §

Uppsägningstid då tjänsteinnehavaren säger upp tjänsteförhållandet

Då tjänsteinnehavaren säger upp tjänsteförhållandet är uppsägningstiden minst

- 1) 14 dagar, om tjänsteförhållandet har varat högst ett år utan avbrott,
- 2) en månad, om tjänsteförhållandet har varat över ett år men högst tio år utan avbrott, och
- 3) två månader, om tjänsteförhållandet har varat över tio år utan avbrott.

68 §

Förfarande vid uppsägning

En uppsägning ska göras skriftligt. Arbetsgivarens beslut om uppsägning ska innehålla en motivering till beslutet och beslutet ska delges tjänsteinnehavaren personligen eller genom bevislig delgivning.

Uppsägningstiden börjar löpa dagen efter den när uppsägningen meddelas eller delges.

En tjänsteinnehavare kan avstängas direkt efter en uppsägning i enlighet med bestämmelserna i 81 § om orsaken till uppsägningen visar att tjänsteinnehavaren är så olämplig för sina uppgifter att tjänsteförhållande inte kan fortsätta. Tjänsteinnehavaren har då rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

På tjänsteinnehavarens begäran eller med dennes samtycke kan en kortare uppsägningstid än den som avses i 66 eller 67 §§ tillämpas.

Arbetsgivaren och tjänsteinnehavaren kan avtala om att tjänsteförhållandet upphör omedelbart med anledning av uppsägningen och att tjänsteinnehavaren har rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

Arbetsgivaren kan före uppsägningstidens utgång återta uppsägningen av en tjänsteinnehavare om tjänsteinnehavaren ger sitt samtycke. En tjänsteinnehavare kan före uppsägningstidens utgång återta sin uppsägning.

En tjänsteinnehavare som sagts upp ska avstängas i enlighet med bestämmelserna i 81 § då uppsägningstiden har gått ut även om beslutet om uppsägning inte har trätt i kraft.

69 §

Upphävning av ett beslut om uppsägning

Om en uppsägning skett utan lagstadgad grund enligt ett lagakraftvunnet beslut upphävs uppsägningen och tjänsteinnehavarens tjänsteförhållande fortsätter utan avbrott.

Om ett beslut om uppsägning av ett tjänsteförhållande upphävts på andra grunder än de som avses i 1 mom., och arbetsgivaren genom ett nytt lagakraftvunnet beslut har sagt upp tjänsteförhållandet, anses tjänsteförhållandet ha upphört enligt det första beslutet i ärendet. Om uppsägningstiden inte följts upphör tjänsteförhållandet efter uppsägningstiden.

70 §

Sysselsättningsledighet

En tjänsteinnehavare vars tjänsteförhållande sagts upp med stöd av bestämmelserna i 61 §, har rätt till sysselsättningsledighet med full lön under uppsägningstiden. Under sysselsättningsledigheten ska tjänsteinnehavaren delta i utarbetandet av en sysselsättningsplan vid Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet; i arbetskraftsutbildning och anslutande praktik eller inläring i arbetet enligt planen; i arbetssökande på eget eller myndigheternas initiativ eller i anställningsintervjuer eller omplaceringsträning.

Sysselsättningsledighetens längd bestäms enligt uppsägningstidens längd så att sysselsättningsledigheten är

- 1) sammanlagt högst fem arbetsdagar, om uppsägningstiden är högst en månad,
- 2) sammanlagt högst tio arbetsdagar, om uppsägningstiden är längre än en månad men högst fyra månader,
- 3) sammanlagt högst tjugo arbetsdagar, om uppsägningstiden är längre än fyra månader.

Tjänsteinnehavaren ska i så god tid som möjligt innan han eller hon utnyttjar sysselsättningsledigheten eller en del av den underrätta arbetsgivaren om ledigheten och om grunden för ledigheten.

Utnyttjandet av sysselsättningsledigheten får inte förorsaka betydande olägenhet för arbetsgivaren.

71 §

Utbildning som främjar sysselsättningen av en uppsagd tjänsteinnehavare

En tjänsteinnehavare vars tjänsteförhållande sagts upp med stöd av bestämmelserna i 61 § har rätt till ersättning för kostnader för sysselsättningsfrämjande utbildning, om tjänsteinnehavaren innan tjänsteförhållandet upphörde har varit anställd hos arbetsgivaren i minst fem år utan avbrott och är registrerad som arbetssökande hos Ålands arbetsmarknads- och studietjänstmyndighet.

Utbildningen kan högst ersättas till ett belopp som motsvarar tjänsteinnehavarens genomsnittliga lön för en månad.

Utbildningen ska genomföras inom fyra månader från det att uppsägningstiden gick ut. Av vägande skäl får utbildningen genomföras senare men tjänsteinnehavaren ska känna till tidpunkten eller en uppskattning av tidpunkten för utbildningen när anställningsförhållandet upphör.

72 §

Ersättning för inkomstbortfall vid grundlös uppsägning

Om ett beslut om uppsägning upphävs i enlighet med bestämmelserna i 69 § 1 mom. ska den inkomst för den ordinarie arbetstiden som tjänsteinnehavaren gått miste om, med anledning av att tjänsteförhållandet upphävts utan lagstadgad grund, så snart som möjligt betalas till tjänsteinnehavaren.

Från den inkomst som avses i 1 mom. ska följande inkomster som betalats till tjänsteinnehavaren under samma tid dras av:

1) inkomst som tjänsteinnehavaren förvärvat i annan anställning eller som yrkesutövare eller företagare och som tjänsteinnehavaren inte skulle ha fått i tjänsten,

2) inkomstrelaterad dagpenning, grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd enligt landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd,

3) sjukdagpenning samt graviditets- och föräldradagpenning enligt sjukförsäkringslagen samt

4) dagpenning avvägd enligt förtjänsten, grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd som utbetalats med stöd av landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Med förmåner som avses i 2 mom. 2-4 punkterna jämföras motsvarande förmåner från riket eller ett annat land än Finland.

Tjänsteinnehavaren är skyldig att så snart som möjligt ge arbetsgivaren en utredning över de inkomster som avses i 2 mom.

73 §

Återanställning av uppsagd tjänsteinnehavare

Om en ordinarie tjänsteinnehavare sagts upp med stöd av 61 § på grund av att tjänsten dragits in, och arbetsgivaren behöver anställa en person för samma eller liknande uppgifter är arbetsgivaren skyldig att erbjuda den uppsagda tjänsteinnehavaren återanställning om

1) anställningen behövs inom nio månader från att tjänsteförhållandet upphörde och

2) den uppsagda är registrerad som arbetssökande hos Ålands arbetsmarknads- och studietjänstmyndighet.

Arbetsgivaren har inte försummat sin skyldighet att erbjuda återanställning om arbetsgivaren i stället för den uppsagda anställt en tjänsteinnehavare i enlighet med bestämmelserna om omplacering i 74 §.

Om arbetsgivaren uppsåtligt eller av oaktsamhet försummat sin skyldighet att erbjuda återanställning ska arbetsgivaren ersätta den uppsagda för den skada som arbetsgivaren orsakat. Ersättningen kan högst uppgå till den lön

som den uppsagda skulle ha fått om denna anställts fram till att nio månader gått från det att tjänsteförhållandet upphörde. Ansökan om ersättning ska lämnas in till arbetsgivaren senast tolv månader efter att tjänsteförhållandet upphörde.

74 §

Omplacering

En tjänsteinnehavare som gett sitt samtycke kan omplaceras till en annan tjänst om

1) omplaceringen medför att en försämring av tjänsteinnehavarens arbetsförmåga kan undvikas eller främjar att tjänsteinnehavarens nedsatta arbetsförmåga återställs,

2) tjänsteinnehavarens förutsättningar att fullgöra sina tjänsteåligganden förbättras av detta eller

3) omplaceringen beror på en annan godtagbar orsak som gäller tjänsteutövningen.

En tjänsteinnehavare kan omplaceras utan att ha gett sitt samtycke om

1) tjänsteinnehavarens tjänst dras in,

2) det finns en grundad anledning till omplaceringen i anknytning till en omorganisering av verksamheten eller uppgifterna eller

3) om tjänsteinnehavarens personliga arbetsförutsättningar har förändrats så väsentligt att tjänsteinnehavaren inte längre kan klara av sina arbetsuppgifter.

Tjänsteinnehavaren får endast omplaceras till en sådan tjänst vars behörighetsvillkor han eller hon uppfyller och som kan anses vara lämplig för tjänsteinnehavaren. Tjänsteinnehavaren ska i första hand omplaceras till en tjänst på samma ort.

En omplacering av en tjänsteinnehavare till eller från en myndighet som är underställd landskapsregeringen kräver samtycke av den underlydande myndigheten.

Bestämmelserna om omplacering av tjänsteinnehavare tillämpas även på omplacering av tjänsteinnehavare till ett arbetsavtalsförhållande.

12 kap.

Hävning av tjänsteförhållande

75 §

Hävning

Då ett tjänsteförhållande hävs av arbetsgivaren eller tjänsteinnehavaren upphör tjänsteförhållandet omedelbart och utan att iakttas den uppsägningstid som bestäms i 66 och 67 §§.

76 §

Rätt att häva ett tjänsteförhållande

Arbetsgivaren får häva ett tjänsteförhållande om det finns synnerligen vägande skäl. Som sådana skäl anses

1) ett så allvarligt brott mot eller åsidosättande av tjänsteinnehavarens förpliktelser som följer av lag eller andra bestämmelser och som är av väsentlig betydelse för tjänsteförhållandet att det inte skäligen kan förutsättas att arbetsgivaren fortsätter tjänsteförhållandet ens för den uppsägningstid som bestäms i 66 §, och

2) att tjänsteinnehavare har varit frånvarande från arbetet minst sju dagar utan att under denna tid ha gett arbetsgivaren ett giltigt skäl för sin frånvaro.

Ett tjänsteförhållande kan hävas under prövotiden i enlighet med bestämmelserna i 20 §.

Vid bedömningen av skälen ska arbetsgivarens och tjänsteinnehavarens omständigheter beaktas som en helhet.

77 §

När hävningsrätten förfaller

Rätten att häva ett tjänsteförhållande förfaller 14 dagar efter det att arbetsgivaren har fått kännedom om orsaken till hävandet.

Om hävningen hindras av en giltig orsak får tjänsteförhållandet hävas inom fjorton dagar efter att hindret upphörde.

78 §

Förfarandet vid hävning

Ett beslut om hävning ska göras skriftligt och motiveras. Beslutet ska delges tjänsteinnehavaren personligen eller genom bevislig delgivning.

79 §

Upphävning av ett beslut om hävning

Om en hävning skett utan lagstadgad grund enligt ett lagakraftvunnet beslut fortsätter tjänsteinnehavares tjänsteförhållande utan avbrott.

Om ett beslut om hävning av ett tjänsteförhållande har upphävts på andra grunder än de som avses i 1 mom., och arbetsgivaren genom ett nytt lagakraftvunnet beslut har hävt tjänsteförhållandet, anses tjänsteförhållandet ha upphört enligt det första beslutet i ärendet.

80 §

Ersättning för inkomstbortfall vid grundlös hävning

En tjänsteinnehavare vars tjänsteförhållande hävts utan lagstadgad grund enligt bestämmelserna i 79 § 1 mom. har rätt till ersättning för inkomstbortfall på det sätt som bestäms i 72 §.

13 kap.**Avstängning från tjänsteutövning**

81 §

Avstängning

Arbetsgivaren kan avstänga en tjänsteinnehavare

1) om det på sannolika grunder kan misstänkas att en tjänsteinnehavare har gjort sig skyldig till tjänstebrott eller på annat sätt handlat i strid med sina skyldigheter,

2) om det på sannolika grunder kan misstänkas att en tjänsteinnehavare utanför sin tjänsteutövning har gjort sig skyldig till ett brott och förhållandena kan inverka på tjänsteinnehavarens förutsättningar att sköta sina tjänsteuppgifter, samt

3) om tjänsteinnehavaren av skäl som beror på honom eller henne själv inte kan sköta sina tjänsteuppgifter på behörigt sätt.

82 §

Förfarande vid avstängning

Ett beslut om avstängning ska göras skriftligt och innehålla en motivering. Beslutet ska delges tjänsteinnehavaren personligen eller genom bevislig delgivning.

Tiden för avstängningen får inte vara längre än nödvändigt. Ett beslut om avstängning från tjänsteutövning kan verkställas omedelbart.

Arbetsgivaren ska följa grunderna för avstängningen och vid behov fatta ett nytt beslut i ärendet om omständigheterna förändrats. Frågan om fortsatt avstängning från tjänsteutövning ska utan dröjsmål tas upp till avgörande på tjänsteinnehavarens begäran.

14 kap. Ändringssökande och återkrav

83 §

Rättelseyrkande

En tjänsteinnehavare som anser att arbetsgivaren inte betalat den lön eller ekonomiska förmån som han eller hon har rätt till enligt tjänsteförhållandet och en tjänsteinnehavare som omplacerats till en annan tjänst inom samma myndighet med stöd av bestämmelserna i 74 § har rätt att yrka på rättelse av beslutet hos arbetsgivaren. Arbetsgivaren ska fatta ett beslut i ärendet. Beslutet får överklagas i enlighet med bestämmelserna i 84 §.

Yrkande på rättelse av ett beslut om lön eller en annan ekonomisk förmån ska göras inom tre år från utgången av det kalenderår när lönen eller förmånen borde ha betalats eller givits. Om rättelseyrkandet inte har gjorts inom utsatt tid upphör rätten till lönen eller den ekonomiska förmånen.

Det som bestäms om tjänsteinnehavare i 1 mom. gäller även en person vars tjänsteförhållande har upphört, samt tjänsteinnehavarens dödsbo.

84 §

Överklagande genom besvär

Ett beslut som gäller en tjänsteinnehavare och som landskapsregeringen eller en underlydande myndighet har fattat med stöd av denna lag får överklagas genom besvär.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvär över beslut som fattats av en underlydande myndighet får anföras hos Ålands förvaltningsdomstol.

Följande beslut får inte överklagas genom besvär:

- 1) beslut som landskapsregeringen eller en underlydande myndighet har fattat med anledningen av en begäran om rättelse av ett beslut som gäller som gäller omplacering inom samma myndighet,
- 2) landskapsregeringens beslut i utnämningsärenden,
- 3) beslut om tjänstledighet som är beroende av prövning, samt
- 4) ärenden som gäller tjänstekollektivavtal och som enligt lagen om rättegång i arbetsdomstolen (FFS 646/1974) hör till arbetsdomstolens behörighet, om domstolen inte med stöd av 1 § 2 mom. lagen om arbetsdomstolen beslutat att inte avgöra ärendet.

Vid förvaltningsbesvär ska bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (FFS 808/2019) tillämpas.

85 §

Behandling av ersättningsyrkande

Yrkanden på ersättningar enligt 18 § 4 mom. behandlas vid Ålands förvaltningsdomstol som förvaltningstvistemål.

86 §

Återkrav av lön

Lön eller annan ekonomisk förmån som utbetalats till en tjänsteinnehavare utan grund får återkrävas. Återkravet kan också verkställas så att det belopp som återkrävs dras av från tjänsteinnehavarens lön i samband med följande lönebetalning eller lönebetalningar, om tjänsteinnehavaren fortfarande är anställd hos samma arbetsgivare. I beslutet om återkrav ska nämnas vilket belopp som återkrävs och grunden för återkravet.

Från den lön som utbetalas får med stöd av 1 mom. inte dras av mer än vad som enligt lag får utmätas av lön.

Beslut om återkrav ska fattats inom tre år från utgången av det kalenderår under vilket lön eller ett annat förmånsbelopp betalades ut utan grund. Om beslut inte har fattats inom utsatt tid upphör rätten till återkrav.

**15 kap.
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

87 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

Genom denna lag upphävs tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland

88 §

Övergångsbestämmelse

Om ett ärende som avses i denna lag är anhängigt när denna lag träder i kraft, ska de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet följas.

2.

**L A N D S K A P S L A G
om ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregering**

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 10a § och 10b § 2 mom. landskapslagen (1971:42) om Ålands landskapsregering, sådana dessa lagrum lyder i landskapslagen 1995/76, som följer:

10a §

De ärenden som ankommer på landskapsregeringen avgörs av medlemmarna vid sammanträde, av en enskild medlem eller av en tjänsteinnehavare.

Ärenden som avgörs av medlemmarna vid sammanträde avgörs efter föredragning av en ledamot och i närvaro av en tjänsteinnehavare. Den föredragande ledamoten har rätt att låta sig biträddas av tjänsteinnehavare.

Ärenden som avgörs av en enskild medlem avgörs efter föredragning av en tjänsteinnehavare (enskild föredragning). Ärende som avgörs av en tjänsteinnehavare avgörs efter föredragning av en annan tjänsteinnehavare (tjänsteföredragning) eller självständigt utan föredragning.

10b §

Andra ärenden än de som avses i 1 mom. avgörs av en enskild medlem, om det inte beslutats att ärendena ska avgöras av en tjänsteinnehavare. Om den beslutande tjänsteinnehavaren vid en tjänsteföredragning inte godkänner föredragandens förslag till beslut i ett visst ärende, ska ärendet föredras för den medlem av landskapsregeringen som ansvarar för ärendet.

Denna lag träder i kraft den

3.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av landskapslagen om ärendenas handläggning i
landskapsregeringen

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 4 § 3 mom., 5 § 1 mom., 8 § 2-4 mom., 9 § 4 mom. samt 10 § 3 mom. landskapslagen (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen (2008/12), av dessa lagrum 4 § 3 mom., 5 § 1 mom., 8 § 2 och 4 mom. samt 10 § 3 mom. i den lydelse de har i landskapslagen 1995/77, som följer:

4 §

Vid landskapsregeringens sammanträden förs beslutsprotokoll av en tjänsteinnehavare som är närvarande vid sammanträdet. Av protokollet ska framgå hur varje röst fallit vid omröstning och val.

5 §

Vid landskapsregeringens sammanträde ska den föredragande ledamoten först redogöra för ärendet och lägga fram sitt förslag till beslut. Därefter har ledamöterna och närvarande tjänsteinnehavare rätt att få ordet i den ordning de anmäler sig. Om en fråga riktas direkt till den föredragande ledamoten eller till en tjänsteinnehavare som biträder vid föredragningen, ska ledamoten eller tjänsteinnehavaren omedelbart få ordet för att besvara frågan, varefter den frågande har rätt att fortsätta sitt anförande.

-----

8 §

Det justerade protokollet ska undertecknas av den tjänsteinnehavare som är närvarande vid sammanträdet och för protokollet samt av ordföranden vid det sammanträde då protokollet justerades.

Protokoll vid enskild föredragning förs av föredraganden. Protokollet påtecknas av föredraganden och den beslutande medlemmen av landskapsregeringen.

Vid en tjänsteföredragning förs en beslutsförteckning. Förteckningen förs av föredraganden och den ska godkännas av den beslutande tjänsteinnehavaren.

9 §

Expeditioner med anledning av en tjänsteinnehavares beslut undertecknas av den som fattat beslutet och ska, då ärendet föredragits av en annan tjänsteinnehavare, kontrasigneras av den tjänsteinnehavaren.

-----

10 §

Valet förrättas under ledning av lantrådet, som vid valet biträds av en närvarande tjänsteinnehavare.

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

4.

L A N D S K A P S L A G
**om ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregerings
allmänna förvaltning**

I enlighet med lagtingets beslut

ändras 2a § 2, 3 och 7 mom., 3 § 3-6 mom., 5 § 3 mom., 7 § 3 och 4 punkterna, 8 § 1 mom. samt 11a § 2 mom. landskapslagen (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning, av dessa lagrum 3 § sådan den lyder i landskapslagen 2019/115 och 11a § 2 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2006/91, samt

fogas till lagen en ny 3b §, som följer:

2a §

Förvaltningschefens uppgift

Förvaltningschefen ska hålla sig underrättad om förhållandena inom den allmänna förvaltningen. Han eller hon ska handlägga ärenden som gäller anställande, uppsägning eller omplacering av avdelningschefer eller varning till avdelningschefer samt ärenden som gäller organisatoriska frågor. Förvaltningschefen ansvarar för att utvecklingsprojekt, som berör hela förvaltningen eller flera avdelningar gemensamt, genomförs. Förvaltningschefen tar initiativ till och utarbetar planer för administrativa reformer och förbättringar samt fullgör andra uppgifter i enlighet med vad landskapsregeringen beslutar. Förvaltningschefen kan sammankalla en ledningsgrupp för samordningen av verksamheten inom den allmänna förvaltningen.

Förvaltningschefen har rätt att närvara och att yttra sig när en annan tjänsteinnehavare föredrar ett ärende för avgörande.

När förvaltningschefen är förhindrad att sköta sina uppgifter kan landskapsregeringen besluta att en annan tjänsteinnehavare vid den allmänna förvaltningen ska sköta de uppgifter som ankommer på förvaltningschefen. Beslutet kan avse samtliga eller en del av uppgifterna.

3 §

Den allmänna förvaltningens organisation

Regeringskansliet leds av förvaltningschefen. Landskapsregeringen kan besluta att överföra ansvaret för arbetsuppgifter som ingår i ledningen av regeringskansliet till en annan tjänsteinnehavare vid regeringskansliet. Av beslutet ska framgå vilka arbetsuppgifter som beslutet gäller. Vid regeringskansliet ska det finnas en rättschef med uppgift att övervaka lagligheten inom landskapsregeringens allmänna förvaltning. Rättschefen är även skyldig att avge utlåtande över lagligheten av en åtgärd som landskapsregeringen planerar att vidta.

Varje avdelning leds av en avdelningschef. Om verksamheten förutsätter det kan landskapsregeringen besluta att ansvaret för vissa av de arbetsuppgifter som ingår i ledningen av avdelningen överförs till en annan tjänsteinnehavare på avdelningen. Av beslutet ska framgå vilka arbetsuppgifter beslutet gäller.

Avdelningarna består av en eller flera byråer som kan delas in i enheter. Vid varje byrå finns det en byråchef. En biträdande avdelningschef, om en sådan tjänst har inrättats, eller en av byråcheferna eller en annan

tjänsteinnehavare vid avdelningen kan vid behov utses till ställföreträdande avdelningschef, som vid förhinder för avdelningschefen sköter hans eller hennes uppgifter. Avdelningschefen kan vara chef för en av avdelningens byråer.

Om de övriga tjänster som finns vid regeringskansliet och de olika avdelningarna och om behörighetskraven för dem beslutar landskapsregeringen. Det kan även finnas tillfälliga tjänsteinnehavare samt personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

3b §

Politiska tjänsteinnehavare

Landskapsregeringen kan utse politiska tjänsteinnehavare med uppgift att bistå och företräda Ålands landskapsregering utanför Åland. Placeringsorten för en politisk tjänsteinnehavare kan helt eller delvis vara utanför Åland.

Politiska tjänsteinnehavare tillsätts för landskapsregeringens mandatperiod. Förutom av de skäl som gäller uppsägning av landskapets tjänsteinnehavare enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare, får en politisk tjänsteinnehavare sägas upp då han eller hon förlorar landskapsregeringens förtroende. Uppsägningen får göras så att tjänsteförhållandet upphör med omedelbar verkan. Tjänsteinnehavaren har då rätt till en ersättning som motsvarar lön för uppsägningstiden.

5 §

Avdelningschefernas uppgifter

Avdelningschefen har rätt att närvara och yttra sig när annan tjänsteinnehavare vid avdelningen föredrar ett ärende för avgörande.

7 §

Byråchefernas uppgifter

På byråcheferna ankommer

-----

3) att bereda och vid enskild föredragning och tjänsteföredragning föredra de ärenden som påförts byrån, om inte uppgiften getts i uppdrag åt en annan tjänsteinnehavare vid byrån,

4) att fördela byråns ärenden mellan de tjänsteinnehavare som finns på byrån och se till att arbetsfördelningen på byrån är rättvis och ändamålsenlig samt att arbetet vid byrån bedrivs i överensstämmelse med 2 § samt

-----

8 §

Ärendeberedning

Ärenden som handläggs inom den allmänna förvaltningen bereds självständigt och på eget ansvar av den tjänsteinnehavare som handlägger ärendet, med beaktande av att beredningen av ärenden som ska avgöras vid landskapsregeringens sammanträde ska ske i samråd med den medlem av landskapsregeringen som är ansvarig för byrån.

11a §

Särregler för tjänsterna som förvaltningschef och avdelningschef

-----

Förutom av de skäl som gäller uppsägning av landskapets tjänsteinnehavare enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare, får förvaltningschefen sägas upp då han eller hon förlorar landskapsregeringens förtroende och en avdelningschef då det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen.

Förvaltningschefen och avdelningscheferna får sägas upp så att tjänsteförhållandet upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har den uppsagda rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

 Denna lag träder i kraft den

5.

L A N D S K A P S L A G om ändring av förvaltningslagen för Åland

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 20 § 1 mom. 24 § 1-3 mom., 25 § 2 mom. och 56 § 1 mom. 4 punkten, som följer:

20 §

Behandling utan ogrundat dröjsmål

Ett ärende som har inletts hos myndigheten ska behandlas utan ogrundat dröjsmål och såvitt möjligt upptas för avgörande inom tre månader från den dag då ärendet inleddes. För de ärenden som inte har upptagits till avgörande före utgången av denna tidsrymd, ska tjänsteinnehavaren eller annan som handlägger ärendet årligen uppgöra och tillställa myndigheten en redogörelse över varför ärendena inte upptagits i tid.

-----

24 §

Jäv

En tjänsteinnehavare får inte delta i eller närvara vid behandlingen av ett ärende, om han eller hon är jävig. Bestämmelserna om jäv för tjänsteinnehavare gäller också ledamöter i ett kollegialt organ och andra som deltar i behandlingen av ett ärende samt den som förrättar inspektion.

En tjänsteinnehavare är jävig

1) om saken angår tjänsteinnehavaren själv, tjänsteinnehavarens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående,

2) om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för tjänsteinnehavaren själv eller någon närstående,

3) om tjänsteinnehavaren eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

4) om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och tjänsteinnehavaren tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,

5) om tjänsteinnehavaren har fört talan som ombud eller mot ersättning biträdd någon i saken eller

6) om det finns någon annan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för tjänsteinnehavarens opartiskhet i ärendet.

Jäv enligt 2 mom. 3 punkten föreligger inte om ärendet rör en sammanlutning och tjänsteinnehavaren tillhör styrelsen eller annat förvaltande organ hos sammanslutningen och tjänsteinnehavaren där representerar myndigheten.

-----

25 §
Avgörande av jävsfrågor

En jävig tjänsteinnehavare ska självantmäla jäv. En ojävig tjänsteinnehavare ska utan dröjsmål förordnas av myndigheten i en jävig tjänsteinnehavares ställe. Tjänsteinnehavaren får dock avgöra ett brådskande ärende, om jävet inte kan inverka på avgörandet.

-----

56 §
Mellanhandsdelgivning

-----

4) till en tjänsteinnehavare som är anställd hos den sammanslutning eller stiftelse som är mottagare.

Denna lag träder i kraft den

6.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av landskapslagen om lagberedningen

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 3 § 2 mom., 5 § 2 mom., 7 § 4 mom. samt 12 § 1 mom. landskapslagen (1972:13) om lagberedningen, av dessa lagrum 5 § sådan den lyder i landskapslagen 2006/95 och 7 § sådan den lyder i landskapslagen 1998/71, som följer:

3 §

Det som bestäms särskilt om föredragande vid landskapsregeringen ska tillämpas på lagberedningschefen och lagberedarna.

-----

5 §

Lagberedningschefen får sägas upp, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänsteinnehavare, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har lagberedningschefen rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

7 §

Landskapsregeringen utser en tjänsteinnehavare vid lagberedningen till sekreterare i laggranskningsnämnden.

12 §

Landskapsregeringens föredragande och övriga tjänsteinnehavare är skyldiga att bistå lagberedningen och lämna uppgifter från sitt förvaltningsområde.

Denna lag träder i kraft den

7.

LANDSKAPSLAG
om ändring av landskapslagen om tjänsteledighet för uppdrag
som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av
landskapsregeringen

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 1 § 4 mom. och 2 § 1 och 3 mom. landskapslagen (1999:44) om tjänsteledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen, av dessa lagrum 1 § 4 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2006/94, som följer:

1 §

Den som har rätt till tjänsteledighet för ett politiskt uppdrag med stöd av denna lag är tjänstledig under den tid uppdraget varar. Väljs den som inte har rätt till tjänsteledighet eller vars rätt till tjänsteledighet för ett politiskt uppdrag som avses i 1 mom. har gått ut, anses tjänsteförhållandet ha upphört efter en tid som motsvarar den uppsägningstid som gäller för tjänsteinnehavaren räknat från den dag han eller hon tillträder uppdraget.

2 §

En tjänsteinnehavare som enligt bestämmelserna i 10 § 5 mom. lagtingsordningen (2011:97) för landskapet Åland inträder som ersättare för en lagtingsledamot för en viss tid har rätt till tjänsteledighet i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

En riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen som utnämns till anställning som avses i denna lag får inte tillträda anställningen förrän han eller hon befriats från sitt uppdrag, såvida han eller hon inte är tjänstledig enligt bestämmelserna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den

8.

LANDSKAPSLAG
om ändring av landskapslagen om rättsställningen för
landskapstjänstemän som anställs vid en nordisk institution

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 1 och 2 §§ landskapslagen (1984:26) om rättsställningen för landskapstjänstemän som anställs vid en nordisk institution samt lagens rubrik som följer:

LANDSKAPSLAG
om rättsställningen för landskapets tjänsteinnehavare som anställs vid
en nordisk institution

1 §

Den som står i offentligrättsligt anställningsförhållande till landskapet Åland (tjänsteinnehavare) och som anställs vid nordisk institution har rätt till tjänstledighet utan lön.

Rätten till tjänstledighet gäller för den tid tjänsteinnehavaren anställts vid institutionen, dock längst för åtta år om tjänsteinnehavaren anställts vid Nordiska rådets presidiesekretariat eller Nordiska ministerrådets sekretariat och längst för fyra år om tjänsteinnehavaren anställts vid en annan institution.

2 §

En tjänsteinnehavare som börjat en tjänst vid en nordisk institution har rätt till semester eller semesterersättning enligt reglerna för semester för landskapets tjänsteinnehavare, för den tid som anställningen hos landskapet varat vid tidpunkten för övergången. Tjänsteinnehavaren har dessutom rätt till semesterpremie i enlighet med det som med stöd av landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal bestämts i tjänstekollektivavtal.

Den tid som en tjänsteinnehavare är anställd vid en nordisk institution betraktas inte som sådan tid som enligt bestämmelserna om semester för landskapets tjänsteinnehavare ska jämföras med tjänstgöringstid.

Denna lag träder i kraft den

9.

L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om tjänstekollektivavtal

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 1-2 §§, 3 § 1 mom. 3 punkten och 4 mom., 5 § 1 mom. 3-5 punkterna, 8 § 2 och 4 mom., 10 § 1 mom., 12 § 1 mom., 13 § 2 mom., 15 § 2 och 3 mom. samt 16-19 §§ i landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal, av dessa lagrum 1, 5, 8, 10, 12-13 samt 15-19 §§ sådana de lyder i landskapslagen 1987/64 och 2 och 3 §§ sådana de lyder i landskapslagen 1997/75, som följer:

1 §

För fastställande av villkoren i anställningsförhållandet för landskapets tjänsteinnehavare och kommunernas tjänstemän (nedan tjänsteinnehavare) genom tjänstekollektivavtal och för tryggnad av arbetsfreden förhandlas på det sätt som bestäms i denna lag.

Det som bestäms om en kommun eller om en tjänsteman i en kommun ska tillämpas på motsvarande sätt på sammanslutning av kommuner och på tjänstemän i en sammanslutning.

2 §

För villkoren i en tjänsteinnehavares anställningsförhållande gäller, utan hinder av vad som bestäms i lag, det som bestäms genom tjänstekollektivavtal. En tjänsteinnehavare har rätt till minst de förmåner om vilka sämre villkor inte får avtalas enligt lag.

Till villkoren i ett anställningsförhållande hör inte

1) grunderna för organisering eller annan reglering av landskapets eller kommunernas myndigheter och inrättningar,

2) inrättande eller indragning av tjänst, myndighetsuppgifter eller inre arbetsfördelning, arbetsledningen eller arbetsmetoderna, eller

3) uppkomsten av tjänsteförhållande eller dess upphörande, med undantag av uppsägningstid och grunderna för uppsägning.

Avtal får inte ingås om

1) kompetenskrav för tjänst, befordringsgrunder, en tjänsteinnehavares skyldigheter eller disciplin,

2) pensioner, familjepensioner eller andra jämförbara förmåner, hyran för bostad som innehas på grund av ett tjänsteförhållande eller användande av annan egendom som tillhör landskapet eller kommunen, med undantag av arbetsutrymmen och arbetsredskap för tjänsteinnehavare i uppgifter som gäller samarbete mellan arbetsgivare och tjänsteinnehavare,

3) de frågor som för arbetstagarnas del inte kan avtalas genom arbetskollektivavtal, eller

4) utvidgning av lagstadgade grunder för uppsägning av ett tjänsteförhållande.

Bestämmelser i avtal får inte diskriminera tjänsteinnehavare på grund av deras kön, etniska tillhörighet, religion, övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuella läggning.

Förvaltningschefen, avdelningscheferna för finansavdelningen, social- och miljöavdelningen, utbildnings- och kulturavdelningen, infrastrukturavdelningen och näringsavdelningen, lagberedningschefen, avtalschefen, polismästaren vid Ålands polismyndighet, hälso- och sjukvårdsdirektören, rektorn för högskolan på Åland, förvaltningschefen för Ålands gymnasium samt de övriga tjänsteinnehavare som landskapsregeringen utser ska företräda landskapsregeringen vid förhandlingarna enligt denna lag och när arbetsstrid uppstår samt i övrigt verka som företrädare för arbetsgivaren. Landskapsregeringen beslutar om lönen för dessa tjänsteinnehavare.

För angelägenheter som inte reglerats genom tjänstekollektivavtal samt för frågor som avses i 3 mom. gäller vad som bestäms särskilt eller vad som i enskilda fall är särskilt överenskommet med tjänsteinnehavare som får avtalslön.

En bestämmelse i ett tjänstekollektivavtal är ogiltig om den står i strid med denna paragraf.

3 §

Förhandlings- och avtalsparter är:

-----
 3) på landskapets tjänsteinnehavares vägnar en sådan registrerad förening till vars egentliga ändamål hör att bevaka tjänsteinnehavarnas intressen i tjänsteförhållanden (tjänsteinnehavarförening) och med vilken landskapsregeringen efter att vid behov ha hört berörda organisationer anser det ändamålsenligt att ingå tjänstekollektivavtal.

Genom *huvudavtal* kan överenskommas om förhandlingsproceduren, om förfarande för tryggande av arbetsfreden samt om förfarande som ska följas vid skötseln av frågor som gäller tjänsteinnehavare. Genom huvudavtal får avvikelser inte göras från bestämmelser i lag eller förordning angående det förfarande som ska följas vid skötseln av frågor som gäller tjänsteinnehavare. I övrigt gäller om huvudavtal vad om tjänstekollektivavtal är bestämt, om inte annat följer av vad som bestäms nedan.

5 §

Bundna av ett tjänstekollektivavtal är:

-----

3) de tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningar som ingått ett tjänstekollektivavtal eller som efteråt med samtycke av tidigare parter i avtalet skriftligen godkänt det,

4) de registrerade föreningar som direkt eller genom mellanled är eller under avtalets giltighetstid varit underföreningar av sådana tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarföreningar som avses i 3 punkten, och

5) de tjänsteinnehavare som är eller under avtalets giltighetstid varit medlemmar i en förening som är bunden av avtalet.

Landskapsregeringen och kommunala avtalsdelegationen kan bestämma annat om villkoren i tjänsteinnehavarnas anställningsförhållande än vad som är överenskommet i tjänstekollektivavtal, om möjligheterna att anställa eller bibehålla personal i tjänst hos landskapet, en kommun eller ett kommunalförbund eller ett annat vägande skäl det kräver. Sämre villkor för tjänsteinnehavarna än vad som avtalats i tjänstekollektivavtal får dock inte bestämmas.

Landskapet, en kommun eller ett kommunalförbund får inte i andra än i de fall som avses i 2 mom. inom ett tjänstekollektivavtals tillämpningsområde bestämma eller avtala om villkor som strider mot tjänstekollektivavtalet i ett anställningsförhållande för en tjänsteinnehavare som står utanför tjänstekollektivavtalet men utför arbete som avses i avtalet.

Det som bestäms i 1 och 4 mom. ska endast följas om landskapet, en kommun, ett kommunalförbund, kommunala avtalsdelegationen, en förening eller en tjänsteinnehavare inte är bunden av tidigare tjänstekollektivavtal som ingåtts på andra villkor eller om den krets tjänstekollektivavtalet binder inte är begränsad i avtalet.

8 §

Med *lockout* avses en avstängning från arbetet som gjorts av landskapet, en kommun eller ett kommunalförbund och med *strejk* en arbetsinställelse som riktas mot landskapet, en kommun eller ett kommunalförbund av en tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening som har till ändamål att vara en påtryckning på motparten i arbetstvisten genom att avbryta utförandet av samtliga tjänsteåligganden med nedan stadgade begränsningar för de tjänsteinnehavare som omfattas av stridsåtgärden.

En tjänsteinnehavare får endast delta i en strejk med stöd av beslut av den tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening som utlyst strejken. Tjänsteinnehavare som avses i 2 § 4 mom. får inte vidta stridsåtgärder.

10 §

Tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening är skyldig att övervaka att underlydande föreningar och tjänsteinnehavare avhåller sig från stridsåtgärder som är förbjudna enligt 8 §.

En förening som är bunden av tjänstekollektivavtal är skyldig att se till att underlydande föreningar och tjänsteinnehavare som berörs av avtalet inte bryter mot den skyldighet till arbetsfred som avses i 9 § eller mot bestämmelserna i avtalet.
-----

12 §

En tjänsteinnehavare är inte skyldig att utföra uppgifter som berörs av en tillåten lockout eller strejk eller av en sådan blockad som gäller angelägenheter vilka enligt 2 § kan vara föremål för avtal. En tjänsteinnehavare som inte omfattas av arbetsstrid ska sköta sina sedvanliga arbetsuppgifter, och är

skyldig att utföra skyddsarbete. Bestämmelserna i 8 § 2 mom. hindrar inte en tjänsteinnehavare som omfattas av arbetsstrid att utföra skyddsarbete.

-----

13 §

Om landskapet, kommunala avtalsdelegationen, en kommun eller ett kommunalförbund handlar i strid med bestämmelserna i 8 eller 9 § eller underlåter att följa det som bestäms i 11 §, ska de om inte annat bestäms i tjänstkollektivavtal, i stället för skadestånd betala plikt. Detsamma gäller om en tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening handlar i strid med bestämmelserna i 8 eller 9 § eller underlåter att iaktta det som bestäms i 10 §. Bestämmelserna i detta moment ska inte tillämpas på en förening som lämnat ett samtycke som avses i 9 §.

-----

15 §

Om ett avtal på talan mot en tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening hävts, kan avtalet inom två veckor sägas upp mot övriga föreningar.

Om ett avtal på en förenings talan hävts, har också en annan förening, som är part i avtalet eller som har uppsägningsrätt enligt 6 § 2 mom., rätt att inom två veckor säga upp avtalet.

-----

16 §

Om en tjänsteinnehavare deltar i en stridsåtgärd som vidtas av en tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening med stöd av föreningens beslut ska det inte anses som ett tjänstebrott.

17 §

En tjänsteinnehavare får inte utan tvingande skäl hindras att i egenskap av företrädare för en tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening delta i förhandlingar som avses i denna lag.

18 §

Till en tjänsteinnehavare som omfattas av arbetsstrid betalas inte lön eller andra ekonomiska förmåner för den tid arbetet är inställt till följd av en stridsåtgärd mot landskapet, en kommun eller ett kommunalförbund. Sådana förmåner betalas inte heller till en tjänsteinnehavare som omfattas av lockout som utlysts av landskapet, en kommun eller ett kommunalförbund. En tjänsteinnehavare har rätt att använda en tjänstebostad medan arbetsstrid pågår.

19 §

En tjänsteinnehavare får inte söka ändring genom besvär i ett myndighetsbeslut i ett ärende som avses i 2 §, yrka på rättelse av beslutet eller yrka på att ärendet behandlas som förvaltningstvistemål, om tjänsteinnehavaren eller en tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening har rätt att anhängiggöra ärendet vid arbetsdomstolen.

Denna lag träder i kraft den

10.

L A N D S K A P S L A G
**om ändring av landskapslagen om dataskydd inom landskaps-
och kommunförvaltningen**

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 15 §, 17 § 2 mom., 18 § 2 mom. och 20 § 1 mom. i landskapslagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunförvaltningen som följer:

15 §

Personal

Vid datainspektionen finns en tjänst som myndighetschef till vars uppgifter hör att leda myndigheten.

Vid Datainspektionen kan finnas annan personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Landskapsregeringen fattar beslut om frågor som gäller myndighetschefen. En omplacering av en tjänsteinnehavare eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av ombudsmannamyndigheten.

17 §

Inrättande och indragning av tjänster

För de tjänster som Datainspektionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med Datainspektionens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till landskapsbudget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt landskapsbudgeten.

-----

18 §

Förbud mot att bedriva oförenlig verksamhet

Bestämmelser om tjänsteinnehavarnas allmänna rättigheter och skyldigheter finns i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

20 §

Behandling av ärenden

Myndighetschefen avgör de ärenden i vilka beslut fattas av Datainspektionen. Genom en bestämmelse i arbetsordningen kan myndighetschefen överföra beslutanderätten på en annan tjänsteinnehavare vid Datainspektionen.

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

11.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av landskapslagen om Fordonsmyndigheten

I enlighet med lagtingets beslut
upphävs 6 § 5 mom. landskapslagen (2018:8) om Fordonsmyndigheten
samt
ändras 6 § 2 och 4 mom. som följer:

6 §

Övriga tjänster och skötseln av vissa personalfrågor

Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Landskapsregeringen fattar beslut om frågor som gäller myndighetschefer. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteinnehavare eller arbetstagar till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av Fordonsmyndigheten

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

12.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av yrkeshögskolelagen för Åland

I enlighet med lagtingets beslut
upphävs 67 § 2 och 3 mom. yrkeshögskolelagen (xx:xx) för Åland samt
ändras 68 § 2 mom. som följer:

68 §

Tjänster

Andra tjänster än tjänsten som rektor inrättas och indras av högskolan efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som högskolan har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med högskolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om högskolan har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en

annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Denna lag träder i kraft den

13.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet

I enlighet med lagtingets beslut
upphävs 12 § 2 mom. och 15 § landskapslagen (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, samt
ändras 5 § 1 mom., 13 och 14 §§, av dessa lagrum 5 § sådan den lyder i landskapslagen 2015/61, 13 § sådan den lyder i landskapslagen 2013/47 och 15 § sådan den lyder i landskapslagen 2006/61, som följer:

5 §

Behandling av ärenden

Myndighetschefen avgör de ärenden i vilka beslut fattas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, om inte beslutanderätten delegerats i reglementet till en annan tjänsteinnehavare. På beslutsfattandet gäller i övrigt i tillämpliga delar de bestämmelser som gäller beslutsfattandet i landskapsregeringen.

-----

13 §

Tjänster och tillfälliga tjänsteinnehavare

Vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten finns en tjänst som myndighetschef. Bestämmelser om övriga tjänster som finns vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska intas i myndighetens reglemente. Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

14 §

Särskilda bestämmelser om tjänsten som myndighetschef

Landskapsregeringen fattar beslut om frågor som gäller myndighetschefen.

Denna lag träder i kraft den

14.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands energimyndighet

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** inledningssatsen till 4 § 2 mom., 4 § 4 mom., 8 § 6 punkten, 9 § 3 mom. och 10-11 §§ landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet som följer:

4 §

Myndighetens rätt att få uppgifter

En behörig tjänsteinnehavare vid myndigheten har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en näringsidkare som bedriver verksamhet underkastad tillsyn, för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag samt för att övervaka iakttagandet av beslut om fastställande eller förpliktande beslut som myndigheten har meddelat samt de beslut av den Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) vilka grundar sig på

En näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn ska på yrkande för den tjänsteinnehavare som utför granskning visa de handlingar och registreringar i datasystem samt ordna tillträde till de elanordningar och de elanläggningar som kan ha betydelse vid utförandet av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag.

8 §

Styrelsens uppgifter

Styrelsen ska

-----

6) avgöra andra ärenden som hör till myndigheten, om inte beslutanderätten har delegerats till en tjänsteinnehavare samt

9 §

Styrelsemöten

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden på kallelse av vice ordföranden. Styrelsen ska sammankallas för behandling av ett visst ärende då myndighetschefen begär det. Vid styrelsens sammanträden förs protokoll, vilka justeras på det sätt som styrelsen bestämmer. En medlem i styrelsen eller en tjänsteman som avses i 10 § är föredragande i Ålands energimyndighets ärenden.

10 §

Tjänster

För tillsyn, övervakning, sådan granskning som avses i 4 §, beredning av myndighetens ärenden inrättar och anställer landskapsregeringen en myndighetschef, *chefen för Ålands energimyndighet*. Behörighetsvillkor för tjänsten är lämplig högskoleexamen och förtrogenhet med myndighetens verksamhetsområde. Myndighetschefen leder och utvecklar myndigheten närmast under styrelsen. Myndighetschefen ska se till att de uppgifter som hör till myndigheten sköts på ett effektivt och ändamålsenligt sätt samt avgör i enlighet med arbetsordningen ärenden som ankommer på myndigheten vilka inte ska avgöras av styrelsen.

Andra tjänster än tjänsten som myndighetschef inrättas och indras av myndigheten efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

11 §

Tjänsteinnehavarnas oberoende

En tjänsteinnehavare som sköter förvaltningsuppgifter ska i sitt uppdrag vara oberoende av energiföretag och får inte höra till förvaltningsrådet, styrelsen, fullmäktige eller revisorerna för ett företag i energibranschen samt får inte vara anställd av ett företag i energibranschen.

Bestämmelser om jäv för tjänsteinnehavare finns i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Denna lag träder i kraft den

15.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands folkhögskola

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 27 § 2 och 3 mom. samt 30 § 2 mom. landskapslagen (1999:53) om Ålands folkhögskola, av dessa lagrum 27 § 3 mom. och 30 § 2 mom. sådana de lyder i landskapslagen 2006/56, samt

ändras 28 § 3 mom., 29 §, 33 § 2 mom. och 34 § 1 mom., av dessa lagrum 28 § 3 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2013/52, som följer:

28 §

Tjänster

Övriga tjänster inrättas och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

-----

29 §

Timlärare

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster, med beaktande av bestämmelserna i 18 § i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Timlärare är tillfälliga tjänsteinnehavare.

33 §

Tystnadsplikt och utlämnande av uppgifter

Tjänsteinnehavare vid skolan får utan hinder av 1 mom. och vad som i övrigt bestäms om tystnadsplikt lämna uppgifter till varandra samt till andra organ inom landskapets förvaltning, om uppgifterna är nödvändiga för att en studerandes skolgång ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Det som bestäms i 1 mom. hindrar inte heller att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

34 §

Besvär

Beslut som med stöd av denna lag fattats av direktionen eller en tjänsteinnehavare enligt delegerad beslutanderätt kan överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den

16.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om gymnasieutbildning

I enlighet med lagtingets beslut
upphävs 65 § 3 mom. landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, så att nuvarande 4-6 mom. blir 3-5 mom., samt
ändras 59 § 2 mom., 65 § 2 och 5 mom. och 68 § som följer:

59 §

Gemensamma bestämmelser om förvaltningschefen och rektorerna

Styrelsen får säga upp rektorerna och förvaltningschefen, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänsteinnehavare, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I ett sådant fall har den som blir uppsagd rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

65 §

Anställningsförhållanden

Tjänster inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som Ålands gymnasium har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt

landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med Ålands gymnasiums budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Förvaltningschefen anställer, utom i de fall där rektor ska besluta, tjänstförrättande tjänsteinnehavare och arbetstagare för sammanlagt högst ett års tjänstgöring. Förvaltningschefen beviljar, utom i de fall där rektor ska besluta, tjänstledigheter på grund av lag eller kollektivavtal.

-----

68 §

Övriga bestämmelser

Angående anställningsvillkor för tjänsteinnehavare gäller vad som överenskommits i tjänstekollektivavtal. För tjänsteinnehavare vid Ålands gymnasium gäller, förutom denna lags bestämmelser, bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

17.

L A N D S K A P S L A G **om ändring av 2 § 2 mom. landskapslagen om Ålands kulturdelegation**

i enlighet med lagtingets beslut **ändras** inledningssatsen till 2 § 2 mom. landskapslagen (1996:53) om Ålands kulturdelegation som följer:

2 §

Kulturdelegationens verksamhet

Delegationen ska ta initiativ i kulturfrågor och ska på föredragning av den ansvariga tjänsteinnehavaren och i enlighet med landskapsregeringens instruktioner

-----

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

18.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av landskapslagen om hälso- och sjukvård

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 5 § 4 mom., 6 § 2 mom. och 9 § 1 mom. landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård, av dessa lagrum 5 § 4 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2023/18, som följer:

5 §

Beslutsfattandet i styrelsen

Närvaro- och yttranderätt i styrelsen har hälso- och sjukvårdsdirektören och ledningsgruppens övriga medlemmar, den minister i landskapsregeringen som ansvarar för hälso- och sjukvården samt den tjänsteinnehavare som landskapsregeringen utser.

-----

6 §

Hälso- och sjukvårdsdirektören

Styrelsen får säga upp hälso- och sjukvårdsdirektören, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänsteinnehavare, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I ett sådant fall har hälso- och sjukvårdsdirektören rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

9 §

Ledningen och personalen

Vid Ålands hälso- och sjukvård kan finnas personal i offentlighetsligt och privaträttsligt anställningsförhållande. Andra tjänster än tjänsten som hälso- och sjukvårdsdirektör inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med Ålands hälso- och sjukvårds budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

19.

LANDSKAPSLAG
om ändring av landskapslagen om Ålands miljö- och
hälsoskyddsmyndighet

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 8 § 4 mom. landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, sådant det lyder i landskapslagen 2019/110, samt

ändras 5 § 2 mom., 6 § 4 mom. och 8 § 2 mom., av dessa lagrum 5 § 2 mom. och 6 § 4 mom. sådana de lyder i landskapslagen 2010/110 och 8 § 2 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2013/46, som följer:

5 §

Styrelsens ansvar

Styrelsen kan även inrätta nya tjänster och dra in tjänster samt fatta beslut om ändring av tjänster på myndigheten, dock inte tjänsten som myndighetschef, samt anställa, säga upp, avskeda och fatta beslut om omplacering inom myndigheten av ordinarie personal.

6 §

Myndighetschefen

Myndighetschefen avgör de ärenden som inte ska avgöras av styrelsen eller prövningsnämnden och som inte i arbetsordningen delegerats till en annan tjänsteinnehavare.

8 §

Övrig personal och skötseln av vissa personalfrågor

Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

20.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 15 § 2 och 3 mom. och 15c § 2 mom. landskapslagen (1995:80) om Ålands musikinstitut, av dessa lagrum 15 § 2 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2006/57 och 15 c § 2 mom. sådant det lyder i landskapslagen 1997/53, samt

ändras 15a § 3 mom., 15b § och 17 § 2 mom., av dessa lagrum 15a § 3 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2013/53 och 15b § sådan den lyder i landskapslagen 1997/53, som följer:

15a §

Tjänster

Övriga tjänster inrättas och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

15b §

Timlärare

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster, med beaktande av bestämmelserna i 18 § i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Timlärare är tillfälliga tjänsteinnehavare.

17 §

Övriga bestämmelser

För tjänsteinnehavare vid Ålands musikinstitut gäller, förutom vad som bestäms i denna lag, bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

21.

LANDSKAPSLAG
om ändring av landskapslagen om Ålands
ombudsmannamyndighet

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 8 §, 9 § 2 mom., 10 § 3 mom., 14 §, 15 § 1 och 4 mom. och 20 § 1 mom. landskapslagen (2014:33) om Åland ombudsmannamyndighet, av dessa lagrum 10 § sådan den lyder i landskapslagen 2023/117, som följer:

8 §

Anställningsförhållanden

Vid myndigheten kan det finnas personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Landskapsregeringen fattar beslut om frågor som gäller myndighetschefen.

9 §

Tjänster vid ombudsmannamyndigheten

Andra tjänster än de tjänster som anges i 1 mom. inrättas och indras av ombudsmannamyndigheten efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som ombudsmannamyndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med ombudsmannamyndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om ombudsmannamyndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

10 §

Behörighetskrav

Behörighetskraven för de tjänster som avses i 9 § 2 mom. fastställs i samband med att dessa tjänster inrättas.

14 §

Förordnande som myndighetschef

Landskapsregeringen förordnar en tjänsteinnehavare vid ombudsmannamyndigheten för att vid sidan av sina övriga uppgifter sköta myndighetschefens uppgifter enligt denna lag.

Det förordnande som avses i 1 mom. ska avse en viss tid, dock högst fem år. Senast ett halvår innan förordnandet upphör ska landskapsregeringen ta ställning till vilken tjänsteinnehavare vid ombudsmannamyndigheten som ska förordnas att sköta de uppgifter som ankommer på myndighetschefen.

15 §

Myndighetschefens uppgifter

Myndighetschefen fattar beslut i de ärenden som rör administration och personal, om inte en annan tjänsteinnehavare enligt lag eller arbetsordningen getts en sådan beslutanderätt.

När myndighetschefen är förhindrad att sköta sina lagstadgade uppgifter kan en annan tjänsteinnehavare vid myndigheten, i enlighet med vad som bestämts i arbetsordningen, sköta uppgifterna.

20 §

Skyldighet att lämna uppgifter till ombudsmannamyndigheten

Landskapets tjänsteinnehavare och kommunernas tjänstemän är skyldiga att på uppmaning av en företrädare för ombudsmannamyndigheten lämna de uppgifter som kan vara av betydelse för den verksamhet myndigheten bedriver i enlighet med denna lag och annan lagstiftning.

Denna lag träder i kraft den

22.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands polismyndighet

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 10 § och 11a § landskapslagen (2000:26) om Ålands polismyndighet, samt

ändras 2 §, 4 § 4 mom., 5f, 6 § 2 mom. och 9 §, av dessa lagrum 2 § sådan den lyder i landskapslagen 2006/53, 5f § sådan den lyder i landskapslagen 2013/93 och 9 § sådan den lyder i landskapslagen 2018/17, som följer:

2 §

Personal

Polismyndigheten leds av en chef för polismyndigheten. Chefen benämns polismästare.

Vid polismyndigheten finns en tjänst som överkommissarie. Den person som utnämns till tjänsten som överkommissarie ska verka som ställföreträdare för polismästaren om han eller hon godkänns för uppgiften av landshövdingen.

Övriga tjänster inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Det kan även finnas personal i privaträttsligt anställningsförhållande vid polismyndigheten.

Polismästaren och polismästarens ställföreträdare utnämns av landskapsregeringen efter samtycke av landshövdingen. Övriga tjänsteinnehavare och personal i privaträttsligt anställningsförhållande utnämns eller anställs av polismästaren.

4 §

Behörighetskrav

Bestämmelser om behörighetskrav i denna lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den ska i tillämpliga delar följas även för tillfälliga tjänsteinnehavare och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

5f §

Bisysslor

För att en polisman ska få ta emot eller inneha sådana bisysslor som avses i 32 § 4 mom. landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare krävs att arbetsgivaren beviljar tillstånd för bisysslan.

En polisman får inte ta emot eller inneha en bisyssla som medför rättigheter eller skyldigheter som kan stå i strid med en polismans uppgifter enligt denna lag.

6 §

Tjänstledighet

Tjänstledighet för polismästaren och överkommisarien beviljas av landskapsregeringen.

Tjänstledighet för den övriga personalen vid polismyndigheten beviljas av polismästaren.

9 §

Avgångsålder

En polisman är skyldig att avgå från sin tjänst när han eller hon uppnår den allmänna avgångsålder som bestäms i 57 § i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

Denna lag träder i kraft den

23.

L A N D S K A P S L A G
om upphävande av 6 § 2 mom. landskapslagen om Ålands
sjösäkerhetscentrum

I enlighet med lagtingets beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs 6 § 2 mom. landskapslagen (2003:17) om Ålands sjösäkerhetscentrum, sådant det lyder i landskapslagen 2006/59.

2 §

Denna lag träder i kraft den

24.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av landskapslagen om Ålands statistik- och
utredningsbyrå

I enlighet med lagtingets beslut
upphävs 6 § 1 mom. landskapslagen (1993:116) om Ålands statistik- och
 utredningsbyrå och
ändras 5 § 1 och 2 mom. som följer:

5 §

Chefen för byrån benämns direktör och utnämns av landskapsregeringen
 som även fattar övriga beslut om direktören i enlighet med landskapslagen
 (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare. Utnämningen kan ske för viss tid.

Direktören utvecklar byråns verksamhet och svarar för att målen uppnås.
 Direktören avgör de ärenden som ankommer på byrån och som inte avgörs
 av direktionen eller i arbetsordningen har uppdragits åt någon annan tjänste-
 innehavare för avgörande.

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

25.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av 11 § landskapslagen om landskapets
fastighetsverk

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 11 § 2 mom. landskapslagen
 (2015:110) om landskapets fastighetsverk som följer:

11 §

Personalen

Fastighetsverket beslutar om sådan permittering av fastighetsverkets per-
 sonal som är nödvändig till följd av att en arbetstagares uppgifter eller förut-
 sättningarna för fastighetsverket att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat
 och fastighetsverket inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon
 utbildning som lämpar sig för fastighetsverkets behov.

Landskapsregeringen beslutar om permittering av fastighetsverkets per-
 sonal som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation.

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

26.

LANDSKAPSLAG
**om ändring av 5b § landskapslagen om landskapet Ålands
pensionsfond**

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 5b § i landskapslagen (1995:71) om landskapet Ålands pensionsfond, sådan den lyder i landskapslagen 2024/20 som följer:

5b §

Övrig personal och skötseln av vissa personalfrågor

Pensionsfondens styrelse kan inrätta nya tjänster och dra in tjänster samt fatta beslut om ändring av tjänster inom fonden, dock inte tjänsten som fondchef. Innan styrelsen fattar beslut om att inrätta eller indra en tjänst ska landskapsregeringens utlåtande inhämtas. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med fondens årliga budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande senast en månad efter att budgeten fastställts. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning av en tjänst inom gällande budget, kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt. Landskapsregeringen ska i dessa fall avge utlåtande inom tre månader räknat från dagen då utredningen delgavs landskapsregeringen.

Denna lag träder i kraft den

27.

LANDSKAPSLAG
om ändring av landskapslagen om posttjänster

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 14 § 4 mom., 24 § 2 mom. och 34 § landskapslagen (2007:60) om posttjänster som följer:

14 §

Öppnande av försändelser

Den som bemyndigats att öppna postpaket handlar vid utövandet av sitt uppdrag under tjänsteansvar.

24 §

Övriga skyldigheter

Den som tillhandahåller samhällsomfattande tjänster ska se till att i lag föreskrivna delgivningsförfaranden kan användas på hela Åland. Den person som utför uppgifter som hör till ett delgivningsförfarande handlar under tjänsteansvar.

34 §

Tjänsteansvar

Bestämmelserna om tjänsteansvar, med undantag för bestämmelser om avsättning på grund av brott mot tjänsteplikten, tillämpas också på en person som står i ett annat anställningsförhållande än tjänsteförhållande till landskapsregeringen då han eller hon utför uppgifter som avses i 33 §.

Denna lag träder i kraft den

28.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av landskapslagen om lagtingets kansli

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 3-6 §§ landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli som följer:

3 §

Tillämpliga bestämmelser

De landskapslagar och landskapsförordningar som gäller tjänsteinnehavarna vid landskapsregeringens allmänna förvaltning gäller i tillämpliga delar även tjänsteinnehavarna vid lagtingets kansli. Landskapslagen (1999:44) om tjänsteledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen gäller dock inte lagtingsdirektören, biträdande lagtingsdirektören och utskottssekreterare till den del den berör rätten till tjänsteledighet för uppdrag som lagtingsledamot.

De uppgifter som enligt de i 1 mom. nämnda bestämmelserna ankommer på arbetsgivaren eller landskapsregeringen, ankommer i fråga om lagtinget på kanslikommissionen om uppgiften inte har delegerats.

4 §

Tjänstekollektivavtal

Villkoren för tjänsterna vid lagtingets kansli fastställs genom tjänstekollektivavtal i enlighet med landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal. Tjänsteinnehavare kan dock i enlighet med beslut i kanslikommissionen utses till en tjänst med avtalslön i enlighet med motsvarande bestämmelser för tjänsteinnehavarna vid Ålands landskapsregeringens allmänna förvaltning.

5 §

Instruktioner

Kanslikommissionen kan vid behov besluta om instruktioner för lagtingskansliets tjänsteinnehavare.

6 §

Rättelseyrkande

Den som berörs av ett beslut som har fattats av en tjänsteinnehavare vid lagtingets kansli och som är missnöjd med beslutet kan få beslutet prövat av kanslikommissionen genom att skriftligen yrka på rättelse av beslutet. Rättelseyrkandet ska göras inom 14 dagar från det att beslutet delgavs. Ett beslut över vilket rättelseyrkande får göras får inte överklagas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den

29.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av landskapslagen om Landskapsrevisionen

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 11 § 4 mom. och 12 § landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen som följer:

11 §
Organisation

Landskapsrevisorn avgör de ärenden i vilka beslut fattas av Landskapsrevisionen. Landskapsrevisorn kan genom arbetsordningen överföra beslutanderätten till en annan tjänsteinnehavare.

12 §
Tjänsteinnehavarnas ställning

De bestämmelser som enligt 3 och 4 §§ landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli gäller lagtingets tjänsteinnehavare tillämpas även på tjänsteinnehavarna vid Landskapsrevisionen. Förutom av de skäl som gäller uppsägning av lagtingets tjänsteinnehavare får landskapsrevisorn dock sägas upp om något av villkoren som anges i 10 § 2 mom. inte längre uppfylls. Om inte annat bestäms i denna lag sköter Landskapsrevisionen de uppgifter som enligt den nämnda lagen sköts av kanslikommissionen.

När det gäller tjänsten som landskapsrevisor beslutar lagtinget om uppsägning av tjänsteförhållande samt kanslikommissionen om beviljande av längre tjänstledighet, omplacering, permittering och om avstängning från tjänsteutövning, genom tillämpning av de regler som enligt landskapslagen om lagtingets kansli tillämpas för lagtingets tjänsteinnehavare. Innan beslut om uppsägning fattas ska kanslikommissionen ge ett utlåtande.

Denna lag träder i kraft den

30.

L A N D S K A P S L A G
om tillämpning på Åland av rikslagstiftning om rätt till ersättning vid olycksfall

I enlighet med lagtingets beslut föreskrivs:

1 kap.
Allmänna bestämmelser

1 §
Tillämpningsområde

Lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (FFS 459/2015) ska tillämpas på Åland med de avvikelser som bestäms i denna lag

Ändringar av den lag som avses i 1 mom. ska tillämpas på Åland från den tidpunkt då de träder i kraft i riket om inte annat bestäms i denna lag.

2 §

Personer som omfattas av tillämpningsområdet

Denna lag ska tillämpas på

- 1) landskapets tjänsteinnehavare,
- 2) tjänsteinnehavarna vid lagtinget,
- 3) medlemmarna av landskapsregeringen samt
- 4) ledamöterna i Ålands lagting.

Med arbetstagare avses i lagen de personer som avses i 1 mom.

2 kap.

Avvikande bestämmelser

3 §

Behörig myndighet

Avvikande från det som bestäms i 2 § 12 punkten ska med myndighet som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovård på Åland vad gäller hälso- och sjukvården avse Ålands hälso- och sjukvård samt vad gäller socialvården avse kommunerna och Kommunernas socialtjänst k.f.

4 §

Avvikelser

Avvikande från det som bestäms i 36 § ersätts kostnader för sjukvård när den ges med stöd av landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård eller landskapslagen om privat hälso- och sjukvård.

5 §

Hänvisningar till rikslagstiftningen

Hänvisningar till rikslagstiftningen i den lag som avses i 1 § 1 mom. ska på Åland avse motsvarande bestämmelser i landskapslagstiftningen.

6 §

Landskapsförordning

Landskapsregeringen kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att bestämmelser som utfärdats med stöd av den lag som avses i 1 § 1 mom. ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de förändringar landskapsregeringen bestämmer.

3 kap.

Olycksfall vid distansarbete

7 §

Allmänt

Avvikande från det som bestäms i 25 § i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar ska olycksfall vid distansarbete ersättas i tillämpliga delar i enlighet med bestämmelserna i den lag som avses i 1 § 1 mom. och som inträffat inom eller utanför området för distansarbetsplatsen.

8 §

Definitioner

Med *distansarbetsplats* avses ett utrymme som är lämpligt för arbete, som inte tillhandahålls av arbetsgivaren och där arbetstagaren enligt arbetsgivarens anvisningar får utföra sina tjänsteåligganden eller arbetsuppgifter.

Med *olycksfall vid distansarbete* avses en plötslig, oförutsedd händelse som orsakas av en yttre faktor och som leder till en skada eller en sjukdom hos arbetstagaren.

9 §

Ersättning av olycksfall i distansarbete

Ett olycksfall vid distansarbete ersätts om det inträffat inom området för distansarbetsplatsen i en sådan verksamhet som vanligen hänför sig till arbetet men i något annat sammanhang än i samband med arbetet.

Ett olycksfall vid distansarbete ersätts också om det inträffat utanför området för distansarbetsplatsen vid

- 1) en resa mellan bostaden eller arbetsplatsen och distansarbetsplatsen,
- 2) en resa mellan distansarbetsplatser som är nödvändig för utförandet av arbetet,
- 3) en sedvanlig mat- eller rekreationspaus och en resa i direkt anslutning till pausen i närheten av distansarbetsplatsen, samt vid
- 4) en sedvanlig resa för ordnande av barnomsorg från bostaden eller distansarbetsplatsen till barnomsorgsplatsen eller tillbaka.

Ett olycksfall vid distansarbete som inträffat vid en resa i enlighet med 5 mom. ersätts också vid en mindre avvikelse från den kortaste färdstråten på grund av barnomsorg för besök i en matvarubutik eller av någon annan orsak som kan jämföras med dem.

10 §

Anmälan om olycksfall

Arbetstagaren ska anmäla ett olycksfall vid distansarbete till arbetsgivaren så fort som möjligt med hänsyn till omständigheterna, dock senast ett år från skadedagen.

11 §

Tillämpliga bestämmelser

Följande bestämmelser i den lag som avses i 1 § 1 mom. ska tillämpas på ersättning vid olycksfall i distansarbete:

- 1) för sjukvård tillämpas 36-39 och 42-49 §§,
- 2) för rese- och inkvarteringskostnader tillämpas 50 §,
- 3) på ersättning för föremål som skadats tillämpas 54 §,
- 4) på dagpenning tillämpas 56-62 och 81 §,
- 5) på olycksfallspension tillämpas 63-64 och 66 §§,
- 6) rehabiliteringspenningens belopp tillämpas 68 § 2 mom.,
- 7) på menersättning, bestämmande av invaliditetsklass och invaliditetsklassificering tillämpas 83-85 §§,
- 8) för begravningshjälp och ersättning för att transportera den avlidna tillämpas 109 §,
- 9) bestämmelserna i 14-19 kap.,
- 10) på begränsning av den registrerades rätt tillämpas 250 §,
- 11) på rätten för en försäkringsanstalt och en besvärinstans att få uppgifter tillämpas 252 §,
- 12) på försäkringsanstaltens rätt att lämna ut uppgifter tillämpas 255 §,
- 13) på riktigheten och sekretessen hos uppgifter som lämnas ut tillämpas 26 §,
- 14) om teknisk anslutning tillämpas 264 §,
- 15) om avgiftsfrihet för uppgifter tillämpas 265 §,
- 16) om ersättning som ska betalas för uppgifter om hälsotillstånd tillämpas 266 §,
- 17) om justering av penningbelopp och ersättningar med arbetspensionsindex och lönekoeficient tillämpas 268 §,
- 18) om avrundning av belopp tillämpas 269 §,

- 19) om regressrätt för försäkringsanstalten tillämpas 270 §,
- 20) om förhör av vittnen tillämpas 273 §,
- 21) om jäv tillämpas 274 §,
- 22) om skyldighet att bevara handlingar tillämpas 275 §,
- 23) om maskinell underskrift av beslut tillämpas 275a §,
- 24) om överförings- och utmättningsförbud 276 §, och
- 25) om olycksfallsombudsman tillämpas 277 §.

12 §

Avvikelser

Avvikande från det som bestäms i den lag som avses i 1 § 1 mom. betalas vid olycksfall i distansarbete enligt 8 §:

1) ersättning för sjukvård enligt under högst två år från det att skadefallet inträffade,

2) olycksfallspension under högst ett år från det att dagpenningperioden löpte ut,

3) skaderehabiliteringspenning i högst två år från det att skadefallet inträffade,

4) för bestående men i invaliditetsklass 20 en engångsersättning om 65 000 euro och för ett partiellt bestående men som engångsersättning så många tjugondelar av detta ersättningsbelopp som invaliditetsklassen utvisar; om invaliditetsklassen stiger med minst en klass på grund av att skadan eller sjukdomen förvärrats, ska ersättningsbeloppet ändras så att det motsvarar ändringen av invaliditetsklassen, samt

5) begravningshjälp och ersättning för kostnader för att transportera den avlidna högst fem år efter att skadefallet inträffade.

Ersättning för bestående men ska yrkas senast fem år från det att skadefallet inträffade.

Då rehabiliteringspenning betalas till den skadade har den skadade inte rätt till dagpenning eller olycksfallspension.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

13 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1936:1) angående innehavares av tjänst och befattning i landskapet Åland rätt till skadestånd vid olycksfall.

31.

T J Ä N S T E B R O T T S L A G för Åland

I enlighet med lagtingets beslut föreskrivs:

1 kap. Allmänt

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på

- 1) tjänsteinnehavare vid lagtinget, landskapsregeringen och myndigheter som är underställda dessa samt tjänstemän i kommunerna, kommunförbunden och myndigheter som bildats för att sköta kommunala uppgifter,
- 2) övriga personer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter, samt
- 3) medlemmarna i landskapsregeringen, kommunstyrelsen, kommunfullmäktige eller något annat kommunalt organ samt andra förtroendevalda inom en myndighet.

2 kap. Mutbrott

2 §

Tagande av muta

Den som för sin egen eller någon annans räkning

- 1) begär en gåva eller någon annan obefogad förmån i sin tjänsteutövning eller på något annat sätt tar initiativ till att få en sådan förmån,
- 2) tar emot en gåva eller någon annan förmån som påverkar eller vars syfte är att påverka hans eller hennes tjänsteutövning eller
- 3) accepterar ett löfte eller erbjudande om en sådan gåva eller förmån som avses i 2 punkten,

ska dömas för *tagande av muta* till böter eller fängelse i högst två år.

Även den som i sin tjänsteutövning godtar att en gåva eller annan förmån som avses i 1 mom. 2 punkten ges, utlovas eller erbjuds någon annan ska dömas för tagande av muta.

En tjänsteinnehavare kan också dömas till avsättning, om brottet visar att han eller hon är uppenbart olämplig för sitt uppdrag.

3 §

Grovt tagande av muta

Den som vid tagande av muta

- 1) uppställer mutan som villkor för sin verksamhet eller på grund av gåvan eller förmånen i sin tjänsteutövning handlar eller har för avsikt att handla i strid mot sin plikt till avsevärd nytta för givaren eller någon annan eller till kännbar skada för någon eller
  - 2) om värdet av gåvan eller förmånen är avsevärt och tagandet av muta även bedömt som en helhet är grovt,
- ska dömas för *grovt tagande av muta* till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

En tjänsteinnehavare som döms för grovt tagande av muta ska även dömas till avsättning.

4 §

Mutförseelse

Den som för sin egen eller någon annans räkning

1) begär en gåva eller någon annan obefogad förmån eller på något annat sätt tar initiativ till att få en sådan förmån eller

2) tar emot eller accepterar en gåva eller någon annan förmån eller

3) accepterar ett löfte eller ett erbjudande om en sådan,

så att förfarandet är ägnat att minska förtroendet för tjänsteutövningens opartiskhet ska, om gärningen inte är straffbar som tagande av muta eller grovt tagande av muta,

ska dömas för *mutförseelse* till böter eller fängelse i högst sex månader.

5 §

Tagande av muta som lagtingsledamot

En lagtingsledamot som för egen eller någon annans räkning

1) begär en gåva eller någon annan otillbörlig förmån eller på något annat sätt tar initiativ för att få en sådan förmån eller

2) tar emot eller accepterar en gåva eller någon annan otillbörlig förmån som inte kan betraktas som normal gästfrihet eller

3) accepterar ett löfte eller ett erbjudande om en sådan

för att i sitt uppdrag som lagtingsledamot på grund av förmånen verka eller låta bli att verka på ett visst sätt eller som belöning för en sådan verksamhet, och gärningen är ägnad att tydligt undergräva förtroendet för en opartisk skötsel av uppdraget som lagtingsledamot,

ska dömas för *tagande av muta som lagtingsledamot* till böter eller fängelse i högst två år.

Valfinansiering enligt landskapslagen (2011:17) om valfinansiering anses inte vara tagande av muta som lagtingsledamot, om inte syftet med valfinansieringen är att kringgå bestämmelserna i 1 mom.

6 §

Grovt tagande av muta som lagtingsledamot

Om lagtingsledamoten vid tagande av muta som lagtingsledamot

1) ställer en gåva eller förmån som villkor för sin verksamhet eller i sitt uppdrag som lagtingsledamot verkar eller har för avsikt att verka på ett sätt som i betydande mån gynnar den som har gett mutan eller någon annan eller orsakar någon annan en kännbar skada eller olägenhet, eller

2) om värdet på gåvan eller förmånen är avsevärt,

och tagandet av muta som lagtingsledamot även bedömt som en helhet är grovt,

ska lagtingsledamoten dömas för *grovt tagande av muta som lagtingsledamot* till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

3 kap.**Brott mot tjänsthemlighet**

7 §

Brott mot tjänsthemlighet

Den som uppsåtligen

1) röjer för utomstående en handling eller uppgift för vilken handlingssekretess gäller enligt 20 § 1 mom. i offentlighetslagen (2021:79) för Åland eller någon annan landskapslag,

2) röjer för utomstående en uppgift för vilken tystnadsplikt gäller enligt 20 § 2 mom. i offentlighetslagen för Åland eller någon annan landskapslag eller

3) utnyttjar en myndighetshandling eller uppgift för vilken handlingssekretess eller tystnadsplikt gäller i syfte att skaffa sig själv eller någon annan nytta eller för att orsaka skada för någon annan enligt bestämmelserna i 20 § 3 mom. i offentlighetslagen för Åland, ska dömas för *brott mot tjänstehemlighet* till böter eller fängelse i högst två år.

En tjänsteinnehavare kan även dömas till avsättning, om brottet visar att han eller hon är uppenbart olämplig för sitt uppdrag.

8 §

Brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet

Den som genom oaktsamhet gör sig skyldig till en gärning som nämns i 5 § ska dömas för *brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet* till böter eller fängelse i högst sex månader, om gärningen inte med hänsyn till sin menlighet eller skadlighet eller andra omständigheter som har samband med den är ringa bedömd som en helhet.

4 kap.

Missbruk av tjänsteställning

9 §

Missbruk av tjänsteställning

Den som i syfte att skaffa sig själv eller någon annan nytta eller orsaka skada för någon annan

1) bryter mot sin tjänsteplikt enligt bestämmelser eller föreskrifter som ska följas i tjänsteutövningen när han eller hon deltar i beslutsfattande eller beredning av beslutsfattande eller utövar offentlig makt i sina andra tjänsteåligganden eller

2) missbrukar sin ställning i förhållande till en underlydande tjänsteinnehavare, ska dömas för *missbruk av tjänsteställning* till böter eller fängelse i högst två år.

En tjänsteinnehavare kan även dömas till avsättning, om brottet visar att han eller hon är uppenbart olämplig för sitt uppdrag.

10 §

Grovt missbruk av tjänsteställning

Den som vid missbruk av tjänsteställningen

1) strävar efter avsevärd nytta eller

2) strävar efter särskilt kännbar skada eller

3) om brottet begås särskilt planmässigt eller hänsynslöst och missbruket av tjänsteställning även bedömt som en helhet är grovt, ska dömas för *grovt missbruk av tjänsteställning* till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

En tjänsteinnehavare som döms för *grovt missbruk av tjänsteställning* ska även dömas till avsättning.

5 kap.

Brott mot tjänsteplikt

11 §

Brott mot tjänsteplikt

Den som vid tjänsteutövningen uppsåtligen, på något annat sätt än vad som nämns i denna lag eller i 11 kap. 9 a § strafflagen (FFS 39/1889), bryter mot sin tjänsteplikt, ska dömas för *brott mot tjänsteplikt* till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte med hänsyn till sin menlighet och

skadlighet samt andra omständigheter som har samband med den är ringa bedömd som en helhet.

En tjänsteinnehavare kan även dömas till avsättning om han eller hon gjort sig skyldig till det brott som nämns i 1 mom. genom att fortgående eller i väsentlig mån handla i strid mot sin tjänsteplikt och brottet visar att han eller hon är uppenbart olämplig för sitt uppdrag.

12 §

Brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet

En tjänsteinnehavare som vid tjänsteutövningen bryter mot sin tjänsteplikt av oaktsamhet på något annat sätt än vad som avses i 9 § ska tjänsteinnehavaren dömas för *brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet* till varning eller böter, om gärningen inte med hänsyn till sin menlighet och skadlighet eller andra omständigheter som har samband med den är ringa bedömd som en helhet.

6 kap.

Påtvingat försvinnande

13 §

Påtvingat försvinnande

Den som i egenskap av företrädare för landskapet eller med dess bemyndigande, stöd eller samtycke genom gripande, tagande i förvar, bortförande eller på något annat sätt berövar någon rörelsefriheten eller isolerar någon från hans eller hennes omgivning, förnekar att frihetsberövandet skett eller hemlighåller den frihetsberövades vistelseort eller vad som har hänt honom eller henne och genom sitt förfarande orsakar uteblivet rättsskydd för den som berövats sin frihet, ska dömas för *utförande av påtvingat försvinnande* till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

Försök är straffbart.

7 kap. Ikraftträdandebestämmelser

14 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

Genom denna lag upphävs 40 § kap. strafflagen i den lydelse som tidigare varit gällande i enlighet med 71 § självstyrelselagen.

32.

LANDSKAPSLAG
om ändring av 28 § offentlighetslagen för Åland

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** inledningssatsen till 19 §, avslutningssatsen till 28 § 1 mom. samt 28 § 3 mom. offentlighetslagen (2021:79) för Åland som följer:

19 §

Meddelande och beslut om att en myndighetshandling inte lämnas ut

Om en tjänsteinnehavare eller någon annan som är behörig att för myndighetens del behandla en begäran om att få ta del av en myndighetshandling vägrar att helt eller delvis lämna ut begärd handling eller uppgift ska denna utan dröjsmål och senast inom de i 17 § angivna tiderna

-----

28 §

Straffbestämmelser

-----

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans, för *brott mot tjänstehemlighet* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas på de personer som avses i 20 § 4 mom., dock inte på de personer som omfattas av landskapslagen (xx:xx) om tjänstebrott.

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

Mariehamn den

L a n t r å d

Föredragande minister

Parallelltexter

- Parallelltexter till landskapsregeringens lagförslag nr xx/2023-2024

Parallelltexter till landskapsregeringens lagförslag
Ny lagstiftning om landskapets tjänsteinnehavare

- Landskapsregeringens lagförslag nr x/200X-200X

INNEHÅLL

L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregering	2
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om ärendenas handläggning i landskapsregeringen	3
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning	4
L A N D S K A P S L A G om ändring av av förvaltningslagen för Åland.....	7
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om lagberedningen	9
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om tjänsteledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen.....	10
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om rättsställningen för landskapstjänstemän som anställs vid en nordisk institution	11
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om tjänstekollektivavtal.....	12
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunförvaltningen	18
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Fordonsmyndigheten	19
L A N D S K A P S L A G om ändring av yrkeshögskolelagen för Åland	21
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.....	22
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands energimyndighet	24
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands folkhögskola	26
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om gymnasieutbildning.....	28
L A N D S K A P S L A G om ändring av 2 § 2 mom. landskapslagen om Ålands kulturdelegation	30
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om hälso- och sjukvård	31
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet	32
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut	34
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands ombudsmannamyndighet	36
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands polismyndighet	38
L A N D S K A P S L A G om upphävande av 6 § 2 mom. landskapslagen om Ålands sjösäkerhetscentrum.....	40
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Ålands statistik- och utredningsbyrå.....	41
L A N D S K A P S L A G om ändring av 11 § landskapslagen om landskapets fastighetsverk	42
L A N D S K A P S L A G om ändring av 5b § landskapslagen om landskapet Ålands pensionsfond.....	43
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om posttjänster	44
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om lagtingets kansli	45
L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Landskapsrevisionen.....	46
L A N D S K A P S L A G om ändring av 28 § offentlighetslagen för Åland.....	47

2.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregering

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 10a § och 10b § 2 mom. landskapslagen (1971:42) om Ålands landskapsregering, sådana dessa lagrum lyder i landskapslagen 1995/76, som följer:

Gällande lydelse

10a §

De ärenden som ankommer på landskapsregeringen avgörs av medlemmarna vid sammanträde, av enskild medlem eller av tjänsteman.

Ärende som avgörs av medlemmarna vid sammanträde avgörs efter föredragning av ledamot och i närvaro av en tjänsteman. Den föredragande ledamoten har rätt att låta sig biträdas av tjänstemän.

Ärende som avgörs av enskild medlem avgörs efter föredragning av tjänsteman (enskild föredragning). Ärende som avgörs av tjänsteman avgörs efter föredragning av annan tjänsteman (tjänstemannaföredragning) eller självständigt utan föredragning.

10b §

Ärende av annat än i 1 mom. nämnt slag avgörs av enskild medlem, såvida inte beslut fattats om att ifrågavarande slag av ärenden skall avgöras av tjänsteman. Om den beslutande tjänstemannen vid tjänstemannaföredragning inte godkänner föredragandens förslag till beslut i visst ärende, skall ärendet föredras inför vederbörande medlem av landskapsregeringen.

Föreslagen lydelse

10a §

De ärenden som ankommer på landskapsregeringen avgörs av medlemmarna vid sammanträde, av **en** enskild medlem eller av **en tjänsteinnehavare**.

Ärenden som avgörs av medlemmarna vid sammanträde avgörs efter föredragning av **en** ledamot och i närvaro av en **tjänsteinnehavare**. Den föredragande ledamoten har rätt att låta sig biträdas av **tjänsteinnehavare**.

Ärenden som avgörs av **en** enskild medlem avgörs efter föredragning av en **tjänsteinnehavare** (enskild föredragning). Ärenden som avgörs av **en tjänsteinnehavare** avgörs efter föredragning av **en annan tjänsteinnehavare (tjänsteinnehavarföredragning/tjänsteföredragning)** eller självständigt utan föredragning.

10b §

Andra ärende än de som avses i 1 mom. avgörs av en enskild medlem, om det inte beslutats att ärendena ska avgöras av en tjänsteinnehavare. Om den beslutande tjänsteinnehavaren vid en tjänsteinnehavarföredragning/tjänsteföredragning inte godkänner föredragandens förslag till beslut i ett visst ärende, ska ärendet föredras för den medlem av landskapsregeringen som ansvarar för ärendet.

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

_____

3.

LANDSKAPSLAG
om ändring av landskapslagen om ärendenas handläggning i
landskapsregeringen

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 4 § 3 mom., 5 § 1 mom., 8 § 2-4 mom., 9 § 4 mom. samt 10 § 3 mom. landskapslagen (1975:58) om ärendenas handläggning i landskapsregeringen (2008/12), av dessa lagrum 4 § 3 mom., 5 § 1 mom., 8 § 2 och 4 mom. samt 10 § 3 mom. i den lydelse de har i landskapslagen 1995/77, som följer:

Gällande lydelse

4 §

Vid landskapsregeringens sammanträden förs beslutsprotokoll av en tjänsteman som är närvarande vid sammanträdet. Ur protokollet skall framgå hur varje röst fallit vid omröstning och val.

5 §

Vid landskapsregeringens sammanträde skall den föredragande ledamoten först redogöra för ärendet och framlägga sitt förslag till beslut. Därefter har ledamöterna och närvarande tjänstemän rätt att erhålla ordet i den ordning de anmäler sig. Om en fråga riktas direkt till den föredragande ledamoten eller till en tjänsteman som biträder vid föredragningen, skall dock denne omedelbart erhålla ordet för att besvara frågan, varefter den frågande har rätt att fortsätta sitt anförande.

-----

8 §

Det justerade protokollet skall påtecknas av den tjänsteman som är närvarande vid sammanträdet och för protokollet samt av ordföranden vid det sammanträde då protokollet justerades.

Protokoll vid enskild föredragning förs av föredraganden. Protokollet påtecknas av föredraganden och den beslutande medlemmen av landskapsregeringen.

Föreslagen lydelse

4 §

Vid landskapsregeringens sammanträden förs beslutsprotokoll av en **tjänsteinnehavare** som är närvarande vid sammanträdet. **Av** protokollet **ska** framgå hur varje röst fallit vid omröstning och val.

5 §

Vid landskapsregeringens sammanträde **ska** den föredragande ledamoten först redogöra för ärendet och **lägga fram** sitt förslag till beslut. Därefter har ledamöterna och närvarande **tjänsteinnehavare** rätt att få ordet i den ordning de anmäler sig. Om en fråga riktas direkt till den föredragande ledamoten eller till en **tjänsteinnehavare** som biträder vid föredragningen, **ska ledamoten eller tjänsteinnehavaren** omedelbart få ordet för att besvara frågan, varefter den frågande har rätt att fortsätta sitt anförande.

-----

8 §

Det justerade protokollet **ska undertecknas** av den **tjänsteinnehavare** som är närvarande vid sammanträdet och för protokollet samt av ordföranden vid det sammanträde då protokollet justerades.

Protokoll vid enskild föredragning förs av föredraganden. Protokollet **undertecknas** av föredraganden och den beslutande medlemmen av landskapsregeringen.

-----

9 §

Expedition i anledning av tjänstemans beslut undertecknas av den som fattat beslutet och skall, då ärendet föredragits av annan tjänsteman, kontrasigneras av denne.

9 §

Expeditioner med anledning av **en tjänsteinnehavares** beslut undertecknas av den som fattat beslutet och **ska**, då ärendet föredragits av **en annan tjänsteinnehavare**, kontrasigneras av **den tjänsteinnehavaren**.

10 §

Valet förrättas under ledning av lantrådet, som vid valet biträds av en närvarande tjänsteman.

10 §

Valet förrättas under ledning av lantrådet, som vid valet biträds av en närvarande **tjänsteinnehavare**.

Denna lag träder i kraft den

4.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 2a § 2, 3 och 7 mom., 3 § 3-6 mom., 5 § 3 mom., 7 § 3 och 4 punkterna, 8 § 1 mom. samt 11a § 2 mom. landskapslagen (1998:70) om Ålands landskapsregerings allmänna förvaltning, av dessa lagrum 3 § sådan den lyder i landskapslagen 2019/115 och 11a § 2 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2006/91, samt **fogas till** lagen en ny 3b §, som följer:

Gällande lydelse

2a §

Förvaltningschefens uppgift

Förvaltningschefen ska hålla sig underordnad om förhållandena inom den allmänna förvaltningen. Han eller hon ska handlägga ärenden som gäller anställande av avdelningschefer, ärenden som gäller uppsägning, förflyttning och omplacering av avdelningschefer eller disciplinära åtgärder mot avdelningschefer samt ärenden som gäller organisatoriska frågor. Förvaltningschefen ansvarar för att utvecklingsprojekt, som berör hela förvaltningen eller flera

Föreslagen lydelse

2a §

Förvaltningschefens uppgift

Förvaltningschefen ska hålla sig underordnad om förhållandena inom den allmänna förvaltningen. Han eller hon ska handlägga ärenden som gäller anställande, **uppsägning eller omplacering av avdelningschefer eller varning till avdelningschefer** samt ärenden som gäller organisatoriska frågor. Förvaltningschefen ansvarar för att utvecklingsprojekt, som berör hela förvaltningen eller flera avdelningar gemensamt, genomförs. Förvaltningschefen tar initiativ

avdelningar gemensamt, genomförs. Förvaltningschefen tar initiativ till och utarbetar planer för administrativa reformer och förbättringar samt fullgör andra uppgifter i enlighet med vad landskapsregeringen beslutar. Förvaltningschefen kan sammankalla en ledningsgrupp för samordningen av verksamheten inom den allmänna förvaltningen.

Förvaltningschefen har rätt att närvara och att yttra sig när en annan tjänsteman föredrar ett ärende för avgörande.

När förvaltningschefen är förhindrad att fullgöra sina uppgifter kan landskapsregeringen utse en annan tjänsteman vid den allmänna förvaltningen att fullgöra de uppgifter som ankommer på förvaltningschefen. Beslutet kan avse samtliga **uppgifter** eller **endast** en del av uppgifterna.

3 §

Den allmänna förvaltningens organisation

Regeringskansliet leds av förvaltningschefen. Landskapsregeringen kan genom ett beslut överföra ansvaret för arbetsuppgifter som ingår i ledningen av regeringskansliet till en annan tjänsteman vid regeringskansliet. Av beslutet ska framgå vilka arbetsuppgifter som beslutet gäller. Vid regeringskansliet ska det finnas en rättschef med uppgift att övervaka lagligheten inom landskapsregeringens allmänna förvaltning. Rättschefen är även skyldig att avge utlåtande över lagligheten av en åtgärd som landskapsregeringen planerar att vidta.

Varje avdelning leds av en avdelningschef. Om verksamheten förutsätter det kan landskapsregeringen besluta att ansvaret för vissa av de arbetsuppgifter som ingår i ledningen av avdelningen överförs till en annan tjänsteman på avdelningen. Av beslutet ska framgå vilka arbetsuppgifter beslutet gäller.

Avdelningarna består av en eller flera byråer som kan indelas i enheter. Vid varje byrå finns det en byråchef. En biträdande avdelningschef, om en sådan tjänst har inrättats, eller en av byråcheferna eller en annan tjänsteman vid avdelningen kan vid behov utses till ställföreträdande avdelningschef, som vid förfall för avdelningschefen fullgör dennes åligganden.

till och utarbetar planer för administrativa reformer och förbättringar samt fullgör andra uppgifter i enlighet med vad landskapsregeringen beslutar. Förvaltningschefen kan sammankalla en ledningsgrupp för samordningen av verksamheten inom den allmänna förvaltningen.

Förvaltningschefen har rätt att närvara och att yttra sig när en annan **tjänsteinnehavare** föredrar ett ärende för avgörande.

När förvaltningschefen är förhindrad att **sköta** sina uppgifter kan landskapsregeringen **besluta att** en annan **tjänsteinnehavare** vid den allmänna förvaltningen ska **sköta** de uppgifter som ankommer på förvaltningschefen. Beslutet kan avse samtliga eller en del av uppgifterna.

3 §

Den allmänna förvaltningens organisation

Regeringskansliet leds av förvaltningschefen. Landskapsregeringen kan **besluta att** överföra ansvaret för arbetsuppgifter som ingår i ledningen av regeringskansliet till en annan **tjänsteinnehavare** vid regeringskansliet. Av beslutet ska framgå vilka arbetsuppgifter som beslutet gäller. Vid regeringskansliet ska det finnas en rättschef med uppgift att övervaka lagligheten inom landskapsregeringens allmänna förvaltning. Rättschefen är även skyldig att avge utlåtande över lagligheten av en åtgärd som landskapsregeringen planerar att vidta.

Varje avdelning leds av en avdelningschef. Om verksamheten förutsätter det kan landskapsregeringen besluta att ansvaret för vissa av de arbetsuppgifter som ingår i ledningen av avdelningen överförs till en annan **tjänsteinnehavare** på avdelningen. Av beslutet ska framgå vilka arbetsuppgifter beslutet gäller.

Avdelningarna består av en eller flera byråer som kan delas in i enheter. Vid varje byrå finns det en byråchef. En biträdande avdelningschef, om en sådan tjänst har inrättats, eller en av byråcheferna eller en annan **tjänsteinnehavare** vid avdelningen kan vid behov utses till ställföreträdande avdelningschef, som vid **förhinder** för avdelningschefen sköter **hans eller hennes**

Avdelningschefen kan vara chef för en av avdelningens byråer.

Om de övriga tjänster som finns vid regeringskansliet och de olika avdelningarna och om behörighetskraven för dem beslutar landskapsregeringen. Dessutom kan det finnas tillfälliga tjänstemän samt personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Ny paragraf

5 §

Avdelningschefernas uppgifter

 Avdelningschefen har rätt att närvara och yttra sig när annan tjänsteman vid avdelningen föredrar ett ärende för avgörande.

7 §

Byråchefernas uppgifter

På byråcheferna ankommer

-----
 3) att bereda och vid enskild föredragning och tjänstemannaföredragning föredra de ärenden som påförts byrån, om inte uppgiften getts i uppdrag åt en annan tjänsteman vid byrån,

4) att fördela byråns ärenden mellan de tjänstemän som finns på byrån och se till att arbetsfördelningen på byrån är rättvis och

uppgifter. Avdelningschefen kan vara chef för en av avdelningens byråer.

Om de övriga tjänster som finns vid regeringskansliet och de olika avdelningarna och om behörighetskraven för dem beslutar landskapsregeringen. Det kan även finnas tillfälliga **tjänsteinnehavare** samt personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

3b §

Politiska tjänsteinnehavare

Landskapsregeringen kan utse politiska tjänsteinnehavare med uppgift att bistå och företräda Ålands landskapsregering utanför Åland. Placeringsorten för en politisk tjänsteinnehavare kan helt eller delvis vara utanför Åland.

Politiska tjänsteinnehavare tillsätts för landskapsregeringens mandatperiod. Förutom av de skäl som gäller uppsägning av landskapets tjänsteinnehavare enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare, får en politisk tjänsteinnehavare sägas upp då han eller hon förlorar landskapsregeringens förtroende. Uppsägningen får göras så att tjänsteförhållandet upphör med omedelbar verkan. Tjänsteinnehavaren har då rätt till en ersättning som motsvarar lön för uppsägningstiden.

5 §

Avdelningschefernas uppgifter

 Avdelningschefen har rätt att närvara och yttra sig när annan **tjänsteinnehavare** vid avdelningen föredrar ett ärende för avgörande.

7 §

Byråchefernas uppgifter

På byråcheferna ankommer

-----
 3) att bereda och vid enskild föredragning och **tjänsteinnehavarföredragning/tjänsteföredragning** föredra de ärenden som påförts byrån, om inte uppgiften getts i uppdrag åt en annan **tjänsteinnehavare** vid byrån,

4) att fördela byråns ärenden mellan de **tjänsteinnehavare** som finns på byrån och se till att arbetsfördelningen på byrån är rättvis och ändamålsenlig samt att arbetet

ändamålsenlig samt att arbetet vid byrån bedrivs i överensstämmelse med 2 § samt

vid byrån bedrivs i överensstämmelse med 2 § samt

8 §

Ärendebereidning

Ärenden som handläggs inom den allmänna förvaltningen bereds självständigt och på eget ansvar av den tjänsteman som handlägger ärendet, med beaktande av att beredningen av ärenden som skall avgöras vid landskapsregeringens sammanträde skall ske i samråd med den medlem av landskapsregeringen som är ansvarig för byrån.

8 §

Ärendebereidning

Ärenden som handläggs inom den allmänna förvaltningen bereds självständigt och på eget ansvar av den **tjänsteinnehavare** som handlägger ärendet, med beaktande av att beredningen av ärenden som **ska** avgöras vid landskapsregeringens sammanträde **ska** ske i samråd med den medlem av landskapsregeringen som är ansvarig för byrån.

11a §

Särregler för tjänsterna som förvaltningschef och avdelningschef

Förutom av de skäl som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare, får förvaltningschefen sägas upp då han eller hon förlorar landskapsregeringens förtroende och en avdelningschef då det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen.

11a §

Särregler för tjänsterna som förvaltningschef och avdelningschef

Förutom av de skäl som gäller uppsägning av landskapets **tjänsteinnehavare enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare**, får förvaltningschefen sägas upp då han eller hon förlorar landskapsregeringens förtroende och en avdelningschef då det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen.

Denna lag träder i kraft den

5.

LANDSKAPSLAG
om ändring av av förvaltningslagen för Åland

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 20 § 1 mom. 24 § 1-3 mom., 25 § 2 mom. och 56 § 1 mom. 4 punkten, som följer:

Gällande lydelse

20 §

Behandling utan ogrundat dröjsmål

Ett ärende som har inletts hos myndigheten skall behandlas utan ogrundat dröjsmål och såvitt möjligt upptas för avgörande

Föreslagen lydelse

20 §

Behandling utan ogrundat dröjsmål

Ett ärende som har inletts hos myndigheten **ska** behandlas utan ogrundat dröjsmål och såvitt möjligt upptas för avgörande

inom tre månader från den dag då ärendet inleddes. För de ärenden som inte har upptagits till avgörande före utgången av denna tidsrymd, skall tjänstemannen eller annan som handlägger ärendet årligen uppgöra och tillställa myndigheten en redogörelse över varför ärendena inte upptagits i tid.

inom tre månader från den dag då ärendet inleddes. För de ärenden som inte har upptagits till avgörande före utgången av denna tidsrymd, **ska tjänsteinnehavaren** eller **någon** annan som handlägger ärendet årligen uppgöra och tillställa myndigheten en redogörelse över varför ärendena inte upptagits i tid.

24 §

Jäv

En tjänsteinnehavare får inte delta i eller närvara vid behandlingen av ett ärende, om han eller hon är jävig. Bestämmelserna om jäv för tjänsteman gäller också ledamöter i ett kollegialt organ och andra som deltar i behandlingen av ett ärende samt den som förrättar inspektion.

En tjänsteman är jävig

1) om saken angår tjänstemannen själv, tjänstemannens make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående,

2) om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för tjänstemannen själv eller någon närstående,

3) om tjänstemannen eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

4) om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och tjänstemannen tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,

5) om tjänstemannen har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken eller

6) om det finns någon annan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för tjänstemannens opartiskhet i ärendet.

Jäv enligt 2 mom. 3 punkten föreligger inte om ärendet rör en sammanslutning och tjänstemannen tillhör styrelsen eller annat förvaltande organ hos sammanslutningen och tjänstemannen där representerar myndigheten.

24 §

Jäv

En tjänsteinnehavare får inte delta i eller närvara vid behandlingen av ett ärende, om han eller hon är jävig. Bestämmelserna om jäv för **tjänsteinnehavare** gäller också ledamöter i ett kollegialt organ och andra som deltar i behandlingen av ett ärende samt den som förrättar inspektion.

En **tjänsteinnehavare** är jävig

1) om saken angår **tjänsteinnehavaren** själv, **tjänsteinnehavarens** make, sambo, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående,

2) om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för **tjänsteinnehavaren** själv eller någon närstående,

3) om **tjänsteinnehavaren** eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

4) om ärendet har väckts hos myndigheten genom överklagande eller på grund av tillsyn över en annan myndighet och **tjänsteinnehavaren** tidigare hos den andra myndigheten har deltagit i den slutliga handläggningen av ett ärende som rör saken,

5) om **tjänsteinnehavaren** har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller

6) om det finns någon annan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet **för tjänsteinnehavarens** opartiskhet i ärendet.

Jäv enligt 2 mom. 3 punkten föreligger inte om ärendet rör en sammanslutning och **tjänsteinnehavaren** tillhör styrelsen eller annat förvaltande organ hos sammanslutningen och **tjänsteinnehavaren** där representerar myndigheten.

25 §

Avgörande av jävsfrågor

En jävig tjänsteman skall självantmäla jäv. En ojävig tjänsteman skall utan dröjsmål förordnas av myndigheten i en jävig tjänstemans ställe. Tjänstemannen får dock avgöra ett brådiskande ärende, om jävet inte kan inverka på avgörandet.

25 §

Avgörande av jävsfrågor

En jävig **tjänsteinnehavare** ska självantmäla jäv. En ojävig **tjänsteinnehavare** ska utan dröjsmål förordnas av myndigheten i en jävig tjänsteinnehavares ställe. **Tjänsteinnehavaren** får dock avgöra ett brådiskande ärende, om jävet inte kan inverka på avgörandet.

56 §

Mellanhandsdelgivning

4) till en tjänsteman som är anställd hos den sammanslutning eller stiftelse som är mottagare.

56 §

Mellanhandsdelgivning

4) till en **tjänsteinnehavare** som är anställd hos den sammanslutning eller stiftelse som är mottagare.

Denna lag träder i kraft den

6.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om lagberedningen

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 3 § 2 mom., 5 § 2 mom. 7 § 4 mom. samt 12 § 1 mom. landskapslagen (1972:13) om lagberedningen, av dessa lagrum 5 § sådan den lyder i landskapslagen 2006/95 och 7 § sådan den lyder i landskapslagen 1998/71, som följer:

Gällande lydelse

3 §

Vad om föredragande vid landskapsregeringen är särskilt stadgat skall jämväl äga tillämpning på lagberedningschefen och [lagberedningssekreteraren].

Föreslagen lydelse

3 §

Det som bestäms särskilt om föredragande vid landskapsregeringen **ska tillämpas** på lagberedningschefen och **lagberedarna**.

5 §

Lagberedningschefen får sägas upp, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett

5 §

Lagberedningschefen får sägas upp, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets **tjänsteinnehavare**, när det med hänsyn till tjänstens natur finns

godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har lagberedningschefen rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

7 §

Landskapsregeringen utser en tjänsteman vid lagberedningen till sekreterare i laggranskningsnämnden.

12 §

Landskapsregeringens föredragande och övriga tjänstemän är skyldiga att infinna sig vid lagberedningen och lämna uppgifter från sitt förvaltningsområde.
-----

ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I sådant fall har lagberedningschefen rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

7 §

Landskapsregeringen utser en **tjänsteinnehavare** vid lagberedningen till sekreterare i laggranskningsnämnden.

12 §

Landskapsregeringens föredragande och övriga **tjänsteinnehavare** är skyldiga att **bistå** lagberedningen och lämna uppgifter från sitt förvaltningsområde.

Denna lag träder i kraft den

7.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om tjänsteledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 1 § 4 mom. och 2 § 1 och 3 mom. landskapslagen (1999:44) om tjänsteledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen, av dessa lagrum 1 § 4 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2006/94, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Den som har rätt till tjänsteledighet för ett politiskt uppdrag med stöd av denna lag är tjänstledig under den tid uppdraget varar. Väljs den som inte har rätt till tjänsteledighet eller vars rätt till tjänsteledighet utlöpt till ett i 1 mom. avsett politiskt uppdrag, anses tjänsteförhållandet ha upphört efter en tid som motsvarar den uppsägningstid som gäller för tjänstemannen räknat från den dag han eller hon tillträder uppdraget.

Föreslagen lydelse

1 §

Den som har rätt till tjänsteledighet för ett politiskt uppdrag med stöd av denna lag är tjänstledig under den tid uppdraget varar. Väljs den som inte har rätt till tjänsteledighet eller vars rätt till tjänsteledighet **för ett politiskt uppdrag som avses i 1 mom. har gått ut**, anses tjänsteförhållandet ha upphört efter en tid som motsvarar den uppsägningstid som gäller för

tjänsteinnehavaren räknat från den dag han eller hon tillträder uppdraget.

2 §

Tjänstledig enligt denna lag är även tjänsteman i landskapets anställning som enligt bestämmelserna i 8 § 2 och 3 mom. lagtingsordningen (1972:11) för landskapet Åland inträder som ersättare för lagtingsledamot för viss tid.

En riksdagsman, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen som utnämns till anställning som avses i denna lag får inte tillträda anställningen förrän han eller hon befriats från sitt uppdrag, såvida han eller hon inte är tjänstledig enligt bestämmelserna i denna lag.

2 §

En tjänsteinnehavare som enligt bestämmelserna i 10 § 5 mom. lagtingsordningen (2011:97) för landskapet Åland inträder som ersättare för en lagtingsledamot för en viss tid **har rätt till tjänstledighet i enlighet med bestämmelserna i denna lag.**

En **riksdagsledamot**, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen som utnämns till anställning som avses i denna lag får inte tillträda anställningen förrän han eller hon befriats från sitt uppdrag, såvida han eller hon inte är tjänstledig enligt bestämmelserna i denna lag.

Denna lag träder i kraft den

8.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om rättsställningen för landskapstjänstemän som anställs vid en nordisk institution

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 1 och 2 §§ landskapslagen (1984:26) om rättsställningen för landskapstjänstemän som anställs vid en nordisk institution samt lagens rubrik som följer:

Gällande lydelse

L A N D S K A P S L A G

om rättsställningen för landskapstjänstemän som anställs vid en nordisk institution

1 §

Den som står i offentligrättsligt anställningsförhållande till landskapet Åland (landskapstjänsteman) och som anställs vid nordisk institution har rätt till tjänstledighet utan lön.

Den i 1 mom. avsedda rätten till tjänstledighet gäller för den tid

Föreslagen lydelse

L A N D S K A P S L A G

om rättsställningen för landskapets tjänsteinnehavare som anställs vid en nordisk institution

1 §

Den som står i offentligrättsligt anställningsförhållande till landskapet Åland (**tjänsteinnehavare**) och som anställs vid **en** nordisk institution har rätt till tjänstledighet utan lön.

Rätten till tjänstledighet gäller för den tid tjänsteinnehavaren anställts vid

landskapstjänstemannen anställd vid institutionen, dock längst för **en tid av** åtta år om han anställd vid Nordiska rådets presidiesekretariat eller Nordiska ministerrådets sekretariat och längst för **en tid av** fyra år om han anställd vid en annan institution.

2 §

Landskapstjänsteman som inträtt i tjänst vid nordisk institution har rätt till semester eller semesterersättning enligt de regler som gäller beträffande landskapstjänstemäns semester för de till semester berättigande månader hans anställning hos landskapet varat vid tidpunkten för övergången. Han har dessutom rätt till semesterpremie i enlighet med vad som med stöd av landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal genom tjänstekollektivavtal i varje enskilt fall överenskommit.

Den tid under vilken landskapstjänsteman är anställd vid nordisk institution betraktas inte som sådan tid vilken enligt de bestämmelser beträffande semester som gäller för landskapstjänstemännen skall jämföras med tjänstgöringstid.

institutionen, dock längst för åtta år om **tjänsteinnehavaren** anställd vid Nordiska rådets presidiesekretariat eller Nordiska ministerrådets sekretariat och längst för fyra år om **tjänsteinnehavaren** anställd vid en annan institution.

2 §

En tjänsteinnehavare som börjat en tjänst vid en nordisk institution har rätt till semester eller semesterersättning enligt **reglerna för semester för landskapets tjänsteinnehavare, för den tid som anställningen** hos landskapet varat vid tidpunkten för övergången. **Tjänsteinnehavaren** har dessutom rätt till semesterpremie i enlighet med **det** som med stöd av landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal bestämts i tjänstekollektivavtal.

Den tid **som** en tjänsteinnehavare är anställd vid en nordisk institution betraktas inte som sådan tid **som enligt bestämmelserna om semester för landskapets tjänsteinnehavare ska** jämföras med tjänstgöringstid.

Denna lag träder i kraft den

9.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om tjänstekollektivavtal

I enlighet med lagtingets **ändras** 1-2 §§, 3 § 1 mom. 3 punkten och 4 mom., 5 § 1 mom. 3-5 punkterna, 8 § 2 och 4 mom., 10 § 1 mom., 12 § 1 mom., 13 § 2 mom, 15 § 2 och 3 mom. samt 16-19 §§ i landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal, av dessa lagrum 1, 5, 8, 10 12-13 samt 15-19 §§ sådana de lyder i landskapslagen 1987/64 och 2 och 3 §§ sådana de lyder i landskapslagen 1997/75, som följer:

Gällande lydelse

1 §

För fastställande av villkoren i anställningsförhållandet för landskapets och kommunernas tjänstemän genom tjänstekollektivavtal och för tryggnad av arbetsfreden förhandlas på sätt i denna lag stadgas.

Föreslagen lydelse

1 §

För fastställande av villkoren i anställningsförhållandet för landskapets **tjänsteinnehavare** och kommunernas tjänstemän (**nedan tjänsteinnehavare**) genom tjänstekollektivavtal och för tryggnad av

Vad i denna lag stadgas om kommun eller om tjänsteman i kommun äger motsvarande tillämpning på sammanslutning av kommuner samt på tjänstemän däri.

2 §

Angående villkoren i tjänstemans anställningsförhållande gäller, utan hinder av vad i lag är stadgat, vad därom bestäms genom tjänstekollektivavtal. Tjänsteman åtnjuter likväl minst de förmåner beträffande vilka sämre villkor enligt lag inte får avtalas.

Till villkoren i anställningsförhållande hänförs inte

1) grunderna för landskapets eller kommunernas ämbetsverks och inrättningsorganisation eller annan reglering av desamma;

2) inrättande eller indragning av tjänst, myndighets åligganden eller inre arbetsfördelning, arbetsledningen eller arbetsmetoderna; eller

3) uppkomsten av tjänsteförhållande eller dess upphörande, med undantag av uppsägningstid och grunderna för uppsägning.

Avtal får inte ingås om

1) kompetenskrav för tjänst, beföringsgrunder, tjänstemans skyldigheter eller disciplin;

2) pensioner, familjepensioner eller därmed jämförliga andra förmåner, hyran för bostad som innehas på grundval av tjänsteförhållande eller nyttjande av landskapet eller kommunen tillhörig annan egendom, med undantag av arbetsutrymmen och arbetsredskap för tjänstemän i uppgifter som gäller samarbete mellan arbetsgivare och tjänstemän,

3) de frågor beträffande vilka för arbetstagarnas del inte kan avtalas genom arbetskollektivavtal, och inte heller om

4) utvidgning av lagstadgade grunder för uppsägning av ett tjänsteförhållande.

Bestämmelser i avtal får inte diskriminera tjänstemän på grund av deras kön, etniska tillhörighet, religion, övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuella läggning.

Det ankommer på förvaltningschefen samt avdelningscheferna för finans- och utbildnings- och kulturavdelningen vid

arbetsfreden förhandlas på **det sätt som bestäms** i denna lag.

Det som bestäms om en kommun eller om en tjänsteman i en kommun ska tillämpas på motsvarande sätt på sammanslutning av kommuner och på tjänstemän i en sammanslutning.

2 §

För villkoren i en tjänsteinnehavares anställningsförhållande gäller, utan hinder av vad som bestäms i lag, det som bestäms genom tjänstekollektivavtal. En tjänsteinnehavare har rätt till minst de förmåner om vilka sämre villkor inte får avtalas **enligt lag.**

Till villkoren i ett anställningsförhållande **hör** inte

1) grunderna för **organisering eller annan reglering av landskapets eller kommunernas myndigheter och inrättningar,**

2) inrättande eller indragning av tjänst, **myndighetsuppgifter** eller inre arbetsfördelning, arbetsledningen eller arbetsmetoderna, eller

3) uppkomsten av tjänsteförhållande eller dess upphörande, med undantag av uppsägningstid och grunderna för uppsägning.

Avtal får inte ingås om

1) kompetenskrav för tjänst, beföringsgrunder, **en tjänsteinnehavares** skyldigheter eller disciplin,

2) pensioner, familjepensioner eller andra jämförbara förmåner, hyran för bostad som innehas på grund av ett tjänsteförhållande eller **användande av annan egendom som tillhör landskapet eller kommunen,** med undantag av arbetsutrymmen och arbetsredskap för **tjänsteinnehavare** i uppgifter som gäller samarbete mellan arbetsgivare och **tjänsteinnehavare,**

3) de frågor **som** för arbetstagarnas del inte kan avtalas genom arbetskollektivavtal, **eller**

4) utvidgning av lagstadgade grunder för uppsägning av ett tjänsteförhållande.

Bestämmelser i avtal får inte diskriminera tjänsteinnehavare på grund av deras kön, etniska tillhörighet, religion, övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuella läggning.

Förvaltningschefen, avdelningscheferna för finansavdelningen, social- och miljöavdelningen, utbildnings- och

landskapsregeringens allmänna förvaltning, på de övriga tjänstemän vid den allmänna förvaltningen som landskapsregeringen utser samt på polismästaren vid Ålands polismyndighet och förvaltningschefen vid Ålands hälso- och sjukvård att företräda landskapsregeringen vid förhandlingarna enligt denna lag och när arbetsstrid uppstår samt att i övrigt verka som företrädare för arbetsgivaren. Om justeringen av avlöningen för de tjänster som avses i detta moment samt om arvoden för deras innehavare beslutar landskapsregeringen.

Beträffande angelägenhet som inte reglerats genom tjänstekollektivavtal samt beträffande i 3 mom. avsedda angelägenheter gäller vad därom är särskilt föreskrivet eller utöver tjänstekollektivavtalet i enskilt fall överenskommet med tjänsteman som åtnjuter avtalslön.

En bestämmelse i ett tjänstekollektivavtal är ogiltig om den står i strid med denna paragraf.

3 §

Förhandlings- och avtalsparter är:

3) på landskapets tjänstemäns vägnar en sådan registrerad förening till vars egentliga ändamål hör att bevaka tjänstemännens intressen i tjänsteförhållanden (tjänstemannaförening) och med vilken landskapsregeringen efter att vid behov ha hört berörda organisationer anser det ändamålsenligt att ingå tjänstekollektivavtal,

Genom *huvudavtal* kan överenskommas om förhandlingsproceduren, om förfarande för tryggnad av arbetsfreden samt om förfarande som skall iaktas vid skötseln av tjänstemannafrågor. Genom huvudavtal får avvikelser inte göras från bestämmelser i lag eller förordning angående det förfarande som ska följas vid skötseln av tjänstemannafrågor. I övrigt gäller om huvudavtal vad om tjänstekollektivavtal är stadgat, såvitt inte annat följer av vad som stadgas nedan.

kulturavdelningen, infrastrukturavdelningen och näringsavdelningen, lagberedningschefen, avtalschefen, polismästaren vid Ålands polismyndighet, hälso- och sjukvårdsdirektören, rektorn för högskolan på Åland, förvaltningschefen för Ålands gymnasium samt de övriga tjänsteinnehavare som landskapsregeringen utser ska företräda landskapsregeringen vid förhandlingarna enligt denna lag och när arbetsstrid uppstår samt i övrigt verka som företrädare för arbetsgivaren. **Landskapsregeringen beslutar om lönen för dessa tjänsteinnehavare.**

För angelägenheter som inte reglerats genom tjänstekollektivavtal samt **för frågor som avses i 3 mom. gäller vad som bestäms särskilt eller vad som i enskilda fall är särskilt** överenskommet med **tjänsteinnehavare som får** avtalslön.

En bestämmelse i ett tjänstekollektivavtal är ogiltig om den står i strid med denna paragraf.

3 §

Förhandlings- och avtalsparter är:

3) på landskapets **tjänsteinnehavares** vägnar en sådan registrerad förening till vars egentliga ändamål hör att bevaka **tjänsteinnehavarnas** intressen i tjänsteförhållanden (**tjänsteinnehavarförening**) och med vilken landskapsregeringen efter att vid behov ha hört berörda organisationer **anser det** ändamålsenligt att ingå tjänstekollektivavtal,

Genom *huvudavtal* kan **parterna överenskomma** om förhandlingsproceduren, om förfarande för tryggnad av arbetsfreden samt om förfarande som **ska följas** vid skötseln av frågor **som gäller tjänsteinnehavare**. Genom huvudavtal får avvikelser inte göras från bestämmelser i lag eller förordning **om** det förfarande som ska följas vid skötseln av **frågor som gäller tjänsteinnehavare**. I övrigt gäller om huvudavtal **det som är bestämt om tjänstekollektivavtal, om** inte annat följer av **det som bestäms** nedan.

5 §

Bundna av tjänstekollektivavtal är:

3) de tjänstemannaföreningar som ingått tjänstekollektivavtal eller som efteråt med samtycke av tidigare parter i avtalet skriftligen biträtt detsamma,

4) de registrerade föreningar som direkt eller genom mellanled är eller under avtalets giltighetstid varit underföreningar av i 3 punkten avsedda tjänstemannaföreningar, och

5) de tjänstemän som är eller under avtalets giltighetstid varit medlemmar i en förening som är bunden av avtalet.

Utan hinder av tjänstekollektivavtal kan landskapsregeringen och kommunala avtalsdelegationen bestämma annat om villkoren i tjänstemännens anställningsförhållande än vad i tjänstekollektivavtal är överenskommet, såvida möjligheterna att anställa eller bibehålla personal i tjänst hos landskapet, kommun eller kommunalförbund eller annat vägande skäl det kräver. Sämre villkor för tjänsteinnehavarna än vad som avtalats i tjänstekollektivavtal får **dock** inte bestämmas.

Landskapet, kommun eller kommunalförbund får inte i andra än i 2 mom. avsedda fall inom tjänstekollektivavtals tillämpningsområde bestämma eller avtala om mot tjänstekollektivavtalet stridande villkor i anställningsförhållande för tjänsteman som står utanför tjänstekollektivavtalet men utför i avtalet avsett arbete.

Vad i 1 och 4 mom. är stadgat skall iaktas endast om landskapet, kommun, kommunalförbund, kommunala avtalsdelegationen, förening eller tjänsteman inte är bunden av tidigare, på andra villkor ingånget tjänstekollektivavtal eller om den krets tjänstekollektivavtalet binder inte är begränsad i avtalet.

8 §

Med *lockout* avses av landskapet, kommun eller kommunalförbund föranställd avstängning från arbetet och med *strejk* av tjänstemannaförening mot landskapet, kommun eller kommunalförbund riktad

5 §

Bundna av **ett** tjänstekollektivavtal är:

3) de tjänstemanna- **eller tjänsteinnehavare**föreningar som ingått **ett** tjänstekollektivavtal eller som efteråt med samtycke av tidigare parter i avtalet skriftligen godkänt det,

4) de registrerade föreningar som direkt eller genom mellanled är eller under avtalets giltighetstid varit underföreningar av **sådana tjänstemanna- eller tjänsteinnehavareföreningar som avses i 3 punkten**, och

5) de **tjänsteinnehavare** som är eller under avtalets giltighetstid varit medlemmar i en förening som är bunden av avtalet.

Landskapsregeringen och kommunala avtalsdelegationen **kan** bestämma annat om villkoren i tjänsteinnehavarnas anställningsförhållande än vad som är överenskommet i tjänstekollektivavtal, om möjligheterna att anställa eller bibehålla personal i tjänst hos landskapet, **en** kommun eller **ett** kommunalförbund eller ett annat vägande skäl kräver **det**. Sämre villkor för tjänsteinnehavarna än vad som avtalats i tjänstekollektivavtal får dock inte bestämmas.

Landskapet, **en** kommun eller **ett** kommunalförbund får inte i andra än i **de fall som avses i 2 mom.** inom **ett** tjänstekollektivavtals tillämpningsområde bestämma eller avtala om **villkor som strider mot tjänstekollektivavtalet i ett** anställningsförhållande för **en tjänsteinnehavare** som står utanför tjänstekollektivavtalet men utför **arbete som avses i avtalet**.

Det som bestäms i 1 och 4 mom. ska endast följas om landskapet, en kommun, ett kommunalförbund, kommunala avtalsdelegationen, en förening eller en tjänsteinnehavare inte är bunden av tidigare tjänstekollektivavtal som ingåtts på andra villkor eller om den krets tjänstekollektivavtalet binder inte är begränsad i avtalet.

8 §

Med *lockout* avses **en avstängning från arbetet som gjorts** av landskapet, **en** kommun eller **ett** kommunalförbund och med *strejk* **en arbetsinställelse som riktas mot** landskapet, **en** kommun eller **ett**

arbetsinställelse som har till ändamål att vara en påtryckning på motparten i arbetstvisten genom att avbryta utförandet av de av stridsåtgärden omfattade tjänstemännens samtliga tjänsteåligganden med nedan stadgade begränsningar.

Tjänsteman får delta i strejk endast med stöd av beslut av den tjänstemannaförening som utlyst strejken. I 2 § 4 mom. avsedda tjänstemän får inte vidta stridsåtgärder.

10 §

Tjänstemannaförening är skyldig att övervaka att underlydande föreningar och tjänstemän avhåller sig från i 8 § förbjudna stridsåtgärder.

Av tjänstekollektivavtal bunden förening är skyldig att tillse att underlydande föreningar och tjänstemän som berörs av avtalet inte bryter mot den förpliktelse till arbetsfred varom stadgas i 9 § eller mot bestämmelserna i avtalet.

12 §

Tjänsteman är inte skyldig att utföra åligganden vilka berörs av tillåten lockout eller strejk eller av sådan blockad som gäller angelägenheter vilka enligt 2 § kan vara föremål för avtal. Tjänsteman som inte omfattas av arbetsstrid skall sköta sina sedvanliga arbetsuppgifter, varjämte han är skyldig att utföra skyddsarbete. Vad i 8 § 2 mom. är stadgat hindrar inte tjänsteman som omfattas av arbetsstrid att utföra skyddsarbete.

13 §

Förfar landskapet, kommunala avtalsdelegationen, kommun eller kommunalförbund i strid med bestämmelserna i 8 eller 9 § eller underlåter att iaktta vad i 11 § är stadgat, ska de om inte annat bestäms i tjänstekollektivavtal, ska den felande om

kommunalförbund av en tjänstemanna- **eller tjänsteinnehavarförening** som har till ändamål att vara en påtryckning på motparten i arbetstvisten genom att avbryta utförandet av **samtliga tjänsteåligganden med nedan stadgade begränsningar för de tjänsteinnehavare som omfattas av stridsåtgärden.**

En tjänsteinnehavare får endast delta i en strejk med stöd av beslut av den tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening som utlyst strejken. Tjänsteinnehavare som avses i 2 § 4 mom. får inte vidta stridsåtgärder.

10 §

En tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening är skyldig att övervaka att underlydande föreningar och tjänsteinnehavare avhåller sig från stridsåtgärder som är förbjudna enligt 8 §.

En förening som är bunden av tjänstekollektivavtal är skyldig att se till att underlydande föreningar och tjänsteinnehavare som omfattas av avtalet inte bryter mot den skyldighet till arbetsfred som avses i 9 § eller mot bestämmelserna i avtalet.

12 §

En tjänsteinnehavare är inte skyldig att utföra uppgifter som berörs av en tillåten lockout eller strejk eller av en sådan blockad som gäller angelägenheter vilka enligt 2 § kan vara föremål för avtal. En tjänsteinnehavare som inte omfattas av arbetsstrid ska sköta sina sedvanliga arbetsuppgifter, och är skyldig att utföra skyddsarbete. Bestämmelserna i 8 § 2 mom. hindrar inte en tjänsteinnehavare som omfattas av arbetsstrid att utföra skyddsarbete.

13 §

Om landskapet, kommunala avtalsdelegationen, en kommun eller ett kommunalförbund handlar i strid med bestämmelserna i 8 eller 9 § eller underlåter att följa det som bestäms i 11 §, ska de om inte annat bestäms i tjänstekollektivavtal, i

inta annat är föreskrivet i tjänstekollektivavtal, i stället för skadestånd betala plikt. Detsamma gäller om tjänstemannahavarförening förfar i strid med bestämmelserna i 8 eller 9 § eller underlåter att iakttäta det vad i 10 § är stadgat. Bestämmelserna i detta moment skall dock inte tillämpas på förening som lämnat i 9 § avsett samtycke.

stället för skadestånd betala plikt. Detsamma gäller om **en tjänstemanna- eller tjänsteinnehavarförening handlar** i strid med bestämmelserna i 8 eller 9 § eller underlåter att **följa det som bestäms i 10 §**. Bestämmelserna i detta moment **ska** inte tillämpas på **en** förening som lämnat **ett samtycke som avses i 9 §**.

-----

15 §

Har avtal på talan mot någon tjänstemannaförening förklarats hävt, kan avtalet inom två veckor uppsägas gentemot övriga föreningar.

Har avtal på föreningens talan förklarats hävt, äger även annan förening, som är part i avtalet eller som har uppsägningsrätt enligt 6 § 2 mom., rätt att inom två veckor uppsäga avtalet.

-----

15 §

Om ett avtal på talan mot **en** tjänstemanna- **eller tjänsteinnehavarförening hävts**, kan avtalet inom två veckor **sägas upp** mot övriga föreningar.

Om ett avtal på en föreningens talan hävts, **har också en** annan förening, som är part i avtalet eller som har uppsägningsrätt enligt 6 § 2 mom., rätt att inom två veckor **säga upp** avtalet.

-----

17 §

Tjänsteman får inte utan tvingande skäl hindras att i egenskap av företrädare för tjänstemannaförening delta i förhandlingar som avses i denna lag.

-----

17 §

En tjänsteinnehavare får inte utan tvingande skäl hindras att i egenskap av företrädare för **en** tjänstemanna- **eller tjänsteinnehavarförening** delta i förhandlingar som avses i denna lag.

-----

18 §

Till tjänsteman som omfattas av arbetsstrid erläggs inte lön eller andra ekonomiska förmåner för den tid arbetet är inställt till följd av en stridsåtgärd mot landskapet, kommun eller kommunalförbund. Sådana förmåner utgår inte heller till tjänsteman som omfattas av lockout som utlysts av landskapet, kommun eller kommunalförbund. Tjänsteman har **likväl** rätt att nyttja tjänstebostad medan arbetsstrid pågår.

-----

18 §

Till **en tjänsteinnehavare** som omfattas av arbetsstrid **betalas** inte lön eller andra ekonomiska förmåner för den tid arbetet är inställt till följd av en stridsåtgärd mot landskapet, **en** kommun eller **ett** kommunalförbund. Sådana förmåner **betalas** inte heller till **en tjänsteinnehavare** som omfattas av lockout som utlysts av landskapet, **en** kommun eller **ett** kommunalförbund. **En tjänsteinnehavare** har rätt att **använda** en tjänstebostad medan arbetsstrid pågår.

-----

19 §

Tjänsteman får inte genom besvär söka ändring i myndighets beslut i ärende som avses i 2 § eller bringa det till handläggning genom anspråk på rättelse eller såsom förvaltningsvistemål, om han eller tjänstemannaförening har rätt att anhängiggöra ärendet vid arbetsdomstolen.

-----

19 §

En tjänsteinnehavare får inte **söka ändring genom besvär i ett myndighetsbeslut i ett** ärende som avses i 2 §, **yrka på rättelse av beslutet eller yrka på att ärendet behandlas som förvaltningsvistemål**, om **tjänsteinnehavaren** eller **en** tjänstemanna- **eller tjänsteinnehavarförening** har rätt att anhängiggöra ärendet vid arbetsdomstolen.

Denna lag träder i kraft den

10.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunförvaltningen

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 15 §, 17 § 2 mom., 18 § 2 mom. och 20 § 1 mom. i landskapslagen (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunförvaltningen som följer:

Gällande lydelse

15 §

Personal

Vid Datainspektionen finns en tjänst som myndighetschef till vars uppgifter hör att leda myndigheten.

Vid Datainspektionen kan finnas annan personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande. **Om inrättande och indragning av tjänster föreskrivs i 17 §.**

Om inte annat bestäms i denna lag ska Datainspektionen handha sådana uppgifter rörande myndighetens personal vilka enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen fattar beslut i fråga om

1) permittering av Datainspektionens personal,

2) förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till eller från en annan landskapsmyndighet, dock med Datainspektionens samtycke samt

3) tjänsten som myndighetschef.

17 §

Inrättande och indragning av tjänster

För de tjänster som Datainspektionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till

Föreslagen lydelse

15 §

Personal

Vid Datainspektionen finns en tjänst som myndighetschef till vars uppgifter hör att leda myndigheten.

Vid Datainspektionen kan finnas annan personal i offentligrättsligt eller privaträttsligt anställningsförhållande.

Landskapsregeringen fattar beslut **om frågor som gäller myndighetschefen. En omplacering av en tjänsteinnehavare eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av ombudsmannamyndigheten.**

17 §

Inrättande och indragning av tjänster

För de tjänster som Datainspektionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt **landskapslagen (xx:xx) om landskapets**

landskapsregeringen i samband med Datainspektionens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till landskapsbudget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt landskapsbudgeten.

tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med Datainspektionens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till landskapsbudget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt landskapsbudgeten.

18 §

Förbud mot att bedriva oförenlig verksamhet

Om tjänstemans allmänna rättigheter och skyldigheter föreskrivs i 3 kap. i tjänstemannalagen för landskapet Åland.

18 §

Förbud mot att bedriva oförenlig verksamhet

Bestämmelser om tjänsteinnehavarnas allmänna rättigheter och skyldigheter **finns i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.**

20 §

Behandling av ärenden

Myndighetschefen avgör de ärenden i vilka beslut fattas av Datainspektionen. Genom bestämmelse i arbetsordningen kan myndighetschefen överföra beslutanderätten på en annan tjänsteman vid Datainspektionen.

20 §

Behandling av ärenden

Myndighetschefen avgör de ärenden i vilka beslut fattas av Datainspektionen. Genom en bestämmelse i arbetsordningen kan myndighetschefen överföra beslutanderätten **till** en annan **tjänsteinnehavare** vid Datainspektionen.

Denna lag träder i kraft den

11.

LANDSKAPSLAG
om ändring av landskapslagen om Fordonsmyndigheten

I enlighet med lagtingets beslut **upphävs** 6 § 5 mom. landskapslagen (2018:8) om Fordonsmyndigheten samt **ändras** 6 § 2 och 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

6 §

Övriga tjänster och skötseln av vissa personalfrågor

Om inte annat bestäms i eller med stöd av denna lag ska Fordonsmyndigheten sköta sådana uppgifter som gäller

Föreslagen lydelse

6 §

Övriga tjänster och skötseln av vissa personalfrågor

Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för

myndighetens personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Landskapsregeringen fattar beslut om

- 1) permittering av personal vid Fordonsmyndigheten,
- 2) förflyttning och omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till eller från en annan landskapsmyndighet, med samtycke av Fordonsmyndigheten, samt
- 3) frågor som gäller myndighetschefen.

Övriga beslut om organisationen vid Fordonsmyndigheten fattas av myndighetschefen.

avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt **landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare** överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Landskapsregeringen fattar beslut om **frågor som gäller myndighetschefen. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteinnehavare eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av Fordonsmyndigheten**

Momentet upphävs

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

_____

12.

LANDSKAPSLAG
om ändring av yrkeshögskolelagen för Åland

I enlighet med lagtingets beslut
upphävs 67 § 2 och 3 mom. yrkeshögskolelagen (xx:xx) för Åland samt
ändras 68 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

67 §

Anställningsförhållanden

67 §

Anställningsförhållanden

Om inte annat bestäms i denna lag sköter högskolan de uppgifter som gäller högskolans personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Högskolan anställer och säger upp personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Momentet upphävs

Landskapsregeringen beslutar om permittering av högskolans personal och om förflyttning eller omplacering av personal till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning. Förflyttning eller omplacering av personal till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av högskolan. Beslut om förflyttning eller omplacering av personal inom högskolan fattas av högskolan.

Momentet upphävs

68 §

Tjänster

68 §

Tjänster

Andra tjänster än tjänsten som rektor inrättas och indras av högskolan efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som högskolan har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen för landskapet Åland överlämnas till landskapsregeringen i samband med högskolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om högskolan har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Andra tjänster än tjänsten som rektor inrättas och indras av högskolan efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som högskolan har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt **landskapslagen (xx.xx) om landskapets tjänsteinnehavare** överlämnas till landskapsregeringen i samband med högskolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om högskolan har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Denna lag träder i kraft den

13.

L A N D S K A P S L A G
**om ändring av landskapslagen om Ålands arbetsmarknads- och
studieservicemyndighet**

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 12 § 2 mom. och 15 § landskapslagen (2006:9) om Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, samt

ändras 5 § 1 mom., 13 och 14 §§, av dessa lagrum 5 § sådan den lyder i landskapslagen 2015/61, 13 § sådan den lyder i landskapslagen 2013/47 och 15 § sådan den lyder i landskapslagen 2006/61, som följer:

Gällande lydelse

5 §

Behandling av ärenden

Myndighetschefen avgör de ärenden i vilka beslut fattas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, om inte en annan tjänsteman enligt reglementet givits en sådan beslutanderätt. På beslutsfattandet gäller i övrigt i tillämpliga delar de bestämmelser som gäller beslutsfattandet i landskapsregeringen.

-----

12 §

Anställningsförhållanden

Om inte annat bestäms i denna lag handhar arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten de uppgifter som rör myndighetens personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Landskapsregeringen beslutar dock om permittering av arbetsmarknads- och studieservicemyndighetens personal.

Föreslagen lydelse

5 §

Behandling av ärenden

Myndighetschefen avgör de ärenden i vilka beslut fattas av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten, **om inte beslutanderätten delegerats i reglementet till en annan tjänsteinnehavare.** På beslutsfattandet gäller i övrigt i tillämpliga delar de bestämmelser som gäller beslutsfattandet i landskapsregeringen.

-----

12 §

Anställningsförhållanden

Momentet upphävs

13 §

Tjänster och tillfälliga tjänstemän

Vid arbetsmarknads- och studieservice-myndigheten finns en tjänst som myndighetschef. Bestämmelser om övriga tjänster som finns vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska intas i myndighetens reglemente. Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Dessutom kan det finnas tillfälliga tjänstemän.

14 §

Särskilda bestämmelser om tjänsten som myndighetschef

Beslut i fråga om tjänsten som myndighetschef skall i enlighet med tjänstemannalagen för landskapet Åland handläggas av landskapsregeringen.

15 §

Förflyttning och omplacering

Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare inom arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten fattas av myndigheten, medan beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten.

I fråga om förflyttning och omplacering av myndighetens chef gäller vad som föreskrivs i 14 §.

13 §

Tjänster och tillfälliga tjänsteinnehavare

Vid arbetsmarknads- och studieservice-myndigheten finns en tjänst som myndighetschef. Bestämmelser om övriga tjänster som finns vid arbetsmarknads- och studieservicemyndigheten ska intas i myndighetens reglemente. Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt **landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare** överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

14 §

Särskilda bestämmelser om tjänsten som myndighetschef

Landskapsregeringen fattar beslut om frågor som gäller myndighetschefen.

Paragrafen upphävs

Denna lag träder i kraft den

14.

L A N D S K A P S L A G
om ändring av landskapslagen om Ålands energimyndighet

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** inledningssatsen till 4 § 2 mom., 4 § 4 mom., 8 § 6 punkten, 9 § 3 mom. och 10-11 §§ landskapslagen (2015:103) om Ålands energimyndighet som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

4 §

*Myndighetens rätt att få uppgifter**Myndighetens rätt att få uppgifter*

En behörig tjänsteman vid myndigheten har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en näringsidkare som bedriver verksamhet underkastad tillsyn, för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag samt för att övervaka iakttagandet av beslut om fastställande eller förpliktande beslut som myndigheten har meddelat samt de beslut av den Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) vilka grundar sig på

En behörig **tjänsteinnehavare** vid myndigheten har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en näringsidkare som bedriver verksamhet underkastad tillsyn, för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag samt för att övervaka iakttagandet av beslut om fastställande eller förpliktande beslut som myndigheten har meddelat samt de beslut av den Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER) vilka grundar sig på

En näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn ska på yrkande för den tjänsteman som utför granskning visa de handlingar och registreringar i datasystem samt ordna tillträde till de elanordningar och de elanläggningar som kan ha betydelse vid utförandet av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag.

En näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn ska på yrkande för den **tjänsteinnehavare** som utför granskning visa de handlingar och registreringar i datasystem samt ordna tillträde till de elanordningar och de elanläggningar som kan ha betydelse vid utförandet av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag.

8 §

8 §

*Styrelsens uppgifter**Styrelsens uppgifter*

Styrelsen ska

Styrelsen ska

6) avgöra andra ärenden som hör till myndigheten, om inte beslutanderätten har delegerats till en tjänsteman samt

6) avgöra andra ärenden som hör till myndigheten, om inte beslutanderätten har delegerats till en **tjänsteinnehavare**, samt

9 §

Styrelsemöten

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden på kallelse av vice ordföranden. Styrelsen ska sammankallas för behandling av ett visst ärende då myndighetschefen begär det. Vid styrelsens sammanträden förs protokoll, vilka justeras på det sätt som styrelsen bestämmer. En medlem i styrelsen eller myndighetschefen är föredragande i Ålands energimyndighets ärenden.

9 §

Styrelsemöten

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller vid förfall för ordföranden på kallelse av vice ordföranden. Styrelsen ska sammankallas för behandling av ett visst ärende då myndighetschefen begär det. Vid styrelsens sammanträden förs protokoll, vilka justeras på det sätt som styrelsen bestämmer. En medlem i styrelsen eller **myndighetschefen** är föredragande i Ålands energimyndighets ärenden.

10 §

Tjänster

För tillsyn, övervakning, sådan granskning som avses i 4 §, beredning av myndighetens ärenden inrättar och anställer landskapsregeringen en chef för Ålands energimyndighet, nedan kallad myndighetschefen. Behörighetsvillkor för tjänsten är lämplig högskoleexamen och förtrogenhet med myndighetens verksamhetsområde. Myndighetschefen leder och utvecklar myndigheten närmast under styrelsen. Myndighetschefen ska se till att de uppgifter som hör till myndigheten sköts på ett effektivt och ändamålsenligt sätt samt avgör i enlighet med arbetsordningen ärenden som ankommer på myndigheten vilka inte ska avgöras av styrelsen.

Ålands energimyndighet kan för skötseln av sina uppgifter inrätta ytterligare tjänster.

10 §

Tjänster

För tillsyn, övervakning, sådan granskning som avses i 4 § och beredning av myndighetens ärenden inrättar och anställer landskapsregeringen en **myndighetschef, chefen för Ålands energimyndighet**. Behörighetsvillkor för tjänsten är lämplig högskoleexamen och förtrogenhet med myndighetens verksamhetsområde. Myndighetschefen leder och utvecklar myndigheten närmast under styrelsen. Myndighetschefen ska se till att de uppgifter som hör till myndigheten sköts på ett effektivt och ändamålsenligt sätt samt avgör i enlighet med arbetsordningen ärenden som ankommer på myndigheten vilka inte ska avgöras av styrelsen.

Andra tjänster än tjänsten som myndighetschef inrättas och indras av myndigheten efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som myndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om myndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

11 §

Tjänstemans oberoende

En tjänsteman som sköter förvaltningsuppgifter ska i sitt uppdrag vara oberoende av energiföretag och får inte höra till förvaltningsrådet, styrelsen, fullmäktige eller revisorerna för ett företag i energibranschen samt får inte vara anställd av ett företag i energibranschen.

Bestämmelser om jäv för tjänstemän finns i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

11 §

Tjänsteinnehavarnas oberoende

En **tjänsteinnehavare** som sköter förvaltningsuppgifter ska i sitt uppdrag vara oberoende av energiföretag och får inte höra till förvaltningsrådet, styrelsen, fullmäktige eller revisorerna för ett företag i energibranschen samt får inte vara anställd av ett företag i energibranschen.

Bestämmelser om jäv för **tjänsteinnehavare** finns i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

Denna lag träder i kraft den

15.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands folkhögskola

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 27 § 2 och 3 mom. samt 30 § 2 mom. landskapslagen (1999:53) om Ålands folkhögskola, av dess lagrum 27 § 3 mom. och 30 § 2 mom. sådana de lyder i landskapslagen 2006/56, samt

ändras 28 § 3 mom., 29 §, 33 § 2 mom. och 34 § 1 mom., av dessa lagrum 28 § 3 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2013/52, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

Anställningsförhållanden

27 §

Anställningsförhållanden

Om inte annat bestäms i denna lag handhar direktionen de uppgifter som rör skolans personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen beslutar om permittering av skolans personal och om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen. Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman inom skolan fattas av direktionen.

*Momentet upphävs**Momentet upphävs*

28 §
Tjänster

Övriga tjänster inrättas, tillsätts och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

28 §
Tjänster

Övriga tjänster inrättas och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt **landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare** överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

29 §
Timlärare

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster. Timlärare är tillfälliga tjänstemän.

29 §
Timlärare

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster, **med beaktande av bestämmelserna i 18 § i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare**. Timlärare är tillfälliga **tjänsteinnehavare**.

30 §
Privaträttsligt anställningsförhållande

Beslut om omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen, medan beslut om omplacering av en arbetstagare inom skolan fattas av direktionen. En omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen.

30 §
Privaträttsligt anställningsförhållande

Momentet upphävs

33 §
Tystnadsplikt och utlämnande av uppgifter

Tjänstemän vid skolan får utan hinder av 1 mom. och vad som i övrigt bestäms om tystnadsplikt lämna uppgifter till varandra samt till andra organ inom landskapets

33 §
Tystnadsplikt och utlämnande av uppgifter

Tjänsteinnehavare vid skolan får utan hinder av 1 mom. och vad som i övrigt bestäms om tystnadsplikt lämna uppgifter till varandra samt till andra organ inom

förvaltning, om uppgifterna är nödvändiga för att en studerandes skolgång ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Det som bestäms i 1 mom. hindrar inte heller att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

landskapets förvaltning, om uppgifterna är nödvändiga för att en studerandes skolgång ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Det som bestäms i 1 mom. hindrar inte heller att uppgifter lämnas till den som på tjänstens vägnar har rätt att få kännedom om saken.

34 §

Besvär

Beslut som med stöd av denna lag fattats av direktionen eller en tjänsteman enligt delegerad beslutanderätt kan överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

34 §

Besvär

Beslut som med stöd av denna lag fattats av direktionen eller en **tjänsteinnehavare** enligt delegerad beslutanderätt kan överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den

16.

LANDSKAPSLAG
om ändring av landskapslagen om gymnasieutbildning

I enlighet med lagtingets beslut
upphävs 65 § 3 mom. landskapslagen (2011:13) om gymnasieutbildning, så att nuvarande 4-6 mom. blir 3-5 mom., samt
ändras 59 § 2 mom., 65 § 2 och 5 mom. och 68 § som följer:

Gällande lydelse

59 §

Gemensamma bestämmelser om förvaltningschefen och rektorerna

Styrelsen får säga upp rektorer och förvaltningschef, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I ett sådant fall har den som blir uppsagd rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

Föreslagen lydelse

59 §

Gemensamma bestämmelser om förvaltningschefen och rektorerna

Styrelsen får säga upp **rektorerna** och **förvaltningschefen**, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets **tjänsteinnehavare**, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I ett sådant fall har den som blir uppsagd rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

65 §

Anställningsförhållanden

Om inte annat bestäms i denna lag eller landskapsregeringen beslutar annat handhar styrelsen de uppgifter som rör Ålands gymnasiums anställda och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Tjänster inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som Ålands gymnasium har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med Ålands gymnasiums budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Beslut om förflyttning eller omplacering av personal i anställningsförhållande inom Ålands gymnasium fattas av styrelsen, medan beslut om förflyttning eller omplacering av personal i anställningsförhållande till och från en annan landskapsmyndighet eller landskapsinrättning samt om permittering fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av personal i anställningsförhållande till och från en annan landskapsmyndighet eller landskapsinrättning kräver samtycke av Ålands gymnasium.

Förvaltningschefen anställer, utom i de fall där rektor ska besluta, tjänsteförrättande tjänstemän och arbetstagare för sammanlagt högst ett års tjänstgöring. Förvaltningschefen beviljar, utom i de fall där rektor ska besluta, tjänstledigheter på grund av lag eller kollektivavtal.

68 §

Övriga bestämmelser

Angående anställningsvillkor för tjänsteinnehavare gäller vad som

65 §

Anställningsförhållanden

Tjänster inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som Ålands gymnasium har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt **landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare** överlämnas till landskapsregeringen i samband med Ålands gymnasiums budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Momentet upphävs

Förvaltningschefen anställer, utom i de fall där rektor ska besluta, tjänsteförrättande **tjänsteinnehavare** och arbetstagare för sammanlagt högst ett års tjänstgöring. Förvaltningschefen beviljar, utom i de fall där rektor ska besluta, tjänstledigheter på grund av lag eller kollektivavtal.

68 §

Övriga bestämmelser

För tjänsteinnehavare vid Ålands gymnasium gäller, förutom denna lags

överenskommit i tjänstekollektivavtal. För tjänstemän i Ålands gymnasium gäller, förutom denna lags bestämmelser, vad som särskilt är föreskrivet om landskapets tjänstemän.

bestämmelser, **det som överenskommit i tjänstekollektivavtal samt bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.**

Denna lag träder i kraft den

17.

L A N D S K A P S L A G om ändring av 2 § 2 mom. landskapslagen om Ålands kulturdelegation

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** inledningssatsen till 2 § 2 mom. landskapslagen (1996:53) om Ålands kulturdelegation som följer:

Gällande lydelse
2 §

Kulturdelegationens verksamhet

Delegationen skall ta initiativ i kulturfrågor och skall härvid på föredragning av vederbörande tjänsteman och i enlighet med landskapsregeringens instruktioner därom

Föreslagen lydelse
2 §

Kulturdelegationens verksamhet

Delegationen **ska** ta initiativ i kulturfrågor och **ska** på föredragning av **den ansvariga tjänsteinnehavaren** och i enlighet med landskapsregeringens instruktioner

Denna lag träder i kraft den

18.

LANDSKAPSLAG om ändring av landskapslagen om hälso- och sjukvård

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 5 § 4 mom., 6 § 2 mom. och 9 § 1 mom. landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård, av dessa lagrum 5 § 4 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2023/18, som följer:

Gällande lydelse

5 §

Beslutsfattandet i styrelsen

Närvaro- och yttranderätt i styrelsen har hälso- och sjukvårdsdirektören och ledningsgruppens övriga medlemmar, den minister i landskapsregeringen som ansvarar för hälso- och sjukvården samt den tjänsteman som landskapsregeringen utser.

6 §

Hälso- och sjukvårdsdirektören

Styrelsen får säga upp hälso- och sjukvårdsdirektören, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I ett sådant fall har hälso- och sjukvårdsdirektören rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

9 §

Ledningen och personalen

Vid Ålands hälso- och sjukvård kan finnas personal i offentligrättsligt och privaträttsligt anställningsförhållande. **Ålands hälso- och sjukvård sköter de uppgifter som gäller dess personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ska skötas av landskapsregeringen. Landskapsregeringen beslutar dock om permittering av personalen och efter myndighetens samtycke om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning. Myndigheten beslutar om**

Föreslagen lydelse

5 §

Beslutsfattandet i styrelsen

Närvaro- och yttranderätt i styrelsen har hälso- och sjukvårdsdirektören och ledningsgruppens övriga medlemmar, den minister i landskapsregeringen som ansvarar för hälso- och sjukvården samt den **tjänsteinnehavare** som landskapsregeringen utser.

6 §

Hälso- och sjukvårdsdirektören

Styrelsen får säga upp hälso- och sjukvårdsdirektören, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets **tjänsteinnehavare**, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I ett sådant fall har hälso- och sjukvårdsdirektören rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

9 §

Ledningen och personalen

Vid Ålands hälso- och sjukvård kan finnas personal i offentligrättsligt och privaträttsligt anställningsförhållande. Andra tjänster än tjänsten som hälso- och sjukvårdsdirektör inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt **landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare** överlämnas till landskapsregeringen i samband med Ålands hälso- och sjukvårds budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget

förflyttning eller omplacering inom myndigheten. Andra tjänster än tjänsten som hälso- och sjukvårdsdirektör inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med Ålands hälso- och sjukvårds budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Denna lag träder i kraft den

19.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

I enlighet med lagtingets beslut
upphävs 8 § 4 mom. landskapslagen (2007:115) om Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, sådant det lyder i landskapslagen 2019/110, samt
ändras 5 § 2 mom., 6 § 4 mom. och 8 § 2 mom., av dessa lagrum 5 § 2 mom. och 6 § 4 mom. sådana de lyder i landskapslagen 2010/110 och 8 § 2 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2013/46, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Styrelsens ansvar

5 §

Styrelsens ansvar

Styrelsen kan även inrätta nya tjänster och dra in tjänster samt fatta beslut om ändring av tjänster på myndigheten, dock inte tjänsten som myndighetschef, samt anställa, säga upp, avskeda och fatta beslut om **förflyttning och** omplacering inom myndigheten av ordinarie personal.

Styrelsen kan även inrätta nya tjänster och dra in tjänster samt fatta beslut om ändring av tjänster på myndigheten, dock inte tjänsten som myndighetschef, samt anställa, säga upp, avskeda och fatta beslut om omplacering inom myndigheten av ordinarie personal.

6 §
Myndighetschefen

Myndighetschefen avgör de ärenden som inte ska avgöras av styrelsen eller prövningsnämnden och som inte i arbetsordningen delegerats till en annan tjänsteman.

8 §
Övrig personal och skötseln av vissa
personalfrågor

Om inte annat bestäms i denna lag handhar myndigheten de uppgifter som rör myndighetens personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen. Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare inom ÅMHM fattas av myndigheten, medan beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning samt om permittering fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av ÅMHM.

6 §
Myndighetschefen

Myndighetschefen avgör de ärenden som inte ska avgöras av styrelsen eller prövningsnämnden och som inte i arbetsordningen delegerats till en annan **tjänsteinnehavare**.

8 §
Övrig personal och skötseln av vissa
personalfrågor

Tjänster inrättas och indras efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt **landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare** överlämnas till landskapsregeringen i samband med myndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Momentet upphävs

Denna lag träder i kraft den

20.

LANDSKAPSLAG
om ändring av landskapslagen om Ålands musikinstitut

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 15 § 2 och 3 mom. och 15c § 2 mom. landskapslagen (1995:80) om Ålands musikinstitut, av dessa lagrum 15 § 2 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2006/57 och 15c § 2 mom. sådant det lyder i landskapslagen 1997/53, samt

ändras 15a § 3 mom., 15b § och 17 § 2 mom., av dessa lagrum 15a § 3 mom. sådant det lyder i landskapslagen 2013/53 och 15b § sådan den lyder i landskapslagen 1997/53, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Anställningsförhållanden

15 §

Anställningsförhållanden

Om inte annat bestäms i denna lag eller landskapsregeringen beslutar annat handhar direktionen de uppgifter som rör institutets anställda och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ankommer på landskapsregeringen.

Momentet upphävs

Beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen.

Momentet upphävs

15a §

Tjänster

15a §

Tjänster

Övriga tjänster inrättas och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt

-----

Övriga tjänster inrättas och indras av direktionen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som direktionen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt **landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare** överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om direktionen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan

och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

15b §

Timlärare

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster. Timlärare är tillfälliga tjänstemän.

15b §

Timlärare

Timlärare kan anställas av direktionen för de timmar det inte är ändamålsenligt att inrätta lärartjänster, **med beaktande av bestämmelserna i 18 § i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare**. Timlärare är tillfälliga tjänsteinnehavare.

15c §

Privaträttsligt anställningsförfarande

Beslut om omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning fattas av landskapsregeringen. En omplacering av en arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av direktionen.

15c §

Privaträttsligt anställningsförfarande

Momentet upphävs

17 §

Övriga bestämmelser

 Angående lärare och övriga tjänstemän vid institutet gäller förutom vad i denna lag stadgas vad om landskapets tjänstemän är särskilt föreskrivet.

17 §

Övriga bestämmelser

För tjänsteinnehavare vid Ålands musikinstitut gäller, förutom vad som bestäms i denna lag, bestämmelserna i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.

 Denna lag träder i kraft den

21.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands ombudsmannamyndighet

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 8 §, 9 § 2 mom., 10 § 3 mom., 14 §, 15 § 1 och 4 mom. och 20 § 1 mom. landskapslagen (2014:33) om Åland ombudsmannamyndighet, av dessa lagrum 10 § sådan den lyder i landskapslagen 2023/117 och 20 § sådan den lyder i landskapslagen 2021/87, som följer:

Gällande lydelse

8 §

Anställningsförhållanden

Vid ombudsmannamyndigheten finns personal i offentligrättsligt anställningsförhållande. Även personal i privaträttsligt anställningsförhållande kan finnas vid myndigheten.

Om inte annat bestäms i denna lag ska ombudsmannamyndigheten sköta sådana uppgifter rörande myndighetens personal, vilka enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland, nedan kallad tjänstemannalagen, ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen fattar beslut i fråga om

- 1) permittering av ombudsmannamyndighetens personal,
- 2) förflyttning och omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet, dock med ombudsmannamyndighetens samtycke, samt
- 3) den tjänsteman som avses i 14 §.

9 §

Tjänster vid ombudsmannamyndigheten

Andra tjänster än de tjänster som anges i 1 mom. inrättas och indras av ombudsmannamyndigheten efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som ombudsmannamyndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med ombudsmannamyndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om ombudsmannamyndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande

Föreslagen lydelse

8 §

Anställningsförhållanden

Vid myndigheten kan det finnas personal i offentligrättsligt **eller privaträttsligt anställningsförhållande.**

Landskapsregeringen fattar beslut om frågor som gäller myndighetschefen.

9 §

Tjänster vid ombudsmannamyndigheten

Andra tjänster än de tjänster som anges i 1 mom. inrättas och indras av ombudsmannamyndigheten efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som ombudsmannamyndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt **landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare** överlämnas till landskapsregeringen i samband med ombudsmannamyndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om ombudsmannamyndigheten

eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

10 §

Behörighetskrav

Behörighetskraven för sådana i 9 § 2 mom. avsedda tjänster fastställs i samband med att dessa tjänster inrättas. **Då tjänsterna i fråga inrättas ska bestämmelserna i 4b § i tjänstemannalagen iakttas.**

10 §

Behörighetskrav

Behörighetskraven **för de tjänster som avses i 9 § 2 mom.** fastställs i samband med att dessa tjänster inrättas.

14 §

Förordnande som myndighetschef

Landskapsregeringen förordnar en tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten för att vid sidan av sina övriga uppgifter sköta myndighetschefens uppgifter enligt denna lag.

Det i 1 mom. avsedda förordnandet ska avse en viss tid, dock högst fem år. Senast ett halvår innan förordnandet löpt ut ska landskapsregeringen ta ställning till vilken tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten som ska förordnas att sköta de uppgifter som ankommer på myndighetschefen.

14 §

Förordnande som myndighetschef

Landskapsregeringen förordnar en **tjänsteinnehavare** vid ombudsmannamyndigheten för att vid sidan av sina övriga uppgifter sköta myndighetschefens uppgifter enligt denna lag.

Det förordnande **som avses i 1 mom.** ska avse en viss tid, dock högst fem år. Senast ett halvår innan förordnandet **upphör** ska landskapsregeringen ta ställning till vilken **tjänsteinnehavare** vid ombudsmannamyndigheten som ska förordnas att sköta de uppgifter som ankommer på myndighetschefen.

15 §

Myndighetschefens uppgifter

Myndighetschefen fattar beslut i de ärenden som rör administration och personal, om inte en annan tjänsteman enligt lag eller arbetsordningen getts en sådan beslutanderätt.

När myndighetschefen är förhindrad att fullgöra sina lagstadgade uppgifter kan en annan tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten, i enlighet med vad som bestämts i arbetsordningen, fullgöra de uppgifter som ankommer på myndighetschefen. Beslutet kan avse samtliga uppgifter eller endast en del av uppgifterna.

15 §

Myndighetschefens uppgifter

Myndighetschefen fattar beslut i de ärenden som rör administration och personal, om inte en annan **tjänsteinnehavare** enligt lag eller arbetsordningen getts en sådan beslutanderätt.

När myndighetschefen är förhindrad att sköta sina lagstadgade uppgifter kan en annan **tjänsteinnehavare** vid myndigheten, i enlighet med vad som bestämts i arbetsordningen, **sköta uppgifterna.**

20 §

Skyldighet att lämna uppgifter till ombudsmannamyndigheten

Landskapets och kommunernas tjänstemän är skyldiga att på uppmaning av en företrädare för ombudsmannamyndigheten lämna de uppgifter som kan vara av betydelse för den verksamhet myndigheten bedriver i enlighet med denna lag och annan lagstiftning.

20 §

Skyldighet att lämna uppgifter till ombudsmannamyndigheten

Landskapets **tjänsteinnehavare** och kommunernas tjänstemän är skyldiga att på uppmaning av en företrädare för ombudsmannamyndigheten lämna de uppgifter som kan vara av betydelse för den verksamhet myndigheten bedriver i enlighet med denna lag och annan lagstiftning.

Denna lag träder i kraft den

22.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands polismyndighet

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 10 § och 11 a § landskapslagen (2000:26) om Ålands polismyndighet, samt **ändras** 2 §, 4 § 4 mom., 5f, 6 § 2 mom. och 9 §, av dessa lagrum 2 § sådan den lyder i landskapslagen 2006/53, 5f § sådan den lyder i landskapslagen 2013/93 och 9 § sådan den lyder i landskapslagen 2018/17, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Personal

Polismyndigheten leds av en chef för polismyndigheten. Chefen benämns polismästare.

Vid polismyndigheten finns en tjänst som överkommissarie. Den person som utnämns till tjänsten som överkommissarie skall verka som ställföreträdare för polismästaren om han eller hon godkänns för uppgiften av landshövdingen.

Om de övriga tjänster som finns vid Ålands polismyndighet bestäms i landskapsförordning. Dessutom kan det finnas tillfälliga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

Polismästaren och dennes ställföreträdare utnämns av landskapsregeringen efter samtycke av landshövdingen. Övriga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande utnämns eller anställs av landskapsregeringen. Sistnämnda uppgift

Föreslagen lydelse

2 §

Personal

Polismyndigheten leds av en chef för polismyndigheten. Chefen benämns polismästare.

Vid polismyndigheten finns en tjänst som överkommissarie. Den person som utnämns till tjänsten som överkommissarie **ska** verka som ställföreträdare för polismästaren om han eller hon godkänns för uppgiften av landshövdingen.

Övriga tjänster inrättas och indras av styrelsen efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare överlämnas till landskapsregeringen i samband med skolans budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att

kan dock helt eller delvis i landskapsförordning delegeras till polismästaren.

Vid de utnämnings- och anställningsbefogenheter polismästaren utövar med stöd av 4 mom. skall det förflyttnings- eller omplaceringsbeslut av en tjänsteman eller arbetstagare som landskapsregeringen fattar iakttas, om polismästaren samtycker till förflyttningen eller omplaceringen.

4 §

Behörighetskrav

Vad som i denna lag och med stöd av denna lag utfärdade bestämmelser föreskrivs om behörighetskraven för tjänst skall i tillämpliga delar iakttas även i fråga om tillfälliga tjänstemän och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

5f §

Bisysslor

En polisman får inte ta emot eller sköta bisysslor som avses i 18 § 4 och 5 mom. tjänstemannalagen för landskapet Åland, om inte tillstånd därtill beviljas på ansökan.

En polisman får inte sköta en syssla som medför rättigheter eller skyldigheter som kan stå i strid med en polismanns uppgifter enligt denna lag.

6 §

Tjänstledighet

Tjänstledighet för den övriga personalen vid polismyndigheten beviljas av landskapsregeringen till den del inte uppgiften helt eller delvis i landskapsförordning delegeras till polismästaren.

lagtinget fastställt budgeten. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

Det kan även finnas tillfälliga tjänsteinnehavare samt personal i privaträttsligt anställningsförhållande vid polismyndigheten.

Polismästaren och **polismästarens** ställföreträdare utnämns av landskapsregeringen efter samtycke av landshövdingen. Övriga **tjänsteinnehavare** och personal i privaträttsligt anställningsförhållande **utnämns eller anställs av polismästaren.**

4 §

Behörighetskrav

Bestämmelser om behörighetskrav i denna lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den ska i tillämpliga delar följas även för tillfälliga tjänsteinnehavare och personal i privaträttsligt anställningsförhållande.

5f §

Bisysslor

För att en polisman ska få ta emot eller inneha sådana bisysslor som avses i 32 § 4 mom. landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare krävs att arbetsgivaren beviljar tillstånd för bisysslan.

En polisman får inte **ta emot eller inneha en bisyssla** som medför rättigheter eller skyldigheter som kan stå i strid med en polismanns uppgifter enligt denna lag.

6 §

Tjänstledighet

Tjänstledighet för den övriga personalen vid polismyndigheten beviljas **av polismästaren.**

9 §

Avgångsålder

Polisman är skyldig att avgå från sin tjänst när han eller hon uppnår den allmänna avgångsålder som bestäms i 41 § i tjänstemannalagen för landskapet Åland.

10 §

Varning

Polismästaren har rätt att med varning bestraffa en underlydande tjänsteman. Härvid skall bestämmelserna i tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland iakttas i tillämpliga delar.

Anser polismästaren att annat straff än varning kan komma ifråga skall han eller hon överföra ärendet att handläggas av landskapsregeringen.

11a §

Straffbestämmelse

Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet bryter mot förbudet i 7 § 3 mom. skall för orättmätig användning av polisuniform dömas till böter, om inte strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

9 §

Avgångsålder

En polisman är skyldig att avgå från sin tjänst när han eller hon uppnår den allmänna avgångsålder som bestäms i **57 § i landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare.**

10 §

Paragrafen upphävs

11a §

Paragrafen upphävs

Denna lag träder i kraft den

23.

L A N D S K A P S L A G
om upphävande av 6 § 2 mom. landskapslagen om Ålands
sjösäkerhetscentrum

I enlighet med lagtingets beslut **upphävs** 6 § 2 mom. landskapslagen (2003:17) om Ålands sjösäkerhetscentrum, sådant det lyder i landskapslagen 2006/59:

Gällande lydelse

6 §

Personal

Vid de utnämnings- och anställnings-
befogenheter styrelsen eller chefen för

Föreslagen lydelse

6 §

Personal

Momentet upphävs

Ålands sjösäkerhetscentrum utövar med stöd av 1 mom. skall det förflyttnings- eller omplaceringsbeslut av en tjänsteman eller arbetstagare som landskapsregeringen fattar iakttas, om Ålands sjösäkerhetscentrum samtycker till förflyttningen eller omplaceringen.

Denna lag träder i kraft den

24.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om Ålands statistik- och utredningsbyrå

I enlighet med lagtingets beslut **upphävs** 6 § 1 mom. landskapslagen (1993:116) om Ålands statistik- och utredningsbyrå och

ändras 5 § 1 och 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

5 §

Chefen för byrån benämns direktör och utnämns av landskapsregeringen som även fattar övriga beslut om direktören enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland. Utnämningen kan ske för viss tid.

Direktören utvecklar byråns verksamhet och svarar för att målen uppnås. Direktören avgör de ärenden som ankommer på byrån och som inte avgörs av direktionen eller i arbetsordningen har uppdragits åt någon annan tjänsteman för avgörande.

-----

6 §

Om inte annat bestäms i denna lag sköter myndigheten uppgifterna som rör myndighetens personal och som enligt tjänstemannalagen för landskapet Åland ska skötas av landskapsregeringen. Landskapsregeringen beslutar om permittering av personalen. Landskapsregeringen beslutar efter direktionens samtycke om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare

Föreslagen lydelse

5 §

Chefen för byrån benämns direktör och utnämns av landskapsregeringen som även fattar övriga beslut om direktören **i enlighet med landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare**. Utnämningen kan ske för viss tid.

Direktören utvecklar byråns verksamhet och svarar för att målen uppnås. Direktören avgör de ärenden som ankommer på byrån och som inte avgörs av direktionen eller i arbetsordningen har uppdragits åt någon annan **tjänsteinnehavare** för avgörande.

-----

6 §

Momentet upphävs

till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning.

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

25.

LANDSKAPSLAG
om ändring av 11 § landskapslagen om landskapets fastighetsverk

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 11 § 2 mom. landskapslagen (2015:110) om landskapets fastighetsverk som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §
Personalen

11 §
Personalen

Landskapsregeringen beslutar om permittering av fastighetsverkets personal och om omplacering av arbetstagare till och från landskapsförvaltningen, medan beslut om omplacering av arbetstagare inom fastighetsverket fattas av fastighetsverket. Omplacering av en arbetstagare till och från landskapsförvaltningen kräver samtycke av fastighetsverket.

Fastighetsverket beslutar om sådan permittering av fastighetsverkets personal **som är nödvändig till följd av att en arbetstagares uppgifter eller förutsättningarna för fastighetsverket att erbjuda uppgifter tillfälligt har minskat och fastighetsverket inte skäligen kan erbjuda andra uppgifter eller någon utbildning som lämpar sig för fastighetsverkets behov. Landskapsregeringen beslutar om permittering av fastighetsverkets personal som är nödvändig på grund av landskapets ekonomiska situation.**

_____

Denna lag träder i kraft den

_____

_____

26.

LANDSKAPSLAG
om ändring av 5b § landskapslagen om landskapet Ålands pensionsfond

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 5b § 2 mom. landskapslagen (1995:71) om landskapet Ålands pensionsfond, sådan den lyder i landskapslagen 2024/20 som följer:

Gällande lydelse

5b §

*Övrig personal och skötseln av vissa
personalfrågor*

Om inte annat bestäms i denna lag, sköter pensionsfonden de uppgifter som gäller dess personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ska skötas av landskapsregeringen. Pensionsfondens styrelse kan inrätta nya tjänster och dra in tjänster samt fatta beslut om ändring av tjänster inom fonden, dock inte tjänsten som fondchef, **samt anställa, säga upp, avskeda och fatta beslut om förflyttning eller omplacering inom fonden av ordinarie personal.** Innan styrelsen fattar beslut om att inrätta eller indra en tjänst ska landskapsregeringens utlåtande inhämtas. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med fondens årliga budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande senast en månad efter att budgeten fastställts. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning av en tjänst inom gällande budget, kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt. Landskapsregeringen ska i dessa fall avge utlåtande inom tre månader räknat från dagen då utredningen delgavs landskapsregeringen.

Föreslagen lydelse

5b §

*Övrig personal och skötseln av vissa
personalfrågor*

Pensionsfondens styrelse kan inrätta nya tjänster och dra in tjänster samt fatta beslut om ändring av tjänster inom fonden, dock inte tjänsten som fondchef. Innan styrelsen fattar beslut om att inrätta eller indra en tjänst ska landskapsregeringens utlåtande inhämtas. För de tjänster som styrelsen har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts **enligt landskapslagen (xx:xx) om landskapets tjänsteinnehavare** överlämnas till landskapsregeringen i samband med fondens årliga budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande senast en månad efter att budgeten fastställts. Om styrelsen har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning av en tjänst inom gällande budget, kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt. Landskapsregeringen ska i dessa fall avge utlåtande inom tre månader räknat från dagen då utredningen delgavs landskapsregeringen.

Denna lag träder i kraft den

27.

LANDSKAPSLAG
om ändring av landskapslagen om posttjänster

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 14 § 4 mom., 24 § 2 mom. och 34 § landskapslagen (2007:60) om posttjänster som följer:

Gällande lydelse

14 §

Öppnande av försändelser

Den som bemyndigats att öppna postpaketet handlar vid utövandet av sitt uppdrag under tjänstemannaansvar.

24 §

Övriga skyldigheter

Den som tillhandahåller samhälls omfattande tjänster skall se till att i lag föreskrivna delgivningsförfaranden kan användas på hela Åland. Den person som utför till ett delgivningsförfarande hörande uppgifter handlar under tjänstemannaansvar.

34 §

Tjänstemannaansvar

Bestämmelserna om tjänstemannaansvar, med undantag för regler om avsättning till följd av åsidosättande av tjänsteplikten, tillämpas också på en person som står i ett annat anställningsförhållande än tjänsteförhållande till landskapsregeringen då han eller hon utför uppgifter som avses i 33 §.

Föreslagen lydelse

14 §

Öppnande av försändelser

Den som bemyndigats att öppna postpaketet handlar vid utövandet av sitt uppdrag under **tjänsteansvar**.

24 §

Övriga skyldigheter

Den som tillhandahåller samhälls omfattande tjänster **ska** se till att i lag föreskrivna delgivningsförfaranden kan användas på hela Åland. Den person som utför **uppgifter som hör till ett delgivningsförfarande** handlar under **tjänsteansvar**.

34 §

Tjänsteansvar

Bestämmelserna om **tjänsteansvar**, med undantag för **bestämmelser** om avsättning **på grund av brott mot** tjänsteplikten, tillämpas också på en person som står i ett annat anställningsförhållande än tjänsteförhållande till landskapsregeringen då han eller hon utför uppgifter som avses i 33 §.

Denna lag träder i kraft den

28.

L A N D S K A P S L A G

om ändring av landskapslagen om lagtingets kansli

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 3-6 §§ landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli som följer:

Gällande lydelse

3 §

Tillämpliga bestämmelser

De landskapslagar och landskapsförordningar som gäller tjänstemännen vid landskapsregeringens allmänna förvaltning gäller i tillämpliga delar även tjänstemännen vid lagtingets kansli. Landskapslagen (1999:44) om tjänsteledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen gäller dock inte lagtingsdirektören, biträdande lagtingsdirektören och utskottssekreterare till den del den berör rätten till tjänsteledighet för uppdrag som lagtingsledamot.

De uppgifter som enligt de i 1 mom. nämnda bestämmelserna ankommer på landskapsregeringen, ankommer i fråga om lagtinget på kanslikommissionen om uppgiften inte har delegerats.

4 §

Tjänstekollektivavtal

Villkoren för tjänsterna vid lagtingets kansli fastställs genom tjänstekollektivavtal i enlighet med landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal. Tjänstemän kan dock i enlighet med beslut i kanslikommissionen utses till en tjänst med avtalslön i enlighet med motsvarande bestämmelser för tjänstemännen vid Ålands landskapsregeringens allmänna förvaltning.

5 §

Instruktioner

Kanslikommissionen kan vid behov besluta om instruktioner för lagtingskansliets tjänstemän.

6 §

Rättelseyrkande

Den som berörs av ett beslut som har fattats av en tjänsteman vid lagtingets kansli och som är missnöjd med beslutet

Föreslagen lydelse

3 §

Tillämpliga bestämmelser

De landskapslagar och landskapsförordningar som gäller **tjänsteinnehavarna** vid landskapsregeringens allmänna förvaltning gäller i tillämpliga delar även **tjänsteinnehavarna** vid lagtingets kansli. Landskapslagen (1999:44) om tjänsteledighet för uppdrag som riksdagsledamot, lagtingsledamot eller medlem av landskapsregeringen gäller dock inte lagtingsdirektören, biträdande lagtingsdirektören och utskottssekreterare till den del den berör rätten till tjänsteledighet för uppdrag som lagtingsledamot.

De uppgifter som enligt de i 1 mom. nämnda bestämmelserna ankommer på **arbetsgivaren eller** landskapsregeringen, ankommer i fråga om lagtinget på kanslikommissionen om uppgiften inte har delegerats.

4 §

Tjänstekollektivavtal

Villkoren för tjänsterna vid lagtingets kansli fastställs genom tjänstekollektivavtal i enlighet med landskapslagen (1978:22) om tjänstekollektivavtal. **Tjänsteinnehavare** kan dock i enlighet med beslut i kanslikommissionen utses till en tjänst med avtalslön i enlighet med motsvarande bestämmelser för **tjänsteinnehavarna** vid Ålands landskapsregeringens allmänna förvaltning.

5 §

Instruktioner

Kanslikommissionen kan vid behov besluta om instruktioner för lagtingskansliets **tjänsteinnehavare**.

6 §

Rättelseyrkande

Den som berörs av ett beslut som har fattats av en **tjänsteinnehavare** vid lagtingets kansli och som är missnöjd med

kan få beslutet prövat av kanslikommissionen genom att skriftligen framföra ett rättelseyrkande. Rättelseyrkandet ska göras inom 14 dagar från det att beslutet delgavs. Ett beslut i vilket rättelse får sökas får inte överklagas genom besvär.

beslutet kan få beslutet prövat av kanslikommissionen genom att skriftligen **yrka på rättelse av beslutet**. Rättelseyrkandet ska göras inom 14 dagar från det att beslutet delgavs. Ett beslut **över vilket rättelseyrkande får göras** får inte överklagas genom besvär.

Denna lag träder i kraft den

29.

L A N D S K A P S L A G om ändring av landskapslagen om Landskapsrevisionen

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 11 § 4 mom. och 12 § landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen som följer:

Gällande lydelse

11 §

Organisation

Landskapsrevisorn avgör de ärenden i vilka beslut fattas av Landskapsrevisionen. Landskapsrevisorn kan genom arbetsordningen överföra beslutanderätten till en annan tjänsteman.

12 §

Tjänstemännens ställning

De bestämmelser som enligt 3 och 4 §§ landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli gäller lagtingets tjänstemän tillämpas även på tjänstemännen vid Landskapsrevisionen. Förutom av de skäl som gäller uppsägning av lagtingets tjänstemän får landskapsrevisorn dock sägas upp om något av villkoren som anges i 10 § 2 mom. inte längre uppfylls. Om inte annat bestäms i denna lag sköter Landskapsrevisionen de uppgifter som enligt den nämnda lagen sköts av kanslikommissionen.

När det gäller tjänsten som landskapsrevisor beslutar lagtinget om uppsägning av tjänsteförhållande samt kanslikommissionen om beviljande av längre tjänstledighet, förflyttning, permittering och om

Föreslagen lydelse

11 §

Organisation

Landskapsrevisorn avgör de ärenden i vilka beslut fattas av Landskapsrevisionen. Landskapsrevisorn kan genom arbetsordningen överföra beslutanderätten till en annan **tjänsteinnehavare**.

12 §

Tjänsteinnehavarnas ställning

De bestämmelser som enligt 3 och 4 §§ landskapslagen (2013:21) om lagtingets kansli gäller lagtingets **tjänsteinnehavare** tillämpas även på **tjänsteinnehavarna** vid Landskapsrevisionen. Förutom av de skäl som gäller uppsägning av lagtingets **tjänsteinnehavare** får landskapsrevisorn dock sägas upp om något av villkoren som anges i 10 § 2 mom. inte längre uppfylls. Om inte annat bestäms i denna lag sköter Landskapsrevisionen de uppgifter som enligt den nämnda lagen sköts av kanslikommissionen.

När det gäller tjänsten som landskapsrevisor beslutar lagtinget om uppsägning av tjänsteförhållande samt kanslikommissionen om beviljande av längre tjänstledighet, **omplacering**, permittering och om

avstängning från tjänsteutövning, genom tillämpning av de regler som enligt landskapslagen om lagtingets kansli tillämpas för lagtingets tjänstemän. Innan beslut om uppsägning fattas ska kanslikommissionen ge ett utlåtande.

avstängning från tjänsteutövning, genom tillämpning av de regler som enligt landskapslagen om lagtingets kansli tillämpas för lagtingets **tjänsteinnehavare**. Innan beslut om uppsägning fattas ska kanslikommissionen ge ett utlåtande.

Denna lag träder i kraft den

32.

L A N D S K A P S L A G om ändring av 28 § offentlighetslagen för Åland

I enlighet med lagtingets beslut **ändras** 28 § offentlighetslagen (2021:79) för Åland som följer:

Gällande lydelse

19 §

Meddelande och beslut om att en myndighetshandling inte lämnas ut

Om en tjänsteman eller någon annan som är behörig att för myndighetens del behandla en begäran om att få ta del av en myndighetshandling vägrar att helt eller delvis lämna ut begärd handling eller uppgift ska denna utan dröjsmål och senast inom de i 17 § angivna tiderna

Föreslagen lydelse

19 §

Meddelande och beslut om att en myndighetshandling inte lämnas ut

Om en **tjänsteinnehavare** eller någon annan som är behörig att för myndighetens del behandla en begäran om att få ta del av en myndighetshandling vägrar att helt eller delvis lämna ut begärd handling eller uppgift ska denna utan dröjsmål och senast inom de i 17 § angivna tiderna

28 §

Straffbestämmelser

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans, för *brott mot tjänstehemlighet* dömas till böter eller fängelse i högst två år. **En tjänsteman kan även dömas till avsättning, om brottet visar att personen är uppenbart olämplig för sitt uppdrag.**

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas på de personer som avses i 20 § 4 mom. **Till de tjänstemän som kan dömas till avsättning enligt 1 mom. räknas de tjänstemän och tjänsteinnehavare som avses i 2 § i tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland och 2 § lagen om kommunala tjänsteinnehavare (FFS**

28 §

Straffbestämmelser

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans, för *brott mot tjänstehemlighet* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas på de personer som avses i 20 § 4 mom., **dock inte på de personer som omfattas av tjänstebrottslagen (xx:xx) för Åland.**

304/2003), tillämplig genom landskapslagen (2004:24) om tillämpning i landskapet Åland av lagstiftning om kommunala tjänstemän

---

Denna lag träder i kraft den

Hänvisning

Enligt sändlista

Kontaktperson
Diana Lönngrén

Ärende

Lagförslag om avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget

Landskapsregeringen ber härmed om ert yttrande över ett lagförslag om avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget.

För att era synpunkter ska kunna beaktas måste vi få yttrandet senast den 9 augusti 2024. Detta brev sänds enbart i elektronisk form och remissvaren skickas till registrator@regeringen.ax.

Remisshandlingarna finns även på landskapsregeringens webbplats <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/remisser>.

Lagberedare

Diana Lönngrén

BILAGOR

Lagförslaget

FÖR KÄNNEDOM

Lagtingsgrupperna, social- och miljöavdelningen, finansavdelningen

SÄNDLISTA

Brändö kommun, Eckerö kommun, Finströms kommun, Föglö kommun, Geta kommun, Hammarlands kommun, Jomala kommun, Kumlinge kommun, Kökars kommun, Lemlands kommun, Lumparlands kommun, Mariehamns stad, Saltviks kommun, Sottunga kommun, Sunds kommun, Vårdö kommun, Ålands kommunförbund, Ålands hälso- och sjukvård, Kommunernas socialtjänst k.f., Funktionsrätt Åland r.f., Mariehamns Pensionärsförening r.f., Norra Ålands Pensionärer r.f., Rädda Barnen på Åland r.f., Folkhälsan på Åland r.f. samt Ålands skattebyrå.

Till Ålands lagting

REMISSVERSION
6.6.2024

Avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget

Huvudsakligt innehåll

Landskapsregeringen föreslår att sjukdomskostnadsavdraget vid kommunalbeskattningen avskaffas från och med skatteåret 2025. Samtidigt föreslås att en bestämmelse om avdrag för nedsatt skattebetalningsförmåga som enbart beror på sjukdom införs i kommunalskattelagen. Slutligen föreslås också att maxbeloppet för grundavdraget vid kommunalbeskattningen höjs med 100 euro, från 3 600 till 3 700 euro. Højningen av grundavdraget är avsedd att kompensera för den sänkande effekt på avdraget som avskaffandet av sjukdomskostnadsavdraget har.

För att kunna tillämpas vid beskattningen för skatteåret 2025 bör den föreslagna lagändringen träda i kraft senast den 1 januari 2025.

INNEHÅLL	
Huvudsakligt innehåll	1
Motivering	3
1. Bakgrund	3
1.1 Gällande lagstiftning	3
1.2 Sjukdomskostnadsavdragets historia	3
2. Utvärdering av sjukdomskostnadsavdraget	4
2.1 Tillämpningen av avdraget	4
2.2 Andra stödsystem inom hälso- och sjukvården	5
2.3 Avdragets effektivitet	5
2.4 Uppfyller avdraget sitt syfte?	6
3. Landskapsregeringens förslag	7
4. Förslagets effekter	8
4.1 Inledning	8
4.2 Ekonomiska effekter för de skattskyldiga	8
4.3 Ekonomiska effekter för kommunerna	10
4.4 Ekonomiska effekter för landskapet	10
5. Beredning och ikraftträdande	11
Lagtext	12
L A N D S K A P S L A G om ändring av kommunalskattelagen för landskapet Åland	12
Bilaga	13

Motivering

1. Bakgrund

1.1 Gällande lagstiftning

Sjukdomskostnadsavdraget vid kommunalbeskattningen regleras i 18 § i kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland. Enligt bestämmelsen får den skattskyldiges och även familjemedlemmars sjukdomskostnader dras av från nettoförvärvsinkomsten. I avdragsrätten finns dock en viss självrisk, så att bara sjukdomskostnader som överstiger 100 euro för enskilda respektive 200 euro för makar är avdragsgilla. Dessutom finns en inkomstgräns på 15 000 euro som innebär att bara den som har en nettoförvärvsinkomst som underskrider gränsen får göra avdrag för hela kostnaden. Den som har en nettoförvärvsinkomst som överstiger gränsen får endast göra avdrag för halva kostnaden. För makar gäller en gemensam inkomstgräns på 22 500 euro. Med nettoförvärvsinkomsten menas i detta sammanhang den beskattningsbara förvärvsinkomsten vid kommunalbeskattningen efter att de naturliga avdragen har gjorts. De naturliga avdragen är de avdrag som anges i 2 kap. kommunalskattelagen: resekostnadsavdraget (10 §), avdraget för bostad på arbetsorten (11 §), motorsågs- och skogsarbetaravdraget (12 §) samt avdraget för inkomstens förvärvande (13 §).

Särskilda bestämmelser gäller för avdrag för kostnader för sjukhusvistelse utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) utan remiss från en inhemsk läkare. Där anges att maximibeloppet som får avdras är 300 euro för enskilda och 600 euro för makar samt en förhöjning av dessa belopp med 70 euro per barn som den skattskyldige har försörjt under året. Resekostnader till behandling utanför EES får endast avdras om resan sker med remiss från en inhemsk läkare.

Grundavdraget regleras i kommunalskattelagens 23 § och är det avdrag som görs sist av alla avdrag. Liksom sjukdomskostnadsavdraget dras det från nettoförvärvsinkomsten och skatteåret 2024 är avdraget högst 3 600 euro. Den som efter samtliga andra avdrag från förvärvsinkomsten har en nettoförvärvsinkomst som inte överstiger 3 600 euro får dra av hela beloppet. Om nettoförvärvsinkomsten överstiger 3 600 euro minskas avdraget med 8,4 procent av den överskjutande delen. Grundavdraget fungerar således så att beloppet sjunker ju högre nettoförvärvsinkomsten efter alla andra avdrag är. Det betyder samtidigt att grundavdraget påverkas av att andra avdrag från förvärvsinkomsten förändras.

1.2 Sjukdomskostnadsavdragets historia

Ett sjukdomskostnadsavdrag infördes i beskattningen redan 1947, med syftet att utjämna sjukdomskostnaderna i en situation då andra stödsystem för hälsovården var bristfälliga. Avdraget infördes ursprungligen i landskapslagstiftningen i form av ett undantag från bestämmelserna om avdraget i riket. Undantaget innebar att det maximibelopp som då fanns för avdraget inte skulle tillämpas vid kommunalbeskattningen i landskapet.

I början av 1990-talet avskaffades avdraget i riket med hänvisning till att stödsystemen inom hälsovården hade utvecklats så att avdraget inte längre var befogat med tanke på hur resurskrävande det var. Samtidigt vidtogs vissa kompensationsåtgärder inom sjukförsäkringssystemet. I inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) infördes också ett avdrag för nedsatt skattebetalningsförmåga (98 §). Avdraget, som är max 1 400 euro, får göras om den skattskyldiges skattebetalningsförmåga har blivit väsentligt nedsatt på grund av till exempel försörjningsplikt, arbetslöshet eller sjukdom. På basen av sjukdomskostnader kan avdraget beviljas om den skattskyldige och familjemedlemmarnas kostnader under året uppgår till minst 700 euro och samtidigt

utgör minst 10 procent av den skattskyldiges sammanlagda nettokapital- och nettoförfärvsinkomster.

När sjukdomskostnadsavdraget avskaffades i riket verkar man i landskapet inte ha övervägt att göra det. Genom en ändring av den då gällande kommunalskattelagen (1988:70) för landskapet Åland infördes avdraget i landskapslagstiftningen. I förarbetena till ändringen¹ anges ingen särskild motivering, bara att kommunalskattelagen bör ”ändras så att där klart framgår att möjligheten till sjukdomskostnadsavdrag vid kommunalbeskattningen finns kvar.” När den åländska kommunalskattelagen förnyades först 1993² och därefter 2011 överfördes sjukdomskostnadsavdraget oförändrat till den nya lagen. I den nu gällande kommunalskattelagen intogs samtliga avdrag vid kommunalbeskattningen, även avdraget för nedsatt skattebetalningsförmåga (17 §). Däremot infördes inte den särskilda bestämmelsen om nedsatt skattebetalningsförmåga på grund av kostnader som enbart beror på sjukdom. Detta motiverades med att bestämmelsen ändå inte hade tillämpats i landskapet eftersom sjukdomskostnadsavdraget tillämpats i stället, och avsikten var att det även skulle vara så i fortsättningen.

Vid kommunalbeskattningen i landskapet har sjukdomskostnadsavdraget således funnits kvar i princip oförändrat fram till och med 2012 då självriskebeloppet höjdes och inkomstgränsen infördes³. Vid det tillfället var intentionen att avskaffa avdraget helt, men av politiska orsaker valde man i stället att begränsa avdragsrätten. Ändringen var dock avsedd att vara tillfällig. Orsaken till det var att beredningen av ändringen inte gavs särskilt mycket tid eftersom beslutet att behålla avdraget kom sent. Föresatsen var att avdraget skulle revideras igen till 2014, och då med en grundligare beredning. En arbetsgrupp tillsattes som lämnade en rapport⁴ med bland annat förslag till framtida utformning av sjukdomskostnadsavdraget i juni 2013. Rapporten kompletterades under 2014 med en tilläggsutredning med fallstudier, men det ledde inte till någon ändring av avdraget utan det kvarstår fortfarande oförändrat.

2. Utvärdering av sjukdomskostnadsavdraget

2.1 Tillämpningen av avdraget

Sjukdomskostnadsavdraget är ett av de vanligaste avdragen på Åland. Antalet skattskyldiga som yrkar på avdrag ligger runt 9 500 varje år och 2022 var det 9 681 personer som gjorde avdrag för sjukdomskostnader i den åländska kommunalbeskattningen, till ett belopp på sammanlagt 5 617 605 euro.

Med sjukdomskostnader avses till exempel kostnader för vård på sjukhus, läkarbesök, tandvård, apoteksinköp som är belagda med en momsats på 10 procent, fysioterapi med läkarremiss, glasögon och linser och medicinsk fotvård. Därutöver är också andra sjukdomsrelaterade kostnader enligt behovsprövning och ordination av läkare avdragbara. Kostnaderna är inte avdragbara till den del de ersätts av Folkpensionsanstalten (FPA), en försäkring eller liknande. Kostnader som inte är avdragbara är till exempel kostnader för djurmediciner, trots att de är belagda med en momsats på 10 procent, eller kostnader för hälsokostpreparat eller apoteksinköp som är belagda med en momsats på 14 eller 24 procent. När det gäller institutionsvård eller effektiviserat serviceboende är 25 procent av kostnaden avdragbar, resterande

¹ Framst. 18/1991–1992

² Kommunalskattelagen (1993:37) för landskapet Åland

³ Genom landskapslagen 2012/86, LF 1/2012–2013

⁴ Rapport: Förslag till framtida utformning av sjukdomskostnadsavdrag samt högkostnadsskydd och patientavgifter inom Ålands hälso- och sjukvård, dnr ÅLR 2013/2114

del anses utgöra vanliga levnadskostnader⁵. För vård vid institution eller effektiviserat serviceboende förutsätts läkarintyg som intygar att vården beror på sjukdom.

2.2 Andra stödssystem inom hälso- och sjukvården

Av de kostnadsgrupper som nämns i föregående avsnitt är de flesta direkt subventionerade eller ersättningsberättigade hos FPA. Kostnader för glasögon och linser ersätts dock inte utan de anses utgöra vanliga levnadskostnader. Ersättningen från FPA beräknas enligt taxor som fastställs med stöd av sjukförsäkringslagen (FFS 1224/2004). Taxorna för de olika sjukdomskostnaderna kan vara betydligt lägre än de verkliga kostnaderna. Enligt sjukförsäkringslagen finns också en årssjälvrisk (takbelopp) för läkemedelskostnader. Det innebär att den som under ett kalenderår har så höga kostnader för läkemedel att takbeloppet överskrider endast betalar 2,50 euro för varje läkemedel under resten av året. Takbeloppet 2024 är 626,94 euro.

Patientavgifterna inom hälso- och sjukvården regleras i landskapslagen (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård. Enligt lagen är till exempel skolhälsovård, barn- och mödravård avgiftsfri. I lagen anges också ett högkostnadsskydd med syfte att skydda patienten från alltför höga utgifter för hälso- och sjukvård. Den som har nått gränsen för högkostnadsskyddet är befriad från att betala ytterligare avgifter under resten av året. Vissa avgifter, som till exempel för uteblivna besök eller gruppbesök inom livsstilmottagningen, ingår inte i högkostnadsskyddet.

Gränsen för högkostnadsskyddet är 475 euro per kalenderår. För låginkomsttagare, pensionärer samt barn och ungdomar anges dock lägre gränser:

- för de som vid den senaste beskattningen hade sammanlagda beskattningsbara kapital- och förvärvsinkomster i statsbeskattningen under 14 000 euro är gränsen 125 euro
- för de som under kalenderåret fyller 75 år eller mer samt för de som har beviljats sjukpension eller invalidpension på heltid samt för de som vid den senaste beskattningen hade sammanlagda beskattningsbara kapital- och förvärvsinkomster i statsbeskattningen från 14 000 euro men under 16 000 euro är gränsen 250 euro
- för barn och ungdomar till och med det kalenderår de fyller 20 år är gränsen 100 euro.

2.3 Avdragets effektivitet

Redan när sjukdomskostnadsavdraget avskaffades i riket i början av 1990-talet ansågs det vara missriktat eftersom dess skattereducerande verkan var större ju högre de beskattningsbara inkomsterna var. Pensionärer med låga inkomster kunde inte alls dra nytta av avdraget. Genom den inkomstgräns som infördes i den åländska kommunalbeskattningen 2013 har denna effekt dämpats, men det är fortfarande så att höginkomsttagare ofta har större möjlighet att göra högre avdrag än låginkomsttagare. En särskild brist vad gäller sjukdomskostnadsavdragets utgiftsutjämnande verkan är att kostnaden måste betalas i sin helhet vid kostnadstillfället och att avdraget ger effekt först efter att Skatteförvaltningen fattat beslut om den slutliga skatten. Den dämpande effekten på sjukdomskostnaden fås därför upp till 1,5 år efter kostnadens uppkomst. Avdraget hjälper därmed inte direkt den som redan vid sjukdomstillfället har svårt att betala sina kostnader.

Ett avdrag som måste styrkas genom verifikat är arbetsdrygt både för den skattskyldige och för Skatteförvaltningen. Det fungerar inte heller särskilt väl i ett system med förhandsifyllda deklaraionsblanketter och en strävan efter ett alltmer digitaliserat beskattningsförfarande. Tidigare skulle alla

⁵ Ålands förvaltningsdomstol (81/2008)

kvitton bifogas deklARATIONEN, numera har den skattskyldige själv ansvar för att verifikaten bevaras under en viss tid efter det aktuella skatteåret. Detta har till viss del möjligen underlättat Skatteförvaltningens hantering, men övervakningen av avdraget tar fortfarande stora resurser i anspråk. Enligt uppgift upptäckts avvikelser vid cirka 2 procent av kontrollerna. Även om avvikelserna sällan har stor ekonomisk betydelse är ändå kontrollen principiellt viktig eftersom det har visat sig att avdragsyrkanden kan innehålla kostnader som inte är avdragbara, som till exempel kostnader för djurmediciner, massage, plåster eller hälsokost.

Kontrollen försvåras av att det saknas egentligt stöd i lagstiftningen för tolkningen av vilka kostnader som ska betraktas som sjukdomskostnader. Redan under beredningen av lagändringen 2012 och även i den efterföljande utredningen konstaterades att det fanns ett uppenbart behov av att tydligare definiera vilka kostnader som omfattas av avdraget. Det är emellertid inte helt lätt att på ett avgränsat och rättvist sätt definiera vilka kostnader som ska anses utgöra sjukdomskostnader och vilka av dessa som ska omfattas av avdraget.

Med anledning av att det saknas vägledning i förarbeten och eftersom det finns få domstolsavgöranden, är det upp till Skatteförvaltningen att avgöra vilka kostnader som ska anses ingå i avdragets tillämpningsområde. Hittills har Skatteförvaltningen huvudsakligen baserat sin tolkning på FPA:s praxis som har stöd i sjukförsäkringslagen. Avdragets tillämpningsområde är dock vidare än vad sjukförsäkringslagen medger ersättning för. Ett exempel är kostnader för glasögon och linser som inte ersätts av FPA men som i kommunalbeskattningen alltid har betraktats som avdragbara. Nu har sjukförsäkringslagens regler för ersättning dessutom ändrats från och med den 1 januari 2023, vilket försvårar tolkningen ytterligare. Därutöver har tolkningsproblematiken komplicerats av andra förändringar. Med dagens varierande familjekonstellationer är det till exempel inte alltid självklart vem som ska betraktas som familjemedlem. Antalet internationella vårdsituationer har också ökat under senare år.

Skatteförvaltningen har begärt vägledning av landskapsregeringen när det gäller tolkningen av sjukdomskostnadsavdraget efter den ovan nämnda ändringen av sjukförsäkringslagen. Med hänvisning till att avsikten inte har varit att avdraget ska förändras finns det inte stöd för att ändra tolkningen med anledning av att annan lagstiftning ändras. Detta kommer att leda till ännu större avvikelser mellan sjukdomskostnadsavdragets tillämpningsområde och de kostnader som ersätts enligt sjukförsäkringslagen. Effekten av att det saknas tydlig praxis är att avdraget inte är förutsägbart för de skattskyldiga och att kontrollen av avdraget blir ineffektiv.

2.4 Uppfyller avdraget sitt syfte?

Rätten till tillräckliga hälsovårds- och sjukvårdstjänster är en grundlagsskyddad rättighet. I den grundlagsskyddade rättigheten ingår även att alla måste ges ekonomiska möjligheter att ta del av hälso- och sjukvården. Det är mot bakgrund av det som sjukdomskostnadsavdraget ska ses.

För att kunna bedöma om sjukdomskostnadsavdraget uppnår sitt syfte bör man känna till och utgå från de principiella motiv som ligger bakom avdraget. Det är dock ett problem i det sammanhanget att det inte finns några uttryckliga motiveringar till avdraget i förarbeten till landskapslagstiftningen. De motiveringar som finns till rikslagstiftningen är de som framfördes då avdraget infördes 1947. Som tidigare nämnts var huvudsyftet då att utjämna sjukdomskostnaderna i en situation då andra stödsystem för hälsovården fortfarande var synnerligen bristfälliga. Med hänvisning till de ursprungliga motiven till sjukdomskostnadsavdraget kan det konstateras att hälsovårdssystemet har förbättrats väsentligt sedan avdraget infördes. Även om det kan

hävdas att hälsovårdssystemet fortfarande inte på ett tillräckligt bra sätt sörjer för befolkningens sociala rättigheter finns det ändå all orsak att ifrågasätta om ett avdrag vid kommunalbeskattningen är ett ändamålsenligt sätt att utjämna effekterna av höga sjukdomskostnader.

Om man ser till sjukdomskostnadsavdragets betydelse i förhållande till inkomsten är den störst för låginkomsttagare. Mot att avdraget därmed skulle ha en utjämnande effekt talar emellertid att skattskyldiga med riktigt låga inkomster inte över huvud taget kan dra nytta av det. Även för andra låginkomsttagare är effekten begränsad av att avdraget görs i efterhand och nyttan uppstår först efter mer än ett år. Statistiken visar också att det är förhållandevis fler höginkomsttagare än låginkomsttagare som yrkar på sjukdomskostnadsavdrag, och det belopp som avdras är i medeltal lika stort eller större. Detta trots att en höginkomsttagare endast har rätt att göra avdrag för hälften av kostnaden. Generellt sett har alltså en höginkomsttagare större möjlighet att dra nytta av avdraget, även om det i förhållande till inkomsten inte har lika stor betydelse.

3. Landskapsregeringens förslag

Redan i den utredning som gjordes 2013 konstaterades att det ligger i tiden att öka effektiviteten i beskattningen och att förenkla skattesystemets struktur. För att uppnå det strävas efter att bredda skattebasen, minska antalet avdragsmöjligheter och göra eventuella justeringar av skattesatserna. Genom att minska antalet avdragsmöjligheter minskar också risken för medvetna och omedvetna felaktigheter i deklARATIONERNA, vilket leder till en högre effektivitet i skatteupptaget. Det leder till ett enklare, tydligare och därmed mer transparent skattesystem för både skatteförvaltningen och de skattskyldiga.

Sådana avdrag som sjukdomskostnadsavdraget saknas i de flesta länder med motsvarande hälsovårdssystem som på Åland och i Finland. De kostnader som ingår i avdraget anses inom den finska och svenska beskattningen utgöra privata levnadskostnader. Avdragsrätten för privata levnadskostnader har konsekvent minskats eftersom dessa avdrag är svåra att kontrollera och för att det är svårt att mäta om de fördelningspolitiska motiv som ligger bakom avdraget uppnås. Där det finns ett identifierat behov av kostnadsutjämnande åtgärder vidtas dessa i stället genom lagstiftning kopplad till sociala förmåner samt genom subventionering av hälso- och sjukvården.

Med hänvisning till de argument som framförs ovan anser landskapsregeringen att sjukdomskostnadsavdraget vid kommunalbeskattningen har spelat ut sin roll och föreslår därför att det avskaffas.

Landskapsregeringen föreslår samtidigt att 17 § i kommunalskattelagen kompletteras med den särskilda bestämmelsen om avdrag för nedsatt skattebetalningsförmåga på grund av kostnader som enbart beror på sjukdom. Som tidigare nämnts kan avdraget beviljas om den skattskyldige och familjemedlemmarnas kostnader under året uppgår till minst 700 euro och samtidigt utgör minst 10 procent av den skattskyldiges sammanlagda nettokapital- och nettoförvärvsinkomster. Som familjemedlemmar betraktas i det här fallet den skattskyldiges make och minderåriga barn. Genom förslaget kommer 17 § i kommunalskattelagen att motsvara inkomstskattelagens 98 §.

Slutligen föreslår landskapsregeringen också en höjning av grundavdragets maxbelopp med 100 euro, från 3 600 till 3 700 euro. För skattskyldiga som skulle ha fått göra sjukdomskostnadsavdrag och som också gör grundavdrag kommer effekten av att sjukdomskostnadsavdraget avskaffas samtidigt bli en sänkning av grundavdraget. Den föreslagna höjningen av grundavdraget är avsedd att neutralisera den effekten.

4. Förslagets effekter

4.1 Inledning

Förslaget om att avskaffa sjukdomskostnadsavdraget har ekonomiska effekter som rör de skattskyldiga, kommunerna och landskapet.

4.2 Ekonomiska effekter för de skattskyldiga

För inkomsttagare som betalar skatt och har sjukdomskostnader innebär förslaget en skattehöjning. Till följd av inkomstgränsen i sjukdomskostnadsavdraget har de som har en nettoförvärvsinkomst över 15 000 euro endast fått göra avdrag för 50 procent av kostnaden. Förslaget påverkar således relativt sett mest de inkomsttagare som har en nettoförvärvsinkomst under 15 000 euro eftersom de har fått göra avdrag för hela kostnaden. Effekten är störst för dem som har höga sjukdomskostnader.

Vilken effekt förslaget kommer att ha på individnivå är svårt att förutsäga, det kommer att variera från fall till fall. Nedan visas ett par exempel, dels för olika typer av inkomst dels effekten på skatten vid olika inkomstnivåer. Den genomsnittliga kommunalskattesatsen 2023 var 17,49 procent, därför används Lemland i exemplen. Årsinkomsten 14 900 euro utgör gränsen för när avdraget inte har någon effekt för den som har löneinkomster. Även om gränsen är lägre för den som har pensionsinkomster har avdraget till exempel ingen effekt för den som får garantipension (976,59 euro/månad 2024).

Exempel 1:

En skattskyldig bosatt i Lemland (17,5 %) med en årsinkomst 14 900 euro (2023)

Inkomst (14 900 €)	Skatt inkl. medieavgift	Medieavgift	Nytta av avdraget
Löneinkomst	113	113	Nej
Pensionsinkomst	807	113	Ja
Inkomst av förmåner	2 470	113	Ja

Exempel 2:

En skattskyldig bosatt i Lemland (17,5 %) med sjukdomskostnader (läkarbesök, glasögon, apotekskvitton)

Sjukdomskostnader sammanlagt 1 500 euro		
Nettoförvärvsinkomst efter naturliga avdrag	Över 15 000	Under 15 000
Avdrag efter självrisk	700	1 400
Effekt på skatten	122,50	245
Sjukdomskostnader sammanlagt 500 euro		
Nettoförvärvsinkomst efter naturliga avdrag	Över 15 000	Under 15 000
Avdrag efter självrisk	200	400
Effekt på skatten	35	70

I det följande är det viktigt att notera att indelningen i inkomstklasser sker utifrån skattepliktiga inkomster, vilket inkluderar både förvärvs- och kapitalinkomster, medan inkomstgränsen för sjukdomskostnadsavdraget utgår från nettoförvärvsinkomsten efter att de naturliga avdragen har gjorts. Det betyder att det i samtliga inkomstklasser i statistiken kan finnas skattskyldiga som har en nettoförvärvsinkomst som underskrider 15 000 euro men samtidigt har kapitalinkomster.

Generellt för sjukdomskostnadsavdraget visar skattestatistiken för 2022 att 17 procent av avdragen gjordes i inkomstklassen under 20 000 i skattepliktiga inkomster och 20 procent av avdragen i inkomstklassen 20 000–29 999 euro. Samtidigt gjordes 12 procent av sjukdomskostnadsavdragen i inkomstklasserna 70 000 euro eller högre i skattepliktiga inkomster. I tabell 1 och 2 i bilagan visas en sammanställning över avdraget i olika inkomstklasser skatteåren 2020–2022. Avdraget var totalt sett högst i inkomstklassen 30 000–39 999 euro (se figur 1 i bilagan).

Om man ser på sjukdomskostnadsavdraget efter familjetyp kan det konstateras att gifta och ogifta par utan barn, följda av gifta par med barn, är de familjetyper som har de flesta sjukdomskostnadsavdragen och som drog av de högsta beloppen 2022 (se tabell 3 i bilagan). Om man ser på avdraget för pensionärer som till delar sammanfaller med par utan barn kan konstateras att cirka 42 procent av antalet avdrag och 54 procent av summan av alla sjukdomskostnadsavdrag gjordes av pensionärer 2022. I medeltal var avdraget 746 euro bland pensionärerna (se tabell 4 i bilagan).

Som konstateras ovan i avsnitt 3 leder avskaffandet av sjukdomskostnadsavdraget till en sänkning av grundavdraget eftersom inkomsten efter avdrag ökar, vilket förstärker effekten av den föreslagna ändringen för dem som har sjukdomskostnader. Grundavdraget reviderades inför skatteåret 2023 då den så kallade minskningsprocenten sänktes från 18 till 8,4 procent. Ändringen innebar att fler fick rätt att göra grundavdrag. Gränsen för när avdraget beviljas beräknas gå vid en förvärvsinkomst efter övriga avdrag på ungefär 45 000 euro. Eftersom det reviderade grundavdraget tills vidare endast tillämpats skatteåret 2023 och beskattningen för det året ännu inte har slutförts finns inte något fastställt utfall för det reviderade avdraget. Det gör att det är svårt att uppskatta i vilken grad grundavdraget påverkas av att sjukdomskostnadsavdraget avskaffas.

Grundavdraget uppgick 2022 till 18 993 198 euro på Åland. Grundavdraget har proportionerligt sett haft störst betydelse i decilerna 1–2 med ett belopp som motsvarade drygt en tredjedel (35 procent) av det totala grundavdraget i samtliga inkomstklasser 2022 med den modell för grundavdraget som tillämpades då. Avdraget var proportionerligt sett stort även bland pensionärer med motsvarande 34 procent av det totala grundavdraget 2022. De skattepliktiga inkomsterna i decilerna 1–2 har varit mycket låga och grundavdraget har då motsvarat 27 procent av de skattepliktiga inkomsterna i gruppen (se tabell 5 i bilagan).

Sjukdomskostnadsavdraget uppgick i genomsnitt till cirka 580 euro bland dem som hade det avdraget i kommunalbeskattningen 2022, vilket teoretiskt minskade skatten med i genomsnitt drygt 100 euro per skattebetalare. För personer med en inkomst på högst 45 000 euro efter övriga avdrag ökar därtill även grundavdraget då sjukdomskostnadsavdrag beaktats, vilket gör att effekten på skatteminskningen blir något större. Grundavdraget ökar med cirka 45–55 euro i genomsnitt då sjukdomskostnadsavdraget har gjorts för de inkomstklasser som har grundavdrag. För pensionärerna som i medeltal har högre sjukdomskostnadsavdrag blir effekten större. För den decil som hade högst sjukdomskostnadsavdrag, 1 208 euro i avdrag, och en exempelårsinkomst efter övriga avdrag på cirka 25 000 euro beräknas grundavdraget (enligt det avdrag som tillämpades 2023) med över 100 euro då sjukdomskostnadsavdraget beaktats.

Med hänvisning till att det ännu inte finns statistik som visar utfallet av grundavdraget i dess nu gällande form är det svårt att beräkna effekten av den här föreslagna höjningen av avdragets maxbelopp. I det här skedet bedöms en höjning med 100 euro vara tillräcklig för att kompensera för den effekt som ett avskaffat sjukdomskostnadsavdrag har på grundavdraget. Det kan dock komma att behöva justeras när det finns underlag för att göra en bättre bedömning av effekten. Den föreslagna höjningen av grundavdraget påverkar dessutom inte bara de som har sjukdomskostnader utan alla skattskyldiga som har rätt att göra grundavdrag.

4.3 Ekonomiska effekter för kommunerna

För kommunerna innebär färre avdrag att skatteintäkterna ökar. Sjukdomskostnadsavdraget utgjorde sammantaget 5 617 605 euro 2022 (5 419 632 euro 2021) och enligt ÅSUB beräknas det ha minskat kommunalskatten med cirka 960 000 euro 2022 (cirka 950 000 euro 2021). När avdraget avskaffas kommer skatteintäkterna således att öka i motsvarande grad.

Till den del förslaget påverkar grundavdraget blir effekten att kommunernas skatteintäkter ökar ytterligare eftersom grundavdraget sjunker. Sedan 2023 kompenseras kommunerna till 70 procent av landskapet för den förlust av skatteintäkter som beror på resekostnadsavdraget och grundavdraget⁶. Avsikten är dock att den compensationen ska justeras i syfte att fördela de ökade intäkterna mellan landskapet och kommunerna. Landskapsregeringen avser att återkomma med ett separat lagförslag i det ärendet under hösten.

4.4 Ekonomiska effekter för landskapet

Skatteuppbörden på Åland sköts av Skatteförvaltningen med stöd av en överenskommelseförordning⁷. Enligt förordningen svarar landskapet för de kostnader som orsakas av särdrag i lagstiftningen om kommunalskatt och fastighetsskatt i landskapet samt för kostnader för de förvaltningsuppgifter som hänför sig till medieavgiften. Landskapsregeringen och Skatteförvaltningen avtalar årligen om kostnadsansvaret. Kostnaden varierar beroende på de ändringar som utförs. För skatteåret 2024 uppgår totalkostnaden till 193 000 euro, inklusive kostnaden för medieavgiften som uppgår till 15 000 euro.

Skatteförvaltningen har preliminärt uppskattat inbesparingar och kostnader ifall sjukdomskostnadsavdraget skulle avskaffas. Av det belopp som landskapsregeringen årligen betalar till Skatteförvaltningen kan 20 000 euro härledas till sjukdomskostnadsavdraget och handläggningen av det. Kostnaden skulle således minska med 20 000 euro årligen vid ett avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget.

En avveckling av avdraget skulle dock samtidigt förutsätta ändringar i Skatteförvaltningens datasystem, bland annat när det gäller skatteberäkningen, e-tjänsten MinSkatt och handläggarskärmar med behov av omfattande testning, ändringar i blanketter och anvisningar. En uppskattad engångskostnad för externt systemarbete uppgår till 80 000–100 000 euro och därtill kommer vissa underhållskostnader under sju följande år sammanlagt 11 700 euro per år. Utöver detta krävs skolning för handläggarna samt uppdateringar i anvisningar som uppgår till cirka 1 000 euro. En uppskattad årsvis kostnad visas i tabellen nedan förutsatt att den totala kostnaden i övrigt hålls på 2024 års nivå.

⁶ Enligt landskapslagen (2023:12) om compensation till kommunerna för förlust av skatteintäkter på grund av vissa avdrag

⁷ Republikens presidents förordning (2020:88) om verkställandet av beskattningen på Åland för skatter som betalas till landskapet Åland och kommunerna på Åland

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Årskostnad	193 000	193 000	193 000	193 000	193 000	193 000	193 000
Inbesparing	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Engångskostnad	100 000						
Underhåll		11 700	11 700	11 700	11 700	11 700	11 700
Skolning etc.	1 000						
Totalt	274 000	184 700	184 700	184 700	184 700	184 700	184 700

5. Beredning och ikraftträdande

Lagförslaget har beretts vid lagberedningen. Beskrivningen av förslagets effekter baseras på statistikuppgifter och beräkningar framtagna av ÅSUB. Förslaget har skickats på remiss till kommunerna, Ålands kommunförbund, Ålands hälso- och sjukvård, Kommunernas socialtjänst k.f., Funktionsrätt Åland r.f., Mariehamns Pensionärsförening r.f., Norra Ålands Pensionärer r.f., Rädda Barnen på Åland r.f., Folkhälsan på Åland r.f. samt Ålands skattebyrå.

Lagtext

Landskapsregeringen föreslår att följande lag antas.

L A N D S K A P S L A G **om ändring av kommunalskattelagen för landskapet Åland**

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs 18 § kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland, sådan den lyder i landskapslagen 2012/86,

ändras lagens 23 §, sådan den lyder i landskapslagen 2023/137, samt

fogas till lagens 17 § ett nytt 2 mom. som följer:

17 §

Avdrag för nedsatt skattebetalningsförmåga

På basis av kostnader som enbart beror på sjukdom kan den skattskyldiges skattebetalningsförmåga anses ha blivit väsentligt nedsatt endast om det totala beloppet av den skattskyldiges och hans familjs sjukdomskostnader under skatteåret uppgår till minst 700 euro och samtidigt utgör minst 10 procent av den skattskyldiges sammanlagda nettokapital- och nettoförvärvsinkomster. Som familjemedlemmar betraktas den skattskyldiges make och minderåriga barn.

23 §

Grundavdrag

Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärvsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger 3 700 euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärvsinkomsten. Om nettoförvärvsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 8,4 procent av den överskjutande inkomsten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången vid kommunalbeskattningen som gäller skatteåret 2025.

Mariehamn den

L a n t r å d

Föredragande minister

Katrin Sjögren

Mats Perämaa

Bilaga

Tabell 1: Sjukdomskostnadsavdrag 2020–2022, efter antal och inkomstklass (skattepliktiga inkomster)

	Totalt, antal	0– 19 999	20 000– 29 999	30 000– 39 999	40 000– 49 999	50 000– 59 999	60 000– 69 999	70 000– 79 999	80 000– 89 999	90 000– 99 999	100 000–
2020	9 342	1 668	1 945	2 095	1 482	844	494	255	171	100	275
2021	9 498	1 535	1 960	2 107	1 548	888	474	288	183	128	387
2022	9 681	1 440	1 916	2 154	1 624	978	527	327	203	136	355

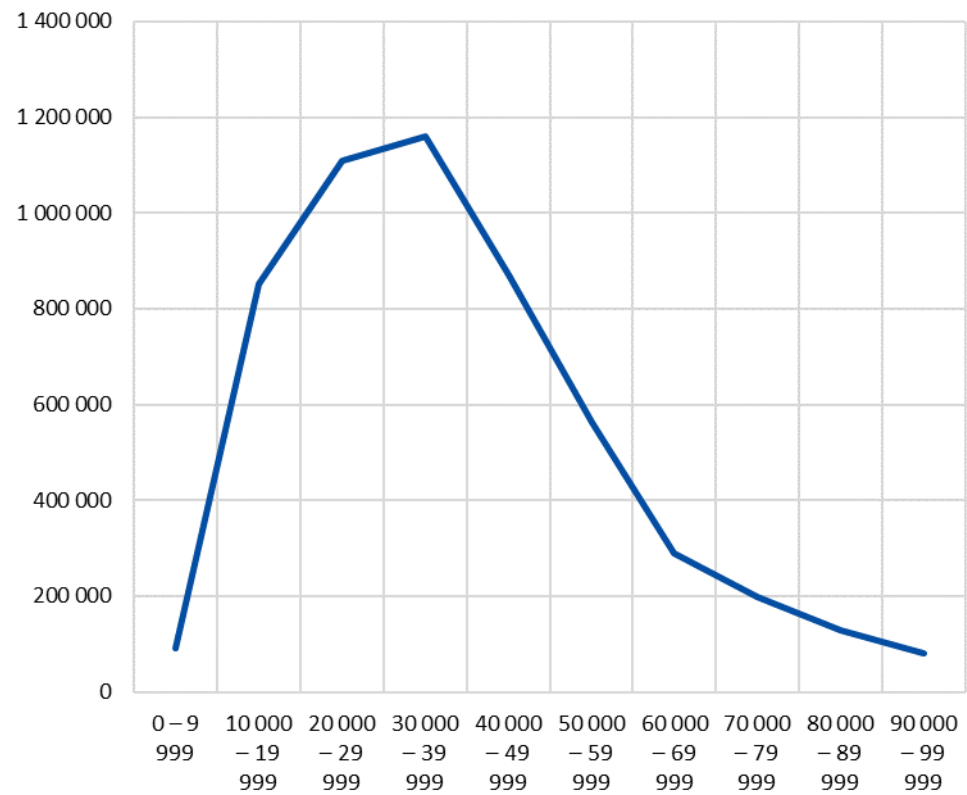
Källa: Skatteförvaltningen, ÅSUB

Tabell 2: Sjukdomskostnadsavdrag 2020–2022, efter belopp och inkomstklass (skattepliktiga inkomster)

	Totalt, euro	0– 19 999	20 000– 29 999	30 000– 39 999	40 000– 49 999	50 000– 59 999	60 000– 69 999	70 000– 79 999	80 000– 89 999	90 000– 99 999	100 000–
2020	5 140 782	1 035 712	1 079 623	1 060 646	747 052	469 947	267 155	138 061	88 378	48 296	180 540
2021	5 419 632	995 658	1 125 432	1 077 913	764 156	485 802	298 463	168 336	112 272	84 020	307 581
2022	5 617 605	942 345	1 109 347	1 159 310	870 816	562 529	288 258	197 915	129 246	80 853	265 233

Källa: Skatteförvaltningen, ÅSUB

Figur 1: Sjukdomskostnadsavdraget totalt 2022, euro efter inkomstgrupp (under 100 000 euro)

Källa: Skatteförvaltningen, ÅSUB

Tabell 3: Sjukdomskostnadsavdrag 2022, efter familjetyp

	Summa, euro	Antal	Medeltal	Decil (median)									Förändring i värde, %	Förändring i antal, %
				1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.		
<i>Sammanlagt</i>	5 617 605	9 681	580	99	179	257	339	431	538	663	850	1 208	3,7	1,9
Gifta par med barn	419 596	1 024	410	62	120	174	231	317	397	488	605	825	2,2	-0,7
Ogifta par med gemensamma barn	203 460	646	315	44	90	131	182	225	289	376	489	673	-1,5	3,0
Ogifta par med icke- gemensamma barn	31 922	73	437	43	116	161	214	277	385	494	690	761	-1,7	0,0
Mamma med barn	98 798	237	417	66	145	214	260	323	401	486	687	844	21,6	15,6
Pappa med barn	11 716	33	355	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Gifta par utan barn	2 229 161	3 169	703	161	261	360	461	565	678	817	1 034	1 388	-0,1	0,3
Ogifta par utan barn	546 485	1 112	491	76	157	226	294	369	468	603	751	1 003	12,2	5,1
Övriga	2 073 692	3 381	613	104	190	267	344	438	538	661	871	1 305	5,9	2,3

Not: Med barn avses minderåriga

Källa: Skatteförvaltningen, ÅSUB

Tabell 4: Sjukdomskostnadsavdrag 2022, pensionärer

	Summa, euro	Antal	Medeltal	Decil (median)									Förändring i värde, %	Förändring i antal, %
				1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.		
<i>Sammanlagt</i>	5 617 605	9 681	580	99	179	257	339	431	538	663	850	1 208	3,7	1,9
Pensionärer	3 018 011	4 043	746	193	292	386	485	590	699	855	1 080	1 467	3,4	2,3

Källa: Skatteförvaltningen, ÅSUB

Tabell 5: Summa, antal och medeltal för skattepliktiga inkomster, sjukdomskostnadsavdrag och grundavdrag i valda grupper 2022

		Summa, euro	Antal, personer	Medeltal, euro
<i>Sammanlagt</i>	<i>Skattepliktiga inkomster</i>	972 090 303	27 227	35 703
	<i>Sjukdomskostnadsavdrag</i>	5 617 605	9 681	580
	<i>Grundavdrag</i>	18 993 198	11 024	1 723
Decil 1-2	Skattepliktiga inkomster	24 277 529	4 967	4 888
	Sjukdomskostnadsavdrag	140 936	237	595
	Grundavdrag	6 647 495	3 108	2 139
Decil 5	Skattepliktiga inkomster	60 591 831	2 476	24 472
	Sjukdomskostnadsavdrag	592 911	1 038	571
	Grundavdrag	1 867 399	2 145	871
Decil 9-10	Skattepliktiga inkomster	470 348 199	6 066	77 538
	Sjukdomskostnadsavdrag	1 721 048	2 901	593
	Grundavdrag	193 990	135	1 437
Pensionärer	Skattepliktiga inkomster	217 940 639	7 318	29 781
	Sjukdomskostnadsavdrag	3 018 011	4 043	746
	Grundavdrag	6 459 118	3 716	1 738

Not: Gränsvärden för skattepliktiga inkomster var följande (2022): 1. decil 5 156 euro, 2. decil 12 941 euro, 3. decil 19 012 euro, 4. decil 25 280 euro, 5. decil (median) 30 956 euro, 6. decil 36 228 euro, 7. decil 41 931 euro, 8. decil 49 505 euro och 9. decil 63 675 euro. Skattepliktiga inkomster omfattar förvärvsinkomst (bl.a. löneinkomster samt pensioner och skattepliktiga sociala förmåner) och skattepliktig kapitalinkomst.

Källa: Skatteförvaltningen, ÅSUB

Parallelltexter till landskapsregeringens lagförslag
Avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget

- Landskapsregeringens lagförslag nr x/2023-2024

L A N D S K A P S L A G
om ändring av kommunalskattelagen för landskapet Åland

I enlighet med lagtingets beslut
upphävs 18 § kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland, sådan den lyder i landskapslagen 2012/86,
ändras lagens 23 §, sådan den lyder i landskapslagen 2023/137, samt
fogas till lagens 17 § ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

17 §
*Avdrag för nedsatt
skattebetalningsförmåga*

Momentet är nytt

18 §

Sjukdomskostnadsavdrag

Den skattskyldige har rätt att vid kommunalbeskattningen till fullt belopp göra avdrag från nettoförvärsinkomsten för egna och familjemedlemmars sjukdomskostnader som överstiger 100 euro. Om den skattskyldiges nettoförvärsinkomst överstiger 15 000 euro efter att de naturliga avdragen har gjorts, får avdrag dock göras för ett belopp som utgör 50 procent av de sjukdomskostnader som överstiger 100 euro. För makar gäller att avdrag från förvärsinkomsten får göras för sjukdomskostnader som sammanlagt överstiger 200 euro samt att avdraget får göras till fullt belopp om makarnas sammanlagda nettoförvärsinkomst inte är högre än 22 500 euro.

Föreslagen lydelse

17 §
*Avdrag för nedsatt
skattebetalningsförmåga*

På basis av kostnader som enbart beror på sjukdom kan den skattskyldiges skattebetalningsförmåga anses ha blivit väsentligt nedsatt endast om det totala beloppet av den skattskyldiges och hans familjs sjukdomskostnader under skatteåret uppgår till minst 700 euro och samtidigt utgör minst 10 procent av den skattskyldiges sammanlagda nettokapital- och nettoförvärsinkomster. Som familjemedlemmar betraktas den skattskyldiges make och minderåriga barn.

Paragrafen upphävs

För sjukdomskostnader som föranletts av en sjukhusvistelse utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte intagningen skett på grund av en inhemsk läkares remiss, har den skattskyldige rätt att vid kommunalbeskattningen göra avdrag från nettoförvärvsinkomsten med högst 300 euro, makar dock sammanlagt med högst 600 euro. Om den skattskyldige under skatteåret försörjt barn som före skatteårets ingång inte har fyllt 17 år ska i detta moment avsett belopp höjas med 70 euro för varje sådant barn.

Avdrag får inte göras för resekostnader till läkare, sjukhus eller till en med sjukhus jämförbar inrättning utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för behandling av sjukdom om resan företagits utan remiss eller ordination från en inhemsk läkare.

Avdrag får inte göras för kostnader som ersätts på grund av försäkring eller av annan orsak.

23 §

Grundavdrag

Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärvsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger **3 600** euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärvsinkomsten. Om nettoförvärvsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 8,4 procent av den överskjutande inkomsten.

23 §

Grundavdrag

Om en skattskyldig fysisk person har en nettoförvärvsinkomst som efter de ovan nämnda avdragen inte överstiger **3 700** euro, ska detta inkomstbelopp dras av från nettoförvärvsinkomsten. Om nettoförvärvsinkomstens belopp efter de nämnda avdragen överstiger fullt grundavdrag, ska avdraget minskas med 8,4 procent av den överskjutande inkomsten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025 och tillämpas första gången vid kommunalbeskattningen som gäller skatteåret 2025.

Budgetdirektiv 2025

Lumparlands kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Allmänna direktiv	2
2. Tidsplan.....	2
3. Budgetramar för 2025	2
3.1. Förkortad resultaträkning för rambudget 2025	3
3.2. Budgetram per förvaltning för 2024.....	4
4. Investeringar	4
5. Ekonomiplan 2026-2027.....	4
6. Budgetens uppställning	5
7. Närmare upplysningar	5

Lumparlands kommun

Antagna kommunstyrelsen genom § xx/19.6.2024.

1. ALLMÄNNA DIREKTIV

I enlighet med 115 § i förvaltningsstadgan har kommunstyrelsen fastställt direktiv till förvaltningarna inför beredningen av budget 2025.

Direktiven baserar sig på en uppskattning av den ekonomiska utvecklingen inom kommunens verksamhet. Varje äskande ska föregås av en noggrann behovsprövning i respektive förvaltning.

Budgeteringsarbetet utgår från den lagstadgade verksamheten för att därefter se om medel räcker till för den icke lagstadgade verksamheten. Förvaltningarna bör hålla sig inom den angivna budgetramen. Ifall en förvaltnings äskande om medel i budget av någon anledning överskrider den angivna ramen ska följande uppges i budgetförslaget:

- Motivering varför angiven ram överskrids.
- Utgifter eller inkomster per konto för områden som skulle kunna bortprioriteras för att anslagen inte ska överstiga angiven ram.
- Konsekvenserna av eventuell bortprioritering.

Punkterna ovan är väsentliga för att kommunstyrelsen och kommunfullmäktige ska ha information om eventuella konsekvenser av beslut om omprioriteringar.

2. TIDSPLAN

Inlämning av förvaltningarnas budgetförslag	27.9.2024
Inlämning av presentationer för budgetseminariet	11.10.2024
Budgetseminarium	15.10.2024
Kommunstyrelsens första behandling	6.11.2024
Kommunstyrelsens andra behandling	27.11.2024
Kommunfullmäktiges beslut om budget 2024	4.12.2024

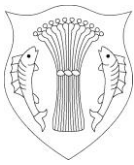
3. BUDGETRAMAR FÖR 2025

Ramen grundar sig på budget 2024 med beaktande av den ekonomiska utvecklingen och är uppdelad i externa nettokostnader. Det tillkommer sedan interna kostnader och avskrivningar men dessa räknas ut av centralförvaltningen.

Skatteinkomsterna är beräknade enligt Finlands kommunförbunds skatteprognos publicerad i maj 2024.

Landskapsandelarna brukar beräknas utifrån landskapsregeringens prognos som vanligtvis kommer kommunerna tillhanda i början av juni. Ingen sådan har inkommit

Lumparlands kommun

ännu. Landskapsandelarna räknas således på det som kommunen har budgeterat för år 2024, minus landskapsandel för träningsundervisning.

3.1. Förkortad resultaträkning för rambudget 2025

	Bokslut 2023	Budget 2024	Ram 2025	Förändring 2024-2025
Verksamhetsbidrag	-2 563 029,45	-2 688 833,05	-2 467 200,00	221 633,05
Kommunal inkomstskatt	1 546 890,11	1 480 000,00	1 456 000,00	-24 000,00
Fastighetsskatt	81 557,61	85 000,00	84 000,00	-1 000,00
Andel av samfundsskatt	47 881,42	30 000,00	44 000,00	14 000,00
Källskatt	8 127,12	7 000,00	8 000,00	1 000,00
SKATTEINKOMSTER	1 684 456,26	1 602 000,00	1 592 000,00	-10 000,00
LANDSKAPSANDELAR O. KOMPENSATIONER	819 763,11	826 466,00	788 000,00	-38 466,00
Driftsbidrag	-58 810,08	-260 367,05	-87 200,00	173 167,05
FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER	-17 053,50	-115 360,83	-115 000,00	360,83
Årsbidrag	-75 863,58	-375 727,88	-202 200,00	173 527,88
AVSKRIVNINGAR OCH NEDSKRIVNINGAR	-170 641,13	-181 612,00	-182 000,00	388,00
RESULTATRÄKNING FÖR KOMMUN	-246 504,71	-557 339,88	-384 200,00	173 139,88

3.2. Budgetram per förvaltning för 2025

Extern budgetram per förvaltning för 2025 exkl. avskrivningar	Bokslut 2023	Budget 2024	Budgetram 2025	Förändring 2024-2025
Centralförvaltningen	-259 658,11	-267 669,90	-265 000,00	2 669,90
Lantbruksnämnden	-7 271,00	-10 821,00	-7 200,00	3 621,00
Samordnad socialtjänst	-337 853,86	-332 965,95	-335 000,00	-2 034,05
Äldreomsorgsförvaltningen	-702 481,74	-827 031,78	-750 000,00	77 031,78
Bildningsförvaltningen	-907 632,76	-911 363,52	-772 000,00	139 363,52
Barnomsorg inkl. hemvårdsstöd	-198 862,54	-266 087,08	-230 000,00	36 087,08
Lumparlands skola	-332 895,79	-335 364,44	-325 000,00	10 364,44
SÅUD	-283 523,06	-257 174,00	-217 000,00	40 174,00
Träningsundervisningen	-45 498,06	-28 000,00	0,00	28 000,00
Kultur- och fritidsförvaltningen	-48 748,06	-57 809,90	-57 000,00	809,90
Byggnads- och miljönämnden	-24 237,09	-25 659,00	-25 000,00	659,00
Tekniska nämnden	-235 286,79	-212 603,00	-215 000,00	-2 397,00
Ålands räddningsmyndighet	-40 106,11	-42 909,00	-41 000,00	1 909,00
Totalt	-2 563 275,52	-2 688 833,05	-2 467 200,00	336 258,57

4. INVESTERINGAR

Inköp som är mindre än 10 000 euro netto klassas som så kallade förbrukningsinventarier och budgeteras således inom driftsbudgeten. Inköp om 10 000 euro eller mer ska budgeteras som en investering. Investeringar görs upp för budgetåret 2025 samt planperioden 2026–2027. Planperioden ska inte användas till att lägga in de investeringar som inte ryms eller hinns med under 2025 utan en bedömning av det faktiska investeringsbehovet för perioden ska göras av förvaltningarna inför budget 2025. För investeringar finns ingen angiven ram utan förvaltningarna äskar om de investeringar som de anser vara nödvändiga under perioden.

Oavslutade investeringsprojekt överflyttas under bokslutsbehandlingen för den gångna räkenskapsperioden till den nya räkenskapsperioden. Centralförvaltningen stämmer av med övriga förvaltningar vilka investeringsprojekt som ska överflyttas. Detta gäller både projekt som inte påbörjats och projekt som påbörjats men ännu inte är till fullo verkställda.

5. EKONOMIPLAN 2026-2027

Det ankommer på förvaltningarna att sätta upp eventuella målsättningar för ekonomiplan 2026–2027. Eventuella behov av investeringar ska, som nämnts under investeringsavsnittet, även de upptas i ekonomiplanen. Ekonomiplanen är en del av

Lumparlands kommun

budget 2025 och förvaltningarna ska således skriva in sina eventuella målsättningar för 2026–2027 direkt i det uppgjorda förslaget till budget 2025.

I ekonomiplanen ska även framgå en landskapsandelskalkyl, en skattekalkyl, en lånekalkyl, en resultaträkning och en finansieringsanalys för 2026–2027. Dessa kalkyler görs upp av centralförvaltningen.

Sammanfattningsvis ska således förvaltningarna framställa eventuella målsättningar och investeringar för ekonomiplan 2026–2027, resten av ekonomiplanen görs upp av centralförvaltningen.

Ekonomiplan 2026–2027 är inte bindande utan utgör en ekonomisk planering.

6. BUDGETENS UPPSTÄLLNING

I förvaltningarnas budgetförslag ska framgå anslag och beräknade inkomster under förvaltningarnas olika resultatenheter. Den slutliga budgeten är bindande till vardera förvaltningens totala budgetram bortsett från lönerelaterade anslag och eventuella av kommunfullmäktige öronmärkta anslag. Förvaltningarna ska alltid budgetera tillräckligt med medel för löner och lönebidrag.

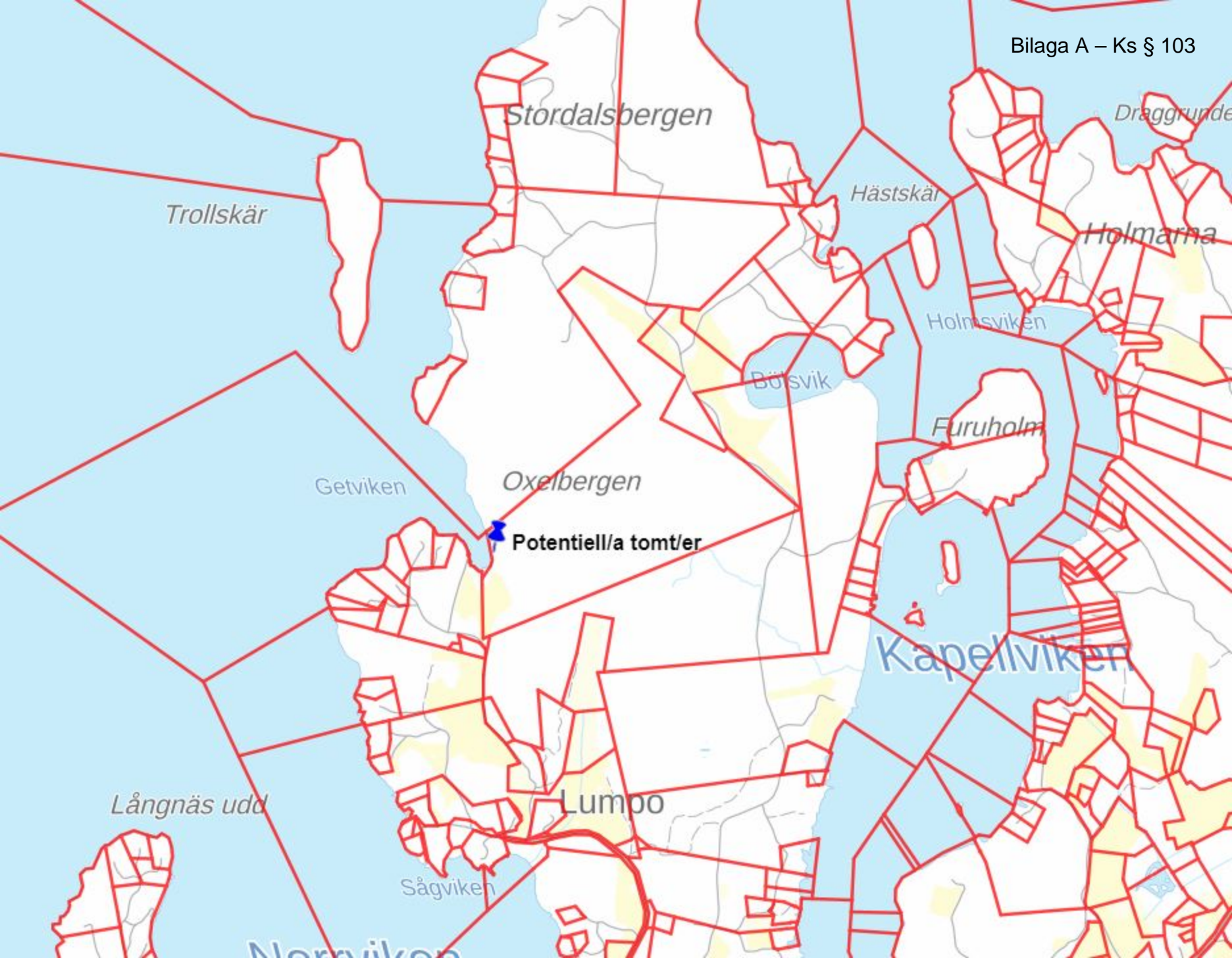
Eventuella tillfälliga äskanden för budgetåret ska motiveras särskilt med en beräknad merkostnad för detta. Även ifall tillfälliga äskanden håller sig inom den angivna ramen ska de tydligt framgå i förvaltningarnas budgetförslag.

Eventuella målsättningar för budgetåret ska tydligt framgå i förvaltningarnas budgetförslag och kommunstyrelsen vill göra förvaltningarna uppmärksamma på att alla målsättningar som är med i budget ska redovisas med en måluppföljning i bokslutet för det ifrågavarande budgetåret.

I övrigt ska budgettexterna- och tabellerna uppgöras enligt föregående års budget och centralförvaltningen kommer tillse att det slutliga budgetförslaget har ett enhetligt utseende.

7. NÄRMARE UPPLYSNINGAR

Kontakta kommunkansliet för närmare upplysningar, beräkning av löner och annan hjälp avseende budgetarbetet.

Stordalsbergen

Draggrunde

Trollskär

Hästskär

Holmarna

Holmsviken

Bösвик

Furuholm

Getviken

Oxelbergen

Potentiell/a tomt/er

Kapellviken

Långnäs udd

Lumpo

Sägvisken

Norrviken

Från: [Bosse Segerström](#)
Skickat: onsdag 19 juni 2024 10:50
Till: [Mattias Jansryd LK](#)
Ämne: Tomt i Getvik
Bifogade filer: Karta ca 8 ha.pdf

Hej Mattias,

Bifogar karta på ca 8 ha stort område vid Getvik, varsågod.

Åkern är ca 1 ha.

Tomten är utmanande pga stora höjdskillnader. På kartan är det 5 m höjdskillnad mellan de heldragna bruna linjerna.

Vill man bygga uppe på berget och få fin utsikt och sol längre tid på dygnet så behöver man bygga väg och det är nog möjligt om man söker sig snett upp över höjdkurvorna.

När det gäller väg så kanske man behöver få vägrätt längs en del av åkern, ungefär fram till jaktornet eftersom det är brant terräng från allmänna vägen fram till jaktornet.

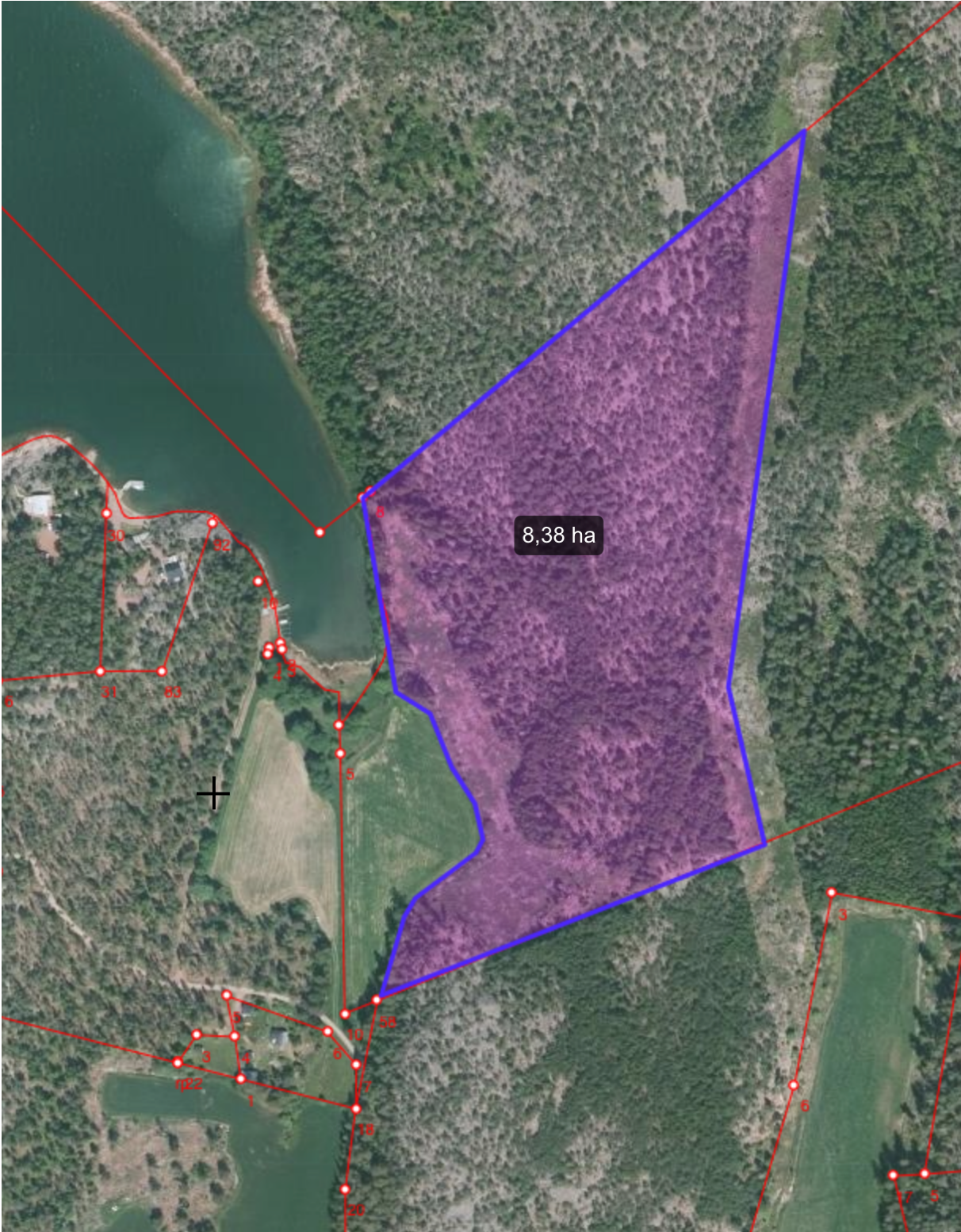
I Getvik är en stor del av stranden vassbevuxen, det är endast i norr som det är vassfritt vid den steniga stranden.

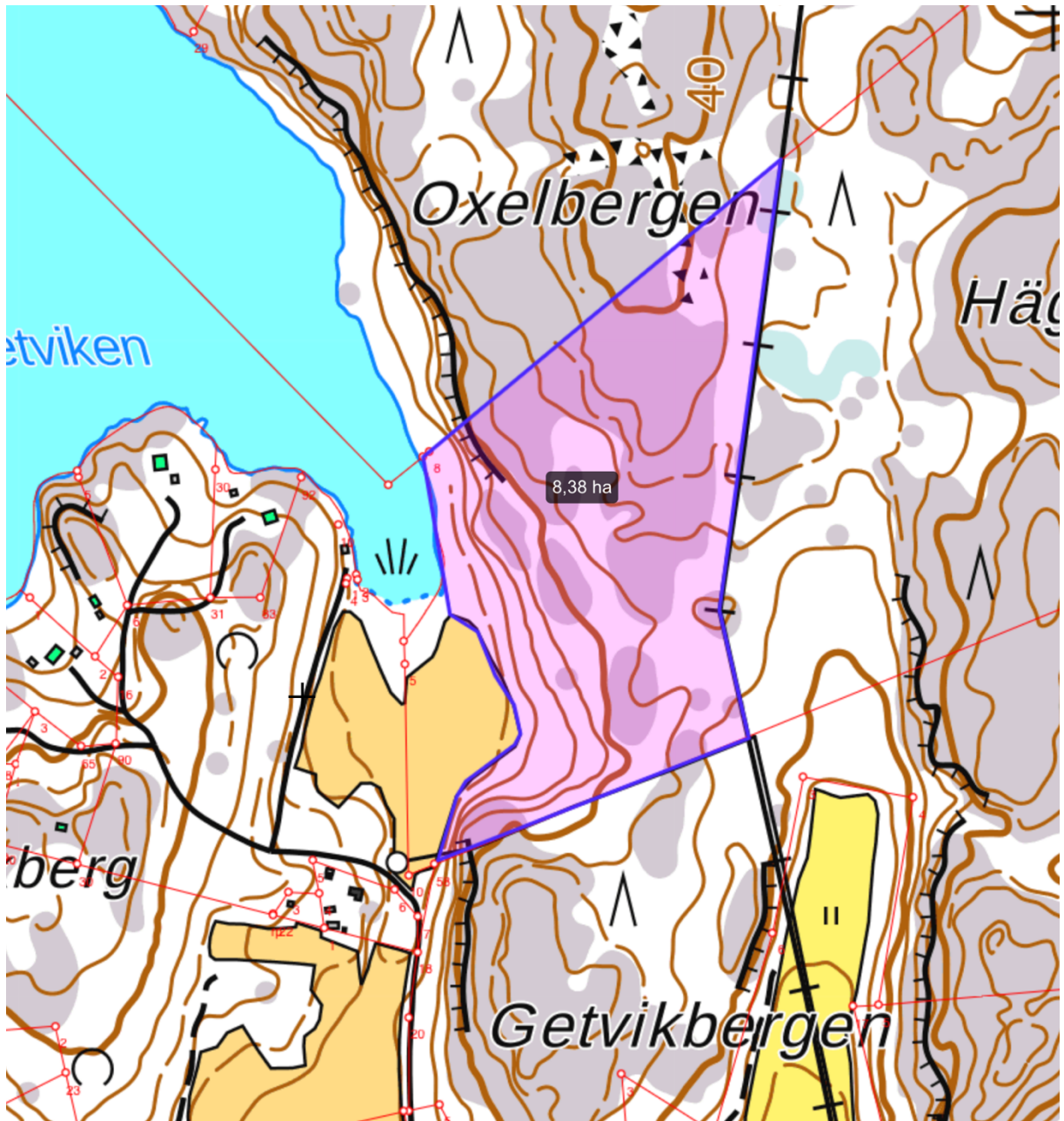
Det kan gå att ta ut två tomter, men vill man då ha väg till den norra så blir den södra inte lika attraktiv och stranden är bäst i norr och mindre bra i söder.

Det skogliga värdet är mycket lågt eftersom skogen är avverkad och restrand del är mest berg.

I samband med en eventuell försäljning skulle det var bra att sätt ut markeringar på den norra linjen eftersom den är svår att se i terrängen pga höjdskillnaden som på kort sträcka är 20-25 m

Trevlig midsommar
Bosse Segerström

Lumparlands skola

ARBETSPLAN FÖR LÄSÅR 2024-2025

Innehåll

Inledning.....	2
1 Verksamhetsidé och värdegrund.....	3
1.1 Målsättningar för läsåret.....	3
2 Skolvisa uppgifter.....	4
2.1.1 Elevantal och klasser.....	4
2.1.2 Ledning, lärare och personal.....	4
2.1.3 Läsårets och skoldagens arbetstider.....	4
3 Trivselstadga.....	5
4 Undervisningsarrangemang.....	6
4.1 Undervisning utanför skolan.....	6
4.2 Helhetsskapande undervisningsarrangemang.....	6
4.3 Särskilda undervisningsarrangemang.....	7
4.4 Flexibel undervisning.....	8
4.5 Undervisning i särskilda situationer.....	8
4.6 Distansundervisning.....	9
5 Stöd för lärande och skolgång.....	11
5.1 Allmän pedagogiskt stöd.....	11
5.2 Specialpedagogiskt stöd.....	11
5.3 Mångprofessionellt stöd.....	12
6 Elevrådsarbete och elevdelaktighet.....	14
7 Timfördelning.....	15
7.1 Kursplaner tillvalsämnen.....	16

Inledning

Alla grundskolor på Åland ska inför varje läsår göra upp en arbetsplan. I arbetsplanen ska innehållet för skolans undervisning och fostran preciseras och tydliggöras samt de metoder skolan använder för att uppfylla målsättningar och riktlinjer som slagits fast i lagen, förordningen och läroplanen beskrivas. Arbetsplanen sammanställs av rektorn eller föreståndaren i samråd med lärarna och den ska godkännas av den ansvariga nämnden i kommunen och tillställas landskapsregeringen för kännedom. Elevrådet ska få ta del av arbetsplanen och övriga planer och dokument innan de godkänns och få möjlighet att påverka de delar som direkt berör deras vardag.

I enlighet med ÅLp21 ska följande ingå i arbetsplanen:

- Beskrivning av skolans verksamhetsidé och värderingar
- Målsättningar för läsåret
- Trivselstadga (ordningsregler och kriterier för ansvar och samarbete)
- Förtydligande av skolspecifika undervisningsarrangemang under det kommande läsåret
- Beskrivning över hur helhetsskapande undervisning kommer att genomföras
- Beskrivning av distansundervisning
- Beskrivning av elevrådsarbete och elevers delaktighet
- Skolans timfördelning (enligt LR:s mall)
- Språkprogram
- Kursplaner för tillvalsämnen (enligt LR:s mall)
- Kontaktuppgifter och läraruppgifter

Följande ska vara digitalt tillgängligt på kommunens eller skolans hemsida eller liknande och uppdateras årligen:

- Elevhälsoplan (anvisning nr 29 U2, ÅLR2021/837)
- Antimobbningsplan där förebyggande arbete mot mobbning ingår samt en beskrivning över hur arbetsgången går till vid eventuell mobbning/kränkning och en årsupdaterad ansvarsfördelning i arbetsgången.
- Likabehandlingsplan
- ANDTS-plan (beslut nr U2, ÅLR2019/31)
- Plan för hur samarbetet och övergången från barnomsorg till skola organiseras
- Plan för fostrande samtal och disciplinära åtgärder (anvisning 30 U2, ÅLR2021/434)

1 Verksamhetsidé och värdegrund

Grundskolans grundläggande uppgift är att undervisa och skapa förutsättningar för elevens lärande. Hemmet har det huvudsakliga ansvaret för barnets uppfostran men grundskolans fostrande verksamhet stöder hemmen och vårdnadshavarna i att främja barnets utveckling och lärande samt att stärka elevens sociala färdigheter och sunda självkänsla. Det ligger i varje lärares uppdrag att aktivt arbeta för att den gemensamma värdegrunden i skolan förverkligas. Alla som arbetar i skolan behöver reflektera över sin egen del som påverkare i skolan och ta till sig den värdegrund som formuleras i läroplanen för grundskolan på Åland.

Värdegrundsdiskussioner förs under planeringsdagarna i augusti samt under ordinarie planeringsmöten. Föreståndaren är ansvarig för värdegrundsdiskussioner med samtlig personal.

Samtal om betydelsen att sträva mot en samsyn kring värdegrunden förs kontinuerligt med eleverna. Begrepp som jämlikhet, jämställdhet, demokrati och allas lika värde, med stöd i FN:s barnkonvention, ligger som grund för samtalen. I dem ingår även rätten till att vara sig själv, om allas lika värde, att varje människa är unik och att våra förmågor kan skilja sig åt.

Det är av vikt att skolan strävar efter att varje elev får stöd utifrån sina behov för att utvecklas i sitt lärande och välmående.

1.1 Målsättningar för läsåret

Alla grundskolor ska inför varje nytt läsår planera vilka delområden i läroplanen man väljer att fokusera på under året. Vad man väljer att formulera som specifika målsättningar ska synas i skolans hela verksamhet under läsåret. Skolans specifika målsättningar kan handla om att fokusera på områden som konstaterats vara utmanande i skolans interna utvärdering (t.ex. ett lågt läsintresse kan leda till att man väljer att lyfta läsning eller ökad mobbing leder till att man fokuserar på förebyggande åtgärder för en trygg lärmiljö) eller teman som formulerats av landskapsregeringen som ska genomsyra (Åland 100, fokusområden inom implementeringen av läroplanen)

Specifika målsättningar

Fortsätta arbetet med att varje elev ska känna en motivation och en känsla av lustfylldhet till att komma till skolan. Alla ska känna sig trygga med kamrater och vuxna och därmed skapa en arbetsmiljö för god kunskapsutveckling.

Olika läs- och skrivprojekt med olika teman kommer även att ordnas under läsårets gång.

Vi kommer även under hösten att ha fokus på programmering i form av deltagande i First Lego League som sedan avslutas med en sluttävling på en lördag i november.

Vi kommer även att ha fokus på aktiviteter som breddar elevernas allmänbildning och syn på omvärlden.

2 Skolvisa uppgifter

2.1.1 Elevantal och klasser

Lumparlands skola 2024/2025

Årskurs 1-3: 5 elever

Årskurs 5: 6 elever

2.1.2 Ledning, lärare och personal

Skolföreståndare: Mathias Boijer

Lärarrum: tel: 359 032, mob: 0457 34 42949

Viceföreståndare: Gea Jansén

Speciallärare: Andreas Söderström

Klasslärare: Åk 1-3 Andreas Söderström

Klasslärare: Åk 5 Gea Jansén

Elevassistent: Bengt Roberts

Skolkurator: Amanda Påvals

Hälsovårdare: Jennie Avellan-Jansson

Kök och städ: Susanne Eriksson, Mairika Petersell

2.1.3 Läsårets och skoldagens arbetstider

Vårterminen inleds:	15.08.2024
Höstlov:	17.10-18.10.2024
Höstterminen avslutas:	20.12.2024
Vårterminen inleds:	07.01.2025
Vinterlov:	17.2-21.2.2025
Lovdag i.s.m. påsk	17.4.2025
Lovdag i.s.m. första maj	2.5.2025
Lovdag i.s.m. kr.h.dagen	30.5.2025
Vårterminen avslutas:	06.06.2025

Alla skoldagar inleds tidigast kl 09.00 och slutar senast 15.00. Varje klass följer sitt schema vilket betyder att starttid och sluttid kan variera. Vid temadagar kan dagens sluttid variera och skilja sig från de ordinarie sluttiderna.

3 Trivselstadga

För att främja den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt trygghet och trivsel i skolan ska skolan ha en trivselstadga. Trivselstadgan ingår i arbetsplanen. I trivselstadgan formuleras ordningsregler samt kriterier för ansvar och samarbete. Elevens förmåga till ansvar och samarbete ska bedömas genom handledande respons på uppförande i relation till de *kriterier som ställts upp i skolans trivselstadga*. Kriterierna för ansvar och samarbete ska grunda sig på skolans målsättningar för fostran, riktlinjerna för skolans verksamhetskultur och ordningsreglerna som ska finnas i arbetsplanen. Eleven och vårdnadshavarna ska få information om grunderna för bedömning av ansvar och samarbete.

Trivselregler för Lumparlands skola:

Skolan är vår arbetsplats. Därför tänker vi alltid på att:

- visa hänsyn
- vara artiga
- vara ärliga
- hjälpa till
- vänta på vår tur
- lyssna på andras åsikter
- använda ett vårdat språk
- hälsa på varandra

Regler för allas trivsel:

- Jag kommer förberedd och i god tid till lektionen.
- Jag ger mina klasskamrater arbetsro
- Jag tar ansvar för mina egna, andras och skolans saker.
- Jag följer regler och överenskommelser i klassen och på rasterna.
- Jag går och rör mig tyst och lugnt inomhus.
- Jag ger mina skolkamrater matro och jag använder ett gott bordsskick.
- Jag tar alltid av mig mina ytterskor då jag kommer in i skolan.
- Jag klär mig med en tanke på att det varje dag är uterast.
- Jag tar av mig kepsen inomhus.
- Jag kastar aldrig snöbollar, stenar eller dylikt.
- Jag håller mig inom skolans område.
- Jag är ärlig och berättar för min lärare eller annan vuxen då jag gjort fel.
- Jag lämnar pengar och godis hemma.
- Min mobiltelefon har jag på ljudlöst läge i min skolväska under skoldagen.

4 Undervisningsarrangemang

Enligt LL om barnomsorg och grundskola kan undervisningen i grundskolan bedrivas i form av allmänundervisning, specialundervisning och träningsundervisning. Undervisningen ordnas som närundervisning, distansundervisning och som verksamhet utanför skolan. Den huvudsakliga undervisningsformen i grundskolan är närundervisning. De skolspecifika undervisningsformerna under läsåret ska beskrivas i arbetsplanen.

4.1 Undervisning utanför skolan

I Lumparlands skola kan vi ordna olika kulturaktiviteter såsom besök till museer, utställningar, besök vid stadsbiblioteket samt teater-, bio- och konsertbesök i mån av utbud och ekonomi.

Friluft- och idrottsdagar kan också ordnas i form av cykelutflykter, skridskodag i Islandia, simning i Mariebad eller åländska Prova på-dagen med diverse idrotter för åk 3-4 och 5-6.

4.2 Helhetsskapande undervisningsarrangemang

För att kunna garantera att alla elever har möjlighet att få ta del av helhetsskapande undervisning ska alla skolor sträva efter att ha *minst ett helhetsskapande lärområde per läsår*. I skolans arbetsplan ska de ämnesövergripande lärområdenas mål och innehåll och hur de förverkligas preciseras. Den tidsmässiga omfattningen av ett lärområde ska planeras så att eleven får tid att fördjupa sig i innehållet och arbeta målinriktat, mångsidigt och uthålligt. Skolorna kan även besluta om andra sätt att göra undervisningen mera helhetsskapande och beskriva dessa i arbetsplanen.

Målet med helhetsskapande undervisning är att göra det möjligt att förstå förhållandet mellan olika fenomen och på vilket sätt de är beroende av varandra. Helhetsskapande undervisning innebär samarbete mellan lärare och ämnesövergripande samarbete. Helhetsskapande undervisning ger eleven bättre möjligheter att kombinera kunskaper och färdigheter från olika läroämnen och att i växelverkan med andra strukturera dem till meningsfulla helheter.

Arbetsperioder då eleven undersöker helheter och kombinerar och undersöker olika vetenskapsgrenar stärker elevens förmåga att uppfatta vilken betydelse det lärda i skolan har för det egna livet och i ett vidare perspektiv för samhället och mänskligheten. Samtidigt får eleven redskap för att vidga och strukturera sin världsbild. Genom helhetsskapande arbetssätt stöds även elevens möjlighet att utveckla de olika nyckelkompetenserna.

Omfattningen och sättet på vilket man förverkligar helhetsskapande undervisning kan variera beroende på elevernas behov och målen för undervisningen. Undervisningen *kan* till exempel genomföras genom att:

- studera samma tema parallellt i två eller flera läroämnen samtidigt
- dela in innehåll som hör till samma tema i perioder som följer på varandra
- ordna aktiverande evenemang såsom temadagar, olika tillställningar, kampanjer, och studiebesök
- planera mångvetenskapliga lärområden som omfattar en längre period och flera läroämnen och som kan innehålla ovannämnda helhetsskapande metoder
- skapa helheter där många läroämnen samverkar.

De helhetsskapande undervisningsarrangemangen genomsyrar vår undervisning i vardagen.

Vi arbetar med Välbefinnande i skolan och även med First Lego League som är ett programmeringsprojekt.

Vi har även diverse läs- och skrivprojekt under läsårets gång.

4.3 Särskilda undervisningsarrangemang

Undervisningen i grundskolan kan, om det är motiverat för elevens bästa, ordnas på annat sätt än vad som anges i LL om barnomsorg och grundskola. Med hänvisning till vad som i lag benämns som särskilda undervisningsarrangemang kan en elev till exempel börja sin skolgång i årskurs två, bli befriad från ett ämne eller flyttas upp en årskurs. Motiv till att ordna undervisningen på särskilda sätt är

- om eleven till någon del redan har kunskaper och färdigheter som motsvarar grundskolans lärokurs
- om det med hänsyn till elevens förhållanden och tidigare studier är oskäligt att eleven ska genomgå grundskolans lärokurs eller
- om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd.

Innan skolan tillämpar särskilda undervisningsarrangemang ska elevens vårdnadshavare ges möjlighet att bli hörd. Skolföreståndaren eller skolans rektor fattar beslut om särskilda undervisningsarrangemang i samarbete med elevhälsan, men åtgärderna kräver inte överföring till specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd. Om det är motiverat ska ett åtgärdsprogram upprättas.

Lumparlands skola har ett särskilt undervisningsarrangemang för elever med NPF-diagnos i samarbete med Lemlands grundskola.

4.4 Flexibel undervisning

Enligt LL om barnomsorg och grundskola kan kommunen ordna flexibel undervisningsform. Med undervisningsformen avses en individanpassad undervisning, lärande och stöd för utveckling som ordnas i enlighet med den allmänna läroplanen. Undervisningen kan ordnas i smågrupper, på arbetsplatser och i andra lärmiljöer. En elev väljs till flexibel skolgång utgående från en ansökan som eleven eller vårdnadshavaren gör eller på initiativ av skolan. Skolföreståndare eller rektor beslutar om elevens flexibla skolgång. Flexibel skolgång förutsätter inte beslut om mångprofessionellt stöd och anpassad lärokurs men ett beslut om specialpedagogiskt stöd krävs och ett åtgärdsprogram ska upprättas.

Syftet med den flexibla skolgången är att minska avbrotten i grundskoleutbildningen och främja inkludering. Målet är att stärka elevens studiemotivation och livskompetens. Den flexibla skolgången är i första hand avsedd för elever i årskurs 7–9 som underpresterar och har svag studiemotivation och för elever som bedöms vara i riskzonen för att bli utslagna från fortsatt utbildning och arbetslivet. Undervisningen ska präglas av yrkes- och sektorsövergripande samarbete.

Undervisningen i den flexibla skolgången ska ordnas som närundervisning i skolan och i form av handledda studier på arbetsplatser och i andra lärmiljöer. Studier utanför skolan är en viktig del av den flexibla undervisningsformen. Under dessa perioder har eleven rätt till handledning och undervisning av en lärare. Eleven ska ges uppgifter i enlighet med läroplanen och resultaten ska beaktas vid bedömningen.

Skolföreståndaren beslutar om flexibel undervisningsform på ansökan av eleven eller elevens vårdnadshavare eller på initiativ från skolan.
--

4.5 Undervisning i särskilda situationer

För att ordna undervisning och stöd för en elev som till exempel är allvarligt sjuk eller befinner sig i en svår livssituation förutsätts särskilda åtgärder. Omständigheterna kan bland annat vara att eleven är inskriven på sjukhus, eleven får eftervård i hemmet, eleven är patient inom barn- och ungdomspsykiatri eller att eleven på grund av psykiska eller fysiska hälsoskäl inte kan gå i den egna skolan.

Undervisningen för elever i särskilda situationer sker huvudsakligen utanför skolan och kan även ordnas genom distansundervisning. Huvudmannen för skolan där eleven är inskriven ansvarar för undervisningen. Eleven ska få det stöd som behövs vid övergången till undervisning i särskilda situationer eller återgången tillbaka till sin egen skola.

Undervisning i särskilda situationer är en individuell undervisning som anpassas helt och hållet efter varje elevs behov, förutsättningar och dagsform. Undervisningen beskrivs i ett åtgärdsprogram som

Klasslärare, och vid behov speciallärare, gör en pedagogisk bedömning av eleven. På basis av den pedagogiska bedömningen görs ett åtgärdsprogram för eleven där det framkommer hur undervisningen framöver ska ske och vilka eventuella anpassningar som ska göras. Klasslärare och speciallärare går tillsammans med vårdnadshavare igenom åtgärderna. Vid behov ska skolpsykolog, skolkurator, skolhälsvårdare eller berörd läkare bistå med expertis då åtgärdsprogrammet upprättas.

görs upp av den ansvariga läraren tillsammans med berörda lärare och personal inom barn- och elevhälsan. Åtgärdsprogrammet ska innehålla en plan för hur eleven ska återgå till allmänundervisningen.

4.6 Distansundervisning

Med distansundervisning avses en undervisning som man kan ta del av med hjälp av digitala verktyg och där läraren kan finnas med i realtid på en annan plats än den som eleven befinner sig på. Läraren och eleven är inte i samma rum. Distansundervisning ska ges av en lärare anställd av en åländsk skola till en elev i en åländsk skola. Den skola som mottar distansundervisning ska värna om undervisningsgruppens trygghet, säkerhet och välbefinnande samt trygga elevens möjligheter till kommunikation som främjar lärande. Utgående från elevens och gruppens behov ska handledning och övervakning ske enligt samma principer som i andra undervisningssituationer. Den undervisande läraren ansvarar för bedömningen.

Undervisningen i grundskolan kan ordnas som distansundervisning om skolan saknar en behörig lärare i det aktuella ämnet och en sådan inte har kunnat anställas, om distansundervisning objektivt motiveras av ett pedagogiskt mervärde (till exempel ersättande skolor) och för elever som behöver fler utmaningar eller har rätt till undervisning i särskilda situationer. Dessutom är det möjligt att ordna undervisningen som distansundervisning för en eller flera elevgrupper eller enskilda elever i exceptionella situationer då landskapsregeringen eller någon annan myndighet helt eller delvis stängt en grundskola med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar.

Distansundervisning används för att möta elevernas individuella behov, erbjuda undervisning som stöder utvecklandet av särbegåvning, fördjupa det stöd för lärande och skolgång som skolan erbjuder eller sköta undervisningen i undantagssituationer, till exempel då en elev är sjuk under en längre period. Det är möjligt för en åländsk skola att anställa en lärare som ger distansundervisning utan att befinna sig på Åland vilket till exempel kan vara aktuellt för hemspråksundervisning. Distansundervisning främjar jämlika möjligheter för eleverna till en mångsidig och god grundskoleutbildning oberoende av skolans storlek eller läge. Vid distansundervisning ska elevens ålder och förutsättningar beaktas. Lärmiljön ska vara trygg och eleven ska övervakas och handledas enligt samma principer som i andra undervisningssituationer.

Vid distansundervisning är det viktigt att se till att eleven har daglig interaktion med den undervisande läraren, att undervisningsmetoderna är anpassade till situationen och eleven. Det är även viktigt att eleverna har möjlighet till social samvaro samt att en känsla av tillhörighet skapas.

Distansundervisningen kan arrangeras för elever i särskilda situationer eller i exceptionella situationer såsom vid skolstängning.

Wilma, Zoom och Itslearning används som kanaler vid distansundervisning.

Den undervisande läraren är ansvarig för kontakten med eleverna. Tiden för när undervisningen sker, följer det vanliga tidsschemat. De elever som inte har tillgång till dator eller annan utrustning får låna lämplig elektronisk utrustning av skolan.

5 Stöd för lärande och skolgång

Stöd för lärande och skolgång innefattar lösningar för skolan som helhet, för vissa grupper och för enskilda elever i behov av stöd. Varje elev i grundskolan har rätt till adekvat handledning och stöd. Tidiga insatser för att stöda elevens lärande är viktiga. Eleven ska få tillräckligt stöd genast när behovet uppstår och det är därför viktigt att redan i ett tidigt skede identifiera svårigheter och andra faktorer, både tillfälliga och långvariga, som kan hindra och försvåra skolgång och lärande. Skolans ledning har ett särskilt ansvar för att stödåtgärderna organiseras, utvecklas och struktureras på ett sådant sätt att ansvarsfördelningen är tydlig för lärarkollegiet och andra berörda.

Stödet för lärande och skolgång omfattar även särskilt begåvade barn som behöver större utmaningar och differentiering för att upprätthålla sin studiemotivation och utvecklas i enlighet med sin potential.

5.1 Allmänpedagogiskt stöd

Det allmänpedagogiska stödet riktar sig till alla elever som tillfälligt behöver stöd för sitt lärande och sin skolgång. Detta stöd ska vara en del av skolans dagliga undervisning och handledning och genomförs bland annat så att undervisningen differentieras och individualiseras. Då eleven tillfälligt, exempelvis på grund av sjukfrånvaro eller tillfälliga svårigheter, blivit efter i undervisningen ska skolan erbjuda stödundervisning.

Då eleven behöver tillfälligt stöd för lärande tar klassläraren kontakt med vårdnadshavare.

5.2 Specialpedagogiskt stöd

Det specialpedagogiska stödet ordnas då det allmänpedagogiska stödet konstaterats vara otillräckligt, då elevens behov av stöd inte längre kan anses vara tillfälligt utan regelbundet och då situationen kräver flera, samtidiga stödåtgärder. Det allmänpedagogiska stöd som konstaterats ge

effekt fortsätter och kompletteras med annat stöd som ges vid sidan av den allmänna undervisningen. Stödformer och arrangemang som inte ger önskad eller tillräcklig effekt avslutas.

Det specialpedagogiska stödet planeras som en helhet för eleven och är till sin karaktär mera omfattande och långsiktigt än det allmänpedagogiska stödet. Alla stödinsatser, förutom specialundervisning på heltid och anpassad lärokurs i ett ämne, kan användas. De sammantagna insatserna ska syfta till att stöda elevens lärande, skolgång och utveckling och motverka risken att problemen ökar och blir mera komplexa. Alla lärare kring eleven ska kontinuerligt samarbeta för att stöda elevens framsteg och utveckling. Metoder och material anpassas till elevens individuella behov. Eleven följer fortsättningsvis den allmänna läroplanen.

Klassläraren ansvarar för en pedagogisk bedömning som presenteras för EHG-gruppen. Ett åtgärdsprogram upprättas, i samråd med vårdnadshavare och elev, under ett utvecklingssamtal. Klassläraren ansvarar för åtgärdsprogrammet i samråd med specialläraren.

5.3 Mångprofessionellt stöd

När en elev, trots att allmän- och specialpedagogiskt stöd har ordnats, riskerar att inte nå målen för grundskolans allmänundervisning ska specialläraren ta initiativ till en pedagogisk utredning. Utgående från utredningen kan skolan, om man anser att det behövs, ta fram ett utkast till individuell plan (IP). Utkastet behandlas av elevhälsogruppen som i tillämpliga delar även kan komplettera och justera planen. Syftet med detta utkast är bland annat att konkretisera för eleven och dennes vårdnadshavare vad olika anpassningar och en överföring till ett mångprofessionellt stöd kan innebära.

Med den pedagogiska utredningen och ett eventuellt utkast till den individuella planen som grund fattar grundskole- eller utbildningschefen ett förvaltningsbeslut om mångprofessionellt stöd. Om en elev har anpassad lärokurs i tre eller flera läroämnena kan ett beslut om mångprofessionellt stöd i specialklass fattas. Ärendet bereds och föredras av skolans rektor eller föreståndare. Innan beslutet ska elev, vårdnadshavare eller dennes lagliga företrädare samt eventuellt andra sakkunniga höras. Elevens vårdnadshavare ska tillräckligt tidigt få information om de olika alternativen och om förutsättningarna för fortsatta studier på gymnasialstadiet.

I det mångprofessionella stödet kan en eller flera enskilda lärokurser anpassas individuellt så att de motsvarar elevens förutsättningar och specifika behov för lärande och skolgång. Syftet med det mångprofessionella stödet är att stöda elevens lärande, sunda tillväxt och utveckling så att det är möjligt att fullgöra grundskolan. Språklig och kulturell bakgrund, frånvaro, brist på motivation, bristfällig studieteknik eller utmaningar gällande beteende kan inte i sig vara grunder för anpassning av en lärokurs, utan eleven ska i sådana fall stödjas på andra lämpliga sätt.

Det mångprofessionella stödet kan antingen ges i elevens egentliga undervisningsgrupp eller, helt eller delvis, i en särskild inrättad undervisningsgrupp eller inom träningsundervisningen. Utöver specialundervisning på hel- eller deltid kan eleven behöva till exempel omfattande elevhälsostöd, habilitering eller annat individuellt stöd. Betydelsen av vårdnadshavarens delaktighet, ett

sektorsövergripande samarbete och individuell handledning betonas. Vid behov utökar skolan användningen av den kompetens och de tjänster som social- och hälsovården tillhandahåller.

Behovet av fortsatt mångprofessionellt stöd ska granskas av den ansvariga läraren åtminstone efter årskurs två samt under årskurs sex och åtta. Om fortsatt behov av mångprofessionellt stöd genom individuellt anpassad lärokurs inte finns, ska den ansvariga läraren anhålla hos grundskole- eller utbildningschefen om att eleven överförs tillbaka allmän lärokurs. Grundskolechefen eller utbildningschefen fattar ett skriftligt beslut i ärendet.

Speciallärare tar initiativ till en pedagogisk utredning och kontaktar elevens vårdnadshavare. Ett utkast till en individuell plan tas vid behov fram. Klasslärare och speciallärare skriver en pedagogisk utredning och delger elevens vårdnadshavare. En individuell plan (IP) ska skrivas inom två månader efter att utbildningschefen tagit beslut om överföring till mångprofessionellt stöd.

6 Elevrådsarbete och elevdelaktighet

Skolarbetet ska grunda sig på elevens delaktighet. De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska gälla alla elever. Eleven ska i takt med sin ålder och mognad och med stöd och uppmuntran från skolan och hemmet ta ett allt större ansvar för sin skolgång och ges medinflytande i frågor som gäller undervisningen och lärmiljön. Eleven ska få vara med och påverka samt kontinuerligt utvärdera skolverksamheten.

För årskurserna 7–9 ska det finnas ett elevråd. Ett elevråd kan finnas även för årskurserna 1–6 och i mindre skolor kan elevrådet även vara gemensamt för åk 1- 9. Elevrådet ska bestå av elevrepresentanter från varje klass eller årskurs och elevrådet ska inom sig utse en ordförande och en sekreterare. Arbetet i elevrådet ska vara en övning i demokratiskt beslutsfattande och ansvarstagande och ska handledas av en utsedd lärare eller annan pedagogisk personal. Elevrådet ska ges möjlighet till ökat elevinitiativ vad gäller skolans undervisning och övriga verksamhet. Elevrådet ska få ge synpunkter på de delar av skolans arbetsplan, trivselstadgan och andra beslut som direkt påverkar elevernas skolgång. Elevrådet ska ges möjlighet att framföra sina synpunkter innan besluten fattas av den ansvariga nämnden i kommunen. Elevrådshandledaren ska handleda och stöda elevrådet så att de har verkliga möjligheter att förstå och utföra sitt uppdrag. Elevrådsrepresentanter ska få den ledighet som behövs från skolan för att utföra uppdraget samt vid behov kompensation för den undervisning som eleven går miste om i form av stödundervisning och individuell handledning.

Elevrådet finns till för alla elever på skolan. Elevrådet är en plats för elevens röst och alla elever på skolan ska känna sig välkomna att komma med ärenden och frågor till elevrådet. Genom ett bra elevrådsarbete finns möjlighet att påverka och göra skillnad på den egna skolan. Det primära syftet med elevrådet är att eleverna ska kunna vara genuint delaktiga och känna att deras röst blir hörd.

Elevinflytandet är direkt och kontinuerligt tack vare att Lumparlands skola har ett litet elevunderlag. Lumparlands skola har ett elevråd där det finns representanter från båda klasserna.

7 Timfördelning

I landskapsförordningen om barnomsorg och grundskola har en timfördelning för alla grundskolor i landskapet fastställts. I läroplanen finns en rekommendation om hur timmarna ska fördelas mellan de olika ämnena och årskurserna. Rekommendationen ska följas på alla skolor där det är möjligt. Där det är organisatoriskt och ändamålsenligt att fördela timmarna på annat sätt kan det göras men med en motivering som ska bifogas i arbetsplanen. I rekommendationen om timfördelningen har särskild vikt lagts vid att alla läroämnen ska finnas på varje årskurs.

Tabellen fylls i enligt skolspecifik timfördelning

Ämne/ Årskurs	1	2	3	4	5	6	1-6	7	8	9	7-9	1-9
Svenska/svenska som andraspråk	7	7	7		6	-	27					
Matematik	5	5	5	-	5	-	20					
Miljö- och naturkunskap							13					
Omgivningskunskap	3	3	3	-	-	-	9					
Biologi	-	-	-	-	1	-	1					
Geografi	-	-	-	-	1	-	1					
Fysik	-	-	-	-	1	-						
Kemi	-	-	-	-			1					
Hälsokunskap	-	-	-	-	1	-	1					
Samhällsorientering							6					
Religion och livsåskådningskunskap	1	1	1	-	1	-	4					
Historia	-	-	-	-	1	-	1					
Samhällskunskap	-	-	-	-	1	-	1					
Konst- och färdighetsämnen							25					
Musik	1	1	1	-	1	-	4					
Bildkonst	1	1	1	-	1	-	4					
Slöjd	1	1	1	-	2	-	5					
Idrott	2	2	2	-	2	-	8					
Hemkunskap		-	-	-	-	-	-					
Engelska (A1)	-	-	2	-	2	-	4					
Elevhandledning												
Totalt gemensamma läroämnen							91					
Tillvalsämnen							2					
A2 språk (finska, franska, ryska, spanska, tyska)	-	-	-	-	2	-	2					
B2 språk (finska, franska, ryska, spanska, tyska)	-	-	-	-	-	-						
TOTALT							136– 146/150				86– 90/96	222– 236/246

7.1 Kursplaner tillvalsämnen

Tillvalsämnen kan vara språk eller andra ämnen och ämneshelheter som skolan erbjuder. För varje tillvalsämne ska det göras upp en ämnesdel enligt samma struktur som de övriga läroämnena där syfte, centralt innehåll och mål samt kunskapskriterier ingår.

En vårdnadshavare till elev i åk 5-6 kan välja att eleven inte ska läsa valbart A2- språk. Eleven ska i sådana fall erbjudas möjlighet till stödundervisning i områden som eleven har behov av. Alternativet till undervisningen i A2-språk beskrivs i skolans arbetsplan och bedöms i betyget med deltagit.

I Lumparlands skola erbjuds möjlighet för eleverna att som valfritt A2-språk välja finska och tyska från och med årskurs 5. Elevernas språkval ska ske senast inom mars månad. För att inleda språkundervisningen krävs minst 2 elever i gruppen.

Barn- och elevhälsoplan

LUMPARLANDS SKOLA 2024-2025

Innehåll

Inledning	2
1 Syftet med barn- och elevhälsa	3
2 Barn- och elevhälsogrupp	4
3 Rätt till barn- och elevhälsa	5
3.1 Kontakt till barn- och elevhälsa.....	5
3.2 Behandling av enskilda barn- och elevhälsoärenden	5
3.3 Elevhälsa i samband med disciplinära åtgärder	5
4 Barn- och elevhälsotjänster	6
5 Samarbete inom barn- och elevhälsa	9
5.1 Samarbete med utomstående	9
5.2 Samarbete med barnet/eleven och deras vårdnadshavare.....	9
5.3 Samarbete gällande stöd för lärande och skolgång.....	10
6 Sekretess inom barn- och elevhälsan	11
6.1 Utarbetande och förvaring av barn/elevhälsojournaler	11
7 Utvärdering och uppföljning av barn- och elevhälsan	12

Inledning

Barn- och elevhälsa är en viktig del av barnomsorg och grundskola. Barnet och eleven har rätt till en trygg pedagogisk miljö. Det innebär såväl fysisk och psykisk som social trygghet. Målsättningen med barn- och elevhälsan är att skapa grundförutsättningar för barnets/elevens lärande, en frisk och trygg lärmiljö, skydda den psykiska hälsan och förebygga utslagning samt främja välbefinnandet inom hela barnomsorgs- och skolgemenskapen.

Planen för barn- och elevhälsan baserar sig på LL om barnomsorg och grundskola (2020:32, LBG). Syftet med planen är att beskriva hur barn/elevhälsan ska genomföras, utvärderas och utvecklas. Barn- och elevhälsoplanen för barnomsorgsenheten/grundskolan ska tas med i välfärdsplanen för barn och unga (enligt tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen 2008:97).

I uppgörandet av denna plan medverkade:

- Skolföreståndare
- Skolkurator
- Skolpsykolog
- Skolhälsovårdare

1 Syftet med barn- och elevhälsa

Barn- och elevhälsa innebär att främja och upprätthålla barn och elevers utveckling och lärande, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välbefinnande. Målet är att arbeta förebyggande och att säkerställa tidigt stöd för dem som behöver det samt att upprätthålla en barn- och elevhälsa som stödjer hela verksamheten. Utöver det har barnen och eleverna också lagstadgad rätt till individuella barn- och elevhälsotjänster. I barn- och elevhälsan ingår också att se till verksamhetens handlingsförmåga i problem-, olycksfall- och krissituationer. Det är viktigt att målen för den gemensamma barn- och elevhälsan syns i all verksamhet i barnomsorgsenheten/grundskolan och i verksamhetsmiljön.

Arbetet inom barn- och elevhälsan grundar sig på konfidentialitet och ett respektfullt förhållningssätt till barnet, eleven och vårdnadshavaren samt på att stödja delaktighet.

Planen för barn och elevhälsa ska uppdateras årligen.

Det uppskattade behovet av barn -och elevhälsotjänster under läsåret 2022-2023:

Beviljade skolhälsovårdstjänster för läsåret 2024-2025

-Skolkurator – varannan vecka (måndagar)

-Skolhälsovårdare – en dag/månad (tisdag)

-Speciallärare – 4 veckotimmar

Skolpsykolog – ca en dag/månad

Mobbningsgrupp enligt KiVa-modellen – sammanträder vid behov

2 Barn- och elevhälsogrupp

Barnomsorgsenhetens/grundskolans barn/elevhälsogrupp ansvarar för planeringen, utvecklingen, genomförandet och utvärderingen av barn/elevhälsan. I gruppen behandlas ärenden på ett allmänt och gemensamt plan men även frågor som berör enskilda barn/elever. Barn- och elevhälsogruppen samarbetar med den pedagogiska personalen i ärenden som gäller utredning av stödbehovet av specialpedagogiskt och mångprofessionellt stöd enligt 19–20 § i del III i LBG.

Barnomsorgens barnhälsogrupp leds av daghemsföreståndaren och grundskolans elevhälsogrupp leds av skolans föreståndare/rektor.

Till barnomsorgsenhetens/grundskolans barn/elevhälsogrupp kan ingå:

- lärare/lärare i småbarnspedagogik
- kurator
- psykolog
- skolhälsovårdare
- speciallärare/speciallärare i barnomsorg
- elevhandledare
- socialarbetare

Vid behov kan gruppen bjuda in elever, vårdnadshavare, barnomsorgens/grundskolans personal och andra sakkunniga/berörda beroende på ärendet som behandlas. Personal inom barn/elevhälsan kan konsultera samarbetspartners i frågor som berör enskilda elever, till exempel barnskyddet, den specialiserade sjukvården eller polisen.

Beskrivning av barn/elevhälsogruppen:

Elevhälsogruppen i Lumparlands skola består av skolans lärare, speciallärare, skolkurator, skolpsykologen och skolhälsovårdaren vid behov.

Elevhälsogruppen träffas på måndagar varannan vecka. Gruppens verksamhet planeras och utvärderas genom kontinuerlig. Skolkuratoren besöker skolan varannan måndag. Skolpsykologen deltar i elevhälsogruppens möten ca en gång i månaden.

3 Rätt till barn- och elevhälsa

3.1 Kontakt till barn- och elevhälsa

Ett barn/en elev ska ha möjlighet till ett personligt samtal med någon från barn-/elevhälsan senast den sjunde arbetsdagen efter att barnet/eleven eller vårdnadshavaren bitt om det. I brådskande fall ska möjlighet till ett samtal ges senast nästa arbetsdag. Ett barn eller en elev kan hänvisas till barn- och elevhälsans tjänster på eget initiativ eller på initiativ av en vårdnadshavare, lärare, representant inom elevhälsa eller annan person men insikt i barnens/elevens situation.

Personal inom barn-/elevhälsan stödjer barnet/eleven, och deras familjer genom att träffa barnet/eleven, erbjuda rådgivning och handledning till familjerna, konsultera barnomsorgsenhetens/grundskolans personal och delta i barn- och elevhälsoarbete som främjar välbefinnandet för grupperna/klasserna och hela enhetens/skolans gemenskap. Barn- och elevhälsan sam-arbetar med socialvården och hälso- och sjukvården och kan vid behov hänvisa barn/elever vidare för ytterligare stöd.

Rutiner för kontakt till barn-/elevhälsan:

Ärenden tas i första hand upp av klassläraren eller vårdnadshavare. Vid behov tas ärendet sedan vidare till elevhälsogruppen efter vårdnadshavares godkännande.

3.2 Behandling av enskilda barn- och elevhälsoärenden

Vid behandlingen av ett ärende som gäller ett enskilt barn/elev eller en grupp av barn/elever ska bestämmelserna om barnens och elevernas samt deras vårdnadshavares ställning inom elevhälsan beaktas (12 §, del IV), i det fall enskilda barn eller elever kan identifieras. En medlem i barn- och elevhälsogruppen får inte använda de sekretessbelagda uppgifter som han eller hon får tillgång till som medlem i gruppen för något annat ändamål än barn- och elevhälsa

Enskilda barn-/elevärenden kan innebära ordnande av vård, specialdiet eller medicinering som krävs på grund av barnets/elevens sjukdom. I barnomsorgsenheterna/grundskolorna ordnas den vård, specialkost eller medicinering som vården av ett barns/en elevs sjukdom förutsätter. Den vårdande instansen ansvarar tillsammans med vårdnadshavaren för att ordna den vård och medicinering i skolan som behövs för vården av elevens sjukdom.

Rutiner för enskilda barn-/elevhälsoärenden

Skolan förbereder de åtgärder som krävs för att skolgången skall tryggas vid sjukdom, specialkost och/eller medicinering. Detta sker i samråd med vårdnadshavaren och elevhälsogruppen.

3.3 Elevhälsa i samband med disciplinära åtgärder

Skolan ska se till att nödvändig elevhälsa ordnas för en elev som påförts disciplinär åtgärd eller avstängts för viss tid (71–72 §, del III i LBG). Elevhälsotjänster i samband med disciplinära åtgärder ska beskrivas i den skolvisa handlingsplanen för fostrande samtal och disciplinära åtgärder.

4 Barn- och elevhälsotjänster

Barn- och elevhälsans tjänster omfattar psykolog- och kuratorstjänster, stöd för barns och elevers utveckling och lärande, samt rådgivningstjänster för barn under läropliktsåldern och skolhälsovård för elever i grundskolan.

Skolhälsovårdaren är expert på att främja hälsa i skolan. Hälsovårdaren ger råd i hälsofrågor, gör hälsoundersökningar av eleverna årskursvis enligt planen för skolhälsovården. **Läkaren** är en medicinsk expert inom elevhälsan och samarbetar med hälsovårdaren i skolan. Läkaren genomför hälsoundersökningar osv. enligt plan. Läkaren hänvisar också elever till vidare undersökningar enligt behov och ger remisser till fortsatt vård. För barn under läro-pliktsålder ordnas läkartjänster via bland annat barnrådgivningen vid Ålands hälso- och sjuk-vård.

Elevhälsan samarbetar med Ålands hälso- och sjukvårds skolhälsovårdspersonal. För barn under läropliktsålder ordnas barnrådgivningstjänster via Ålands hälso- och sjukvård.

Information om skolhälsovården

1. Hur ofta och på vilket sätt är skolhälsovårdaren/läkaren tillgänglig/anträffbar för skolan?

Skolhälsovårdaren är anträffbar/ tillgänglig i skolorna 1 gång per månad.

Skolläkaren är i skolorna för läkarundersökningar av elever i åk 1, åk 5 och åk 8.

Antal läkardagar per skola räknas ut enligt elevantalet i dessa årskurser.

Skolhälsovårdaren planerar och bokar elever för skolläkardagar. Enbart förhandsbokade besök görs till läkaren. Om det finns utrymme kan man i vissa fall boka in till skolläkare elever i andra årskurser.

Bedömning och vidare utredning av rent medicinsk karaktär hänvisas t.ex. till hälsocentralen och/eller annan behandlande läkare.

Skolläkare finns utöver det alltid som konsult till skolhälsovårdare.

2. Hur arbetet riktas till uppgifter som berör enskilda elever, skolgemenskapen och samarbete samt utveckling och uppföljning av elevhälsan?

Skolhälsovårdsarbete riktas till att utföra regelbundet hälsoundersökningar för alla elever en gång per skolår. Skolhälsovårdare har även öppen sjukvårdsmottagning dagligen, individuella samtal med elever och telefon- och e-post-/Wilma kontakt med elever och deras föräldrar/vårdnadshavare.

Vaccinationer som ingår i det allmänna vaccinationsprogrammet ges av skolhälsovårdaren i skolorna.

Skolhälsovårdaren kallas vid behov till elevhälsa (EHG) teamets möten. Uppföljning av elevens ärende följs av EHG.

Kuratorn är en expert inom socialsektorn som arbetar i barnomsorgen/grundskolan. Arbetet innefattar att ta upp utmaningar i anslutning till elevernas skolgång och välbefinnande och bedöma behovet av psykosocialt stöd. Kuratorn erbjuder barnet/eleven och deras närstående stöd för och råd om till exempel barnets/elevens beteende, sociala relationer, känslolivet, familjesituationen och fritiden. Vid behov begär kuratorn stöd av andra parter för barnet/eleven och vårdnadshavaren, eller rekommenderar tjänster utanför barnomsorgen/grundskolan. Kurator har inte krav på journalföring.

Information om enhetens kuratorstjänster:

Skolkuratorn besöker Lumparlands skola varannan måndag kl 12-16. Skolkuratorn kan nås via Wilma, telefon eller epost. Kuratorn kan även nås via klassläraren.

I den nya barnomsorgs- och grundskolelagen finns riktlinjer gällande hur och när elever och vårdnadshavare ska kunna få kontakt med kurator. I akuta fall gäller en arbetsdag och i övrigt gäller 7 arbetsdagar.

I kurators uppgifter finns också handledning till vårdnadshavare, elever och lärare.

Psykologen fungerar som expert inom psykologi i barnomsorgen/grundskolan och hämtar psykologiskt kunnande till verksamhetens vardag genom att erbjuda utvärderings-, konsultations- och rådgivningstjänster. Psykologens arbete omfattar utveckling, inlärningsvårigheter, problem med uppmärksamheten eller skolarbetet, eller problem med känslolivet. Målet är att ge eleverna, vårdnadshavarna och pedagogerna mera kunskap och en bättre helhetsuppfattning om situationen och att hjälpa dem att planera och verkställa behövliga stödåtgärder. Psykolog har krav på journalföring i enlighet med lagen om klient- och patient.

Information om enhetens psykologtjänster:

Skolpsykologen är tillgänglig (per telefon) dagligen för barnomsorgen och grundskolan. Skolpsykologen är fysiskt på plats i verksamheten (daghem / skolor) enligt överenskommelse.

Skolpsykologerna arbetar utifrån en tregradig prioritetsordning gällande arbetsuppgifter. Den är beroende av bemanningsgrad.

Bemanningsgrad: **låg** (1-2 psykologer i arbete)

nöjaktig (3-4 psykologer i arbete)

god (5-6 psykologer i arbete)

Denna ordning tydliggör för skolpsykologerna och verksamheten vilka arbetsuppgifter som är centrala. I ett läge när det råder låg bemanning är utredningsarbetet prioriterat. Detta eftersom skolpsykologen är den enda som kan utföra detta. Deltagande i elevvårdsgruppernas möten är viktigt även om det kan finnas behov av att närvara mer sällan och att de möten som hålls med skolpsykologen närvarande också förbereds med tanke på detta. Fall som lyfts ska ha en tydlig frågeställning och insatser ska redan ha gjorts och utvärderats. Stödsamtal, handledning, intern utbildning, konsultationer samt organisatoriskt arbete ges en lägre prioritet.

I ett läge när det råder nöjaktig bemanning föreslås att handledning, utbildning och organisatoriskt arbete tillkommer som prioriterade arbetsuppgifter.

I ett läge när det råder god bemanning tillkommer stödsamtal till övriga arbetsuppgifter. När bemanningsgraden är god kan också skolpsykologen i större utsträckning delta i elevvårdsmöten och nätverksmöten, samt jobba förebyggande med gruppinsatser.

Övrig personal inom enheten kan ha olika roller för att främja barnomsorgens/skolans trygghet och det allmänna välbefinnandet. Samarbetet mellan den övriga personalen och barn-/elevhälsogrupp och pedagogisk personal är avgörande för att skapa en fungerande verksamhet. För ett gott samarbete behöver det finnas rutiner och tydlig ansvarsfördelning.

Beskrivning av den övriga personalens roll inom barn-elevhälsan

Vid behov kan övrig personal kallas till elevhälsogruppernas möten.

5 Samarbete inom barn- och elevhälsa

5.1 Samarbete med utomstående

Verksamheten inom barn- och elevhälsan genomförs som ett sektorsövergripande samarbete mellan huvudmannen för barnomsorgen och grundskolan, Ålands hälso- och sjukvård, socialväsendet samt vid behov andra samarbetspartner

5.2 Samarbete med barnet/eleven och deras vårdnadshavare

Barnet/ eleven och vårdnadshavaren, inklusive hemundervisade elever och deras vårdnadshavare, ska årligen informeras om elevhälsotjänster som finns att tillgå och anvisas om hur man kan anlita dem. Barnet/eleven och vårdnadshavaren ska få vara delaktiga i elevhälsans arbete. Kunskap om hur barn-/elevhälsan jobbar sänker tröskel för att ta kontakt då det uppstår behov för det.

Barn- och elevhälsans insatser genomförs i samverkan med barnet/eleven och hans eller hennes vårdnadshavare. Barnets/elevens egna önskemål och åsikter ska i enlighet med hans eller hennes ålder, mognad och övriga personliga förutsättningar beaktas i åtgärder och avgöranden som gäller honom eller henne. När barn- och elevhälsogruppen behandlar ett enskilt barn- och elevhälsoärende ska behandlingen grunda sig på barnets eller elevens samtycke, eller om han eller hon inte har förutsättningar att bedöma betydelsen av sitt samtycke, på vårdnadshavarens samtycke. Ett barn eller en elev får med hänsyn till sin ålder, mognad och övriga personliga förutsättningar samt sakens natur, av vägande skäl förbjuda att hans eller hennes vårdnadshavare deltar i behandlingen av ett barn- eller elevhälsoärende och förbjuda att sekretessbelagda elevhälsouppgifter som gäller honom eller henne lämnas ut till vårdnadshavaren, om detta inte klart strider mot barnets eller elevens intresse. Vårdnadshavaren har inte rätt att förbjuda en minderårig att använda elevhälsotjänster.

Barn/elever och vårdnadshavare ska informeras om och ges möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen av barn- och elevhälsan tillsammans med barnomsorgsenhetens/grundskolans barn/elevhälsogrupp. Då det gäller individuellt riktad barn/elevhälsa inleds samarbetet med barnet/eleven och vårdnadshavarna genast då det uppstår oro, och man planerar och utvärderar stödet tillsammans med dem. Barn/elever, vårdnadshavare och samarbetspartner informeras om principerna och praxis för elevhälsan bland annat på elevhälsogruppernas möten, föräldrakvällar och i verksamheten/klasserna. Barn- och elevhälsoplanen publiceras på kommunens/enhetens/skolans webbsidor och vårdnadshavarna har möjlighet att ge respons och idéer för att utveckla barn-och elevhälsan.

Rutiner för delaktighet:

Efter beslut i elevhälsogruppen informeras eleven och vårdnadshavarna. Elevhälsogruppen lyssnar och tar i beaktande vårdnadshavarnas frågeställningar och eventuella önskemål gällande tagna beslut.

Beslut uppföljs vid elevens utvecklingssamtal.

5.3 Samarbete gällande stöd för lärande och skolgång

Varje barn inom barnomsorgen har enligt sitt behov rätt till stöd för sin utveckling och sitt lärande. Stödet ges som allmänpedagogiskt stöd, specialpedagogiskt stöd och mångprofessionellt stöd.

Specialbarnomsorg ges då barnets behov av stöd är regelbundet och då situationen kräver stöd av speciallärare i barnomsorgen. Specialbarnomsorg ska ges av kommunen i den omfattning som barnet har behov av det. Behovet av specialbarnomsorg utreds av kommunen på begäran av vårdnadshavaren eller av personal i daghemsverksamheten. Utredningen görs av en speciallärare i barnomsorgen i samråd med vårdnadshavarna. Vårdnadshavaren kan inte neka barnet specialpedagogiska åtgärder.

Stöd för lärande och skolgång innefattar lösningar för skolan som helhet, för vissa grupper och för enskilda elever i behov av stöd. Varje elev i grundskolan har rätt till adekvat handledning och stöd. Tidiga insatser för att stöda elevens lärande är viktiga. Eleven ska få tillräckligt stöd genast när behovet uppstår och det är därför viktigt att redan i ett tidigt skede identifiera svårigheter och andra faktorer, både tillfälliga och långvariga, som kan hindra och försvåra skolgång och lärande.

Stödet för elevens lärande och skolgång ordnas på tre olika nivåer - *allmänpedagogiskt, specialpedagogiskt och mångprofessionellt stöd*. Stödbehovet ska regelbundet följas upp och vid behov anpassas genom att stödet ökas eller minskas.

Elevhälsgruppen deltar i behandlingen och beredningen av beslut gällande stöd för lärande och skolgång och bidrar vid behov med handledning och råd till lärare och pedagogisk personal kring hur stödet för lärande kan förverkligas.

Rutiner för samarbete mellan elevhälsa och skolpersonal:

Samarbetet fungerar bra eftersom berörd klasslärare/övrig personal deltar i elevhälsogruppens arbete kring den enskilda eleven. En stor del av skolans personal blir delaktig i arbetet kring den enskilda eleven med tanke på Lumparlands skolas litenhet.

6 Sekretess inom barn- och elevhälsan

Trots sekretessbestämmelserna har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuellt riktade barn-/elevhälsotjänster rätt att av varandra få och till varandra och till den myndighet som ansvarar för barn-/elevhälsan, lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att de individuella barn-elevhälsotjänsterna ska kunna ordnas och genomföras. De har också rätt att få och till varandra, elevens lärare, rektor/föreståndare och utbildningsanordnaren lämna ut information som är nödvändig för att elevens undervisning ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt.

Den som lämnar ut information måste överväga om det handlar om information som är nödvändig för att garantera barnets/elevens eller de övriga barnens/elevernas säkerhet. Informationen kan till exempel gälla en sjukdom som barnet/eleven har som måste beaktas i verksamheten. Även om det finns en lagstadgad grund för att lämna ut information är det, med tanke på samarbetet och förtroendet, alltid bäst att informera vårdnadshavaren innan sekretessbelagda uppgifter lämnas ut.

6.1 Utarbetande och förvaring av barn/elevhälsojournaler

Individuella möten inom barn- eller elevhälsan, som omfattas av landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter, ska antecknas i en patientjournal och i andra journalhandlingar i enlighet med bestämmelserna i lag (1993:61).

Kuratorer omfattas inte av samma lag och har därmed inte journalföringsplikt.

Rutiner för journalföring och register:

Mötena protokollförs och alla handlingar arkiveras och förvaras enligt lag och förordning.
--

7 Utvärdering och uppföljning av barn- och elevhälsan

Varje barnomsorgsenhet och grundskola ska i planen för barn- och elevhälsa beskriva hur barn- och elevhälsan ska utvärderas och utvecklas. Skolans huvudman ska utvärdera utbildningen och delta i den utvärdering som landskapsregeringen beslutar om. Målsättningen med utvärderingen är att säkerställa att barn- /elevhälsan uppfyller lagen och förbättra förutsättningarna för en trygg verksamhet.

Utvärderingen av barn- och elevhälsan ligger som grund för den uppskattade behovet av elevhälsotjänster.

Utvärdering och uppföljning av elevhälsan bör ske kontinuerligt då även detta dokument uppdateras.

Årliga utvärderingar tex KiVa-enkät, Hälsa i skolan skall fungera som grund för vidareutveckling av elevhälsoarbetet.